

AMIG VÁRO SATYA LETTEM...

*A főváros főtisztviselőinek
és a lövényhatósági bizottság
tagjainak
önéletrajzgyűjteménye*

SZERKESZTETTE:
GYÖRGY ENDRE

Biró Miklós nyomdai műintézet vt
BUDAPEST 1930

*Neked, magyar városok városa,
Budapest és neked, sokszor vissza-
áhitott szülőföldem, Nyíregyháza!*

AMÍG VÁROSATYA LETTEM

A FŐVÁROS FŐTISZTVISELŐINEK
ÉS A TÖRVÉNYHATÓSÁGI BIZOTTSÁG TAGJAINAK
ÖNÉLETRAJZGYŰJTEMÉNYE FÉNYKÉPEKKEL
VALAMINT AZ ÖSSZES BIZOTTSÁGOK
ÉS VÁLASZTMÁNYOK FELSOROLÁSÁVAL
SZERKESZTETTE:

BUDAPEST
BÍRÓ MIKLÓS NYOMDAI MŰINTÉZET RT, VII, RÓZSA UCCA 2.
1930

Ez a könyv *György Endre* (Budapest VIII, Kisfaludy ucca 40.) kiadásában jelent meg. A benne foglalt adatok az 1930 március 1-i helyzetet tüntetik fel.

Az adatok összegyűjtésében *Dunay Ödön* és *Szerdahelyi Sándor* hírlapírók segédkeztek.

Egyes életrajzokat, illetve tanulmányokat dr. *Bagyó János*, *Nádasdy Balázs*, *Németh Imre*, *Oláh János* és *Viraág Béla* hírlapírók írtak.

Külön köszönet illeti *Nagy Ferenc* és vir. *Vörösváry Miklós* bizottsági tag urakat lelkes és fáradhatatlan közreműködésükért, ugyanígy az összes *városházi pártok vezetőségét* szíves erkölcsi támogatásukért, hasonlóképpen *Lipovniczky Mária* úrleányt, a Keresztény Községi Párt titkárát, *Böhm Nándor*, dr. *Gyenes Ferenc*, *Machó Vilmos* és *Payr Hugó* párttitkár, illetve főtitkár urakat sokszori segítségükért, amellyel megkönnyítették az élettörténetek egybegyűjtését és megjelentetését.

„AMÍG VÁROSATYA LETTEM..”

S amíg ez a városatyákról szóló könyv megszületett!

Sok harc, sok küzdelem zajlik le, néha sok fáradozás, igyekezet, jószándék vész kárba, sok ambíció törik meg, hogy azután újra erőre kapjon, amíg valaki a közélet lajtorjáján feljut addig a fokig, hogy tömegeket képviselhet a fórumon. Amíg városatya lesz. . . Boldog vagy boldogtalan gyermekkor, aszerint, hogy kit puha fészekbe, meleg otthonba, kit pedig a szeretet napfényét nélkülöző rideg házba vetett a sorsa. Azután a forrófejű ifjúkor, majd kall ódás, hányattatás az élet vizein, végül pedig a megállapodottság, a stabilizálódás, amikor az ember a maga bajai mellett a mások bajaival is törődik, sőt azokat néha előbbre v alaknak tartja a sajátjánál.

Oh, tudom, tudom, hány tépelődő órát, hány emésztő éjszakát, hány gondterhes napot, hány sóhajos esztendőt, mennyi erőrekapást és hirtelen csüggedést, mennyi bizakodást és mennyi „bánomisényt”, mennyi neki-bátorodást és mennyi visszavonulást, mennyi fájdalmas megismerést, mennyi fejbeverő „igazság”-ot jelent ez, amit mind át kell élnie annak, aki szilajon, magabizó hittel vágott neki az élet sűrű erdejének, hogy ott utat hasítson.

Tudom, hogyne tudnám, hiszen magam is belekóstoltam ezekben a fanyar gyümölcsökbe, azóta, hogy ambícióim szárnyát próbálgatni kezdtem,

majd azzal a nagy magyar Alj öld szívéből felröpültem ide a nagy magyar fővárosba!

Pedig én legfeljebb csak tollkarddal asszózom a porondon azért, amiért a városatya urak szóval hadakoznak: boldog és ismét diadalmasan nagy legyen ez az ország . . . (olyan, mint volt, mielőtt vad mészárosok szentségtörő kézzel nekirontottak, hogy izmos kezét, erőteljes lábát és szépséges fejét leszaggassák) . . . boldog legyen a fővárosa és gondtalanabb minden ember, akinek „itt élni, halni kell”.

Sok küzdelem előzi meg „amíg városatya lesz valaki. De ugyancsak sok küzdelembe került, amíg ez a könyv, ezernyi akadályon, tengersok hátráltatáson keresztül elkészülhetett! Négy hónap minden éjszakája és négy hónap minden szabad perce benne van! Sokszor sügták szánakozó kis manók a fülembe: Ne folytasd, hagyd abba! S már-már néha hajlottam is a csábító szóra. Azután mégis felülkerekedett bennem az elhatározás: nem és nem! Végtére csak akarat kell hozzá, hogy az ember a szándékát valóra váltsa! Az én szándékom pedig az volt, hogy az életrajzgyűjtemény-csinálás kitaposott, elnyűtt cügöscipőjében járva is újat, szépet, érdekeset teremsek.

Sarkalt még az is, hogy a budapesti városatyákról – ellentétben az országgyűlési képviselőkkel – ezideig nem készült ilyen életrajz-gyűjtemény. S ha a mostani időket, amikor éppen végsőket sóhajt a szempilláit' lehunyini készülő fővárosi közgyűlés, sokan talán nem találják a legalkalmasabbnak, engem még ez sem riasztott el a már szinte rögeszmémé vált ideámtól. Nem, mert ha igaz, hogy az új fővárosi törvény halálra ítéli a mostani törvényhatósági bizottságot és egészen új városigazgatásnak teremti meg az alapját, akkor kétszeresen igaz, hogy ennek a régi törvény alapján együttülő – szinte történelmi – közgyűlésnek, amelynek a leendő százötven választott tagja helyett még kétszázötven választott tagja (összesen pedig 311 tagja) van, emléket kell állítani. Emléket, amely maradan-

dóan hirdesse, kik uralkodtak a budapesti városházán és kik irányították a főváros sorsát a váciucai városi parlamentben, a Budapest alapjait: megteremtő 1872. évi régi törvény alapján, közvetlenül azelőtt, mielőtt az új törvényreform megvalósult volna.

Kutatva a hasonló munkák között, az 1905-1910. évi Sturm-féle Országgyűlési Almanach-nak, amelyet a néhai kitűnő F a b r o Henrik dr. és Újlaki József dr. szerkesztett, az előszavában fedeztem fel az alábbi sorokat:

„ . . . aki nem felejtí el, hogy százötven-kétszáz új életrajz összegyűjtése mennyi munkát és fáradságot igényel: az, ha nem is veszi számításba, hogy a szerkesztőknek adataik gyűjtésénél η e m r i t k á η tartózkodással, sőt idegenkedéssel kellett megküzdenniök, m é l t á n y o In i fogja e munkát, még ha nem találja is m i η d e η hézagtól m e n t e s n e k . ”

Húsz-huszonöt év alatt az idők semmit sem változtak! Mintha csak mindezt é η és még hozzá m a irtam volna! . . . Legfeljebb azzal toldhatnám meg ezeket a sorokat, hogy nekem nem százötven-kétszáz, hanem három száztizenegy életrajzot kellett begyűjtenem, tehát mindaz, amit Fabro dr. és Újlaki dr. tapasztalt, itt sokkal több esetben nyilvánulhatott meg! Következésképpen az olvasó százalékos arányban több „hézagot” bocsásson meg nekem, mint amennyi az említett Országgyűlési Almanachban kétszáz életrajz után keletkezhetett . . .

Hogy pedig miért ő η é l e t rajz? Nemcsak azért, mert ez újítás a régi sablonnal szemben. Hanem azért is, mert úgy képzeltem, hogy a saját életét a leghitelesebben mindenki maga ismeri. Az ember maga válogathat a fontos és kevésbé fontos dátumok között és annál időzik el hosszabban, aminek az emléke jobban megrezegteti szívének húrjait. Arra gondoltam: az a lehetőség, hogy ki-ki visszaálmodhatja magát a gyer-

mekkorba, őszinteségre készítet. És feltáratja az elérékenyülés zsilipjét, amelyen át könnyzuhatag fogja átmosni az édesbús emlékeket, így hát azok csak igazak, őszinték és tiszták lehetnek. A gyermekkornál, a felfelé ívelő életpálya elejénél, a kisebb örházaknál és az apróbb – csak önmagunknak jelentékeny – megállóknál, ha azok olykor nem is az öröm szigetei voltak, szívesen állomásozik még a legkeményebb szívű ember is. Én mindig elfogódva és elmélázva, könnyes szemmel gondolok vissza ezekre a napokra, amelyeknek emléke adott erőt eddig és ad ezután isi

Ismétlem: tehát azért önletrajz, mert élethű fotográfiákat, nem pedig giccses, „egyéni felfogású” portrékat akartam adni, amelyeket ilyen vagy olyan „izmus” híve fest, s amely festmény éppen ezért soha nemcsak magát azt adja, akit ábrázol, hanem egyúttal készítője felfogását, „meglátását”, eredeti színkeverését, „széles” vagy „kevésbé széles” ecsetkezelését is. (Ezért tehát az említett főelvtől csupán alig pár esetben tértem el.)

A lelkesedés tüzeiben fogant, az igyekezet és jószándék kohójában hevített idegölő, aprólékos és sok-sok figyelmet, odaadást igénylő munka végre is befejeződött. Az „Amíg városatya lettem” című könyv elkészült. . .

Elkészült és én most azzal a szeretettel, féltő gonddal engedem az útjára, mint amilyen féltéssel gondol az apa a fiára, akinek először kell megállnia a helyét az élet viharában, először kell megmutatnia „mit tud”, valóra kell váltania azokat a reményeket, amelyeket szülő, barátok, jóismerősök fűztek hozzá, s akinek első nyilvános szereplésétől jügg jövőendő sorsa. Menj és hódíts! Menj biztos léptekkel, menj bátor hittel, menj a szándékaid makulatlanágába vetett bizalommal, menj és „szerezz hírt, dicsőséget”, nem nekem, szegény szerzőnek, hanem azoknak, akikről és akikért ez a könyv készült, azoknak, akik benne vannak . . .

Budapest, 1930 március.

GYÖRGY ENDRE

A FŐVÁROS FŐTISZTVISELŐI
AKIK HIVATALBÓL TAGJAI A KÖZGYŰLÉSNEK ...
(RANGSOR SZERINT)

Dr. Ripka Ferenc

főpolgármester

Bizony, amikor Budapestre kerültem és elkezdtem itt a küzdelmet a megélhetésért, aligha voltak magasabb céljaim, mint a mindennapi kenyér megszerzése arra az időre, amíg iskoláimat el tudom végezni. Hálával gondolok vissza azokra, akik segítettek, jószívű emberek és jóságos intézmények teszik lehetővé, hogy a vagyontalan gyermekek is tanulhassanak, ha van bennük elég akarat. Ha tőlem függne, sokkal több intézmény létesülne abból a célból, hogy segítse azokat a gyerekeket, akik akarnának és tehetségük révén tudnának is tanulni, ha az anyagi viszonyok megengednék. Ezen a téren a társadalomnak és az intézmé-

nyeknek még sok nem teljesített kötelessége van.

1871 szeptember 1-én születtem, Isaszegen. Mint teljesen szegény, árva gyermek kezdtem el Budán iskoláimat és nehéz küzdelmek között haladtam előre. De aztán mindig jobban ment. Minél nagyobb iskolás lettem, annál inkább tudtam magamon segíteni és mikor a *budai 11. kerületi főreáliskolában* lettem az érettségit, számíthattam arra, hogy főiskolai tanulmányaimat is elvégezhetem. Ezután három évet a *hírlapírói pályán* töltöttem s innen léptem a *Ganz és Társa* vasöntő- és gépgyár szolgálatába.

A budai társasélet, a maga tisztességes polgári hagyományaival, mindig ápolta a közösséget és ezzel együtt a közügyek iránt való érdeklődést. Így nevelődtem bele a fővárosi életbe és szívesen vettem részt azokban a mozgalmakban, melyek új intézmények létesítését, a meglévők bírálatát és javítását célozták.

Így jutottam ahhoz a megtiszteltetéshez, hogy polgártársaim bizalma *1906-ban a székesfővárosi törvényhatósági bizottságának tagjává választott.* A következő évben már belekerültem a törvényhatóság munkájába. Legelőször, mint a középítési bizottság tagja. Ha már ezt is meg kell állapítani: hát a törvényhatósági bizottság 1907 március 2-i közgyűlésén szólaltam fel először a *vízmérőórák házikezelése* ügyében. Ezzel eldőlt az az irány is, amelyben munkámat tovább folytattam: főfigyelmemet az üzemek működésére fordítottam. Erre utalt szakmabeli elfoglaltságom is, mert a Ganz-

gyárnál a világítási üzemek osztályában dolgoztam. Még ebben az évben a légszuszívítási kérdés megoldására küldött bizottságba választottak be.

Ebből fejlődött ki első nagyobb *közéleti harcom*, melyek célja az volt, hogy vegye a város a gázüzemet a saját kezelésébe. Felolvasások, beszédek és hírlapi cikkek egész során kívül, *önálló kötetekben is* foglalkoztam ezzel a kérdéssel. Kiváló szakemberek és lelkes várospolitikusok egész csoportja harcolt még ezért és végre elértük, hogy a főváros ezt a hatalmas üzemet saját intenciói szerint és saját kezelésében fejleszthette.

Amikor ez megtörtént, 1910-ben, egy szeptemberi napon, délután, meglátogattam irodámban *Bárczy István* akkori polgármesterünk és a tanács nevében *meghívott a Gázművekhez vezérigazgatóhelyettesnek*. Ez az ajánlat igen meglepett, mert előzőleg semmit sem tudtam róla és egyáltalában nem volt szándékomban, hogy a Ganz-gyárat elhagyjam, ahol igazgatói kinevezés előtt álltam. Tizenhatévi munkám meg jutalmazását láttam ebben a kinevezésben. Tizenhat év alatt díjnokból igazgatóvá emelkedve, oly kedvessé lett előttem ez a hely, hogy nem akartam a Ganz-gyártól távozni.

Bárczy nem hagyott föl a rábeszéléssel. Hivatalom után is velem jött és a Vérmezőn sétálva folytatta a kapacitálást. Kijelentette, hogy aki a Gázgyár megváltásának kérdésében oly meggyőzően tudta rábeszélni a közönséget és az illetékeseket, annak nem szabad kivonni magát a felelősség alól, amit ennek a nagy vállalkozásnak a város kezelésében való gyakorlati megvalósítása jelent. Végül kijelentette, hogy tekintsem becsületbeli kötelességemnek a felajánlott vezetőállás v-bogadását.

Így kerültem a Gázgyárhoz, ahol *1912-ben vezérigazgatónak szerződtek*. Innen hívott el a kormányzói kinevezés 1924 augusztus végén Budapest székesfőváros *kormánybiztosi* székébe. 1925 július 11-én pedig *Budapest főpolgármesterének* választottak meg.

Dr. Sipőcz Jenő
polgármester

1878 szeptember 19-én Budapesten születtem. Atyám, néhai dr. Sipőcz László, a székesfővárosi árvaszék nagytekintélyű, nagy tudású elnöke volt, akit Bárczy Istvánnal szemben a polgármesteri állásra is jelöltek.

Elemi és középiskolai tanulmányaimat Budapesten végeztem, utóbbit a kegyesrendi főgimnáziumban. Ezután jogot hallgattam és a budapesti Pázmány Péter tudományegyetemen szereztem jog- és államtudományi doktorátust. Utána *ügyvédjelölt* lettem, majd az ügyvédi oklevél birtokában *ügyvédi gyakorlatot* folytattam.

1906 november 1-én léptem a főváros szolgálatába. Csakhamar egyhangúan *tiszttügyésszé* választott a közgyűlés és ebben az állásban működtem 1920 ápriliséig, amikor a Kormányzó úr öföméltsága a főváros *kormánybiztosává* s helyettes főpolgármesterévé nevezett ki.

Ugyanez év szeptember 1-én a törvényhatósági bizottság a nyugdíjba vonuló *Bódy Tivadar* helyébe *polgármesterre* választott meg. Működésemmel első időszakába esik a főváros háztartá-

sának rendbehozatala, az első deficitmentes költségvetések készítése, a külföldi hitelezőkkel kötött *ostendei egyezmény*, a villamosvasutak megváltása és a BSzKRT megalakítása, majd 1926-ban a húszmillió dolláros beruházókölcson felvétele.

1926 október elsején a közgyűlés *új-ból polgármesterré* választott.

*

Tizenkilenc nappal azelőtt, mielőtt *negyvenkettedik* életévét betöltötte volna, lett első ízben Budapest főváros polgármestere Sipőcz Jenő dr. Aránylag tehát fiatalon, de nagy közigazgatási tudással, komoly képességekkel került a tisztí ügyészségről ebbe a díszes pozícióba, amely valamikor fénnel és pompával ékeskedő állás volt, ma azonban, amikor Budapest lakosságának annyi ezer bajjal, gonddal kell megküzdzeni, amikor nélkülözésekből, lemondásokból áll az élet, ez a pozíció is sok küzdést, megpróbáltatást jelent. Hiszen *egymillió ember apjának lenni*, egymillió embert, egy ekkora családot elgondozni, akkor, amidőn a három-négytagú család eltartása is csak a legnagyobb küzdelem árán sikerül, nem csekély feladat!

De Sipőcz Jenő dr. nem hátrált meg ettői, holott amikor jött, a kommun utáni időkben, súlyos beteg volt ez a város, a mi kis dunamenti Párizsunk. Beteg volt minden porcikája és Sipőcz Jenő dr., a jó orvos nyugalomával és önbizalmával, zajtalanul látott a gyógyításhoz. Ma már, amikor másodsor – a második hat évre került bele a polgármesteri székbe – még az akkori legélesebb ellenfelei is elismerik nemcsak szándékainak abszolút tisztaságát, az önmegtadással határos puritánságát, Budapestért, a lakosság egyeteméért hevülő igyekezetét, hanem

azokat az *eredményeket* is, amelyek kifejezetten az ő munkásságához fűződnek. Eltekintve attól, hogy amikor nem a pártpolitika szemüvegén keresztül tekintik a személyét, minden oldalon csak kalaplevéve emlékeznek meg róla, pártatlanságra való törekvéséről és arról az objektív szemléletről, amely az egész működésének irányítója és amelynek magaslatáról ítéli meg a helyzeteket, az eseményeket, de egyúttal azt is, mi hasznos Budapest népének.

Amikor jött, sok akadály torlaszolta el a könnyed, zavartalan munkálkodás útját. Mindenekelőtt rendbe kellett hozni a főváros háztartását és a közigazgatás döcögő szekerét vissza kellett juttatni a régi kerékvágásba. A forradalmak által megviselt közutakat, közlekedést, fővárosi intézményeket és hatósági üzemeket ugyancsak rendbe kellett hozni. A város büdzséje is pontosan visszatükrözte az akkori viszonyok nyugtalanságát. Akkor, hogy a főváros közigazgatása újra zavartalanul működhessék, stabilizálni kellett a költségvetést. A horribilis deficitek megszüntetve, Sipőcz polgármesternek sikerült deficitmentes költségvetést teremtenie. (A költségvetés közgyűlési vitáját különben a polgármester minden esztendőben nagy beszéddel nyitja meg. Ez a beszéd évről-évre mélyül tartalomban és szélesedik témájában. Utoljára azután nemcsak jelentős szónoki sikere volt Sipőcz dr.-nak expozéja elmondásával, hanem annak tartalma is mindenkit meggyőzött arról, hogy a polgármester mennyire igyekszik alaposan belelátni a dolgok mélyére és mennyire komolyan veszi feladatát. Az expozé egészen új Sipőczöt revelált, aki tulajdonságainak folyton

újabb és újabb kedvező oldalait villantja meg a közönség előtt.)

Sipőcz Jenő dr.-t tradicionális kapcsolatok fűzik a fővároshoz. Atyja, néhai *Sipőcz László*, európai hírű jogász volt, aki hosszú éveken át állott a főváros szolgálatában és mint az *árvaszék elnöke*, sokszor adta tanújelét nemes gondolkodásának. Fia atyja nyomdokait követve, igen erős hajlamot érzett a jogi pálya iránt. Így lett előbb *ügyvéd*, majd a főváros *tiszti ügyésze*, (holott korábban *árvaszéki ülnök* szeretett volna lenni), s itt érte a kormánybiztosi, majd a h. főpolgármesteri kinevezés. 1920 szeptember 1-én este nyolc óra tájban, hagyományos szokás szerint megkondultak a belvárosi plébániatemplom harangjai, jelezve, hogy *új polgármestere* lett Budapestnek, Sipőcz Jenő dr. személyében, aki székfoglaló beszédében elmondotta, hogy új tisztségébe is magával viszi a *keresztény és nemzeti eszme* átható erejét, minden cselekedetét ennek a gondolatnak a jegyében akarja irányítani és a főváros *összes lakosságának* érdekeit óhajtja szívén viselni..

*

Az első hat év elteltével – amennyi időre a polgármesteri mandátum szólt - *1926 szeptember 30-án* újból polgármesterválasztásra készülődött a főváros törvényhatósági bizottsága a váciuccai új városháza közgyűlési termében. Az új városháza kívül-belül ünnepélyes díszbe öltözött. Nagy nap volt, mert Jbárom olyan polgármesterjelölt viaskodott egymással, mint *Bárczy István* dr., a boldog béke, a fejlődő és épülő Budapest polgármestere, *Sipőcz Jenő* dr., a forradalmak utáni újjászületés korszakának polgármestere és *JRipka Ferenc* dr., a tár-

sadalmi béke, a kiengesztelődés és a megértés őszinte hirdetője, a közönség körében oly népszerű főpolgármester. A közgyűlés tagjai közül mindenki felvonnult a nevezetes lovagi torna színterére, aki csak nem tartózkodott éppen külföldön, vagy nem volt ágybanfekvő beteg. A 280 választott és kinevezett bizottsági tagból mindössze *négyen* hiányoztak, közöttük az ekkor már kilencven évnél idősebb *Radocza János* (a legrégibb városatya, lévén 1872 óta bizottsági tag), akit testi gyengesége nem engedett eljönni. Erőtelmes volt a küzdelem, mert a pártok minden igyekezetüket latbavetették a maguk_jelöltje érdekében. És az eredmény ez lett: Leadtak 304 érvényes szavazatot. Ebből *Ripka Ferenc* dr.-ra 56, *Sipőcz Jenő* dr.-ra 124 és *Bárczy István* dr.-ra ugyancsak 124 szavazat jutott. Minthogy pedig az 1872. évi fővárosi törvény 176. pontjában előírt *abszolút többséget* senki sem nyerte el, *Sipőcz Jenő* dr. és *Bárczy István* dr. között *pótválasztást* kellett elrendelni. Ez a *pótválasztás 1926 október 1-én* zajlott le, amelyet izgalmas kortézia előzött meg. Ezúttal 302 szavazatot adtak le. Ebből 166 szavazat esett *Sipőcz Jenő* dr.-ra, 135 *Bárczy István*ra, 1 pedig *érvénytelen* volt, tehát *Sipőcz Jenő* dr. *31 szótöbbséggel újból Budapest polgármestere* lett.

Programbeszédében a polgármester hangoztatta, hogy a polgármesteri állás *teljes lekötöttséget* jelent a közönséggel szemben. A polgármester agyának minden gondolatát, szívének minden érzését a polgárság jóvoltának kell szentelnie. Hivatkozott a továbbiakban arra, hogy a *főváros közigazgatása a pénzügyeit rendbehozta, helyreállította az*

egyensúlyt a költségvetésben és a háború előtt jelzett külföldi adósságait rendezte.

Majd így folytatta:

– Ez alapvető munkák mellett párhuzamosan folyt a válságos idők alatt elhanyagolt és leromlott *fővárosi közművek, üzemek és közintézmények rendbehozatala*, javítása, helyreállítása, sőt újjáépítése is, utaknak, csatornáknak, vízvezetékeknek helyreállítása, a közegészségügy és a közlekedésügy javítása. Nem akarom ennek az útnak egyes állomásait elősorolni. Ha ez a munka sikerült, azt nem mi magunk állapítjuk meg, hanem legfényesebb bizonyíték erre az, hogy a hideg, számító, bírálóiban szigorú *külföld tüntető rokonszenvvel és bizalommal ajánlja jel tőkéit* egy kicsiny, sokat szenvedett, de máris konszolidált országnak konszolidált fővárosa számára. Ebben az eredményben az érdem az ország kormányát, s a főváros közigazgatását is megilleti, de a legnagyobb érdem mindenestre az országnak és fővárosnak *minden áldozatra kész népét illeti meg.*

Kiemelte ezekután, hogy a gazdasági élet megjavítása érdekében a főváros sokat tehet, ugyanígy szociális téren is missziót végezhet az inség és a nyomor enyhítése körül. – A főváros meghajlik – folytatódott a programbeszéd – a kormány felügyeleti joga előtt, de *az ezen túlmenő befolyást nem fogadhatja el.* Az önkormányzathoz, mint ősi intézményhez ragaszkodik.

Leszögezte Sipőcz dr., hogy egyetlen országos, vagy várospolitikai pártnak *nem tagja*, az elmúlt hat esztendő alatt nem volt és nem is lesz. És így *minden pártköteléktől függetlenül, teljesen eljogulatlanul* akarja kötelességét teljesí-

teni a főváros egész lakossága érdekében.

*

A továbbiakban nyomatékkal hangsúlyozta: Alkotni kell, de gondolni kell arra, hogy az alkotások csak súlyos kölcsönpenzektől teljesíthetők, ezért csak a legszükségesebbet és a leghasznosabbat kell megvalósítani. Minden egyébtől tartózkodni kell, hogy a fővárosnak amúgy is már sokat áldozott lakosságát a végeletekig ne terheljük . . .

Befejező szavai így hangzottak:

– De eszményiség nélkül nem élhetünk. Minden munkánkban arra kell gondolnunk, hogy nemcsak megtartani kell a hazát, hanem, ha a népek igazságérzete felébred, komoly munkával *vissza kell szerezni* azt, amit elvesztettünk. *Nagy-Budapestet* akarunk, de ez csonka ország mellett nem lehetséges. Aki Nagy-Budapestet akarja és ezt akarjuk valamennyien, annak *Szent István Nagy-Magyarországát is akarnia, áhitania kell.*

Napokon át küldöttségek egész sora gratulált az újonnan megválasztott polgármesternek, azután, az ünneplések elültével, újból megkezdődött a komoly-munka . . . Előbb az általános tisztújítás, azután a költségvetés elkészítése, az üzemi kérdés rendezése, új kölcsön felvétele stb.

*

Negyvennyolc éves korban lett Sipőcz Jenő dr. másodszer is Budapest polgármestere. (Ha már életrajzról van szó, akkor meg kell említeni, hogy *nőtlen* volt akkor és nőtlen most, 1930-ban is.) A sors milyen érdekes és különös ironiája! Néhai *Sipőcz László*, Sipőcz Jenő édesapja *Bárczyval szemben volt jelölt*

az akkori polgármesterválasztáson – és elbukott. Bárczy lett a polgármester. Esztendőkkel későbbben, a fia kiköszörülte a csorbát. *Bárczy bukott el vele szemben...*

Annakidején a gyermek Sipőcz Jenő állítólag meg is jósolta jóval későbbeni győzelmét. Mikor atyja a választás után hazaérkezett, „Jenőké” mosolyogva viaszgaltta:

– Nem baj, apám. *Majd én leszek Budapest polgármestere...*

És igaza lett. . .

Az életrajzhoz, a fotográfia teljes hűségéhez tartozik még az a tiszteletre méltó, szép emberi jellemvonás, hogy Sipőcz Jenő dr. rajong az édesanyjáért, özv. Sipőcz Lászlónéért, akit ma is a legmélyebb gyermeki szeretettel vesz körül, s akivel együtt is lakik a Boráros téri lakásban. Estéknként csak ritkán távozik hazulról, legfeljebb ha az Operába megy, mert a komoly zenének nagy kedvelője. (Egyénisége különben is a lelki finomságok, a művészi szép és a könyvek elvont világa felé hajlik.) A legszivesebben könyvei, olvasmányai, mélyreható stúdiumai, a tudományos és szakmunkák, valamint az irodalmi művek közé vonul vissza, (ha a városvezetés gondjai olykor ezt kis időre megengedik), az a nobilis, halk, finomlelkű, harmóniát sugárzó, minden tettében, mozdulatában fair úriember (a szó legnemesebb értelmében az!), aki Budapest polgármestere.

*

Amikor Sipőcz Jenő dr.-t másodszor is polgármesteré választották, *Baracs* Marcel dr. hosszabb cikket írt róla (Független Budapest, 1926 október 6). Ebben a cikkben, „nemcsak mint lovagias ellenfél, de a politikai ellentétek által el nem

homályosított *őszinte barátság* címén” is dicsérettel emlékezett meg a polgármester jótulajdonosságairól, a többi között ezeket írva:

„A polgármester úr az ő beköszöntőjében dicséretes férfiúi önérzettel és állása tekintélyének helyes átérzésével tiszteletet követelt Budapest polgármestere részére. *Ezt a tiszteletet legteljesebb készséggel megadjuk nemcsak a polgármesternek, hanem Sipőcz Jenő kifogástalan egyéniségének is.* A tisztség díszén és a jellem hibátlanságán túl azonban az alkotó eredmények azok, amelyekkel közéleti vezető ember a tiszteletre reászolgál.

Élesen fogom bírálni a polgármester működését. De ha lesznek alkotó eredményei, az elismeréssel sem fogok fukarkodni.”

Azóta pedig számos esetben nyílt alkalma az ellenzéknek is arra, hogy az elismeréssel ne fukarkodjék, amit meg is tett, még ha hangsúlyozta is, hogy mindez nem a politikanak, hanem a *személynek* szól ...

*

1930 szeptemberében tölti be Sipőcz Jenő dr., Budapest polgármestere életének *ötvenkettedik* évét. Mosolygós arcú, elevenszöke hajú férfi volt, amikor Budapest élére állították. Most pedig hajának kalászaik között mind több és több az *ezüstsál*, arcán pedig mind kevesebbet cikázik az a szelíd mosoly, amely aranyló sugaraival mindent bemelegít. A polgármester az addiginál is magávonultabb, elmélyedtebb lett, jeléül annak: ezt a gondterhes milliós várost vezetni, irányítani nem lehet anélkül, hogy a súlyos gondokból jökora tömeg a vezető vállára ne rakódjék ...

Dr. Buzáth János

alpolgármester és b. polgármester

1870 szeptember 19-én Battonyán,

Csanád vármegyében születtem, régi nemesi családból. Apám csanádvármegyei esküdt, később Szegeden királyi járásbíró volt. Középiskoláimat a szegedi piarista főgimnáziumban, egyetemi tanulmányaimat pedig a budapesti egyetemen végeztem. Egész ifjúkoromban léptem a főváros szolgálatába, mint *napidíjas*, s ebben a minőségben megfordultam a fővárosnak úgyszólván összes hivatalaiban. Mint tanácsjegyző, előbb a közlélemezési osztályban teljesítettem szolgálatot, résztvettem a sertésközvágóhíd építésének előkészítő munkálataiban. Rövid ideig a IX. kerületben *helyettes előljáró* voltam, majd a középítési osztályba osztottak be, ahol a közüzemek ügyeivel foglalkoztam.

Első nagyobb szabású munkám az Osztrák Légszesz Társulat budapesti gázgyárainak *megváltása* volt, amit az összes érdekeltnek hatalmas ellenakciója dacára is sikerre vezettem. Ennek alapján 1910-ben vette át a főváros az elavult gázgyárat s azonnal megindultak Óbudán Európa legmodernebb új gázgyárának építési munkálatai, amelyeknek adminisz-

tratív vezetését Bárczy István, akkori polgármester önálló hatáskörrel reám ruházta. Ugyanekkor megindítottam *az elektromos áramszolgáltató üzemeknek a főváros kezeibe való vételét is*, kezdve azzal, hogy a két engedélyes vállalat, a Budapesti Villamossági R. T. és a Magyar Villamossági R. T. telepei mellett, a Kelenföldön egy új fővárosi elektromos centrale építését javasoltam. Kitartó munkával keresztülvittem, hogy három év alatt felépült az ország legmodernebb elektromos centráléja. Ez alatt az idő alatt indítottam meg a két engedélyes vállalat koncessziójának megváltási munkálatait is, kezdve a Magyar Villamossági Részvénytársaságon, s majd mikor ez szívós küzdelem után sikerre vezetett, folytatva a Budapesti Általános Villamossági Részvénytársaságon. 1916-ban ezt a telepet is átvéve, a főváros az elektromos áramszolgáltatásnak *kizárólagos birtokába* jutott. Munkám elismerésül 1910-ben *tanácsnokká*, majd 1910-ban *alpolgármesterré* választottak és Folkusházy Lajos alpolgármester távozása után, *helyettes polgármester* lettem.

Ezenközben vezettem és irányítottam a Vízművek rekonstrukciós munkálatait is, nem egy súlyos kalamitástól mentve meg ezzel a főváros közönségét. Mostani pozíciómban is, amellet, hogy mint a pénzügyi bizottság elnöke, irányítom a főváros pénzügyeit, főként ennek a három főüzemnek legfőbb irányításával foglalkozom, egyben irányítom és előkészítem az állam által létesített Dunántúli Elektromos Centrálénak a fővárossal való együttműködését.

Mint a vallásügyi és kegyúri ügyekkel foglalkozó közjogi osztály revizora, különösen *a katolikus hitélet kimélyítésén tevékenykedem*. *Az én vezetésem mellett történt tizenhét új kegyúri plébánia alapítása és templom építése*. Különös szerezettel foglalkozom *a képzőművészeti ügyekkel* is. Vezetésem alatt történt az addig állami kezelésben lévő városligeti Mücsarnok épületének a főváros tulajdo-

nába való átvétele, amivel hajlékot sikerült biztosítani a sok nehézséggel küzdő magyar képzőművészetnek. A *vezetésem* alatt álló *művásárló bizottság* céltudatos és következetes működésével jelentéke-nyen hozzájárult ahhoz, hogy a főváros műgyűjteménye hamarosan egyike legyen az ország legbecsesebb közgyűjteményei-nek.

Jótékonsági és szociálpolitikai téren nagy szeretettel foglalkozom az árvaházi és szegényházi ügyekkel. *Vezetésem* alatt létesült a főváros fiúárvaházainak fonyódbélatelepi üdülőtelepe és legújabban ugyanitt a leányárvaházak hasonló intéz-ménye. Most van folyamatban, ugyancsak irányításom mellett a *központi sze-gényház* építése, valamint az elavult Rókus-kórház kitelepítése céljából új, nagy központi kórház építése.

Működésem elismeréséül a Kormányzó 1926-ban a m. kir. *kormány főtanácsosi* címmel tüntetett ki.

Dr. Berczel Jenő
alpolgármester

Komáromban 1873 április 7-én láttam meg a napvilágot. (Ebből az adatból az estleges érdeklődők azt is megállapít-

hatják, hogy a fennálló törvényes rendelkezések szerint mikor kényszerülök távozni a közélet színteréről.) Mint eléggé vagyonos szülők gyermeke, boldogságban töltöttem gyermekéveimet; szüleim nagy gondnal neveltek, testvéreimmel egyetemben. Ötéves koromig emlékszem vissza. Látom a messze múlt képét, amidőn a kis tízórais táskával az oldalamon, már reggel félnyolckor elindultam hazulról a jölelkű *apácák óvodájába*, ahova rendszerint elsőnek érkeztem meg. A kapu sarkokövén ülve vártam, míg 8 órák a kaput kinyitják, s örömmel üdvözöltem kézcsókolással azt a végtelenül kedves nővért, aki a kapun belül már várt reám, – mert bizony kedvence voltam – hogy kézenfogva bevezessen az óvoda termébe, s átvegyem tisztségemet, amellyel megbízott. *Én voltam ugyanis* állandóan a *vi-gyázó*, aki a rendre ügyelt, míg valamennyien együtt voltunk, s a kedves nővér megkezdte velünk a játékos oktatást.

Szüleim már az elemi iskolai években reáfogtak idegen nyelveknek és pedig a *franciának* és a *németnek* a tanulására, valamint a *zongorára*. Jól tanuló, ambíciózus fiúcska voltam, rendszerint *első tanulója* voltam az osztálynak, s csak ritkán történt meg, hogy második helyre szorultam. Ennek dacára jóságos atyám különös módon tartotta ébren és fejlesztette bennem az ambíciót oly módon, hogy saját adományából „egy gyermekbarát ajándéka” címen az ünnepélyes évzáró vizsgán mindenkor szép ajándéktárgyakkal jutalmaztatott meg és én nagy boldogsággal vittem haza az ajándékot, melyről nem tudtam, hogy édesatyám jóságos gondoskodása juttatta nekem.

A boldog gyermekévek azonban hamar tovatűntek, már a gimnázium első osztályában meg kellett látnom azt a pusztulást, amely vagyontalanná tette jó szüleimet. Egyik iskolai beiratási napon végtelenül lesújtott, hogy *hiányzott a tandíj*. Elkeseredésemben, s attól való félelmemben, hogy nem tanulhatok tovább, elhatároztam, hogy tandíjmentességet kérek és ha ez nem sikerül, felkeresem a polgár-

mestert, hogy ő segítsen. *Tandijmentes lettem* és boldogan jártam iskolába. Vége volt a szép ruháknak és a gyönyörű gyermekjátékoknak, vége a gondtalan gyerekéveknek. Édes szüleim vagyoni összeroppanása arra készítetett, hogy a magam lábára álljak; kifogástalan magaviseletemmel és jó tanulásommal sikerült egy aránylag magas, *150 forintos ösztöndíjat* elnyernem; ezt a gimnáziumi évek során mindvégig megtartottam. Ez az ösztöndíj, melyet a boldog emlékeztető s fenkölt lelkű Haynald Lajos kalocsai érsek juttatott nekem, tette lehetővé, hogy a *gimnáziumot Kalocsán, a Jézustársasági Atyák kitűnő intézetében elvégezhettem*.

Már a gimnázium felső osztályaiban foglalkozni kezdtem azzal a gondolattal, hogy a *papi pályára* lépek. El is indultam ezen az úton s az érettségi után, mint az esztergomi főegyházmegye teológusa, a budapesti tudományegyetem hit-tudományi fakultásán *három jelevet* hallgattam. Itt úgy az előadás, mint a kollokviumok és a vizsganyelv a latin volt s így alkalmam nyílt a latin nyelvnek, úgy szóban, mint írásban való folyékony, majdnem tökéletes elsajátítására. Akkori indexemben kilenc eminens osztályzat tanúskodik szorgalmamról. Itt jegyzem meg, hogy a latin nyelvnek ismerete adta azt a gondolatot, s a nagyon kitűntető és megtisztelő megbízatást, hogy *XI. Pius pápa Őszentségét 50 éves papi jubileuma alkalmából, 1929 december 17-én, Rómában, Budapest székesfőváros nevében latin nyelven üdvözöljem*. Három félév után nagy sajnálattal vették feljebbvalóim tudomásul azt az elhatározásomat, hogy mivel nem érzek hivatást a papi pályára, azt elhagyom s a jogi pályára lépek.

Tekintettel előző egyetemi tanulmányaimra s arra, hogy önkéntesi évemet is leszolgáltam, *a jogi fakultást hat félév alatt abszolváltam*, államtudományi vizsgát tettem és később a doktori fokot is megszereztem. Mivel mint egyetemi hallgatónak ösztöndíjam már nem volt, kegyér után kellett nézmem, ezért 1894-ben

a székesfővárosnál állásért jelentkeztem. A nagy tekintélynek és tiszteletnek örvendő *Kamermayer* Károly, az akkori polgármester ki is nevezett – természetesen kellő beajánlásra – a VIII. kerületi adószámviteli hivatalhoz, napi 1 forint 50 krajcár illetménnyel. Örömmel siettem a jelzett hivatalba, hogy szolgálatomat megkezdjem. Hatalmas fölíansokat rakott elém a számtanácsos-főnök utasítására az altiszt, amelyekből a főnök parancsa szerint az adóhátralékokat kellett kiírnom, s az intőt a hátralékosoknak kiállítanom. Folyton az járt az eszemben, *vájjon ezért tanulok-e jogot*, hogy ily lélekölő munkát végezzek, s még hozzá, ki tudja meddig? Szolgálatbalépésem napján jó csomó hátralékot kerestem ki és egy tömeg intőt írtam meg, azután két óra előtt bejelenttem a főnöknek, hogy a *reám bízott munka ambiciót nem elégíti ki*, azért az elnöki ügyosztálytól más hivatali beosztást kérek, vagy lemondok kinevezésemről. Másnap felkerestem *Kullmann* Lajos főjegyzőt, az elnöki A-ügyosztály akkori vezetőjét, tisztelettel bejelentve kérésemet, illetve elhatározásomat. A főjegyző úr kedvesen és megértően fogadott, kijelentette, hogy értékeli azt a vágyamat, hogy más hivatalba és ügykörbe osszanak be, de erre várnom kell, amíg üresedés lesz. Két hét után kaptam meg újabb beosztásomat az akkori tanács II. (középítési) ügyosztályba. Itt azután nem mondhattam, hogy nincs elég munkakör. A középítési ügyosztályba tartozott annak idején az útépités, a csatornázás, továbbá a vasutak, a villamos és gázvilágítás, a vízvezeték, a parkok, hidak, az árkok, a nyilvános illemhelyek stb. ügye, tehát az ügyek oly tömege, hogy az akkori középítési ügyosztályból az újjászervezés alkalmával három új ügyosztály, a mai közlekedési, a vízvezetési és világítási és a középítési ügyosztály alakulhatott ki.

Ebben az ügyosztályban a főváros egyik legérdemesebb, egyben lepedánsabb és legszigorúbb, de jólelkű tanácsnokának, *Vosits* Károlynak keze alatt közel 13

esztendőt töltöttem, az ügyek összes skáláján végigmenvén 1907-ig, *tanács jegyzővé* történt megválasztásomig. Nehéz esztendők voltak azok a tanácsi II. ügyosztályban; nap-nap után délelőtt 8-tól 2-ig, délután pedig 4 órától este 6-7-8-ig állandóan és valamennyien bejártunk a hivatalba. Nem is volt ajánlatos, hogy valaki elmaradozzon!

Fogalmazó koromban megnősültem s három gyermeknek lettem boldog atyja. *Tanács jegyzővé* történt megválasztásom után a pénzügyi és gazdasági ügyosztályba helyeztek át, s a polgármester a pénzügyi bizottság előadójává és jegyzőjévé delegált. Hihetetlen munkát jelentett ez akkor. A pénzügyi bizottság igen gyakran ülésezett, az összes pénzügyi javaslatokat – bármely ügyosztályhoz tartozott is az – én készítettem, az ügyet a bizottságban előadtam s utána a bizottság összes javaslatait ismét én készítettem el. Ha ehhez hozzáteszem, hogy a pénzügyi bizottsági előadói tisztségen felül és kívül *saját referádám* is volt (pl. az összes nagy bérlemények ügye), valamint azt, hogy ekkor készítettem elő a Szent Gellért gyógyfürdő és gyógyszálloda építését, azaz nemcsak előkészítettem, de 1911 júniusában el is indítottam és vezettelft– 1913 novemberében történt tanácsnökká választásomig, akkor senki sem fog csodálkozni azon, hogy ezt a rengeteg munkát csak úgy bírtam elvégezni, hogy úgyszólván minden délutánomat a hivatalomban, az íróasztal mellett töltöttem. A harminc év óta húzódo ügyeket (Gregersen-ügy, Nicholson-ügy), sikerült megoldáshoz juttatnom. Önérzete- sen merem állítani, hogy a hosszú éveken át kifejtett munkámnak elismeréseké- pént az a megtiszteltetés, hogy a törvényhatóság bizalmából a székesfőváros tanácsá- nának a tagja lehettem.

Mint legfiatalabb tanácsnok, a pénz- ügyi osztály vezetésére kaptam megbízást. Itt ért a világháború kitörése. A vilá- gháború okozta rendkívüli helyzet a fő- város adminisztrációját is folyton újabb és nehezebb feladat elé állította és rend-

kívül megnehezítette az összes ügyosztá- lyok működését. Mint *pénzügyi tanács- nok* több nagy kül- és belföldi kölcsön kontrahálásában vettem részt. 1916 augusztusában egy alkalommal *Bárczy István* dr. polgármester úrhoz mentem, hogy vele néhány ügyet megbeszéljek. A polgármester úr azzal fogadott, hogy *jó- kor jöttem, éppen kéretni akart*. Vegyem át a tanácsi XVI. (városgazdasági) ügy- osztály vezetését. Nem örültem a fordul- latnak, mert pillanatok alatt elképzelttem, mit jelent üzemeket a világháború har- madik évében átvenni, amidőn úgy anyag- nak, mint munkaerőnek annyira szüké- ben voltunk.

A városgazdasági ügyosztály köré- hez tartozott akkor az Állat- és növénykert, az anyagszertár, a hirdető vállalat, a házi- nyomda, a Széchenyi-fürdő, a Rudas gyógyfürdő, a hatósági zöldségárusító- üzem, az erdészet, a Duna jobb- és bal- parti gazdasági hivatal, a városközi gond- noki hivatal, a városligeti és népligeti mutatványostelepek, az adóárverési csar- nok stb. Ezekhez csatlakozott az itteni működésem alatt megalakított és meg- indított ásványvíz-üzem, a ruha- és cipő- üzem, valamint a Szent Gellért gyógy- fürdőnek és gyógyszállónak építése, amit én indítottam meg, de ez a pénz- ügyi ügyosztályba történt áthelyeztetésem alkalmával hatáskörömből kiesett, s most ismét kezeim közé jutott.

Nagyon sok gondot okozott ennek az építkezésnek a vezetése. A munkálatokat a nyilvános versenytárgyalás útján adtuk vállalatba, amit azonban *ma* vállalatba adtunk, arról már *másnap* a vállalkozó kijelentette, hogy nem tud eleget tenni vállalt feladatának, mert vagy őt hívták be katonának, vagy munkáit, vagy pe- dig képtelen a szükséges anyagot a mun- kához biztosítani és megkapni. Ehhez járult még a korona fokozódó romlása folytán a drágulás folytonos emelkedése. Számталanszor kellett közbenjárunk be- hívott munkások felmentése és lefoglalt anyagoknak felszabadítása, s utóbbiak

szállításának engedélyezése iránt. Ez a küzdelem nagyon kimerítő volt, sokszor eredménytelen, s így bizonyos munkákat kénytelenek voltunk saját rezsimben elvégeztetni. Büszkén állapíthatom meg, hogy a *végtelen nehézségek dacára is* befejeztük a gyönyörű intézmény építését és *1918 szeptemberében* átadhattuk a forgalomnak. Mindenki azt képzelte, hogy az építésnél nagy túlkadás merült fel, de nem gondolt senki arra, hogy csak romló koronaértékben van túlkadás, mert mint utóbb megállapíthatták, a törvényhatósági bizottság által engedélyezett 10,300.00,0 aranykorona helyett mintegy 9 millió és 700.000 aranykorona kiadás merült fel tényleg, s így az építkezésnél *több százezer aranykorona megtakarítás jelentkezik.*

Hasonlóképpen hihetetlenül nehéz feladat volt a hatósági *Zöldségüzem* útján a milliós lakosságnak és mintegy 50 hadikórháznak zöldségfélékkel, különösen pedig burgonyával való ellátása. Nem ritkán *már a hajnali órákban a piacokat jártam,* hogy a napi helyzetet ismerjem és éjfél felé tértem haza a Zöldségüzemből, hol a másnapi teendőket beszéltem meg.

Az Állatkert fentartásának biztosítása a háború alatt szintén nehéz feladat volt és amíg Európában, Németországban is, úgyszólván az összes állatkertek kapuit bezárták, mert az állatállomány elpusztult, *a mienket sikerült jele állatállomány-nal megmenteni és fentartani.*

Ebben az ügyosztályban vettem fel és indítottam el a Szt. Gellért gyógyfürdővel kapcsolatos *hullámfürdő* és a Széchenyi-fürdővel kapcsolatos strandfürdő építését. A most említett intézmények építésénél lényegileg a téves kubatúra-számítás s egységárák túlalacsony előíránysága miatt felmerült túlkadások méltán nagy felháborodást váltottak ki. A közgyűlés abban a tudatban, hogy nagy áldozatokért megfelelő ellenértéket nyer a főváros, s hogy ezek az intézmények méltán sorakoznak majd azok közé, ame-

lyek Budapest vonzóerejét az idegenek előtt fokozzák, nagy megértéssel és áldozatkézséggel a többköltségeket is engedélyezte. A nagyarányú hiteltúllépés engem is váratlanul ért s rendkívül megdöbbentett; nagy elkeseredésemben, mondhatom fájdalomban, *elkíváncskoztam ügyosztályomból* és a polgármester úr nagyon jóindulatú rendelkezéséből a közjogi, katonai és illetőségi ügyosztály vezetését vettem át. Őszinte hálával és köszönettel gondolok vissza arra a rendkívüli jóindulatra és szimpátiára, amely szerény személyem iránt ezekben a nagyon nehéz napokban úgyszólván minden oldalról megnyilvánult; amely ismét fel-emelt és új életerőt adott további közéleti működésemhez.

A közgyűlés áldozatkézsége lehetővé tette számomra azt, hogy a közjogi ügyosztályban is produktív munkát végezhettem. *Több új templom megépítése* vált lehetővé, aminek a hívők lelki szükségleteinek kielégítése és a vallásérkölcösös nevelés szempontjából van nagy jelentősége.

Közel kétévi itteni működés után, 1929 január 16-án a törvényhatósági bizottság rendkívül megtisztelő bizalmából a székesfőváros *alpolgármesterévé* választattam meg. Mint alpolgármester a II. (középitési), a III. (városrendezési), a IV. (közjogi), az V. (közlekedési), a VII. (tanügyi) és a XI. (városgazdasági) ügyosztályok tartoznak revízióm alá.

A teljesség kedvéért jegyzem meg, hogy *a kömmün alatt hivatalomat elhagytam* és csak az alkotmányos éra visszaállítására tértem oda vissza.

Az én életrajzi adataim sok okulást nyújthatnak sokaknak. Megtanulhatja belőle mindenki, hogy a köztisztviselői pálya nehéz, útja rögös, kemény; de mégis eredményesen járhatóvá válik annak, aki hittel és Isten iránti rendíthetetlen bizalommal indul el és halad rajta, s aki a közt szellemi és fizikai erejének teljével, önzetlenséggel és szeretettel szolgálja.

Dr. Csupor József

tanácsnok, h. alpolgármester

Budapesten, 1872-ben születtem. A főváros szolgálatába 1895 szeptember 20-án léptem és működésemet a közoktatási ügyosztályban kezdtem meg. A hivatali ranglétra fokain gyorsan haladtam előre, úgyhogy 1913 novemberében, tizenhét évi közszolgálat után, a közgyűlés *tanácsnokká* választott, s mint ilyen, a katonai ügyosztály vezetésére kaptam megbízást.

A világháború kitörésekor se vége, se hossza nem volt a mozgósítással kapcsolatos polgári hatósági tennivalóknak. Még mindnyájan emlékezhetünk a tizennyolc-ötvenéves korúak népfelkelési bemutatási szemléire, a végnélküli autósorozásokra, amelyeket a Vérmezőn tartottak, a lős és kocsis-osztályozásokra, a betegápolók kirendelésére stb.

Ezután a *közegészségi ügyosztályban* töltöttem el két évet és erre az időre esik a közkórházi gyógyszerüzemek házikezelésbe vétele, a kötelező ravatalozás intézményének életbeléptetése, végül a temetkezéseknek községi kezelésbe vétele, ami-

vel egy régóta vajúdo kérdés oldódott meg közmegelegedésre.

Két év múlva a *pénzügyi osztály* vezetését vettem át, amelyet rövid megszakítással közel *tizenegy éven* át megtartottam. Eleinte a világháború következtében napról-napra csökkenő közjöveldmek pótlásáról kellett gondoskodni. így születtek meg a vigalmi és pezsgoadóról, a telekértékadóról, a tűzoltási járulékról, a közlekedési és szállodaadóról stb. szóló szabályrendeletek, amelyek nagy részben még ma is érvényben vannak. Később a defláció és infláció eddig nem ismert problémái kerültek szőnyegre, a pénztelenség s az elértéktelenedés folytán fokozódó nehézségei dacára a külföldi hitelezők erősen szorították a fővárost szerződéses kötelezettségeinek a teljesítésére, így jöttek létre eleinte az ideiglenes jellegű *baseli egyezségek* s finalizálódott e kérdés 1925-ben az *ostendei egyezségben*, amely a főváros hitelét a külföldön egyszerre oly mértékben emelte, hogy, midőn a következő évben a főváros egy *20 millió dolláros kölcsönre* szűkebbkörű ajánlati tárgyalást hirdetett, húsznál több amerikai, angol, holland, svájci stb. bankház jelentkezett s 92-es árfolyamon, 6% mellett sikerült a fővárosnak 35 éves amortizációra oly amerikai kölcsönt szereznie, amellyel egyetlen európai város sem dicsekedhetik.

Ez volt utolsó ténykedésem a pénzügyi osztályban, mert azután a *helyettes alpolgármesteri tennivalók végzésével* bíztak meg, amit most is ellátok.

Meg kell még említenem, hogy igen sok pénzügyi, közgazdasági és közigazgatási tanulmányom jelent meg a különböző folyóiratokban, így a Közgazdasági Szemlében és a Városi Szemlében.

Működésem elismeréséül a Kormányzó úr m. kir. *kormányfőtanácsossá* nevezett ki.

Édes Endre

tanácsnok

Születtem 1873 szeptember 14-én Tiszatarjánban (Borsod vm.). Édesapám Édes Dezső, édesanyám Rácz Mária voltak. Apám hatéves koromig saját föld-birtokán gazdálkodott. Hatéves koromban szüleimmel együtt Budapestre kerültem. Itt végeztem iskoláimat. És pedig: az elemi osztályokat a Bakáts-téri iskolában, a gimnáziumi éveket a Lónyayuccai református gimnáziumban, egyetemi tanulmányaimat a budapesti tudományegyetem jog- és államtudományi karán.

A főváros szolgálatába érettségim után, 1892 augusztus 9-én kerültem, mintapidíjas. 1894 december 31-én a tanács írnokká (a mai kezelőtiszt) választott. 1901 júliusában *tanácsfi fogalmazó*, 1906 májusában *tanácsjegyző*, 1915 decemberében *főjegyző*, 1919 december 1-én *helyettes tanácsnok*, 1920 októberében *tanácsnok* lettem.

Szolgálatomat a gazdasági hivatalban kezdtem. Innen hét hónap múlva, 1893 március 25-én a VIII. kerületi előljáróshoz helyeztek, ahol akkori főnökömben, néhai *Hanvai Sándor* volt kerü-

leti előljáróban kitűnő mesteremre és jótémre akadtam, ő buzdított és engem jobban megismerve és méltányolva, maga törekedett arra, hogy bejussak a fővárosi közigazgatás központjába. Az előljáró-ságtól a tanácsi IV. ügyosztály illetőségi alosztályába és három hét múlva innen az elnöki és személy-ügyosztályba helyeztek.

Boldogult *Kamer Mayer* Károly volt akkor a polgármester, régi szabású, nemesveretű, puritán egyéniség. A személy-ügyosztályt a saját ügyosztályának tekintette. Annak minden egyes tagját személy szerint ismerni kívánta. Ezért az ide beosztott minden tisztviselőt, alkalmazottat nála be kellett mutatni. Engem atyai jóakarattal fogadott és biztatott: a legjobb helyen vagyok ahhoz, hogy munkásságomat megléssák, személyemet megismerjék mindazok, akik a fővárosnál sorsomat intézik, *öt évig* voltam ebben az osztályban, közben azonban egy évig mint önkéntes, katonai szolgálatot teljesítettem és *tartalékos hadnagy* lettem.

Az elnöki osztályból, akkori munkakörömmel együtt, a volt tanácsi I. (jog-, ipar- és rendészeti) osztályba kerültem. Ebben az osztályban, amely időközben közbiztonsági és anyakönyvi osztállyá változott, *teljes 20 évig szolgáltam*. Mint fogalmazáshoz beosztott írnok (kezelőtiszt) mentem oda és mint megválasztott *tanácsnok* távoztam onnan. Időközben mint az ügyosztály helyettes vezetője, jegyzője voltam az országgyűlési képviselőválasztási ügyekkel foglalkozó központi választmányának és a községi választási ügyeket stb. intéző igazoló választmányának. Az 1920 január 20-án a *Friedrich-féle* választójogi kormányrendeletet és az általános titkos választói jog alapján megtartott nemzetgyűlési választást én szerveztem meg, a választók összeírásával, a fővárosnak 429 szavazóköre beosztásával, ezek szavazatszedő küldöttségei részére helyiségek kijelölésével, felszerelésével, 1700-at megközelítő írnoki személyzet kirendelésével, ugyanannyi küldöttség! személyzet (elnök, h. elnök,

jegyző, h. jegyző) kijelölésével, teendőkire való kioktatásával együtt – két hónap alatt. A nemzetgyűlési választást követően, most már taposott nyomokon és kész választói névjegyzék alapján megrendeztem az 1920. évi törvényhatósági választásokat.

1920 októberében a közgyűlés *tanácsnokká* választott. A polgármester úr ekkor a tanácsi X. közegészségügyi ügyosztálynak vezetésével bízott meg. Ebben az ügyosztályban mindenekelőtt a fővárosi *közkórházak* a világháború és az azt követő zavarok miatt kifosztott és lerongyolt állapotán törekedtem segíteni, a hiányzó felszereléseket pótolni. Ez a törekvésem nehéz viszonyok között, súlyos küzdelmek árán sikerrel járt. Megindítottam az *új közkórházi alapszabályok* elkészítését, keresztülvittem a kórházi gyógyszeráraknak jutányos áron való megváltását és a *gyógyszerüzem* létesítését, mi által a kórházak gyógyszerellátását olcsóbbá, megbízhatóbbá és jobbá tettem. Eredményes előterjesztésekkel igyekeztem a kórházak orvosi személyzete helyzetének javítására. Javítottam a kórházi élelmezést. Befejeztem az Új Szent János-kórház területén még a világháború előtt építeni kezdett, de jóformán az építés első stádiumában abbafelejtett *tüdőbetegpavillonok* építését, amelyekben a *tüdőbetegek* részére 600-on felüli kórházi ágy áll ma rendelkezésre. A fertőtlenítő intézet üzemét automobilizáltam. Ezzel lehetővé tettem, hogy a két fertőtlenítő intézet közül az egyik (a gyáliúti) megszűnjék 'S a ma működő váciúti központi fertőtlenítő intézet a szükséges fertőtlenítéseket az addigi személyzet jelével, gyorsabban és kevesebb költséggel, kifogástalanul lássa el. A *köztemetők* állapotán sokat javítottam, utait rendeztem, a hősök temetőjének jókarbahelyezésére és hatékonyabb gondozására különös gondot fordítottam. A temetőkben munkáslaktanyákat építettem. A farkasréti temető területét kibővítettem. A *kötelező halottsházi ravatalozásról* szóló szabályrendeletet a fővárosban

életbelépttettem. A temetői halottsházakat erre a célra kibővítettem, illetve átépítettem. A *Községi Temetkezési Intézet* létesítése folytán a még jogosítvánnyal bíró temetkezési vállalkozókkal a jogosítványok megváltására vonatkozó tárgyalásokat befejeztem. A temetkezési vállalkozásnak a főváros területén *hatósági teendővé* nyilvánítása ügyében szabályrendeletet készítettem, amelyet a közgyűlés megszavazott és a kormány jóváhagyott. A temetés esetére való biztosítás megvalósítására kezdeményező lépéseket tettem.

A *tüdőbeteg gondozó* intézeteket fejlesztettem, személyzetüknek helyzetét javítottam. Létesítettem a IX. kerületi új *tüdőbeteg gondozóintézetet* és az I. kerületben ilyen intézet állandósítását egy magánintézet átvételével biztosítottam. A *köztisztaság* terén modern újításokra tettem javaslatokat. Az utaknak olajjal portalanítását újból megkezdtem, új rendszerű köztisztasági gépeket szereztem be. A *pormentes szemégyűjtésnek*, a szemétegetésnek és a szemétegetés termékei hasznosításának ügyében kezdeményező lépéseket tettem. A Bulyovszky uccai *köztisztasági garage-t* átépítettem, a budai oldalon új köztisztasági garázs létesítésére javaslatot tettem, a Svábhegyen köztisztasági kirendeltségi épületet létesítettem. Elkészítettem a Kun uccában levő köztisztasági hivatal megfelelő átépítésére, továbbá a nagy garázs és munkáslaktanya létesítésére vonatkozó terveket. A *fuvartelepen* a lehető újításokat keresztülvittem, ott munkáslaktanyát és 40 lakásos személyzeti lakóépületet emeltem. A szemételepen a szükséges átépítéseket megindítottam. A *szemét fuvarozás* modern automobilizálására nézve javaslatot tettem.

1927 márciusában a polgármester úr az abban az időben sokat tárgyalt és nagy izgalmat okozott Szent Gellért fürdői (hullámfürdő és szállodaréépítés) és Széchenyi-fürdői (strandfürdő) építési ügyek rendbehozatalára a tanácsi XI. (városgazdasági) ügyosztályba helyezett

át. Itt az említett építkezéseket nagy nehézség között befejeztem.

Foglalkozom a budai fürdők forrásainak megfelelő foglалásával. Erre az 1930. évi költségvetésbe 20.000 pengő fel is vétetett. Tervek készültek az ódon *Rudas-jürdő* kisebb átalakítására és modernizálására. Targyalásokat folytatok a Széchenyi-fürdő üzeméhez most már elodázhatatlanul szükséges *második artézi kút* fúrására. Azonkívül a fürdő mellett létesítendő *szálloda* építésének kérdését is újból elővettem. Két új strandfürdő létesítésére is javaslatot tettem. Az *Állatkertben* a munkáslakóháznak és a madárteleltető épületének építését befejeztem. Különös gondot fordítok az Állatkert állatállományának kiegészítésére. Az *Ásványvízüzem* számára egységes üvegraktár- és kezelőtelepet létesítettem, a szállító autók számát megháromszoroztam, az üzemhez a legmodernebb mosó-, töltőstb. gépeket szereztem be. Az üzem üzletkörét tetemesen kibővítettem. Sokat tettem a főváros *erdeinek rendbehozatalára*, utainak karbahelyezésére, padokkal és útmutatótáblákkal való ellátására stb. A *gazdasági hivatal* és az adóárverési csarnok részére a volt gyáliúti fertőtlenítő intézeti épület átalakításával és arra emelet reáépítésével új otthont teremtettem.

Az 1920. évi nemzetgyűlési, illetve törvényhatósági választásoknak rendkívül rövid idő alatt való megszervezéseért és lefolytatásáért a belügyminisztertől, illetve a székesfőváros akkori kormánybiztosától (a jelenlegi polgármestertől) 1920 szeptemberében *elismerő iratokat* kaptam. A háború alatt a *II. osztályú polgári hadi érdemkereszttel* tüntettek ki. A Budapesti Önkéntes Mentőegyesület, amelynek – mint közegészségügyi tanácsnok – több éven át igazgatósági tagja voltam, az igazgatóságból történt kiválásom alkalmával *díszoklevéllel* és *aranyéremmel* tüntetett ki.

1928 novemberében pedig a Kormányzó Úr Ó Főméltósága, a közélet terén kifejtett eredményes működésem elismerésül *kormányfőtanácsossá* nevezett ki.

Vajna Ede
tanácsnok

A városházára vezető életutam a budai *Újlaton*, 1874 január 8-án kezdődött egy bölcsőnél, amelyet *budai iparoscsalád* házában ringattak. Innen az út a szokásos iskolák padjain át egyenesen a ma már nem létező régi városháza kapujához vezetett.

A városházára bejutni akkor még nem volt olyan nehéz, mert rövid néhány heti várakozás után *1 forint 50 krajcáros* díjnoki minőségben csakhamar alkalmazást nyertem. Lehet, hogy e gyors alkalmazásnál a budai voltom is közrejátszott.

A millenniumot ünneplő év júniusában a főváros tanácsa megválasztott *fogalmazó gyakornokká* és mint ilyen, nagy öntudattal intéztem ezentúl a VII. kerületi előljárásnál a különböző iparügyi, szegényügyi és egyéb ügyes-bajos dolgait a polgároknak.

Ezt a működésemet öt év múlva a tanács *közélelmezési ügyosztályával* cseréltem fel, ahol egymásután négy tanácsnok vezérlete alatt szolgáltam a főváros „gyomorát”. Hogy pedig ez a gyomor milyen nagy és minő szeszélyes, azt az azóta itt eltöltött *29 év alatt* bőven volt

alkalmam megismerni. Mindenesetre a legnehezebb volt ez a szolgálat a háború alatt és az ezt követő években, amikor tudvalévőleg a főváros közélelmiszeri adminisztrációja nemcsak közigazgatási, de nagyobb részében kereskedelmi jellegű ténykedésekből állott és amikor sokszor bizony el kellett hallgatni a fogyasztók százezrei előtt azt, hogy a hatóság által kiadott sokféle élelmiszer jegyek (lisztjegy, kenyérbegy, zsírjegy, cukorjegy, burgonyajegy, tejjegy, sőt pótkávégegy, petróleum jegy, gyertyajegy, fa- és szén jegy) mögött vélt nagy hatósági árukészletek csak vékonyan állanak rendelkezésre és mégis gondoskodni kellett, hogy élelmiszer jegyeit mindenki be tudja váltani.

De szerencsésen elmúltak fejünk fölött ezek a súlyos fellegek is és csakhamar módot találtunk arra, hogy a közélelmiszeri adminisztráció ismét a rendes útra terelődjék, sőt örvendetes lehetősége nyílt annak is, hogy a főváros újabb alkotásokkal és a teremtő gazdasági élet számára szükséges új intézményekkel bővítsa a régebbi közélelmiszeri intézményeit.

Az ekként *létesülő* új intézmények, mint például a marha- és sertésvásárok, valamint a marha- és sertésközvágóhidak berendezéseinek a fejlesztése és korszerű¹ színvonalra emelése, az *élelmiszerpiacok modern átépítése*, nemkülönben *III élelmiszer nagyvásártelep létesítése*, valamint a kőbátyai sertéshizlaldák helyett a főváros részére megszerzett nagytétényi hizlaltételep, mindmegannyi újabb pillérei annak az intézménykomplexumnak, amely a főváros közélelmiszeri adminisztrációja gyűjtőnév alatt működik.

Ezen új pillérek építési munkájában való részvételem nem kisebb meglepéssel tölt el, mint az a tudat, hogy immár *tizedik éve* én tarthatom kézben a *gyeplőit*, mint közélelmiszeri tanácsnok, annak a provianszekernek, amely a millió fogyasztó élelmiszeri ellátását szolgálja és ma már biztos vagyok benne, hogy ha e társzeker gyeplői a kezemből

ki fognak esni, a *főváros fogyasztóit baj nem érheti*, mert a szekér szerkezete erős és biztosan halad az útján. De az is szilárd meggyőződésem, hogy Budapest közélelmiszeri szervezete a nyugateurópai nagyvárosok hasonló szervezetei mellett sikerrel állja ki a versenyt és a kritikát.

Dr. Lobularer Jenő

tanácsnok

Budapesten, 1874 június 25-án születtem. Atyám, Lobmayer János Ferenc, debreceni születésű, ' budapesti bornyagkereskedő volt. Anyám, Saáger Etelka, régi budapesti patriciuscsaládból származik.

Összes iskoláimat Budapesten végeztem. Kereskedelmi és gimnáziumi érettségim, állami és jogtudományi doktorátusom van. A magyar nyelven kívül beszélem a német, a francia, az angol és az olasz nyelveket, jól értem a horvátot. Iskoláim elvégzése után először atyám kereskedelmi vállalatába léptem be és ott két évig mint *külföldi levelező* működtem. Innen mentem át a főváros szolgálatába, ahol 1894 augusztus 27-én mint *díjnok* a számvevőségénél kezdtem meg működésemet, majd 1899-ben a tanács *fogalmazó-*

gyakornokká, 1905-ben *segédfogalmazó*-vá, 1908-ban pedig *fogalmazó*vá választott meg.

1903-1906. évben a közlélemezési ügyosztályba voltam beosztva és itt a modern közlélemezési intézmények megvalósításában működtem közre. A közbiztonság fejlesztésének és a községi lóhúsüzem megvalósításának munkájában jelentős részem van. 1907-ben a közjótékonyági, 1908-ban az illetőségi és katonai ügyi, 1909-1911. évben a közegészségügyi osztályban dolgoztam, állandóan bővítve azt a látókört, amelyet a közigazgatás különböző ágazatában odaadó munkával szereztem meg.

Bárczy István dr. akkori polgármester mint fogalmazót megbízott, hogy az 1910-beli brüsszeli világtalálkozón rendezett első nemzetközi közigazgatási kongresszusori a fővárost képviseljem. 1911 végén a közgyűlés *tanács jegyző*vé választott. Ebben a minőségben 1912-1918 eleje között a VI., a VII. és IX. kerületben teljesítettem szolgálatot, ahol alkalmam volt az elsőfokú közigazgatás minden részét és ágazatát megismerni. 1918 elején kerültem vissza a tanács *közlélemezési ügyosztály*ba, ahol a háború okozta nehéz közlélemezési viszonyok súlyos problémák megoldását tették szükségessé. Ebben az ügyosztályban működtem a háború végén, továbbá a forradalmak és a román megszállás idejében is s itt teljesítettem szolgálatot, amikor 1920 október 7-én érdemeim elismerésül a törvényhatósági bizottság közgyűlése *tanácsnokká* megválasztott.

Sipőcz Jenő dr. polgármester ezután a szociálpolitikai és közművelődési ügyosztály vezetésével bízott meg. A külügyi viszonyok nagy bizonytalanságának, az általános leromlásnak, a magyar korona fokozatos elértéktelenedésének ebben az idejében elsősorban a háború okozta rettenetes hiányok pótlására, valamint a bajok enyhítésére kellett és lehetett csak gondolni és törekedni. Nagy igyekezettel fogtam hozzá a munkához és sikerült is az ügyosztály hatáskörébe tartozó *lakás-*

ügyi intézmények karbantartási és tatarozási teendőit a legrövidebb idő alatt elvégezni. A főváros hitelügyeinek ez időbeli rendezetlensége folytán a rekonstrukciós munkák csak apránként, szívós kitartás mellett haladtak előre, de ezeknek a nehézségeknek ellenére is sikerült ügyszociálpolitikai, mint közművelődési téren újat is alkotni. Rekonstruáltam a szegény néposztály számára készült, de a háború folyamán üzemben kívül helyezett népfürdőket, valamint a dunai ingyenes fürdőket. A közeposztály által látogatott és kedvelt dunai fürdők a háború alatt megszűntek. Szorgalmazásomra a főváros a IV. kerületben két új fürdőt létesített. A megszüntetett könyvtárfiókok az én előterjesztésemre és sürgetésemre kezdték meg újból működésüket, de ezenfelül kezdeményezésemre négy új könyvtárfiók is létesült. Megnyitottam a Zichy Jenő-féle múzeumot, amely a főváros részére hagyományozott képeket, szobrokat és műtárgyakat tartalmazza. A Városi Színháznak az állam részére történt bérbeadásával a színház nívója emelkedett és a színház jövedelmező lett.

Kezdeményezésemre Petőfi százéves jubileuma alkalmából Petőfi költeményeit a főváros népies és díszkiadásban a saját költségére kinyomatta és olcsón árúsította, úgyhogy egy hónap alatt harmincezer példány fogyott el. Ugyancsak előterjesztésemre kiadta a főváros Budapest bibliográfiáját, Budapest zenetörténetét, a Budapest műemlékeiről szóló díszmunkát, Budapest egyesítésének ötvenéves történetét és statisztikáját, amely kiadások mind hézagpótlók voltak. A hirdető vállalat rekonstrukciójában és jövedelmezővé tételében ugyancsak jelentős szerepem volt.

1925 júniusában az elnöki ügyosztály élére kerültem, ahol csak rövid ideig voltam ugyan, de ezalatt nagybővítettem és üzembehelyeztem a fővárosi tisztviselők *balatonkenesei üdülőtelepét*, megvalósítottam a fővárosi alkalmazottak státuszrendezését. 1926 áprilisában bíztak meg a *közgazdasági és közlekedési ügy-*

osztály vezetésével. Ebben az ügyosztályban futnak össze Budapest közlekedési ügyeinek összes szálai és itt intéződnék el az ipari és kereskedelmi kérdések is. Első intézkedéseim közé tartozott a *sváb-hegyi fogaskerekű vasútnak a főváros tulajdonába való átvétele és annak elektrifikálása*. Előterjesztést tettem a budai hegypálya (sikló) elektrifikálására vonatkozóan is. Lehetővé tettem a beszüntetett helyihajó járatok újra való megindítását. Folytatván a BSzKRT rekonstrukciós munkálatait, a hálózat egységesítésével szükségessé vált vágányösszeköttetéseket és kiépítéseket végrehajtottam. Növeltem a BSzKRT kocsiparkját és gondoskodtam az éjjeli forgalom lebonyolítására szolgáló benzinmotoros sinautók beszerzéséről és járatásáról. A megnövekedett uccai közlekedés zavartalan lebonyolítására a város gócpontjain bevezettem a *jelzőkészülékekkel való irányítást*. Előkészítettem és végrehajtottam a lófogató bérkocsiiparosoknak a géperejű üzemre való áttérését, ezenkívül az autótaxik viteldíjának leszállítását négy ízben vittem keresztül, úgyhogy ezidőszert a wieni tarifa a budapestivel teljesen egyenlő és a budapesti gépkocsitarifa egyike a kontinens legolcsóbb tarifáinak.

Az autóbuszüzem fejlesztését szolgáló beruházási programot vezetésem alatt valósította meg a közlekedési ügyosztály. Az ennek eredményeképpen megrendelt száz új autóbusszal az autóbuszüzem új vonalakat létesített, amelyek a főváros közlekedési igényeinek kielégítését a legnagyobb mértékben lehetővé tették. Propagandisztikus tevékenységemnek tulajdonítható, hogy a közgazdasági élet körébe tartozó nemzetközi árumintavásárok állandó fejlődést mutatnak. Az idegenforgalom emelkedését is igyekszem a legnagyobb erővel előmozdítani és az erről vezetett statisztika igazolja az itt bekövetkezett állandó fejlődést. *Nyelvismeretem* folytán a polgármester igen gyakran bíz meg a külföldi vendégek fogadásával és nagyobb ünnepségeknél a főváros repre-

zentálásával, de külföldi kongresszusokon is már többször képviseltem a fővárost. Több kaszinónak, körnek, szövetségnek, kulturális és tudományos egyesületnek vagyok elnöke, igazgatója, vagy tagja. *Elnöke* vagyok a Kisipari Hitelintézet r.-t.nak, a Budapesti Sakk-Körnek, *társ-elnöke* az V. kerületi Keresztény Körnek, *alelnöke* a Duna Szövetségnek és az Idegenforgalmi Érdekeltségek Szövetségének, *igazgatósági* tagja az Országos Iparegyesületnek, a Stella Csillagászati Egyesületnek, *tagja* az Országos Kaszinóknak, a Tisztviselők Országos Kaszinójának és még nagyon sok társadalmi, tudományos, ipari, kereskedelmi stb. egyesületnek és körnek.

Dr. Purebl Győző

tanácsnok

Családunk százéves Budapesti.

Nagyapám, *Purebl* Ferenc kitűnően képzett zeneművész volt. A prágai zene-főiskolát végezte, hol a híres *Moscheles* Ignácnak, Beethoven extemporáljának volt igen jeles tanítványa. *Moscheles* Ignác Brahms zeneművésszel állt egy nívón és jeles kontrapunktistákat képezett. Az adatok szerint *Purebl* Ferenc a leg-

nevesebb magyar kontrapunktista volt, kinek több zenekompozíciója is volt, amelyek részben meg is jelentek. A budapesti német színháznak volt az első karnagy-igazgatója, amit a főváros levéltárában őrzött okmányok is igazolnak. Hét hangszeren tökéletesen játszott és zeneiskolát is tartott fenn.

Édesapám, *Purebl* Adolf kereskedő volt, aki élete utolsó éveiben hivatalnoki pályára lépett. 1848-ban végigküzdötte a szabadságharcot és mint tüzemester számos ütközetben vett részt, meg is sebesült és a golyót haláláig a lábában viselte. *Az oroszok halálra ítélték* és egy magyar gazdának a jóvoltából, – kivel ruhát cserélt – sikerült megmenekülnie és hazakerülnie a szülői házhoz. Édesanyám egy óbudai patrícus családból származott és különösen jótékonyágáról volt nevezetes.

Én 1875 június 19-én születtem Budapesten, a Zöldfa uccában (a mai Veress Pálné ucca), a Zöldfához címzett házban. A ház helyén most a katonai parancsnokság áll. Elemi iskoláimat a kötőuccai elemiben, amely az akkori piarista-épületben volt elhelyezve, végeztem. Középiskolai tanulmányaimat a budapesti kegyes tanítórendi gimnáziumban végeztem el. A piarista-atyákkal mind a mai napig fentartom a jóviszonyt, az összeköttetést és ma is boldogan gondolok vissza arra az időre, amikor a jó piarista-atyák az istenfélelmet, a hazaszeretetet, a felebaráti szeretetet, a komoly munka iránti törekvést csöpögtették bele a lelkembe és a szívembe. A piaristákkal való összeköttetés fennállását igazolja, hogy jelenleg is a Piarista Diákszövetség főtítkára vagyok.

Bár 12 éves koromig gondtalan és elsőrendű nevelésben részesültem, apám váratlanul közbejött halála következtében 12 éves koromtól mind a mai napig saját erőmből keresem kenyerem. Az élet iskolája korán megnyitotta előttem a munkának és tevékenységnek, egész sorozatát, úgy hogy midőn a hivatalba és a budapesti egyetemre kerültem, már az élet

embere voltam és sok mindent, amiken átestem, mint megbecsülhetetlen tapasztalatot, a hivatalos életben értékesíthettem.

Közigazgatási pályámat 1894 augusztus 8-án a kerületi előljáráóságoknál kezdtem, (én voltam az utolsó egyfintos díjnoka a fővárosnak), ahol különböző reszortokon átesve, 12 évig szolgáltam és innen kerültem be dr. *Melly* Béla kiváló tanácsnoksága alatt a közélelmezési ügyosztályba. *Melly* erős keze alatt igazán megismerhettem a főváros közélelmezési politikáját. Voltam a vágóhidak, a vásárcsarnokok, a vegyészeti intézet előadója, a főváros részéről elkészítettem a felterjesztést az élelmiszer törvényrevízióra vonatkozólag, elkészítettem a vegyészeti intézet szabályzatát s több éven át voltam másodfokon kihágást bíró, valamint a közélelmezési ügyeknek a közigazgatási bizottságban előadója. A főváros tanácsa, méltányolván szerény munkásságomat, 1907-ben német városokba (Boroszló, Drezda, Berlin, Köln, Bréma, Hamburg, München, Nürnberg) a közélelmezés, a vágóhidak és a vásárcsarnokok tanulmányozására küldött ki. A közélelmezési ügyosztályból nyolc évi szolgálatom után, éppen szabadságon lévén, váratlanul ért az a rendelkezés, hogy *Bárczy* polgármester úr engem, mint egészen fiatal tanács jegyzőt, a közgazdasági ügyosztályba osztott be tanácsnok-helyettesként. Kétségtelen nagy megtiszteltetés volt ez számomra s így kerültem a közélelmezési ügyek mellől az ipari és kereskedelmi ügyekhez, amelyek azután kedvenc tárgyammá váltak s amelyekből, a közgazdasági egyetem meghívására, magántanárrá habilitáltak is.

Az ipar és kereskedelem ennek az ügyosztálynak felállításával vonult be tulajdonképpen a városházára.

Résztvettem a budapesti *Árumintavásár megszervezésében*, a nagy iparcsarnok mögötti kisebb kiállítási csarnoknak kezdeményezésében, a megépítésében, az autonóm vámtarifa előkészítésében, a kisiparosok, valamint a háborúból hazatért iparosok, hadirokkantak anyagi támogatá-

sában (hitelnyújtás által), a Budapesti Kisipari Hitelszövetkezet, majd az általam átszervezett Budapesti Kisipari Hitelintézet R. T. keretében, aminek letárgyalása egy éjjeli közgyűlési vitát vett igénybe. A kéményseprőkerületek újra való átszervezése, szükséghez képest való szaporítása szintén az én időmbe esik. Ugyancsak erősen foglalkoztam a budapesti közraktárak és a főváros közt levő kereskedelmi viszony újból való megállapításával, a városi kikötő megalakításával és létesítésével, a budapesti Dunapartok kiépítésével és hasznosításával.

Munkásságomat és tevékenységemet erős megpróbáltatás alá vették a háborús idők. Szerénytelenség nélkül elmondhatom, hogy szinte kimerítő munkásságot fejtettem ki a főváros intézményei, valamint a főváros fogyasztóközönségének tüzelőanyag és egyéb szurrogátumok ellátása körül a háború kezdetétől mindvégig. Amikor úgy a háború tartama alatt, mint az utána következő gazdaságilag súlyos időkben a tüzelőanyaggal való ellátás, mondhatni, teljesen elakadt, beszerzése szinte lehetetlenné vált, valóságos megpróbáltatások közepette sikerült ezeket a kérdéseket megoldani, anélkül, hogy e tekintetben zökkenők állottak volna elő. Mindaddig, míg a fa- és szénkormánybiztosság, valamint az országos központi árvizsgáló bizottságok fel nem állítottak, addig ennek munkakörét mintegy két éven át jóformán *magam végeztem*.

Nehéz idők voltak ezek, mert hiszen szem előtt kellett tartanunk az ipart és a kereskedelmet, de nem volt szabad szem elől téveszteniünk azokban a nehéz időkben a főváros közönségének jól felfogott érdekeit sem. Fájdalmasan emlékszem arra az időre, amikor a Központi Városháza II. pavillonjában százával álltak az emberek, akiknek egy-egy utalvány alakjában juttattam a tüzelőanyag kiváltására alkalmat; nem egy esetben tragikus jelenetek közepette. Egyéb közellátási szurrogátumok ellátása is hozzánk tartozott, s bizony nem egyszer fejtörést okozott nekünk, hogy egyik napról a másikra ho-

gyan fogjuk ellátni a sóvárgó közönséget ezek hiányában. Arra is emlékszem, hogy a kommün bukása után tüzelőanyagban teljesen kifosztva állott a főváros, s magam az „időleges” polgármester aláírásával *pályaudvarról-pályaudvarra jártam*, míg valahogy véletlenül a vasúti állomásokon össze-visszafelejtett tíz vágón tüzifát össze tudtam szedni és kis adagonként kiszolgáltatni a pékeknek, hogy a közönség legalább kenyérhez jusson. Gondoskodtam arról is ezen megpróbáltatások közepette, hogy az első 40 vágón tüzifa befusson a megszállt területről s így lassan a tüzelőanyagellátás fokozatosan biztosíttassék. Az ilyen eseteknek százait lehetne felemlíteni, amelyek egyik napról a másik napra adódtak. Súlyos, nehéz, gondterhes és felelősségteljes szolgálat volt ez, amely a közigazgatástól bizonyos mértékben eltért és már gazdasági jellegű volt, mégis értenünk kellett hozzá.

Átszerveztem és újra felépítettem a *főváros tüzelőszerraktárát* a mai keretekre. Az ipar és kereskedelem érdekében nem egy ankéton küzdöttem, amelynek hatása az volt, hogy számunkra az ellátást, nyersanyagot stb. úgy mennyiségben, mint méltányos árban biztosíthattam. Nehéz tárgyalásaim voltak a magyar államvasút szállítási tarifájának megállapításánál, úgy a kereskedelmi minisztériumban, mint a parlamentáris drágasági bizottságban. Sikerült is méltányos vasúti díjakat megállapíttatni.

őfelsége legfelsőbb elhatározásával, a háború alatt kifejtett buzgó szolgálatnak elismeréséül, az akkor csak tanácsnoknak kijáró *polgári érdemkereszt második osztályát* adományozta nekem, mint főjegyzőnek.

Budapest székesfőváros közönsége 1920-ban *tanácsnokká* választott, így kerültem küzdelmes pályafutás után hivatali állásomnál fogva a főváros törvényhatóságába. Mint tanácsnok, tovább folytattam munkásságomat a közigazdasági ügyosztályban s igen sok javaslatot terjesztettem a törvényhatóság elé *a nehéz gazdasági helyzet könnyítése céljából*. A tran-

zítóforgalom első úttörői voltunk. A háborús és azután következő súlyos idők után teljes erővel fogtunk hozzá, hogy a fővárosban az ipart és kereskedelmet újra talpraállítsuk, az ipari és kereskedelmi foglalkozásokat megjavítsuk, a tisztas és legitim kereskedelmet és ipart, a háború folyamán betolakodott, nem odavaló elemektől megszabadítsuk. A közép- és kisipart legmesszebbmenő támogatással, munkájához szükséges anyagok beszerzésének és munkaalkalmak teremtésének lehetőségével is segítettük.

Nem egy javaslatunk odatendált, hogy a kötött forgalmat megszüntessük, e téren a szabad mozgást biztosítsuk, a kereskedelem és ipar állandóságát a szomszédos államokkal megteremtjük. Sok miniszteri ankéton küzdöttünk ezért a főváros nevében és küzdöttünk az önálló vámtarifa elkészítésénél is. A közgyűlés útján a nemzetgyűléshez feliratot intéztünk a szomszédos államokkal való közvetlen érintkezés megteremtése, az ezekkel való kereskedelmi szerződések, vasúti, hajózási és postai egyezmények megkötése és a külkereskedelem képviselésének egyes országokban való megszervezése érdekében. El is értük, hogy felszólalásainkra ezek a tárgyalások megindultak és az iparnak és kereskedelemnek a szabad mozgást biztosítottuk. Ipari és kereskedelmi munkám közepette időt szakítottam magamnak arra is, hogy Budapest területén a mezőgazdaságot előmozdítsam, mert felismertem azt, hogy a főváros területén paragon heverő nagymennyiségű földeknek megmunkálás alá kell kerülni, részben a mezőgazdálkodás fejlesztése és a többtermelés érdekében, részben pedig Budapest közéletének előmozdítása céljából. Megalakítottam 1922-ben a budapesti mezőgazdasági bizottságot, a mezőgazdasági béregyeztető bizottságot és a Budapesti Gazdálkodók Egyesületét. Nehéz és fáradságos munka volt, gúnyolódtak is emiatt, aszfaltparaszt-nak neveztek, de az idő igazolt engem és ma Budapesten 3,000 gazda tömörült, 25 ezer katasztrális hold földön folyik a gaz-

dálkodás, megindult a gyümölcsstermelés, s a budapesti mezőgazdákat és kisgazdákat a maradiságukból és tespedtségükből felvervén, ma az egyesületnek 12 körzete van, aminek a főváros közéletmezése is hasznát veszi.

1925-ben, tízévi közigazgatási munkálkodás után, Sipőcz polgármester úr a közoktatási ügyosztály élére állított. Fájó szívvel hagytam ott az általam annyira szeretett ipart és kereskedelmet és súlyos teherrel a vállamon vettem át a közoktatási ügyosztály vezetését. Scylla és Charybdis közt izzadtott orcám, midőn a közoktatási ügyosztály tanácsnoki szobájába beléptem, mert éreztem, hogy az ügyosztály átvételével darázs-fészekbe nyúlok és szobám padlózata, mondhatni, tövisekkel van kirakva. Nagy harcnak néztem elébe, erős fellegek tornyosultak a közoktatásügy terén. Nem egy átitzott levegőjű közoktatásügyi bizottsági ülésen sikerült, elnökletem mellett, a békét megteremteni és sikerült a különböző kérdések mérlegelésével a további együttműködésre a platformot megteremteni, a tanügy szekerét pedig újból a békességes úton elindítani. Sikerült a költségvetésben, bár nehezen és küzdelmek közepette, a szükséges anyagi eszközöket megteremteni és belevinni újra a köztudatba, hogy reánkénzve a jövő generáció milyen fontos és a tanügy különös elbírálást igényel, reámutatván arra, hogy Budapest székesfőváros adófizető polgárságának a gyermeknevelés és tanítás terén fokozottabb igényei vannak, amiket ki kell elégítenünk.

Tanügyi tanácsnokságom alatt számos állást meg- és átszerveztem, mintegy 1800 állást töltöttem be, a tanerők számára átküzdöttem a fizetésrendezést is, megindítottam az 1914 óta szünetelő iskolaépítések, megalapítottam a gyógypedagógiai iskolákat, rendszeresítettem a 16 év óta vajúdó iskolaorvosi és iskolanővért intézményt, amely szervezés alatt áll, önállósítottam az iparostanoncoktatást, bővítettem és átszerveztem az Egressy úti kert-

gazdasági iskolát, létesítettem a kertész-képzőiskolát, a felső mezőgazdasági iskolát, megindítottam a gyermekvédelmet nagyobb keretekben, valamint a gyermeknyaralattási akciót (ma 18.000 gyermek nyaral és 21.000 gyermek üdül napközben egy-egy évben), megindítottam az iskolai tejakciót, előkészítettem az első erdei iskolát s közreműködtem abban, hogy az óvodák keretében gyermekotthonok létesüljenek. Az igazi sportot én hoztam be az iskolákba, bevezettem a tételes gyógypedagógiai oktatást, építtem a hármashatárhegyi kedvelt menedékházat, hatalmassá tettem a Budapest Sportegyesületet és vezetésem alatt épült fel a millenáris kis Stadion a maga, Magyarországon egyedülálló kivitelében.

Erre az időre esik a *másodszori tanácsnokká való megválasztásom.*

Liber Endre
tanácsnok

1878 augusztus 15-én születtem Budapesten. A székesfőváros *József fiú árvaházában* nevelkedtem, tanulmányaimat pedig a budapesti kegyesrendi főgimná-

zium után, a budapesti tudományegyetemen végeztem. 1895-ben léptem a főváros szolgálatába, ahol több ügyosztályban, hosszabb ideig pedig mint polgármesteri titkár működtem, *tíz éven át a Fővárosi Közlönynek voltam társszerkesztője*, majd a közgyűlés gyorsírója és a tanácsülések jegyzője. 1916-ban kerültem a tanácsi I. ügyosztályba, mint annak helyettes vezetője, ahol az ügyosztályok összevonása után mint az *egyesített szociálpolitikai és közjótékonsági ügyosztály vezetője* most is működöm.

1916. év augusztus végén, az első román betöréskor, a menekültek ügyeinek intézésére kaptam megbízást. Ezt a nehéz és fáradtságos feladatot kezdetben mint az Erdélyi Menekültek Központi Irodájának vezetője, később pedig mint kormánybiztos, az egész országra kiterjedő hatáskörben láttam el. Kormánybiztosi működésem alól való felmentésem alkalmával a kormány a legteljesebb elismerését fejezte ki.

A közjótékonsági ügyosztály, melynek már főjegyző koromban hosszabb időn át önálló vezetője voltam, ebben az időben több nagy alkotást kezdeményezett. Javaslatomra még a háború alatt a legsúlyosabb körülmények között létesített a főváros az egyik árvaházban *száz új férőhelyet*, a városnak alig számbavehető megterhelésével. Más árvaházakat ugyancsak bővítettem, s ezáltal annyival emeltem a férőhelyeket, hogy azok egy új árvaháznak felelnek meg, holott az ehhez szükséges költségek csupán minimális hányadáról volt szó. A főváros árvaházai-
ban gondozott gyermekek nyári üdültetésének, így egészségessé tételének biztosítására, miután pár éven át ideiglenes üdülteleppel kísérleteztem, javaslatomra a főváros tanácsa a fiúk részére Fonyód-Bélatelepen végleges üdültelepet létesített, melyhez 1919-ben ugyanott a lányok részére másik üdültelep csatlakozott. Ezek a kényelmesen berendezett üdültelepek lehetővé teszik, hogy a *főváros minden árvaházi növendéke évente legalább egy*

hónapig élvezze a nyaralás annyiaknak ismeretlen áldásait.

A *szegényházak* terén az alföldiucceai menhely átalakítása és ráépítése révén a felvételi létszám 360-nal emelkedett. A budai szegényház, a háború következményeként igen leromlott középosztály támogatására, (szegénysorsú, esetleg csak lecsökkent nyugdíjjal rendelkező középosztálybeliek részére) szeretetotthonná alakult át. Minthogy a bővítés után is kevésnek mutatkozott a szegényházak férőhelye, a megdöbbentően nagyszámú jelentkezőre való tekintettel az én tanácsnokságom alatt kezdte meg az ügyosztály egy nagyarányú, *ezerhatszáz személyes új szegényház* építésének előmunkálatait. Ennek a szegényháznak, mely a külföldi gyakorlati tapasztalatok figyelembevételével, a korszerű higiéniai szabályok szerint modern berendezéssel fog épülni, nemrégiben járt le az építészeti tervpályázata, aminek eredményeképpen a tanács a megbízást ki is adta és a költségek részben való biztosítása után az építkezés is előreláthatólag az 1930. év tavaszán megkezdhető. A kamaraerdei fővárosi szegényházban kápolna létesítését mozdítottam elő, mely a bentlakók lelki szükségletét kívánja kielégíteni.

A kommunizmus bukása után, amikor a Hajléktalanok Menhelye Egyesülete anyagi eszközök hiányában a fővárosi menhelyeket beszüntette, *előterjesztésemre a főváros rövidesen átvette az összes menhelyeket* és azokat egy-kétnapi szüneteltetés után újból megnyitotta, úgyhogy a társadalom nyomorgóinak ez a nélkülözhetetlen meleg fészke biztos bázisokon, kifogástalanul áll azóta is a reászorultak szolgálatára.

A nyomorgók, különösen az Ínséges gyermekek megsegítésére kezdetben a külföldi missziókkal tartottam fenn állandó összeköttetést és áldásos akcióikban tevékeny részt vettem. Később a *Sipőcz* polgármester úr kezdeményezésére létesült *Nyomorenyhítő Akció* révén indított

tam meg a rendszeres segélyezés munkáját. Az ínségenyhítő akcióra kiépült rendszeres fővárosi szervezet 1930-ban már *12.000 gyermeknek és 10.000 felnőttnek* biztosít izletes, önköltségi áron aluli, tehát rendkívül kedvezményes ebédet, valamint 4000 ingyenebédet és ugyancsak az akció keretében *nyolcezer gyermek* részesült ez évben téli felruházásban. Ugyanebben a keretben szerveztük meg az anyák és csecsemők ellátását szolgáló nagyfontosságú *tejakciót*, mely ötezer adag tejet juttat a rászorulóknak. Kapcsolatos ezekkel az akciókkal a *csecsemőkelengye-akció*, mely állandóan ezer csecsemőt lát el teljes kelengyefelszereléssel. Ezt a felszerelést az ugyancsak időközben létesült háziipari foglalkoztatóműhely készíti el, amely állandóan körülbelül százötven szegényebb középosztálybeli nő megélhetését biztosítja.

Az anya- és csecsemővédelem intézményes szervezése is az ügyosztályom által tervbe vett problémák közé tartozik, melyet egyelőre az Országos Stefánia Szövetséggel karöltve kezdett meg kiépíteni. Eddig *tizenhat anya- és csecsemővédőintézet* áll ennek a legnemesebb célnak a szolgálatában, míg az újabb városi lakásépítkezésekkel kapcsolatban nyílt meg hat új, a legmodernebb egészségügyi berendezésekkel felszerelt napközi gyermekotthonnal kapcsolatos intézet, melyeknek napról-napra növekvő forgalma és keresettsége bizonyítja az intézmény hézagpótló és nélkülözhetetlen voltát, amit azonban egy még örvendetesebb eredmény, a gyermekhalandóságnak 1920 óta négy és félszázalékkal való csökkenése a számok erejével igazol.

1929-ben kezdeményezésemre indította meg a főváros a tárgyalásokat a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter úr által átengedett *bicskei, volt gróf Batthyány-kastélyban*, valamint az *I. Hidegkúti út 107. alatt* lévő több épületet magában foglaló ingatlanon létesítendő több hé-

zagpótló szociális intézmény érdekében. A főváros árvaházi rendszerének régi hiánya, a három-hatéves gyermekek nyilvános árvaházban való elhelyezésének lehetetlen volta szűnik meg egy kb. nyolcvan 3-6 éves gyermeket magában foglaló árvaház létesítésével, melyhez egy körülbelül 85 személyes csecsemőotthon járul a betegesebb csecsemőknek vidéki környezetben való elhelyezésére. Ugyanitt létesült a Kormányzóne öföméltósága kezdeményezésére az átmeneti leányotthon is, amely a megélhetésében bármely okból veszélyeztetett leánygyermek részére kívánt átmenetileg biztos elhelyezkedést teremteni, ahonnan azután megfelelő foglalkozásokba való bekapcsolódásuk könnyebben válik lehetővé. Ezek az új intézmények az 1929 december 3-án történt ünnepélyes felavatás után megkezdtek áldásos működésüket.

A közjótékonyági ügyosztálynak a szociálpolitikai ügyosztállyal való egyesítése után az én javaslatomra indult meg a *főváros kislakásépítési akciója*, hogy a társadalom legégetőbb kérdését, a lakáshiányt igyekezzék megoldani. 1925-től 1929 végéig három turnusban *több mint négyezer lakást* épített a főváros és a sokirányú szükséglethez képest középplakásokat, továbbá egy- és kétszobás lakásokat és szükséglakásokat juttatott a város minden részén az igénylőknek. Az új lakások építésével lehetővé vált néhány egészszegtelen barakk, sőt kunyhótelep teljes megszüntetése és lebontása. A hatósági építkezések nyomán a magánépítkezés is kedvezőbb mederbe terelődött, úgyhogy a lakáshiány terén határozottan enyhülés konstátálható. A lakásépítési programmal kapcsolatos egy másik, ugyancsak eleven szükséglet kielégítését szolgáló programnak, a *népfürdő-programnak* elkészítése, melynek első lépéseként a Dandár uccában létesült új népfürdő, hogy ezt követően az ilyen intézményben hiányt szenvedő kerületek is megkaphassák fürdőiket.

A közművelődés terén iparkodtam a

gondjaimra bízott intézmények munkáját, elsősorban is a háború okozta stagnálásból a rendes mederbe átvinni, majd ennek biztosításával a korszerű haladásnak és a társadalmi szükségleteknek megfelelően fellendíteni. A Fővárosi Könyvtár az utolsó esztendőben nagy fellendülést mutatott, mely annak speciális kiépítésétette lehetővé. A központi könyvtár tudományos munkájának elmélyítése mellett a társadalom művelését és az ismeretek terjesztését szolgáló fiókkönyvtár-hálózat kibővítése volt az utolsó évek munkája, ami *tizenkettőre emelte a fiókkönyvtárak számát*, úgyhogy úgyszólván minden kerületben megfelelően felszerelt és szakszerűen vezetett könyvtárfiókok állanak az érdeklődők rendelkezésére. A központi könyvtárnak a fejlődést lehetetlenné tevő elhelyezése égető kérdéssé tette egy új könyvtárárpület létesítését, amit a Wenckheim-palota megszerzésével sikerült megoldáshoz juttatnom. A palota berendezési tervei elkészültek, átalakítása megkezdődött és a legrövidebb időn belül be is fejeződik.

Az Iskolánkívüli Népművelési Bizottság, mely a legutóbbi években támogatásom mellett épült ki, nagy lendülettel szolgálja a társadalom általános művelését és szakszerű vezetés mellett egységesíti, tervszerűvé teszi és megszervezi a társadalom népművelési munkáját.

A Fővárosi Múzeum gondos fejlesztése és kiépítése mellett a fővárosi képgyűjtemény létesítése egyik jelentős feladata volt a vezetésem alatt álló ügyosztálynak. Addig is azonban, amíg a közönség részére a művészet ilyen – nemzetnevelő szempontból is fontos – alkotásai hozzáférhetővé lesznek, a művészetnek a közönséghez, a mindennapi élethez való közelebbvitelére szolgáló új eszközöket kívántam állítani. Ennek eredményei a *tereken és a parkokban felállított kisebb szoborművek*, melyek a járókelők

elgyönyörködtetésén kívül, a magyar művészet jelességét is hivatottak hirdetni.

A *Városi Színházban* az én kezdeményezésemre vált lehetővé a társadalom szegényebb rétegei számára komoly operaelőadások szervezése, úgyhogy ma esténkinti ötvenfilléres árban is módjuk van az érdeklődőknek a magasabb élvezetet megszerezni és zenei tudásukat kibővíteni.

A székesfővárosi *Hirdető Vállalat* modernizálása az én irányításom mellett indult meg és külföldi tanulmányutam eredményeképpen több új hirdetői ágot csatolt be a közgazdasági életbe (így a világitó oszlophirdetéseket stb.).

Több ízben képviseltem a külföldön Budapest székesfővárost, így *Rómában* Türr István centennáris emlékünnepe, *Genfben* a gyermekvédelmi kongresszuson, *Bécsben* a lakásügyi kongresszuson, a *fiumei* magyar kiállításon, a *newyorki* Kossuth-szobor leleplezésével kapcsolatos amerikai úton és visszatérve, *Londonban* Rothermere lordnál, amikor is a lord fiát, *Harmsworth* lordot, a polgármester megbízásából hivatalosan én hívtam meg a nagy lelkesedés közepette lezajlott pesti látogatására. Utóbb a *stockholmi* magyar reprezentatív kiállításon a nagy aranyérmét szereztem meg Budapest székesfőváros számára, majd a *római lakásépítő kongresszuson* képviseltem a fővárost, legutóbb pedig a *bresciai* Monti-ünnepen vettem részt Budapest város képviselőjeként.

A sajtóban állandóan jelennek meg cikkeim az ügykörömbé tartozó szakkérdésekről, amelyeket több alkalommal külföldi szakfolyóiratok is közöltek. Számos társadalmi, közjótékonyági, kulturális, művészeti és sportegyesület vezetőségében, illetve választmányában foglalkok helyet.

Tulajdonosa vagyok a // *osztályú polgári hadi érdemkeresztnek*. A Kormányzó ur Öföméltósága 1927-ben *kormány főtáncosí* címmel tüntetett ki.

Borvendég Ferenc

tanácsnok

Túlzás volna azt mondani, hogy az ember életének sorsa a Párkák kezében van, vagyis tőlünk független tényezők eredőjeként alakul ki, de helytelen volna, ha azt állítanánk, hogy mindenki a maga sorsának a kovácsa, s azt maga irányíthatja a kitűzött célok felé a módok és az eszközök helyes megválasztásával. Vannak tőlünk független alakulások, amelyek kihatnak életünk fejlődésére, segítenek munkálkodásunkban, vagy akadályoznak terveink megvalósításában, keresztülhúzzák, tönkreteszik összes számításainkat. Figyelünk kell tehát az élet realitásait, hogy önámításokban, káros, keserű kiábrándulást okozó illúziókban ne éljünk, s céljainkat mindig a való élettel hozzuk összhangba.

Kezdjük ott, hogy *1876 november 17-én* születtem. Aránylag igen korán, már középiskolai tanulmányaim idején a magam erejére, a *magam munkájára* voltam utalva nemcsak az iskolai előmenetelben, de a létfenntartásban is. Hamarább ismertem meg a küzdő életet, mint sok más ifjú, de hamarabb is szereztem meg az edzettséget, a rugékonyságot az élet

változó viszonyaival, sokszor ridegségével szemben.

Ez a korai kapcsolat a komoly étellel már korán *besegett* azoknak a tanulságoknak a megszerzéséhez, azoknak az életelveknek a kialakulásához, amelyek egész eddigi pályámon megtartottak a józan mérséklet medrében, amelyek által eljutottam a dolgoknak, a körülményeknek tárgyilagos mérlegeléséhez. A szerzett emberismeret megóvott a csalóka illúzióktól, sok tévedéstől.

Mikor a hetedik gimnáziumra Budapestre kerültem, már eleget gyűjtöttem magamnak az élet tapasztalásaiból, s hideg józansággal tudtam látni a nagyváros életét. A református főgimnáziumban a tanulmányokban való előmenetelem által sikerült megnyernem igazgatóm jóakarátát, aki azután, mikor az érettségi vizsgálatot letettem, *besegett a székesfőváros*hoz.

Az 1897. év így lett határkő életem pályáján. A főváros ebben az időben lázas, lüktető fejlődésének egyik periódusát élte, amelynek újabb erőt, lendületet adott az ezeréves múlt megünnepléséből áradó sok fölemelő érzés. Az ilyen lüktető előrehaladás magával ragadja a benne élő, fokozza a munkakedvét, magasabb célok felé hajtja.

Városi szolgálatom első időszaka a *gazdasági hivatalban*, majd a *kerületi közigazgatásban* telt el. 1907-ben osztottak be központi szolgálatra a *középítési ügyosztályba*. Itt intézték a mérnöki hivattal való szoros kapcsolatban a székesfőváros műszaki vonatkozású ügyeit, ide tartoztak már akkor a vízvezetékekkel, a gázvilágítással és az áramszolgáltatással kapcsolatos ügyek. Ekkor került sor a nagy útépitési, útburkolási program megvalósítására, amelyet a város életének, a közforgalomnak nagyarányú növekedése tett időszerűvé, a munkaalkalmak teremtése pedig sürgetővé. A munkakör bővült, a feladatok egyre nagyobbak lettek.

Mint *tanácsjegyzőt* 1913-ban a *vízvezetési és világítási ügyosztályba* helyeztek. Ekkor jutottam szorosabb kapcsolatba,

mint *az ügyosztályvezető állandó helyettese* a három üzemmel: a Vízművekkel, a nem sokkal azelőtt megváltott Gázművekkel és a csirájában meglévő Elektromos Művekkel.

Szeretetem a gyakorlati kérdések iránt különösen serkentően hatott rám, hogy munkaerőmet, képességeimet minél hathatósabban állítsam azoknak a fővárosi érdekeknek a szolgálatába, amelyek ezekkel az intézményekkel kapcsolatosak. A háború azonban sok szép *tervet*, sok szép elgondolást keresztülhúzott és a napról-napra való élés sivár, idegölő vegetálását erőszakolta ránk. Nagy, nehéz küzdelmeket kellett folytatnunk csak azért, hogy a fejlődésben megtarthassuk azt a helyet, amelyet már elfoglaltunk. Néha még ezt is fel kellett adni. Így maradtak el a nagy beruházóprogramok, amelyeknek hiányát ma már mindinkább érezzük. Még a pesszimizták is azt remélték, hogy ha a háborúnak vége szakad, jobb viszonyok várnak reánk. Az élet beigazolta, hogy a helyzet megítélésénél még a pesszimiztákban is sok volt az optimizmus. A feladatok néha szinte gigantikus méretekre fokozódtak, s a felelősség terhe egyre nyomasztóbb, néha már szinte elviselhetetlen lett. A napról-napra való élest csak a leggondosabb előrelátással tudtuk biztosítani, ezen túlmenő célok megvalósítására még gondolni *sem* lehetett. 1922-ben néhány *Sallay Árpád* tanácsnok halála után *vettem át a vízvezetési és világítási osztály vezetését*, eleinte mint *főjegyző*, majd mint *helyettes tanácsnok*. 1923 októberében *tanácsnok*nak választottak meg.

Az új munkakör, a pályán való előrehaladás azonban súlyos felelősséget, súlyos gondokat, nagy feladatokat hozott. Nemcsak fel kellett emelni a lerongálódott üzemeket a békebeli nivóra, hanem a szükségletek fokozódása miatt azokat fejleszteni kellett. Ehhez pénzre volt szükség. Pénzünk azonban napról-napra kevesebbet ért, megbízhatatlan, szétfolyó valami lett, értékmérő szerepét teljesen elvesztette. Ilyen pénzügyi helyzetben kellett a fejlesztés anyagi föltételeit megte-

remteni. Néha a szolgáltatás díjainak a beszédekhez ezek az összegek csekély hányadát tették azoknak a költségeknek, amelyekbe az üzemi szolgáltatások vállalatainknak kerültek.

A cél érdekében, a válság elkerülése végett súlyos felelősséget kellett vállalni. Az üzemek bevételeiben hónapról-hónapra jelentkező feleslegeket rögtön fel kellett használni, hogy a szükséges megújításokat elvégezzük és a halaszthatatlan bővítéseket megkezdjük. Ha ezt az eljárást nem követjük, ma katasztrofális állapotban volna úgy a víz-, mint az áramszolgáltatás, súlyos felelősségrevonásnak nézhetnénk elébe.

Tervszerű munkával, a lehetőségek gondos mérlegelésével és kihasználásával sikerült üzemünket nemcsak technikai vonatkozásokban, de a pénzügyi helyzet szempontjából is megerősíteni és a székesfőváros hitelképességének jelentékeny tényezőjévé tenni. A szolgáltatások fontossága, amelyeket üzemünk teljesítenek, az a hatalmas vagyon, amelyet a székesfőváros azokba befektetett, már maguk is kellően érzékeltethetik azokat a súlyos gondokat, amelyeket ezeknek a vállalatoknak felelősségteljes vezetése, irányítása okoz. %y-egy problémának a megoldása, gondos számotvetés az üzemeknek és a székesfővárosnak a teherbírásával, sokszor hosszú töprengést, tépelődő éjszakákat jelent. A hivatásnak, a munkakörnek betöltése *mind több időt* követel magának, mindinkább úrrá lesz fölöttünk.

A hivatalos munka gondja, a főváros vagyonával való felelősségteljes sáfárkodás majdnem abszorbeálja az egész embert, a család részére bizony kevés marad.

De a munkát, a felelősséget örömezzé teszi a *kötelesség lelkiismeretes, legjobb tudás szerint, becsülettel való elvégzése és az a megértése*, amellyel a köz érdekében való munkálkodások a törvényhatóság részéről találkoznak.

Némethy Béla

tanácsnok

Mint tisztviselő kerültem be a közgyűlésbe, akit a választók választottjai tüntettek ki bizalmukkal, amikor a *székesfőváros tanácsnokává* megválasztottak. Ez bizony, sajnos, elég későn, *ötvenkétéves* koromban esett meg velem. Akkor, amikor már *harmincnyégy év es közszolgálati múlt* állt a hátam mögött s fejemet javarészt belepte a dér. (Itt akkor már azt is el kell árulnom, hogy *1874 augusztus hó 8-án* születtem.) Vajmi sokan, ha végig kellett volna járniuk a sorozatosan rámszakadt, méltatlan mellőzéseknek azt az idegpusztító, ambíciót sorvasztó és lelkesedést lohasztó kálváriáját, ami nekem osztályrészemül jutott, – elvesztették volna hitüket, reménységüket, talán életkedvüket is. De én, úgy látszik, más fából vagyok faragva. Abból a fából, amely nem egykönnyen törik meg a sors csapásaitól. Az Úristen megáldott vasidegekkel, elpusztíthatatlan jó kedéllyel és törhetetlen optimizmussal. Ezek fentartottak mindig.

Amikor még *főjegyző* voltam, *lehettem volna pesterszébeti polgármester*. És ma talán nem cserélnék egy fővárosi tanács-

okkal. De hiába! Bennem is dolgozott az a bizonyos magyar virtus. Meg akartam mutatni az irigyeknek, a rosszmájúaknak, a fölénykedőknek és különösen azoknak, akikben talán már ki is alakult az a vélemény, vagy ha nem is alakult ki, de hirdették, hogy nem vagyok arra való. Meg akartam mutatni, hogy *mégis lesz belőlem fővárosi tanácsnok!*

És hát – lett, hál' Istennek!

Mint tanácsnok, egy évig a *közjogi és kegyúri ügyosztályt* vezettem, ahol kevés tér nyílik a cselekvésre, alkotásra. Abba az időbe esik a kegyúri plébániák személyzetének illetményrendezése, amin, protestáns létemre is, nagy szeretettel dolgoztam. Egyébként pedig igyekeztem az *illetőségi és állampolgársági ügyek* intézésében a teljes pártatlanságot meghonosítani, ami ugyan nem érdem, de a közönység szempontjából sokszor életbevágóan fontos.

Három éve, hogy átvettem a *közegészségügyi osztályt*. Nem akarok itt elkoptatott szólamokat idézni a közegészségügy fontosságáról és a nemzet jövőjére kiható óriási jelentőségéről. Egyet elmondhatok anélkül, hogy dicsekedni akarnék, ami nem szokásom. Határtalan lelkesedéssel és szeretettel próbálok előrevinni a közegészségügy szekerét. Természetes, hogy a főváros mai pénzügyi helyzete nem sok lehetőséget kínál nagy alkotásokra. Különben is mielőtt újabb, nagy alkotásokra csak gondolhattunk volna, előbb a meglévő intézményeinket kellett kiemelni abból az elhanyagolt, hogy ne mondjam, lezüllesztett állapotukból, amelybe a háború és az azt követő szomorú idők süllyesztették azokat. Értem elsősorban *kórházainkat*. Három év megfeszített munkájával sikerült a kórházakat annyira rendbehozni, hogy ma már lényegesebb kifogást alig lehet emelni ellenük. Igaz, hogy az öreg Rókus és még egy-két kórházi épület, amelyek már teljesen elavultak, még így sem felelnek meg mindenben a modern kórházi higiénia követelményeinek. De addig is, míg helyettük újat építhetünk, be kell érünk velük. Lelki szemeim már

látják kibontakozni a *Tisza Kálmán téren a teljesen modern új Rókus-kórház hatalmas körvonalait* s látják, amint szorgos kezek sürgölődve bontják a régi Rókus ócska köveit. Az elhatározás már megvan, a nagy mű előkészítő munkái serényen haladnak. De persze még nagy az út odáig. Ha onnan kezdve számítom, amikor első ízben röppent fel az új Rókus-kórház építésének gondolata, azt kell mondanom, hogy bizony ez az út hosszabb és nehezebb, mint amelyen valaki eljuthat a – városatyáságig.

Boldog volnék, ha én tehetném le és pedig mentül előbb, az új Rókus zárókövét. De ha nem így lesz, akkor is vigasztalódhatom majd azon, hogy tettem valamit ennek a nagy műnek a megvalósításáért és hogy: „in magnis et voluisse sat est”.

Ha szemügyre veszem, mi egyéb történt a közegészségügy területén e rövid három év alatt, talán fel szabad említenem szerénytelenség nélkül azt, hogy *három új tüdőbeteg gondozó-intézetet* állítottunk e szörnyű népbetegség elleni küzdelem csatavonalába, hogy életre hívtuk a tíz éven át vajjúdó *Madarász uccai 200 ágyas csecsemő- és gyermekkórházat*, hogy épül már a Gyáli úton a *Bakteriológiai Intézet* szép új székháza és hogy rövid pár héten belül megindul – *egyelőre* csak szerény keretek között és csak próbaképpen – a *pormentes háziszemétyűjtés*, ami egy modern európai fővárosnak elengedhetetlen velejárója.

Új Rókus, új szülészeti kórház a Lágymányoson, új tüdőbeteg gondozó-intézetek hálózatának teljes kiépítése, a pormentes háziszemétyűjtés rendszeresítése a főváros egész területén, szemétygetőtelep építése, amely fölöslegessé tenné a szemétnak nagy távolságra való, költséges elfuvarozását és közegészségellenes módon való felhalmozását, – mindez egyelőre csak terv, félig-meddig csak álom. De gyakran a tervek, sőt néha még az álmok is valóra válnak. Ha ezeknek a terveknek csak egy részét meg tudnám valószínűsíteni, büszkén és boldogan lépnék le an-

nakidején a közszereplés mezejéről az olyan ember nyugodt öntudatával, aki használt valamit a köznek.

Pályám korábbi éveivel röviden végezhetek. Végigmentem egy csomó ügyosztályon, rendszerint nem azért változtatván helyet, mintha magam kívánkoztam volna el, hanem egyszer azért, mert talán útjában álltam valakinek, máskor egyszerűen azért, mivel egy feljebbvalói szeszély úgy hozta magával. Ha most visszagondolok *arra a harminc hosszú esztendőre*, amit egyik osztályból a másikba vándorolva töltöttem el, kaleidoszkopszerűen kavarnak emlékemben a legkülönbözőbb ügykörök, miknek napszámosa voltam. Itt-ott kiemelkedik az ügyek szürke tengeréből egy-egy jelentősebb feladat: az oktatószemélyzet fizetési szabályzatának módosítása, az út- és csatornaépítési munkák vállalati feltételeinek korszerű átdolgozása, egy fölveendő, nagy külföldi kölcsön programja és sok egyéb, amikbe agyamnak, lelkemnek egy-egy darabja van belemunkálva, apró gyöngyszembetűkből álló, szárazan, sokszor unalmasan ható, hosszú, hosszú sorok alakjában.

Két dologra igen sokat adtam egész hivatali működésem alatt s nem kis büszkeségem telik abban, hogy e két tekintetben jó a hírem. Egyik az, hogy a hivatalos írásokat is igyekeztem mindig *a magyar nyelv szellemének megfelelően formálni* és irgalmatlanul üldöztem a latin, germán és egyéb „izmusokat”. Másik az, hogy mindenkor ápoltam *a kollegiális összetartás és együttérzés szellemét* s lehetőleg szoros baráti körbe iparkodtam összekovácsolni azokat, akiket a sors játékos kedve egy hivatal keretébe sodort össze.

Egyébként be kell vallanom, hogy merő véletlen folytán állottam be 18 éves fejjel a székesfőváros szolgálatába. Mikor 1892-ben, kezemben a jeles érettségi bizonyítvánnyal, elhagytam a *Klauzál uccai* (most Barcsay uccai) *gimnáziumot*, melynek nyolc éven át egyik nagyratartott kedvence voltam, – képzeletben merészen fölfelé ívelő pályát futottam végig. Ügyvéd, képviselő, államtitkár, miniszter akartam

lenni! Ki nem ismerné ezeket a fiatalkori büszke álmokat? Beiratkoztam a jogra s aztán jött az élet a maga ridegségével. Édesapám szegény *államvasúti mérnök* volt. Kívülem még négy, iskolás korban levő gyerek. Kenyér után kellett nézmem. A gimnázium utolsó évében *háztanítóskodtam* egy osztálytársam mellett, akinek atyja, akkoriban neves műépítész és város- atya, beajánlott boldogemlékezetű *Kammermayer* Károly polgármesternek, aki hamarosan ki is nevezett a városhoz díj- noknak. Ezzel az én életemnek a kockája el volt vetve. Miniszter ugyan nem lett belőlem, sőt még kormányfőtanácsos sem, de – a sok keserű csalódás dacára, ami a pályámon ért – lettem *boldog ember*, aki fogalmazó-gyakornok létére (évi 600 frt. segélydíjjal és lakáspénz nélkül!) el mertem venni egy magamfajta szegény le- ányt, *Édes Gergely, XVIII. századbeli magyar poétának dédunokáját* és az ő ré- vén részesévé váltam a legtisztább földi boldogságnak, egy párját ritkítóan meleg, meghitt családi körnek, ahol megtanul- tam, s immár harminc esztendeje hirde- tem, hogy hírnév, dicsőség, hatalom, gaz- dagság mind megannyi buborék. Egy van, egyetlen egy, ami igazi érték – *a szere- tet!* . . .

Hét évvel ezelőtt ért az a szörnyű csa- pás, mely a halál martalékaul dobta oda egy 16 éves, okos, szeretőszívű fiacská- mat, Barnabást. Ez az egyetlen fájó sebe lelkemnek, amelyre némi enyhülést csak az idő múlása hozott. No meg az a két kis *unoka*, akiket a jótékony Gondviselés kárpótlásul küldött az Elköltözöttért. . .

Egyszer egy jubiláló kollégát és jóbará- tot ünnepelvén, többek közt ezt írtam:

Rögösebb út nincsen annál,

Mit úgy hívunk, közpálya.

Tövisre van töméntelen,

S haj! kevés a rózsája.

Meredeken visz fölfelé,

Nem kínál sok kényelmet.

Ha ráléptél, a szegénység,

Munka és gond eltemet.

Munkában és gondban élni, amellet

mindvégig szegénynek maradni, ez a köztisztviselő sorsa. Rajtam is beteljesült. De nem bánom. Cserébe kaptam *a lélek nyugalmát és* azt a fölemelő tudatot, hogy kötelességemet híven teljesítettem.

Mindazoknak az ifjaknak, akik pályaválasztás előtt állanak, jó lélekkel adhatom azt a tanácsot, hogy aki a szegénység fogadalmát letenni, különösen pedig azt megtartani nem bírja, fordítson hátat a köztisztviselői pályának, mielőtt rálépett volna.

Dr. Lamotte Károly

tanácsnok

Budapesten, 1888 június 14-én születtem. Középiskolai tanulmányaimat a budapesti ág. ev. főgimnáziumban elvégezvén, a budapesti kir. magyar tudományegyetemen 1911-ben a jogtudományok doktorává avattak. A főváros szolgálatába 1909 március 31-én léptem, ahol mint ideiglenes hivatalnokot a tanácsi segédhivatalba osztottak be. 1911 március

31-én a tanács segédfoglalmazóvá választott. 1915 december 29-én lettem II. osztályú fogalmazó, 1918 február 28-án polgármesteri titkár, 1918 május 15-én tanácsjegyző, 1923 június 1-én pedig főjegyző.

Szolgálati időm nagyrészt *a polgármesteri hivatalban* töltöttem, ahová *Bárczy István* akkori polgármester 1913-ban osztott be, s ahol csaknem a forradalom kitöréséig működtem.

A fővárosi törvényhatóság újjáalakítása után 1924 szeptember 11-én *a jöpolgármesteri hivatal vezetésére* kaptam megbízást, ahonnan azonban csakhamar újból visszakerültem a tanácshoz, mert a polgármester 1926 április 3-án mint főjegyzőt a tanácsi I. (elnöki) ügyosztály élére állított. A tanácsnok-főjegyzői állás üresedésben lévén, a főpolgármester 1926 május 14-én *tanácsnok-főjegyzővé* behelyettesített, amit a törvényhatósági bizottság 1926 október 27-i közgyűlésén szankcionált azzal, hogy tanácsnok-főjegyzővé választott. Nem sokáig maradtam azonban az elnöki ügyosztály élén, mert a polgármester 1927 július 9-én reám bízta a *tanácsi VI. (pénzügyi) ügyosztály vezetését* és ezt az ügyosztályt most is vezetem.

1929 február 20-án a közgyűlés *tanácsnokká* választott. Az alatt a rövid idő alatt, amelyet az elnöki ügyosztály élén töltöttem, tető alá juttattam a fővárosi alkalmazottak illetmény- és státuszrendezését, megépíttettem a fővárosi alkalmazottak balatonkenesei üdülőtelepén a második szállodaépületet és befejeztem ennek az üdülőtelepnek az építkezéseit, megkezdtem a fővárosi alkalmazottak Segítő-alapjának szervezését, megindítottam a szellemi szükségmunkát, javaslatomra

újjászerveződött a Statisztikai Hivatal és újból megindult a *Városi Szemle*, végül megkezdtem a városházi automatikus telefonközpont építkezését.

A pénzügyi ügyosztály átvétele után mindjárt kézbevettem a költségvetés előkészítését és az előrehaladott idő ellenére is törvényes határidő alatt prezentáltam a költségvetést a törvényhatósági bizottság közgyűlésének. Bál a vezetéssel készült első költségvetés még megtartotta régebbi beosztását és formáját, ugyanekkor máris megkezdtem az előmunkálatait annak, hogy a főváros költségvetése a jövőben szervesen simuljon az adminisztráció tagozódásához. Ennek a munkának eredményeként javaslatomra az 1929. évi költségvetés már az ügyosztályi beosztásnak megfelelően készült el. A költségvetés megreformálása mellett a hitelkezelés organizálására is súlyt helyeztem és ezért a főszámvévővel együttesen tett előterjesztésemre megszerveződött a hitelnyilvántartó mai rendszere.

A főváros életében is talán a legfontosabb aktus a Községi Takarékpénztár megalkotása, amiben én is tevékeny részt vettem. A Takarékpénztár megalakítása után munkám arra irányult, hogy az intézet szervesen bekapcsolódjék a főváros pénzügyi adminisztrációjába.

E mellett a pénzügyi osztály régi adósságait is törlesztve, tető alá került a hús fogyasztási adójának súly szerint való lerovása, a vámvonat pedig a főváros politikai határára helyeződött ki. Végül a régmúlt időkől származó bírói letétek likvidálása is megtörtént.

Legújabbán a *kise elli kastélynak* és a hozzátartozó park ügyének rendezésére kaptam megbízást.

Solty Lajos

tanácsnok

Budapesten, 1868 február 19-én születtem. Félhivatalos családból származom, mert atyám *fővárosi kerületi orvos* volt, aki tehát hivataloskodása mellett orvosi gyakorlatot is folytatott s *egyetemi magántanár* is volt. Csak később, amikor felnőttem s magam is már a főváros szolgálatában állottam, lett belőle igazi hivatalnok: *tisztiorvos*.

Áldott emlékü atyám a jó, gondos apáknak mintaképe volt. Nem hiába volt tanár is, de bizony ő maga is tanított, nevelt engem. Persze az elemi iskolának otthon való elvégzése után gimnáziumba kellett mennem s nem reáliskolába. Akárhogy *nem szerettem is a latint*, tanultam, mert kellett s az első diákok között voltam a Marko uccai, akkor királyi katolikus főgimnáziumban. Nagyon sajnálnám még ma is, ha nem gimnáziumba jártam volna. Kedvenc tárgyam a *matematika és a történet* volt. Tulajdonkép-

pen *tanár akartam lentit*, de professzoraim beszéltek le róla s ezért lettem mérnök.

A budapesti műegyetemet elvégezve, *vasúti mérnök* akartam lenni, de atyám tanácsára a fővároshoz kerültem. 1890-ben átszervezték a fővárosi mérnöki hivatalt, kiírták a pályázatot s megválasztottak segély díjas (évi 500 forint) *mérnök gyakornokká*. Először a mérnöki hivatalban teljesítettem szolgálatot, rövid idő múlva a VI-VII. kerületi mérnök mellé osztottak be s innen vonultam be egyévi önkéntesi szolgálatra 1891-ben. Az ott elsajátított katonai fegyelem további polgári szolgálatom alatt nagy hasznomra volt.

Az előléptetés miatt az első években nem panaszkodhatom, mert 1892 januárban III. osztályú, 1894 januárban II. osztályú segédmérnökké, ugyancsak 1894 júliusban III. osztályú mérnökké választottak. De itt megakadtam s közben, 19.07-ben *I. osztályú mérnökké* előléptetve, csak 1910-ben lettem *főmérnök*. 1911-ben *műszaki tanácsos*, 1915-ben *műszaki főtanácsos*.

1894-ben szervezték az új kerületi előljáráásokat, amikor az V. kerületbe osztottak be, mint *kerületi mérnököt*, ahol *dr. Bódy Tivadarral együtt dolgozva* elsajátítottam tőle, mint mesteremtől, a közigazgatás rejtjelmeinek megismerését. A kerületi előljárásnál mindenféle műszaki munkakörrel kellett foglalkoznom, az út- és csatornafenntartáson és építésen kívül magasépítéssel, gépészmérnöki munkákkal, tűzrendészettel, stb., stb. A kerületi előljárási szolgálatom alatt szerzett tanulmányaimnak és tapasztalataimnak hasznát vettem akkor, amidőn 1912-ben a tanácsi műszaki ügyosztályok megszervezésekor a tanácsi II. út- és csatornaépítési ügyosztályba kerültem s itt *az útépitési alosztály vezetője* lettem.

Megszerveztem ennek az alosztálynak a működését, több külföldi tanulmányutam tapasztalatait érvényesítve, a fővá-

rosi útépitéseknél. A kommunizmus alatt betegszabadságon voltam, melynek letelével szolgálatomat ismét megkezdve, *a csatornázási alosztály vezetésével* bíztak meg. Itt nagy *rendet kellett teremteni*, úgy a csatornaépítések rendszerezésénél, mint a csatornák fenntartásánál és tisztításánál. Elkészítettem a csatornák nyilvántartását, beleértve a magáncsatornákat is és megszerveztem a csatornák rendszeres tisztítását.

Közben megbízást kaptam *tanácsnoki második helyettségre*. Az első helyettes nyugdíjazása után én lettem *az első helyettes* s átvettem a kertészeti és közterületfoglalási alosztály vezetését. Ekkor már nagy részem volt az ügyosztály vezetésében, mert nagynevű főnököm, *Fock Ede* tanácsnok egyéb ügyekkel volt elhálmozva s később betegsége alatt én vezettem az ügyosztályt. Fock Ede halála után engem bízott meg a polgármester úr az ügyosztály további vezetésével s azt rövid megszakitással vezettem is tanácsnokká történt megválasztásomig s ezután is egy ideig.

Az a vágy, hogy *tanácsnok legyek*, akkor támadt bennem, amikor bekerültem a tanácsi műszaki ügyosztályba s azzal, hogy ez sikerült 1926 novemberében – midőn az összes tanácsnokok közül a legtöbb (összes) szavazatot kaptam – *elértem életem célját*, munkálkodásomnak gyümölcsét. Ez azonban nem jelentette azt, hogy most már pihenni lehet, még csak nem is a babérokon, mert újabb, több és felelősségteljesebb munka lett a részem.

Ügy, amint eddigi hivatali szolgálatom alatt többször kellett munkakörömet megváltoztatni, most is fel kellett cserélnem régi munkahelyemet egy újjal, mert megbíztak a mai *tanácsi II. középítési ügyosztály* vezetésével.

Itt sok megkezdett dolgot kellett befejezmem s nem a legkisebb feladat volt a Széchenyi- és Gellért-fürdő építési ügye.

Rendszeresítettem az építkezések ügyét az eszme felvetődésétől az építkezés le-számolásáig, különös figyelemmel arra, hogy a hitelfedezet dolgában ne legyen baj, s arra törekedtem, hogy a tervezéseket szabályszerű megbízás alapján az arra hivatott s nagyrészt *munkánélküli magánépítésszek* végezzék. A hosszú éveken át szünetelt *iskolaépítkezések* is az én vezetésem alatt indultak ismét meg. Két nagy tervpályázatot készítettem el és folytattam le: *az auto buszgarázs és a szeretet-otthon* építésére. Most van folyamatban a harmadik, a legnagyobb, az *Új Rókus-kórház* tervpályázata. Legnehezebb szolgálatom mai ügyosztályomban volt, ahol azzal kezdődött a feladatom, hogy *az ügyosztály jó hírét visszaszerezem*, a dolgok elintézését rendes mederbe tereljem, ami szerény véleményem szerint az ügyosztály alkalmazottainak, az én munkatársaimnak készséges iparkodásával és az építkezési albizottság tagjainak jóakaró támogatásával és segítségével sikerült is.

Közben különféle egyéb megbízatásban és megtiszteltetésben is részesültem. Tagja lettem az állami ipari és kereskedelmi kikötő építési végrehajtóbizottságának, a fővárosi *Közmunkák Tanácsának*, az országos középítési tanácsnak, az állami lakásépítési állandó bizottságnak, a Rockefeller-féle ápoló- és védőnép-képző intézet építési bizottságának, a Margitszigeti fedett uszoda tervpályázati zsürijének és építési bizottságának.

1930 április 1-én betöltöm *szolgálatomnak 40. évét*, megvalósult vágyam: elértem az elérhető legmagasabb állást, így lettem a közgyűlés tagja is. Elmondhatom, hogy nem nehéz tanácsnoknak lenni, ha az embert kartársai és a bizottsági tagok részéről olyan *bizalom*, lehet mondani: *szeretet segíti*, melyből nekem rész jutott, s amelyért hálás leszek életem végéig . . .

Csármann Ferenc

tanácsnok

1870 augusztus 4-én születtem. Ennek az adatnak nyomán megelevenedik előttem a *Józsefváros* egy csendes mellék-uccája. Még állanak az uccában a többnyire sárgára meszelt földszintes házak, amelyek sorában szerényen húzódott meg édesapám kis háza is. A házunk előtti kis kertben töltöttem el gyermekkorom első éveit . . .

De múltak a napok ... És én emlékezem és látom, hogy egy nyárnak is beillő gyönyörű szép őszi reggelen, a reggeli után az én édes jó apám megfogta a kezemet s a szokásos séta helyett elindult velem az *iskolába!* Vidáman topogtam apró léptekkel hatalmas termetű apám mellett, majd nemsokára megállottunk a „nagy percc” előtt. Egy hosszú, sárgára meszelt földszintes sarokházon elhelyezett vörös márványtáblából domborodott ki az az aranyozott *nagy percc*, amelyről a házat is elnevezték. Régen eltűnt már a kis földszintes ház, hogy helyet adjon egy nagy bérháznak, de a „nagy percc” még meg-

van rajta, s ha néha elmegyek mellette, a régi Pest minden tenyérnyi faltájához ragaszkodó lelkem néhány pillanatig elme-re a régmúlt emlékei.

Ebben a már akkor is régi házban volt az *elemi iskola*, amely előtt megállottunk, sőt mi több, ahova be is mentünk. Idáig rendben is volt minden. Még az is vidám jelenet volt számomra, mikor édesapám átadott a tanító úrnak s gondjaiba ajánlott. Csak akkor kezdett a helyzet komolyra válni, amikor a tanító úr beültetett az első padba, édesapám pedig elbúcsúzott tőlünk, s én ottmaradtam. *Több mint félszáz esztendő múlt el azóta*, de én még most is érzem azt a végtelen keserűséget és fájdalmat, amely elfogott, amikor az édesapám már nem vitt magával, hanem magamra: sorsomra hagyott. Záporként hullottak könnyeim, s a tanító úr minden gyöngédsége sem tudott megvigasztalni. A jég azonban meg volt törve. Kezdődött az iskolázás, a tanulás.

Később édesapám a belvárosi *Cukor uccába*, a mai gróf Károlyi uccába íratott át, s ezzel megkezdődött a vándorlás. Akkor az iskolában még délelőtt és délután folyt a tanítás, tehát *naponta négyszer kellett megtennem az utat a külső Józsefvárosból a Belvárosba*, ami felnőtt embernek ma is jó félórájába kerül. Nyáron csak vígan ment a gyaloglás, de télen! Sötétben indultam el otthonról. Az uccákat a múlt század hetvenes éveiben még nem takarították a hősöprögepek, a járda sem volt még a hajnali órákban letisztítva s bizony a mi apró lábaink segítettek utat törni a vastag hórétegen. Hát erre az útra kellett legalább is háromnegyedóra, különösen ha beleszámítjuk a vidám hólabdázást is, amellyel az út egyhangúságát, s unalmát iparkodtunk elűzni.

Édesapám végtelen szeretettel volt eltelve Budapest iránt, s nekem is nagy gyönyörűséget szerzett azzal, hogy nyári délutánokon megvárt az iskola kapujában, s könyveimet gondosan zsebébe téve, elin-

dultunk, hogy megismertesse velem szülővárosomat. Alig volt a városnak olyan nevezetes épülete, vagy érdekes és festői szép pontja, amelyet meg ne mutatott volna. Bőséges, részletes történelmi magyarázatokkal kísérte ismertetéseit, különösen a régi Buda és régi Pest akkori időkben még elég sűrűn álló régi emlékeiről, szép régi épületeiről.

Ekkor, kis gyermekkoromban szerettem meg Budapestet, ekkor lettem rajongója s még *ma is fanatikusa vagyok régi emlékeinknek*, s fáj, ha a régi Budának vagy a régi Pestnek egy-egy kedves emlékét, régi patinás házát, egy-egy szép kapuját, vagy egy domborművét elbontják. Érdekesebb emlékeinket ma legalább a fővárosi múzeum megőrzi, de az én gyermekkoromban lebontott épületek emlékeit már csak lelkem őrzi.

Ha talán nem is voltak olyan nagy műértékkel bíró alkotások, hogy minden darabjuk megérdemelte volna a múzeumi megőrzést, vagy az épületek épségben való fönntartását, de mivel hozzátartoztak a város régi képéhez, lebontásukkal hiányukat mégis csak észrevettem, s némelyik elpusztulását még ma is fájjalom.

A gyermek könnyen lelkesedik s így én is már elemi iskolás koromban *alig vártam az időt, hogy a műegyetemre kerüljek*. Szent áhitattal néztem azokat a nagybajuszos, szép körszakállas férfiakat, akik akkorában nagy rajztábláikkal a Lónyay és Csillag uccák sarkán álló Nákó-házban ideiglenesen elhelyezett műegyetem kapuján bementek.

Csak arról ábrándoztam, hogy *mérnök* vagy *műépítész* lehessenek, amikor majd a város szolgálatába állok, pedig de hosszú út vezetett odáig! A cukorucci elemi iskola után jött még előbb a *zergeuccai* (ma Horánszky ucca) *reáliskola*, majd végre a *műegyetem*, amely addigra már a Múzeum körúton állott régi állatorvosi iskola helyén épült modern intézetbe költözött át.

Hosszú és keserves esztendőök szívós munkájával, rendíthetetlenül és tántoríthatatlanul kúsztam előre azon az úton, amely gyermekálmaim eléréséhez vezetett. Mérnök akartam lenni és végre – elértem azt, hogy *oklevéllel a kezemben osztrómoljam a városháza kapuját*. Lassan és nehezen, de mégis sikerült bejutnom, s egy borult, hűvös májusi reggelen foglaltam el helyemet *a lipótuccai új városháza harmadik emeletén* egy nagyon szerény, puritán egyszerűséggel berendezett szoba egyik asztalánál.

Enyém volt a világ! *A fő- és székváros* (akkor még ez volt a hivatalos neve) *mérnöke lettem*, azaz hogy csak *napidíjas mérnöke*.

A szokásos érettségi-találkozók első 10 esztendős ünnepén büszkén jelentettem volt iskolatársaimnak, hogy sikerült bejutnom a fővároshoz. A 15 éves találkozón már szerényebben jelentettem nekik, hogy még mindig *napidíjas mérnök* az én címem és jellegem. Egyik-másik iskolatársam ekkor már tekintélyes állást foglalt el a tisztviselői vagy hivatalnoki hierarchiában. Magyaráztam is nekik, hogy hja! kedves barátaim, a városnál dühöng az egészség! Igaz, a státusz egyik érdemes és igazán nagy tudású tagja már a 47. (nem tévedés, kérem, negyvenhét!) aktív szolgálati évében friss egészséggel intézte a város ügyeit. Egy másik, nagyon kedves, szorgalmas mesterünk pedig csak 43 éve, hogy a főváros szolgálatába állott.

Türelemmel és kitartással azonban sokat elérhet az ember. Pontosan *három hét hiányzott a tíz esztendőből*, hogy vége szakadt a *napidíjas*, vagy mint akkor mondták, a „*napdíjas*” minőségben eltöltött időnek, s a székesfőváros tekintetes tanácsa *segédmérnökké* választott meg.

Ezekről az esztendőkről sok érdekes és a fiatalok gondolkodására nagyon jellemző adalékot tudnék felsorolni. Én is erőtől duzzadó, tettevagyó, nagy ambi-

ciókkal megáldott fiatal mérnök voltam, s amint az nagyon természetes az ilyen korban, nem mindenben és nem feltétlenül érttem egyet a hivatalvezető felfogásával és nézeteivel. Bizony-bizony előfordult, nem is ritkán, hogy röviden, de félre nem érhető határozottsággal adta tudtomra, hogy: „Fiam, ön más munkakörben fog dolgozni!” Mit tehettem? Más munkakörben kellett előlről kezdenem. Téved, ha valaki azt hiszi, hogy én ennek a változatosságnak valami nagyon örvendeztem volna. Hogy valami nagy kitüntetésnek tartottam volna, azt sem mondhatom.

Pedig ősz fejjel ismerem el ma, hogy *az öreg úrnak volt igaza* és nem a fiatal mérnöknek. Ennek köszönheti a mai vezető azt a gyakorlatot, azt a széleskörű, jól megalapozott tárgyismeretet, bíráló- és ítélőképességet, amely alkalmassá teszi őt arra, hogy az eléje kerülő bonyolult ügyek tömegében – igen is, kérem, most már tömegében – két hatalmas osztály munkáját vezetni képes legyen.

Azt hiszem, nem tévedek, ha az imént elmondottakban vélem feltalálni a kezdőpontját annak az útnak, amely végül is odavezetett, hogy a város vezetőségének tagjává lehettem. Van ennek az útnak azonban még egy nagyjelentőségű állomása. Ez a véletlennek nevezhető körülmény akkor állott elő, amikor *az osztály önálló vezetése* máról-holnapra, váratlanul, teljes súlyával és teljes felelősségével nehezedett a vállaimra.

Rövid megszakítással két esztendőn keresztül, becsületes, lelkiismeretes, de emellett szívós munkával tettem le az igazi vizsgát az ügyosztály önálló vezetéséből, s hogy a vizsgáló bizottság jóindulatú, de egyébként igazságos és szigorú cenzorai alkalmasnak találtak a vezetésre, megadja a könyv címében foglalt kérdésre a feleletet.

Gr. Gallina Frigyes

tanácsnok-főjegyző

„Amíg városatya lettem”, illetve amíg a főváros törvényhatóságának közgyűlésén szavazati jogot nyertem és így nemcsak a főváros közönsége ügyeinek adminisztrációjában vettem részt, hanem ezenfelül az *elhatározásokban* is szóhoz jutottam, – bizony *megettem kegyerem nagyobbik jelét*. Városatya lehet valaki egész fiatalon is, de amíg a tisztviselő eljut „odáig” ...

Amíg a tisztviselő eljut odáig, hogy a közgyűlésen a maga szavazatát beledobhassa a határozathozatalok serpenyőjébe, végig kell futnia a rögzös tisztviselői pálya javarészét és amikor eljutott „odáig”, amikor végre nemcsak az adminisztrációban vesz részt, hanem szavazatával az irányításra is befolyást gyakorolhat, bizony *már csak alig egy-két lépcsőfok marad a számára*. Azon a hosszú úton, amelyet a főváros tisztviselője megtesz, amíg a havi-díjas állástól eljut odáig, hogy a tekintetes tanács tárgyalásaiban résztvehet és a törvényhatósági bizottság közgyűlésein szavazati joggal felruházza jelenhetik meg, *kettős feladatot* kell teljesítenie. Egyrészt el kell látnia a folyó közigazgatás teendőit, másrészt pedig tevékeny

részt kell vennie azokban az alkotásokban, amelyek egyrészt a főváros vagyoni helyzetének, másrészt a főváros közönsége jólétének és kényelmének emelését célozzák.

Az én pályám is *ennek a két feladatkörnek* legjobb akarattal és legjobb szándékkal való becsületes és lelkiismeretes betöltésére irányult. Egyrészt a legjobb igyekezettel törekedtem ellátni a főváros közönsége ügyeinek igazgatását, másrészt pedig azon a helyen, amelyre fölteseim állítottak, mindig arra törekedtem, hogy olyan alkotásokat igyekezzek létrehozni, amellyel a székesfőváros jólétét szolgálhatom. Más azonban az elmélet és más a gyakorlat. Számos terv és ötlet merül fel a város életében részben a bizottsági tagok, részben a tisztviselők részéről s a sok gondolatnak csak egészen kis hányada valósulhat meg. Ez pedig nem is a tervek és ötletek hiányosságán, hanem sokkal inkább a gyakorlati élet nehézségein múlik.

Fölvettem én is a különböző ügyosztályokban, amelyekben dolgoztam, nem *egy* ötletet, de az élet engemet is megtréfált. A *középitési osztályban* például annakidején még a mainál is komplikáltabb volt a számlák kezelése és kifizetése körül *^*övetett eljárás és nagy ambícióval dolgoztam ki egy tervezetet, amely azt célozta, hogy a főváros szállítói és vállalkozói a szállított anyagokért és munkájukért járó összegeket *minél, hamarabb* kaphassák meg. Tervezetemet jórésztben el is fogadták, azóta azonban megint csak ott vagyunk, ahol voltunk, mert sem a vállalkozók, sem a szállítók nincsenek megelégedve. Sajnos, a közigazgatás természete és a tisztviselők vagyoni felelősségérzete hozza magával, hogy az eljárás ma bizony ismét komplikált, mert több ízben a korábbinál komplikáltabbá kellett tenni.

Ugyancsak a középitési ügyosztályban annakidején kidolgoztam egy *épitési múzeum tervezetét*. Ebben a múzeumban elsősorban az architektúra történetére jellemző gipszmodelleket helyezték volna el, itt gyűjtötték volna össze a főváros legnevezetesebb épületeinek tervrajzait és esetleg a meglévő modelleket. Ebben a mú-

zeumban lehetett volna összegyűjteni a modern építészet technikai berendezésének – villany, gáz, vízvezeték, fűtés stb. – mintakollekcióit. Ez a múzeum hézagpótló és egyedülálló volna nemcsak a fővárosban, hanem az egész országban. Sajnos, a gyakorlati élet nehézségei következtében eddig megvalósítani nem lehetett, de kétségtelen, hogy annak életre hívása soká nem késchetik.

Tisztviselői munkásságom súlypontja a legújabb időkig a *közművelődési, valamint a szociálpolitikai és közjótékony-sági* osztályban volt. A rendkívüli idők következményeképpen itt olyan problémák megoldását kellett kézbe vennem, amelyekkel tisztviselő ezelőtt még csak nem is találkozhatott. A kislakás- és szükséglakásépítési ügyek előadójaként ugyanis a lakásügyi kérdésekkel kellett foglalkoznom. Noha a főváros óriási áldozatok árán sok ezer kislakást és szükséglakást épített, a lakáskérdést mind a mai napig nem sikerült megoldani s a programnak mindjobban bonyolódó volta, valamint a közönségnek mindjobban érezhető vágyakozása az állandó családi otthon és még inkább saját fedél után, termelte ki bennem azt az ötletet, hogy a lakásínség lehetőségeit *egy nyere-mény-kötvénykölcson útján való nagy-arányú építkezéssel* igyekezzünk enyhíteni.

Dréhr Imre dr. népjóléti államtitkár tetszését igen nagy mértékben nyerte meg ez a gondolat és vele együtt dolgoztam ki azután egy tervezetet, mely szerint belföldi tőke igénybevételeivel nagyszámú *öröklakásos bérházat, villát és családi házat* lehetett volna építeni. Az építési költségeket a nyere-ménykötvénykölcson fedezte volna teljes egészében, a sorsjegyek árát pedig oly alacsonyan szabtuk volna meg, hogy egy-egy sorsjegy megvétele nem járt volna különösebb megterheléssel. Negyven esztendő alatt minden sorsjegyet kihúztak volna és a kihúzott sorsjegy tulajdonosa vagy házat, vagy családi házat, vagy öröklakást, legrosszabb esetben pedig a sorsjegy árát

nyerte volna vissza. A tervezetnek abszolút szilárd pénzügyi alapja volt és ha a tervezet az illetékes fórumokon keresztül megy, kétségtelen, hogy egyrészt igen nagy mértékben enyhítette volna a lakásínséget, másrészt pedig igen jelentős háttással lett volna a pangó gazdasági életre és jelentékeny mértékben enyhítette volna a munkanélküliséget. De hát itt is beigazolódtott, hogy más a teória és más a gyakorlat. A terv eddig kivihető nem volt, noha megvan az az örvedetes értesülés, hogy egy tőkeérdekeltség, látva a tervezet életrevalóságát, a megvalósítás gondolatával foglalkozik.

1927 június eleje óta az elnöki ügyosztályt vezetem, ahol a személyzeti ügyekkel foglalkozom. Ebben az ügyosztályban holmi nagy alkotásokra nem sok tér nyílik. Erre itt nem is igen törekedhetem. Főfeladatom itt elsősorban minden lehető elkövetni az *adminisztráció egyszerűsítése és gyorsítása* céljából s a személyi ügyeket, a főváros közönségének érdekei és tisztviselőinek jóléte szempontjából az igazságnak és méltányosságának megfelelően intézni. E törekvéseim folyományaképpen számos előterjesztést tettem az *adminisztráció átszervezésére* vonatkozóan. Szeretettel foglalkozom a fővárosi tisztviselők balatonkenesei üdülőtelepének fejlesztésével és sikerült leraknom az alapját az *altiszti üdülőtelepnek* is.

Miután a fővárosi tisztviselőnél igen jelentős szerepet játszik a kor és szolgálati idő is, tehát nem hallgathatom el egy önéletrajzban azt a két adatot, hogy *1879 február 24-én születtem és 1897 október 9-én léptem a főváros szolgálatába.* A háború alatt, a mozgósítástól kezdve, *fronton voltam* és mint tartalékos hadnagy, majd főhadnagy szolgáltam az orosz és olasz fronton. Háborús élményeimet jókedvemben meg is írtam, és „*Háborús karcolatok*” című könyvemben adtam közre. A kommunizmus alatt Szegeden beléptem a nemzeti hadseregbe, amellyel azonban nem vonulhattam be Budapestre, mert fölötteseim nem enged-

jék át a Dunántúlra, ahol azok a terroristák igyekeztek menedéket találni, akik szerencsétlen öcsémet Kalocsán kivégezték.

Miután kedvvel foglalkozom genealógiával, kikutattam családom történetét is és megállapítottam, hogy *családom a XVII. század közepétől jött be Olaszországból és teljesen magyarrá lett.* Egy ága a családnak azonban Csehországba, egy másik ága pedig Lengyelországba származott át.

Közigazgatási szak dolgokról a „Városi Szemlé”-ben szoktam írni, ahol legutóbb *Nagy-Berlin közigazgatásáról* írt tanulmányomat jelentettem meg.

Nevezetesebb dátumaim még ezek: *1927 augusztusában nősültem meg, 1929 május 20-án választott meg a törvényhatósági bizottság tanácsnok-főjegyzőnek és mint ilyen, ezidőszent én vagyok a tanács legfiatalabb tagja.*

lengyelfalvi

Wigh János

VIII. kerületi előljáró

Születtem 1871-ben. Középiskolai tanulmányaimat Lúgoston, egyetemi tanulmányaimat pedig a budapesti tudományegyetem jogi karán végeztem. A fővá-

*ros szolgálatába 1892 október 7-én léptem. 1894-ben lettem *írnok*, 1896. évben *fogalmazó*, 1906-ban *tanácsjegyző*, 1910. évben *főjegyző*, 1920 október 28-án pedig *kerületi előljáró*.*

Mint fogalmazó és tanácsjegyző 1906-ban, mint főjegyző és tanácsnokhelyettes pedig 1910-1911. években a tanácsi X. közegészségi ügyosztályban teljesítettem szolgálatot. Szolgálati beosztásom alatt résztvettem az összes közegészségügyi intézmények létesítésének és fejlesztésének munkájában, így a többi között: a Szt. Margit-kórház létesítése, a Szt. István- és Szt. János-kórházaknak új pavillonokkal és osztályokkal való bővítése, a gyáliúti új fertőtlenítő intézet létrehozása, a Mentő Egyesület új épületének létesítése, nemkülönb a farkasréti és óbudai új temető létesítése és berendezése, valamint szabályozása, továbbá a vízivárosi katonai temető megváltása körül az előkészítő és szervező munkákat végeztem. Mint *főjegyző s tanácsnokhelyettes* az 1910. évi *kolera elleni védekezés* munkálatait irányítottam. 1912-ben a tanács IV. katonai és illetőségi ügyosztályában, mint a tanácsnok helyettese működtem.

Szolgálatom többi idejét mint *helyettes előljáró* az I., a VII., a VIII., a IX. és a X. kerületekben töltöttem el, 1920. évtől 1923-ig mint *kerületi előljáró* az V. kerületi előljáróságot vezettem, 1923-tól pedig a *VIII. kerületi előljáróság* élén állok. Mint kerületi előljáró munkásságom főleg a *köznyomor enyhítésére és a közigazgatás javítására irányul*, mint a kerületi előljárók értekezletének elnöke pedig arra törekszem, hogy a kerület közigazgatásában az egyseges, gyors eljárás biztosíttassék.

Szente Miklós

III. kerületi elöljáró

Születtem Pápán (Veszprém megye), 1873-ban. Gimnáziumot ugyanott, a régi református kollégiumban végeztem. Tekintettel arra, hogy rokonságomban ügyszólván mindenki *jogász* volt, én is a budapesti tudományegyetem jogi karára iratkoztam be. Mint fiatal joghallgató *Melha* Kálmán volt székesfővárosi tiszti főügyész, akkor még csak gyakorló ügyvéd irodájában másolgattam a különböző peres ügyeket és midőn őt 1892-ben a székesfőváros tiszti ügyészévé választották meg, én is bekerültem, 1893 februárjában a *tiszti ügyészséghez* *dijnoknak*. Bár itt – mint abszolvált joghallgatónak – sikerült elég gyakorlatra szertennem; ennek dacára jövöm biztosítása végett 1894-ben pályáztam az üresedésben lévő *tanácsi fogalmazó-gyakormoki* állásra, amelyre meg is választottak és a

tanácsi VIII. ügyosztályban, az akkor még egyhelyre összpontosított *fogyasztási adóügyeket* intéztem.

1895 október elején a főpolgármester *fogalmazóvá helyettesített* és ezzel egyidejűleg a III. kerületi elöljárósághoz osztottak be. Tizenkét évig dolgoztam a III. kerületi elöljáróságnál mint II. és I. osztályú fogalmazó, ahol alkalmam nyílt nemcsak a kerületi közigazgatás minden ágában gyakorlatot szerezni, de résztvettem azoknak a nagyobb szabású előterjesztéseknek a megszerkesztésében is, amelyeket a kerület bizottsági tagjai a kerület kívánalmi ügyében különböző hatóságokhoz beterveztettek. 1908 áprilisában *tanács jegyzővé* választottak és ekkor először egyhónapi időtartamra a VII. kerületi elöljárósághoz, majd 1908 júniusában a VI. kerületi elöljárósághoz kerültem, ahol az egyesületi ügyekkel kapcsolatosan főleg az ú. n. *kártyaklubok ellen megindult akciókban* vettem tevékeny részt, mint egyesületi referens. 1912-ben *főjegyző* és a kerületi elöljáró állandó helyettese lettem. A háború alatt a hadisegélyezésekkel kapcsolatos összes teendőket végeztem és ebbeli munkásságomért a *II. osztályú polgári hadiéremmel* tüntettek ki.

1921. év márciusában *kerületi elöljáróvá* választottak meg és visszakerültem a III. kerületi elöljárósághoz. Mint kerületi elöljárónak elég gondot és munkát ad ennek az eléggé elhanyagolt kerületnek némi fellendítése, amely munkakörhöz még hozzájárul az a társadalmi tevékenység is, amelyben mint kerületi elöljárónak szintén részt kellennem.

Br. Unger Béla

IV. kerületi előljáró

Budapesten, 1880 július 14-én születtem. Politikai doktorátust szereztem. 1903 március 1-én léptem a főváros szolgálatába. Előljáróvá 1923 június 22-én választottak. Mindig tanultam és dolgoztam, nem a hivatalért, hanem a közönségért. Segédfogalmazó korom óta elvem mindent azonnal elintézni és mindenkit céljához segíteni. Fogadóóráim nincs, ajtóm nyitva áll és minden magyar ember a testvérem. Társadalmi életem a Sas Kör (alelnöke vagyok), a Belvárosi Polgári Kör és a Katolikus Kör között oszlik meg. Hazánk újjáépítésének előkészítésén dolgozunk: a IV. kerületi Lövészegegyesületben, amelynek elnöke vagyok, a IV. kerületi Vörös Kereszt Egyesületben (mint ügyvezető elnök) a Hadirokkant Egyesületben, a IV. kerületi Sportegyesületben és a IV. kerületi Polgári Dalkörben, amely utóbbiaknak díszelnöke vagyok. Nem szeretem a pózt, nem keresem a kitüntetést, (mégis kaptam díszoklevelet az Országos Testnevelő Tanácstól, mint a IV. kerületi testnevelő bizottság elnöke), szeretem hazámat, fővárosunkat és az istenfélő, hazafiás, derék embereket.

Halász Elemér

VI. Kerületi előljáró

1871 február 2,3-án születtem. Tanulmányaimat Budapesten végeztem. A főváros szolgálatába 1893 január 30-án léptem. Kerületi előljáróvá 1926 április 23-án választottak meg. Városi szolgálatom legnagyobb részét kerületi előljáróságoknál töltöttem.

Dr. Hamvas István

VII. kerületi előljáró

1876-ban Budapesten, a Ferencvárosban születtem s csak tízéves koromban

léptem át első ízben a Ferencváros határára, amikor a budapesti piarista gimnázium első osztályába beírtak. A gimnázium elvégzése után az egyetem jogi fakultására iratkoztam, majd *1894 októberében* a főváros szolgálatába léptem, s a központi pénztárhoz osztottak be, ahol tíz éven át működtem. Közben az egyetemen doktori oklevelet nyervén, a tanács fogalmazóvá választott meg, 1901 decemberében pedig tanácsjegyző lettem. Hosszabb ideig a közoktatási ügyosztályban, majd az V., a VII. és VIII. kerületi eljárásokon teljesítettem szolgálatot. Az utóbbi helyről a tanács *közgazdasági ügyosztályába* kerültem, amelyet két éven át önállóan vezettem. *1926 augusztusában* vettem át a VII. kerületi eljáráság vezetését, 1926 novemberében pedig a törvényhatósági bizottság kerületi eljárórává választott meg és azóta állandóan a *VII. kerületi eljáráság* élén vagyok.

Dr. Spannberger Alajos

I. kerületi eljáró

Születtem Budapesten, 2879 *december 24-én*. Középiskoláimat Budapesten,

a piaristák gimnáziumában végeztem, s 1898. évben érettségiztem. Jogi tanulmányaimat ugyancsak Budapesten végeztem, jogtudományi doktorátust Kolozsvárott nyertem. Alapvizsgáim és katonaevéim elvégzése után, *1901 október 14-én a székesfőváros szolgálatába léptem* s az I., III., IV. ügyosztályokban, majd pedig az I., VI., VII., VIII. és X. kerületi eljárásokon teljesítettem szolgálatot. A kerületi eljárók értekezletének 12 éven át voltam jegyzője. E munkaköröm különös alkalmat adott arra, hogy a székesfőváros közigazgatásának minden ügyében kellő jártasságra tegyek szert s ezúton különös felkészültséggel szolgálhassam a főváros közönségét.

Résztvettem a világháborúban, 1914 július 27-től 1916 augusztus 1-ig. 1914-ben a Potiorek-féle szerbiai első hadjáratba, majd pedig az olasz hadüzenet után az olasz védelmi harctérre osztattam be a m. kir. budapesti 1. népfelkelő gyalogezred 3. zászlóaljával. *Állandóan rajvonalban voltam* s tulajdonosa vagyok a Károly csapatkeresztnek, nemkülönb a kardokkal ékesített „Signum Laudis”-nak.

1928 július 1-ével a főpolgármester úr kerületi eljárónak behelyettesített. *1929 január 23-án* a székesfőváros törvényhatósági bizottsága kerületi eljárórává választott meg s jelenleg az I. kerületi eljáráságot vezetem.

Muzsikó István

IX. kerületi előljáró

Budapesten, 1874 július 28-án születtem. Egyetemi tanulmányaimat a budapesti tudományegyetemen végeztem. A főváros szolgálatába 1899 május 29-én léptem és a VI. kerületi előljárósnál a fogalmazási szakon kaptam beosztást. Innen rövid idő múlva az elnöki ügyosztályba helyeztek át, ahonnan nyolcévi működés után a pénzügyi osztályba osztottak be szolgálatátételre. Itt hat és fél évig a pénzügyi bizottság előadója voltam. A háború kitörésekor, 1914 augusztus 1-én, a polgármester a közlélmzési ügyosztályba rendelt, ahol tevékeny részt vettem a háborús közlélmzés nagy munkájában s mint helyettes osztályvezető, közel tizennégy éven át fejttem ki a közlélmzési szakban eredményes működést. Több cikkem és tanulmányom jelent meg ez idő alatt Budapest közlélmzéséről, szakkönyvekben és folyóiratokban.

A huszonkilenc évet meghaladó időn át teljesített munkásságom elismeréséül a törvényhatósági bizottság 1929 január 23-án kerületi előljárónak választott meg, ami után a IX. kerületi előljáróság vezetésével bíztak meg.

Dr. Guth Ferenc

II. kerületi előljáró

Budapesten, 1880 október 6-án születtem. Középiskoláimat és a tudományegyetemet Budapesten végeztem. 1899 tavaszán léptem a főváros szolgálatába s pályámat a Rókus-kórház gondnoki hivatalában kezdtem meg. Három és fél évi működésem után a polgármester a IX. kerületi előljáróshoz helyezett át, ahol nyolc éven keresztül működtem, kezdetben mint gyermekvédelmi előadó, később azonban a kerületi előljáró szolgálat minden ágában gyakorlatot szereztem. Itt dolgoztam ki a „Gyermekvédelmi Útmutató” című tanulmányomat, amelyet a kerületi előljárók értekezlete a gyermekvédelmi előadók részére, mint gyakorlati értékű útmutatót elfogadott és ami máig is célszerű útbaigazítást ad a kezdő gyermekvédelmi előadóknak. 1910 október 1-én kerültem a tanácsi XII. világiatási és vízvezetéki ügyosztályba, ahol 1923 július közepéig, tehát csaknem tizenhárom éven keresztül működtem teljes megelégedésre. 1923 júl. 16-án a polgármester rendeletére a II. ker. előljáróságra kerültem, ahol mint a kerületi előljáró helyettese működtem 1928 július 1-éig, amikor is a főpolgármester kerületi elől-

járóvá helyettesített be. Ebben a minőségben a polgármester a IX. kerület vezetésével bízott meg. 1929 február 6-án választott meg a közgyűlés törvényesen *kerületi előljáróvá*. Ezen az alapon a polgármester most már a II. kerületet jelölte meg működésének helyéül, ahol is 1929 február közepe óta töltöm be a kerületi előljárói tiszteletet.

Dr. Bucsanoszky Bertalan

X. kerületi előljáró

Budapesten, 1875-ben születtem. Középiskolai és egyetemi tanulmányaimat ugyancsak Budapesten végeztem. Képesítésem a jogtudományi tudorság, aminek megszerzése után még három éven át *ügyvédjelölti gyakorlatot* szereztem. 1895 október 20-án léptem a főváros szolgálatába. Kezdetben a tanácsi IV. katonai és illetőségi ügyosztályban működtem, ahol 1907-ben *fogalmazó-gyakornokká* választottak s mint ilyent, a X. kerületi előljárósághoz helyeztek a kerületi szol-

gálat megismerésére. Itt szolgáltam három éven át s innen mint *másodosztályú fogalmazó* a tanácsi III. (magánépítési) ügyosztályba helyeztek. Itt működtem az 1910-11. években, a nagy építkezési fellendülés és kisajátítások idején. 1911 december 13-án másodosztályú fogalmazóból *másodosztályú tanács jegyzővé* választottak. 1912 januárjában a tanácsi VII. (közoktatási) ügyosztályba neveztek ki és ott működtem 1918 júniusáig. A közoktatási ügyosztályban ért a világháború kitörése, amikor a katonák és menekültek elszállásolását (utóbbiaknak érkeztetését is) végeztem, mindezzel kapcsolatban az iskolákban katonai kórházak felállítása és később ezek megszüntetése körül foglalatostkodtam. E teljesítményért IV. Károly királytól a *II. osztályú polgári érdemkereszt* kitüntetésben részesültem.

Néhai *Kemény* János elemi iskolai igazgatóval együtt az 1913/14. évben elkészítettem a fővárosi elemi iskolák szolgálati szabályutasítását, mely azonban a közben kitört világháború miatt sajtó alá nem került, bár az összes szakértők már letárgyalták. 1918 június 10-én az akkor tanácsnokká választott *Kemény Géza* dr. főjegyző helyére a tanácsi XVI., utóbb a XI. városgazdasági ügyosztályba helyeztek át mint *főjegyzőt*, ez ügyosztályok helyettes vezetőjeként, ahol számos üzem (Ruha- és cipőüzem, Harmatvíz-üzem stb.) létesítésében, ezenkívül nagyobb építkezések, így a Szent Gellért-szálló kibővítési, a Gellért hullámfürdő és a Széchenyi strand- és népfürdő építkezési, valamint az Állat- és Növénykert bővítési munkálataiban résztvettem.

1929 március 20-án választottak *kerületi előljáróvá* és ugyanekkor a X. kerületi előljárósághoz vezetésével bíztak meg.

Dr. Holtzspach Ödön

VA kerületi előljáró

Születtem 1878 december hó 24-én, Budapesten, szűkebb megjelöléssel Budán, abból a családból, amelynek a neve fogalmat jelentett, s hiszem, hogy jelent még ma is. Főiskolai tanulmányaimat a budapesti Kir. Magy. Tudományegyetemen végeztem el. *Harminc éve állok a főváros szolgálatában*, amelyből mindössze öt év esik központi szolgálatra, huszonöt éven át a kerületi előljáróságok keretében fejtettem ki hivatali munkásságomat. Az utolsó tíz évben már állandóan *előljáráshelyettesi hatáskörben*. Hivatali működésem folytonosságát csak a háború szakította meg. Mintegy *harminc hónapon át harctéri szolgálatot teljesítettem*.

Közigazgatási pályafutásomat a múltban jellemezte, a jövőben irányítani fogja az a vallomás, melyet előljáróvá történő megválasztásom alkalmával a közgyűlés színe előtt tettem s amely így hangzik: A kerületi előljáró programot nem adhat, de nincs is erre szükség, mert elég programot ad maga az élet,

elég programot adnak a törvények, a miniszteri rendeletek, a törvényhatósági szabályrendeletek, csak azokat kell szigorúan betartani, de minden körülmények között *igazságosan, megértéssel, emberbaráti és felebaráti szeretettel*, mert a hatóság van a polgárságért és nem a polgárság a hatóságért.

darvai és huszti

Dr. Ágoston Géza

árvaszéki elnök

Máramarosszigeten, 1878 május 8-án születtem. Atyám, néhai *Ágoston* Sándor, Máramaros vármegye árvaszéki elnöke volt. Gimnáziumi tanulmányaimat a kegyesrendiek máramarosszigeti és a jászóvári premontrei kanonokrend kassai intézetében végeztem, amikor is a premontreiek által vezetett kassai királyi nemesi konviktus növendéke voltam. A jogot a budapesti királyi tudományegyetemen hallgattam. Államtudományi és jogtudományi államvizsgám van, továbbá államtudományi doktorátusom.

A *főváros szolgálatába* 1898 ja-

nuár 2-án léptem, mint napidíjas s mindjárt az árvaszékhez kerültem. 1901 június 5-én árvaszéki fogalmazó-gyakornokká, 1903 február 3-án pedig árvaszéki segédfogalmazóvá választottak meg. 1903-ban a belügyminisztérium a gyermekvédelmi ügyeket az árvaszékek hatáskörébe utalta s ekkor az árvaszék nagynevű elnöke, néhai *Sipőcz László dr.* engem bízott meg a gyermekvédelmi ügyek intézésével. Ezt a feladatot, a gyermekvédelemnek a gyámhatósági közigazgatás keretébe való beleillesztését, el is végeztem. 1907 november 8-án *árvaszéki fogalmazóvá* léptettek elő, míg 1910 február 3-án a főváros törvényhatósági bizottsága *árvaszéki jegyzővé* választott meg. Ekkor javasoltam külön gyermekvédelmi osztály létesítését az árvaszéknél és ennek munkaprogramját is részletesen kifejtettem. Javaslatomat az árvaszék teljes ülése elfogadván, az osztály megszervezésével és vezetésével engem bízta meg. Itt elsősorban a házasságon kívül született gyermekek jogvédelmének kiterjesztésével foglalkoztam és a hivatásos gyámság intézményének létesítését kezdeményeztem. A világháború alatt különösen a hádiárvák védelme foglalkoztatta az osztályt.

1913 január 15-én lettem *árvaszéki ülnök*. 1918-ban a gyermekvédelem terén kifejtett munkásságom elismeréséül a *II. osztályú polgári hadiérdemkeresztet* kaptam. 1920 október 7-én *elsőízben*, 1926 októberében pedig *másodízben* választott meg a főváros közgyűlése *Budapest árvaszékének elnökévé*.

1923 január 1-én a Kormányzó úr a gyermekvédelem terén kifejtett munkásságom és érdemeim elismeréséül a m. kir. *kormányfőtanácsosi címmel* tüntette ki.

Dr. Szemethy Károly

tiszti főügyész

Budapesten, 1884 február 7-én születtem. Gimnáziumi tanulmányaimat a Barcsay uccai gimnáziumban, egyetemi tanulmányaimat pedig a budapesti és a bécsi egyetemen végeztem. Szigorlataimat a kolozsvári egyetemen tettem s ott avattak 1905 szeptember 23-án a jogtudományok doktorává. A doktori diploma elnyerése után – 1905 október 1. napján – önkéntesként a volt cs. és kir. 6-ik vartüzérezredhez vonultam be. A katonai szolgálatot 1906 szeptember 10. napján hadapródi minőségben hagytam el.

Az önkéntesi évet az ügyvédjelölti évek követték. Az ügyvédi vizsgát a budapesti ügyvédvizsgáló bizottság előtt 1909 november 23. napján tettem le. Kezdő ügyvédként a polgári per joggal kezdtem foglalkozni s ezekben az években számos szakcikkem jelent meg a jogi lapokban. Ebben az időben ürlött meg az

egri érseki jogakadémián a polgári per-jog és a kereskedelmi jog tanszéke. Erre a tanszékre pályáztam. A jogakadémia jogtudományi kara *jelölt is*, azonban a tanszékre mást neveztek ki. Ezt követőleg – 1911 december 11-én – *a főváros szolgálatába léptem*.

Kezdetben a székesfővárosi árvaszéken, majd pedig 1912 áprilisa óta a tiszti ügyészségnél működtem. A tiszti ügyészségnél azonnal néhai dr. Szabó Imre, akkor tiszti ügyész, később pedig tiszti főügyész mellé osztottak be. Ebben a beosztásban tiszti ügyésszé váló megválasztásomig meg is maradtam.

1914 július 28-án tartalékos hadnagy minőségben hadba vonultam és a világháború folyamán a szerb és az olasz frontokon teljesítettem 43 hónapon át szolgálatot. A világháború alatt választottak meg *tiszti alügyésszé* (1916), majd pedig *tiszti ügyésszé* (1917.), majd áprilisában az olasz frontról *főhadnagyi* minőségben pihenőre hazaküldtek.

Ebben az időben vált szükségessé a székesfőváros által fentartott budapesti *központi lakáshivatal átszervezése*. Erre engem szemeltek ki. Így 1918 májusától a budapesti központi lakáshivatalt *elnök-helyettesi minőségben* veztem. A népköztársaság uralomrajutásakor erről a tisztről leköszöntem és helyemet a fővárosi tiszti ügyészségen *tiszti ügyésként* újra elfoglaltam.

1929 június 12. napján *tiszti főügyésszé választottak*. A budapesti ügyvédi kamara választmányja 1920. évben a budapesti egységes bírói és ügyvédi vizsgálóbizottság tagjává választott és ezt a megbízatást 1923-ban és 1926-ban megújította.

Dr. Csordás Elemér

tiszti főorvos

1882 május 18-án Budapesten szü-
lettem. Orvosi oklevelemet Budapesten,
1905-ben szereztem meg. Ezután Buda-
pesten egyetemi klinikai tanársegéd vol-
tam. 1912 április 11-én léptem a fővá-
ros szolgálatába mint a *fertőtlenítő inté-
zetek aligazgatója*.

1914-től 1918 decemberig, a *háború
első napjától az utolsó napjáig szaka-
datlanul kint voltam a harctéren*, ahol
szintén fontos egészségügyi szolgálatokat
teljesítettem, különösen Oroszországban
a kiütéses tífusz, a valódi feketehimlő és
a kolerajárványok leküzdése körül.

1919 novemberében osztottak be a
tiszti főorvosi hivatalba. 1923 április
11-én *tiszti főorvos-helyettes*, 1926 októ-
ber 27-én pedig *tiszti főorvos* lettem,
Végh János dr. tiszti főorvos utódjaként.

1927 augusztus 20-án a Kormányozó
Úr *egészségügyi főtanácsossá* nevezett ki.

Programom pedig az, hogy a székes-
főváros közegészségügyének egészen új
irányt adjak, amelyet két szempont vezet:
az egyik *a megelőzés* (a prevenció) elve,
a másik pedig, amely az egész világ köz-

egészségügyében prédominal: a szociális munka, vagyis a *szociálhigiéne*. Ez a szempont vezetett akkor is, amikor a tisztiorvosi karnak az újjászervezését kértem és amit keresztülvinni is sikerült.

Sebő Béla

főszámvevő

Budapesten, 1877 június 6-án születtem. Iskoláimat Budapesten végeztem.

Ezután 1895. évi augusztus 7-én Budapest székesfőváros szolgálatába léptem.

Működésemet a IX. kerület adószámveteli osztályánál kezdtem meg, innen 1900-ban a központi adószámveteli hivatalhoz kerültem, majd 1909-ben a pénzügyi osztályba osztottak be, ahol később a költségvetés előadói teendőit láttam el.

Mint *népfelkelő főhadnagy* résztvettem a világháborúban.

A főváros törvényhatósági bizottsága 1926 október 27-én, néhai Áts Ferenc főszámvevő utódjaként, a *főváros főszámvevőjévé választott meg.*

Dr. Illyeffalvi I. Lajos

statisztikai hivatal igazgató

*1881-ben születtem. „A nagyenyedi két fűzfa” árnyéka tanított meg a szülőföld szeretetére, a késmárki egykori „evangélikus fatemplom” a vallásosságra, az eperjesi kollégium: a tüzes hazaszeregetre és Patak, Rákóczi Ferenc Sárospatakja oltotta lelkembe a Petur bánok örökké háborgó magyar lelkét. Egyetemi éveim egy részét Kolozsvár ősi falai között töltöttem el. Nyugat kulturális eszméivel a *jenai és zürichi egyetemek* professzorainak előadásai telítették meg lelkemet, doktorrá pedig a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem avatott.*

A székesfőváros szolgálatába a főváros egykori kiváló polgármestere: *Bárczy István* 1908-ban állított be. Néki köszönhetem elhelyezkedésemet, ő hallgatta meg egyedüli pártfogóim: a bizonyítványaim által támogatott kérésemet. A statisztika berkeiben az első tapogatózó

lépéseket *Thirring* Gusztáv felügyelete alatt tettem meg. Ő volt a mesterem, kiváló tanítóm, bölcs vezetőm és jóakarató felfedezőm. Ha dicsérnek, ha olykor, néha, nagy ritkán sikereim is vannak: az ő érdeme; ha gáncs ér: az én hibám folyománya.

Pályám ívelése gyors volt; 1912-ben *fogalmazó*, 1918-ban *segédtitkár*, 1919-ben *titkár*, 1924-ben *aligazgató* és 1926-ban a törvényhatósági közgyűlés bizalmából a statisztikai hivatal *igazgatója* lettem.

Kitüntetésem nincsenek. Azaz van mégis egy. Kétévi igazgatói működésem után elért a legmagasabb kitüntetés, amiről statisztikus álmodhatik. A hágai *Nemzetközi Statisztikai Intézet tagjai sorába választott*.

Mit mondjak még el? A háború alatt frontmögötti szolgálatban állottam és forró éveket töltöttem el a *Központi list-hivatalban*, mint annak helyettes főnöke.

A *szellemi szükségmunka*, a telekértékelő munkálataiban való részvétel, a munkanélküliek első összeírása Budapesten, a választójogi statisztikai munkálatok, az 1920. és 1925. évi épület- és lakásszámlálás megtervezése, előkészítése és lebonyolítása az én kezemben nyugodott. Kedves jó barátommal: *Lamotte* Károlyval, a kiváló tehetségű tanácsnokkal, együtt szerkesztjük a *Városi Szemlét* és készítjük elő újabb közös alkotásunkat, a *Magyar Városok Statisztikai Évkönyvét*. Redaktora vagyok a *Statisztikai Közleményeknek*, egyben szerkesztem Budapest székesfőváros statisztikai hivatalának *Havi füzetét és Évkönyvét*.

Dr. Gárdonyi Albert

főlevéltáros

1874 december 24-én születtem, *Eperjesen*, Sáros megyében, iskoláimat azonban már tősgyökeres magyar városban, Miskolcon végeztem s az ottani református főgimnáziumban tettem érettségi vizsgálatot 1891-ben. Egyetemi tanulmányaimat a budapesti és bécsi egyetemeken végeztem, s 1898-ban avattak doktorrá. 1899-től 1900-ig a Magyar Nemzeti Múzeum levéltárában voltam alkalmazva s az itteni gazdag levéltár kezdettől fogva megszabta tudományos érdeklődésem irányát. Mikor a törvényhatósági bizottság 1903-ban a fővárosi könyvtárat önállósította s e célra tisztviselői állásokat szervezett, beadtam a pályázati kérvényemet s a fővárosi tanács 1904 március 28-án megválasztott könyvtártisztnek. Innen kezdve egészen az 1911. évi státuszrendezésig a fővárosi könyvtár szolgálatában állottam s a könyvtár rendeltetésének megfelelően tár-

sadalomtudományi és közgazdaságtani tanulmányokkal foglalkoztam, sőt az 1907-ben megalakult Magyar Társadalomtudományi Egyesületben az ügyvezető-titkári állást is betöltöttem.

1911 december 23-án a fővárosi tanács az akkor szervezett egyik levéltárosi állásra választott meg s innen kezdve tudományos munkásságom is a régi mederbe tért vissza. A Magyar Tudományos Akadémia már 1912-ben megbízott Bezerédj István élet- és jellemrajzának megírásával, a budapesti királyi magyar tudományegyetem pedig 1913-ban az ok-

levéltanból *egyetemi magántanárává* kérésített.

A törvényhatósági bizottság 1914 február 18-án választott meg *levéltárossá* s azóta tagja vagyok a törvényhatósági bizottságnak, állandóan figyelemmel kísérem működését, s az itt szerzett benyomások alapján írtam meg 1925-ben a főváros utolsó ötven évének történetét. Legújabban a helytörténeti problémák kötötték le erősebben érdeklődésemet, s nagy szeretettel szerkesztettem és írtam a „História” *című* folyóirat „Pestbudai Emléklapok” című mellékletét.

**A KÖZGYŰLÉS VÁLASZTOTT, KINEVEZETT
ÉS TISZTÜKNÉL FOGVA TAGJAI**

Dr. Ambrus Gyula

1885 május 5-én születtem Alsópélen, Bars megyében. Iskoláimat Budapesten, majd Esztergomban Prohászka Ottokár mellett a primási szemináriumban, később Temesvárott pedig Csernoch János mellett végeztem. Egyetemet Budapesten. Teológiai abszolutóriumom és ügyvédi diplomám van.

Az ellenforradalom kitörésének napján az egyik budapesti honvédlaktanyának mostani parancsnoka rendelkezésemre bocsátotta az akkori hadügyminisztérium egyik kocsiját: értesítsem a közénk tartozó csoportok vezetőit az *ellenforradalom kitörésének percéről*. Feladatomat teljesítve, néhány órával később hazafelé tartottam.

Lakásomba azonban már nem mehettem be: *oroszfegyveres őr* állt ajtóm előtt és így állt ő azután ott folytonosan a forradalom bukásáig. Elárultak bennünket. A vezetőket Vácra vitték, rabruhába öltöztetve, de néhányan, mint én is, szerencsésen megmenekültünk. Magam hosszú bolyongás után a Svábhegyre kerültem. Ide jártak fel hozzám a mai vezető keresztény politikusok közül egynéhányan, s szőttük folytonosan az *új ellenforradalmi terveket*.

Ha egyedül maradtam, néztem elmerengve a forgalomnélkül hömpölygő Dunát, a várost, amelynek kéményeiből nem szállt fel a füst, amelyben megszűnt az ipar, a kereskedelem, eltűnt belőle az élet. Elgondolkodtam azon, hogy ha néhány elvetemült ember fölébe tud kerülni a maga pusztító politikájával ennek a városnak, *kell, hogy én is politizáljak*, s elkeseredve megfogadtam, hogy ezért a városért és népéért életemen át küzdeni fogok. Azóta politizálok, soha azelőtt.

Néhány hónapra rá már diadalmasan küzdöttem meg nagy szótöbbséggel Hegedűs Lóránttal és Bródy Ernővel szemben az első választáskor. Utána nemsokára a kerület népe küldött a főváros törvényhatósági bizottságába. *Így lettem várossatyja* és azóta szüntelen munkálkodom, hogy a város népét minél jobb sorsba segítsem.

A bizottságokban és a közgyűlésen dolgozom egy *tiszta erkölcsi élet kialakulásán*, amiben különben mint teológusnak a preceptoraim voltak Prohászka Ofokár és Csernoch Tános. dolgozom a

nép gazdasági megerősödésének minden áron való elősegítésén és mert akié ez a város, azé ez az egész ország: keresem mindenekelőtt a boldogabb nagy jövőnd egyetlen útját, fölényt a kultúra minden

Andréká Károly

Tápióbitskén, 1874-ben születtem. Középiskolai és jogi tanulmányaimat Budapesten végeztem. 1894 augusztusában léptem a rendőrség szolgálatába, ahol először a főkapitányság bünyügyi osztályán, majd a detektívtestületben, azután az újpesti kerületi kapitányságon és az államrendészeti osztályon teljesítettem szolgálatot. A világháború alatt az államrendészeti osztály vezetője lettem. A tanácsköztársaság uralma idején elhagytam állásomat és elmentem munkásnak a szentlőrinci szövőgyárba. A kommün bukása után ismét átvettem az államrendészeti osztály vezetését és a detektívönökséget. 1924-ben a másodfokú kihágási osztály vezetője lettem és 1928 január óta mint a jó kapitány helyettese teljesítek szolgálatot. A főkapitányhelyettesi címet és jelleget 1921-ben kaptam, valóságos fő-

kapitányhelyetessé pedig 1924-ben neveztek ki.

1925 óta vagyok tagja a főváros törvényhatósági bizottságának. A közrendészeti, a vásárcsarnoki, a szociálpolitikai és közjótékonyossági, a községi szeretetházi, a szegényházi, a III. kerületi testnevelési és a vásárcsarnoki bizottságnak vagyok a tagja. *Elnöke* vagyok a Rendőrtiszti Atlétikai Clubnak, a Dalkoszorú Dalegyesületnek, a III. ker. Egyesült Polgári Társaskörnek és a III. ker. Torna és Vívó Egyletnek; *díszelnöke* pedig a III. ker. római katolikus egyházközségnek.

Kitüntetéseim: II. oszt. magyar érdemkereszt, a Ferenc József-rend lovagkeresztje, a II. oszt. polgári hadi érdemkereszt, a koronás arany érdemkereszt, a Vöröske-rezt hadiékítményes másodosztályú díszjelvénye, a III. oszt. porosz királyi koronarend, a spanyol kath. Izabella-rend érdemkeresztje, a német becsület-érdemrend, a jubileumi emlékérem és a polgári jubileumi kereszt.

Angyalfi Sándor

1881-ben Balatonfőkajáron születtem. Gyáros vagyok. Felső kereskedelmi aka-

démián érettségiztem 1898-ban. A közgyűlésnek 1925 óta vagyok a tagja, főleg az építési, valamint az út- és csatornaépítési bizottságban működöm. A világháborúban résztvettem és mint *hadirokkant százados* kerültem haza.

Dr. Auer Pál

*Budapest*en születtem 1885-ben. Itt végeztem el a középiskolát és az egyetem jogi fakultását. A tudori oklevél megszerzése után hosszabb külföldi tanulmányutat tettem. 1901-től kezdve *verseket, műfordításokat és cikkeket* írtam – részben *Avar Pál* név alatt – a napi- és hetilapokba, főképp az akkori *Budapesti Naplóba*, és *Magyar Hírlap*-ba. Ugyancsak Avar Pál név alatt Benedek Marcellel együtt *Idegen költők* címen egy kötet műfordítást adtam ki 1905-ben. *1911-ben* lettem *ügyvéd*.

A világháborúban mint tüzérhadnagy, illetve főhadnagy vettem részt. Többször kitüntettek. A háború után létesített hatarmegállapító bizottságok jogi szakértője voltam; közreműködtem a *solusi kedvező határkiigazításnál*.

A budapesti vámmentes kikötő jogi

előmunkálatait én végeztem el. Többször felszólaltam külföldi konferenciákon a kisebbségi és optáns-kérdésekben stb.

Mint ügyvéd, főképp *kereskedelmi és nemzetközi jogi ügyekkel* foglalkozom. A *frank-perben* a Banque de France-ot képviseltem. A per befejezése után megkaptam a francia becsületrendet.

Több jogi tanulmányom jelent meg: *Népek Szövetsége, Das Pariser Völkerbundabkommen, The Protection of National Minorities* stb. címen könyvalakban, számos cikkem folyóiratokban és hírlapokban. *Állandó munkatársa vagyok a Journal de Genève*-nek.

Törvényhatósági bizottsági taggá 4 év előtt választottak meg Kossuth-párti orogrammal. Mikor a pártnak megszűnt a parlamenti képvisellete, kiléptem a pártból, de azóta is az ellenzékhez tartozom. Az autonómia érdekében én tettem először indítványt két évvel ezelőtt, mikor első fcben terjedt el a reakciós fővárosi reform híre, *A telekértékdadó* bevezetését minyárt megválasztásom után, első felszólalásomban, a mostani ciklus során elsőnek követeltem. A Községi Takarékpénztár létesítésekor mondott közgyűlési beszédemben rámutattam néhány szempontra – bizottsági tagok nem lehetnek díjazott igazgatósági tagok stb. – amit honoráltak. A színházi és zenei hét évenként való rendezése az én gondolatom. Indítványomat a közgyűlés és a színügyi bizottság nagyon kedvezően fogadta és a terv megvalósításával a kormányval együtt állandóan foglalkozik. Financális nehézségek ellenére nem kétséges, hogy a terv meg fog valósulni és hiszem, hogy erősen emelni fogja az idegenforgalmat és Magyarország megbecsülését.

Felszólaltam a revíziós vita alkalmával, résztvettem a költségvetési vitákban, kifejtvén álláspontomat számos kérdés tekintetében. A mandátum-idejüket ki nem szolgálta, de újra meg nem választott városi tisztviselők nyugdíjainak és illetményeinek a mandátum teljes ideje után való számítása érdekében tett egy indítványom – úgy tudom – valóra válik az új fővá-

rosi törvény egy rendelkezése által. (A tervezet 102. szakasza.) A közrendészeti bizottságban én kezdeményeztem évek előtt, hogy a lakók kapukulcsot kapjanak. Sajnos, eddig nem értem el céloimat. Szóvátettem a többi közt a közlekedési rendőrök kardviseletének abszurditását stb. Minthogy nem tartozom párthoz, más bizottságba nem választottak be.

Dr. Balkányi Kálmán

Viharos közgyűléseken többször rajtakapom magam, hogy felszáll a pillantásom a karzatra és a sűrűn megtömött hallgatóság közt egy kis fiút keresek. Csinos dámák láthatók, néha – korántsem oly nagy számban, ahogy lírai hajlandóságú újságíró kollégáim szokták megénekelni – akadnak a karzaton lelkes autótaxisoförök, viharedzett vásárcsarnoki árusok, időnként felvonulnak a megválasztott új hivatalnokok atyafiai. De akit szeretnék felfedezni: a kis fiú nem jött el. Szopránhangú éljenezése nem keveredik bele a földszinten ülő városatyák basszushangú zúgásába. Kipiruló, lelkes arcát nem látom sehol.

Hova lett az a kis fiú, akit keresek?

A karzaton bámuló kis fiú, akire vissza szoktam gondolni, tágranyított szemmel bizony *másfajta közgyűlést* figyelt.

Békebeli közgyűlést.

Békebeli városházának karzatán, ahová a kövér *Szeitz* bácsi, régebben földbirtokos, később városi díjnok, elnézően beengedte.

*

A város akkor kisebb volt a mai Pestnél. A közgyűlés ám nagyobb, hatalmasabbnak tetszett, mint a mai parlament. Hogy is ne? Az elnök *fekete díszmagyarban* ült az emelvényen. Gróf *Degenfeld* volt ez. Rendkívüli erő, okosság, szilárd meggyőződés, nagyszerű taktikai érzék, ami csak testület vezetőjét díszítheti, minden megvolt a főispánban. Mellette régi jó táblabírák ülnek. *Simonffy* Imre, a polgármester, *Boczkó*, a főkapitány, szörnyű, hatalmas embereknek tűntek fel a karzati kis fiú előtt. A városatyák karéjában elől ott ül a „veres pap”, *Kiss* Albert, akinek nemcsak itt, hanem a pesti országgyűlésen is súlyos saava van. Körülötte a civisek jellegzetes képviselői: Lencsés Nagy Bálint, a Jónak, a Baloghok, a Horváthok. A másik oldalon a mame-lukok: a Komlóssyak, a nagyelméjű Kola doktor, Lengyel Imre meg a veje, Márk Endre. A nagy kalmárcsaládok virilista képviselői: Szabó Kálmán, Zádor Lajos, Sesztina, ki tudná e jeles embereket mind felsorolni!?. . .

Éppen *egy* lobogó szenvedélyű ügyvéd szónokol. A város legjobb szónoka, *Bakonyi*. Hinnéd, hogy perzselő láng kél zengő szavának nyomán? A jobboldal nagyon fészkelődik. A baloldal hevesen izgul. Egy ember ül csak nyugodtan: a főispán.

Ő tudja, hogy mikor Bakonyi a legszebb fordulathoz ér, *delet fog ütni a Rákóczi-torony órája*. A civisek erre felkerekednek. Hiába, Bakonyi bizottsági tagtárs úr! Készül az ebéd otthon a Hatvan uccán. Meg a Cegléd ucca végén. Beszéljen csak tovább, Bakonyi úr. De mi már megyünk elfelé . . .

Félóra múlva a főispán nyugodtan fel-

teheti a kérdést: „Méltóztatnak a tanács javaslatát elfogadni? A tanács javaslata elfogadotatott.”

*

Szép idők, kedves békekorszak, aranyos jó emberek. De jól esik rájuk emlékez-nem.

A kis fiú rég lekerült a karzatról a föld-szintre és már jó ideje lent a városháza tanácstermében próbál hozzászólni egy és más napirenden lévő tárgyhöz.

A szintér annyiban változott, hogy a debreceni régi városháza helyett a pesti Új Városháza közgyűlési termébe jutott be. Ez csak azt jelenti, hogy *kisebb* lett a perspektíva, mint az, amely a 35 év előtti diák szeme elé tárult.

Mennyivel nagyobbaknak tünnek fel annak a régi kis városnak apró vezérei, mint a mai fővárosi cézárok. Mennyivel neme-sebbnek látszottak a témák, amelyekről szó volt, mennyivel többnek, értékesebb-nek tűnt fel akkoriban az egész városi közélet.

*

Illúzióimból – mi tagadás! – sok el-veszett. De ha a fővárosi politika kimerítő forgatagában szinte elvesztem a lélekzete-met: újra meg újra lelket önt belém a debreceni városházának karzatlátogató egykori kisdiákja.

Próbálok az ő szemével nézni a mai közéletet. Talán mégis sikerül felfedezni *itt is* és *most is* olyan nagyszerű, okos és kitűnő embereket, amilyenek a múlt szá-zad vége felé az én szülővárosom közélé-tében szerepeltek. Majd talán eljön az az idő is, amikor a város atyjai meghallják a lelkük mélyén megkonduló tizenkette-dik óra ütését és ott hagynak csapot-papot, szépen szavaló szónokot és megvalósítják, amit a gazdasági élet minden gyomorkor-gásnál hangosabban követel. Nem a ma-guk jóétvágya kielégítésére, hanem az egész város érdekében.

*

— Mi voltam, mielőtt budapesti város-
atya lettem? Debrecen város fia, ahol
1883-ban születtem.

— Mióta vagyok városatya? Éppen 10

éve. Előbb Budán, a Vízivárosban válasz-
tottak meg. Most legutóbb pedig a Teréz-
városban. Lakni azonban most is Budán
lakom s úgy érzem, nem bírnék elköltöz-
ni onnan.

— *Előtanulmányaim?* Jogi és közgaz-
dasági stúdiumaimat Berlinben és Buda-
pesten fejeztem be. Huszonkettedik esz-
tendeje szolgálom a kereskedelmet az
OMKE-ben.

— Mit adjak még egyéb statisztikai
adatot? Ez alatt a 22 év alatt elmondtam
néhány ezer beszédet, megírtam három-
szor annyi újságcikket. Rám nézve leg-
fontosabb mégis az, hogy *Illyefalvy* Lajos
tudós barátom azon városatyák közé soroz,
akiknek *legtöbb leánygyermekük* van.
Egy elemista, három gimnazista. Összesen
négy.

Dr. Balla Ernő

1889-ben Tokajban, Zemplén megyé-
ben születtem. A nyíregyházi ágostai hit-
vallású evangélikus gimnáziumban tettem
érettségít. Jelenleg mint gyakorlóügyvéd
működöm. A főváros törvényhatósági bi-
zottságának előzőleg póttagja voltam,
majd 1929 július 2-án lettem rendes tag-
ja, s mint ilyen, a IX/a. kerületi adófel-

szólamlási bizottságba is bekerültem. A közgyűlésen először 1929 november 13-án szólaltam fel a költségvetés vitájában, még pedig a közélélmzési fejezetnél, ahol kimutattam, hogy a hús fogyasztási adót a közgyűlés egyhangú akaratával és a polgármester expozéjával ellentétben, nem hogy leszállították volna, hanem még fel emelték. Működésem a városházán kizárólag *közélélmzési kérdésekre* szorítkozik, egyrészt a fogyasztóközönség, másrészt a kisiparosság érdekében. A lakoságnak téli burgonyával való ellátása érdekében indított akcióm sikerrel járt.

A budapesti ügyvédi kamarának már huszonnégy éves koromban tagja voltam, ami, a tizenkilencévi tanulmányi időt tekintetbe véve, a ritkaságok közé tartozott.

Dr. Karács Marcel

Ősrégi budapesti családnak a sarja. 1865 május 5-én Budapesten született. Édesapja, *Baracs Benedek dr.*, a szabadságharc idején Kossuth Lajos zászlaja alatt küzdött, később pedig híres ügyvéd volt Budapesten. *Marcel* fia a budapesti evangélikus gimnáziumban kezdte meg középiskolai tanulmányait, a hatodik osztály elvégzése után azonban a Marko uc-

cai gimnáziumba iratkozott át. Kortársai még nagyon jól emlékeznek arra a jelenetre, ami az utóbbi gimnáziumban az első görögórán lejátszódott. *Ábel Jenő*, a híres klasszika-filológus, került új görög tanárként a hatodik osztályba. Ennél a professornál csak a tudás számított. Igen ám, de a Marko uccai hatodikosok az előző tanévben nem igen barátkoztak a görög nyelvvel s egyévi munka után csak addig vitték, hogy döcögve tudták olvasni a görög szöveget. Ezzel szemben *Baracs Marcel* nagy görög tájékozottsággal jött át az evangélikus gimnáziumból. Nemcsak a görög nyelvben, hanem más tudományágban is verte a többi. Tehetséges volt, amiről nem tehetett, de ami miatt sokan irigyelték. *Ábel Jenő* professzor úr szét nézett az osztályban és ezt mondta:

– Tessék jelentkezni, ki tud memóri-
tert!

Csak egy ifjú jelentkezett a hatvan közül, *Baracs Marcel*. Egyedül ő tudott „könyv nélkül”. Professzora biztatta, hogy álljon ki a porondra és szavaljon. És *Baracs Marcel* végigbeszélte az egész órát görögül, Homeros ékes hexametereivel. A többiek csak ámultak, bámultak. Így indult el egy tehetséges ifjú.

Mindössze 16 éves volt, amikor megírták az érettségi bizonyítványát. Nem került csupa jeles érdemjegy osztályrészéül, mert nem is ambicionálta, hogy preklarus legyen. Iskolai tantárgyain kívül ugyanis egyéb elfoglaltsága is akadt. Nyelveket tanult, könyveket böngészett és szorgalmasan vívott. Ennek az utóbbi készségnek nagy hasznát vette az egyetemen. 1883-ban, a tiszaezlári per hatása alatt nagy antiszemita hullám öntötte el a budapesti egyetemet. Inzultálni kezdték a zsidóvallású ifjakat s nemcsak az egyetem falain belül, hanem a kávéházakban, az uccán és egyébütt krakélekbe kellett ütközniök azoknak, akik zsidóvallásúak voltak. Ismételten megtörtént, hogy a bálkon is botrányos jelenetek adódtak. Az antiszemita ifjak egyszerűen leütötték a klakkot a zsidóvallásúak fejéről. *Baracs Marcelben* felforrta a vér, csúf megalázta-

tását látta hitének az antiszemita heccekben és példás bátorsággal szállt szembe a krakélérekkel. Se szeri, se száma akkori párbajainak. Mint kitűnő vívó, minden esetben felülmaradt. Egyetemi kortársai közül különösen *Hecht* Ernő dr. követte a példáját és szintén számos párbajban *tett* tanúságot bátorságáról.

De Baracs Marcel nemcsak párbajozott az egyetemen. Szorgalmasan tanult, a rendes idő alatt elvégezte tanulmányait s mint doktor juris beállt önkéntesnek. A tüzéreknél szolgált. Majd hamarosan ügyvédi diplomát szerzett. Huszonnégy éves korában már kezében volt a diploma. *Szászy-Schwartz* Gusztáv ügyvédi irodájában kezdte meg működését. Később önálló ügyvédi irodát nyitott és csakhamar rendkívül népszerű védőügyvéd lett Budapesten.

Baracs Marcel nem elégedett meg azzal a tudással, amit a diplomájával szerzett, hanem a diplomán túl is szorgalmasan forgatta a könyveket, elsősorban a jogi szakműveket, mert az volt a meggyőződése, hogy csak olyan ügyvéd tud százszázalékig helytállani, aki nemcsak szép szavakat mond védené mellett, hanem olyan érveket is tud felsorakoztatni, amikkel a jogászt is meggyőzi. Valahányszor védőügyvédi funkciót vállalt, előbb alaposan áttanulmányozta a szakirodalmat és csak *ügy* állt a bíróság elé. De a tárgyismereten túl is erényei közé tartozik, hogy a legnagyobbfokú lelkiismeretesség lakozik benne. Egy-egy bűnpernél szinte hermetikusan elzárkózik a külvilágtól és teljesen átadja magát a vállalt ügynek. Minden szellemi fegyverével száll harcba. Kollégái különösen azért tisztelik, mert mindig magasabb nézőszögből működik közre a bűnügyeknél. Bár mint védőügyvédnek egyoldalú álláspontot – a vádlott védelmét – kell képviselnie, Baracs Marcel rendkívül nagy tudásával és ritka emelkedettségével ugyanakkor a közösség érdekét is szem előtt tartja. Ebben rejlik sikerének a titka. Egy-egy védenécének az ügyét mindig közkérdéssé sikerül emelnie.

Pályáján nagy segítségére volt ritka műveltsége, rendkívüli judíciuma és közismert szónoki készsége. Nem szokott szavakkal dobálózni, hanem komoly érveket ad szónoki hivatottsággal. Ezért külön ünnepelték azon a jubileumon, amelyet az Ügyvédi Kamara vezetőségében betöltött negyedszázados működésének évfordulóján rendeztek. Gyöngyösi József dr. szellemes beszédben párhuzamot vont akkor közte és Eötvös Károly között. Megemlítette, hogy mind a ketten nagyon tehetségesek, de Baracs Marcelnek megvan az az előnye, hogy nemcsak a tehetségében bízunk, hanem meg *is* tanulja a leckét. Eötvös Károly ugyanis híres volt arról, hogy nem lehetett a zöldasztalhoz ültetni. Nem szeretett elmélyedni. Sokszor hívták különböző ankétekre, törvényjavaslatok előkészítésére, de Eötvös Károly sohasem teljesítette a kérést. Ezzel szemben Baracs Marcel ebben a munkában is készségesen részt vett s ezzel példát adott ügyvédtársainak arra, hogy azok járnak jó úton, akik nemcsak a tömeghatásra pályáznak, hanem el *is* mélyednek a szaktudományokban.

Baracs Marcel mint *jogi író* is kiváló nevet szerzett. Legutóbb szorgalmasan ténykedett abban a bizottságban, amely a polgári törvénykönyv kodifikálására alakult. Emlékbeszédei közül különösen a Deák Ferencről és Jókai Mórról mondott beszédei keltettek feltűnést.

Egész könyvet lehetne írni arról, hogy Baracs Marcel kiket és milyen kiválóan védett a bíróság előtt. Egyik legismertebb szereplése az 1913-as vasutasstrájkhoz fűződik. Mint ismeretes, a vasutasok akkor politikai strájkot kezdtek a kormány ellen. Tizenkéttagú bizottság irányította a mozgalmat. Megálltak a vonatok, az egész országban megszűnt a vasúti közlekedés. A kormány *ügy* oldotta meg a kérdést, hogy elrendelte a mozgósítást. A vasutasoknak is be kellett vonulniuk, mert javarésze katona volt. Ki tisztí, ki közlegényi rangban volt köteles teljesíteni vasutaszolgálatát. A tizenkettes bi-

zottság ellen bűnvádi eljárás indult. Egyéb ügyvédek mellett Baracs Marcel is vállalkozott védelmükre és akkori” szereplésével a legeslegeső védőügyvédek sorába emelkedett.

Rendkívül sokat tevékenykedett a háború idején a rögtönítélő bíróság előtt tárgyalta ügyeknél is, de igazi bátorságáról akkor tett tanúbizonyságot, amikor a kommunizmus idején arra vállalkozott, hogy az ellenforradalomban résztvett ludovikások és *mis* katonatisztek védelmét ellássa a forradalmi törvényszék előtt. Ekkor valóban az életével játszott *Grün Béla* dr.-ral, a másik védőügyvéddel *együtt*, amire *Krausz Simon* és *Romanelli* olasz ezredes a koronatanuk. Olyan nagy tudással és olyan csodálatos jogászai erővel védelmezte a vádlottakat, hogy a forradalmi törvényszék egyiküket sem ítélte halálra, hanem „velő munkára” küldte valamennyiüket. Hasonlóan súlyos feladata volt 1920-ban, amikor *Löw Immánuel*, a tudós szegedi zsidó főpapot kellett megvédenie abban az árulási perben, amelyet *Hollósi Holländer* vádjai alapján indítottak ellene.

Legutóbb *Hatvány Lajos* báró védelmében ragyogtatta védőügyvédi művészetét és sikerült elérnie, hogy a Kúria a hétévre szóló elsőfokú bírósági ítélet után mindössze másfélévre ítélte *Hatvány Lajost*.

Csak természetes, hogy ügyvédkollégái pajzsra emelték. Már *1899-ben bekerült az ügyvédi kamara vezetőségébe* s hat évvel később már *ügyésze volt a budapesti ügyvédi kamarának*. 1920-ban a kamara *elnökhelyettesévé* választották. 1924-ben azzal tisztelték meg, hogy a *kamara tiszteletbeli tagjává* avatták.

Soha nem vágyott kitüntetésre, nem kért és nem is kapott különleges címet, rangot. Egyszerű polgára a hazának. Jóbarát a szó legteljesebb értelemben. Nemcsak a verőfényes napokon mutat barátságos arcot, hanem különösen a veszély óráiban áll embertársai mellé áldozatos baráti gesztussal.

A társasági életben egyike a legkedvel-

tebbeknek. Okos, szellemes és mindig jóvialis. Népszerűségére jellemző, hogy *1898. óta tagja a fővárosi törvényhatósági bizottságnak*. Mint a Nemzeti Demokratapárt tagja, hűségesen küzdött *Vázsonyi Vilmos* zászlaja alatt, majd a pártvezér halála után, mint *a párt új vezére*, hivatottan állta *meg* a helyét. Ebben a munkakörben is élén járt a szorgalmasoknak. A bizottságokban és a közgyűléseken egyaránt sokat tevékenykedett. De mindig csak a nagy kérdésekhez kért szót, apró pártkottériák nem érdekelték, s ezen a téren is mindig ahhoz tartotta magát, hogy minden kérdést magasabb nézőpontról kell nézni. Soha a gyanúnak még árnyéka sem fért hozzá, neve azonos azzal a fogalommal, amit *puritánságnak* szoktunk mondani.

Újabban a közélet harmadik porondján is működik. *1926-ban országgyűlést mandátumhoz jutott* és a parlamentben is mindig emelkedett szellemben, de mint a liberalizmus és demokrácia harcosa, tántoríthatatlanul szokott kiállani a porondra. Szónoki vénájával, világos okfejtésével rövid politikai működése alatt is sok tapsot aratott.

Baracs Marcell 1929– november 16-án néhány órára megállították életútján. Jóbarátainak és tisztelőinek nagy tömege felfedezte, hogy *elérkezett ügyvédi működésének negyvenedik évjordanjához*, meg kell tehát engednie, hogy a négyévtizedes komoly munka elismeréseként megszorítsák a kezét és nyílt szóval adják tudtára: – Barátunk, áldásosan ténykedtél embertársaid javára, mindig az üldözöttek mellé álltál, a legszorgalmasabbak sorában dolgoztál hazáért, derekasan álltad meg helyedet a társadalomban, ezért köszönet jár és elismerés, mert munkás életed, mint a nyitott könyv, alkalmas arra, hogy az új nemzedék példát vegyen tőled és kövessen! Kartársai ünnepi keretek között nyilvánították nagyrabecsülésüket *Baracs Marcel* előtt. Az ügyvédek nagyon jól tudják, mivel tartoznak neki. Elismerik képességeit és megköszönik neki, hogy különösen vé-

dői tekintélyével hozzájárult az ügyvédi kar nimbuszának emeléséhez, az ügyvédi kamarában kifejtett munkásságával pedig olyan sokat tett a kari érdekekért, amelyet csak nagyon kevesen tettek előtte. Az ügyvédi kamara székházában választmányi ülésen ünnepelte népszerű elnökhelyettesét, akit *Papp József dr.*, az ügyvédi kamara elnöke köszöntött.

- A mai ünnep – kezdte beszédét *Papp József dr.* – nemcsak örömnep, hanem a hűség ünnepe is, mert az ünnepelt volt az, aki *negyven éven át hű volt a karhoz*, a kar tradícióihoz, aki azért küzdött, hogy az ügyvédi foglalkozás közbecsülés tárgya legyen.

Baracs Marcel dr. meghatottan köszönte meg az ünnepeltetést.

- *Beleszülettem hivatásomba* – mondotta – nemcsak apám után, hanem annak a kornak szelleme szerint is, amelyben születtem. Az ügyvédi hivatás, amelynek inkább, mint bármely más *szellemi* foglalkozásnak, lényegéhez tartozik a gazdasági anyagiasságnak és az eszmények tisztelésének összhangja. Hivatásunk lelke találkozott a kor lelkével és ez az egybehangzásuk a magyarázata annak a vezetőszerpnek, amely karunknak az új Magyarországon kijutott volt. Azoknak az időknek gazdasági és forgalmi kifejlődése messze túlnőtt a régi kereteken és az új gazdasági élet részére új intézményeket kellett teremteni. Érvényesülhetett tehát az ügyvéd gyakorlati szelleme, de emberi és nemzeti idealizmusa is. Es a magyar ügyvédnek lelke nőtt, amint társadalmi, gazdasági és nemzeti rendeltetése növekedett.

A szünni nem akaró tapssal jutalmazott beszéd után a díszközgyűlés ekkor elhatározta, hogy *Baracs Marcel dr.* működését jegyzőkönyvében örökíti meg. A díszgyűlés napján nagyszabású társasvacsorán folytatódott a jubiláns ünneplése.

Ilyen férfinak valóban el kell tűrnie, hogy ünnepeljék. Közel félszázados szakadatlan, áldásos munkássága után Ba-

racs Marcelnek sem szabad megharagudnia, ha polgártársai és kollégái ünnepélyesen is elismerik értékét.

Dr. Bagyó János.

Battenberg Lajos

Születtem 1863, október 1-én, Nemes Felső Pulyán, Sopron megyében. A gimnáziumot Kőszegen és Sopronban végeztem, jogi tanulmányaimat a budapesti tudományegyetemen abszolvtam, ami után állami szolgálatba léptem és huszonnégy éven át a kereskedelmi minisztérium szolgálatában álltam. Tíz éven át, - a háború alatt a pécsi, kommün után pedig a budapesti postaigazgatóságot vezettem. A kereskedelmi minisztériumban hosszú időn át a postai *osztály személyzeti* ügyeit referáltam s én voltam szorgalmazója a személyzet pénzjutalmazásainak, melyet *Kossuth* Ferenc rendszeresített, 1911-ben én vittem keresztül a postaszemélyzetnek a vasúti személyzethez hasonló fizetésrendezését. Éveken át én készítettem az állami költségvetés postakincstári részét.

1918-ban helyeztek át Pécsről Budapestre, de Károlyi Mihályék már november 23-án *felfüggesztettek állásomtól* és rendőri felügyelet alá helyeztek. A nemzeti restauráció után újra szolgálatba léptem, nford nyugalomba vonultam.

1912 óta vagyok tagja a törvényhatóságnak.

Ekkor mint a Budapesti Erzsébetvárosi Polgári Párt és a Függetlenségi Kör együttes jelöltje legtöbb szavazatot kaptam. 1925-ben választottak újra a közgyűlés tagjává *Egységes Községi Polgári Párti* programmal.

A közlekedési és a jogügyi bizottság tagja vagyok s főleg ilyen természetű ügyekkel is foglalkozom. Tagja vagyok a Fővárosi Alkalmazottak Segítő-Alapja felügyelőbizottságának is.

Bauknecht Tamás

1879-ben *Budakeszin* születtem. Építőmester vagyok. Négy reáliskolát, továbbá állami felső építőipariskolát végeztem, ahol építőmesteri képesítést szereztem. 1905-től a háborúig a 48-as párt és a Katolikus Kör vezető tagja voltam; a háború utántól kezdve a III. kerületi Keresztény Kereskedők és Iparosok Körének

elnöke, a III. kerületi Keresztény Társaság vezető tagja, a Keresztény Községi Párt tagja és a többi keresztény alakulatok működő tagja vagyok. A háborúban *harminchat hónapon át* vettem részt. 1920-ban kerültem be a közgyűlésbe. A világitási, a középítési, valamint az út- és csatornaépítési bizottságban működöm.

Bayer Antal

1860-ban *Égerben* születtem. Középiskoláimat Pilsenben végeztem. 1877-ben Prágában *Sevcsik* Ferenc gyógyszerárának lettem a gyakornoka, majd a wieni tudományegyetemen folytattam tanulmányomat és ugyanott szereztem meg az oklevelemet. Négy évig Wienben a Salvator-gyógyszertárban segédeskedtem. 1888-ban visszatértem Magyarországra és *megalapítottam az Andrássy úton ma is fennálló gyógyszeráramat.*

1890-ben a Budapesti Gyógyszerész Egyesület pénztárosává választott, majd a választmány tagja, később az egyesület *al-elnöke* lettem. 1905-ben a Magyarországi Gyógyszerész Egyesület *elnökévé* választott s ezt a nehéz és sok munkát igénylő tisztséget *tizenöt éven át* töltöttem be. A budapesti gyógyszerészgyakornoki vizs-

gáknak húsz éven át voltam vizsgálóbiztos, majd az *egyetemi* szigorlatoknak gyógyszerési részről harminc év óta kormánybiztos. Az Österreichischer Apotheker-Verein tiszteletbeli, a Pharmazeutische Gesellschaft pedig levelező tagjává választott. Az Országos Közegészségügyi Tanácsnak rk. tagja vagyok.

Harmincöt esztendeje működöm az adókiivető bizottságban, a VI. ker. adókiivető bizottságnak pedig huszonnégy éve vagyok elnöke. Ugyancsak *huszonnégy éve lettem tagja a főváros törvényhatósági bizottságának*. A legutóbbi képviselőválasztáson az egységes párt listájának jelöltje voltam.

Elnöke vagyok a VI. kerületi egységes párti szervezetnek és ugyancsak elnöke a Magyar Vöröskereszt terézvárosi választmányának.

Érdemeim elismerésül a Kormányzó úr *kormányfőtanácsosi* címmel tüntetett ki.

Dr. Sánóczi László

Budapesten 1884-ben születtem. Színházi rendező vagyok. 1920-ban a Vig-színház rendezője, 1924-1925-ben a Magyar Színház főrendezője, most pedig

a Globus utazási iroda vezetője. 1920-ig a Stefánia Szövetség igazgatója voltam. A munkásmozgalomban 1904 óta szerepelek. Mint a Thalia társaság egyik megalapítója és vezetője, 1904-1908-ban a történelem, az irodalom, a művészet, a szocializmus és a szociálpolitika köréből munkáselőadásokat tartottam. Szerkesztője voltam a Munkásbiztosító Tisztviselők Országos Egyesülete közlönyének, majd később elnöke az egyesületnek. Elnöke vagyok az I. kerületi szociáldemokrata pártszervezetnek, vitarendezője a községi frakciónak és tagja az intézőbizottságnak, alelnöke az Országos Községpolitikai Központnak és tagja a szociáldemokrata párt fővárosi végrehajtó bizottságának. Résztvettem a munkásoktatás szervezetének elkészítésében és kiépítésében.

Önálló munkáim „Shakespeare a modern színpadon”, „Az anya- és csecsemővédelem feladatai”, stb. Magyarra fordítottam Gerhart Hauptmann, Goethe, Krapotkin és mások műveit. Számos tanulmányom jelent meg irodalmi, színházi, művészeti és szociálpolitikai kérdésekről.

Főként oktatásügyi problémákkal foglalkozom a főváros bizottságaiban és a közgyűlésen. így a polgári iskolai tanulók tandíjmentességét, az *elbocsátott tanerők ügyének revízióját*, az iskolaegészségügy megvalósítását, a fővárosi tanerők továbbképzését és új pedagógiai módszerek bevezetését én javasoltam. Ezenkívül foglalkozom kislakás- és szükséglakásépítési, valamint anya- és csecsemővédelmi és pénzügyi vonatkozású problémákkal. A modern képzőművészet támogatására több ízben tettem javaslatot és ugyancsak az én javaslatomra határozta el a főváros a *budapesti színészet történetének* megíratását.

Tagja vagyok a pénzügyi, a közoktatásügyi, a lakásügyi, a színügyi, a múzeumi, a könyvtári, a képzőművészeti és a közművelődésügyi bizottságoknak.

Bárány Oszkár

Szerénytelenség nélkül rámutatok arra, hogy én azelőtt is igyekeztem sok mindent alkotni, mielőtt rákerült volna a nevem arra a bizonyos plakátra, amely *Kozma Jenő* barátom primátusságával a csendes vízivárosi uccák falaira került.

Gyáros vagyok, nagyiparos vagyok, *túl az ötvenen* (1879-ben születtem, Szentendrén) és hogy milyen városatyai jövő áll előttem, azt nem tudom, de bizonyos *közgazdasági múlttal* rendelkezem. Már a háború *előtt: textilgyáram volt* Morvaországban, amelyet a háború idején sikerült Budapestre áttelepítenem. A háború alatt alapítója és elnöke voltam a Magyar Textilkikészítők Országos Egyesületének és ebbeli minőségemben azon igyekeztem, hogy az országot megfelelő mennyiségű nyersanyaggal lássam el, a háború után alapítottam a *Kőbányai Szövőgyár Részvénytársaságot*, amely ma 20,0 embert lát el kenyérrel, a Standard Bankot, amely vállalataim pénzügyi műveleteit bonyolította le, mígnem beolvadt a szomorú emlékezetű Fővárosi Takarékbba.

Mit csináltam ezenkívül? Megalapítottam a *Bárány Oszkár és Neje budai am-*

bulatóriumot, amely most a hitközség kezelésében működik, elnöke vagyok a Zsidó Gimnázium Barátai Egyesületének.

A multam: a munka és ha lehetett,, igyekeztem letörölni áldottszívű feleséggel együtt a nincsetlenek könnyeit. A jövőm? Ismét a munka, csonka országunk jövőjén, ipari fejlettségén való munkálkodás. Ezeket az elveket képviselem a főváros törvényhatósági bizottságában is, ahol az *Egységes Községi Polgári Párt* tagjai közé tartozom.

Bárdos Ferenc

Újpesten születtem, 1880-ban. A lakatosmesterséget tanultam. Fiatalon, tizenhatéves koromban, már tevékeny tagja voltam a munkásmozgalomnak. Csakhamar az újpesti szociáldemokrata pártszervezet jegyzőjévé, majd annak *elnökévé* választottak. Az 1905-i választáson a párt jelöltje voltam a gödöllői kerületben. Külföldön dolgoztam, majd visszatérve, *az ácsok szakszervezetének titkára* lettem 1905-ben, mely állást öt éven át töltöttem be. Később a szociáldemokratapárt ellenőrzőbizottságának tagja és a Szakszervezeti Tanács tagja, a háború alatt a Vas- és Fém munkások Szövetségének tisztviselője lettem, majd a Magyarországi Mun-

kasok Rokkantségélyző és Nyugdíj egylete választott meg főtitkárának. Ezidőszerint a *Vas- és Fémmunkások Szövetségének elnöke*, a szociáldemokratapárt központi ellenőrző bizottságának elnöke, 1928 óta pedig az országgyűlésben a *pestkörnyéki kerület képviselője* vagyok.. A főváros törvényhatósági bizottságába rendes tagként a póttagok listájáról kerültem be, egyik időközi elhalálózás folytán. Tagja vagyok a közgazdasági bizottságnak.

Bechtler Péter

1891 április 22-én a bácsmezei *Kulán* születtem. Szobrász vagyok. Jelenleg párttitkár. A munkásmozgalomban 1910 október óta veszek részt. 1913-ban beválasztottak a Budapesti Szobrászok Szakegyletének választmányába és 1915 óta vagyok elnöke az egyesületnek. A pártválasztmányának megalakulása óta, a szakszervezeti választmányának 1916 óta vagyok tagja. A szociáldemokratapárt országos nemzeti kisebbségi bizottságának titkára vagyok és főképpen a magyarországi németajkú szociáldemokraták ügyeit mtézem. 1925 január óta a budai kerület titkáraként működöm és az 1925. évi fővárosi választáskor lettem tagja Budapest törvényhatósági bizottságának.

Főként *városrendezési problémákkal* foglalkozom, ennek keretében célom az útépítés, csatornázás és a közlekedés javítása. 1917 tavaszán indítványoztam a fogaskerekű villamosítását. Harmadik éve tartom napirenden indítványok és interpellációk formájában a népstrandfürdők kérdését. 1928-ban indítványomra megépítették a *lágymányosi ingyenes* strandfürdőt. Évek óta szorgalmazom a külső területeknek iskolával való ellátását, illetve ott iskolák építését. Több ízben vettem fel a *krematórium létesítésének gondolatát*.

A középítési bizottság magánépítési albizottságában, továbbá a középítési, valamint az út- és csatornaépítési albizottságban, a képzőművészeti, a jogügyi és a köztemetői bizottságban működöm.

Becsey Antal

1871 december 18-án születtem *Pozsonyban*. Atyám honvédtiszt volt. A gimnáziumot Léván, a piaristáknál *végeztem*, mint praematurus. Innét a budapesti kir. József Műegyetemre kerültem, ahol 1894-ben nyertem gépészmérnöki oklevelet. Az oklevél megszerzése után másfél évig *a műegyetem gépszerkezettan tanárszéke mellett voltam tanársegéd*, ahonnan

a székesfőváros akkoriban megszervezett gépészmérnöki osztályába kerültem. Ebben a minőségben terveztem és vezettem egyebek közt az Új Szent János-kórház gépi berendezését.

1901-ben kiléptem a város szolgálatából és ipari vállalatoknál bővíttem gyakorlati ismereteimet, majd a nálunk még új közegészségügyi technikai problémák felé fordultam. *1903-ban önálló irodát nyitottam*, majd vállalkozó lettem egészségügyi létesítmények, vízvezetékek, csatornázások, stb. tervezésére és megépítésére. Ebben a minőségben terveztem és építettem meg a többi között a Nemzeti Színház és a pesti Vigadó fűtő és szellőző berendezését, továbbá az új pécsi vízművet, Eperjes, Rimaszombat, Kispest, Wekerletelep, Székesfehérvár, Temesvár, Újpest, Zólyombrézó, stb., összesen harmincöt magyar város, illetve község vízművét és részben csatornázását is. 1912-ben pedig a brüsszeli Solvay-művek megbízásából a kissármás-torda-marosújvári földgázvezetéket. A háború után Szekszárd, Gyöngyös, Szombathely, Nyíregyháza, Zalaegerszeg, Baja, stb. vízvezetéki, illetve csatornázási berendezésének terveit készítettem el, illetve építettem meg.

Közéleti tevékenységemet *1912-ben* kezdtem meg, amikor Kelenföld a főváros törvényhatósági bizottsági tagjává választott. Azóta állandóan képviselem a kerületet, kezdetben mint a budai Szabadpolgári Párt tagja, a háború után pedig mint az *Egységes Községi Polgári Párt tagja és alelnöke*. Ebben a minőségben főleg közgazdasági, üzemi, továbbá városépítési, lakásügyi és a kikötővel összefüggő problémákkal foglalkoztam. A gázműveknek 1914 óta igazgatósági tagja vagyok. Emellett tagja a pénzügyi, a közlekedésügyi, a középítési, a kikötőügyi, stb. bizottságoknak és a Fővárosi Közmunkák Tanácsának is. A közelet egyéb területein is élénk működést fejték ki. 1917-ben a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet gépészmérnöki szakosztályának elnöke voltam, 1916 óta tagja vagyok a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamará-

nak, tagja az Országos Közlekedési Bizottságnak, ügyvezető elnöke az Országos Kézműves Testületnek, tiszteletbeli elnöke számos ipari és kézműipari alakulatnak, iparosdalárdának és egyéb ipari művelődési testületnek. A háború alatt megszerveztem a Kelenföldi Népszeget, elnöke vagyok a Kelenföldi Társaskörnek, a Villányi út és Környéke Egyesületnek és a Buda-Alsóvárosi Egyesületnek, stb.

Számos külföldi utat tettem meg. Európán kívül hónapokig éltem az *Amerikai Egyesült Államokban*, ahonnan visszatérve, *Apponyi* Albert gróf vezetésével megszerveztem a Magyar-Amerikai Kereskedelmi Kamarát, amelynek *Korányi* Frigyes báró elnöksége mellett egyik *alelnöke* voltam. Számos tanulmányt és cikket írtam a Közgazdasági Szemlében, a Városok Lapjában, a napilapokban és a községi politikai lapokban.

1918-ban a *II. oszt. polgári érdeklészetet*, 1926-ban pedig a közelet és közgazdaság terén szerzett érdemeimért a *kormányfőtanácsosi* címet kaptam.

Bednárz Róbert

1876 február 11-én *Vágbesztercén*, Trencsén megyében születtem. Budapest-

Belváros római katolikus plébánosa vagyok. Egyetemi tanulmányaimat a Pázmány-egyetem hittudományi karán végeztem. 1900-ban szenteltek pappá. 1907-ben a Rákóczi-kollégium igazgatója lettem, amelynek egyik alapítója voltam. 1913-ban gimnáziumi hittanár, 1916-ban pedig segédlelkész lettem a Krisztinavárosban. *Plébánosnak* 1923-ban választott meg a közgyűlés. Császári és királyi udvari káplán, címzetes kanonok, címzetes apát és 1928-ban a pesti kerület esperese lettem. 1921-ben a Keresztény Községi Párt tagjaként jutottam be a főváros közgyűlésébe. A tanügyi és a szociálpolitikai bizottságban működöm.

1869 október 18-án Budapesten születtem. Tanulmányaimat a Dudapesti református gimnázium és a kereskedelmi akadémia szaktanfolyamának elvégzése után *Franciaországban* folytattam, ahol a borgezdaságot és a pezsgőgyártást, valamint Franciaország külföldi piacait tanulmányoztam. Többévi külföldi tartózkodás után a budapesti *Braun Testvérek* likőr-ecetgyárában, mint annak beltagja, fog-

laltam el vezető tevékenységet, majd átvettem *Petheő* Imre velencei pezsgőgyárárt, amelyet Budafokon tartok üzemben.

Indítványomra 1918-ban megalakult a *Magyar Pezsgő gyárosok Egyesülete*, amelynek kezdetől fogva elnöki tisztét viselem. 1920-ban pedig a Magyar Borkereskedők Egyesülete társelnökségét vállaltam el. Ugyanebben az esztendőben a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara a *Lánczy* Leó visszalépése folytán megüresedett *elnöki állás* betöltésére engem jelölt és egyhangú állásfoglalással meg is választott. Az öt évre szóló kamarai ciklus leteltével az újonnan megalakult kamara ismét *elnökké* választott.

Az *országgyűlés felsőházának* tagja vagyok, ezenkívül a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara elnöke, a Magyar Vámpolitikai Központ elnöke, a párizsi Nemzetközi Kereskedelmi Kamara magyar nemzeti bizottságának társelnöke, a Nemzetközi Iparjogvédelmi Szövetség magyarországi bizottságának elnöke, a Pezsgőgyárosok Országos Egyesületének elnöke, a Magyar Borkereskedők Országos Egyesületének társelnöke, a Magyar Kereskedelmi Csarnok tiszteletbeli tagja, a Magyar Külügyi Társaság elnöki tanácsának és közgazdasági szakosztályának tagja, a Budapesti Kereskedelmi Testület igazgatósági tagja, a Budapesti Kereskedelmi Akadémia vezérő bizottságának tagja, a Magyar Közgazdasági Társaság választmányi tagja, a Magyar Szőlősgazdák Egyesülete igazgatóságának választmányi tagja, a Budapesti kir. Magyar Tudományegyetemi Közgazdaságtudományi Kar véleményező bizottságának tagja, a Közegészségügyi és Munkásvédelmi Tanács elnöki tanács tagja, a Közgazdák Egyetemi Szövetségének dísztagja, a Magyar Tudakozódó Egylet igazgatósági tagja, az Alföldi Magyar Közművelődési Egyesület igazgatósági tagja, a M. kir. Postatakarékpénztár felügyelő és ellenőrzőbizottságának tagja,

az Orsz. Kereskedelmi és Iparoktatási Tanács tagja, az Országos Szőlő- és Borgazdasági Tanács tagja, a Borvizsgáló és Borellenőrző Bizottság tagja, a Magyar kir. Statisztikai Értékmegállapító bizottság tagja, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatóságának tagja, a Magyar Helyi-érdekű Vasutak Rt. igazgatósági tagja, a Budapesti Vámmentes Kikötő Rt. igazgatósági tagja, a Magyaróvári Ipartelepek Rt. igazgatósági tagja és a Magyar Távirati iroda Rt. igazgatósági tagja.

Érdemeim elismerésül a Kormányzó úr m. kir. *kereskedelmi főtanácsosi* címmel tüntetett ki.

szenicei

Bencsai Károly Ottó

Születtem 1865-ben. Az evangélikus templomban kereszteltek, ahol az apámat, a nagyapámat, sőt az unokámat is keresztelték. A mi családunk Nyitrából származik. Harminchárom esztendeig volt csemegekereskedésem a Rákóczi út 19. alatt. Büszkén vallom, hogy mindig korrekt

voltam, nemcsak a magán-, de az üzleti életben is, ilyen vagyok és a jövőben is ilyen akarok maradni.

1920 óta vagyok bizottsági tag, helyesebben első póttag és mint ilyet, 1922-ben hívtak be a közgyűlésbe. Tagja vagyok különböző bizottságoknak, így hozzáértésem és évtizedes tapasztalatom révén, elsősorban a közéleti bizottságnak.

Berger Béla

Budapestben 1883-ban születtem. A munkásmozgalomban, mint a kereskedelmi alkalmazottak egyik szervezője, 1901 óta veszek részt. Egyik vezetője lettem a Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Szövetségének. Önálló kereskedő létemre is, állandóan résztveszek a szociáldemokrata pártszervezeti munkában. Elnöke voltam a Magyarországi Munkások Gyermekebarát Egyesülete egyik csoportjának, résztveszek a szociáldemokrata kisiparosok és kereskedők szervező munkájában. A törvényhatósági bizottságba a póttagok listájáról 1929 második felében kerültem.

Dr. Berkes Tibor

1882-ben születtem *Szabadkán*. A munkásmozgalomba már ifjan, 1899-ben bekapcsolódtam. A szocialista diákoknak egykori társaságából kiindulva, a Szabadság Munkásképző Egyesület vezetőségében fejtettem ki először aktív pártmunkát. Ez időtől kezdve a tudományos előadások százait tartottam. Egyik megalakítója és vezetője voltam az *alkoholelleses munkásmozgalomnak*. A Magántisztviselők és Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Szövetségének húsz év előtt alelnöke voltam. A Városi Alkalmazottak Országos Szövetsége vezetőségének ugyancsak tagja voltam. Évek óta elnöke vagyok a szociáldemokratapárt XVIII. pártszervezetének.

A törvényhatósági bizottság közegészségügyi és köztisztasági, közkórházi, kórházépítő, fertőtlenítő intézeti, szociálpolitikai és közjótékonyági, szegényházi, továbbá állandó gyógyfürdőbizottságának lettem a tagja. Úgy a bizottságokban, tlint a közgyűlésen *közegészségügyi kérdésekkel* foglalkozom. Számos fölszólalásom a *Rókus-kórház kitelepítésére* és az új Rókus felépítésére, az iskolaorvosi intézmény megteremtésére és tökéletesíté-

sére, a tüdőbeteg gondozó intézmény hálózatának kibővítésére s az intézmény fejlesztésére, a betegek étellemezésének és ellátásának javítására, a kórházi segédsemmélyzet helyzetének javítására, a *közkórházi különszobák megszüntetésére* irányult.

hajniki

Bezegh – Huszágh Miklós

Hajnikon, Zólyom megyében 1881 január 22-én születtem. Ősrégi felvidéki nemesi családból származom. Atyám néhai *Hajniki Bezegh Pál* földbirtokos és tb. főszolgabíró, anyám néhai *Sóshartyáni Huszágh Paula*. Édesatyámat ötéves koromban elvesztettem, mire nagybátyám, *Huszágh Miklós* földbirtokos, országgyűlési képviselő, adoptált s ez alapon vettem fel a *Bezegh családnév mellé a Huszágh nevet.*

Gimnáziumi tanulmányaimat részben a besztercebányai római katolikus főgimnáziumban, részben a Selmecbányai ev. liceumban végeztem. Itt tettem érettségit 1898-ban. Egyévi önkéntesi szolgálatomat a miskolci 6. lovas tüzérezsztálnál teljesítettem. Egyetemi tanulmá-

nyaimat a budapesti tudományegyetemen végeztem. 1903-ban *joggyakornokká* neveztek ki a balassagyarmati királyi törvényszékhez. 1905-ben saját kérelmemre járásbíróági gyakorlatra a losonci kir. járásbíróasághoz helyeztek át. Ugyancsak 1905-ben *járásbíróági aljegyzővé* neveztek ki a salgótarjáni kir. járásbíróasághoz. 1906 november 24-én gyakorlati bírói vizsgát tettem Budapesten. Salgótarjánból 1907-ben saját kérelmemre a pozsonyi kir. törvényszékhez helyeztek át, ugyanebben az évben *ügyészi szolgálatra* a pozsonyi kir. ügyészséghez kerültem. **Ugyanott 1908-ban** *törvényszéki jegyzővé és ügyészi megbízottá* neveztek ki. 1912-ben lettem *királyi alügyész* a soproni ügyészséghez beosztva. Ugyanott 1913-ban *kir. államügyésszé* léptettek elő, majd még ebben az évben ügyészi minőségben a budapesti kir. ügyészséghez osztottak be.

1918-ban az igazságügyminisztériumba rendelték be, ahonnan az Országos Központi Árvizsgáló Bizottsághoz a rendészeti osztály vezetőjeként, majd pedig a közlélelmzési minisztériumba a jogi osztály vezetőjeként delegáltak. Itt teljesítettem szolgálatot a kommün kitöréséig. Azután visszakerültem a budapesti kir. ügyészséghez, ahol szolgálaton kívüli viszonyba helyeztek.

A kommün alatt a vörösök letartóztatnak és több napig fogva tartottak. A proletárdiktatúra bukása után ideiglenesen ismét a *budapesti ügyészséghez* rendelték be szolgálatra, ahol a kommunista bűnperek irányítását bízták rám, egyidejűleg pedig a Miniszterközi Sajtóellenőrző Bizottságban is teljesítettem szolgálatot. 1921-ben ismét visszarendelték szolgálatátételre *az igazságügyminisztérium büntető és ügyészi főjelügyeleti osztályába*, ahol az ügyészi adminisztráció, a büntetőjogi szakvélemények, s a kegyelmezési ügyek körül fejtettem ki te-

vékenységet. Hatáskörömbe tartozott a kommunista- és az emigránsügyek irányítása és felülvizsgálata is. Különleges megbízás alapján *miniszteri biztosi* hatáskörben részt vettem az úgynevezett Duna-Tiszaközi atrocitások vizsgálatában és ezzel kapcsolatosan a katonai fogházak megvizsgálására kiküldött miniszterközi bizottságban. Az 1921. évi amnesztia végrehajtásaként a kommunista elítélteknek az egyes fogházakból való szabadlábra helyezésében és a belügyminiszteri felülvizsgáló bizottságnak a zalaegerszegi internáló táborban tartott felülvizsgálatában is közreműködtem. Miniszteri biztosként szerepeltem a kényesebb politikai bűnperekben és általában a bizalmasabb és kényesebb természetű bűnperekben az igazságügyminisztérium és a többi minisztérium között az össze kötő szerepét töltöttem be.

1921. év októberében a Kormányzó úr öfömléltósága a *magyar királyi főügyészhelyettesi címmel* tüntetett ki. 1922-ben az igazságügyminisztérium létszámában *budapesti királyi főügyészbelly et tes* lettem.

A világháború kezdetétől 1916 december 20-áig, két évig és öt hónapig, fölmentésem ellenére katonai szolgálatot teljesítettem mint szkv. *tüzér hadnagy*, majd *főhadnagy*. A háború első napjaiban a szerb hadszíntéren mint a pétervárad-i hadseregparancsnoksághoz beosztott parancsörtszt teljesítettem szolgálatot. 1915-től kezdve részt az orosz, részt az olasz harctéren önálló ütegparancsnok, majd több hónapig egy két ütegből álló tüzérségi különítmény parancsnoka voltam. Üteggemmel végigharcoltam a gorlicei áttörés néven ismert offenzívát, majd a doberdói fensíkon és a San Michelén a harmadik, negyedik, ötödik, hatodik és hetedik isonzói csatát. 1916. nyarán súlyos megbetegedésem miatt tértem vissza a frontról. *Kitüntetésem:* az

1908. évi jubileumi emlékkereszt, a bronz és az ezüst Signum Laudis a kardokkal, a Károly csapatkereszt, és a német harcos érem.

1928 január hó 5-én a Kormányzó Ur a m. kir. államrendőrség budapesti főkapitányává nevezett ki. 1929 októberében az államfő a „közbiztonsági szolgálat terén kiváló buzgalommal és odaadással teljesített szolgálatokért” *legfelsőbb elismerésével* (Signum Laudis) tüntetett ki.

A főváros törvényhatósági bizottságának és az állandó szakbizottságok közül a jogügyi, a katonai és a közrendészeti bizottságoknak *hivatalból* vagyok a tagja. Mint budapesti rendőrfőkapitány, tagja lettem a székesfőváros közigazgatási bizottságának is.

Bibithi Horváth János

Születtem 1874-ben, régi *nógrádi* családból, melynek számos tagja jelenté-» kény szerepet játszott úgy a vármegyei életben, mint az országos politikában. Középkoraimat a szatmári királyi kato-

likus főgimnáziumban végeztem, majd a budapesti tudományegyetemen teológiát és jogot hallgattam. Egy évben át *káplán* voltam a pozsonymegyei Vágszerdahelyen, majd 1897 novemberében a hercegprímás Budapestre hittanárnak nevezett ki. Közel egy évtizeden át az erzsébetvárosi plébániatemplom ünnepi hitszónoka voltam. Közben tudományos irodalmi cikkeket írtam szaklapokba és politikai cikkeket napilapokba.

Eötvös Károly a „vajda”, ebben az időben intím barátságával tüntetett ki, amikor a híres Abbázia-kávéházi kerekasztal tagjai között én is helyet foglaltam. 1908-ban az Országos Munkásbiztosító Pénztár tisztviselői sorába léptem.

A proletárdiktatúra kitörésekor a *gyűjtőfogházba hurcoltak* és csak ötheti fogság után szabadultam ki.

Első ízben 1905-ben kerültem a törvényhatóságba. Az 1920. évi községi választások alkalmából újból tagja lettem a közgyűlésnek. A pénzügyi, a közlekedési és a közoktatásügyi bizottságban, valamint a népszínházi bizottságban működöm.

Alapító tagja vagyok a Nemzeti Színház tagjaiból 1920-ban alakított „Botosok” társaságának. 1921-ben elsőnek hirdetem a *nemzeti egység jegyében való összefogást* és a Nemzeti Egység Köre című, rövid pár hónap alatt több mint másfélezer tagot számláló társaskörnek elnöke lettem. Ugyancsak évek óta *elnöke vagyok több sportegyesületnek*, így az NSC-nek, a KAOE-nek, a Föv. T. E.-nek, 1923 óta pedig a MASz tanácstagja.

1927-ben az Országos Társadalombiztosító Intézet igazgatójává neveztek ki és a Kormányzó úr *az V. fizetési osztály címével és jellegével* tüntetett ki.

Dr. Bieber József

Egy öreg asszonyt látok, kétoldalt simára fésült hajjal, a 70-es évek magyar nagyasszonyos ruhájában, – bár a 90-es éveket írjuk – félkarja van, a másikat 1857-ben vesztette el, mikor a cserepár egy menekülő, bujdosó honvéd után lőtt a szegedi Boldogasszony sugárút egyik cserepes házának kertjében. A bujdosó honvéd megmenekült, de ez belekerült az öreg nagyasszony – akkor még híres szép szegedi menyecske – karjába. *Neugebäude lett belőle, ahol 1858 március 1-én megszületett egy eleven, szépszemű fiúcska ...* Ez volt az apám. A menekülő bujdosó honvéd a nagyapám, a félkarú öreg asszony a nagyanyám. Dacos magyar asszony, haláláig mentét viselt főköttővel, mint annyian Bach korszakában megszokták.

Tőle hallottam mindezt. . . tőle tanultam meg gyűlölni az ellenségeinket és szeretni felebarátainkat. A betűvetést és elemi ismereteket is ő tanította, de micsoda pedagógiai művészettel! Én sohasem tudtam, hogy tanulok, de emlékszem a sok gyönyörű magyar mesére, hazafias versikére és március 15-ére, amelyet mindig minden évben megnéztem nagyanyá-

val a régi egyetemteri szürke Wenckheim-ház erkélyéről, akkor ott volt az Egyetemi Kör. A jó piarista atyák adták a hazafias nevelést a középiskolában, a pesti egyetemen kaptam *joztudort oklevelet és patvar ist* a lettem.

Ifjúsági mozgalmakban élénken vettem részt, mint joghallgató a *Szent Imre-kör főjegyzője* voltam, azután a legkomolyabb magyar ifjúsági egyesület, a leghatalmasabb magyar ifjúsági szervezkedés, az *Országos Széchényi Szövetség elnöke* voltam két esztendeig. Itt szereztem meg alapjait legkedvesebb stúdiumomnak – a szociálpolitikának. Pályadíjat nyertem a „Magyar kisgazda szociális helyzete” című tanulmányommal, 100 aranyat, a Magyar Gazdaszövetség jutalomdíját. A munka bírálói: *Bernát István, Czettler Jenő és Schandl Károly* voltak. Amit 1912-ben pályamunkámban megírtam, az most egyik legnagyobb megoldandó magyar politikai, gazdasági és szociális probléma. Két év múlva elfelejtettünk minden magyar problémát, mikor 1914 augusztus 1-én jelentkeztem a veszprémi 31. honvéd gyalogezred parancsnokságán *mint zászlós* és négy és fél évig csak az érdekelt, hogy *van-e kézigránát és gyalogsági lövedék a fedezékben, megkapja-e a legénység a menázsit, miért nem ír Csorna honvédnek Rozi és miért nem kapja meg Tólos őrzető felesége és 3 gyermeke a hadisegélyt a jegyzőtől.* 1918 november 19-én jöttem „haza” és 1919 május 3-án menekültem Zala megyébe. Hajnalban ugrottam ki az ablakon, *gyalog mentem Székesfehérvárig*, onnan vonaton ugyan, de *vagónról-vagónra bujkálva*, egy fillér nélkül.

A vörös uralom bukása után nem tudtam eléggé könyökölni s nem lett belőlem semmi a nagy politikai versenyfutásban. Ügyvédkedtem csendesen és szegény emberek ügyes-bajos dolgait intéztem, inkább emberszeretetből, mint pénzért s közben engem is megszerettek polgártársaim és az 1925. évi törvényhatósági választás előtt *300 tagú küldöttség járt a Keresztény Községi Pártban, követelve*

jelöltetésemet a listán. Nem szívesen teték, azt mondták, „túl népszerű” vagyok, de kénytelenek voltak velem, mert 1452 ajánlati aláírásból én magam vittem 689 aláírást – enélkül nem futhatott volna a lista. Reverzalist a pártnak nem adtam, de a párthűség és fegyelem ellen sohasem vétettem. Politikailag azonban keresztény ellenzéki vagyok. Közjogilag legitimista.

A legközelebbi törvényhatósági választáson a kerület keresztény ellenzéki polgárságának kívánságára ezzel a programmal fogok bemenni a törvényhatóságba. Politikai pártvezérem Friedrich István, a legtisztább kezű és jellemű keresztény politikusok egyike.

Bíró Dezső

1880-ban Budapesten születtem. Könyvkötőmesterséget tanultam. Ezidőszerint a Népszava kiadóhivatali igazgatója vagyok. A munkásmozgalomban harminc esztendeje veszek részt. Harmadfél évi külföldi vándorlás után, huszonhárom éves koromban léptem a szociáldemokrata párt szolgálatába. Egyik megalapítója és elnöke vagyok a Munkás Testező Egyesületnek. A könyvkötő-

munkások mozgalmában közel harminc éve veszek részt. Jelenleg is elnöke vagyok a könyvkötőmunkások szakszervezetének és szaklapjuknak a szerkesztője,

Az októberi forradalomban a budapesti Néppörség szervezését bízták rám. Egyike vagyok annak a négy magyar szociáldemokratának, akik a Bernben megtartott szocialista békekonferencián tiltakoztak Magyarország erőszakos megcsönkítése ellen. A forradalom után három és fél éven át emigrációban voltam. Visszatérve, 1923-ban megint a szociáldemokrata párt szolgálatába léptem,

A főváros törvényhatóságában tagja vagyok a BSzKRT igazgatóságának, a közegészségügyi, a köztisztasági, a nyomdai, a sportügyi, a hirdetővállalati, a közrendészeti, a levénteügyi bizottságnak és az igazoló választmányának. Elsősorban közlekedési, köztisztasági, sport- és levénteügyekben emeltem mindig szót a bizottságokban és a közgyűlésen.

1868 október 22-én Aparon, Tolna vármegyében születtem. Középiskoláimat - Pécsen, egyetemi tanulmányaimat a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen

végeztem. *Tanári oklevelemet* a német és a latin nyelv és irodalomból 1892-ben szereztem. 1890-ben a pécsi ciszterci rendi főgimnáziumban lettem tanár, '912-ben az újonnan szervezett budapesti Szent Imre gimnázium igazgatójának neveztek ki. *C. tankerületi királyi főigazgató* 1922-ben, clairvauxi apát 1927-ben lettem. 1925-ben a Keresztény Községi Párt tagjaként kerültem be a főváros közgyűlésébe. A közoktatásügyi, a könyvtári és múzeumi bizottságban működöm, s elnöke vagyok az I. számú iparostanonciskolai felügyelőbizottságnak. A Kormányzó úr 1929-ben *a II. osztályú polgári érdemkereszt*tel tüntetett ki.

Bittner János

Apám a hatvanas években műkertész volt Apponyi grófnéknál Nagyapponyban és ott is születtem, *1867 május 9-én*. Szüleim onnan Pestre kerültek és én a négy elemi és két polgári osztályt a szivuccai városi iskolában, ahol annakidején *Wolkenberg Gyula* volt az igazgató, végeztem el. Apám innen 1879-ben *Hajós Józsefnél*, az Első Hazai Takarékpénztár akkori elnökénél, annak dömsödi

birtokán vállalt állást mint kertész. Dömsödön magánúton folytattam tanulásmat, de közben elég sok időm volt, hogy a természetadta minden gyönyörűséget élvezzem. Alig 12-13 éves fiúcska voltam, amikor már rendes vadászpuskával (akkor Lefugé volt használatban) vadászni mentem. Löttem nyulat, vízimadarat, vadkacsát stb. Téli havas éjszákakon egyedül kiültem a konyhakertbe, az ott elkészített leshelyre és vártam szép, holdvilágos éjszakán, halalos csendben, amikor a nyuszik nagyon óvatosan, fel-felágaskodva közeledtek káposztatorzsát lakmározni. Egy jól célzott lövés, amely visszhangzott a közeli erdőből és a soroksári Dunaág jegéről, véget vetett a nyuszi reménységének.

Tavasszal kezdődött a Kis-Dunában a csónakázás, a fürdőzés, a halászás, tőszivősi hálóval és horgászással. *Magam főztem* a kerti bojtároknak *halászlét, halpaprikást*. Így kóstoltam bele a főzési mesterségbe, de a háztartásban is szívesen segítettem a konyhában, annyira, hogy amikor anyám egy ízben nagyon beteg volt, *én főztem az egész ebédet, sőt a kenyeret is én sütöttem* a háztartás részére.

Anyám a kerti termények, konyhakerti primőrök, gyümölcsök értékesítése végett feljárt Budapestre és ott szerezte be mindazt, amire otthon szükség volt. Így történt, hogy egy dunauccai hentesüzletben, amelynek tulajdonosa *Taus er József* volt, hallotta, hogy tanoncot akarnak felvenni. Mindjárt arra gondolt, hogy erőstermetű, egészséges fia talán alkalmas lenne *hentesinasnak*. Mivel a mesterség inyemre volt, hisz már az otthoni disznóöléseknél is nagy igyekezettel működtem közre, a legközelebbi pesti útnál már én is felmentem és bemutatkoztam az említett mesternek. Megfelelőnek találtak és így három évre megkötöttük a szerződést, így lettem *hentesinas*. Az első időben az üzletben foglalkoztattak, nehogy mindjárt az elején elkedvetlenedjek a műhelymunka miatt. Nehéz, nagyon nehéz feladat volt. *Éjszaka egy órakor kellett*

felkelni. Mire reggel 6 órakor az üzletbe kellett menni, 20-30 darab sertés le volt vágva és feldolgozva. Nagyon nehezemre esett a túlerőltetett munka, a kevés alvás, de apám szigorúan ráparancsolt, hogy komoly ok nélkül ne merjem elhagyni helyemet. Így magambafojtva minden keserűséget, végeztem munkámat, amely néha annyira megerőltető és fárasztó volt, hogy szatyorral a vállamon, *menés közben elaludtam*. Az üzlet a Duna uccában, tehát közel a Dunához volt és így gyakran láttam a mohácsi hajót haladni lefelé Dömsöd irányában. Bizony nehéz szívvel s könnyes szemmel tekintem utána, de úrrá lettem érzéseimen és erős akarattal elhatároztam, hogy helyemet el nem hagyom. A mai generáció, amikor az éjjeli munkatilalom nem engedi meg a húsiparban este 8-tól reggel 6-ig, illetve $\frac{1}{2}$ -ig a munkát, el sem tudja képzelni annak a lehetőségét, hogy fiatal gyerekek is *hajnali 1 órától este 9-10 óráig dolgozzanak*, de hát bizony ez így volt. Nem pusztultunk bele, de nem is volt kellemes. Kitartottam ezen a helyen és még a tanoncidő befejezése után is két évig működtem itt mint segéd. Ezután szaktudásom fejlesztése céljából jártam Németországban és Ausztriában.

Húsz éves koromban besoroztak katonának és a komáromi 12-ik gyalogezredhez kerültem 1887 október 4-én. Az ezred három zászlóalj Bécstől teljesített szolgálatot és mivel századom is Bécsben volt, oda transzferáltak és így katonai szolgálatom egész idejét, három évet, Bécsben töltöttem. A sok őrszolgálat, a sok parádé és sok gyakorlat, a szigorú rend és a fegyelem a szakmabeli fárasztó munka után, valóságos üdülés **volt**. *Szép volt akkor Bécsben és bennünket magyar fiúkat nagyon szerettek a bécsiek*. Az újoncképzés után beosztottak az altiszti iskolába és hathónapi szolgálat után, 1888 április 4-ikén az egész ezredből ketten? én és *Miiróvác* Adolf barátom, az egykori jónevű sípuccai vendéglős lettünk, minden átmenet nélkül,

káplárok. Hogy mit jelent ez közbakákéknál, azt csak az tudja átérezni, aki átélte. *Egyszerre két csillag*, kesztyű, csákó-bortni, portopé, feszes szalutálás jobbról-balról. Még nem voltam egyéves katonára, már *szakaszvezető övé* léptettek elő és mint ilyen *az ezred zászlótartója* lettem. Nagy izgalommal járt, amikor a Burg-Hauptwachen (főőrségen) mint zászlótartó először voltam beosztva, ahol a zászlót az őrségváltásnál az előző őrségtől át kellett venni; ezt a műveletet pedig Ferenc József is megsejmelte a lakosztálya ablakából, ugyanígy nagy figyelemmel nézte végig a vár udvarát betöltő közönség is. Mikor egy magyar ezred őrsége a Radeckzy-induló hangjai mellett a várkapun befordult, az ott várakozó hölgyekből lelkesen kitört ez a megjegyzés: „Die Wilden kommen” („Jönnek a vadak”), ami azonban egyenesen *becézően hangzott*.

Megdöbbenő volt reánk az a hír, hogy Rudolf trónörökös meghalt. Szép februári nap volt; az ezred katonái a laktanya melletti gyakorlótéren a szokásos gyakorlatokat végezték, amikor egy lovastiszt hozta azt a hírt, hogy *Rudolf trónörökös* Meierlingben *lebukott a lováról*, nyakcsigolyáját törte és meghalt. (Utána – amint tudjuk – különböző hírek keringtek a tragédiáról.) Először a tisztnek vettem róla tudomást, a gyakorlatot szüneteltették; lassan megtudták az őrmesterek, a többi altisztek és így az egész legénység. Rettenetesen levert minket, 12-es bakákat a hír. Nekünk igen népszerű, szeretett dandárparancsnokunk volt a trónörökös. Legendás alakja most is előttem van, amikor a Lajta melletti Brück felé, éjjeli menetelésben haladva, ellovagolt ezredünk katonái mellett és *magyarul szólította meg* a fiúkat, dalolásra buzdítva őket.

Rudolf trónörökös temetésén egy kombinált gyalogos zászlóalj vett részt, amelyhez a közös gyalogság századát ezredünk adta, kiválogatva a legszálasabb legényeket. Én 176 cm magasságommal, *mint szakaszvezető, a harmadik szakasz*

bal szárnyaltiszte voltam. Nem volt gyászzene, sem dobpergés; csapatunk olyan gyászütemben tette meg az utat a Hofburgról a Kapucinusokig a monarchia tisztjei között, akik az útvonal szabad részén foglaltak helyet, hogy az, aki ezt látta, sosem felejtheti el. Ugyancsak nagy izgalmat okozott 1889-ben a szocialisták május 1-i felvonulása, amikor első alkalommal történt a nagy tüntető kivonulás a Práterbe és este vissza a városba. Az ezredek a laktanyákban készenlétben maradtak és este a külvárosban történt zavargások elnyomására kivonultak. Ugyanabban az esztendőben cserélték ki lőfegyvereinket, a Werndl-puskát a modernebb Mannlicherrel.

Változatos, szép katonai időm letelte után, amikor érdemeim elismerésül ki-neveztek mozgósítás esetére *népfőlkelő tiszthelyettesnek*, hazakerültem és munka után néztem. Így adódott, hogy ugyanabba az üzletbe kerültem segédként, amelyben tanoncidómet töltöttem, a Puna'uccába. A tulajdonos akkor *Brauch* Károly volt, a jelenlegi *Brauchok* atyja. Kétévi segédeskedésem alatt egy hentesmester lányával, *Elbl* Rózával ismerkedtem meg, aki ugyanott volt állásban, mint üzleti alkalmazott. Feleségül vettem és elhatároztam, hogy önállósítom magam. Megvettük a *Vámház körút 14.* számú házban levő üzletet, de mire a vételárat, 600 forintot és a házbért kifizettük, alig maradt forgótőke és bizony szűkösen lehetett árut beszerezni, s a forgalom fellendülése ezáltal nehezen ment. *Nehéz, gondterhes napok voltak*, sokszor gondoltunk arra, hogy mennyivel jobb alkalmazásban lenni, de visszalépni már nem lehetett. Alig egyhetes önállósítás és házasság után kézhez kaptam a fegyvergyakorlatra szóló behívót és pedig nem 13 napra, mint ahogy a közös hadseregbelieknél szokásos volt, hanem mivel népfőlkelő tiszthelyettesé neveztettem ki, a magyar vezényszó elsajátítása miatt 4 hétre. A 17. honvéd gyalogezredhez Nyitrára vonultam be. Ez a négy hét nagyon gondterhes, kétségbeejtően nehéz

volt. Egy a kezdet nehézségeivel, tőkehiánnyal küzdő üzletet a néhányhetes fiatalasszonyra kellett hagyni, aki, hála nagy szorgalmának és szaktudásának, apósom segítségével, aki azonban csak tanácsokkal támogatta, mégis megbirkózott ezekkel a nehézségekkel és a forgalmat előbbre vitte. A fegyvergyakorlatból hazaérkezve a lehetőségekhez képest mindent rendben találtam és most már *hozzáfogtam az üzlet erőteljesebb megalapozásához.*

Beállott az ősz, a nyaralóközönség visszatért a fővárosba és így iparkodni kellett vevőkört szerezni, ami bizony csak lassan, lépésről-lépésre ment. Iparkodni kellett jobbat adni, mint a versenytársak és ez csak úgy volt lehetséges, hogy *a készítményeket magam állítottam elő* és pedig úgy, hogy nappal az üzletben voltunk elfoglalva, zárás után pedig a konyhában, szerény eszközökkel állítottuk elő a szükséges töltelékeket. Hosszú ideig magunk végeztünk el minden munkát, csak amikor feleségemnek *fia született*, kellett segítséget fogadni.

Már mutatkozott a szorgalmas munkának némi eredménye: *kezdett kis pénzcsekkénnk lenni a takarékbán*, az üzleti forgalom örvendetesen emelkedett, már *segédet, majd több segédet* kellett alkalmazni. A konyhahelyiségben már nem lehetett a szükséges árut előállítani, külön műhelyről kellett gondoskodni. Házat béreltünk, gépeket állítottunk be, eleinte természetesen csak kézi hajtásra és mivel ez a műhely az üzlettől messzebbre esett, (a Mester uccában volt), az áruszállításhoz már kocsi, ló kellett, így bizony *a megtakarított pénzcsekkék elfogytak* és a gond és küzdelem nemcsak tovább tartott, hanem fokozódott. Házat vettünk, ott már villanással hajtott feldolgozógépek voltak felszerelve. Mivel a fokozott igényekhez a szükséges anyagiakat meg kellett keresni, a jólét dacára, vagyoni szaporulat nem mutatkozott. A gond és küzdelem állandósult és fennáll még ma is, fokozottabb mértékben, mint valaha. Így fest a valóság-

ban egy iparos élete, akiről a társadalomban úgy beszélnek, hogy *jómódú, vagyonos* ember.

A közszereplésem ott kezdődött, hogy már mint segéd a békéltető bizottságnak tagja voltam. Mint önálló iparos egész fiatal korban résztvettem először mint számvizsgáló a testületi életben. Amikor 1899-ben a testület elnöksége a sertés-vágóhídi intézmény tanulmányozására néhány hétre külföldre utazott, *Porszász Gyula* akkori elnök engem bízott meg az *elnöki teendők ideiglenes végzésével*, majd rövid időre rá az ipartestület *al-elnökévé választottak*. 1900 óta pedig rövid megszakításokkal, *én vagyok a Budapesti Hentesipartestület elnöke*, úgyhogy a hentesiparban történt nagy eseménynél, a budapesti sertésvágóhíd megnyitásánál, 1902 május 2-án, mint az ipartestület elnöke vettem részt és iparkodtam azt a nyugtalanságot, amit a vágóhídi kényszer azoknál a hentesmestereknél, akik addig a *saját vágóhídjaikon* vágták a sertéseiket, kiváltott, lecsillapítani.

Annakidején arról volt szó, hogy ellenszegülnek és nem hagyják a vágóhíd használatát kötelezővé tenni. Erre mondta *Darányi Ignác*, az akkori földművelésügyi miniszter, a vágóhíd megnyitásokor: „Die Suppe wird nicht so heiss gegessen, wie sie gesotten wird.” (A l evest nem eszik olyan forrón, mint ahogy megfőzik.) Igaza volt; az iparosok alkalmazkodtak. A megnyitás alkalmával és az azt követő időben a munkahelyek között *fegyveres örök* jártak, de munkájuk nem akadt, mindenki alkalmazkodott a hatósági rendelkezésekhez. Néhány évre rá már el sem lehetett képzelni a hentesipart vágóhíd nélkül.

Ezekben az években történt, hogy *egy spanyol társaság bikaviadalt rendezett* Budapesten, az Állatkertben egy arra a célra épített arénában. Mi láttuk azokat a küzdő bikákat, amelyek meglehetősen gyöngye természetük voltak és elhatároztuk, hogy felajánlunk a spanyoloknak szilaj, kormosnyakú, tulipánszarvú *magyar bikát*.

A spanyolok elfogadták az ajánlatot és én megszereztem egy gyönyörű magyar tájfajtájú *Tulipán* nevű bikát; fejedelmi szép példányt. Azon a vásáron híre ment, hogy van egy olyan nyugati táj fajtájú bika, amely olyan vad, hogy felöklelte a gulyását. Vadsága miatt hozták eladni a vásárra. Megvettem tehát ezt a *Gyémánt* nevű állatot is és kiküldöttem mind a kettőt az arénába. Miután az a hír terjedt el, hogy *magyar bikák is jognak küzdeni*, igen nagy volt az érdeklődés, de még nagyobb volt az izgalom, amikor a magyar bikáknak kellett a porondra jönni. Különösen a *Tulipán* nevű bikától reméltek sokat, azt jóslták, hogy pozdorjává zúzza a porond kerítését. Mikor a hatalmas állat kirohant a porondra, égbekiáltó nagy zaj és taps következett, úgyhogy a nagy zajtól és világosságtól az állat megtorpant; csinálhattak vele bármit, nem volt tevékenységre bírható. *Nem tudták helyéből elmozdítani*, úgyhogy egy tehenet kellett kihozni és csak azután lehetett kicsalni a porondról. A *Gyémánt* az már ki sem akart menni, semmi izgatás, szurkálás nem használt. Így fejeződött be a nagy reményekkel kecsegtető *magyar bikaviadal*.

Ez történt addig, míg bizottsági tag lettem, mert 1903-ban választottak meg első ízben bizottsági taggá. Az vagyok ma is, csak egy 3 éves ciklusban nem választottak meg, és pedig 1921-ben, mert azt híresztelték rólam, hogy *nem vagyok elég jó keresztény*. A bűnöm csak az volt, hogy *akkor is mertem nyíltan liberális lenni*. Mertem *Usetty* Ferencsel szemben, aki kereszténypárti programmal küzdött a mandátumért, az akkori terrorizálás és fanatizálás dacára, liberális programú képviselőjelöltként fellépni. Ha nem is győzhettem, de több ezer szavazónak adtam módot, hogy politikai meggyőződése szerint szavazzon. Az idők néhány év alatt változtak, azok, akik akkor kígyót-békát kiáltottak rám, azóta ugyanerre az útra tértek.

1905-ben választottak a *Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara* tagjává, on-

nan neveztek ki az akkor még létező kereskedelmi és váltótörvényszék ülnökévé és amikor ezt a szakbírátságot 1915-ben megszüntették, a szerzett érdemeim elismerésül Ferenc József apostoli király a *magyar királyi kereskedelmi tanácsosi* címmel tüntetett ki.

A háború folyamán besoroztak katonának, de mint a főváros élmezőnyénél fontos szerepet betöltött, a katonai szolgálat alól felmentettek. 1920-ban választottak meg a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara iparosztály *elnökévé*.

1924-ben Magyarország kormányzója a *magyar királyi kormányfőtanácsosi méltósággal* tüntetett ki. 1928-ban az ország kereskedelmi és iparkamarainak elektorai felsőházi taggá választottak.

Több társadalmi, jótékonyági és sportegyesületben vezető tisztséget töltök be. Ezek közül a legközelebb áll hozzám a Budapesti Polgári Lövészegyesület, amely az ifjak kiképzésével szép, hazafias misziót tölt be; ott *helyettes főgépézmester* vagyok. Mint törvényhatósági bizottsági tag ezidőszereint a pénzügyi, a közéletmelzési és a közgazdasági bizottságokba vagyok beválasztva.

Fentiekben írtam meg életem lefolyásának azt a részét, ami a nyilvánosságot érdekelheti és amiből kitűnik, hogy lehet vagyon nélkül is elérhetetlennek látszó pozíciókat elérni, *minden protekció, támogatás nélkül*; csupán önzetlen közéleti munkával. Meggyőződésem és tapasztalatom az, hogy aki ; közpályára lép, az ne azért tegye azt, hogy pozíciókat érjen el, hanem mindenre való tekintet nélkül. Ha a közbizalom valakit egy tisztség betöltésével kitüntet, azt lássa el lelkiismeretesen és önzetlenül és akkor a jutalom nem fog elmaradni. Aki azt komolyan veszi, az egyben tegye le a *szegénység fogadalmát*, mert aki a közért időt áldoz, az azt az időt a *maga vállalkozásától vonja el* és miután az angol közmondás szerint „Az idő pénz”, tehát pénzt von el magától.

Blaskó Artúr

Brassóban születtem, 1883-ban. Iskolaíam elvégzése után a közoktatásügyi minisztériumhoz kerültem, ahol *számvívőségi főtanácsos* lettem. Ebből az állásomból politikai okokból 1920 áprilisában elbocsátottak. Résztvettem 1917-től kezdődően a közalkalmazottak szocialista megszervezésében. Később bekapcsolódtam a szociáldemokrata párt politikai mozgalmaiba és a budai IV. szociáldemokrata párt szervezet titkára lettem. Tagja vagyok a szociáldemokrata párt országos választmányának. Érdeklődésem a munkásmozgalomban elsősorban a *munkáskulturális törekvések* felé irányul, az alkoholelleses Munkásszövetség és a Természetbarátok Turista Egyesületének vezetőségi tagja vagyok. A törvényhatóság pénzügyi és közlekedési bizottságának munkáiban veszek részt és a legkülönbözőbb ügyek mellett rendszeresen foglalkozom a költségvetések és zárószámadások számviteli bírálatával.

Blieszner Ágoston

1883 augusztus 13-én Hunjaiván (Szepes megye) születtem. Középiskoláimat Lőcsén és Esztergomban végeztem. Teológiát az esztergomi főiskolán hallgattam. 1907-ben szenteltek pappá. 1910-ben Szomoron (Komárom megye) káplánkodtam. 1910-1911-ben hitoktató voltam, 1911-től pedig kőbányai káplán és főgimnáziumi hittanár. A keresztény-szocialista egyesületek elnöke vagyok. A háború alatt hadikórházakat szerveztem, annak igazgatója lettem és elismerésül a Vöröskereszt érdemmel tüntetett ki. 1916-tól 1920-ig józsefvárosi kápián, 1920-1921-ben adminisztrátor, 1921-től *józsefvárosi plébános*, 1925-ben pedig c. prépost és fővárosi bizottsági tag lettem.

A társadalmi és a politikai életben szervező tevékenységet fedtek ki. Örömmel kell megállapítanom, hogy *plébánosságom alatt a hitélet óriási módon növekedett.*

Bódy Tivadar dr.

Budapesten, 1868 június 2-án születtem. Egyetemi tanulmányaimat Budapesten 1891-ben fejeztem be. Jog- és államtudori oklevelet szereztem. *1886-ban mint joghallgató léptem be a fővárosi szolgálatába*, ahol később *tanácsnokká*, majd *alpolgármesterré*, 1918-ban pedig *polgármesterré* választottak. 1920 októberében több mint harmincöt évi munkásság után nyugdíjaztatásomat kértem.

A Budapest főváros szolgálatában eltöltött három és fél évtized alatt működtem az árvaszéknél, a jogügyi, a középítési, a közegészségügyi, a pénzügyi, a katonai és az adóügyi osztályokon. Mint a pénzügyi osztály vezetője gyökeresen rendeztem a főváros pénzügeit. A középítési ügyosztály élén eltöltött esztendőkhöz fűződik a kaposztásmegyeri vízművek építkezésének befejezése, a vízszolgáltatásról és a közterületek burkolásáról szóló szabályrendelet elkészítése. Nagy részem van a lakásépítési program megvalósításában, továbbá az Állatkert, a Széchenyi-fürdő és a Szent Gellért-fürdő megépítésében.

A nemzet legválságosabb idejében

lettem az ország fővárosának polgármesterévé és erőfeszitésemnek köszönhető, hogy a főváros közigazgatása a forradalmak utáni időkben meglehetősen gyorsan tért vissza a rendes kerékvágásába.

Mint alpolgármester, illetve polgármester legfőbb irányítója voltam a budapesti villamos városi vasutaknak, amelyeknek a polgármesterségtől való megválás után *vezérigazgatója* lettem. Elnöke voltam a Magyar Városok Országos Kongresszusának, tagja a Közélelmezési Tanácsnak és a Haditermény R. T. igazgatóságának. Így a leginségesebb időkben élénk részt vettem Budapest és az egész ország élmezőjének irányításában.

Hosszú közéleti pályámon többször részesültem legfelsőbb elismerésben. 1912-ben L. Ferenc József ő császári és apostoli királyi felsége a férfiágon kihalt *ősrégi Bódy-család nemességét adományozta* számomra a *losonci* előnévvel. 1916-ban a háborúval szorosan összefüggő közigazgatási ágazatok és intézmények élén való „lelkes, buzgó és odaadó tevékenység elismeréséül” a magyar királyi *udvari tanácsosi* címet kaptam. A „katonai egészségügy körül szerzett különös érdemekért” pedig a király a Vöröskereszt hadiéki tményes tiszti díszjévényével, a porosz király és német császár pedig a porosz királyi Vöröskereszt érmével tüntetett ki.

A polgármesterségtől való megválásom óta főleg közgazdasági kérdésekkel foglalkozom. 1922-ben a Nova Közlekedési és Ipari Részvénytársaság *vezérigazgatójának* hívott meg, a Budapesti Helyiérdekű Vasutak és a Kistarcsai Gépes Vasútfelszerelési Gyár R. T. pedig *elnökének* választott. Egyik megalapítója vagyok Budapest Fürdőváros R. T.-nak. Az 1921. és az 1926. évi törvényhatósági választásokon a főváros közgyűlésének tagjává választottak. Budapest székesfő-

város törvényhatósági bizottsága, melyet az országgyűlésről szóló törvény tagküldési joggal ruházott fel, *az országgyűlés Felsőházába* képviselőjéül választott meg. Az Egységes Községi Polgári Párt tagja vagyok.

Társadalmi téren kifejtett munkásságomhoz tartozik, hogy évtizedek óta *al-elnöke* vagyok a Budapesti Önkéntes Mentőegyesületnek, *igazgatója* a Várme-nyek és Városok Országos Mentőegyesületének, a Charité Poliklinikának, ragja a Magyar Vöröskereszt Egyet központi választmányának és központi igazgatóságának, valamint a Széchenyi Tudományos Társaság szenátusának, mely különböző jótékonyági téren kifejtett társadalmi működésért a Kormányzó úr öfö-méltósága 1927 május 8-án kelt legfel-sőbb elhatározásával a *Signum Laudis* adományozásával tüntetett ki.

B o h n József

1873 augusztus 18-án születtem Buda-pestben. Négy reáliskola elvégzése után, kertészeti pályára léptem. Budapestben

szereztem képesítést, azután tanulmányaim továbbfolytatására külföldre mentem. Előbb a *schönbrunni császári kastély kertészetében* tanultam, majd Erfurt, Hamburg, Berlin, Drezda, Leipzig és Köln következtek. Hazatérve évekig voltam főkertész Temesvárott, Kolozsvárott és Nagyváradon, majd a boszniai Plevljében, mint a dandárparancsnokság főkert észé működtem.

A közéletben 1896-ban kezdtem szerepelni, mikor iskolaszéki és adófelső-lamlási bizottsági tag lettem. *1897-ben Budapesten önálló virágüzletet nyitottam.*

A háború alatt a hadüzenet napjától, az utolsó napig, a budapesti 1. pótzászlóaljnál teljesítettem szolgálatot. A kommun alatt erős ellenforradalmi szervezeteket létesíttem, ennek következménye volt, hogy a vörösök elfogtak és hat hétig a Margit körüti fogház rabja voltam. A proletárdiktatúra bukása után a keresztény irányzat munkása lettem, majd Ripka Ferenc polgári táborához csatlakoztam. 1920-ban választottak meg először a törvényhatósági bizottság tagjává és 1926 decemberében egységspárti programmal a budapesti déli kerület pót-képviselője lettem.

Sokat tevékenykedtem a Józsefváros életében. *Megalapítója és elnöke* vagyok a Józsefvárosi Egységspárti Iparosok és Kereskedők Körének, *tagja* az Egységes Községi Polgári Pártnak. A törvényhatóság bizottságai közül tagja lettem a központi választmánynak, a közlekedési, a közgazdasági és a köztemetői bizottságoknak. Ezidőszerint a *Bohn* és *Ludvig* fuvarozó vállalat társtulajdonosa vagyok.

Bosnyák Izó

1872-ben Ráckeresztúron (Fejér megyében) születtem. Tanulmányaim befejeztével a kereskedői pályára léptem. 1894-ban alapítottam meg a *Gólya-áruházat*, melynek ma is a tulajdonosa vagyok. 1911-ben a Magyar Kereskedők Egyesülete elnökké választott. Tevékenységet fejtettem ki a detailkereskedők megszervezésében és *Vázsonyi* Vilmos oldalán résztvettem minden demokratikus mozgalomban.

1912-ben a demokratapárt küldött be a főváros törvényhatóságába, ahol előbb a szociálpolitikai, majd a világítási és a közgazdasági bizottságokban működtem.

Számos *tanulmányutat* tettem. így jártam Afrikában, Angliában, Olaszországban és Franciaországban.

Tíz éven át szerkesztettem a kereskedői szaklapot és a szakirodalomban is tevékenységet fejtettem ki.

Dr. Botzenhardt János

1868 február hó 2-án Budapesten születtem. A jogtudori és ügyvédi oklevélnek a budapesti egyetemen történt megszerzése után 1898-ban ügyvédi irodát nyitottam. 1907-ben országgyűlési képviselővé választottak.

A székesfőváros törvényhatóságának 1898 óta vagyok a tagja, ezenkívül tagja lettem a központi választmánynak, több bizottságnak és a Keresztény Községi Párt intézőbizottságának. A Budapest III. ker. Föld- és Szőlőművesek Egyesületének és az Óbudai Torna Egyletnek, valamint több társadalmi egyesületnek díszelnöke, társelnöke és tagja, a Budapest III. ker. Keresztény Társaskörnek elnöke, az országgyűlés Felsőházának póttagja, a III. ker. Keresztény Községi Párt elnökségének tagja, a Keresztény Nemzeti Liga III. ker. szervezetének társelnöke vagyok stb.

Dr. BozókyÁdám

Ismertnevű budai ügyvéd, régi patricius-család tagja. Az egyházközség ügyeinek irányításában tevékeny részt

vesz. A Keresztény Községi Párt tagjaként került be a főváros törvényhatósági bizottságába, ahol különböző bizottságokban fejt ki működést. A legutóbbi nemzetgyűlési választás alkalmával az I. választókerület választási elnöke volt.

Bresztovszky Ede

1889 február hó 23-án Nagyváradon születtem. A budapesti piarista főgimnáziumban érettségiztem, majd a budapesti tudományegyetem filozófiai, később pedig jogi fakultásának hallgatója voltam. *Hírlapíró* vagyok, 1908-1920 között pedig a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár titkára voltam. 1903-tól kezdve, *negyedik gimnazista* korom óta szerepelek a munkásmozgalomban. 1908-tól veszek részt a magántisztviselők szakszervezeti mozgalmában (hosszú időn át tagja voltam a szervezet elnökségének), 1906 óta pedig a pártszervezeti mozgalomban. A Népszava napilap első, 1905 április 1-i számában jelent meg az első cikkem (hatodik gimnazista koromban). 1905-1906. években *pártszervezetekben elemi ismereteket tanítottam*. 1906-ban tartottam első nyilvános előadást.

Azóta többszáz előadásom volt. 1912 óta dolgozom a Szocializmus-ba. Cikkeim, novelláim megjelentek a párizsi La Vie Ouvrière, a berlini Freiheit, a wieni Der Sozialdemokrat, a newyorki Előre és Munkás, a berlini Sozialdemokratische Pressedienst, a budapesti Huszadik Század, a Munkásügyi Szemle, a Századunk, az Absztinens, a Természetbarát című lapokban és még vagy harminc lapban, ahová többszáz irodalmi, művészeti, kultur történelmi, stb. tanulmányt irtam. 1918. nyarától 1921-ig *szerkesztettem a Világosság-könyvtár* regénysorozatát, amely magyar nyelven először szólaltatta meg könyvalakban Jack Londont, norvég eredetiből először fordította Knut Hamsunt, stb.

Javaslatomra határozta el a főváros *az új szeretetothon építését*, az iskolai úszásoktatás fakultatív bevezetését, egyetemes és Nagy-Budapestre vonatkozó közlekedési program, továbbá a magángazdaság, valamint a tranzitoforgalom talpraállítására vonatkozó gyakorlati program kidolgozását.

A törvényhatósági bizottság pénzügyi, közlekedésügyi, közoktatásügyi, képzőművészeti, állatkerti, üzemszervező, tisztviselő segítő alapi, iskolán kívüli népművelő bizottságának és különféle albizottságoknak vagyok tagja.

1925 január 1-étől a községi frakció megalakulásáig a szociáldemokratapárt fővárosi titkára, 1925. május 30-tól 1927. február 1-ig a budapesti *községi frakció titkára* voltam, azóta pedig a *Népszava belső munkatársa* vagyok. Tagja lettem a szociáldemokratapárt Községpolitikai központjának és a községi frakció intézőbizottságának.

Eredeti munkáim: „A halál birodalma” (noveüakötet, 1919)· „A magánalkalmazottak szerepe a termelésben és a társadalomban” (1924, kongresszusi referátum). *Fordítások*: Wilhelm Lamsus: „Emberek vágóhídja” (Regényes vázlat, 1912), Karl Marx: „Osztrályharcok Franciaországban 1848-tól 1850-ig

(1924), Friedrich Adler: „Bolszevizmus vagy szociáldemokrácia” (1924), P. R. Eichler: „Az Arany-völgy” (regény, 1922).

Dr. Bródy Ernő

1875-ben Miskolcon születtem, az Avas alján, a felejtethetlenül kedves, eleven városban, melyhez változatlan szeretettel ragaszkodom. Áldott emlékü szüleim azt kívánták, hogy az akkor felállított kereskedelmi akadémiát végezzem. Közben atyám meghalt és én, mint tizenégyéves apátlan gyermek ijedten néztem körül, hogy mi lesz velem? Végigjártam a kereskedelmit és érettségi után *Szatmáron voluntör lettem egy bankban*. Csakhamar Pestre kerültem praktikánsnak egy szappangyárba. Itt végleg elhatároztam, hogy – *jogász* leszek.

Nagybátyám, *Bródy Sándor* a híres író7~kinék^hozzám való jósága és gyengédsége iránt soha eléggé hálás nem lehetek – a kultuszminisztériumban elintézte, hogy ismét iskolába járhassak és így a nyolcadik gimnáziumot Nagybányán végeztem, a bübájosán szép, álomszerű városban, ahol természetesen *a helyi lap-*

ban én írtam a színi kritikát. Azután Pestre jöttem jogásznak és lettem - hírlapíró, a *Magyar Hírlap* munkatársa. Mint a *politikai rovat vezetője* kerültem arra az útra, mély végül a képviselőházba vitt. Közben tüzérönkéntes voltam, majd ügyvédjelölt vidéken. Békésgyulán ügyvédjelölt koromban mondtam el azt a védőbeszédet, mely egy lelkes nyomdász önfeledt fellobbanására nyomtatásban is megjelent.

Nemsokára ismét a fővárosba jöttem, megnyitottam *ügyvédi irodámat* és mint védő, szorgalmasan szerepeltem az esküdtszék előtt.

A híres *Vázsonyi-Hieronymi-féle* választásnál belemerültem az *aktív politikába*, a választási kampány öt hete alatt naponként, főleg esténként nyolc-tíz beszédet mondtam és mikor nem volt rajtam a sor, csodáltam és élveztem *Vázsonyit*, kinek agitatori művészete, szervezőképessége és szónoki ereje akkor ért el a csúcra.

Következő évben engem is *képviselővé* választottak az ugocsmegyei *Nagyszőlősen*, ahol nyolc napi kortézia után győztem – tizenöt szótöbbséggel.

Már képviselő voltam, mikor *fővárosi bizottsági taggá* választottak. Mindezek után *megnősültem*, feleségem, két fiú és egy leánygyermekem alkotja a boldog családi otthon, melyből a hivatás gyakran elszólít.

A főváros önkormányzati élete mindig vonzott és érdekelt. Már 1908-ban előadást tartottam a Mérnök- és Építészegyletben a *budapesti lakáskérdésről*. Csaknem egy évtizeddel később ugyanazon a helyen ugyanarról a témáról szóltam, külön füzetben is megjelent nagy előadásban, mely kiindulópontja lett az állami és városi lakásépítő tevékenységnek. A háború után fokozott munka szakadt reám. Vázsonyi a demokrata párt-

nak zseniális vezére külföldön tartózkodott, 1920-ban az országgyűlési és a városi választást távollétében, nélküle küzdöttük végig, a kurzus tombolása kezdetén, szép eredménnyel. A városi politikában a legnagyobb sikert az 1925-iki választásnál értük el, mely a demokratikus bloknak fényes győzelmét jelentette. Akkor vittük és azóta lankadatlanul folytatjuk a harcot.

Én mindig a *demokrácia ügyét* szolgáltam, megingathatatlan hittel, súlyos viszonyok között, ha kellett, áldozatkész lemondással, szinte személytelenül – egyéni hiúság nem gyötört, földi érdek meg nem tántorított abban a munkában, amelyet immár egy negyedszázad óta igye- keztem teljesíteni a polgárság polgári, politikai, emberi jogaiért és érdekeiért! Egy életen keresztül Vázsonyival, halála után az ő szellemében . . .

Brunekker Lajos

1885 február 7-én Budapesten születtem. Középiskolai tanulmányaim befejezése után a m. kir. postatakarék-

B u d a y D e z s ő

pénztár szolgálatába léptem és azóta ott működöm, most mint postatakarékpénztári tanácsos.

Közéleti szereplésemet 1907-ben kezdtem. 1908-ban részt vettem a *Katolikus Népszövetség megszervezésében*, melynek 1912 óta igazgatója vagyok. 1910-ben a III. ker. Katolikus Kör titkára lettem, mely tisztséget tíz évig töltöttem be. Ezen tisztségeimben már élénken résztvettem a III. kerület közéletében. A Katolikus Népszövetségben számos előadást tartottam kulturális, gazdasági és szociális kérdésekről, 1918-ban megalapítottam a III. ker. Keresztényszocialista Pártot, mely 1919-ben *elnökévé* választott. 1919-ben résztvettem a III. ker. Újlaki Katolikus Egyházközség megszervezésében, melynek jelenleg *al-elnöke* vagyok. 1920-ban a III. ker. Első Magyar Nemzeti Asztaltársaság elnöke lettem.

1920-ban, valamint 1926-ban a kereszténypárt listáján, törvényhatósági bizottsági taggá választottak. 1920. óta különböző bizottságokban működöm. Nevezetesen: a pénzügyi, a szociálpolitikai, a közlelémezési, a pénztárra és a számvéviségre, valamint a Községi Élelmszerüzemre felügyelő bizottságban fejtek ki tevékenységet.

A III. kerület fejlesztése és szépítése keretében különösen az utak építése és javítása, a római-fürdői elemi iskola építése, az óbudaí piac létesítése, mind a bizottsági tagsági munkám eredménye. Ezenkívül sok jótékonsági és kulturális egyesületben és a III. kerület kulturális és szociális haladásának előmozdításában működöm közre.

„Aradon született 1868-ban. A középiskolát kitűnően végezte. Még mint érettségiző diák egy fizikai tárgyú értekezésével megnyerte a Kisfaludy-Társaság nagy könyvjutalmát. Szegeden, hol *ki-tüntetéssel érettségizett*) tanárai sokáig büszkén emlegették jeles tanítványukat. Kitarató szorgalmának, kiváló észtehetségének legeklátásabb bizonyosága, hogy a József-műegyetemen mérnöki oklevelet nyert 21 éves korában.

A gyakorlati életben tevékenységét a *folyam- és kultúrmérnöki kérdések* köztöltték le. Ármentesítéssel, belvízszabályozással, iszapoló művek és új árvédelmi módok létesítésével foglalkozott. Ezen a téren több találmánya van.

Az átmentesítés, belvízrendezés és az általános kultúrmérnöki tevékenység kapcsán a többtermelés problémáját szolgálja, ennek érdekében a Mérnöki és Építészegyleti, valamint a Vízügyi és Hajózási Közönyben irodalmi tevékenységet fejtett ki.

Mint *Torontál vármegye törvényhatósági bizottságának választott tagja*, a Torontáli Hírlapban megjelent politikai vezércikkeivel a vármegyében ismert nevet szerzett.

1910 óta a Csepelszigeti Közérdekű Ármentesítő Társulat igazgató-főmérnöke. Ebben a minőségben a székesfőváros árvédelmi biztonságát is hathatósan szolgálja. Mint a meg nem alkuvó keresztény nemzeti irányzat híve, a Keresztény Gazdasági és Szociális Pártnak egyik legtevékenyebb harcosa. Mint a székesfőváros törvényhatóságának bizottsági tagja, a városi politikában a szigorúan vett keresztény nemzeti irányzat egyik fáradhatatlan munkása.

1922 óta a Közmunkák Tanácsának, 1923 óta az Országos Közlekedési Bizottságnak tagja. 1924. és 1925. években a Tisza-Dunavölgyi vízitársulatok főtikára és központi előadója és ettől az időtől mindmáig ennek az ország egyik legte-

kintélyesebb gazdasági szervének központi bizottsági tagja.

1923 január 1 óta a Budapest Székesfővárosi Közlekedési R.-T. igazgatóságának és végrehajtóbizottságának tagja, ebben a minőségben nagy érdemeket szerzett a villamos vasutak megváltásának és talpraállításának rendkívül nagy munkájában.

1922-ben Budapest székesfőváros déli választókerületében *nemzetgyűlési képviselővé* választott. 1926-ban mint a Keresztény Gazdasági és Szociális Párt déli választókerületének listavezetője választott országgyűlési képviselővé.

1928-ban a teljesen tönkrement Ébredő Magyarok Egyesületét megmenti a pusztulástól, talpraállítja, 1928-ban az ÉME egyhangúlag *országos elnökévé*, 1929-ben a Társadalmi Egyesületek Szövetsége (TESZ) társelnökévé választja.

Egész tevékenységét a *kisemberek megsegítésére* és a közélet önzetlen szolgálatában fejt ki. 1923-ban közhasznú és áldásos tevékenységéért Magyarország kormányzója a *kormányfőtanácsosi méltósággal* tüntette ki.

A városi politikában bámulatos a tevékenysége. A Fővárosi Közlöny 1920-1929. évfolyamainak tanúsága szerint *két-százötvennél több ízben szólalt fel*.

A városi közgyűlésen alig kerül szónyegre olyan fontosabb kérdés, melyhez hozzáértő tudással ne szólna. Iskolák, kórházak, fürdők, gáz- és villamosművek, villamos-, bérkocsiviteldíjak, városi bérházak, üzemek, kisipari hitelszövetkezet, hómunkások, úszóstadion, útjelzőtáblák, padok elhelyezése a járdán, bankok lakásépítési programja, Városi Színház bérlete, Hungária gyógyforrás, Angyalföld csatornázása, a BSzKRT tarifapolitikája, járdaszigetek, idénypiacok, a Talbot-féle villamoscentrálé, tüzoltási ügyek,

Károlyi-féle ingatlan megvétele, szappangyárosok visszaélése, tisztviselők fizetésrendezése, templomépítés, katolikus munkásnők otthonának építése, iskolanővéri intézmény, nyugdíjasok helyzete, hitfelekezeti segélyek, szerzetadományok, Manréza-építkezés stb., stb., mind nem kerülte el figyelmét.

Elsősorban szűkebb hazája, választókerülete, a *Ferencváros érdekében* szokott felszólalni. Ismételten meggyőzően fejtegette, milyen elkerülhetetlenül szükséges és fontos közlekedési érdeke a városnak a *borároséri híd*, a *ferencvárosi helyi kikötő felépítése*, a dunaparti teherpályaudvar kitelepítése, ugyancsak eredményesen sürgette a Ranolder-Intézet és a Fáy András gimnázium építkezését.

Buday Dezső az 1922-1926. évi nemzetgyűlés alatt, mint Budapest déli választókerületének képviselője, tagja volt a közlekedési, mentelmi, közigazgatási és véderőbizottságnak. E ciklus alatt hozzászólt minden év költségvetéséhez. Terjedelmes beszédet mondott a vámmentes kikötő, a testnevelés, a székesfővárosi törvényhatósági bizottságának tárgyában, előadója volt a Déldunavidéki h. é. vasút ügyének, sürgette a borároséri híd építését. Mint országgyűlési képviselő 1927 óta minden év költségvetésének tárgyalásában igen élénk részt vesz. 1928-ban interpellálja a belügyminisztert a keresztény nemzeti alapon álló szervezetek gyűlésének megzavarása miatt. Felszólal a végleges házszabályok, a sütőipari munka szabályozása, a rádiótávíróegyezmény, valamint a mentelmi bizottság jelentéseinek ügyében. Beválasztják a földművelésügyi, a közlekedési, a közgazdasági, a közigazgatási bizottságba.

1929 márciusában a közigazgatás rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalásánál tízszer szólt a javaslatához szakszerű tudással. Módosításait csaknem utolsó

betűig elfogadták. Elvei mellett kitart a győzelemig, nem taktikázik, mert azt tartja, hogy a politikában *a taktika az elvek temetője*.

Számtalan érdekes cikke jelent meg a Szózat, A Nép, Fővárosi Hírlap, Magyarország, Új Nemzedék, Ébredő Villamos, Magyar Újság, Népakarat, Nemzeti Élet, Új Lap, Budapesti Újság, Főváros, Nemzeti Újság, Hajdúföld, Szegedi Új Nemzedék, A Posta és a Hazánk c. lap hasábjain. Ez utóbbi az ő elnöksége alatt levő ÉME hivatalos lapja.

E sokféle munkája mellett *ezernyi gyűlésen* szólalt föl Budapesten és az ország különböző helyein.

Nem valószínű, hogy akad még országos képviselő, ki kerületének ügyes-bajos dolgait jobban a szívében viselné. Elve, hogy az emberek sorsának intézéséhez *hideg fej, meleg szív, kemény ököl kell*.

Beszédei, felszólalásai, az ügyefogyottak támogatása, a kérelmezők meghallgatása, kérésük valóra váltása az ő szobrának gránitból való piederstálja. Ráillik a költő szava:

Boldog, ki éltében annyit jót tehet,
Hogy vele nem hal ki szép emlékezete.

Most, mikor zokog a magyar gondolat, sír a magyar sors; most, mikor ádáz szomszédaink sátáni vigyorgással lesik, mikor vérezünk halálra: most *magyarnak lenni*, súlyos kötelességet jelent. Buday Dezső azok közé tartozik, kiknek nemzetmentő hivatás jutott osztályrészül, kik heroikus törekvéseikkel a magyar élet kincsházát kívánják gyarapítani s alája olyan fundamentumot rakni, melyen az utánunk jövők biztosan megállhatnak, melyre biztosan építhetnek, melyen ismét magyar lesz a magyar.

Tiszta férfin jellem. Finom, nobilis családi életet él. Hősi küzdelmeiből részt kér nagyműveltségű hitvese is.”

(Kivonat a közlés a Ferencvárosi Keresztény Gazdasági és Szociális Pártkor fennállásának tízéves évfordulóján, vezére, Buday Dezső közéleti működésének emlékére kiadott füzet adataiból.)

BÜCHLER JÓZSEF

1886-ban Borsodnádason születtem. A betűszedő mesterséget tanultam. A munkásmozgalomban 1900. óta veszek részt. Salgótarjánban 1906-ban az első magántisztviselő-sztrájk miatt megrendszabályoztak és onnan kitoloncoltak. Budapestre kerülve a *Munkásbiztosító Pénztár alkalmazottja* lettem. Innen hívott meg a szociáldemokratapárt a *párttitkári* állásba 1918-ban.

Közben elnöke voltam a Magyarországi Magántisztviselők Szövetségének és éveken át szerkesztettem szaklapjukat. Párttitkári állásomból 1920-ban emigrációba mentem és két év múlva tértem vissza. Pártomnak azóta az eddigi összes *választásé mozgalmait* én irányítottam. Jelenleg a *községi Frakció titkára* vagyok, egyben titkára a szociáldemokratapárt országos községi politikai bizottságának.

A pártközi konferenciákon és egyéb hivatalos eljárásoknál pártomat állandóan képviselem. A pénzügyi, a tizenkettes, a közlekedési, a középítési, a kisajátítási és kölcsönügyi bizottságban, továbbá a központi választmányban működöm. Ezenkívül tagja vagyok a Közmunkák Tanácsának is.

K. Császár Ferenc

Budapesten születtem 1879-ben. Itt tanultam ki összes iskoláimat, külföldön csak nemesítettem tudásomat. Ide van azóta a szívem növe, mikor mint *építész* vagy *szakértő* dolgozom, mikor tanítom, nevelem a felső építőipariskola ifjúságát, vagy midőn szabad időmből áldozok a köznek, különböző szaktestületekben, szövetségben, társadalmi, tudományos s művészi egyletekben; egyesekben *mint közkatona*, másokban *mint elnök*: kiindulván abból, hogy amely társadalmi réteg a kenyérgondon kívül nem juttat valamit idegéletéből s tudásából a köznek is, az elpusztul.

Talán ezen mentalitásnak s készségemnek köszönhetem, hogy kartársaimat a városháza közgyűlési termében képviselhetem a *budapesti Mérnöki Kamara küldöttjeként*.

**dr. Csepregi
Horváth János**

– 1833. március 1-én Csepregen, Sopron megyében születtem. Gimnáziumi tanulmányaimat Kőszegen és Sopronban

végeztem a Szentbenedekrendiek gimnáziumában. A jogot a bécsi és budapesti egyetemeken hallgattam. Résztvettem az 1878. évi boszniai okkupációban, majd a jogtudóságot és 1881-ben az ügyvédi oklevelet szereztem meg. Ekkor Budapesten ügyvédi irodát nyitottam. Az 1882. évben megalakítottam *Monoron* a monori iparosok és kigazdák részére a Monorkerületi Önszegélyző Szövetkezetet, amely máig is fennáll. Azóta folyton foglalkozom *szövetkezeti ügyekkel*, majd 1900 óta szövetkezeti vezetőállásokba kerültem. Ezidőszert a *Magyarországi Szövetkezetek Szövetségének igazgatója* vagyok.

Az 1883. évben a IV. kerületben *esküdtté* választottak. Ezt az állást tíz évig, a kerületi eljáróságok átszervezéséig töltöttem be. E minőségben ipari és közegészségügyi ügyekben jártam el és elnöke voltam a tűzrendészed bizottságnak. Érdekes eset volt, amikor ez a bizottság a többi között megvizsgálta a Károly-kaszárnyát is s megállapította, hogy itt teljesen hiányzik minden tűzrendészed felszerelés. *Edelsheim* Gyula báró akkori budapesti hadtestparancsnok nagyon felfortyant a civil beavatkozás miatt, de csakhamar elhallgatott, mert bebizonyítottam, hogy nemcsak a budapesti, hanem a bécsi tűzrendészed szabályokban is kimondották, hogy a tűzrendészet a polgári hivatalok hatáskörébe tartozik.

1885-ben én kezdtem meg a budapesti ipartestületek alapítását és szervezését. Több ipartestületnél huszonöt évig működtem *mint iparhatósági biztos*. E minőségben résztvettem az iparosmozgalmakban. Az iparoskongresszusokon mint *előadó*, majd *alelnök* és végül *Thék* Endre mellett *mint társelnök* szerepeltem. 1905-ben én kezdeményeztem és szerveztem az Ipartestületek Országos Szövetségét, melynek elnökségétől csak az 1918. évi forradalom idejében váltam meg, amikor a túlzó elemek kerekedtek felül.

Működésem főként szövetkezeti té-

ren fejlődött ki. Szövetkezeteket alakítottam az ipartestületekben és én indítottam meg 1896-ban azt a *szövetkezeti mozgalmat*, melynek eredménye az 1898: XXIII. t.-c. és az Országos Központi Hitelszövetkezet megalakítása volt. Ennek kebelében a legnehezebb feladat: a szakipari és a mezőgazdasági szövetkezetek, vagyis a beszerző, termelő és raktár-szövetkezetek szervezése jutott nekem osztályrészül. 1901-ben beszüntetve ügyvédi irodámat, azóta *egész tevékenységemet a szövetkezeti ügyeknek szenteltem*. Mint az Országos Központi Hitelszövetkezet második ügyvezető igazgatóját 1913-ban áthívtak a Magyarországi Szövetkezetek Szövetségének vezetésére, amelynek alapításában jelentékeny részem volt és ezt mint ügyvezető igazgató 1928. év végéig szolgáltam. Utána nyugalmába vonultam.

Mint *közgazdasági író*, főleg ipari és szövetkezeti téren értem el sikereket, nemcsak nagyszámú szakkikkek, hanem önállóan megjelent könyveim révén: s. Szerkesztettem az „Iparügyek” című szaklapot és a tízkötetes magyar szövetkezeti könyvtárt, melyből eddig kilenc kötet jelent meg. Legjelentékenyebb munkámnak *a magyar szövetkezeti intézmény történetét* tekintem.

Érdemeim elismerésül 1914-ben *a magyar nemességet Csepregi előnévvel* kaptam, 1921-ben pedig *gazdasági jótanácsosi* címmel tüntettek ki.

1919-ben a Wolff Károly által megalakított kereszténypárthoz csatlakoztam és emellett hűségesen kitarok. *Elnöke* vagyok a Józsefvárosi Keresztény Községi Pártnak. 1920 óta pedig állandóan tagja a törvényhatósági bizottságnak, ahol leginkább ipari, szövetkezeti és közlélemezési ügyekben szólok fel.

Dr. Cseh Jenő

Kisgörbön, Zalamegyében, 1881-ben születtem. A középiskolát a bencések esztergomi főgimnáziumában, a jogi tanulmányokat a budapesti királyi magyar tudományegyetemen végeztem s Budapesten szereztem ügyvédi oklevelet.

Három évi *járásbírói* állami szolgálat után *a közjegyzői pályára* léptem.

Az első nemzetgyűlési választások után két éven át voltam *elnöke* a ferencvárosi XX. választókerületi keresztényszociális pártnak, s *helyi igazgatója* vagyok a katolikus Népszövetség ferencvárosi szervezetének, *alelnöke* a ferencvárosi keresztény gazdasági és szociális pártnak és a ferencvárosi keresztény polgári körnek. A Foederatio Emericana 1924-ben alakult Urbana corporatiójának *priori tisztségét* alapításától kezdve öt éven át töltöttem be.

A főváros törvényhatósági bizottságába az 1925-ben tartott választásokon, a *keresztény községi párt programjával* a XX. választókerületben jutottam be s tagja vagyok a közrendészeti, a szociálpolitikai és közjótékonyági, valamint az adószámviteli hivatalok részére megállapított gyakorlati szakvizsgabizottságnak.

Dr. Csécsi Nagy Miklós

1865 szeptember 2-án Szatáron születtem régi, nemes családból. Atyám Szatmáron református lelkész volt. Középiskoláim elvégzése után Budapestre kerültem s itt a kereskedelmi akadémián tanulmányaimat befejezván, 1886-ban a Pesti Hazai Első Takarékpénztár tisztviselője lettem, később Károlyi Tibor gróf meghívására a Károlyi Alajos-féle hagyatéki uradalmak főpénztárosi állását foglaltam el. Jogi tanulmányaim befejeztével ügyvédi diplomát nyertem és az uradalmak jog- és jószágigazgatója lettem. Munkásságomért az uralkodó több kitüntetésben részesített. Mint a Fehérvárosi Országos Lelcház-Egyesület igazgatósági tagja „a lelencügy országos szervezése és államosítása körül szerzett érdemek elismeréséül” kaptam 1895-ben a *Ferenc József rend lovagkeresztjét*. Sokat tevékenykedtem a József főherceg Szanatórium-Egyesület létesítése és országos szervezése körül is. Fáradalmat nem ismerve, áldozatkészséggel karoltam fel és támogattam különben is minden olyan törekvést, mely a nemzet kulturális és gazdasági érdekeit szolgálja.

A közügyek és köz jótékonyág körüli érdemek elismeréséül a király 1911-ben az *udvari tanácsosi méltósággal* tüntetett ki. Polgártársaim pedig ragaszkodásukat és szeretetüket azzal dokumentálták irányomban, hogy a Józsefváros egyik legnagyobb társadalmi korporációjának, a *Józsefvárosi Körnek elnökéül* választottak. A közérdek szolgálatában, továbbá ügy politikai, mint magánéletemben mindenkor az igazság és méltányosság szelleme hatott át és mint a *régi Tiszagárda hű katonája* harcoltam a szabadelvűség eszméjéért. Körelnöki minőségben a legkritikusabb időponttól a mai napig polgártársaim között is a béke és kiengesztelődés politikáját hirdetem. Megszerveztem a Józsefvárosban a Községi Polgári Pártot, melynek programjával az 1925. évi általános választások alkalmával a józsefvárosi XVIII. választókerületben a főváros törvényhatósági bizottságának tagjává választottak.

A politikai életben különösen az *olasz-magyar barátság kimélyítésén* munkálkodtam, nagy jelentőséget tulajdonítván ez antantállammal való szövetségünknek. Főképpen a békerekvízi kérdése körüli sikeres tevékenység elismeréséül az olasz király 1926-ban az *olasz koronarend parancsnoki tiszti keresztjével* tüntetett ki.

Közgazdasági téren is élénk tevékenységet fejték ki s több ipari vállalat és pénzintézet igazgatóságában irányító szerepet játszom. Élénk részt veszek a pártéletben, tagja vagyok a főváros jogügyi, katonai, lakásügyi, lakbérleti és szociális bizottságának. Több ízben szólaltam fel a főváros autonómiájának és a polgárság gazdasági érdekeinek védelmében. A polgári jog és gazdasági rend alapját alkotó *tulajdon védelmében* úgy a bizottságokban, mint a közgyűlésen tiltakoztam a háztulajdon indokolatlan korlátozása ellen.

Közgyűlési beszédeimben behatóan foglalkoztam a *lakásforgalom megkötöttségének káros következményeivel*, az építkezés, a hitelviszonyok és általában a köz-

gazdasági élet szempontjából. Statisztikai adatokkal igazoltam, hogy a lakások megkötöttsége mesterséges lakáshiányt teremtett, aminek megszüntetése csak a lakások felszabadítása útján lehetséges. A lakásforgalom korlátozása rontja, megnehezíti az építkezési hitelt, diszparitást idéz elő a bérházak között, az olcsó hitel legfőbb tényezője a lakástermelésnek, amit hatóságilag támogatni, nem pedig az e téren is érvényesülni vágyó magán-tevékenységet megnehezíteni kellene.

Indokoltnak tartom a hadikölcsöntulajdonosoknak jogos követelését, a kötvények minimális, de legalább tízszázalékos valorizációjára nézve. Ez a körülbelül kilenc milliárd aranykoronát kitevő és a nemzeti becsület garanciájával igénybevett államkölcsön kilencszáz millió pengő ötszázalékos új kötvénnyel beváltható lenne anélkül, hogy az állam büdzséjére zavarólag hatna, mert az évi 45 millió pengős járadék nem billentené fel a pénzügyi egyensúlyt, ellenben új tőkét teremtve, új vért öntene gazdasági életünk vérszegény organizmusába. Sok becsületes, áldozatkész polgára a hazának örülne, ha tőkéje egy kis töredékét viszontláthatná, szaporodnának a betétek, s a tőke nagy részben új építkezésben keresne elhelyezést? ami azért is üdvös lenne, mert az építkezésnek hatósági forszírozása könnyen káros következményekkel járhat.

Szóváttam a közgyűlésen a szállodaipar válságos helyzetét és kértem az ezt az iparágat oly súlyosan terhelő *idegenforgalmi adók eltörlését*, ami az idegenforgalomra is jótékonyan hatna és ezzel az ipar és kereskedelem terén érvényesülő magán-tevékenység is közvetve nagyobb keresethez jutna. A Magyar Borkereskedő Egyesületének felkérésére a borkereskedelemre bénítólag ható, s az új bor feltételek adómentességére vonatkozó rendelet hatályon kívül helyezésével kieszközöltem, a jövedéki és fogyasztási adóhoz fűződő fővárosi érdekek teljes biztosítása mellett, hogy a behozott új bor

árát tíz, illetve hatszázalékos levonással vették a forgalmi adó alapjául.

A közgyűlésen sürgettem *azoknak a fővárosi üzemeknek megszüntetését, melyek az iparnak és kereskedelemnek indokolatlan és jogosulatlan konkurrenciát okoznak*. Az idegenforgalom hathatós fejlesztése érdekében kívántam, hogy a fővárosnak *fürdőváros jellege* minél hatásosabban kidomborodjék a fürdők modernizálása és európai nivóra való emelése által. E célból kívánom a főváros környékén levő gyógyfürdők és gyógyforrások megszerzését, hogy ezek a modern higiénia és fürdőkultúra legmagasabb igényeit is kielégítsék. Indítványoztam a közgyűlésen, hogy az Erzsébet-sósfürdő eladására vonatkozó ajánlattal a tanács behatóan foglalkozzék, s így kellő előkészítés után az adásvétel ügyében a közgyűlés dönthessen.

A szabadságharc némely dicső és gyászos emlékének megörökítése végett indítványoztam a közgyűlésen, hogy a főváros által megvásárolt Egyetem ucca 6. alatti gróf Károlyi-palota tűzfalán nagyobb szabású *domborművön* örökítsék meg a *Károlyi* István gróf által alapított 16. számú huszárezrednek a palotából a harctérre vonulását, s ugyanígy *márványtáblával jelöljék meg* a palotának azokat a történelmi nevezetességű szobáit, ahol Baththyány Lajos grófot, az első magyar felelős miniszterelnököt elfogták, s azt a szobát is, ahol a gaz Haynau halálos ítéleteit aláírta.

Mint a szünügyi bizottság tagja, magamévá tettem a tanácsnak a Városi Színház bérletének meghosszabbítását és jelentékenyebb dotálását célzó álláspontját. Közgyűlési felszólalásomban ismerttettem azokat a nehézségeket, amelyek a színház művészi vezetésével járnak, ha a színházbérlet meg akar felelni a szerződészerű kötelezettségeinek, s a fővárosi közönség követelményeinek. A szubvenció azért nem sok, mert sokkal többbe kerülne a színház a fővárosnak, ha azt maga adminisztrálná.

Küzdöttem a *lakás gazdasági (háztulaj-*

donosi) kamarák jelállításáért, melyeknek jogi, gazdasági és társadalmi rendünkben feltétlenül megvan a létjogosultsága a földvagyon, s a különböző foglalkozások képvisellete mellett. Kell, hogy a földvagyon után ez a leghatalmasabb vagyont kategória, különösen a fővárosban, törvényesen elismert jogi testülethez jusson, pláne akkor, midőn az új -fővárosi törvényjavaslat a virilizmus helyébe az érdekképviselati rendszert lépteti, s a házvagyon megfelelő érdekképviseléről nem gondoskodott. A sérelem kireperálása tehát a lakásgazdasági kamarák feladata lenne.

Csillag Ferenc

1881-ben Pápán születtem. A nyomdász mesterséget tanultam. Fölszabadulásom óta tevékenykedem a nyomdai munkásság szakszervezeti munkájában és a szociáldemokrata pártszervezeti mozgalomban. A nyomdászoknál évek hosszú sora óta bizalmiférfi, majd a szabadszervezeti bizottság tagja vagyok. Állandó munkatársként dolgozom a *Typographic*. című szaklapnál. Résztvettem a téglagyári munkások vidéki szervező munkáiban. A szociáldemokratapárt tisztviselője,

később adminisztratív titkára voltam. Ezidőszerint megint nyomdában dolgozom, a törvényhatósági bizottságban elsősorban közegészségügyi, köztisztasági, közvilágítási ügyekkel foglalkozom.

Dr. Csilléry András

1883 október 22-én Budapesten születtem. Orvosi tanulmányaimat a királyi magyar Pázmány Péter tudományegyetemen végeztem, ahol 1908-ban nyertem doktori oklevelet, 1909-ben tisztiorvosi, 1911-ben iskolaorvosi és középiskolai egészségügyi képzést szereztem. 1908-tól 1911-ig mint tényleges honvédorvos szolgáltam, s mint *ezredorvos* vonultam nyugállományba.

A háború kitörésekor önként jelentkeztem harcéri szolgálatra és a 12., majd a 20. honvéd gyalogezred kötelékében mint ezred-orvosfőnök teljesítettem arcvonalbeli szolgálatot. 1915-ben a honvédelmi minisztérium egészségügyi osztályába rendelték be, hol mint fogalmazóriszt, majd mint előadó, utóbb orvos-személyügyi referens működtem, s az egészségügyi intézetek szervezését irányítottam. Harctéri szolgálatom alatt legfelsőbb dicséző elismerésben részesültem, később

megkaptam az ezüst Signum Laudist, a porosz Vöröskereszt és a magyar Vöröskereszt II. osztályú díszjelvényeit. 1918 májusában soronkívül *törzsorvossá* léptettek elő.

Az októberi forradalom és a proletáruralom alatt az ellenforradalmi szervezkedésnek álltam az élére. A „Fehér Ház”-szervezetnek egyik irányító tagja voltam. Jelentős feladatot vállaltam az 1919 augusztus 6-i puccs kivételében, s a Peidl-kormány eltávolításában. A Friedrich-kabinetben 1919 augusztusától decemberéig mint *népegészségügyi miniszter* nehéz munkát végeztem a háború és a forradalmak folytán lerombolt egészségügyi viszonyok rendezése, valamint a népjóléti minisztérium szakszerű reorganizációja terén.

Ez időtől fogva tevékeny részt vettem a politikai életben és a főváros polgárságának vezetésében, irányításában. 1920 óta tagja vagyok a főváros törvényhatósági bizottságának, 1922-ben Budapest északi kerülete *nemzetgyűlési képviselővé választott*, majd 1926-ban ugyanennek a kerületnek *országgyűlési képviselője* lettem. Úgy a városházán, mint a parlamentben főképpen közegészségügyi, közkórházi, közigazgatási, továbbá tanügyi és szociálpolitikai téren fejtek ki működést. A Keresztény Községi Pártnak, valamint a Keresztény Gazdasági Pártnak vezetői közé tartozom.

Ugyancsak 1919 óta tevékenyen közreműködöm az orvostársadalom megszervezésében és tömörítésében is. Egyik megalapítója vagyok a Magyar Orvosok Nemzeti Egyesületének, melynek 1922-től 1928-ig ügyvezető igazgatója voltam. Közben megalapítottam a MONE Orvostársadalmi Szemlét, mint az egyesület hivatalos lapját, melynek öt éven át felelős szerkesztő tisztét töltöttem be.

Az orvostársadalom többi szervezetében, így az Országos Orvosszövetség igazgató-tanácsában, a Budapesti Orvosok Szövetségének választmányában s a különböző tudományos egyesületekben ugyan csak az egészségügynek és munkásainak

érdekében dolgozom. Ezirányú munkásságom elismeréséül 1927 decemberében az Országos Orvosszövetség kongresszusa egyhangúlag *elnökké* választott. E fontos pozícióban nagy igyekezettel láttam hozzá az orvosi rend nehéz egzisztenciális problémáinak megoldásához. Rövidesen megalapoztam a szövetség orvosi nyugdíjintézetét, külön szakosztályokat hívtam életre az egyes orvostársadalmi érdekcsoportok céltudatos együttműködésének kifejlesztése érdekében. A szövetség programjának homlokterébe állítottam a kurukszás elleni küzdelmet, a művi vetélések korlátozását, a lakáshygienét és a népbetegségek elleni küzdelmet. A közegészségügy érdekében évek során át kifejtett tevékenység honorálásaképpen a népjóléti miniszter 1927 decemberében az Országos Közegészségügyi Tanács rk. tagjává nevezett ki.

Fontos szerepet vittem a szociális biztosítással kapcsolatos újabb törvények megalkotásánál és az ilyen vonatkozású közintézmények szervezetének reorganizálásánál. 1928 novemberében az *Országos Társadalombiztosító Intézet főorvos-igazgatójává* neveztetvén ki, országgyűlési képviselői mandátumomtól megváltam.

Közéleti elfoglaltságom nem akadályoz orvosi hivatásom teljesítésében, mert ma is folytatok magánygyakorlatot mint fogorvos és röntgenológus. Még 1908-10. években a budapesti egyetem fogászati klinikáján Árkövy professzor mellett megszereztem a fogorvosi szakképesítést, majd Berlinben folytattam további kiképzésemet, főleg röntgenológiában. 1913-ban megszerveztem s éveken át vezettem az Egyetemek Kórház-Egyletének fogászati ambulatoriumát. Szakmunkásságom elismeréséül a Magyar Fogorvosok Egyesülete 1917-ben tiszteletbeli tagjává választott. Ugyancsak kezdeményezésemre a Magyar Fogorvosok Egyesülete 1918-ban felállította a fogorvosképző szakiskoláját, melynek keretében éveken át a stomatológiai Röntgent tanítottam.

A debreceni Tisza István-egyetem 1921-ben engem hívott meg a létesítendő fogászati tanszék előadó-tanáruul. 1926-

ban az olasz jogorvosok szövetsége tiszteletbeli tagjává választott, 1929-ben a népjóléti miniszter a *jogászati ügyek miniszteri biztosává* nevezett ki, országos hatáskörrel. A tisztiorvosi és orvosi továbbképző tanfolyamok állandó előadójaként működöm, ezenkívül tekintélyes szakkörök meghívása folytán, úgyszintén állami kiküldetésben gyakran tartottam – így legutóbb Rómában – tudományos szakelőadásokat.

Dr. Csilléry Béla

Kiskunfélegyházán, 1879 június 23-án születtem. Középiskoláim elvégzése után a budapesti egyetemen 1902-ben jogi doktorátust szereztem.

Működésemet 1904-ben a budapesti adófelügyelőségénél mint *penzügyi fogalmazó-gyakornok* kezdtem meg. 1907-ben *penzügyi fogalmazóvá* neveztek ki, majd 1909-ben mint *segédtitkár* a pénzügyminisztériumba, a közgazdasági és vasúti ügyosztályba helyeztek. 1923-ban *miniszteri tanácsossá* neveztek ki, és megbíztak az Adóügyi útmutató- és ellenőrző-hivatal főnökének helyettesítésével.

1926-ban *penzügyigazgatóvá* léptem elő. 1927-ben átvettem az újonnan meg-

szervezett pénzügyigazgatóság vezetését.

Ismereteimet és szolgálataimat felsőbb helyről több ízben vették igénybe fontos pénzügyi kérdések elintézésénél. A háború alatt a pénzügyminiszter számos gazdasági alakulat ellenőrzésével bízott meg.

A forradalom után résztvettem a kommunista üzemek felszámolási munkálataiban és megszerveztem a forgalmiadó ellenőrzését. Tevékeny részt vettem a székesfővárosi *penzügyigazgatóság megszervezésében is*. Munkásságom elismerésül a *II. osztályú polgári hadi érdemkereszt*tel tüntettek ki.

Dr. Csóka Lajos

1885 december 13-án Garamdamásdon (Bármegye) születtem. A középiskolákat az esztergomi Szentbenedek-rendi főgimnáziumban, az egyetemet a budapesti tudományegyetem bölcsészeti karán végeztem. Itt nyertem a *bölcsészeti doktori* oklevelet is. A budapesti *Zrínyi Miklós áll. reál-gimnázium rendes tanára* vagyok, továbbá a főváros törvényhatóságának két cikluson át. tagja, ahol a közoktatásügyi és a képzőművészeti bizottságba választottak be. Delegáltak a Pedagógiai Filmgyár igazgatóságába is.

Dalmady Ödön

Budapesten, 1874-ben születtem. Dalmady Győzőnek, a költőnek a fia vagyok. Már egyetemi hallgató koromban tevékeny részt vettem a hazafias ünnepélyek szervezésében és vezetésében, az ifjúságnak többször ünnepi szónoka voltam. A proletárdiktatúra utáni időben ugyancsak nemzeti szellemű egyesületek alakításában vettem részt. Öt évig főtitkára voltam, ma pedig *elnöke* a Magyar Építészek és Mérnökök Nemzeti Szövetségének, *társelnöke* a Társadalmi Egyesületek Szövetségének.

Számos külföldi tanulmányutat tettem, előbb a m. kir. államvasutak szolgálatában, később a vasúti és hajózási főfelügyelőség megbízásából. Több újítást honosítottam meg a hazai vasutaknál. Külföldi utaimról szépirodalmi tudósításokat és több szaktanulmányt írtam. Szépirodalmi cikkeim régebben a Hazánk-ban és a Fővárosi Lapok-ban jelentek meg, később a Vasárnapi Újság-ban, a Magyarországbán, újabban mind több napilapban, továbbá a Magyar Szemlé-ben, a Nemzeti Figyelő-ben, az Irodalomtörténet-ben. Számos előadást tartottam a műszaki és közgazdasági egyesületekben.

Szakirodalmi cikkeim közül, melyek a magyar tudományos szaklapokban jelentek meg, többet németre és franciára is lefordítottak. Kiemelkedőknek tartom a következő tanulmányaimat: Az ikervári villamosművek (Budapest, 1900), Vasúti biztosítóberendezések fejlődése Magyarországon (Budapest, 1919), A vasúti beruházásokról (Budapest, 1929), A m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőség hatvanéves jubileuma (Budapest, 1929), Budapest közlekedési problémái (Nemzeti Figyelő).

A törvényhatósági bizottság kebelében főként a közlekedési bizottságban fejtek ki működést.

Darvas Gyula

Amíg városatya lettem? Bizony *szép pár esztendő* telt el. 1872-ben születni (Jánoshidán, Jásznagykunszolonok m.) és 1925-ben városatyává választatni. .. úgy-e elég hosszú idő. Így szokott ez lenni, könyök nélkül a politikában. De meg abban a közületben, melynek a nemzeti érzés és a szintisza polgári demokrácia volt zászlajára írva és amelynek örökméklkü és örökértékü vezére *Vázsonyi Vilmos* volt, egyes ritka eseteket kivéve, csak e gondolatokkal telített és hűségükben kipróbált emberek szavára figyeltek fel.

En illő szerénységgel vártam a sorrendet. Több mint két évtizeden át volt már második otthonom a Központi Demokrata Kör, amikor 1920 tavaszán, a háborút és forradalmakat követő nehéz időkben kaptam a felszólítást, hogy a Ferencvárosban is csináljak demokrata kört.

Néhány jó *meghitt* liberális gondolkozású barátommal hozzá is fogtunk a szervezkedéshez. Sikerrel. A jobb jövőt váró polgárság tömegesen csatlakozott a demokrácia zászlaja alá. Akkor aztán, amikor az 1925-iki választási mozgalmak

megindultak, a vezér, valamint a régi és új fegyvertársak bizalma a XXI-es választókerületben egyhangúlag jelölt és megválasztott.

Igen ám, de amíg egy várospolitikus-jelölt eljut odáig?

Terménynagykereskedő vagyok, (*Szilas* és *Darvas cég* beltagja), aki export és import tevékenységem ideje alatt sűrűn jártam a külföldet. Tapasztalataimat igyekeztem itthon propagálni. Felhasználásaim, a szaklapokba írt cikkeim és jelentéseim tárgyát mindenkor a hazai, kereskedelem témái közül választottam. Mint városatya a *közélemezési bizottságban működöm*. Mások bírálják el, milyen sikerrel. De ez idő alatt külföldi utaimon, különösen a *közélemezési kérdéseket* tanulmányoztam. Végigjártam Berlin, Drezda, Leipzig, Hamburg, Amsterdam, Rotterdam, Hága piacait és vásárcsarnokait. A látottakat igyekeztem itthon hasznosítani.

Annyit szerénytelenség nélkül is a magam javára írhatok, hogy a háborút és a forradalmakat követő években, a nyílt piacokon és a vásárcsarnokokban gombamódra elszaporodott *ál-őstermelők és ál-kereskedők* káros és árdrágító hatású tevékenységéről lerántottam a leplet, s ennek a termelésre és a legális kereskedelemre egyaránt káros hadnak abnormis számát alaposan meggritkítottam. Nem kis feladat egy milliós városnak zavartalan közlemezése. Ha akár a beszerzési, akár tarifális, akár pedig értékesítési hibáira hívtam fel az illetékesek figyelmét, azt hiszem, a nagy épülethez egy-egy szerény téglával én is hozzájárultam.

A *kikötőbizottságnak* is tagja vagyok. De ott, úgylátszik, „kikötötték”, hogy az alakuló ülésen kívül többet nem is tartanak. Pedig ott is lenne egy pár szavam a tőlünk elterelődött tranzító-kereskedelem érdekében.

Egyet azonban örömmel állapítok meg. Míg ennek a mostani városházi ciklusnak a kezdetén a *pártpolitika* szenvedélyei uralkodtak, addig ez a tempó hama-

rosan átsapott *az alkotó munkába* és nemes versengés indult meg a pártok között, a mindnyájunk által rajongásig szeretett fővárosunk érdekében.

Deák Lajos

1885-ben *Lentiben* születtem. A molnár mesterséget tanultam. 1904-ben kerültem a munkásmozgalomba. Rövidesen vezetőségi tagja lettem a molnár munkások szakszervezetének, majd 1908-ban annak központi elnöke, három év múlva pedig szakszervezetének titkára. Amikor a molnárok és malommunkások egyesültek az élelmezési ipari munkásokkal, az új egyesülésnek, az Élelmezési Munkások Országos Szövetségének *titkára* lettem 1920-ban és azóta szerkesztem az Élelmezési Munkás című szaklapot. Éveken át helyet foglaltam a szociáldemokrata párt vezetőségében, jelenleg az országos pártválasztmány végrehajtóbizottságának tagja, továbbá a XIV. szociáldemokrata párt-szervezetnek 1919 óta elnöke, a Magyarországi Munkások Gyermekebarát Egyesületének főtitkára vagyok. A közlemezési és a községi kenyérgyári bizottság tagjaként főként *közlemezési problémák* megvitatásában veszek részt.

Dr. Deményi Aladár

1884-ben Nyitrán születtem. Gimnáziumi tanulmányaimat a budapesti V. ker. állami főgimnáziumban végeztem, majd a budapesti kir. magyar tudományegyetem jogi fakultására iratkoztam be. 1907-ben avattak *jogi doktorrá* s 1913-ban szereztem *ügyvédi oklevelet*. Röviddel utána *ügyvédi irodát* nyitottam.

Az 1925. évi községi választás alkalmával a törvényhatósági bizottság póttagjává választottak, majd 1928-ban rendes tagként behívtak a közgyűlésbe. Az Egységes Községi Polgári Párt tagjaként a jégügyi bizottságban szerepelek.

Tagja vagyok a pesti izraelita hitközség képviselőtestületének is.

Főleg *nemzetgazdasági és pénzügyi problémák* érdekelnék. Számos ilyen irányú cikkem és értekezésem jelent meg a különböző szaklapokban, folyóiratokban és napilapokban.

1929-ben a Kormányzó úr *m. kir. kormányfőtanácsossá* nevezett ki.

Deutsch Jenő

1879-ben a *tolnamegyei Mislán* születtem. A munkásmozgalomban 1901 óta veszek részt és pedig elsősorban a kereskedelmi alkalmazottak mozgalmában. Kezdeményezésemre egyesült annakidején a Kereskedelmi Alkalmazottak Egyesülete a magántisztviselők szervezetével és ennek az új testületnek 1918 végéig voltam a vezető titkára. Amikor a két szervezet megint külön szakszervezetté alakult, a *Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Szövetségének főtítkára* lettem. Szerkesztettem a *Magánalkalmazott* című havi folyóiratot.

A szakmai mozgalom mellett tevékeny részt veszek a szociáldemokrata párt és a munkásság szövetkezeti mozgalmában. Tagja vagyok a Magyarországi Szociáldemokrata Párt vezetőségének és a Szakszervezeti Tanácsnak. Hosszabb időn ár igazgatósági tagja voltam az Általános Fogyasztási Szövetkezetnek. Jelenleg felügyelőbizottsági tagja vagyok a Törekvés Takarékpénztárnak és a Corvinia Biztosító Társaságnak. *Alelnöke voltam a Ferenc József kereskedelmi kórháznak és*

tagja az Országos Munkásbiztosító Pénztár igazgatóságának.

Három kisebb önálló munkái írtam: A kereskedelmi alkalmazottak helyzete Magyarországon a békében, a háborúban és az 1918-1921. években címmel. A törvényhatósági bizottságban elsősorban a kereskedelem és a kereskedelmi alkalmazottak érdekében, továbbá közegészségügyi és közéletmelzési kérdésekben szóltam fel.

Deutsch Mór

1869-ben Győrött születtem. Atyám ugyanitt *sütőmester* volt. Az ő műhelyében voltam eleinte tanonc, utóbb pedig Pápán, *Buchsbaum* Ignác *sütőmesternél*. Felszabadulásom után *Frankfurt am Mainben dolgoztam mint segéd*, onnét katonai szolgálat teljesítése céljából hazajöttem és három évig a komáromi 5-ös vár-tüzérezrednél szolgálva, tűzmesteri rangot értem el. Katonai szolgálatom után 1893-ban Budapesten önállósítottam magam. Azóta megszakítás nélkül állandóan Budapesten gyakorlom iparomat.

Több mint huszonöt éve annak, hogy a *Budapesti Sütőipartestület elöljárósági*

tagja lettem. Azóta több minőségben, 1913 óta pedig *elnöki tisztségben* veszek részt a budapesti *sütőiparosság* ügyeinek intézésében, emellett azonban a magyar *sütőkészművesipar országos mozgalma*ban is tevékenykedem. Ezzel párhuzamosan a körülbelül tizennyolc éve fennálló *Budapesti Sütőiparosok Körének* alapításában és fentartásában is résztvettem, nemkülönben nagy munkát végeztem a *Sütőmunkaadók Szövetségében* is, amelynek jóidéig *elnöke* voltam.

A háború alatt és az azt követő időben a főváros élelmezésének, illetve kenyérellátásának biztosítása érdekében dolgoztam. Mindazokon a tanácskozásokon, amelyeket az akkori közéletmelzési minisztérium, valamint a főváros a liszt és a fa beszerzése és elosztása céljából tartottak, a budapesti *sütőipar viszonyairól, szükségletéről és termelési képességéről* tőlem szereztek az illetékes körök információt, *sőt* több ízben velem *együtt* dolgozták ki a kiadandó rendeletek tervezeteit. Ebbeli működésem elismeréseképpen hívtak meg az *Országos Közéletmelzési Tanács* megalakulásánál annak *rendes tagjává*. Utóbb, amikor a drágaság elleni mozgalom hatósági intézkedéseket tett szükségessé, a lisztből való termékek termelési költségeinek és piaci árának szabályozása körül is jelentős munkaterhét kellett vállalnom és az Országos Központi Árvizsgáló Bizottság élelmezési osztályában a *sütőipar részéről delegált előadó* voltam.

A háborúba 1916-ban mint *nép jel kelő őrmester* vonultam be és 1918 közepéig részben Budapesten, részben a hadtápterületen szolgáltam.

Ipari közeleti munkásságomat a kormány az *arany érdemkereszt* adományozásával jutalmazta. Az 1907. évi budapesti nemzetközi *sütőipari kiállítás*on az *aranyérmert* kaptam. Az Országos Ipari egyesület 1922-ben az egyesületi *ezüst díszérem* adományozásával tüntetett ki.

A Budapesti Kereskedelmi és Ipar-kamara rendes *beltagja*, a kamara által

a tisztességtelen verseny dolgában alakított zsűri tagja, az Országos Iparegyesület igazgatósági tagja, a kamara által alapított mestervizsgáló bizottság elnöke vagyok. Tizennégy éven át a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztárnak igazgatósági tagja, az Országos Balesetbiztosító Pénztár igazgatóságának pedig póttagja voltam. Sokáig foglaltam helyet a Budapesti Állami Munkaközvetítő választmányában. Alelnöke voltam az Ipartestületek Országos Szövetségének és az országos iparegyesületi kongresszusokon több ízben töltöttem be az előadói tiszteletet.

Társelnöke vagyok a gróf Hadik János elnöklete alatt álló Országos Kézműves Testületnek, *ülnöke* a budapesti kir. ítélőtábla előtt működő vegyes bíróságnak, *ülnöke* az árdrágítást ügyekben ítélő büntetőtörvényszéki tanácsoknak s ezen tanácsok mellett, valamint a polgári tanácsokban sütőipari szakkérdésekben több ízben az igazságügyminisztérium által is felkért *sütőipari szakértő* voltam.

Közreműködtem szakmám kulturális, társadalmi és gazdasági megerősödése érdekében. Több tanulmányutat rendeztem kartársaim részére külföldre, így Párizsba, Londonba, Wienbe, valamint Németország és Csehország több városába. Munkám eredménye az *ipartestületi székház átépítése*, ami nemcsak jelentős munkaalkalmat adott a legsúlyosabb pangás idején a budapesti építőiparnak, hanem az ipari közéletnek olyan helyiségeket teremtett, amelyek a nagy európai metropolisokban is becsületére válhatnak a kézművesipari mozgalmaknak.

Abból az alkalomból, hogy *hatodízben lettem a magyar sütőipar-közélet vezetője*, a sütőiparos szervezetek 1929 májusában szép ünnepségeket rendeztek és az Unió Sütőiparosok Lapja rendkívüli ünnepi számot adott ki.

Mint fővárosi törvényhatósági bizottsági tag, a közéleti bizottságnak is tagja vagyok.

Dr. Déri Ferenc

1874 november 1-én Endrődön, Békés megyében születtem. Középiskoláimat Mezőtúron, Szarvason és Budapesten végeztem. Egyetemi tanulmányaim idejében, 1895 január 14-én léptem a főváros szolgálatába. 1896-ban fogalmazógyakornok, 1898-ban fogalmazó, 1904-ben tanácsjegyző, 1910-ben pedig tanácsnok lettem és 1915-ben *alpolgármesterré* választottak meg. Eleinte a közoktatási ügyosztályban működtem, ahol a személyzeti ügyeknek voltam az előadója. Emellett én dolgoztam ki az ügyosztály nagyobb előterjesztéseit és javaslatait. Nagyobb munkáim ez időről: az igazgatók szolgálati szabályzata, az iparostanonciskolák szakirányú átszervezése, az új tandíjszabályzat, a napközi-otthonok szervezése stb.

Tanácsjegyzővé történt megválasztásom után a *penzügyi osztályba* kerültem, ahol három évet töltöttem. Ez idő alatt elkészítettem a többi között a Községi Takarékpénztárra vonatkozó előterjesztést, a nagy kövezőkölcson felvételére vonatkozó munkálatokat, az üres telkek megadóztatására és az értékelkedési adó

behozatalára vonatkozó nagy tanulmányt. Én készítettem azt a kormányhoz intézett felterjesztést is, amely a főváros pénzügyi helyzetét ismertette és hozzájárulást kért az állami feladatok elvégzésének költségeihez. A kormány az előterjesztésben foglaltak méltánylásával kétmillió korona támogatást eszközölt ki a törvényhozástól.

A pénzügyi osztályból a polgármester az *V. kerületi elöljáróság*hoz helyezett át, hogy alkalmam legyen a kerületi közigazgatást is megismerni. Kévéssel ezután azonban a polgármester visszarendelt a városházára az *I. ügyosztályba*, ahol akkor éppen a lakásbérleti szabályrendelet volt tárgyalás alatt. Átvettem ennek előadói tisztét és vittem egészen az ügy befejezéséig. Kidolgoztam azonkívül a házmeisteri szabályrendeletet is. Egyik legnagyobb munkám a főváros észrevételeinek előkészítése volt az új ipartörvénytervezetre vonatkozólag. E munkámért úgy felettes hatóságaim, mint a szakkörök részéről igen sok elismerésben részesültem.

Tanácsnokká történt megválasztásom után két évig a jogi, ipari és rendészeti ügyosztályt vezettem s ez idő alatt több szabályrendeletet készítettem elő, továbbá előterjesztést tettem a hatósági cselédközvetítés behozatalára és cselédotthonok létesítésére.

A közoktatási ügyosztály vezetését 1912 január 1-én vettem át. Négy évi működéséből csak harmadfél év esik az alkotó munkára, míg az 1914-15. háborús években, nehéz és szívós munkával a zavarokat kellett elsimítani és az iskolák színvonalát kellett fentartani, ami teljes mértékben sikerült is. Közoktatásügyi tanácsnokságom alatt a fővárosi oktatási intézetek száma ötvennel szaporodott. Az új intézetek között van a Pedagógiai Szeminárium, a Továbbképző Szabad Iskola, egy felsőkereskedelmi iskola, öt női kereskedelmi tanfolyam, négy polgári fiú-, három polgári leány-, tizenhét elemi iskola és tizennyolc óvoda. Az elemi oktatás terén kiadtam

a fővárosi iskolák Helyi Tantervét, melyet a szakkörök korszakalkotónak ítélték. Kifejlesztettem a kisegítő iskoláknak az egész főváros területére kiterjedő hálózatát a gyengébb tehetségük védelmére. A mintaszerűvé fejlesztett tanügyi adminisztráció eredményeképpen szolgálati szabályutasítás-tervezet létesült, melyhez az egész tanítóóság hozzászólhatott, és amely immár a tárgyalásra egészen elkészült. Az elemi iskolák szociális irányú munkáját bő adatgyűjtéssel egységessé tettem. Ennek eredménye volt a Gyermektanulmányi Kiállítás.

A szakoktatás terén első alkotásom volt a kereskedőtanonciskolák szakirányúvá fejlesztése. Ugyanígy a női kereskedelmi tanoncok is speciális kurzusokat nyertek, a női kereskedelmi szaktanfolyamok utasításait is kiadtam, s megindítottam a felsőkereskedelmi iskolák tanítástervi reformját, amely azóta már életbe is lépett.

A középfokú oktatás terén megindítottam a fővárosi polgáriiskolák helyi tantervi munkálatait. Intenzívvé tettem a németnyelvi oktatást a csoportrendszer általánosításával és a Pályaválasztási Tanácsadóval a reális és produktív pályák felé tereltem a tanulóereget. A testnevelés terén első helyre tettem a szabadtéri tornát és a svédornát, általánosítottam az úszás tanítását, a játékot, a korcsolyázást, a népies táncokat és az egyéb sportokat'. Az első ingyenes gyógytornakurzusokat szintén én állítottam fel. A szabadtéri tornatanítás céljából számos kisebb játszótérrel rendeztem be és hat nagyobb játszótér berendezését a háború tett lehetlenné. Híve voltam nemcsak a szabadtéri tornának, hanem egyáltalán a szabadban való oktatásnak. A kerti iskolának megfelelő nagy területet szereztem, hogy minél több tanuló részeseülhessen a szabadban való oktatás áldásaiban. Megindítottam az erdei iskolák szervezését, kiszemelve a hozzávaló területeket, a végleges szervezésben azonban a háború megakadályozott.

Egyik reformtörekvésem volt az év-

végi osztályvizsgálatok eltörlése, aminek érdekében több felterjesztést intéztem a kultuszminisztériumhoz. Ennek eredményeképpen az elmúlt tanévben a felsőkereskedelmi iskolákban máris elmaradtak az osztályvizsgálatok.

Új típusú oktató intézményeink főszeméje: a meglévő intézményeket betetőzni olyan szabadabb szervezetű intézményekkel, melyek megfelelő gyakorlati és elméleti továbbképzést nyújtanak. Legfelsőbb fokon ezt a célt a Pedagógiai Szeminárium szolgálja, mely a kezdő tanító-ságot már alkalmaztatása előtt gyakorlatilag kiképzí és a fővárosi viszonyokkal megismerteti. A már alkalmazott tanító-ság számára pedig kohója lett ez a modern pedagógiai eszméknek.

Ugyancsak a továbbképzést szolgálja a modern nőnevelés érdekében létesült Továbbképző Szabad Iskola, mely úgy a női hivatás, mint a gyakorlati mesterségek és művészetek szolgálatában egész sor szabadon választható tanfolyammal igyekszik a női nemzedéket produktív pályákra nevelni. Nem feledkeztem meg emellett az általános műveltségbeli szükségletekről sem és ezt teljesen modernül határoztam meg, úgyhogy abból még a rendszeres újságismertetés sem hiányzott.

A háború alatt az iskolák szociális intézményeinek egész sora létesült. Itt régi terveim közül sokat valósíthattam meg. Mindjárt a háború elején két bölcsődét állítottam fel. A napközi-otthonok teljesítőképességét megsokszoroztam és működési körüket a kisdédóvokra is kiterjesztettem. A Gyermekbarát Egyesülettel karöltve gondoskodtam a szegény tanulók étkeztetéséről, a szegény tanulók felruházása érdekében pedig már 1914-ben, s még inkább 1915-ben nagyarányú akciót kezdtem, amely teljes sikert ért el. Ugyancsak a gyermekvédelem céljából megszerveztem a szünidei intézmények egész sorát: a szünidei napközi-otthonokat, az üdülotelepeket, amelyek ötszáz szegény és beteg gyermeknek szereztek üdülést, a rendszeres kirándulásokat, a

játéknapokat, a szünidei tornatanítást és a nagyarányú gazdasági munkát, amely mintegy százhusz holdon a tanulók ezreit foglalkoztatta. A termést a tanulók a szüleinek hazavitte. Ezt a munkát az iskolai növénykert kifejlesztésével tudtam megszervezni.

Valósággal emberfölötti munkát kellett végezni a háború beálltával, amikor az iskolahelyiségek nagy részének megkímélésén vagy felszabadításán, az iskolák megfelelő elhelyezésén, mintegy nyolcszáz hadbavonult tanerő helyettesítésén és húszezer elhagyott gyermek gondozásán, a hadisegítő munka beállításán és az iskolák szellemi javainak és elismert színvonalának megtartásán kellett fáradozni.

Büszkeséggel kell megállapítanom, hogy az én ügyosztályomban sohasem volt restancia. Minden aktát ismertem, mindenhez megadtam a szükséges utasítást és azokat a legrövidebb idő alatt el kellett intézni. A hivatalos órák a közoktatási ügyosztályban *reggel nyolctól este nyolcig* tartottak állandóan. A tanító-ságnak és tanárságnak mintegy *négyezer tagját személyesen ismertem* és bár a szakfelügyeletet az egész vonalon én állítottam be, magam voltam a legszorgalmasabb szakfelügyelő, aki minden iskolában megfordult, nemcsak ünnepi alkalmakkor, hanem mindannyiszor, amikor azt szükségesnek tartottam.

Mint alpolgármester a pénzügyi, a közgazdasági és közlekedési, az üzemi, a jogügyi, a közjótékonyági és szociálpolitikai ügyek irányítását láttam el. A háborús akciók terén egyebek közt olyan központi népjóléti intézmény szervezésének a munkájában vettem részt, melynek a célja, hogy a hatósági és a társadalmi jótékonyági működést összhangban egye-sítse és központi felügyelet alá helyezze. Különös előszereettel foglalkoztam a közgazdasági kérdésekkel és az idegenforgalmat szervező munkálatokkal. A pénzügyi igazgatás terén új modern költségvetési rendszer bevezetése, közgazdasági téren a Kisipari Hitelintézet léte-

sítése, a kereskedelmi kikötő építése és az Idegenforgalmi Hivatal megalkotása az eredménye a többi között a munkámnak.

Dinich Vidor

1887 február 16-án születtem, Szakályhőgyészen, Tolna megyében. Középiskoláim után Budapesten felsőipariskolát végeztem, majd több évig működtem Debrecenben, mint a Gazdák Biztosító Szövetkezetének vezértitkára.

A világháború alatt főhadnagyi rangban szolgáltam és több kitüntetést kaptam. A kommunizmus alatt az ellenforradalmi mozgalmak egyik irányítója lettem s aktív résztvevője voltam a június 24-i és az augusztus 4-i puccsoknak. Később résztvettem a nyugatmagyarországi felkelésben is.

Az első nemzetgyűlésen a derecskői kerületet képviseltem Friedrich-párti programmal. Mikor Ripka Ferenc dr. vezetésével megkezdődött Budapesten a polgári egység szervezkedése, a társadalmi

rend, a béke, a megértés, az engesztelődés, a termelő munka, és a zavartalan fejlődés érdekében azonnal a mozgalomhoz csatlakoztam és Egységes Községi Polgári párti mandátummal lettem a székesfőváros törvényhatósági bizottságának tagja.

Körülbelül 26 különféle bizottságban és albizottságban működöm, főleg azonban szociálpolitikai, sport, testnevelési, közoktatási és levontekérdésekkel foglalkozom előszeretettel. Nem vagyok barátja a nagy közgyűlési szónoklatoknak. Csak akkor szólok fel, amikor arra alapos okaim vannak. Fegyelmezett ember vagyok s ezért felesleges szószaporítások helyett inkább a gyors cselekvésnek vagyok híve. Kétízben megtörtént, hogy felszólalásom után a közgyűlés a tanácssal szemben egyhangúan megszavazta indítványomat.

Első pillanattól kezdve energikusan szorgalmaztam és kezdeményezője voltam a Sportpalotának és a fedett uszodának, amely a főváros támogatásával rövidesen megvalósul.

Minden levontekérdés szívügyem. Az én akciómra szervezte meg a főváros a leventenyaraltatásokat, amelyeket szociálhigiéniai szempontból is igen nagy jelentőségűnek tartok. 1928-ban sikerült megvalósítatnom az első leventeuszodát is a Dunán.

Huszonegy sportegyesületnek vagyok elnöke. Elnöke vagyok a Terézvárosi Társaskörnek, a Terézvárosi Kaszinónak, egész sor dalárdának és asztaltársaságnak.

A közgyűlés bizalmából póttagja vagyok az országgyűlés Felsőházának.

Közéleti munkásságomért a Kormányzó úr 1924-ben a kormányfőtanácsosi címmel tüntetett ki.

Dr. Dirner Gusztávné

született Keök Erzsébet

Békéscsabán, 1872-ben születtem. Tanulmányaimat, hat polgári osztályt Budapesten, a Nőképző Egyesület és a lippai Miasszonyunkról nevezett zárdában végeztem kitűnő eredménnyel. 1891-ben mentem férjhez dr. *Dimer* Gusztáv nőorvoshoz, a budapesti bábaiskola igazgatótanárához. Már a háború előtt foglalkoztam férjemmel együtt a *nők politikai egyenjogúsításának kérdésével* és mint a Magyar Nők Szövetsége politikai osztályának elnöke, 1912-ben a Magyar Nők Szövetségének nagygyűlésén én nyújtottam be azt a határozati javaslatot, amelynek értelmében a szövetség és a női jogokért küzdő Férfi Liga memorandumában kérte gróf Tisza Istvántól, az akkori miniszterelnöktől, *a nők politikai egyenjogúságának törvénybe iktatását*, amit azonban Tiszának ezzel ellentétes állásfoglalása következtében a képviselőház nem fogadott el.

A kommün bukása után a Józsefváros XVII. választókerületének szervezőmunkáját vezettem a Keresztény Nemzeti Párt megbízásából és az 1920. évi közválasztás alkalmával a Keresztény-

szocialista és a Keresztény Nemzeti Párt listáján kerültem a székesfőváros törvényhatóságába. Azóta, mint a Keresztény Községi Párt tagja, szociális munkával és a kerület szegényügyeivel foglalkozom.

Dr. Divényi Károly

1883-ban, Vácon született. A gimnáziumi érettségit *Szegeden* tette le, majd a budapesti tudományegyetem jogi fakultására iratkozott be és itt avatták a jogtudományok doktorává. 1910-ben ügyvédi oklevelet szerzett és azóta Budapesten ügyvédi gyakorlatot folytat. 1917-ben Pest vármegye megyebizottsági tagja lett, majd tiszteletbeli ügyésze. Budapest törvényhatóságába 1920-ban került. Több katolikus egyesületnél tölt be tisztséget. Ügyésze a Katolikus Tanoncvédő Egyesületnek, alelnöke a budapesti Kapucinus Egyházközségnek. A közegészségügy terén kifejtett működéséért a háború alatt a Vöröskereszt hadiékítményes díszjelvényével tüntették ki.

Dorner Gyula

1866-ban Alsószölnökön, Vas vármegyében születtem, ahol atyám az egyik

Batthyány-féle birtok bérlője volt. Tanulmányaimat Vácon, a piarista gimnáziumban, majd a kir. József-műegyetemen, Budapesten végeztem s 1887-ben nyertem el *mérnöki oklevelemet*. Mint okleveles mérnök, a műszaki csapatoknál, Budapesten töltöttem el önkéntesi évemet, minek befejezése után tartalékos hadnaggyá neveztek ki. A kötelező fegyvergyakorlatokat Przmyslben, a monarchia szomorú hírnévre jutott legnagyobb erősgében töltöttem el.

Az önkéntesi év után a *főváros mérnöki hivatalában* kaptam alkalmazást, ahol az általános csatornázás tervezési munkálataiban és az akkor épülő parlament és a Margithíd között létesített mesterséges szűrőmedencék megépítésében vettem részt.

1889. év őszén a Rábaszabályzó társulat szolgálatába léptem s ott mint szakasz mérnök, többféle vízepítő, töltésépítő, mederszabályozó stb. munkálatban vettem részt.

1898-ban a *földművelésügyi minisztérium szolgálatába* léptem, ahol 32 év óta állok szolgálatban, mint a minisztérium gazdasági műszaki hivatalának tagja, 1915 óta pedig mint a hivatal főnöke, jelenleg *miniszteri tanácsosi* rangban. Itt telepítési, parcellázási, tagosítási s a minisztérium más műszaki ügyeivel is foglalkoztam.

A társadalmi életben, – túlnyomóan mérnöki foglalkozással kapcsolatban – a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben s a Mérnöki Kamarában tevékenykedtem, foglalkoztam azonkívül gyermekvédelmi ügyekkel, is.

A főváros törvényhatósági bizottságának 1926. évben – mint a *budapesti Mérnöki Kamara egyik képviselője* – lettem tagja. Ebbeli minőségemben a belügyminiszter úr megbízásából, résztvettem a Széchenyi- és Gellért-fürdők építésénél, valamint az 1926. évben épült városi bérházak építésénél felmerült hirteltűlépéseket vizsgáló bizottság munkásságában, valamint az úgynevezett banképítkezéseket ellenőrző ötös bizottság te-

vékenységében, amely bizottság három év óta *több mint 100 ülést* és számtalan helyszíni kiszállást tartott.

Egyebekben, mint bizottsági tag, leginkább a főváros műszaki adminisztrációjának helyes alapokra fektetésével s a műszaki alpolgármesteri állás rendszeresítésével, továbbá városrendezési és városfejlesztési kérdésekkel foglalkoztam. Ezeknek a törekvéseimnek több közgyűlési felszólalásomban és hírlapi cikkben adtam hangot.

A közoktatásügyi és lakásügyi bizottságokban igyekeztem a józan takarékoság elveit érvényre juttatni.

Dr. Doros Gábor

1892-ben születtem Székelyudvarhelyen, régi székely családból s a Hargita alján nőttem fel, Erdély tiszta levegőjében, szabadságszerető, függetlenségi szellemében.

A középiskolai évek a tradíciókat híven őrző kollégium ódon falai között teltek el, ahonnan 1910-ben tanulmányvágyással, ambícióval telve kerültem fel a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem orvosi fakultására.

Abban az időben az orvosi tudomány-

nak igen nagy eseményei voltak. Még mindenki az elmúlt évtizednek korszakalkotó felfedezései, köztük az 1906-ban feltalált vérvizsgálati módszer hatása alatt állott. És máris, 1910-ben, főiskolai tanulmányaim kezdetén, Ehrlich és Háta újabb áldással gazdagították az emberiséget, az azóta világhírűvé lett Salvarsannal. Medikus éveim idején teljesen lekötöttek azok a lelkes és szenvedelmes tudományos viták, melyek a vérbaj és gyógyszerének értékét állították vagy vitatták s ez a speciális szakmám későbbi kiválasztásánál is döntő befolyással érvényesült.

De azért már ebben az időben is maradt időm a politikai hullámzások élénk megfigyelésére, különösen azokat az ellentéteket illetően, melyek az egyetemi ifjúság konzervatív-nacionalista és radikális-gallileista elemei között mutatkoztak. Berlini és párizsi tanulmányutaim alatt pedig módomban volt belepillantani abba a nemzetközi politikai néphangulatba, mely velem már 1913-ban megsejtette a reváns-eszme katasztrofális következményeit.

És valóban megmozdult a föld és éppen *doktorátusom megszerzése előtt kitört* a ráknézve olyan sok diadalt eredményező és mégis összeomlással végződő *világháború*, melyet első perceitől a tragikus végződéséig végigszolgáltam. 1914 szeptemberében mint *egészségügyi hadapród* kerültem a Balkán-frontra, honnan 1915 március-áprilisában tanulmányi szabadságot kaptam és *ledoktoráltam*. Ekkor újra bevonulva, a szerb-montenegróialbán offenzívában vettem részt, mint *hadnagy-orvos*, majd *főhadnagy-orvos* s csak az általános fegyverletétel után jutottam haza.

A *írómon* elnyertem a Signum Laudist és a koronás arany érdemkeresztet a vitézségi érem szalagján, a Vöröskereszt II. osztályú tiszti érdemérmét a hadiékítménnyel és a Károly csapatkeresztet.

Mire a háború végén, az elszakított Horvátországon keresztül visszakerültem Budapestre, már a legnagyobb politikai

felfordulás uralkodott. Minden józan gondolkozású, igaz hazafit aggodalommal töltöttek el a „köztársaság” züllött közviszonyai, melyek rövidesen kommunista diktatúrához vezettek. A kommunista elnyomás és a nemzetgyilkos irányzat titokban összehozta azokat, akik a *közszabadságot és a nemzeti eszmét* igyekeztek megmenteni és feltámasztani. Magam is társaimmal a nemzeti zászlókkal fellobogózott ellenforradalmi dunai monitorok felvonulásakor a *Dunaparton tüntettem* s emiatt alkalmam nyílt a kommunista vádtanáccsal közvetlenül megismerkedni. A fortunauccai rendőrség épületében székeltő vörösrőség zárkájába kerültem, amelyből csak orvosi foglalkozásom szabadított ki.

A kommunista diktatúra bukása után fellángoló nemzetvédelmi irányzat aztán aktívabban bevont a napi politikába. Ekkor a Keresztény Nemzeti Pártnak lettem tagja s mint ilyen vettem részt a választások küzdelmeiben.

Közben az orvosi továbbképzetésemet is nagy buzgalommal folytattam. A székesfővárosi régi Szent János kórházban tevékenykedtem, majd 1919 szeptemberében a Pázmány Péter Tudományegyetem bőr- és nemikórtani klinikájára kerültem, ahol előbb gyakornok, majd 8 évem át *tanársegéd* voltam. 1927 szeptemberében az Országos Társadalombiztosító Intézet kórházának *bőrgyógyászfőorvosává* neveztek ki. Tudományos működésem egyrészt a veneriás betegségek kór- és gyógytanára, másrészt közegészségügyi és szociálhigiénés problémák kutatására irányult. Tudományos publikációim közül a szakkörök egy, egészségügyi törvényekre és rendeletekre vonatkozó gyűjteményt, illetve magyarázatot és „A nemi egészségügy problémái” című, a népjóléti minisztérium támogatásával kiadott könyvet méltattak különösen figyelemre. 1929 júniusában a Pázmány Péter Tudományegyetem orvosi fakultása

abban a tudományos kitüntetésben részesített, hogy *egyetemi magántanárrá* választott, amely habilitációt a vallás- és közoktatási miniszter kinevezése 1929 októberében erősített meg.

Ezalatt a józsefvárosi keresztény politikai mozgalmakban is aktív részt vettem. A Keresztény Nemzeti Liga józsefvárosi osztályának egyik főtitkára, a józsefvárosi Egységes Keresztény Községi Pártnak pedig jegyzője voltam. A fővárosi választás előkészületei közül a keresztény párt részéről *Ilovszky János* és *Müller Antal* által vezetett XVII. választókerületben tevékenykedtem, ahol az 1925 májusában tartott törvényhatósági választáson az Egységes Keresztény Községi Párt listáján póttagnak megválasztottak. Ekkor mondtam első nagyobb politikai beszédemet egy, a Wenckheim-palotában rendezett népgyűlésen.

Az 1926 decemberben lefolyt országgyűlési választáson az országos politikai akcióban is résztvettem, mely alkalommal a Keresztény Gazdasági és Szociális Párt listáján a képviselőjelöltek között szerepeltem.

Végül 1929 augusztusban, mikor *Andrássy Béla* bizottsági tag a lemondását benyújtotta, helyette – *mint első póttagot* – *behívtak a fővárosi törvényhatósági bizottságba rendes tagnak*. így lettem városatya . . .

A közgyűlésen először 1929 november 14-én a költségvetés X. fejezetének tárgyalásakor mondtam beszédet, melyben a Keresztény Községi Párt részéről a *főváros közegészségügyének reformjáért* s a szociális higiéné, valamint a népbetegségek elleni küzdelem felkarolásáért szálltam sikra.

Dörfler Lajos

1869 augusztus 20-án Zomborban (Bács megye) születtem. 1894 február 2-ától *az állami gépgyárban* mint hivatalvezető, felügyelői rangban működöm. 1920 óta veszek részt a fővárosi közgyűlésének munkájában, a Keresztény Községi Párt tagjaként. Megválasztottak fizetéstelen árvaszéki ülnökké, továbbá *tagja* vagyok a középítési bizottságnak, az építési albizottságnak, a kenyérgyári bizottságnak, a közegészségügyi és köztisztasági bizottságnak, a konyhakertre felügyelő bizottságnak, a Széchenyi-uszoda és népfürdő építkezését végrehajtó bizottságnak, a vízvezetéki és világítási albizottságnak és a köztemetői bizottságnak, *alelnöke* a Keresztény Gazdasági és Szociális Párt kőbányai szervezetének, *világi elnöke* a külsőkőbányai Szent Család római katolikus egyházközségnek, *helyi igazgatója* a Katolikus Népszövetségnek, *elnöke* a Budapesti Gazdálkodók Egyesülete kőbányai körzetének, *alelnöke* a Keresztény Nemzeti Liga kőbányai csoportjának, *tagja* a X. kerületi adófelszámolási bizottságnak stb., stb. Tulajdonosa vagyok a *Pro Ecclesia et Pontifice* érdemkeresztnek.

draskoczi és dolinát

Milkó László

1870 márciusában születtem Márk községben, Zemplén megyében, hol édesapámnak nagyobb birtoka volt. Középsiskoláimat a legközelebbi gimnáziumban, Sárospatakon végeztem, majd familiáris okokból lemondva a katonai pályáról, gyógyszerész lettem és mint ilyen Szobráncon nyertem az első gyakorlati kiképzést. A principálisom csak a világosi fegyverletétel után lett gyógyszerészé, előbb mint piarista pap, a fizika és természetrajz kiváló tanára volt és így a legjobb kezekbe kerültem abból a szempontból, hogy az édesanyámtól öröklött kertészkedő hajlamot tovább fejlessze bennem. De ez a messze földön híres gyógyszerész, egyben elsőrangú kémikus és pedagógus is volt, s olyan vonzóan, olyan érdekfeszítően vezetett be a gyakorlati kémia rejtelmeibe, hogy azt megszeretve, ma is a legkedvesebb foglalkozásomnak tartom. ^

Talán ezért és így lett belőlem gyógynövénytermelő és jeltaláló. Okleveletem a budapesti tudományegyetemen nyertem, melynek birtokában előbb az ország leg-

régibb vidéki gyógytárának lettem a gondnoka, majd később ugyanott tulajdonos. Közben megalapítottam az ország legelső gyógynövénytelepét, ezt követőleg pedig felállítottam egy gyógy- és vegyszergyárat, hol főleg a saját terményeinket s a magam szabadalmazott találmányait gyártottuk és dolgoztuk fel.

Ugyanezen időben kezdtem a szakirodalommal is foglalkozni. Megírtam a gyógynövénytermelés és értékesítés kézikönyvét, azt vagy 1000 példányban ingyen osztottam szét, majd hazai és külföldi lapokban cikkezve, olyan általános érdeklődést keltettem, hogy végre a földművelésügyi minisztérium is kezdett komolyabban foglalkozni az ügyvel. Ma már a termelés és értékesítés állami felügyelet alatt áll és bár még ma sem foglalkoznak az illetékesek olyan mértékben ezzel a rendkívül jövedelmező és külkereskedelmi szempontból fontos mezőgazdasági kérdéssel, mint ahogy ez azt megérdemelné, mégis legalább valami történt. Egyébként én tenyésztettem először és eredménnyel mesterségesen anyarozsot, és én honosítottam meg hazánkban a *dalmáciai pirethrumot*, melyet ma már holdszámra termelnek, igen jó minőségben.

A politikába először vidéken kapcsolódtam belé, mint egész fiatal ember, természetesen az ellenzéki oldalon. Ott vettem tevékeny részt a katolikus legényegylet és a katolikus nőegylet munkájában, és ott lettem először törvényhatósági bizottsági tag. Budapesten a diktatúrát megelőzően, majd annak bukása után a II. választókerületben, előbb mint intézőbizottsági tag, később mint ügyvezető alelnöke szerveztem a keresztényszocialista pártot, amely most már öt év óta az én elnökelem alatt működik, változatlanul a régi alapon. Ugyanezen időben alakítottuk meg a *kelenföldi nép gondozó egyesületet*, melynek évek óta ugyancsak én vagyok az elnöke, ekkor lettem *iskóU-széki helyettes elnök*, és ekkor választottak meg az *okleveles gyógyszerészek országos elnökévé is*.

1922-ben állítottam fel a kerületi mun-

kásbiztosító pénztár gyógytárát, mely négy év alatt az ország legnagyobb és legjövődmezőbb gyógytárává fejlődött. 1928-ban megalapítottam az *Andor ucai családi házépítő szövetkezetet*, melyben kisemberek kapnak lakbérükkel törleszthető alapon napfényes, egészséges, komfortos, kertes kis házakat. Ezidőszerint 40 ház előmunkálatai folynak.

A főváros közgyűlésének a legutóbbi választások óta vagyok a tagja és a közegészségügyi, kórházi, testnevelési és kaszámnyabizottságokban foglalok helyet.

A bizottsági tagságok mellett ezidőszerint *hat elnöki, négy alelnöki*, három igazgatósági és egy sereg más tiszteletbeli állást töltök be, tehát ilyenformán érthető, hogy ezeketán *ittthon már csak ágyrajáró vagyok a saját hajlékomban*. Nappal a választóim ügyében szaladgálok, főleg a városházán, este valamelyik egyesület pódiumán ülök, csak arra nincsen időm, hogy a magam ügyeivel is foglalkozzam és hogy a sok szépen hangzó titulushoz – kenyeret is keressek néha...

Dr. Eckhardt Tibor

Makón látta meg a napvilágot 1888-ban, középiskoláit Budapesten végezte,

majd Berlinben és Parisban látogatta az egyetemet, s 1908-ban szerezte meg az államtudományi doktorátust Budapesten. Közigazgatási pályára lépett s előbb mint *tiszteletbeli szolgabíró* tevékenykedett Csongrád vármegyében, majd segéd-fogalmazóként kinevezték a *belügyminisztériumba*, ahol rövidebb megszakítással a világháború kitöréséig dolgozott a vármegyei ügyosztályban.

A háború alatt *Betegh* Miklós erdélyi kormánybiztos mellett teljesített szolgálatot, a kormánybiztosság megszűntetése után pedig az egyik erdélyi járás élén főszolgabírói minőségben munkálkodott. Képességeinek 1918 őszén, a forradalom kitörésekor tudott nagyobb munkaterületet biztosítani: karhatalmat szervezett és a románok erdélyi inváziója idején hosszabb ideig védte a magyar földet. Később menekülni kényszerült Erdélyből, ahol a románok elfogatóparancsot adtak ki ellene.

Mint ismeretes, Aradon alakult meg az első ellenforradalmi kormány és Eckhardt Tibor dr. vállalta az ottani miniszterelnökség elnöki és sajtóosztályának a vezetését, amikor pedig a nemzeti hadsereg bevonult a Dunántúlra és *Horthy* Miklós akkori fővezérrel az élén Siófokon helyezkedett el a vezérkar, a volt aradi kormány sajtófőnöke a siófoki vezérkar mellé került és mint külpolitikai szakreferens, nagyon jelentős ügykört látott el. E sorok írójának alkalmá volt vele ebben az időben Siófokon találkozni s rendkívül energikus embert ismert meg Eckhardt Tibor személyében. Mély meggyőződéssel hirdette a közrend szükségességét.

Budapesten előbb a *külgügyminisztérium sajtóosztályának az élén* működött, majd *Teleky* Pál gróf miniszterelnök a *miniszterelnökség sajtóosztályának vezetőjévé* nevezte ki. Mint sajtófőnök *Bethlen* István gróf miniszterelnöksége ide; én is hosszabb ideig maradt állásában s *miniszteri* tanácsosi rangban és Bethlen István gróf egyik legbizalmasabb híveként irányította a sajtópolitikát. Különö-

sen a második királylátogatás tragikus napjaiban zúdult rá a feladatok egész sora s Eckhardt Tibor dr. szinte éjjel-nappal odaszegeződött az íróasztalához és telefonjához. Sok támadás érte sajtófőnöki működésében nemcsak a lapokban, hanem a parlamentben is s különösen *Rakovszky* István volt legvehemens ellenfele.

Nemsokára meglazult a bizalmi kapocs Bethlen István gróf miniszterelnök és a sajtófőnök között s Eckhardt Tibor 1922-ben *Ángyán* Béla dr.-nak volt kénytelen átadni a sajtófőnökséget. A második nemzetgyűlési választáson fellépett képviselőnek és meg is kapta a mandátumot a *dorozsmai* kerületben. Törvényhozói működésében a kormányzati rendszer *ellen* fordult s magát *Bethlen* István gróf miniszterelnököt is erősen támadta interpellációiban és egyéb felszólalásaiban. Egyre határozottabban jobbra kanyarodott, a fajvédő-politika zászlóvivője lett s csakhamar mint az *Ébredő Magyarok Egyesületének országos elnöke* jelentkezett a porondon.

Kíméletlen ellenzéki kritikáinak se szeri, se száma.

Eckhardt Tibor egyébként is egyike volt a legtöbbit szónokló képviselőnek a második nemzetgyűlésen. Rajta kívül csak *Dénes* István, *Drózy* Győző, *Zsirkay* János és *Kiss* Menyhért éltek többször a szólás jogával. *Hatvanöt szőr* állt fel szólásra és legtöbbször a régebbi házszabályok jóvoltából órákig vette igénybe hallgatóságának figyelmét. Történt ez akkor, amikor például *Andrássy* Gyula gróf mindössze *négyszer*, *Apponyi* Albert gróf *tizenegyszer* szólalt fel a második nemzetgyűlés egész tartama alatt. Rengeteg személyes ügye is volt. így a többi között *Hegymegi-Kiss* Pállal, *Nagy* Ernővel, *Fábián* Bélával ismételtlen, főleg az emlékezetes csongrádi bombamerénylet miatt, *Peidl* Gyulával, *Pakots* Józseffel, *Szilágyi* Lajossal, *Berki* Gyulával, *Rassay* Károllyal, *Várnai* Dániellel, *Huszár* Károllyal és *Vázsonyi* Vilmostal. *Közel huszonöt interpellációt terjesztett*

elő, egyik-másikat többórás előadásban és nagy viharok között. Különösen a kisebbségek ügyével, az *Ébredő Magyarok Egyesületének* fegyver-ügyével, a szabadkőművesekkel, „a sajtóval szemben követett kormányzati politikával”, a *Viktória-konzern* szanalásával kapcsolatos interpellációi emlékezetesek, csak úgy, mint a *Cuza* román antiszemita professzor budapesti tárgyalására vonatkozó napirend előtti felszólalása.

Az 1926-os választáson nem kapott mandátumot s azóta a parlamenten kívül tevékenykedik. Újabban a *Magyar Revíziós Liga ügyvezető-alelnöké*nt buzgalkodik s legutóbb sorozatos előadásokat tartott Amerikában a trianoni békeszerződés revíziójának szükségességéről.

A főváros közgyűlésén a *Keresztény Községi Párt* soraiban foglal helyet, de itt ritkán hallatta szavát.

Rendkívül munkabíró, képzett ember, aki mérsékeltbb politikai zászló alatt sokkal több barátot tudott volna szerezni, mint amennyit merev antiszemitizmussal szerzett.

Dr. Bagó János

Ehrlich G. Gusztáv

1849 március 4-én születtem. Vaskereskedőnek készültem és korán önálló keres-

kedő lettem. Körülbelül harmincéves koromban, amikor üzletem már elég jól prosperált, kezdtem mint a Mendl István vezetése alatt álló Erzsébetvárosi Polgári Kör tagja, közügyekkel foglalkozni. Előbb iparhatósági megbízott, azután adókievítő bizottsági tag, majd elnök lettem. Mivel ilymódon számos polgártársam ügyes-bajos dolgán tudtam segíteni, *1891-ben megválasztottak törvényhatósági bizottsági tagnak.* Azóta megszakítás nélkül, állandóan bizottsági tag vagyok és ezeken a megbízásokon kívül más közfunkciót, kivéve a *pesti izraelita hitközség alelnöki és az Erzsébetvárosi Kör elnöki tisztét,* nem is vállaltam. Sem címet, sem rangot soha el nem fogadtam, noha *Bánffy* annakidején a nemességet, *Wekerle* miniszterelnök – aki bizalmára méltatott, sokszor meghívott magához Dánosra és sok, a fővárosra vonatkozó kívánságát bízta rám, sőt kisember-pártoló tevékenységemet Tabódy akkori adófelügyelővel szemben meg is védte – az udvari tanácsos-ságot, mint a többi kerületi vezető bizottsági tagnak, nekem is felajánlotta. Szerény anyagi viszonyok között éltem egész életemben, szerény jövedelmek között. Már ezért sem akartam abból a polgári környezetből kiemelkedni, amelyben éltem és élek. Közismert volt az a válaszom, amit akkor adtam, amikor nekem a nemességet felajánlották, hogy tudniillik háromezerholdas tehermentes donáció nélkül, sajnos, nem kérhetem azt.

Elérni a bizottsági tagságot nem volt nehéz. Talán nehezebbnek látszik az, hogyan tudtam ennyi éven át a közbizalmat megtartani? Elárulom a receptjét: szerettem a fővárost és polgártársaimat, ügyes-bajos dolgaikban nem kétezeröttszáz polgártársamat segítettem meg, mint azt az egyik párt vezetője nemrég nagy eredményképpen jelentette, hanem – igaz, öt-

venéves, közpályám alatt – sokszor tízezer esetben voltam polgártársaimnak, vallásra, társadalmi állásra és foglalkozásra való tekintet nélkül, segítségére, nemcsak a hatóságoknál, de sokszor a magándolgaikban is. Igaz, hogy életem napjainak és éjszakáinak nagyobb részét áldoztam e célokra és saját egyéni érdekeimet sokszor nagyon is elhanyagoltam, de mégis örülök annak, hogy így volt, mert résztvehettem a főváros nagygyógyulásában, segíthettem embertársaimat. Hibáimat, ha voltak, polgártársaim ezért elnézték és hosszú ideig, amíg jobban szorgálhattam őket, nagy szeretettel vettek körül, amit szűkebb környezetemben ma is érzek.

Azonkívül, hogy mint sok éven át a VII. kerületi bizottsági tagok vezetője, résztvettem a főváros nagygyógyulásának előkészítésében, sok nagy ügy lebonyolításában, a társadalmi jótékonyág terén is élénk részt vettem. Egyik legjobb dolgomnak tartom azt, hogy mielőtt a napközi otthonok létesültek, derék feleségem segítségével a Wesselényi ucai iskolában számos éven át esztendőnként körülbelül *kétezer gyermek részére főzethettem* a VII. kerületi polgárság áldozatkészségéből, majd meghonosítottam és hosszú éveken keresztül gyakoroltattam a téli gyermekfelruházásokat körünk által. A pesti izraelita hitközségnél, melynek pénzügyeit, mint a hitközség pénzügyi elöljárója, új hitközségi adórendszer megállapításával a kommun után újra megalapoztam, számos jótékony és szociális intézményt segítettem a hitközség és a szentegylet pénzeiből, valamint gyűjtés útján megteremteni és fenntartani.

Őszintén sajnálom, hogy a mai nehéz viszonyok között a társadalmi jótékonyág terén már nem tudok annyira résztvenni. Egyebekben maradok csak az, aki voltam.

Dr. Elek Hugó

1880-ban Budapesten születtem. Édesapám huszonöt éve bizottsági tag volt már, mikor bekerültem a közgyűlés termébe. Valóságos *jugotódlásként* jutott nekem ez a nagy megtiszteltetés, amelyet én a polgári erények, a közért való munkálkodás legszebb jutalmának tekintek. Természetesen édesapám huszonöt éves bizottsági tagsága és közéleti szereplése nyomta reá bélyegét mindarra, ami velem addig az időpontig történt, míg eljutottam a városatyaságig.

Már 17 éves koromban ott állok az országos és községi (kerületi) politika nagyüstje mellett s mint szemfüles tanonc kiveszem részem a pártpolitika harcaiból. Az *igazi liberalizmusért* folytatott küzdelem ott talál az egyetemen és alig húsz éves fejjel már aktív választójoggal bíró polgárként vezetem az Eötvös-Barabás-féle híres képviselőválasztás irodáját. Egyik győzelmes aktus a másik után. Teljesen összeforrok a főváros *hetedik kerületének* országos, községi és kulturális politikájával, amellyel való foglalkozás

szinte lelki életszükségletemmé vált és az ma is, mikor már egyre jobban deresednek tarkóm körül azok az egykor – hej! nagyon is feketén csillogó haj fürtjeim.

Közben *doktorátus, ügyvédség, külföldi barangolás, tollforgatás, elszegődés az újságíráshoz és végül az újságalapításnak első szárnypróbálgatása, amely azután „A Hétfő”, később a „Hétfői Napló!” megalapításához vezet. És itt már én is túlestem egy szerény kis jubileumon: lapom fennállásának húszéves évfordulóján.*

Harminc éve próbálom szerény tehetéssel polgártársaimat – az orosz fronton a világháború ágyúgolyóitól felszántott, romoktól, pusztulástól, vértől, gyásztól szegélyezett útjait jártam s sokan, százezrek mentünk győztes hadak során *Gorlicén, Przemyslen, Halicson, Zlotalipán* keresztül előre, egyre csak előre, míg végül engem félholtra csókolt egy alattomos gránátlöveg ... s amikor a győzelmi mámorból a keserves valóságra kellett ébrednünk és a húszmilliónyi magyar nemzet zokogva borult le agyonszaggatott országának romhalmaza fölé, diadalon, gyászon és fergetegen keresztül éltetett, vígasztalt az a szent meggyőződés, amelyért soha-soha nem fogok megszűnni harcolni, hogy minden galádsággal, külső és belső ellenséggel, minden sötétséggel szemben csakis *a testvériségben, egyenlőségben és szabadságban mindenkint összefogó liberalizmus* fogja szétdarabolt, szenvedo hazánkat, nemzetemet és fővárosunkat egy sze5p7” egy boldogabb jövő felé vezetni. Ezért küzdöttem, amíg és amióta városatya lettem.

Erdősi Antal

1877-ben születtem Zalaegerszegen. Több mint negyedszázad óta veszek részt a magyarországi munkásmozgalomban. Ezt a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak szakegyesületében kezdtem meg. A kommun bukása után egyike voltam azoknak, akik a Pénzügyügyi Tisztviselők Országos Egyesületének talpraállításában résztvettek amely egyesület azután elnökévé választott meg, s ebben a pozícióban nyolc éven át működtem. Elnöke voltam a munkások Irodalmi és Művelődési Szövetségének, a pénzügyügyi tisztviselők nemzetközi szervezetének egyik kezdeményezője és szervezője lettem, majd előkészítettem a pénzügyügyi szervezeteinek belépését is a magánalkalmazottak nemzetközi szervezeteibe. A pénzügyügyi tisztviselők hivatalos lapjának szerkesztője és kiadója voltam. A *Szociáldemokrata Párt VII. kerületi szervezetének* évek óta elnöke vagyok.

Mint bizottsági tag a pénzügyi, a zárószámadási, a lakásügyi és a gyógyfürdőbizottságokban működöm. Pártomnak egyik előadója vagyok pénzügyi és adó-

kérdésekben s ugyanezekkel, továbbá közegészségi és közéleti kérdésekkel foglalkozom a főváros törvényhatósági bizottságában is.

Dr. Ernszt Sándor

1870 április 21-én született. Galgócon ringatták a bölcsőjét, magyar elemi- és középiskolákban tanult és Esztergomban szentelték pappá. Ráadásul a budapesti egyetemen megszerezte a kánonjogi doktorátust. Gyakorlati lelkeskedéssel kezdte meg pályafutását s rövidesen nagy szervezőtalentumnak bizonyult. Pozsonyban megalakította a Katolikus Kört, felvirágoztatta az ottani legényegyletet s a *Pressburger Tageblatt* című lap megalapításában is nagy része van. Ügyesen forgatta a tollat német nyelven és számos cikke arról tanúskodik, hogy akkor is kariert csinál, ha megmaradt volna az újságírásnál. Nevéhez fűződik az *Országos Néplap* című politikai hetilap megalapítása is. Mint ennek a politikai sajtóorgánumnak a felelős szerkesztője, nagyobbarányú agitatórikus tevékenységet fejtett ki s munkássága révén csakhamar magára vonta a katolikus politika vezéreinek fíelelmét

Huszonhétéves korában búcsút mondott a vidéknek és az *Országos Néppárt* budapesti irodájában folytatta munkáját párttitkári minőségben és azon a meszevén amelyet Zichy Nándor gróf jelölt ki a maevár katolikus politikának Ernszt Sándor nagy munkabírására jellemző hogy hittanításra is tudott időt szakítani. Az Angol kisasszonyok budapesti intézetében működött. Ezenfelül az *Alkotmány* című politikai napilapot is adminisztrálta.

Közel harminc év előtt kapta az első képviselői mandátumot időközi választáson Privigyén. A következő általános választáson ugyanez a kerület küldte be egyhangúlag a képviselőházba, ahol néppárti programmal tevékenykedett. Felhívásaiban új hangot ütött meg: a szo-

ciális problémák megoldását sürgette és egyre szélesebb területen sürgette a modern szociális rendszer kiépítését. Külföldi utazásait most kamatoztatta igazán s főleg arra törekedett, hogy Németországban szerzett tapasztalatait értékesítse a magyar társadalom javára. A társadalmi kérdéseken kívül különösen közgazdasági vonatkozású törvényjavaslatoknál élt a kritika jogával s mint a parlamentarizmus lelkes híve, a házszabályok kérdése körül keletkezett problémák alkalmával is gyakran ott termett a porondon. Néhány év multán a legkiválóbb házszabályszakértők sorába emelkedett.

A következő képviselőválasztáson régi kerületében cserbenhagyta a szerencse, de egy év múlva a *várnai* kerületben jutott mandátumhoz ugyancsak néppárti programmal. Képviselői munkássága mellett főleg a *Katolikus Népszövetség* létesítésén fáradozott s kedvenc gondolatát 1908-ban *meg* is valósította.

A háborús évek Ernszt Sándor politikai munkáját is korlátozták. Annál nagyobb lendülettel kapcsolódott be azonban a közéletbe a forradalom kitörése után, amikor a néppártot a teljes megsemmisülés fenyegette. Az egykori vezérek visszavonultak s a párt átszervezésének munkája túlnyomó részben Ernszt Sándor vállaira zúdult. A régi néppárt új nevet kapott s azóta is *keresztény szociális és gazdasági párt* elnevezéssel él. Károlyi Mihály gróf és társai megkísérelték, hogy az Ernszt-csoportot is bekapcsolják politikai rendszerükbe, de minden kísérletük meghiúsult. Ernszt Sándor *polgári blokkot* szeretett volna összekovácsolni és új képviselőválasztással kirántani az országot a holtpontról. Károlyi Mihály azonban hallani sem akart a választásról. Bekövetkezett a kommunizmus s Ernszt Sándornak is menekülnie kellett.

A bolsevizmus bukása után újra kibontotta zászlaját a keresztény szociális és gazdasági párt és *Friedrich István*

pártjával egyesülve vett részt az 1920-as választáson. Ernszt Sándor az *ipolysági* kerületben kapott megbízólevelet az első nemzetgyűlésre. Régi stílusához híven ezúttal is leginkább pénzügyi és gazdasági kérdéseknél élt a szólás jogával. A második nemzetgyűlést megelőzően *Wolff Károly* politikai híveihez csatlakozott s azóta együtt csinálnak politikát. *Ernszt Sándornak* ma is döntő szava van a pártjában, amelynek tudvalevően *Zichy János* gróf az elnöke.

A mostani ciklusban mindössze tízszer szólalt fel, s leginkább mint hivatalos pártszónok szerepel. Főleg a költségvetési vitákban fejtette ki felfogását. Mint kormánytámogató párt tagja, az előadói emelvényen is megjelent az. 1924-25. évi költségvetés tárgyalásánál. Rendkívül szorgalmas tagja a képviselőház bizottságainak. *Helyettes elnöke* az összeférhetlenségi állandó bizottságnak és *elnöke* az államjegyek kibocsátását ellenőrző bizottságnak. A plénum előtt mondott beszédei közül az a felszólalása emlékezetes, amelyben a házszabályrevízió mellett foglalt állást.

A főváros törvényhatósági bizottságába a Keresztény Községi Párt táboraival került be, s ha korábban hozzá is szólt egy-egy jelentősebb problémához, újabban – nyilván nagy elfoglaltsága miatt – a községi életben mind ritkábban szerepel.

Olyan vezéregyénisége közéletünknek, aki ritkán hallatja szavát, de ha hozzá szól valamelyik kérdéshez, állásfoglalásának mindig súlya van. Hosszú munkás politikai múlt áll mögötte, sok-sok heves csatában szerezte meg a gyakorlatot, a taktikai készséget, aminek birtokában most a politikusok vezérkarában irányító szerepet visz. Diplomata-érzékét még ellenfelei is elismerik. Igazi pap és igazi askkéta. Fanatikusa meggyőződésének, és ostorozója a közéleti visszasságoknak.

Dr. Bagó János

Dr. Éber Antal

Született 1872-ben Budapesten. Középiskolai tanulmányait a Kegyestanítórend budapesti főgimnáziumában végezte, majd a Budapesti Kereskedelmi Akadémia egyéves szaktanfolyamának volt hallgatója. Ezután a Magyar Országos Központi Takarékpénztárnak lett a hivatalnok, 1899-ben pedig a Magyar Agrár- és Járadékbankba lépett be és ott, mint a jelzálogkölcson és jogi osztályok főnöke 1903-ig működött.

Közben elvégezte egyetemi tanulmányait, jogi és államtudományi doktorátust szerzett, utóbb pedig ügyvédi diplomát is.

A bankból kilépve egy ideig *ügyvédi gyakorlatot* folytatott, majd 1906-ban az akkor létesült Magyar Telepítő és Parceláló Bank vezérigazgatója lett. Ugyanezen évben a Torda-Aranyos megyei *marosludast választókerület országgyűlési képviselővé választotta*. A Házban koalíció függetlenségi párti árnyalatához tartozott s főleg pénzügypolitikai kérdésekben szólt fel.

Élénken résztvett az *önálló magyar jegybank* létesítése érdekében megindult mozgalomban. 1917-ben létrehozta a Telepítőbanknak a fúzióját a Magyar Agrár- és Járadékbankkal, amikor is ez utóbbi banknak a *vezérigazgatója* lett.

A forradalmi állapotok megszűntével az elsők egyike volt, aki a pénzügyileg és gazdaságilag leromlott viszonyok dacára külföldi pénzügyi kapcsolatot tudott teremteni.

Olasz tőkeérdekeltséggel 1920-ban nagyszabású bankfúziót hozott létre az újonnan alapított *Magyar-Olasz Bank* keretében, melynek ezidőszerint is *vezérigazgatóig*.

A törvényhatósági bizottságnak 1920 óta tagja. Tagja a pénzügyi bizottságnak. Élénk zsurnalisztikai tevékenységet fejt ki. Elnöke a Magyar Közgazdasági Társaságnak. Az olasz királyi koronarend nagykeresztese. Közgazdasági életünk egyik legtekintélyesebb kapacitása.

(Sz)

*

Éber Antal, mint városatya, a főváros pénzügyi bizottságában és közgyűlésén mindenkor a *takarékosság elméletének legszigorúbb hirdetője*. Közgyűlési beszédei, amelyek nemcsak a legalaposabb ügyismeret, hanem mélyreható közgazdasági tudás alapján épülnek fel, állandóan a legnagyobb figyelmet és érdeklődést keltik a közgyűlés valamennyi pártja körében. Különösen nagy visszhangja volt annak a beszédének, amelyben a tanügyi költségvetést és adminisztrációt bírálta, továbbá annak a felszólalásának, amelyben takarékosági okokból több városi intézmény és ingatlan eladását követelte. Így kívánta, hogy a főváros igyekezzék túladni a Lipót körüti bérházain, valamint a Gellértfürdön és szállón, mert eladásuk révén a város olyan tekintélyes összeghez juthatna, amelyet a költségvetés keretén belül hasznosabb célra lehetne fordítani.

pem a szociáldemokrata pártban, amely-

Farkas István

Tihanyban születtem 1869-ben. Földműves családból származom. A cipésmesterséget tanultam Veszprémben. A munkásmozgalomban 1891 óta fejték ki munkát, amely azzal kezdődött, hogy Nagyváradon megalakítottam a cipésmunkások szakszervezetét. A munkásság szervezkedése szemetszűrt a hatóságnak, mire hat társammal együtt *kitiltottak a város területéről.*

Nagyszebenbe kerültem, ahol ugyancsak megszerveztem a cipésmunkások csoportját. *Budapestre* 1894-ben kerültem és 1895-ben sorsolás útján rábízták a „Cipész” szerkesztését. Szaklapunkat 25 éven át szerkesztettem. Résztvettem a cipésmunkások országos szakszervezetének megalakításában és ennek vezető titkára lettem.

Szakszervezeti pályafutásom egész ideje alatt résztvettem a szociáldemokrata párt politikai küzdelmeiben is. Több esetben és pedig egy ízben Petőfi Sándorról írt cikkem miatt államfogházban voltam. Mintegy 25 esztendeje jutott vezetőszer-

ben először a központi ellenőrző bizottságnak, majd a pártvezetőségnek lettem a tagja. 1911 óta a szociáldemokrata párt *központi titkára* vagyok.

Első ízben 1922-ben választottak *képviselővé* a budapesti déli kerület lajstromos listáján. A nemzetgyűlésen, különösen az ellenforradalom kilengései ellen harcoltam, továbbá az internálások megszüntetéséért és az emigráció likvidálásáért. Azóta is tagja vagyok az országgyűlésnek.

A főváros törvényhatóságában rendszerint politikai és közjogi természetű kérdésekben, mint a választójog, a választói névjegyzék, kegyúri kérdés, közszabadságok ügye stb. szoktam fölszólalni. Tagja vagyok a központi választmányoknak.

Dr. Farkas József

1884-ben születtem. Szüleim becsületes polgáremlerek a mások szemében, az: enyémekben mindenkinél különbek. Tanítóm egrri *Tóth Kálmán*, aki az elemi ismereteket belém verte, még ma is él: a legideálisabb tanító volt. Engem különösen szeretett, mert a leghallgatagabb és legcsendesebb gyerek voltam, de azt hi-

szem, azok is azt hitték felőle, akik önmagukról nem mondhatták, hogy a jó gyerekek közé tartoznak. Sokszor találkoztam velem mostanság és mindig a legnagyobb szeretettel és legtisztább hálával vártak a társaságban. Pedig nagy csalódásai lehettek. Mint kis elemistának, amikor be-behívott reggelenként a lakásába és jószágon egy-egy pogácsát vagy cukorkát adott, mindig *fényes jövőt* jósoltatott . . . Istenem! . . . Nem ő tehet róla!

Középkoraim emléke a *piaristák* iránt való nagy-nagy hódolattal jelentkezik. Amit tudok, mind nekik köszönhetem. Emberek voltak és mesterek. Tudták, hogy tanításból élek 9 éves korom óta, tanítvánnyal mindig ők láttak el. Egyszer – hetedik gimnazista voltam – tettestársa lettem egy olyan színházi botránynak, amilyen sem azelőtt, sem azóta nem volt Sátoraljújhelyen. Más iskolából világgá zavartak volna, ők?! . . . megértő megbocsátással intézték el a „nagy” ügyet.

Az *egyetem* nem hozott semmi különöset. Tanultam, külföldet jártam, azután megint tanultam. Egyetlen szórakozásom volt, hogy a *Nemzeti Színházban esténként statisztáltam*. Szent áhítattal hallgattam a nagyokat: *Jászait, Szacsavayt, Újházyt, Pethest*... és égő kívánsággal segítettem, mint „halottvivő”, a színpadról kivinni a leggyönyörűbb asszonyt: *Márkus Emiliát*. . .

Majd a fiatal *írókhoz* sodródtam. Megcsináltam a *Fiatalkor Országos Szövetségét* és kiadtunk egy irodalmi és művészeti újságot, a *Vagyunk*-ot, amelynek én voltam a szerkesztője és amelynek igazi rendeltetése az lett volna, – ma már bevallhatom – *tönkretenni a Nyugatot és harcolni Ady ellen*. . .

Vajda János mondotta, hogy fiatal író korában valamivel kevesebbet tartott Petőfiről és többet Vajda Jánosról. Valahogyan mi is úgy voltunk! De örömmel láttam később, amikor a *büszke* című „Vagyunk” már fej fát kapott ezzel a fel-

írással: „Fuit”, hogy nem egy munkatársam vált jőnevű íróvá, aki nevét nyomtatásban először az én lapomban látta. (Soha nem jelentkeztem egynél se az azonosság miatt!)

A *zene* is szerelmem volt. De muzsikussá nem lettem. Volt egy idő, amikor azt hittem, ott a helyem. Elméletileg ment minden. Gyakorlatban . . . (Minek a szégyent felújítani!?) De azért büszke voltam, hogy a *kormány a Liszt-centennárium alkalmával Weimarba küldött*. Jól esik ma is, hogy a Liszt-múzeum magyar anyagának felkutatásában résztvehettem s kegyelettel őrzöm azt a ritka példányú Liszt-kompozíciót: *An die Künstler, Weimar, 1854*, melynek címlapját a múzeum akkori igazgatója és a weimari Opera igazgatókarnagya dedikálva együttműködésünk emlékére átnyújtott. (Herrn dr. Farkas zur freundlichen Erinnerung an den Weimarer Liszt-Museum und seinen Kustos Peter Raabe.)

Erre az időre esik az *Országos Magyar Zeneegyesületben kifejtett működésem*.

Aztán a *Nemzeti Színház szolgálatából elkerültem Aradra*. Tele ambícióval. Alkotni kellett. Az anyag megvolt, csak a forma hiányzott. Az ottani múzeum és könyvtár az ország büszkesége volt. Erdélyi kollégáim odajártak tanulni. Az én útmutatásom szerint rendezték a marosvásárhelyi kultúrpalota anyagát s az én rendszeremet mutatta be *Ferenczi Zoltán*, az egyetemi könyvtár igazgatója, az országos könyvtártani tanfolyamon, ugyancsak itt került bemutatásra a nevenről elnevezett könyvindikátor modellje is.

Aradon a mostani sajtófőnök által szerkesztett újság munkatársa voltam és részem volt a megye közművelődési szervezetének kiépítésében.

Aztán *jött a háború*. Hálásan gondolok vissza arra a katonavöröslőre, aki megtette haragosaimnak azt a szívességet, hogy öreg fejjel, rossz szemmel és gebesóványsággal is *alkalmasnak talált*, mert a katonaság

emlékei soha el nem múló. Mint a leg-szerényebb önkéntes, az oroszok által fel-dúlt falvak újjáépítése érdekében rendez-tem előadásokat és hangversenyeket „és Hevesfiafalván két ház megépítésének költségét össze is hoztam (Dingha Sán-dor és Hedry Béla háza.)

(Ennek a működésnek köszönhetem, hogy *Markovits Rodion* önkéntestársam és barátom a maga híressé vált könyvé-ben, a „Szibériai garnizon”-ban olyan gyűlöletesen emlékszik meg arról a *hang-versenyrendezőről*, akiről pedig még a harc téren sem feledkezett meg s akinek onnan szeretettől áradozó lapokat s fény-képeket küldött.)

A forradalom. Rámnézve csalódás. Arad magyarsága érzi a román előretörést. Az aradi tárgyalások. Berthelot Gábornak aradi látogatása. A gyulafehérvári gyűlés. A nemzeti gárdák leszerelése. Fényes László táviratai. . . *Egy-egy tragédia* címe.

Soha annyi *árulást és ocsmányságot* nem láttam! Hogy tud vedleni a terem-tés koronája!

Kommün: nagy lelki fájdalom és erő-gyűjtés a harcra.

Megalakul *az aradi kormány*. Meghív-nak. *Kineveznek osztályvezetőnek*. Át-megyek Szegedre.

A kommün megbukott. A szegedi kor-mány Pestre jön. ígérik a beosztásomat. Friedrich miniszterelnök levelét őrzöm, amelyben értesít, hogy *államtitkári nyug-díjazásom iránt intézkedett*. Csak leveleim vannak, csak kinevezésem van és egy csak-nem tíz év óta folyó perem a kincstárral, mert csak kegydíjat állapított meg és nem a kinevezésem és közszolgálatom alapján engem törvényesen megillető miniszteri tanácsosi nyugdíjamat. Amíg a per el nem dől, nem is vagyok más, mint „tekinte-tes úr”.

A konjunktúra engem is *a tőzsdére* vitt. Nem is tudom, hogyan, de a tőzsde mintegy 3000 új tagja megcsinálja a ma-ga gazdasági szövetségét, amelynek élére engem állít. Ott sem tagadtam meg ma-gam. Ott is másért dolgoztam s talán ez az oka, hogy bizottsági tag lettem. *Soha senkinek sem ártottam*. Mindig másokért és másoknak dolgoztam.

Bizottsági tagságom alatt kerületem pol-gáraival törődöm és nem partikuláris te-vékenységem közé számítom a kiskeres-kedői hitelellátás állami támogatásának kieszközlésében való szerény munkásságo-mat. Indítványt tettem a közalkalmazottak természetbeni lakása tárgyában (indítvá-nyomat angol nyelvre is lefordították) s ha szabad szerénytelennek lennem, leg-utóbbi munkámmal („*Égető problémák*”, 1929.) igyekeztem hozzájárulni köz álla-potaink javításához.

Még egy sablonos adat: *nő vagyok, két gyermekem van*. A családi életem azonban nem mindennapi. Feleségem em-berit meghaladó jósága teszi az életemet gyönyörűvé és az a remény, amit gyerme-keinkben látunk, – azt mondják, jogosan – ad erőt, hogy a megpróbáltatásokban is becsülettel húzzam az ígát. A „kis” fiam az idén lesz *orvos*, a leányomnak *férjet* keresek.

Munkásságom a napilapokban és folyó-iratokban megjelent cikkeken kívül:

„Vagyunk”. Komárom, 1910.

Boruth Elemér élete. Budapest, 1910.

Két dal. 1910.

Újabb dalok. 1911.

Magyar nóták. 1912.

Vajda János lírája. 1912.

Könyvtári problémák. 1916.

A közalkalmazottak természetbeni la-kása. 1929.

Égető problémák. 1921.

Dr. Farkas Zoltán

1883-ben Munkácson születtem. A munkásmozgalomban 1920 óta veszek részt, elsősorban a budapesti XXII. pártszervezet tevékenységében, amelynek végrehajtó bizottsága felkért, hogy a párt tagjait jogi tanácsokkal lássam el. Egyik vezetője lettem *Kőbányán* a szociáldemokrata pártmozgalomnak, tagja vagyok a helyi bizottságnak és mint ilyen, állandóan résztveszek a helyi pártszervezet fejlesztését célzó agitációs munkában. Résztveszek a szociáldemokrata jogászok szervezetének munkálataiban is.

A főváros jogügyi bizottságában számos szabályrendelet kodifikálásánál működtem közre. A közgyűlésen állandóan képviseltem a *Kőbányát* érdeklő helyi ügyeket, végül mint a közéleti bizottság tagja, élelmezési problémákkal is foglalkozom.

Dr. Fábián Béla

Tállyán, Tokaj hegyalján születtem 1889 augusztus 13-án. Kassán a premonstreieknél és Újhelyben a piaristáknál végeztem a gimnáziumaimat.

Városba először tíz éves koromban kerültem. Budapestet akkor láttam először, amikor az egyetemre beiratkoztam. Az első gimnáziumban karácsonykor háromból megbuktam, a negyedik gimnáziumból nádpálcapárbaj miatt ki akartak csapni. Egyetemre Budapesten és Wienben jártam. Mint ügyvédjelölt szerkesztője voltam az *Ügyvédjelöltek Lapjájának* és a politikával egy ügyvédjelölti mozgalom kapcsán *huszonnégy éves koromban* kerültem összeköttetésbe, akkor ismerkedtem meg Tiszával, Andrássyval és Vázsonyival, rövidesen utána *Vázsonyi ügyvédi irodájába kerültem mint irodavezető.* Résztvettem a Désy-Lukács perben, melynek történetét én írtam meg egy vaskos kötetben, Andrássy Gyula írta hozzá az előszót. Közben elnöke lettem az Országos Ügyvédjelölt Szövetségnek, mely egy óriási mozgalomban az akkori kormányt, egy, az ügyvédjelöltek sújtó törvényjavaslatnak megváltoztatására bírta és 1914 januárjára

ban én tettem elsőnek egységes bírói és ügyvédi vizsgát kiténtetessél. Medgyes Simon volt az elnök, aki hozzám ez alkalomból külön beszédet intézett.

A világháború kitörésekor a kassai 34-ik gyalogezredhez vonultam be, ahonnan 1915 januárjában a 38-as Mollináriezredhez helyeztek át. Mint kadet vettem részt a kárpáti és a galíciai harcokban. A Lemberg felszabadítására irányuló harcokban fogtak el. *Turkesztánban*, a perzsa határon töltöttem egy esztendő, onnan büntetésből Kelet-Szibériába, a *kamcsatkai határra* helyeztek át, ahonnan továbbbi másfél esztendő után megszöktem. *Pétervárott* éltem egy hónapig a breszt-litovszki tárgyalások alatt, majd onnan is megszökve, 1918 márciusában hazakerültem.

Itthon mint törvényszéki bíró *nagy propagandát fejtettem ki a bolsevizmus ellen*. Még a Károlyi-forradalom előtti időkben cikkeket írtam a Pester Lloydban és minden lehető helyen előadásokat tartottam. A Károlyi-forradalom kitörésekor én tettem a büntetőtörvényszék esküdtzéki termében a bírának azt az indítványt, hogy ne tegyék le az esküt a nemzeti tanácsnak, amely indítványomat elfogadták. A Károlyi-forradalom alatt erős propagandatevékenységet fejtettem ki a bolsevizmus ellen, minek következményeként a bolsevizmus kitörésekor letartóztatnak. A kommün végén szabadultam ki. A kommün után küzdöttem, előadásokat tartottam az ellenforradalom ellen. *1920-ban fővárosi bizottsági tagnak választották* meg a Városházán egy afférből kifolyólag inzultáltak, amiből több lovagias üggy és párbajok keletkeztek.

1922-ben Pestkönyvéken *képviselővé* választottak, 1926-ban *másodszor megválasztottak* és kétszer annyi szavazatot kaptam, mint az első alkalommal. Harcoltam az atrocitások ellen, úgy az egyéni, mint az adóatrocitások ellen. Nemcsak a parlamentben, hanem a főváros közgyűlésén is akciót indítottam a hadifoglyok hazahozatala érdekében, mert én, aki tudom, mi a hadifogolyélet, erkölcsi kö-

telességemnek tartom, hogy minden lehető megtegyek a fogságban rekedt magyarok hazahozatala érdekében. Újabbán két kötet könyvem jelent meg, amely ugyancsak a hadifogolyérettel foglalkozik.

Az egyik „*6 ló-40 ember*”, a másik pedig „*Ezer ember asszony nélkül*” címmel.

A pestvármegyei választások alkalmával egy komoly és tekintélyes párttal vonultam be Pestvármegye székházába.

Ez így szárazon összefoglalva az én harcaimnak és küzdelmeimnek története.

Dr. Feleki Géza

1890 november 4-én születtem Budapestben. Egyetemi tanulmányaimat Budapestben, Berlinben, Párizsban és Londonban végeztem. Jogi doktorátust szereztem. Ezután egy évet töltöttem a *főváros szolgálatában*, mint a múzeumi és művészeti ügyek előadója, utána a főváros világrekedelmi főiskolájának lettem a tanára. Irodalmi munkásságomat a Nyugat-ban kezdtem meg. Vezércikkírója voltam a Pesti Napló-nak, majd 1920-ban felelős szerkesztője lettem a Világ-nak, ennek megszűnése után pedig ugyancsak felelős szerkesztője a Magyar Hírlapnak. Főleg

művelődéstörténeti és gazdaságpolitikát kérdésekkel foglalkozom. Főbb munkáim: Könyvek, Képek, Évek, majd a Munkácsy Mihályról szóló monográfia, továbbá a művelődéstörténeti múzeumok fejlődéséről és feladatairól szóló tanulmány. Utána pedig az 1916-ban megjelent „A nyugat-európai agrárkérdés a XVI. és XVII. században”. Az újságíráson kívül számos előadást tartottam gazdaságpolitikai és esztétikai kérdésekről.

Fischer Márton

1873-ben Ópályin születtem, A szabómesterséget tanultam Nagyváradon, ahol 1892-ben szabadultam fel. Innen Budapestre jöttem, ahol mint segéd működtem, majd pedig Bécsbe mentem, ahol a szabászatban képeztem ki magamat és a német nyelvet sajátítottam el. Münchenben is dolgoztam. Közéleti működésem is itt kezdődött, azzal, hogy az ottani magyar egyesület beválasztott a vezetőségébe. Később elnöke lettem ennek az egyesületnek. Mint szabó szakegyesületi benfentes, 1900-ban *Marienbadba* küldtek ki és ott megszerveztem a szabómunkások szakegyesületét, amelynek idővel elnöke lettem. Ezután újra Münchenbe tértem

vissza, 1902-ben pedig hazamentem Nagyváradra, ahol Önállósítottam magam és az ottani szociáldemokrata pártmozgásban tevékeny részt vettem.

Újból Budapestre kerülve, 1920-ban *társelnöke* lettem a Kézműiparosok és Kereskedők Országos Szövetségének s ezt a tisztséget 1925-ig töltöttem be.

Tagja vagyok a főváros közrendészeti bizottságának.

A szociáldemokrata pártból, mivel, véleményem szerint, ott a kisipari érdekeket tovább megfelelően nem képviselhettem, illetve azoknak a pártban kellő érvényt nem szerezhettem, 1929-ben kiléptem, ami azután a főváros közgyűlésén hosszas és élénk vitákra adott alkalmat.

Fischer Ödön

Budapesten születtem 1885-ben. Tanulmányaim befejeztével egyik nagy *berlini* divatház üzemében tanultam, majd egy hasonló céghez kerültem Londonban, s így külföldön öt esztendő t töltöttem. 24 éves koromban édesapám cégtársul vett be a *F is eh er Simon és Társai* selyemáruházba. Kereskedelmi elfoglaltságom mellett fiatal korom óta nagy érdeklődéssel vettem részt *szociális és gazdaságpolitikai* moz-

galmakban és ilyen természetű *újságírói munkát* is végeztem. Két esztendeig a Vakokat Gyámolító Országos Egyesületben tartottam előadásokat a Szabad Líceum megbízása alapján. Szaklapokon kívül *^ Vilag* c. politikai napilapba írtam cikkeket és néhány évig a lap külföldi tudósítója voltam.

A világháború alatt egy ideig a németek által megszállt *Belgiumban* voltam beosztva a főhadiszálláson és Német-Belgiumból írott cikksorozatom könyvalakban is megjelent. A könyvet még a háború alatt Londonban is kiadták angol nyelven.

1922-ben a fiatal magyar kereskedőgárda megalakította *Cobden-Szövetség* címen a magyar szabadkereskedelem híveinek *egyesületét*, amelynek *elnökéül* engem választottak. 1924-ben Budapesten rendeztük a nemzetközi szabadkereskedelmi kongresszust, angol, francia, német, holland, svájci, osztrák résztvevőkkel. A kongresszus elnökei voltak magyar részről: *Apponyi Albert*, *Matlekovits Sándor*, *Méhely Kálmán* és *Sándor Pál*. A Cobden-Szövetség kulturális és gazdasági előadásainak szerepét fővárosunk szellemi életében széles körben méltányolják. Az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülésnek (OMKE) és a Magyar Kereskedelmi Csarnoknak *alelnöke* vagyok. A *londoni Cobden Club tiszteletbeli tagnak* választott meg. A Statisztikai Hivatal értékmegállapító bizottsága selyem-szakosztályának vagyok elnöke s ebben a minőségemben lettem *kereskedelmi főtanácsos*. A budapesti Nemzetközi Vásár intézőbizottságának vagyok tagja. 1925 óta a budapesti Kereskedelmi és Iparkamara beltagja vagyok. 1926 óta a Magyar Hírlap r.-t. elnöke. A székesfőváros törvényhatósági bizottságának baloldali tagjaként a közgazdasági bizottságban vállaltam munkát.

Az egyesületi életben, a sajtóban és a törvényhatóságban egységes munkaprogrammal igyekszem működni: a *szellemi és gazdasági progressivitásnak* a programjával.

Fóthi Vilmos

1874-ben *Balassagyarmaton* születtem. Középiskoláimat szülővárosomban, majd pedig felsőépítőipariskolát Budapesten végeztem. Három éven át wieni, berlini és drezdai cégeknél működtem, hat éven keresztül pedig Budapest székesfővárosánál. 1908 óta *önálló építőmester* vagyok.

Politikai szereplésem 1900-ban kezdődött. Az Ausztriával akkor fennálló helyzetet ismerve, Tisza-párti voltam és sok küzdelemben vettem részt az akkori hangoskodókkal szemben. Így például a híres győri választás alkalmával, megboldogult *Tisza* oldalán ülve, *záptojásokat kaptam*.

1914-ben, a háború kitérőse napján, hunyt el felejthetetlen feleségem és már mint hadbahívott kadétörmester kísértem utolsó újára, (de lelkemben még ma sincsen eltemetve). *Suttner Berta* tolla kellene ahhoz, hogy leírjam 1914 szeptember 7-től, amikor menetszázadommal a szerb frontra indultam, itthagya egyetlen tizenhároméves fiamat, 1918 december hó 22-éig, amikor hazaérkeztem, majd mint főhadnagy leszereltem, átélt szenvedéseimet, élményeimet.

Kitüntetésem: Károly csapatkereszt, egyszeri sebesülési érem és koronás arany érdemkereszt a vitézségi érem szalagján.

A hazaérkezésem utáni politikai közalapotok, a közjogi helyzet és a történetek nyomán meggyőződésem Lovászy Márton, az akkor lemondott miniszter politikájának támogatására szólított. Lovászy Márton politikáját vallottam (vallom ma is) és ott küzdöttem az oldalán, résztvéve az akkori ügynevezett „fekete-blokk”-ban (Ernst Sándor pápai preláttal, Heinrich Ferenc és Hegedűs Lóránt kegyelmes urakkal, Platty György és Szigethy János öméltóságával és másokkal).

A kommün alatt tizenegy hétig fogva tartottak. Bukásuk után Lovászy Márton kossuthi politikáját vallottam magaménak és mint ilyen kerültem be 1920-ban a főváros törvényhatósági bizottságába, ahol teljesen magam állottam erős küzdelmek s mint „rothadt keresztény” sok üldözés közepette. Ezekben az időkben *Fábián Béla dr.*-ban komoly segítőre találtam.

Az 1922. évi országgyűlési választások alkalmával *Cegléden*, a Kossuth-zászlót megmentendő, bár a nyílt szavazás mellett előre számoltam a sikertelenséggel, felléptem Haller István ellen, majd az 1923-ban ugyanitt megtartott választás alkalmával Lendvai István és Pálffy ellen. Ha kisebbségben is maradtam, mégis szép eredményt ért el a Kossuth-zászló, amiért dicséret illeti meg Cegléd népét. Tetézte sokak szemében „bűnömet”, hogy megboldogult Szentkirályi Béla volt főkapitányhelyettest teljes elhagyatottságában és súlyos betegségében egyedül támogattam, ápoltam, vigasztaltam, majd én fogtam le a szemét. Lovászy Mártont,

aki felesége súlyos betegsége miatt magát a közismert feltételeknek alávetve, emigrációjából visszatért, családjával, gyermekeivel ötnegyed éven át láttam otthonomban vendégül.

Az 1925. évi községi választások alkalmával *mint póttag* jutottam be és *Fényes László távozásával az ő helyébe kerültem a törvényhatóságba*, mely idő óta az ötos bizottságban, a középítési bizottságban, a középítési albizottságban és a testnevelési bizottságban, mint a demokráta-párt tagja dolgozom szerény tehetségem szerint Kossuth igazi demokráciájáért.

Dr. Földvári Béla

1894 február 5-én születtem. Atyám nagytudású és nagyműveltségű orvos, nagy szociális érzékkel megáldva, aki már kora ifjúságomban reám nyomta erős egyéniségének bélyegét. Igazságtalanságok ellen fellázadni tőle tanultam meg. A harci készséget nem tudom kitől örökölttem.

Tanulmányaimat fiatalon végeztem. A középiskolát és az egyetemet itt Buda-

pesten abszolváltam. Atyám *kereskedőnek* akart nevelni, ezért a kereskedelmi iskolába íratott – én orvos akartam lenni és lettem ügyvéd, újságíró és politikus.

21 éves voltam, amikor a jogtudori oklevelet elnyertem. A közélet iránti érdeklődésem a kriminális praxis felé vitt. Mint patvarista a pestvidéki kir. törvényszék büntető osztályán, majd *Visontai Soma* és *Gál Jenő* irodájában működtem. Mint az ügyvédjelöltek szövetségének főtitkára résztvettem az ügyvédjelölteknek az ügyvédhelyetteség eltörlését célzó mozgalmában. Úgy ezt az akciót, mint a hadbavonult ügyvédjelöltek érdekében folytatott mozgalmakat barátaimmal sikerrel megvívtuk. A szabad ügyvédségről írott első hírlapi cikkeim ebben az időben jelentek meg a „Magyarország” hasábjain. Már ebben az időben *jogi cikkeket* írtam a „Jogállam”-nak, az „Ügyvédek Lapja”-nak és a „Magyar Jogélet”-nek. Utóbb az „Ügyvédek Lapja”-nak több éven át belső munkatársa voltam.

24 éves voltam, mikor ügyvéd lettem. A Károlyi-forradalom utáni legviharosabb időben jegyezték be a Budapesti Ügyvédi Kamarába. A kommün alatt írtam „A Magyar Ügyvédség és a Magyar Közélet” című könyvem, amelynek megjelentetési költségeit a Budapesti Ügyvédi Kamara fedezte. Ezt követték: „A főrendiház reformjára”-ról, „Az ügyvédi összeférhetlenség és verseny”-ről, „Az ügyfél nyilvános nyomozás”-ról írott tanulmányaim és a magyar ügyvédségről francia nyelven a brüsszeli nemzetközi ügyvédkongresszus alkalmából megjelent ismertetésem. Az „Újság” c. politikai napilapnak több éven át cikkírója voltam. Kodifikacionális, főleg igazságszolgáltatási vonatkozású kérdésekről írtam vezércikkeket. Mint védő számos nagy bűnügyben vettem részt. (Tisza-per, királypuccs, Heller Róbert bűnügye, stb.)

31 éves koromban lettem a székesfevárosi törvényhatósági bizottságának tagja demokrata programmal megválasztva. Tagja vagyok a Nemzeti Demokratapártnak, háznyaga a Községi Demokratapárt-

nak, tagja a Központi Demokrata Kör elnökségének és elnöke az Angyalföldi Demokrata Körnek. Vázsonyi Vilmos meleg pártfogásának köszönhetem ezt, aki a fiatalságnak fanatikus lelkese volt. Előttöm kevesen voltak ilyen fiatalon városatyák és talán én sem lettem volna, ha Vázsonyi nem ismerte volna fel bennem – a harcost.

Városházi tevékenységem a kisemberek panaszainak orvoslása iránti küzdelemben, *purifikációban* metültek ki. Sokszor állítottak bíróság elé, ugyanakkor azonban a bíróság fel is mentett.

Ma 35 éves vagyok és már öszül a hajam, fanyar a kedélyem. A mai kor közéleti embereinek ez a jellegzetes sajátossága, „mert elszórja lelke színaranyát, mi tüze van, másoknak nyer csatát”.

Sokat harcoltam mint ügyvéd és mint politikus. Sohasem magamért, mindig másokért. A harcok egyenlege: *több ellenség, mint jóbarát*.

Pályám eddigi tanulsága: az emberi hiúságok megismerése.

Friedrich István

Pozsony megyében, *Malackán* születtem 1883-ban. Pozsonyban a reáliskolát, Bu-

dapesten a műegyetemet végeztem. Berlinben az Allgemeine Elektrizitätsgesellschaftnál, Budapesten a Ganz Villamosági R. T.-nál voltam mint *mérnök* alkalmazásban. 1907-ben Mátyásföldön *gépgyárat alapítottam*, amelyet később vasöntődével kibővítettem, majd 1920-ban eladtam.

A háború előtt a gödöllői választókerület függetlenségi pártmozgalmaiban vettem részt és *Cinkota és környéke* címmel egy kis vidéki lapot szerkesztettem. Ezekben merült ki akkori politikai szereplésem.

Károlyi Mihály grófhhoz barátság fűzött. Amerikai útján is elkísértem. Visszajövet Franciaországban éppen a világháború kitörésekor szálltunk partra. *Internáltak*. Néhány héttel később Spanyolországon és Olaszországon keresztül hazatértem.

Mint *tüzérfőhadnagy* gépkocsizó parancsörtsízt minőségben a harctérre mentem. Az uzsoki szorosnál hörghurutot kaptam, amelynek következményeit, az asztmát, még ma is nyögöm. Később, mint frontszolgálatra alkalmatlan, a pilseni Skoda-műveknél és a bécsi Arzenálban teljesítettem szolgálatot. Mint egy tábori tüzérségi javítóműhely parancsnoka, újból a galíciai harctérre mentem. Krónikus hörghurutom és asztmám kiújulva, hazakerültem. 1917-ben mint egy mezőgazdasági gépeket előállító gyár tulajdonosát, felmentettek.

Az összeomláskor Károlyi kormányában *hadügyi államtitkár* lettem. *Ellenforradalmi tevékenységem miatt négy hónap múlva lemondattak*. A kommunisták többször lecsuktak és halálraítéltek.

A kommunizmus bukása után mint mi-

niszterelnök, kormányt alakítottam. A Clark-féle tárgyalások után *hadügyminiszter* lettem. 1920-ban a belvárosi választókerületben *képviselővé* választottak. Azóta a déli választókerületben még két ízben nyertem mandátumot. 1925 óta Budapesten *törvényhatósági bizottsági tag* vagyok.

Az uralkodó rendszernek a megalakulása óta ellenzéke vagyok.

1921-ben, mint vádlott, az úgynevezett Tisza-pert kellett végigküzdenem. Ez az ellenem megindult manőver csúfosan megbukott.

Mélyszéges aggodalommal tekintek a tátongó holnapra.

Fröhwrth Máttyás

1889-ben Vecsésen, Vestmegyében születtem. Földműves szülők gyermeke vagyok. Középiszkolai tanulmányaim után a katolikus és szociális mozgalmakban vállaltam szerepet, majd a keresztény munkásmozgalomba kerültem, ahol egyesületi szervezéssel foglalkoztam. Később mint

kerületi titkár Pécsen, majd Brassóban működtem, ahol jelentős eredményeket értem el a keresztény szociális és a katolikus Népszövetség szervezése körül. Mindkét helyen egyúttal szerkesztője voltam a helyi napilapoknak.

A háború előtti években a *Katolikus Népszövetségnek* lettem a *központi titkára*, ebben a minőségben úgyszólván az egész országot végigjártam. Végigszolgáltam a háborút, majd a *kommün* alatt két hónapot töltöttem a *gyűjtőfogházban*, ahol a kommunisták mint szervezeti embert fogvatartottak. A véres uralom megdőlése után *igazgatója* lettem a *kereszténypártnak* és mint ilyen, a párt választási küzdelmében is tevékenyen résztvettem.

Az első nemzetgyűlésbe 1920-ban a *soroksári választókerület* küldött be, amikor is én voltam a *parlament legfiatalabb tagja*. Tagja lettem a főváros törvényhatóságának is, s a Keresztény Községi Párt szervezésében nagy igyekezettel vettem részt.

Úgy a parlamentben, mint a főváros közgyűlésén különösen szociálpolitikai, közgazdasági, agrár- és iparoskérdésekben szólaltam fel. Több egyesületnek vagyok a vezetője és keresztény lapnak a cikkírója. Így a Katolikus Népszövetség főtíkára, a Vidéki Hírlapok Országos Szövetségének elnöke, a Keresztény Iparosok Országos Szövetségének vezető tagja, a Keresztény Munkásifjak Országos Szövetségének elnöke, a Katolikus Eszperantó Egyesület elnöke, a Magyar Holnap ifjúsági mozgalmanak vezetője, a Népújság felelős szerkesztője, az Országos Iparos Hírlap főszerkesztője stb., stb.

tövisési füzéséri

Dr. Füzesi Zoltán

1863-ban Budapestén születtem. Középiskoláimat és egyetemi tanulmányaimat Budapestén végeztem. 1892-ben szereztem meg a doktori és ügyvédi oklevelet, A bíróság szolgálatába léptem s néhai Zsitvay Leó elnöksége alatt mint *esküdtszéki elnökhelyettes*, politikai és sajtópe-rekben elnököltem. A többi között vezettem a nagy vasúti sztrájk, a híres májusi tüntetés tárgyalásait. Bírói funkciót végeztem Csuha országgyűlési képviselő perében, a bolgár cár kabinetirodai írnokának kémkedési perében, a Wekerle-Habár, a Porzsolts-Pesti Futár stb. perekben, s ezekben a perekben hozott ítéleteim voltak alapjai a becsületvédelmi törvény 18. paragrafusának.

Az esküdtszéktől 1907-ben a *kir. ítélőtáblához* helyeztek át. Ugyanebben az évben *Békés vármegye főispánjává* neveztek ki.

1919-ben nyugalomba vonultam és *ügyvédi irodát* nyitottam.

1920-ban választottak meg a főváros törvényhatósági bizottságának tagjává, ahol ez idő óta működöm. Mindenkör nagy szeretettel karoltam fel a hadirok-

kantak, a hadiözvegyek és a hadiárvak ügyét, ezenkívül tanügyi, szociális és közegészségügyi kérdésekkel foglalkozom a törvényhatósági bizottságban.

Dr. Gaár Vilmos

Születtem 1862 május 6-án Györszigeth községben, amely ma már beolvadt Győr városába. Az elemi iskola négy osztályának elvégzése után a Bencés-rend győri főgimnáziumának tanulója lettem. Csendes, jól tanuló gyermek voltam, megszerettem az irodalomtörténetet és ebben a tudománykörben irodalmi kísérleteim voltak. Jövőm tekintetében nem voltak terveim; amikor az érettségi után szülőim azt kívánták, hogy iratkozzam be a győri jogakadémiára, akkor beiratkoztam joghallgatónak s rendszeren eljártam az előadásokra, mintha most is gimnazista diák volnék. Nem vált káromra. A jog és államtudományok köréből a *közgazdaságtan, közjog és közigazgatási jog volt kedvelt tanulmányom*; ezek köréből jelentek meg cikkeim a győri lapokban. Abban az időben is támadták a törvényhatósági virilizmust; én cikkben keltem a virilizmus védelmére és pedig azon az alapon, hogy

az önkormányzati testület nem politikai, hanem közigazgatási intézmény, amely a helyi közigazgatást saját költségén végzi, tehát a közigazgatás intézésébe jelentékeny beleszólást kell engedni azoknak, akik jelentékeny mértékben járulnak a közigazgatási költségek fedezéséhez. Ezenfelül a jogásziíffjúság mozgalmaiban is résztvettem és társaim az 1883-84-i tanévben a jogászsegélyző egyesület elnökévé választottak.

A jog- és államtudományi államvizsgáknak letétele után, 1884 szeptember havában *ügyvédjelölt* lettem Győrött; majd 1885 március 1-vel *Sopronba kerültem ügyvédi joggyakorlatra*, jelenlegi berlini követünk atyjához, a nagyhirű és kitűnő jogi képzettségű dr. *Kanta József* ügyvédhez. A soproni közéletbe hamar bekapcsolódtam, voltam *báltredező, előtáncos, műkedvelő színész, jelölvasó és újságíró*; de a jogtudományt sem hanyagoltam el, írtam cikkeket a *Jog*-ba, s 1887 szeptember havától kezdve *a jogi és közgazdasági tárgyakat tanítottam a soproni kereskedelmi középiskolában*. 1888 május havában *lettem az ügyvédi vizsgát és ügyvédi irodát nyitottam Sopronban*, ahol nemsokára (1888 szeptemberben) a *Sopron című lap felelős szerkesztője*, a magyar férfidalkör elnöke, az irodalmi és művészeti kör főtitkára, a színügyi bizottság titkára, a vármegyei tűzoltó-szövetség főtitkára stb. lettem. Sopron magyarosításának munkájától is kivettem részemet. 1890-ben az ágfalvai kerület *Sopron vármegye törvényhatósági bizottságának tagjává választott*; a törvényhatósági életben inkább újságcikkeimmel vettem részt.

Az ügyvédi hivatás nem nagyon nyerte meg tetszésemet; ezért hatévi ügyvédkedés után a *bírói pályára* léptem s 1894 május 28-án a soproni kir. járásbírósnágnál megkezdtem *albírói* működésemet, de már 1895 november havában Budapestre kerültem az igazságügyminisztériumba *segédtitkárnak*. Bírói és miniszterialis szol-

gálatom alatt behatóan foglalkoztam a jog különböző ágazataival s a szakcikkeken felül többrendbeli jogi munkát is írtam, de városatyaságra még álmomban sem gondoltam. Az igazságügyminisztériumból 1900 május havában a budapesti kir. törvényszékhez kerültem *birónak*. 1907-ben a budapesti kir. *ítélőtábla bírója* lettem, mint ilyen, 1908-ban belvárosi lakos létemre a Sas-kör tagjai sorába léptem és ott csakhamar eleven társadalmi működést fejtettem ki, aminek jutalmául polgártársaim 1910-ben a *Sas-kör alelnökévé*, 1912-ben *Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságának tagjává* választottak.

Kezdetben inkább csak a jogügyi bizottság munkáiban vettem részt; közgyűlési szereplésem 1916-ban kezdődött. Ekkor már a *Kúria bírója voltam*, ahova a király 1914 novemberében nevezett ki. Az általános, egyenlő és titkos választójognak azonnal való behozatala ellen szólaltam fel; hangsúlyoztam, hogy a választójognak fokozatosan minél szélesebb rétegekre való kiterjesztésével lehet csak elkerülni azokat a kilengéseket, amelyek a nagyon kötött választójogról az általánosra való azonnali áttéréssel természetesen rugélg járnak. Ugrás nincs a természetben s nem jó a politikában. Hivatkoztam Angliára, ahol sok évtizedes és fokozatos fejlődés eredményeként jelentkezik az általános, egyenlő és titkos választójog. 1918-ban a pénzügyi bizottságnak és a pártközi jellegű 36-os bizottságnak is tagja lettem. Ez utóbbi bizottság az 1918 október 31-én kitört forradalom hatása alatt ugyanezen a napon ülést tartott, abból a célból, hogy a törvényhatóság magatartásáról tanácskozzék. Akkor történt, hogy a köztünk megjelent *Hock János Havas* s Rezsőnek aggódo kérdésére kijelentette, hogy a *nemzeti tanács nem gondol a dinasztia megbuktatására s ő maga mindvégig királypárti marad*. Ezt nyomban követően érkezett a hír, hogy Tisza

Istvánt meggyilkolták, mire a 36-os bizottság úgy határozott, hogy a közigazgatási hatalmat a nemzeti tanács kezébe engedi át.

Amikor a forradalmat követő proletárdiktatúra után lassan helyreállt a rend s amikor az 1920: IX t.c. alapján a törvényhatósági bizottság újjáalakítására a választást kiírták, a választási küzdelemben a *szabadelvű párt* oldalán vettem részt. Amint a forradalom radikalizmusa nem tudott magához vonzani, úgy a másik szélsőség sem egyezett meg a jogegyenlőség elvén alapuló felfogással. A választás eredményeként *1920-ban újra a törvényhatósági bizottság tagja lettem*; a többség vezérénel a kisebbség megbízásából eljártam, hogy a közgyűlés albizottságaiba számarányunknak megfelelően helyet nyerjünk, s amikor ez az eljárásom eredménytelen maradt, az első közgyűlésen a liberális és demokratikus blokk nevében a jogfosztás ellen felszóltam és tiltakozó deklarációt terjesztettem elő. A blokk nem sokáig maradt együtt, mert a demokrata párt eljárásával nem értettünk egyet. Mivel pedig közgyűlési felszólalásaink eredménytelenek maradtak, a *passzivitás terére* léptünk, majd 1923 őszén az ellenzéknek a közgyűlésből való kivonulása után bizottsági tagságomról lemondtam.

Az 1924. évi XXVI. törvénycikk alapján elrendelt törvényhatósági választáson mint a *belvárosi községi polgári párt* listavezetője kerültem be a törvényhatósági bizottságba. A választás lezajlása után megalakítottuk *Kozma Jenő* dr. kezdeményezésére az egységes községi polgári pártot, amelynek egyik *alelnöke* lettem. Még a választás előtt *nyugdíjaztattam* magamat, hogy teljes fegyverzetel működhessem a székesfőváros önkormányzati életében. Azóta tevékeny részt veszek a főváros közigazgatási életében. 1927. elején a törvényhatósági bizottság a *Felsőház tagjává* választott meg; itt is kiveszem részemet a munkából.

Gaiduscek Marcel

1874-ben Piliscsabán (Pestmegye) születtem. Kereskedelmi akadémiát végeztem. A kereskedelmi és iparkamara levelező tagja vagyok, továbbá tb. árvaszéki ülnök, valamint az *Erzsébetvárosi Kör alelnöke*. Hosszú ideig helyettes főtitkára voltam a Dunántúli Közművelődési Egyesületnek. A közgyűlésnek *pártonkívüli* tagja vagyok és a közgazdasági, valamint a Tattersallra felügyelő bizottságban foglalkok helyet.

Többször szólaltam fel a magániparnak és kereskedelemnek konkurrenciát csináló *községi üzemek leépítése érdekében*. Mint *pártonkívüli* bizottsági tag, megtartván teljes cselekvőképességemet, mindenkor a székesfőváros és a polgárság érdekében óhajtok tevékenységet kifejteni.

Gamauf Géza

1873-ban Budapesten születtem s itt végeztem tanulmányaimat. Kereskedőnek készültem, de 1894-ben *magántisztviselő* lettem. 1896-tól 1902-ig *építési vállalkozó* voltam és több bérpalota és középület építése után az építési iparban bekövetkezett pangás miatt – vállalatom megszűnt.

Később *több hitelszövetkezet alapításában vettem részt* és 1906-tól a „Méhkas” budai takarékszövetkezetnek 1922-ben történt felszámolásáig *vezérigazgatója* voltam.

Tagja voltam a közgyűlésnek 1912-1918-ig, mint az I. ker. *Szabadpolgári Párt* tagja és a pénzügyi bizottságban működtem. 1925-től pedig, mint az *Egyeséges Községi Polgári Párt* tagja, a középítési bizottságban működöm.

Garai Ármin

Abyonban születtem 1872-ben. Géplakatos mesterséget tanultam, majd gépészt oklevelet szereztem. Amikor 1888-ban fölszabadultam, külföldi útra mentem, s dolgoztam Németországban és Ausztriában, Bécsben is. A steyeri fegyvergyárban kaptam munkát, 1890-ben itt léptem be a „Stahlklang” szocialista önképzőkörbe és azóta vagyok tagja a szocialdemokrata pártnak. A steyeri fegyvergyárból a magyar munkások rövidesen hazajöttek a pesti fegyvergyárba. Itt egy porosz alezredes volt a gyár igazgatója, akinek elviselhetetlen bánásmódja miatt 1892-ben sztrájkba léptünk. Ez a mozgalom akkoriban mély benyomást keltett. 1896-ban a MÁV. műhelyébe kerültem. A Bánffy-korszak munkásüldözései során is résztvettem a munkásmozgalomban, ami akkor különösen vörös posztó volt a hivatalos körök szemében. Megtörtént, hogy a Bánffy-féle országgyűlési képviselőválasztások teljes idejére bevonultattak katonának. 1906-ban azután a MÁV. elbocsájtással és összes nyugdíjigényem elvesztésével büntetett szocialista mivoltom miatt, a Hieronymi-féle szolgálati pragmatika alapján.

Közésgpolitikai működésem 1912-re tekint vissza, amikor *Dunaharasztn* a közséigi választáson megbuktattuk a képviselőtestületet, kicseréltük az egész közséitanácsot és először Magyarországon három szocialdemokratát és több liberális polgárt bevittünk a képviselőtestületbe. Dunaharaszti Rákóczi-ligeti részének nem volt iskolája, dacára az ismételt sürgetésnek. Ekkor felhoztunk *200 gyermeket a parlament elé* és Zichy miniszter két hónapon belül fölállította az állami iskolát. Második nyugdíjamat a Munkásbiztosítónál eltöltött kilencéves szolgálatom után vesztettem el, amikor a szocialista alkalmazottakat politikai okokból elbocsájtották.

A főváros törvényhatóságába mint póttag 1928-ban kerültem be. A középítési, a magánépítési, az út- és csatornaépítési és a közegészségügyi bizottságban dolgozom. Különösen *átrendezési és munkásügyekkel, valamint a kórházi alkalmazottak ügyeivel* foglalkozom.

Gailhofer István

1873. december 8-án (Pusztaszántón) (Jásznagykúnszolnok megye) születtem. A magyaróvári gazdasági akadémiát vé-

geztem és 34 évet töltöttem el részben mint a Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei, részben mint a Pestvármegyei Gazdasági Egyesület igazgatója a mezőgazdasági termelés szolgálatában és ezen hosszú idő alatt a gazdatársadalmi mozgalmak csaknem mindegyikében iparkodtam tevékeny részt venni. Tapasztalataim kibővítése céljából a kilencszázas években beutaztam Német- és Olaszországot.

1920-ban az első kinevezések alkalmával kir. *gazdasági tanácsossá* neveztettem ki.

A *Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara* jelölése alapján lehetek szerencsés a főváros törvényhatósági bizottságában helyet foglalni és ott a közgazdasági, az erdészeti, a kertgazdasági, a közvágóhídi és a községi élelmiszerüzemi bizottságnak vagyok a tagja.

Gál Benő

1879-ben *Bácskerten* születtem. A nyomdászmesterséget tanultam ki és 1900. óta veszek részt a magyarországi munkásmozgalomban. A nyomdászszervezetben hosszú időn át bizalmiférfi, majd vezetőségi és szervezőbizottsági tag voltam és vagyok. Tevékeny részt vettem

a magyarországi munkásszövetkezeti mozgalom megeremtésében. 1910-1919-ig a „Szövetkezeti Értesítő” szerkesztője voltam. Az Országos Munkásbiztosító Pénztár baleseti osztályán 1911-től 1917-ig mint tisztviselő működtem. Számos cikket írtam a szövetkezeti kérdésről. A Magyarországi Szakszervezeti Tanácsnak 1923 óta vagyok a titkára, de már 1919-től szerkesztettem a Szakszervezeti Értesítőt, a Szakszervezeti Tanács hivatalos lapját. *Közel tíz év óta készítettem a közszükségleti cikkek árainak alakulását kimutató drágasági indexet.* Számos önálló munkám jelent meg szakszervezeti kérdésekről, az árak, a bérek és az életszínvonal alakulásáról. Tagja vagyok a törvényhatóság szociálpolitikai, munkaügyi, középítési és statisztikai bizottságainak, amelyekben általános munkáskérdésekkel és népjóléti problémákkal foglalkozom.

Dr. Gál Jenő

1872-ben születtem *Kecskeméten.* Az ottani főreáliskolába adtak, mert azt hitték, kitűnő *mérnök* leszek. így lettem *ügyvéd.* A sors úgy hozta magával, hogy

az egyetemi évek után az ország két hírneves védőügyvédjének, *Eötvös* Károlynak és *Visontai* Somának irodájába kerültem. Az itt töltött patvarista-esztendők alapozták meg életpályámat. *Eötvös Károly oldalán mint ügyvéd is működtem* és ma is őrzöm emlékeiket e legtisztább magyar östetehetség megnyilatkozásainak. Mások talán járatosabbak voltak a pozitív törvényismeret tárházában, de a feltalálási képesség, a humor és komoly elmélyedés világában nem érte őt utói senki.

E nagyok nyomdokain lett kedvenc stúdiumom a *büntetőjog*. Védni a bajbajutott embert és védelmezni a bajokban vergődő embertömegeket: nincs és nem is lesz ennél különb élethivatás, ameddig csak a jónak, *meg* a rossznak váltakozása intézi a föld népeinek sorsát. Csak az, aki a jogvédői hivatás e tiszta régióiban él, élvezzi azt a mámoros örömet, amikor a tudás szavára és lelki erejére megnyílik a börtönajtó és visszaadjuk el-esett, vagy eltiport embereknek a szabadságot, a levegőt, az életet.

A *politikai működésemről* nem teszek vallomást. Az országgyűlésen és a pesti városházán elmondott beszédeim és írásaim szóljanak helyettem. Csak az az ambícióm, hogy meglássák belőlük jószándékomat, a köz meggyőződéses, önzetlen szolgálatát. És azt, hogy gyűlölöm a személyeskedést. Azt tartom, hogy a politikus a tömeglélek költője és művésze, kit a forma és a lényeg egyaránt kötelez. Az, ami a művészet megkülönböztető jele, az a hivatott politikus szava és cselekvése az avatatlanokkal szemben. Művészi tartalom nélkül csak korteskedni lehet és demagógiát űzni a fórumon. Ehelyett én a költővel tartok: „Agyagot

gyúrni mesterségem – a többihez mi közöm nékem?”

*

Gál Jenő dr. már jogászkorában felüti két tanulmányával, amelyekkel pályadíjat is nyert. Az egyiket, amely a pápai jurisdiccióra vonatkozik, a hittudományi kar jutalmazta, a másikat pedig *Wlassics* Gyula báró ajánlotta pályadíjra. Hasonlóképpen pályadíjat nyert a vád alá helyezésről írt nagyobb jogi munkájával.

Mint védőügyvédnek számos sikere volt. Az első ügynevezett szenzációs pöre az volt, amelyet a koalíciós kormány tagjai indítottak *Habár* Mihály szerkesztő ellen. Ő védte annak idején *Haverda* Máriát és *Kéri* Pált is. Később védője volt *Bacher* Emilnek, s igen nagy figyelmet keltett az a *védői* munkássága, amelyet a frankügyben szereplő *Nádossy* Imre volt országos főkapitány érdekében fejtett ki.

Hosszú időn át tagja volt az ügyvédvizsgáló bizottságnak és sokáig szerkesztette a *Büntetőjog* című folyóiratot.

A főváros közgyűlési termében mindig csak súlyos és komoly problémáknál hallatta szavát. Így igen nagy visszhangja volt annak a beszédének, amelyet a Széchenyi-fürdő építkezésének hiteltűlése ügyében mondott. Ezzel egész sor bonyodalmas eljárásnak és vizsgálatnak volt a megindítója. Legutóbb a Közúti megváltásának és a BSZKRT, illetve a Nova megalakulásának körülményeit tette szóvá éles beszédben.

1926-ban lett országgyűlési képviselő.

Az izraelita hitközség életében is jelentős szerepet játszik. *Előjáró-helyettese* a pesti izraelita hitközségnek és tagja úgy a hitközség választmányának, mint a képviselőtestületnek.

Girardi Tibor

1888 október 28-án születtem. A gimnáziumi érettségi után a leipzig-i kereskedelmi akadémiát végeztem. Tagja vagyok a főváros szinügyi és közgazdasági bizottságának. Úgy érzem, hogy mint városatyja is, szeretett édesatyám, néhai Girardi József örökébe léptem.

Üzletét, melyet oly kitűnően megalapozott és oly magas nivóra emelt, reám hagyta. Az általa alapított *Budapesti Iparbank elnöki székében* is én lettem az utódja. Számos közéleti szereplését ugyancsak átvettem, mi sem természetesebb, hogy miután a székesfőváros törvényhatóságában harminc évig munkálkodott annyi szeretettel és lelkesedéssel, oda is követtem. Munkásságomért *m. kir. kereskedelmi tanácsosi* címmel tüntettek ki.

Glück Frigyes

Budapesten, 1858. január 11-én születtem. Reál- és kereskedelmi iskolai tanulmányaim befejezése után hosszabb tanulmányutat tettem Svájcban, Németországban, Angliában, Hollandiában, Olaszországban és Amerikában. Majd visszatérve 1884-ben egyedüli tulajdonosa lettem a már 1868. óta családom tulajdonában levő *Pannónia-szállónak*, melyet külföldi tapasztalataim alapján csakhamar a mai, európai nivójú szállóvá fejlesztettem.

Elnöke, majd díszelnöke lettem a Budapesti Szállodások és Vendéglősök Ipartársulatának. Disz- és felügyelőbizottsági tagja vagyok a Kölnben székelő Internationaler Hotelbesitzer-Vereinnek, végrehajtó bizottsági tagja az „Uniti” Association de tourisme Internationalnak (Róma) és az Alliance International de l'Hotellerie-nek (Paris), továbbá az Országos Idegenforgalmi Tanácsnak. A Budapesten és Nagymagyarország különböző városaiban felállított első tizennégy szállodás és vendéglős szakirányú iskola létesítése az én eszmém volt, s

propagandámnak és áldozatkészségemnek az eredménye.

1885 óta, leszámítva a forradalmi és ellenforradalmi idöket, *állandóan tagja vagyok a főváros törvényhatósági bizottságának* és mint ilyen, tagja a közéletmezési, az élelmiszerárúsítóiüzemi, a képzőművészeti, a műemlékekre felügyelő, a múzeumi, a kültelki és erdészeti bizottságnak. Eleinte mint a józsefvárosi *Hűvös-párt* egyik tagja, ennek megszűntével pedig az *Egységes Községi Polgári Párt* tagja kapcsolódtam be fővárosunk közéletébe. Kezdeményezésemre létesült 1902-ben a Jánoshegyen az *Erzsébet-kilátó*, s anyagi támogatással épült fel 1929-ben a *guggerhegyi Árpád pihenő*.

Alig van Budapesten közjótékonyági egyesület, vagy intézmény, melynek alapítói között ne foglalnék helyet. Jelenlény részem volt annakidején a ma is áldásosan működő VIII. kerületi Közjótékonyági Egyesületnek, a Népkonyháának, a foglalkoztató műhelyeknek és a diákmenzának megalapításában. 1903. óta ügyvezető alelnöke vagyok a budapesti Stefánia szegény gyermekkórháznak s elnöke a Magyar Vöröskereszt Egyesület VIII. kerületi választmányának. Mint műgyűjtőt, a külföldön is széles körben ismernek.

Közéleti és társadalmi működésem elismeréséül több kitüntetésben részesültem. A Ferenc József-rend lovagja vagyok, a III. osztályú porosz Koronarendnek, a Magyar Vöröskereszt hadikéltményes érdemé és a Signum Laudisnak tulajdonosa. 1923-ban a *magyar királyi kormányfőtanácsosi címmel* tüntettek ki.

Szakmámban irodalmi működést is fejtettem ki. Ezek között szerepel az *ínyesmesterség könyve*, s a magyar-francia pin-cérszakszótár. Kezdeményezésemre és költségesen jelent meg Brillat-Savarin híres műve: „Az ízlés fiziológiája”, Ambrus Zoltán és Ambrus Gizella fordításában. Ezenkívül magyar-angol, magyar-olasz és német-magyar nyelvtanokat írtam.

Különb is könyveimnek élek és a legnagyobb örömöm, ha újra és újra átböngészhetem azokat a ritka köteteket, amelyek a *régmúlt idők szakácművészetével foglalkoznak*. Ezeket még akkor gyűjtöttem, amikor a Bálóné főztjének íze csiklandozta az ingyencek nyelvét, amikor a rostélyos nem volt több 22 krajcárnál és amikor valósággal hajigálták a portékát az árusok a vevők után. Hol vannak azok a szép idők, amikor még érdemes volt *szakácművet* is vásárolni az embereknek! . . .

Akkor még Ágai Adolf (Porzó), Greguss Ákos, Gyulai Pál, Kelety Károly, a nagyhírű gourmet-k, Almási Balogh Kálmán, Laufenuer és Schenthauer, a híres sebész és még *egy* egész listára való híres ember járt a régi neves Eggenberger könyvkereskedésbe, úgynevezett irodalmi tereferére. Ebben az előkelő társaságban kezdtem meg a gyűjtést a hetvenes évek végén, majd a nyolcvanas évek végén, visszatérve a majnamenti Frankfurtból, kiegészítettem könyvtáramat a szakácművészet legkritikább gyöngyeivel. Legrégibb könyvem Coeliusnak, egy Krisztus előtti III. században élt orvosnak, „Apicius” című munkája, amely az Ínyencségről értekezik. Ennek a könyvnek az eredetije a vatikáni könyvtárban van. A legtökéletesebb írás az ínyencségről természetesen Brillat-Savarin hatalmas munkája, valamint Carémenek, a szakácművészeti romanticizmus megalapítójának, a cár és Rotschild szakácsának több munkája, amelyek gyűjteményemben szintén megvannak. Abban a könyvben, amelyet *Stadler* Károlylyal *együtt írtunk* és amelynek címe az *ínyesmesterség könyve*, nem feledkezünk meg semmiről, ami az Ínyencséghez tartozik. Könyvgyűjteményem egyik legnagyobb ritkasága még egy hébernyelvű szakácművet, és Marquis F. de Bayrosnak részemre készített ex libris-e.

Gr. Glücksthal Samu

1864-ben születtem Turócszentmártonban. Közel 30 évvel ezelőtt lettem városatyá, 35 éves koromban és az maradtam azóta megszakítás nélkül. Arra a kérdésre, hogy mi volt életem folyása addig, amíg városatyá lettem, csak nagyon szűk keretben tudok felelni. Működésemnek ez a szakasza a múlt század kilencvenes éveire esik; az új század már a városháza küzdő porondján talált.

1889-ben végeztem el tanulmányaimat és ügyvédi ténykedésem megkezdésével egyidejűleg léptem a közélet terére. A Lipótváros lett működésem központja, az úgynevezett magyar City, mely a nagy gazdasági fejlődésnek, az építési vágyaknak és a jólétnek volt akkoriban a melegágya. A gazdasági munka gépezete összhangzatosan forgott és reményteljesen lépett mindenki – magam is – pályájának az útjára. A közéletnek egy jellegzetes vonása ragadott meg engem már kezdetben. A polgárság ugyanis valósággal ki volt kapcsolva az önkormányzati élet nagy munkájából, amelyet a tökéletlen választójogi rendelkezések folytán egyesek teljesen monopolizáltak. A

Lipótvárosban mindössze kb. 200 választó volt, akik a vezérek jóvoltából általuk összeszedett meghatalmazások alapján nyertek választójogot; a Lipótvárosnak körülbelül 60 bizottsági tagját ez a kisszámú választó küldötte ki. Ennek a beteges állapotnak a megdöntésére törekedtem és lelkem egész hevével szenteltem magamat a „kis ember” érdekeinek. *Demokráciát, egyenlő jogokat, a kis ember bevonását a közéleti munkába*, ezt hirdettem és ezzel felforgattam a City addigi mentalitását. *Hüttl* Tivadar puritán, jóindulatú nagyiparos volt az ellenfelem, mint a régiek vezére. Német patrícius családból származott és kiejtése is erősen svábos volt. Jól emlékszem, hogy egy ízben elismerést kívánt nekem szavazni, mégpedig utolérhetetlen eredetiséggel oly formán, hogy rólam mint *nagy kolibri* (nagy kaliberű) emberről emlékezett meg.

A legközelebbi községi választáson már 2000 választó volt a kerületben, a verhetetlennek vélt régiek listáját keresztültörtem és a szabadon választottak között már az én jelöltjeim is szerepeltek. Évről-évre gyarapodtak pártom erőviszonyai és 1901-ben vívtam két év előkészítő munkája után első nagy képviselőválasztási csatámat, amelyben *Sándor Pál* a „kis emberek” jelöltje győzött a „nagy kapitális” jelöltje, *Mezei Mór* ellen. A hatalmas *Lánczy Leó* vezette az ellenfél harcát, a mienket szerény magam. Ez a *győzelem megváltoztatta a kerület politikai képét* és a további küzdelemtől ellenfeleim lemondtak. Körüket beolvasztották a mi körünkbe és azóta egyesülten és veretlenül vezettük a kerület politikáját hét képviselőválasztáson és több községi választáson keresztül; csak a kisebbségi elv alkalmazása osztotta meg a kerület erőbeli viszonyait.

Én – ha jól tudom – mindjárt az 1901-i képviselőválasztás után lettem városatyá.

– De közéleti munkám nem szorítkozott kizárólagosan a politikumra. *Gazdasági*

téren úgy találtam, hogy a sok kereskedelmi egyesület, mely többnyire dilettáns munkát végez, már nem elégti ki az erőteljesen megnőtt kereteket és új képviselők vezetésével az *Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülést alapítottuk*, amely mint erősen harcoló testület kapcsolódott bele a közéletbe és gyökeres vezető szerepre tett szert.

Az *iskolaszékben* is működtem hosszú ideig és sok üdvös reformnak vettem meg az alapját.

Az *adókivetés* keserves munkáját is végeztem sokáig, hogy megismerjem a kerület polgárságának gazdasági erejét és kiküszöböljem a túladóztatásokat. E tekintetben is nagyon könnyű idők voltak a kilencvenes évek. A virágzó gazdasági élet *mindössze egyetlen primitív adó-nem terhét viselte*, amely a labbérek alapján *vettetett* ki.

Jövedelem és vagyonadónak, forgalmi adónak persze még nyoma sem volt. Ezek csak a súlyos gazdasági időknek lettek a kísérői.

A *közjótékonyaságot* sem kerülte el a figyelmem és résztvettem a Népház alapításában, amely a főváros leghatalmasabb, legszebb közjótékonyasági intézetévé fejlődött. Ma is sokszáz szegénynek ad naponként kenyeret és hajlékot.

Közszerepléssel párhuzamosan természetesen az *ügyvédi ténykedésnek* is kellett nagy időt szentelnem. Akkor még az ügyvédi munka is virágzott, mint az emelkedő gazdasági irányzat egyik jellegzetes nyúlánya.

Ezzel a vértezettél lettem városatya; fegyverzetem az objektív kritika, és célom az alkotás maradt. Dolgoztam és dolgozom tovább fáradhatatlanul, sok sikerrel és gyakorta sok csalódással.

Megemlítem még, hogy az izraelita hitközségnek alelnöke vagyok és bár az 1929 november 22-i elnökválasztásnál a közvélemény az én elnökségem mellett nyilatkozott meg, nem óhajtottam vállalni az elnökséget. Ezt a nagyon megtisztelő megbízást egyéb elfoglaltságomra való

tekintettel elhárítottam magamtól és *Stern Samu* tisztelt barátomat ajánlottam magam helyett. Az alelnökségen kívül a tanügyi osztálynak vezetője is vagyok a hitközségben, *építék iskolákat, templomokat*, remélem, ez *vezet* majd engem a halhatatlanság felé . . . így van ez, az eklézsiával akkor kezd az ember foglalkozni, amikor már fehér a haja . . .

*

A főváros közgyűlésének lenyűgöző nagy tudásáért, abszolút objektivitásáért és lebilincselő egyéniségéért osztatlanul népszerű és valamennyi párt által becsült tagja Glückstahl Samu dr. Több mint *tíz bizottságban* foglal helyet, így a többi között a pénzügyi, a tizenkettes, a kölcsönügyi, a külföldi kölcsönök rendezésére kiküldött, a számadásokat felülvizsgáló, a közlélemezési, a Széchenyi-fürdő építését ellenőrző és a tizenkettes üzemi felügyelő bizottságban.

A főváros törvényhatósági bizottsága *1927. elején képviselőiként a felsőházba küldte* be.

1929 október 22-én töltötte be ügyvédi és közéleti munkásságának negyvenedik évfordulóját, mely alkalomból az Egyesült Lipótvárosi Polgári Kör a Gellértszálló kupolacsarnokában négy-százteritikes bankettet rendezett a tiszteletére. Itt számos felköszöntő hangzott el, így *Sándor Pál, Ripka Ferenc* dr. főpolgármester, *Papp József* dr. az ügyvédi kamara elnöke, *Drucker Géza* és *Madarassy Beck Gyula* báró emelték ki *Glücksthal* Samu dr. személyi kiválóságait és közéleti működésének jelentőségét.

Az üdvözlésekre válaszolva az ünnepeket így emlékezett vissza az elmúlt négy évtizedre:

– *Én „laudator temporis acti” vagyok. Az elmúlt idők dicsérője.* Horatius így jellemzi az aggastyánt. Bevallom és hálásan hirdetem, hogy sem kor dolgában, sem munkakedvem dolgában nem tartom és nem érzem magamat annak. De már *laudator* vagyok én is és velem együtt mindenki, aki a múlt század leha-

nyatlásának figyelő és érző tanúja volt.

– Visszagondolok a pesti egyetem légkörére és annak múlt századbeli természetrájára. Az egyetem a kiegyezés utáni felbuzdulás korának ifjú hévvel telített és szenvedélyes kisugárzása volt. Mindannyian, akik a pesti egyetem polgárai voltunk, tudtuk, hogy hazánk felvirágoztatásához szükség van fokozott tudásra és kulturális és etikai szempontoknak lelkünkbevésésére, hogy a nemzetközi versenyt sikeresen megvívhassuk. Versenyt futottunk ezekért az értékekért. Hoffmann Pálnak, Kerkápoly Károlynak, Szilágyi Dezsőnek, Pulszky Ágostonnak, Plosz Sándornak és a nagy nevek végtelen sorozatának tudását kívántuk vérünkbe átömlesztetni és kölcsönös barátságban, mely még ma is virágzik, becsültük egymást. Ha pedig az ifjúság heve egyeseket elragadott, lovagias tornákban intéztük el ügyeinket, ami ugyan nem ideális harci eszköze egy demokratikus, társadalomnak, de mégis tanúsítja a férfiaságot és a szónak ideális, illetve absztrakt értelmében vett lovagiasságot.

— És amikor kikerültünk az életbe, az egyéni munkásság pályáján való elhelyezkedéssel egyidőben felbuzdult bennünk *a közélet iránti szeretet*. Én is már az első napon kerültem a közélet területére, nem az események véletlensége, hanem a szándék által vezéreltetve. Tudtuk, hogy valamennyiünk munkájára van szükség, ha a Nagy-Magyarországról szóló álmokat valóra kívánjuk váltani és ha sziklaszilárd alapokra kívánjuk fektetni hazánk jövőjét. A parlamentarizmus fénykorát élte. Ez a fénykor szülte a törvényhozó testület nagy harcosait és a pártok életének szabályos egymásra hatását.

— És ennek eredményeképpen a gazdasági élet is kilépett a hetvenes évek szűk, maradi kereteiből, *mindenki teremtett és alkotott*. Az ipari és kereskedelmi vállalatok száma napról-napra nőtt. A tőke gyülemllett, dolgozott és az emberek

százazrei boldog megelégedésben találtak elhelyezkedést. A nyugati nagy kultúra minden jellegzetes vonása díszítette közéletünket, tudomány, művészet, szépirodalom a nagy korok jellegzetes színvonalára emelkedett. Vájjon lehet-e mindennek teremtő kútforrását egy szóval jellemezni? Mikor Lyonban megkérdezték a selyemgyárostól, miért különbözik selymének ragyogó és a szivárvánnyal veteledő színe más selymek színétől, miért gyönyörködteti a szíveket jobban a lyoni selyem zínompájja: az volt a büszke válasz: „Lyonban másként süt a nap”. Nálunk is másként sütött a nap. A melege termékenyített és a fényének isteni szikrája csodákat varázsolt a századokon keresztül megsanyargatott és a Nagy-Nyugatért folyton vérző sebből.

– Az eseményeknek kérérlhetetlen egymásutánja és logikája van és ezért csak a logikai következtetések közéjéhez nyúlók, s a mai szomorú helyzet okát az okozati összefüggések láncolatán kutatva, azt mondom, hogy nem süt a nap. Nemcsak azt a napot gondolom, amely körül ott fenn a Mennyekben a Mindenható hajtja és forgatja a földet, hanem értem azt az ideális napot, amelyet a társadalmi élet összhangzatos munkája tud fakasztani, amely megértést és kölcsönös megbecsülést tud teremteni, mely szüli a bizalmat, elűzi a borús felhőzetet és a kunyhó szegénységébe is besütvén, oda nyugodalmas jólétet plántál.

– Az egyes ember lehet pesszimista. Ez vérmérséklet dolga: *az egyetemességnek optimistának kell lennie*, ha élni akar. A társadalmi optimizmus azonban nem egy absztrakt fogalom, nem egy *laissez-passer*. A társadalom optimizmusának akarattal, céltudatos elhatározással kell bírnia, teremteni kell tudnia, életet kell tudnia fakasztani és eltakarítani kell tudnia minden akadályt, amely a napsütésnek útjában áll.

Dr. Gonda Béla

Tasnádon, 1885-ben születtem. Még gimnazista voltam, amikor a szociáldemokratapárt tagja lettem 1900-ban és attól fogva a munkások előtt számos tudományos és politikai előadást tartottam. Egyetemi hallgató koromban a szocialista diákok szabad szervezetének titkára voltam. Mint a politikai és szakszervezeti munkásmozgalom résztvevője, országsszerte voltam gyűléseken előadó. Szerkesztettem a bőröndösök és szíjgyártók szaklapját, s résztvettem ezeknek a szakmáknak és a nyerges munkásoknak szakszervezeti mozgalmában. A Károlyi-kormány ideje alatt a lakáshivatal egyik vezetője lettem. A kommün bukása után mint a szociáldemokrata párt jogvédő irodájának tagja, az egész országban vélttem a letartóztatottakat és a többi között a népbiztosok pörében mint védő szerepekem.

A XIX. kerületi szociáldemokrata párt-szervezet *elnöke*, a magyarországi szocialista jogászok szervezetének *titkára* és a szocialista jogászok nemzetközi szervezetének magyarországi *levelezője* vagyok.

Tagja a törvényhatóság jogügyi, állat-

kerti, sertésvágóhídi bizottságának és a központi választmányának. Itt a választójog érdekében tevékenykedem. A közgyűlésen ismételten szóvártam illetőségi, honosítási és optálási kérdéseket. Beszédeimben sok kifogásolható hibára és visszás helyzetre hívtam fel a figyelmet.

Dr. Grosch Károly

1880-ban Izményben, Tolna megyében születtem. Középiskolai tanulmányaimat a bonyhádi ág. hitv. ev. gimnáziumban, majd a pécsi cisztercita gimnáziumban, végül a budapesti II. ker. katolikus főgimnáziumban végeztem. Orvosi diplomát 1904-ben szereztem a budapesti egyetemen.

Orvosi működésemet az *Új Szt. János-kórházban* kezdtem meg, majd a II. számú nőgyógyászati klinikán működtem és a budapesti bábaképző intézetben tanársegéd voltam. Itt ért a háború. A mozgósítás első napjaitól kezdve katonai szolgálatot teljesítettem, részben a hadrakelt seregnél az orosz hadszíntéren, majd a fronton szerzett betegségem következtében a hátsó országrészbe kerültem és a nyitrai 3000 ágyas megfigyelőállomásnak voltam vezetője. Innen a román hadszíntérre vonultam be. A háború utolsó évében a budapesti honvédehelyőrségi kórházban *mint ezeredorvos szolgáltam.*

Leszerelés után a Budapestre menekült kolozsvári egyetemen a szülészeti és nőgyógyászati klinikán folytattam működésemet, *mint tanársegéd.*

Az összeomlás után tevékeny részt vettem az orvostársadalmi mozgalmakban, s az *Orvosszövetség főtitkárává* választott, amely pozíciót azóta egyfolytában betöltöm ma is.

Részben a háborús, részben pedig az azt követő időkben kifejtett közérdekű működésem alapján 1924-ben a népjóléti és munkaügyi minisztériumba kerültem *miniszteri osztálytanácsosként* s itt járványügyekkel és egyéb egészségügyi ren-

*

dészeti kérdésekkel, továbbá az orvos-társadalmat érintő közügyekkel foglalkozom.

A minisztérium 1924-ben *Dániába* küldött ki, ahol a Népszövetség egészségügyi osztálya többhetes tanulmányutat rendezett, majd hasonló minőségben Párisban, Angliában, Németországban és Olaszországban, továbbá Belgiumban v. címet rész hasonló tanulmányúton.

Amsterdamban ugyancsak a népjóléti minisztériumot képviseltem a nemzetközi mentőügyi kongresszuson.

Párisban a magyar kormány képviselője voltam a nemzetközi egészségügyi egyezmény tárgyalásán. Ilyen minőségben szakkiküldetésem volt Jugoszláviában is. A *Budapesti Orvosszövetség képviseletében* neveztek ki a törvényhatóság bizottsági tagjává 1925-ben.

Gschwindt Ernő

Mint régi patricius család sarja *Budapestben született, 1881-ben.* Tanulmányait Budapesten, a heidelbergi tudományegyetemen és a budapesti kereskedelmi akadémián végezte. Később Hollandiá-

ban és Németországban végzett tanulmányokat, majd a *Gschwindt-jéle szesz- és élesztőgyár r. t.* kötelékébe lépett, amelynek 1907 óta a vezérigazgatója.

Mint a 4. sz. honvédsuszázrezred tartalékos tisztje küzdötte végig a háborút s elnyerte a századosi rangot. Több ízben kitüntették, így a többi között a III. oszt. katonai érdemkeresztrel, az arany és ezüst Signum Laudissal. A kormányzó m. kir. *gazdasági főtanácsossá* nevezte ki.

Igazgatósági tagja a Magyar Gyár- és Iparosok Országos Szövetségének, a Vegyészeti Gyárosok Országos Egyesületének, az Országos Szeszértékesítő r.-t.-nak, a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknak, számvizsgálója és váltóbírója a Magyar Nemzeti Banknak, tagja a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarának, számos más kereskedelmi és ipari érdekeltségnek.

A *törökbálinti* kerület választotta meg képviselőnek egységspárti programmal a második nemzetgyűlésre. Az 1926. évi képviselőválasztáson ugyancsak a törökbálinti kerületben kapott mandátumot.

A parlamentben ritkán szólal fel a plénum előtt, inkább a különböző bizottságok munkájából veszi ki a részét. Közismert előharcosa a magyar iparnak. A második nemzetgyűlésen a vámtarifa tárgyalásánál mondott több figyelemreméltó beszédet.

Mint hivatott *sportsmann* a testnevelési kérdések eldöntésénél is szorgalmasan teljesíti törvényhozói hivatását. Elnöke a Ferencvárosi Torna Clubnak.

A *főváros törvényhatóságába kormányzói kinevezés útján jutott be.* Tagja a közéleti, a hordó jelző-hivatali és a kerületi testnevelési bizottságnak.

(-gyó)

Dr. Györki Imre

1886-ban, *Kürtösön* születtem. Még diákkoromban tisztviseelője lettem a Munkásbiztosító Pénztárnak és 1906-ban megkezdtem működésemet a munkásmozgalomban, nevezetesen a magánalkalmazottak szakszervezetében. Később a Munkásbiztosító Pénztári alkalmazottak szervezetében dolgoztam, titkár, szerkesztő, majd társelnökként. Közben résztvettem a munkások kulturális mozgalmában, számos előadást tartottam, szociálpolitikai tanulmányokat és szaklapokba cikkeket írtam. Belső munkatársa voltam a Munkásügyi Szemle című szociálpolitikai folyóiratnak. A *Munkásbiztosító-Pénztár aligazgatója* lettem, majd az 19-19 után bekövetkezett rezsimváltás idején az intézet szolgálatából kiléptem.

A politikai munkásmozgalomba 1918 októbere után kerültem, amikor tagja lettem a munkástanácsnak. 1922 óta *Debrecen város képviselője* vagyok a második nemzetgyűlésen, majd az országgyűlésben. Debrecen első kerületében és a budapesti északi kerületben két helyen választottak meg egyszerre. A két mandá-

tum közül azonban pártom határozata folytán a debrecenit tartottam meg.

A parlamentben leginkább igazságügyi kérdésekben szólaltam fel és a közszabadságok helyreállítását követeltem. Az ügynevezett Esküdt-ügyet több ízben erősen bíráltam s egy alkalommal 1924 november 29-én, elnöki rendelkezésre *palotaőrök távolítottak el a nemzetgyűlés ülésterméből*. Ekkor az ellenzéknek még tizennégy más tagjával is hasonló eset történt. A mentelmi bizottság ekkor harminc ülésről kitiltott, mire az ellenzék passzivitást határozott el mindaddig, amíg a kitiltás időtartama le nem járt, de többszöri meghosszabbítás révén ez a passzivitás félévig is eltartott. Többször tettem szóvá a parlamentben a Somogyi-Bacsó ügyet. A frankhamisítási ügyben kiküldött huszonöttagú vizsgálóbizottságnak is tagja lettem.

A törvényhatósági bizottság keretében a közigazgatási bizottságban és a gyámügyi albizottságban szerepelek.

Gyulay János

1883-ban *Szarvason* születtem. Iskoláim elvégzése után *több külföldi tanulmányutat* tettem Nyugateurópában. Ti-

zennégy évig a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank tisztviselője voltam, majd 1920 óta a Hangya Ipar r. t. főtisztviselője, jelenleg *cégvezető főkönyvelője*. 1920-ban kerültem be a főváros törvényhatóságába, ahol mint a keresztény közéleti párt tagja *közéleti kérdésekkel* foglalkozom. Társadalmi téren a Buda-Hegyvidék kulturális és gazdasági emelése érdekében tevékenykedem.

Gyürey Rudolf

1874-ben Szegeden születtem. A nyomdász mesterséget tanultam és 1890-ben lettem egyik vezető tagja a magyarországi nyomdai munkásság mozgalmának. Eleinte vidéken dolgoztam és 1903-ban a nyomdai munkások szegedi csoportjának elnöke voltam. A rákövetkező évben a nyomdászok szakegyesületében ellenőrnek-választottak meg és 1921 óta a szervezet titkára vagyok. Jelentős szerepem van azoknak a kollektív szerződéseknek a megkötésében, amelyeken szinte évtizedek óta alapul a magyar nyomdaipar alkotmánya. Intenzíven résztveszek a szociáldemokrata pártmozgalomban is és 1924. év óta a *szociáldemo-*

kratapárt vezetőségének tagja vagyok, A törvényhatósági bizottság kebelében a közgazdasági, a házinyomdai, valamint a Széchenyi-fürdői bizottságban foglalok helyet, egyúttal a budapesti Kisipari Hitelintézet igazgatóságának is tagja vagyok.

Dr. Hajdú Marcel

1871 december 23-án Türréten születtem. Középiskoláimat Pápán, az egyetemet Budapesten és Heidelbergben végeztem. Budapesten avattak jogtudorrá.

Közéleti szereplésemet még főiskolai hallgató koromban kezdtem, tevékeny részt véve a főváros politikai, sport, mű-, veszeti és felekezeti életében, valamint a *magyar vívósport fejlesztése* körül. 1912-ben én vezettem a stockholmi olimpiászra a győztes magyar vívócsapatot. A Magyar Vívószövetség egyik megalapítója és hosszú évekig ügyvezető alelnöke voltam.

A főváros törvényhatósági bizottságában 1908 óta foglalok helyet, 1919-ben megalapítottam a Józsefvárosi Derrskorlatapártot, melynek azóta elnöke vagyok, A Nemzeti Demokratapárt lapjának, A

Polgárnak, hosszú évekig felelős szerkesztője voltam.

A BSzKRT igazgatóságának, a központi választmányának és a törvényhatósági testnevelési bizottságnak tagjaként működöm. A Fészek Művészek Klubjának igazgatósági tagja és ügyésze vagyok, 1928-ban a pesti izraelita hitközség elnökhelyettesévé választottak.

Halász Alfréd

1889-ben Wienben születtem. Betűszedő mesterséget tanultam. Jelenleg nyomdai korrektor vagyok. Fiatalon, 1906-ban bekapcsolódtam a politikai munkásmozgalomba, ahol úgy a szakmai, mint a pártszervezeti életben különböző tisztségeket bíztak reám. 1907-ben az óbudai olvasóegyletnek, az akkori pártszervezetnek titkára voltam. 1911 óta nyomdai bizalmi férfi, a nyomdászkozi vezetőségi tagja, 1923 óta a szociáldemokratapárt X. választókerületi pártszervezetének titkára, továbbá a budapesti nyomdászok helybizottságának elnöke, a Magyarországi Könyvnyomdai Munkások Egyesületének választmányi tagja és a szociáldemokratapárt országos választmányának tagja vagyok.

Mint a törvényhatóság közigazdasági, városgazdasági, jogügyi, közegészségügyi, ruházati, köztemetői és temetkezési intézeti bizottságának tagja, főként közigazdasági és munkásvédelmi kérdésekkel foglalkozom. A tüzelőszerszállítási, a kéményseprői, a géperejű járművekről szóló stb. szabályrendeletek megalkotásánál, a közönség és a szakmabeli munkásság érdekében emeltem szót. Több ízben szólaltam fel a kisipari érdekek védelmében, a közszállításoknál pedig mindenkor szembeszálltam a kartellekkel.

Halász Manó

1863 december 18-án Abonyban születtem. Iskolai tanulmányaim elvégzése után 1886-ban mint tisztviselő a Magyar Általános Takarékpénztár r. t. kötelékébe léptem, ahol az intézetnek csaknem minden osztályában működtem. 1903-ban cégvezető, 1906-ban aligazgató, 1908-ban igazgató és 1911-ben ügyvezető igazgató lettem. A takarékpénztár összes fővárosi és vidéki fiókja, valamint vidéki pénztinté-

zeti affililtjai létesítésének munkálatait intéztem, majd azoknak működését irányítottam. A Magyar Általános Takarékpénztár r. t. 1928. évi rendes közgyűlésén az intézet *igazgatóságának tagjává* választott.

Intézetem megbízásából ismételen beutaztam Angliát, Németországot, Franciaországot, Olaszországot, Ausztriát, Svájcot, Belgiumot és Hollandiát. Pénzügyi és közgazdasági téren kifejtett munkásságomért 1916-ban *királyi elismerést* kaptam.

Igazgatósági tagja vagyok a Magyar Általános Takarékpénztár r. t.-nak, a Magyar Általános Ingatlanbank r. t.-nak, a Magyar Általános Bank r. t.-nak, a Magyar Östermelő r. t.-nak, a Győri Általános Takarékpénztár r. t.-nak, a Miskolci Kereskedelmi és Gazdasági Bank r. t.-nak, a Bőripari r. t.-nak, a Dunántúli téglá- és cserépgyár r. t.-nak, valamint több más vidéki pénzügyintézetnek és vállalatnak.

1906 óta megszakítás nélkül vagyok tagja Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságának. A közoktatási, a közgazdasági és közvilágítási bizottságokban működöm. Annakidején Láng Lajos kereskedelmi minisztersége alatt, akinek politikai államtitkárja Nagy Ferenc volt, a főváros közgyűlése indítványomra határozta el, hogy feliratot intéz a kereskedelmi kormányhoz a *kötelező vasárnapi munkaszünet törvénybe iktatása* érdekében.

A Magántisztviselők Országos Szövetségének egyik alapítója és évek során át egyik alelnöke voltam. Amikor erről a tisztségemről 1915-ben lemondottam, a szövetség *tiszteleti tagjává* választott,

Dr. Halász Pál

1890 január 6-án, Szegeden születtem. Középiskolai tanulmányaimat a szegedi piarista és az esztergomi Szent Benedek-rendi gimnáziumban, a teológiát pedig a budapesti egyetemen végeztem. 1913-ban szenteltek pappá. Előbb székesfővárosi hitoktató voltam, 1914-ben bevonultam tábori lelkésznek a volt szegedi cs. és kir. 46. gyalogezredhez; 1915-ben pedig hittanár lettem a budapesti V. ker. állami főreáliskolánál. A kommün kitörésekor Shvoy Lajos mostani székesfehérvári püspökkel megszerveztem a *Regnum Marianum egyházközséget* és vezettem annak szociális és kulturális munkáját. 1921-ben elnöke lettem a Keresztényszocialista Gazdasági Párt XV. kerületi szervezetének, s e párt programjával városatyá. 1927-ben a *Regnum Marianum administradora* lettem, jelenleg pedig hittanár vagyok a budapesti VII. ker. állami tanítónőképzőben.

Halter Károly

1875-ban Budapesten születtem. Középiskolai tanulmányaimat és a Kereskedelmi Akadémiát Budapesten végeztem el. Gyakorlati ismereteim kiegészítése és hosszabb külföldi tanulmányút után a *Kőbányai Takarékos Vezérigazgatója* lettem.

Fiatal korom óta foglalkozom a közélettel és főleg szűkebb hazám, Kőbánya fellendítése és erőteljes fejlesztése érdekében tevékenykedem nagy ügyszeretettel s azt hiszem, munkámat siker is koronázza.

Díszelnöke vagyok a Kőbányai Torna Egyesületnek és a Kőbányai Sakkörnek, a Kőbányai Humanitás Egyesület pedig *tiszteletbeli elnökévé* választott.

A törvényhatósági bizottságban az *Egységes Községi Polgári Párt* politikáját képviselem.

budai

Hann Arnold

'Budapesten, 1863 január 1-én születtem. 1885 első felében a kir. adófelügyelőségénél állami szolgálatba léptem, de protektorom nem lévén, igen lassan haladtam előre. 1903-ban azonban a Széli-Körber-féle kiegyezéshez általam szolgáltatott pénzügyi adatok fontossága felismertetvén – soron kívül előléptem, úgy hogy elég rövid idő alatt annak a hatóságnak, melynél szolgálattal, mint pénzügyi fogalmazógyakornok megkezdtem, *főnöke lettem és h. államtitkárrá neveztek ki.*

A háború alatti súlyos időkben kifejtett működésem elismerése fejében ő Felsége a *magyar nemesség adományozásával* „budai” előnévvel tüntetett ki.

1921-ben a törvényhatósági bizottságnak, mint kir. adófelügyelő hivatalból tagja lettem, de aktív tisztségviselőtemre politikával nem foglalkoztam. Midőn nyugdíjba vonultam, felkeresett *Vázsonyi Vilmos* és felkért arra, hogy a II. kerületben szervezzem a demokrata pártot.

Vázsonyi óhaját teljesítettem, mert visszagondoltam pályám kezdetén folytatott nehéz küzdelmeimre, s elhatároz-

tam, hogy minden erőmmel a szegények és protekció nélküliek mellé jogok állani és úgy találtam, hogy ezt a szándékomat a demokrata program alapján keresztül is vihetem.

1925-ben a székesfőváros törvényhatóságába beválasztatván, főleg szakkérdésekkel foglalkozom és a közigazgatási bizottságban talán nem eredménytelen működést fejték ki, amennyiben még 1925. évben elsőnek mutattam rá, hogy a közterheket le kell szállítani, mert különben magángazdaságunk katasztrofális helyzetbe kerül és nem mulasztottam el egyetlen alkalmat sem, hogy az adófizető polgárok és munkások szószólója ne legyek. A bekövetkezett gazdasági események – sajnos – engem igazoltak.

Dr. Harrer Ferenc

1874-ben születtem az óbudai városházán, mint Harrer Pálnak, Óbuda első és utolsó polgármesterének fia. A szülői ház levegője és környezetem eleve a városi szolgálat felé terelt, de a döntő lökést erre felé az adta, hogy *Kisajátítási jog* című művemmel egyetemi pályadíjat nyertem.

E munkámra támaszkodva 1896-ban

mint fogalmazógyakornok a főváros szolgálatába léptem, ahol mindjárt a kisajátítási ügyek előadója lettem a magánépítési, most városépítési ügyosztályban. Egész rövid megszakításokkal – az L ker. elöljáróságnál és az elnöki ügyosztályban – 1918-ban *alpolgármesterré* történt megválasztásomig ebben az ügyosztályban működtem. 2 évig *mint jogalmazó gyakornok*, 8 évig *mint fogalmazó*, 5 évig *mint tanácsjegyző* és 7 évig *mint tanácsnok*.

Hivatali működésem mellett a közigazgatási s különösen a városépítési jog tudományos művelésével is foglalkoztam, amelynek alapján a főváros *Ferenc. József tudománydíját elnyertem*, a budapesti egyetem jogi kara a magyar közigazgatási jog magántanárává habilitált, a József műegyetem a várospolitika előadójává hívott meg, a közoktatási miniszter pedig a közigazgatási és bírói tisztviselők továbbképző tanfolyamának előadói tisztevel bízott meg. Ide sorolandó azon munkásságom is, melyet *mint a Városi Szemle megteremtője* és tíz éven át szerkesztője folytattam. Az 1909-ben alakult Magyar Városok Országos Kongresszusának megszervezője, azután főtitkára, majd ügyvezető-alelnöke voltam.

1917-ben a kormány a leégett Gyöngyös város kormánybiztosává nevezett ki; ebben a minőségben kidolgoztam Gyöngyös helyreállításának és jövőbeli fejlődésének tervét és elkészítettem a Gyöngyös város újjáépítéséről és rendezéséről szóló 1918: XXIII. t.-c. tervezetét és végrehajtási rendeletét és elvégeztem mindazokat az előmunkálatokat, amelyek az újjáépítéshez szükségesek voltak.

1918 november 12-én a kormány ki-nevezett *rendkívüli követé és meghatalmazott miniszterre s megbízott a bécsi magyar követség felállításával és vezetésével*, majd december 3-án a magyar külügyminisztérium megszervezésével és adminisztratív vezetésével. A kommun kitérésekor úgy rendkívüli követi és meghatalmazott miniszteri állásomról, mint a gyöngyösi kormánybiztosságról lemond-

dottam és a kömmün alatt városi szolgálatot sem láttam el.

A kömmün bukása után, a Friedrich kormány hivatalbalépéséig, mint *alpolgármester* vezettem a város ügyeit és azután nyugdíjba vonultam. Ezután 1925-ig közszereplést nem folytattam.

Az 1925. évben lefolyt törvényhatósági választásokon Budapest II. közigazgatási (IV. választói) kerülete mint *pártonkívüli jelöltet* az egyesült ellenzék listáján törvényhatósági bizottsági taggá megválasztott. Mint bizottsági tag a Bárczy István körül keletkezett csoporthoz tartoztam és 1928-ban *Bárczy Istvánnal együtt beléptem az Egységes Községi Pártba*. Mint választott törvényhatósági tag (tanácsnoki és alpolgármesteri minőségben már voltam 8 évig bizottsági tag) városépítési, pénzügyi, üzemi és lakásépítési kérdésekkel foglalkoztam, főleg a bizottságokban.

Dr. Hegedűs József

A boszniai okkupáció után édesatyámat katonai hatáskörrel felruházott rendőrőrnökké nevezték ki *Serajevoba*. Itt születtem 1886 július 25-én. 1888-ban egy mohamedán zendülés alkalmával

édesatyám a *zendülés áldozata lett*. Özeveg édesanyám három gyermekével Zomborba (Bács megye) költözött, hol rokonaink éltek. Az elemi iskolákat, valamint a gimnáziumot is itt végeztem. Érettségi után, 1905-ben a budapesti egyetemre iratkoztam be a jogi fakultásra. Elsőéves jogászkoromban a „Zombor és Vidéke” című ellenzéki lapot szerkesztettem.

Budapestre felkerülvén egyidejűleg a „*Nap*” című lapnak voltam munkatársam. Különböző ügyvédi irodákban dolgoztam. Tagja voltam a Good Templar rendnek, s így kartársaim mulatozásában nem vettem részt. *Gazdasági és irodalmi kérdések érdekeltek*. Különféle tanulmányokat írtam, felolvasásokat és előadásokat tartottam a Szabad Lyceumban. Báró bajnai *Vojnits* István kitüntető barátságát élvezve, résztvettem Bács megye politikai és társadalmi életében. 1912-ben Budapesten *ügyvédi oklevelet* nyertem. Bács megye főispánja *tb. tiszti ügyésszé*, majd *főügyésszé* nevezett ki.

A háború kitörésekor nem voltam katonán. 1914 októberében *önként jelentkeztem* és ez év decemberében mint önkéntes bevonultam az 1. honvéd huszárezredhez. A tisztiiskolát a Ludovika Akadémián elvégezve, mint hadapródjelölt őrmester 1915 júniusában az orosz harctérre mentem. Itt zászlóssá léptettek elő. Lőtt sebbel és inszakadással kerültem vissza a harcterről. Megkaptam a *nagy ezüst vitézségi érmet*, a Károly csapatkeresztet és a sebesülési érmet. Harctéri szolgálatra alkalmatlanná válván, Budapesten a *honvédtügyészséghez* nyertem beosztást, ahol a vezető honvédtügyész, helyettese lettem. Időközben hadnaggyá, majd főhadnaggyá léptem elő. A forradalom kitörésekor a honvédelmi minisztérium igazságügyi csoportjához osztottak be igen jelentős hatáskörrel. A hadbírói kar érdekeinek képviselésén kívül azonban semmiféle működést nem fejtettem ki. Sürgettem az önálló magyar katonai büntetőtörvénykönyvet, azt az állás-

pontot képviselvén, hogy a nemzeti hadseregnek nem lehet az 1854-es császári patens a jogforrása. Gömbös honvédelmi miniszter már be is terjesztette a törvényjavaslatot a Házban.

1920-ban, – a liberalizmus legnehezebb korszakában – választottak meg először demokrata programmal bizottsági tagnak. *A Lipótvárosi Demokrata Kör ügyvezető elnöke* vagyok.

Tagja vagyok a főváros jogügyi és katonai, közgazdasági, kikötőügyi bizottságának és az V./B. adófelszámolási bizottságnak. A Vásárpénztár, a Községi Takarékpénztár, a Külföldi Kölcsön Ügyének stb. tárgyalásában intenzíven résztvettem.

Országos politikával nem foglalkoztam, kizárólag *gazdasági és pénzügyi kérdések* érdekelnék.

Herczeg Béla

1871 december 21-én születtem. A XI. választókerület bizalmából kerültem be a legutóbbi törvényhatósági választások alkalmával a főváros közgyűlésébe. A kerületben mintegy 30 éve lakom és így

ahhoz elég hosszú múlt erős szálai fűznek.

Mint egészen fiatalember ismerkedtem meg *Vázsonyi* Vilmossal. Neki, illetve politikájának úgy egész életében, mint ma, halála után is tántoríthatatlan híve vagyok. Különösen a VI. kerület külterületi részében fejtettem ki már elejétől fogva közéleti tevékenységet, különösképpen azért, mert odaköt hivatásom is.

Mintegy 35 év előtt léptem be ugyanis a VI. kerületben lévő[#] Budapest-Salgótarjáni Gépgyár r. t. (akkor Hirsch és Frank) kötelékébe, mely vállalatnak egyik *igazgatója* vagyok.

Nagy munkásságot fejtettem ki a külterületiek demokrata megszervezésében és tevékeny részt vettem már *Vázsonyi* első képviselőválasztásán is, mint egyik legelkeltebb híve a nagy vezérnek.

Körülbelül 30 év előtt lettem az *iskolaszék tagja*, azután VI. kerületi választmányi tag. A párton belül a XI. választókerület Nemzeti Demokrata Pártjának ügyvezető elnöki és a Központi Demokrata Kör társelnöki tisztségét viselem. A legrégebb demokraták közé tartozom, a nemzeti és demokrata eszméknek fanatikus híve vagyok és ma is meggyőződéssel, hittel vallom, hogy csupán ezek az eszmék vezethetik a fővárost és az országot jobb sors, jobb jövő felé.

1928 július óta *Kakujai* Károly lemondása folytán vagyok a közgyűlés tagja és mint ilyen, a világitási albizottságban foglalkozok helyet.

Főleg *ipari és gazdasági kérdésekkel* foglalkozom és ezekben a kérdésekben minden tudásomat ma is, a jövőben is, igyekszem a köz javára hasznosítani.

lékai

Hoehenburger Antal

Lékán, 1839-ben születtem. Középiskoláimat Aradon végeztem, majd Grácban jogi tanulmányokat folytattam. Közszolgálati működésemet a hadbírósnál kezdtem mint gyakornok. Később *hadbírói minőségben* a szegedi csendőrbíró-sághoz helyeztek, majd Budapestre kerültem az I. ker. Honvédparancsnokság kötelékébe. Utóbb a pozsonyi csendőrbíró-ságnál, a IV. honvédkerületnél, majd a honvédelmi minisztérium XV. ügyosztályában teljesítettem szolgálatot, azután a zágrábi 7. honvédkerületi parancsnoksághoz osztattam be, *mint alezredes*. Innen újból a honvédelmi minisztériumba rendelték be, ahol a XV. ügyosztályban működtem és onnan *mint ezredes* a honvédőparancsnoksághoz helyeztek át ennek igazságügyi előadójául. Ebben a minőségben neveztek ki *tábournokká*. Később visszahelyeztek a honvédelmi minisztériumba, ahol a *harmadik csoport főnöke* lettem. Később *altábournaggyá* ne-

veztek ki, s 1919-ben nyugdíjba vonultam.

Tényleges szolgálatom alatt megkaptam a Signum Laudist, a Ferenc József-rend tisztikeresztjét, a III. osztályú Vaskoronarendet, a Lipót-rendet, a III. osztályú német Vaskoronarendet és más kitüntetések.

Egyházi és társadalmi téren sok irányban működöm. A városmajori róm. karh, egyházközségnek világi elnöke vagyok.

hodosi

Dr. Hodossy Gedeon

1868-ban születtem Budapesten, római katolikus vallású, nős vagyok,ős székelyeredetű családból származóin, amelynek egyik őse résztvett az 1217-iki kereszteshadjáratban. A család Bihar- és Szatmár megyékben kapott birtokadományt. A XVIII. század elején Hodossy Miklós fia, Imre, Sáros vármegyébe költözött, ahol 1744-ben hirdették ki a család régi nemességét.

Atyám a budapesti ügyvédi kamura

elnöke és negyvenkét éven át a kisszebeni kerület országgyűlési képviselője volt.

Orvosi tanulmányaim elvégzése után a m. kir. belügyminisztériumban, mmt közegészségügyi felügyelő, később pedig mint helyettes kormánybiztos működtem. 1914-ben *egészségügyi főfelügyelővé* neveztek ki. A tanácsköztársaság idején a vörösök állásomból elmozdítottak. A kommün bukása után *a m. kir. népjóléti minisztériumba* kerültem és képviselővé való megválasztásomig ott működtem mint *miniszteri tanácsos*, s ugyanezen ideig az Országos Munkásbiztosító Pénztár kormánybiztosa voltam.

Szociális és közegészségügyi téren széleskörű irodalmi munkásságot fejttem ki, hasonlóképpen mint költő és mint a szépirodalom művelője is.

A világháború során önként vonultam be s mint katonarvos sebészeti osztályvezetőként teljesíttem szolgálatot. A II. osztályú hadiékítményes polgári érdemkereszt és a hadiékítményes Vöröskereszt-díszjelvény tulajdonosa vagyok.

A gyöngyösi kerület egyhangúlag választott meg országgyűlési képviselőnek a Keresztény Gazdasági és Szociális Párt programjával. Budapest székesfőváros törvényhatóságán kívül *bizottsági tagja* vagyok Heves vármegye törvényhatóságának is, *igazgatója* az Országos Magyar Képzőművészeti Társulatnak, *elnöke* a Leánykereskedés elleni Magyar Egyesületnek, *igazgatója* az Országos Kaszinó-nak, *igazgatósági tagja* a MONE-nek, az Orvosszövetségnek és a Hunnia Evezős Egyletnek. Ezeken kívül részint dísztagja, részint igazgatósági és választmányi tagi a számos társadalmi-, sport- és szakegyesületnek.

Hoffmann Mihály

Már tanuló koromban megismertem a nyomorúságot, mert addig gazdag szüleim egyszerre tönkrementek. Máról-holnapra a magam szárnyára bocsátottak, egyszerre magamnak kellett megkeresnem a kenyeremet, hogy tanulhassak. Kisebb diákokat tanítottam. Öt-hat tanítványom volt. Kaptam *4-5 forintokat havonként*. Ebből fizettem azt a havi 16-18 forintot, amiért az öreg Wéberné (az Isten nyugosztalja ezt az engem anyai szeretettel gondozó jólelkű öregasszonyt) nekem Nagykanizsán kosztot és lakást adott és reám mosott. Az 5-6 diák tanítása nehéz munka volt, mert a magam tanulására alig maradt időm, úgy, hogy az öreg Véber néninél én bizony sok-sok faggyúgyertyát égettem el, mert többnyire csak éjjel, faggyúgyertya világítása mellett (akkor még leginkább ezt használták) tanulhattam meg a leckémet. A helyzetem csak akkor javult, amidőn a dúsgazdag *Zerkovitz* Albert nagykanizsai bornagykereskedő házába kerültem mint nevelő Zerkovitz fiai: (Imre, Zsigmond és Osz-

kár) mellé. Ma is jó barátságban vagyok az azóta már szintén megőszült „fiúkkal”. (Egyikük, a drága Oszkár barátom, sajnos, pár évvel ezelőtt Budapesten, ahol tekintélyes és köztiszteletben álló bornyagykereskedő volt, elhalt.) Az Imre „gyerek” (dr. Zerkovitz Imre) a legtekintélyesebb ügyvédek egyike Budapesten. Addig tanítgattam és neveltem őket, amíg a felsőbb kereskedelmi iskolákat elvégeztem és akkor mentem – kenyéretetre.

Nehéz munka volt ez, mert szülőim akkor már annyira elszegényedtek, hogy nekem kellett őket is segítenem. Sek mindent próbáltam, hogy becsületesen megkereshessem nekik is azokat a nagyobb falat kenyereket. Így kerültem a *községi jegyzői pályára* Somogy megyében és onnét több évi becsületes munka után, miután ambíciómát a faluban nem elégíthettem ki, Budapestre kerültem, ahol *napilapoknál* találtam munkát. Braun Sándorral és Kohn Pap Dáviddal dolgoztam együtt. Ő voltak az én mestereim a hírlapírás terén. Még jegyző koromban foglalkoztam a regale-megváltás eszméjével. Ki is dolgoztam egy tervezetet, amellyel az akkori pénzügyminiszteri államtitkárnál: dr. Wekerle Sándornál jelentkeztem, aki átvette tőlem hatalmas füzetemet, s megígérte, hogy át fogja azt tanulmányozni. Meg is tette és midőn legközelebb jelentkeztem nála, megdicsérte munkámat és kijelentette, hogy azt fel fogja használni. Meg is csinálta aztán a regale-megváltást és ettől fogva olyan volt hozzám ez az áldott jó ember, mint a jó apa a gyermekéhez. Áldja is meg a Mindenható a porait és áldja meg családjának minden tagját! Ezt a nagy államférfiút, ezt a bölcs és jó embert, akinek én mindent köszönhetek, elfelejteni soha, amíg élek, nem fogom és emlékémet örökké megőrzöm.

Az ő kezdeményezésére alapítottam akkor meg az „Adóügyi Szaklap” című hetilapot, amely a regalebérlok lapja lett és amely lapomat Wekerle Sándor pénzügyminiszter erkölcsi és anyagi támogatásban részesítette hosszú éveken át. Neki köszönhetem, hogy lapom fennállt, neki, aki személyemet is állandó erkölcsi támogatásban és szeretetének kitüntetésében részesítette. Ő serkentett, ő biztatott és ő adott erőt, bátorságot ahhoz, hogy hozzáfogjak *pénzügyi szakkönyvek* írásához. Ő tüntetett ki engem gyakran azzal, hogy újabb *pénzügyi törvények elkészítési munkájába belevont*. Ennek a bátorításnak, serkentésnek és támogatásnak volt az eredménye, hogy *28 kötet pénzügyi kézikönyvet* írtam, amelyek közül különös feltűnést keltettek a következők:

1. „A fogyasztási és italmérési adók rendszeres ismertetése”.

2. „Die Verzehrungs-, Getränke- und Schanksteuer-Gesetze”.

3. „Állami Italmérési Jövedék.”

4. „Das Staatliche Schankgefälle in Ungarn, Croatien und Slavonien.”

5. „Szeszforgalmi, Cukor-, Sör-Fogyasztási Adótörvények és Utasítások Rendszeres Ismertetése.”

6. „Pénzügyminiszteri Rendeletek Gyűjteménye.”

7. „Pénzügyminiszteri Rendeletek, Elvi jelentőségű Határozatok és Bírósági Döntvények Gyűjteménye.”

8. „Adóügyi Zsebnaptár.” (Ez a munka hosszú éveken át minden évben megjelent.)

9. „A Jövedéki Büntető Törvények és a Jövedéki Büntető Eljárás Magyarázata.”

10. „Kereskedők Törvénytára.”

11. „Az Új Italmérési és Italárúsítási Törvény Rendszeres Ismertetése és Magyarázata.”

12. „Kereskedelmi Ismeretek Tára.”

Emellett szerkesztettem és szerkesztem az „Adóügyi Szaklap” című politikai hetilapot és az ugyancsak hetenként megjelenő *Fűszerkereskedők Lapját* is.

Irodalmi munkálkodásomat a kormány azzal méltatta, hogy a pénzügyi szakirodalom terén kifejtett tevékenységem elismerésül dr. *Wekerle* Sándor miniszterelnök-pénzügyminiszter kezdeményezésére, gróf *Zichy* Aladár ő Felsége személye körüli magyar miniszter előterjesztésére, ő Felsége a Király, 1909 május 6-án kelt legfelsőbb kéziratával *királyi tanácsosi címmel* tüntetett ki.

Ez az elismerés, ez a kitüntetés még jobban serkentett a további munkára. Ugyanabban az évben beválasztottak Budapest főváros törvényhatóságába, amelynek ma is tagja vagyok. Hogy ott milyen munkát végeztem és végzek, annak elmondására nem én vagyok hivatva.

Jelenleg tagja vagyok a közlélmzési, a középítészeti, a városi kenyérgyári, az adófelszólamlási, az adószámviteli hivatalok részére megállapított gyakorlati szakvizsga és a tizenkettes üzemi bizottságnak, ezenkívül árvaszéki ülnök vagyok stb.

A háború alatt én szerveztem meg az első *árvizsgáló bizottságot*, amelynek elnöke voltam és elnöke voltam a háború alatt a sorozóbizottságnak és évek óta elnöke vagyok a Fűszerkereskedők Országos Egyesületének, valamint ügyvezető-elnöke a Központi Demokrata Körnek. Minden erőmből igyekszem szerény tehetséggel és munkámmal a köz érdekét önzetlenül szolgálni, nemcsak mert egész életemet ennek szenteltem, hanem mert én, aki sok nyomorúságon átesve, nagy küzdelemmel, emberfeletti munkával jutottam el idáig, tudom leginkább, hogy mit jelent a „köz”-ért, a mindenkiért való dolgozás, mit jelent a nagyobb darab kenyér az embernek, s ezért csak akkor leszek igazán boldog, ha tudom, hogy embertársaim is boldogok ...

Hoher Sándor

1869 június 6-án Budapesten születtem. Iparos szülők gyermeke vagyok. Középiskoláim elvégzése után atyám üzletébe léptem, az ő halála után a céget egészen átvettem s tovább fejlesztve, *megalapítottam a Kossuth Lajos uccai áruházat*, amely jelenleg is százhusz-százötven munkást és ötven-ötvenöt főnyi személyzetet foglalkoztat. Házon kívül tizennyolc-husz kisiparos útján nyolcvan-száz munkással dolgoztat a vállalat. Szívós kitartással sikerült a cégnek olyan hírt kivívnia, hogy az utóbbi tíz évben is nagy mennyiségben helyezi el iparcikkeit a külföldön is, leginkább Angliában, Dániában, Svédországban, Norvégiában, úgyszintén a Balkánon. Főleg a cég szőrmecikkei örvendenek a külföldön nagy kelendőségnek.

A közéletbe több mint negyven esztendővel ezelőtt kerültem. Tevékenységem a férfi és női ruhakészítők akkor még közös ipartestületében kezdtem, ahol előbb a számvizsgálóbizottság tagja, később pedig elnöke lettem. Kezdeményezője voltam annak a mozgalomnak, amelynek eredményeképpen Láng Lajos,

az akkori kereskedelemügyi miniszter kettéválasztotta az ipartestületet. Az újonnan alakult Nőiruhakészítők Ipartestületének elnökségét vállaltam el ekkor és ezt a tisztséget egészen a forradalomig viseltem. Ekkor a zavaros viszonyok miatt lemondtam.

Közéleti tevékenységem miatt a kommunisták *mint túszt elsők között fogtak el* és öt héten át a Gyűjtőfogház rabja voltam.

Megalapítottam a *Nőiruhakészítők Országos Szövetségét*, melynek alapítása óta *elnöke* vagyok. Élénken tevékenykedem azonban régi helyemen, az ipartestületben is, amelynek előljárósági tagja vagyok. Ugyanígy tagja lettem a Szűcsök és a Nőiakalkészítők Ipartestületének is, továbbá több mint huszonöt éve beltagja a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamárának, több mint tíz éve tagja a belvárosi adófelszólamlási bizottságnak, elnökségi, illetve igazgatósági tagja az OMKE-nek, a Fővárosi Kereskedők Egyesületének, az OKISz-nek, az Ipartestületnek és a többi kereskedelmi testületeknek; alapító és igazgatósági tagja a Budapesti Iparbanknak, amely pénzügyintézet huszonöt évvel ezelőtt abból a takarékegyuletből keletkezett, amelyet a kis szabók asztaltársasága létesített. A bank a belvárosi kereskedők és iparosok érdekeit igyekszik mindig előmozdítani.

Már harminc évvel ezelőtt közreműködtem a Belvárosi Polgári Kör alapításánál és báró Podmaniczky Frigyes, gróf Khuen Héderváry, gróf Tisza István képviselőválasztásai idejében tevékenyen segédkeztem az irányításban és vezetésben, nem kevésbé a legutóbbi lajstromos választásoknál is. *Harmincöt éve* résztveszek a községi választások előkészítésében és adminisztrálásában, *1912 óta pedig egyfolytában tagja vagyok a székesfőváros törvényhatósági bizottságának*, ahol főleg közgazdasági és szociálpolitikai kérdések foglalkoztatnak.

Dr. Hóman Bálint

A tudományos és közhivatali pálya nélkülözi az önéletrajztól megkívánt színes vonásokat. Születünk, élünk, dolgozunk, meghalunk s közben természetesen hivatali pályánkon is előhaladunk.

Így születtem én is 44 évvel ezelőtt és élek, dolgozom a legfinomabb lelkű és legmunkásabb emberek egyikétől, édesapámtól kapott első irányítás szellemében. Hivatali pályámon, az *Egyetemi Könyvtár bivatalszobájából* eljutottam a Budapesti Pázmány Egyetem magyar történeti katedrájára és a Nemzeti Múzeum főigazgatói székébe, tudományos pályámon a magyar tudományos életben elérhető legmagasabb kitüntetéshez, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagságához és ugyancsak a Szent István Akadémia rendes tagságához. Írtam 1908 óta vagy 100 könyvet és tanulmányt, s körülbelül félannyi szakbírálatot. Közülük saját ítéletem szerint legjelentősebbek:

Az első állami egyenesadó (1912).

A honfoglaló törzsek megtelepedése (1913).

Magyar pénztörténet 1000-1523 (1916).

Tudományos történetírásunk megalapítása a XVIII. században (1920).

A magyar királyság pénzügyei-és gazdaságpolitikája Károly Róbert korában (1921).

La circolazione delle monete d'oro in Ungheria dal XIV. secolo a la crisi Europeo dell'oro (Milano 1922).

A magyarok honfoglalása és elhelyezkedése (1923).

A Szent László-kori Gesta Ungarorum (1925).

A magyar hűn hagyomány és hűn monda (1925).

A forráskutatás és forráskritika története Magyarországon (1925).

La premiere période de l'Historiographie Hongroise (Paris, 1925).

Magyar Történet I-II. (1928-30).

Dr. Homonnay Tivadar

Kalocsán született 1888-ban. Egyik vezére a keresztényszocialista mozgalomnak. A budapesti tudományegyetem jogi fakultásán szerzett oklevelet. Németországban, Angliában, Romániában, Szer-

biában, Ausztriában, Törökországban, Olaszországban és Hollandiában tett hosszabb tanulmányútja után a *Magyar Államvasutak szolgálatába* lépett s a harmadik évben titkárrá léptették elő. Külön szakosztályba tömörítette a keresztényszocialista vasutasokat s mint a szakosztály elnöke 1919 őszén tízezer főnyi vasutasküldöttséget vezetett sir George Clark elé s *az antant-megbízott előtt beszédet mondott az ország szét darabolás ellen.*

A budapesti XII. választókerületben választották meg első ízben nemzetgyűlési képviselőnek keresztényszocialista programmal. Első felszólalásában indítványt terjesztett elő a vasutasok helyzetének javítása céljából. Jelentős szerepe volt az árdragító visszaélésekről (botbüntetés) szóló törvényjavaslat előterjesztésénél. Mint előadó szerepelt a tengeri kereskedelmi hajók lajstromozásával kapcsolatos törvényjavaslatnál.

A második nemzetgyűlésbe a budapesti II. választókerület mandátumával került be s képviselőségének ebben az időszakában feltűnően sok interpellációval szerepelt. Ebben a formában sürgette ismételtén a magyar folyamhajózási alkalmazottak, a székesfővárosi tisztviselők különböző anyagi és szolgálati problémáinak megoldását, a nyugdíjasok helyzetének javítását. Egyik interpellációjában *a párbajmánia ellen* hadakozott. A telefonos hölgyek tömeges elbocsátásának ügyét is ő tette szóvá a nemzetgyűlésen.

Az 1926-os választáson szintén a budapesti II. választókerületben jutott mandátumhoz. Ebben a ciklusban is főleg szociális, kulturális és közalkalmazotti problémák megoldásán munkálkodik.

Egyidőben komolyan emlegették kereskedelmi államtitkárnak.

Parlamenti működésén kívül különösen a magyar úszósport fellendítésén fáradozik. *Elnöke a Magyar Úszó Szövetségnek.*

A főváros törvényhatósági bizottságába

a Keresztény Községi Párt mandátumával került be, ahol főként az üzemi alkalmazottak helyzete és sorsa érdekl.

(-gyó)

Horovitz Gábor

Salgótarjánban születtem, 1880-ban. A kárposztmesterséget tanultam. Már mint tanonc résztvettem az ifjúmunkásmozgalmakban. Fölszabadulásom után, 1895 végén, rövid ideig Budapesten, majd egy éven át a felvidék különböző városaiban dolgoztam, visszajövet Budapestre, az akkori kárpitosszakegylet tagjainak sorába léptem és élénken résztvettem a szakszervezeti munkában.

Huszonhat évvel ezelőtt a *Famunkás-szövetség tiszviselőjének* választottak meg. Azt megelőzően, mint a többi munkásszervezetek, a famunkások is széttagolt helyi egyesületekben tömörültek. Közreműködtem ezeknek a helyi egyesületeknek országos szervezetbe való tömörítésében. A famunkásság országos szabad-szervezetében 1904-től 1916-ig a *titkári* teendőket láttam el, majd 1916 óta a Magyarországi Famunkások Szövetségének *vezető titkára* vagyok. Abban az időben, mikor ezt az országos szervezkedést

elkezdtek, a famunkások 12-13 órát dolgoztak, különösen a vidéken. A szervezkedés révén, amelyek során nagyarányú bérmozgalmaink is voltak, a háborút megelőző időben eljutottunk az általános kollektív szerződéséig, amelyekkel a munkabérek rendezése mellett a fővárosban elértük a 8V2, vidéken a 9 órás napi munkaidőt. Míg korábban is egyoldalú békéltetőbizottsági döntés volt hivatott a munkabérfeszültségek elintézésére, kivívtuk a paritásos bizottsági döntőbíráskodást.

A háború alatt a honvédelmi miniszter által delegált panaszbizottság tagja voltam, amely a hadigyárakban fölmerült bérkonfliktusok dolgában, *Hunke* altábornagy elnöklésével döntött. Szerkesztője vagyok a *Famunkások Szaklapjának*. 1906-tól, amikor a budapesti kerületi munkásbiztosító pénztár megalakult, a munkásbiztosítás kebelében fejtettem ki szociálpolitikai tevékenységet és pedig mint a kerületi munkásbiztosító pénztár, majd meg mint az Országos Munkásbiztosító Pénztár igazgatósági tagja. Az utóbbinak egyébként *elnökségi tagja* is voltam az összeomlásig.

A szakszervezeti tevékenységemmel egyidejűen résztvettem a szociáldemokrata párt politikai munkájában. Tagja vagyok a párt országos vezetőségének. Az 1923. évi nemzetgyűlési és az 1925. évi országgyűlési választáson a budapesti déli kerületben első helyre kerültem a pótképviselői listán.

Tagja vagyok a szociáldemokrata köz-ségi frakció intézőbizottságának. A törvényhatóság keretében tagja vagyok a közegészségügyi, a közkórházi, a közgazdasági és a munkásügyi bizottságnak. Különös súllyal a közkórházi panaszok föl-tárására és a panaszok megszüntetésére törekedtem, hasonlóképpen a tudógondozó, továbbá a csecsemő- és anyavédő hálózat fejlesztésére. Számos fölszólalásom hangzott el a szanálás során bekövetkezett gazdasági válság enyhítése érdekében, e részben különböző előterjesztésemet tárgyalta és fogadta el a közgazdasági bizottság. Különböző indítvá-

nyaim voltak a külkereskedelmi mérleg javítására vonatkozóan, a hazai iparvédelmek kapcsán, a fényüzési és forgalmi adó eltörlésére, továbbá a letartóztatási intézetek műhelyeinek jogosulatlan versenyé ellen és nem utolsó sorban annak érdekében, hogy Magyarország igyekezzék kereskedelmi szerződések megkötésére a körülöttünk lévő országokkal az ország talpraállítása érdekében. A munkásügyi bizottságban a közüzemi munkások bérkérdésével, munkaviszonyaik megjavításának ügyével foglalkoztam, sürgettem a lakbérük, családi pótlékuk, nyugdíjügyük rendezését. A közgyűlésen számos felszólalásom hangzott el közegészségügyi, munkásügyi, közgazdasági és szociálpolitikai kérdésekben.

Horváth Károly

1883 augusztus 29-én Apostagon, Pest megyében születtem. Egészen kiskoromban teljes árvaságra jutva, a pécsi honvédhadapródiskolába kerültem, ahol Gömbös Gyulával ültem egy padban. Vetélkedő osztálytársak voltunk, mind-egyikünk jobb tanuló akart lenni a másikonál. A tanulóéveknek ebből a harcá-

ból én kerültem ki győztesen, az életben azonban Gömbös messze megelőzött. . .

1903-ban a nagyváradai honvédhadapródiskolából mint rangban elsőt neveztek ki tiszthelyettesnek az 5. huszárezredhez. Egy év múlva *hadnagyként* felsőbb iskolába kerültem és előjáróim szép jövőt jósoltak a hadsereg legfiatalabb 1 hadnagyának. A nemzeti ellenállás idején összeütközésbe kerültem osztrák főljebb valóimmal, több ízben megtagadtam a választásokhoz kirendelt karhatalomban való részvételt és lassanként rájöttem arra, hogy erős magyar érzéssel itt nem tudok boldogulni. *Birtokomra tértem vissza gazdálkodni* és az elmaradt faluban intenzív gazdálkodásra tanítottam a népet, mely megszeretett annyira, hogy *alig voltam nagykorú, amikor egy megyei törzsfőnökkel szemben engem küldtek be a megyei törvényhatóságba*. A politika terén ez volt első szárnypróbálgatásom.

Később megalapítottam a Gazdabank Mezőgazdasági Kereskedelmi Részvénytársaságot, mely vezérigazgatójává választott.

A világháború kitörésekor, *a mozgósítás első napján vonultam be* és a forradalom kitörése napján vetettem le az egyenruhát. Megjártam az összes harc-tereket és a háború utolsó hónapjaiban különleges beosztásban teljesítettem szolgálatot. Több kitüntetés birtokosa vagyok, köztük bolgár és német kitüntetéseké is.

Az őszi forradalom után a Belváros belsejében *megszerveztem a polgárőrséget*. Körzetemben rend és fegyelem volt. Viszonzásul a kommün kitörése napján vörösörséget kaptam abba a házba, ahol laktam, felügyelet alatt tartottak és csak a vörösörparancsnok engedélyével volt szabad elhagynom lakásomat.

A kommün bukása után újból bele-sodródtam a politikába: a Belvárosi Ke-reszténypárt megszervezésére kértek fel, mely megiszteltetést elhárítottam ugyan magamtól, de azért mint titkár tevékeny

részt vettem a párt életében. Először 1920-ban a Keresztény Községi Párt belvárosi listáján kerültem be a közgyűlésbe. Később *ellentétbe kerültem pártommal*. Elsőnek emeltem fel szavamat a szélsőségekkel szemben és egy mérsékelt, nem jelszavakon, de gazdasági érdekek képviselésén nyugvó párt alakítására tettem kísérletet. Bár e törekvésem nem járt kellő sikerrel, mégis egymagamban is álltam a harcot, s nem volt olyan közgyűlés, amelyen ne támadtam volna az általam helytelenített működést és irányokat. Az ellenzék egyik obstrukciós ülésén egymagam beszéltem át az egész éjszakát. *Este kezdett beszédemet reggel fél hétkor fejeztem be*. Mikor pedig az elégedetlenség tetőfokán az egész ellenzék letette mandátumát, a pártokon kívül állva, csatlakoztam a lemondókhöz és kivonultam a törvényhatóságból.

1922. évben a képviselőválasztásokra Fayer Sándorral megalakítottam a Gazdaságpolitikai Pártot és Gratz Gusztávval, mint listavezetővel bocsátkoztunk küzdelembe. Intéztem a választás vezetését és bár néhány szavazattal maradtunk csak el a mandátumtól, mégis általános feltűnést keltett e párt választási plakát-harca és kiváló szavazati eredménye. Ez volt az első alkalom, amikor igazi plakát-háború mutatkozott a választási küzdelemben.

A legutolsó törvényhatósági választásokon *az ellenzéktől kaptam* mandátumot. Visszakerülve a törvényhatóságba, legelősebben harcoltam a pocsékoló gazdálkodás ellen mindaddig, amíg a Bárczyxéle polgármesterválasztásnál ellentétbe nem kerültem pártom híveivel. Már előre kilátástalannak ítélték az ellenzék törekvését és az események nekem adtak igazát. Mikor pedig a vezetőség nem vonta le tévedésének következményeit, én álltam félre, majd rövid *pártonkívüli* helyzet után az *egységspárthoz csatlakoztam*.

A törvényhatóságban főként gazdasági, közlekedési, idegenforgalmi és művészeti kérdésekkel foglalkozom. Indítványom alapján jutott az autóbuszközle-

kedés ügye a gyakorlati megvalósulás stádiumába és ugyancsak az én indítványom volt a további száz autóbusz beszerzése is. Kezdeményeztem a főváros tereinek szobrokkal való feldíszítését, a múlt megbecsülését hirdető emléktáblák sorozatának elhelyezését, az iparművészet támogatására állandó iparművészeti bizottság felállítását, ugyancsak javaslatomra alapította a főváros a művészeti aranyérmet. A Margitszigetnek, mint a főváros legnagyobb és legszebb parkjának érdekében hosszú harcot folytattam a közgyűlésben s *az én indítványom volt a kezdeményezője a hősök emléke megörökítésének*. 1923-ban a kormány érelyes intézkedései után javaslatomra fejezte ki a főváros törvényhatósága *a bizalmát a kormánnyal szemben*. 1928-ban pedig kezdeményeztem, terveztem és előkészítettem a főváros küldöttségének *lord Rothermere-nél*, – akivel egyébként szoros és állandó összeköttetésben vagyok – való tisztelgését, amely alkalommal mint a küldöttség meghívott tagja, részese is voltam a Lord vendéglátásának.

Tagja vagyok a közlekedési, a közgazdasági, a tudományos és művészeti, a műemlékekre felügyelő, a városgazdasági, az ingatlankezelő, a BSZKRT-ot ellenőrző, a vásárcsarnoki, az autótaxi, a közlekedésrendészeti, a sétányügyi és a Tattersallra felügyelő bizottságnak, továbbá a Rákosi Jenő- és a szabadságharc-szoborbizottságnak, a Ferenc József alapítványi díj bírálóbizottságának és az új központi választmányának.

Nagy műgyűjtő vagyok. Több mint száz darabból álló gyűjteményem közismert és ennek darabjai állandóan szerepelnek a külföldi reprezentatív kiállításokon. Több gyűjteménydarabot magas kitüntetésekkel honoráltak.

A társadalmi és gazdasági életben is széleskörű az elfoglaltságom. *Ügyvezető-alelnöke* vagyok a Hadimúzeum Egyesületnek, *előadója* a külföldi hősi sírok gondozását végző Országos Kanizsai Dorottya-bizottságnak, *ügyvezető-igazgatója* a magyar múlt kultuszának ápolá-

sára alakult Ezredéves Szövetségnek, örökös választmányi tagja a Múcsarnoknak, az V. kerületi Általános Közjótékonyági Egyesületnek, a József nádor céhnek, a budai Hollós Mátvás Társaságnak, *felelős szerkesztője* a História című tudományos lapnak, *intézőbizottsági tagja* a Magyar Szakírók Egyesületének, *igazgató-sági vagy választmányi tagja* több kereskedelmi és ipari vállalatnak, így a Kolozsvári Szappangyárnak, a Belvárosi Takarékpénztárnak stb.

Horváth Pál

1884-ben Fertőendrédén születtem. A cipésmesterséget tanultam ki. Kora ifjúságomban már nagyon sokat olvastam, úgyannyira, hogy amikor 1901-ben a cipésszakegyesület tagja lettem, hamarosan tágabb szerepkörhöz jutottam munkástársaim sorában. Szervező munkát bízta rám, majd 1910-ben megválasztottak a szakegyesület vezetőségi tagjának és jegyzőjének. Két évre rá a központi vezetőségbe kerültem, s mint ilyen, egyik irányítójaként szerepelek a magyarországi cipésmunkások gazdasági mozgalmainak. 1923 óta a Bőripari Munkások Szövetségének titkára vagyok. A budapesti

északi kerületnek országgyűlési pótképviselője lettem.

A szociáldemokrata mozgalomban 1910 óta veszek részt. 1920-ban tagja lettem a XII. választókerületi pártszervezet végrehajtóbizottságának.

A főváros törvényhatóságában a sétányügyi, a köztemetőügyi, a munkásügyi, a Népszállóra felügyelő bizottságban, valamint a központi választmányban működöm, ezeken kívül az *árvaszék tiszteletbeli ülnöke* vagyok. A központi választmányban választójogi kérdésekkel foglalkoztam, általában pedig szociálpolitikai, munkásoktatási és munkásvédő kérdésekben szólaltam fel, de állandó programom a sétányok és gyermekjátzóterek létesítésének, a parkok fejlesztésének, valamint az uccák fásításának és padokkal való ellátásának szorgalmazása.

Hufnagl Imre

Az alant következő sorokban egy rögzös, sőt olykor tövises, de *mindig egyenes úton haladt*, a munka és becsület jegyében folyt, s a maga egyszerű keretei között is szélesebb társadalmi réte-

gekben közbecsülés tárgyává lett életről, az én szerény életemről, hivatásomról, pályámról, társadalmi, emberbaráti és politikai működésemről kívánok nagy vonásokban egyszerű, de hű tükörképet adni, olyat, mely hasonlóan legyen a lelkemhez, amely e képet most ide vetíti...

Születtem 1871-ben, Ercsin, Fejér megyében. Vallásom római katolikus.

Mindig azon iparkodtam, hogy életem a legtisztább összhangban legyen jelszavammal: *Ora et labora*. Imádkoztam és dolgoztam. Őseim *katolikus bajor nemesek* voltak, kik *a XVII. század elején jöttek Magyarországra*. Szülőházunkban, hol szigorú, puritán szellemű nevelést kaptam, édesapám már korán arra tanított, hogy csak az lehet igazi férfi, aki-nek szintiszta a jelleme, s azért nagy szeretettel nevelte belém a vallásosság, a hazafiság és a kötelességtudás érzését.

Előképzettségemnek megfelelően élet-pályául *a bútór- és műfaipart* választottam, amelyre nagy hivatottságot éreztem magamban. Ipariskolai és gyakorlati tanulmányaim végeztével előbb itthon, később pedig több éven át külföldön folytattam tanulmányaimat.

Visszatérve *1899-ben önállósítottam magamat*. Lelkesedéssel és kellő szak-tudással kezdtem munkálkodásomat. Be-vezettem olyan cikkek készítését is, amely cikkekért addig külföldre szorultunk. Igyekeztemet és fáradozásomat – Isten-nek hála – siker koronázta, mert rövid idő alatt üzememet saját erőmből nagygyá, sok munkást foglalkoztató gyárrá fejlesztettem. Gyáramat kizárólag magyar gyárt-mányú gépekkel rendeztem be.

Külföldi tanulmányaim támogatására ösztöndíjat, gyáram berendezéséhez pedig

állami támogatást nem vettem igénybe, hanem *saját erőmből*, minden külső tá-mogatás nélkül nőttem, emelkedtem úgy, hogy 30 év alatt évről-évre mindig na-gyobb és nagyobb adófizető lettem.

Életcéllul a magyar faipar fejlesztését tűztem ki, s most, három évtized után, a múltba visszatekintve, boldog megelé-géssel állapíthatom meg, hogy legfőbb törekvésem és küzdelmem nem volt egé-szen hiábavaló, minthogy kiváló ipari készítményeimért is a többi között érme-kek és oklevelekkel tüntettek ki.

Mint nagyiparos nagy súlyt helyezek az ipari pályán lévő munkások és az ifjú-ság nevelésére. Ecélből a gyáramban al-kalmazott munkások s gyakornokok ré-szére, munkaszünetek alkalmával, időn-ként oktató és felvilágosító előadást tar-tatok, mely alkalmakkor minden esetben megismételve, felhívatom figyelmüket a haza iránti kötelességükre és a vallásos-ságra.

A kommün kitörése után elvették, vagyis „szocializálták” gyáramat, engem az üzem vezetéséből, ahol annyi sok szé-pet alkottam, kizártak. Az, hogy gyáram-ban nem tudtak válságosabb követke-zményekkel járó rombolást véghezvinni, egyedül annak tudható be, hogy az ott dolgozó munkások legtöbbször az általam hazafias szellemben nevelt régi munká-sokból állott.

A kommün bukása után egész csalá-dom a rend helyreállításának munkájába állott. Magam pedig hozzáfogtam gyá-ram restaurálásához, egyben kibővítve tevékenységemet a keresztény polgárság szervezésével. Nyugodt lélekkel és bol-dog büszkeséggel mondhatom: nagy ré-szem van abban, hogy két évvel a kom-mün bukása után az Angyalföld külső

képe a nemzeti irány és vallásosság jegyében teljesen megváltozott. Különös előszeretettel és figyelemmel viseltem a *cserkészek iránt*, kikért szintén nagy anyagi áldozatokat hozok, áthatva attól a reménytől, hogy ezekből az ifjakból lesznek egykoron a nemzeti eszme igaz harcosai és, az új honfoglalók . . .

Hazafias kötelességem tudatában minden téren, ahol és amikor módomban van, a *hadiárvák és hadirokkanlak gyámlítására* törekszem, akiknek az életpályán való elhelyezkedésében sok esetben segédkezet nyújtok. Gyáramban is állandóan foglalkoztatok közülük. Támogatok erkölcsileg és anyagilag tőlem telhetőleg minden olyan intézményt, amely a hazafiság és vallásosság irányában működik. Továbbá anyagilag támogatom a nyomorék gyermekek, az árva és elhagyott gyermekek otthonait és számos más intézményt.

Vallási téren Anyaszentegyházamnak igazhitű fia, s a több, mint 3,0.000 hívőt számláló *angyalföldi római katolikus egyházközségnek világi elnöke* vagyok. Az egyház érdekében kifejtett munkálkodásom elismeréséül az 1925. évben a Pápa ő Szentsége a „Pro Ecclesia et Pontifice” érdemkeresztjével tüntetett ki.

Politikai téren a keresztény irányzatnak tántoríthatatlan híve vagyok. Ezidő szerint a keresztény polgárság ragaszkodásából és bizalmából a székesfőváros törvényhatóságának tagja s az *angyalföldi Keresztény Községi Párt elnöke* vagyok.

1927-ben vitéz nagybányai Horthy Miklós Kormányzó úr Őfőméltósága a közért való önzetlen munkálkodásom elismeréséül a m. kir. *kormányfőtanácsosi* címmel tüntetett ki.

Feleségem: rózsashegyi *Dereánó* Leóna a Szociális Misszió-Társulat angyalföldi szervezetének buzgó elnöknője, néhai dr. *Dereánó* István miniszteri tanácsos, kir. kincstári jogügyi aligazgatónak, a kedves emlékü, kiváló jogásznak és néhai feleségének, született lipótszentandrászi *Andreánszky* Etelkának leánya, aki velem együtt buzgón igyekszik becsületes polgárokká és a magyar társadalom értékes tagjaivá nevelni gyermekeinket.

heidenczl

Hunkár Géza

1866-ban Budapesten születtem. A budapesti piaristáknál jártam gimnáziumba. Esztergomban a teológiai főiskolán végeztem a teológiát. 1888-ban *hitoktató* lettem Budapesten, majd 1891-től 1916-ig különböző helyeken *káplán*, 1916-ban pedig megválasztottak *ferencvárosi plébánossá*. Hét év előtt lettem *prépost*. Öt éve vagyok tagja a fővárosi közgyűlésének.

Illés István

1877-ben születtem Zádorban. A cipésmesterséget tanultam és 1896 óta tagja vagyok a cipésmunkások szakszervezetének. Csakhamar vezetőszerpéhez jutottam és 1902-ben választottak be először a szakegyesület vezetőségébe. Az oktatásügyek vezetésével bíztak meg és ezt a munkakört több éven át betöltöttem, mikor is a szakegyesületben a legélénkebb tanítómunka indult meg. 1903 óta az egyesület országosítását követően *központi vezetőség tagja* lettem, abban *másod-elnök*, majd *ügyvezető-elnök*. Egyidejűen másodelnöke voltam a cipőfelső-részkesztő munkások, akkor még különálló szakegyesületének és szerkesztője szaklapjuknak. Főként a cipészipari munkásság gazdasági mozgalmainak irányításában veszek részt. 1910 óta a budapesti cipésmunkások szakosztályának titkáraként működöm.

A munkásmozgalomba történt belépésem óta állandóan aktív részt veszek a szociáldemokrata pártmozgalomban is. Tagja vagyok a XIV. választókerületi pártszervezet ellenőrzőbizottságának.

1919-ben Hajmáskérre, majd onnan

Zalaegerszegre internáltak, ahonnan másfél évi fogvatartás után engedtek haza.

1922 óta a szociáldemokrata párt fővárosi végrehajtóbizottságának tagja vagyok. A főváros törvényhatóságában a szociálpolitikai és közjótékonyági, továbbá a Mayer Ferenc fiúárvaházi bizottságban működöm. Munkásságom elsősorban az árvaházak, a szeretetházak és a hajléktalanok menhelyének fejlesztésére irányul. Több alkalommal szólaltam fel szociálpolitikai és munkásvédő kérdésekben.

Illovszki János

A pad alatt voltam.

Egyelőre mozdulni sem merem, csak bámultam az orrom előtti nagy cipőkre, amelyeket idegesen vert össze a tulajdonosa: a nagyszakállú öregúr, akit egy pillanatra akkor láttam a mögöttem lévő padsorban, amikor a pad alá bújtam.

Az öregúr később visszahúzza a csónakcipőit, a terem másik oldalára ment; s én csak akkor, amikor az ajtónál álló rendőr, aki az imént nem akart beengedni, másfelé volt elfoglalva, merem feltápáskodni.

Fel merem ülni . . .

Körültekintettem. Fent az elnöki emelvényen sok úr ült, s az emelvény bal- és jobboldalán lévő kandeláberek ragyogó lámpái élesen világították meg az előtte lévő asztalnál ülőket és állókat.

Ott folyt a szavazás.

Nemcsak én voltam izgatott, hanem mindenki. Lehetett a teremben vagy nyolcvan ember. Az ajtókat már akkor zárták le, amikor a nagy kövér emberrel – akit a Huszár-ház harmadik emeletén az ágyból húztunk ki, – a terembe bejutottunk.

Meg kellett törölni a homlokomat, mert még a teremben is kóválygott a fejem attól az üdvívalgástól, ahogyan feljövételünket, a lépcsőházat megszállva tartó egyetemi ifjúság és polgárság fogadta és fájta a karom is attól az erőfeszítéstől, ahogy a nagy, kövér szavazót hátulról tolvajnyomva szorítottam fel a másodikemeleti terembe:

– Siessenek, egy perc múlva záróra! Záróra! Az Istenért siessenek! . . .

Hát siettünk is és be is jutottunk.

Ez az eset a gróf Tisza István-gróf Andrassy Gyula választás idején történt, 1904 ben. Ez volt az első politikai szereplésem. Tizenöt éves koromban . . . Akkor mint önkéntes kortes, a közgyűlési teremnek csak a padja alá jutottam . . .

*

1920-ban foglaltam el a helyemet a törvényhatóságban, abban a padsorban, amely alatt 1904-ben feküdtem.

Sok akcióban vettem részt. Nehéz így életem eddigi történetét dióhéjban össze-sűriteni, de ahogy visszaemlékezem, a bátorság és az önállóságra való törekvés sohasem hagyott cserben.

1888 május 20-án születtem. Ötész-tendős kolyók voltam, amikor a Kossuth Lajos temetésére feljött és hozzánk szállott Oroszlán községi öreg papot kalauzoltam a temetés utáni napon szülői engedély nélkül Erzsébet körúti lakásunkról a Margitszigetre. Megmutogattam neki a Margithidat, a szigetet és szépen

hazavezettem megint. Persze otthon nem tudták, hogy hova lettünk és *hazajöttemkor édesapám jól elrakott.*

Később is elég *gyakran kaptam verést.* Igaz, hogy adtam is. Az az osztály, amelybe jártam, mindég résztvett az iskolai verekedésekben. Sőt! Nemcsak, hogy résztvett, de rendszeren győzött is!

Tízéves koromban a Jósika uccában laktunk és a Deák téri evangélikus gimnázium első osztályába jártam. Egyszer egy jó barátomat, mert csigázni a Lövvölde térre ment, az ottani fiúk elverték és onnan elzavarták. Ezt ő nekem sírva panaszolta el. Erre az összespórolt zseb-pénzemből három forintért egy Jósika uccai asztalossal dorongokat csináltattam és formális hadüzenet után ezekkel a botokkal kivertük a Lövvölde térieket. Ekkor megválasztottak vezérnek. Igaz, hogy „vezéri teendőim” annyira lefoglaltak, hogy a gimnáziumban ez évben megbuktattak. Átkerültem a következő évben a polgáriba . . .

Vigyázó Géza dr., fővárosi jegyző, aki iskola- és padtársam volt, tudna sokat mesélni a gyerekkori csínytevéseimről...

Tizennyolc éves koromban végeztem. Édesapám külföldre adott. Akkor komolyodtam meg és *bejártam azóta Európát és a spanyol-Maroccot.* Oroszországot a háború alatt ismertem meg. Ez az egyetlen ország, amely sem akkor, sem most nem tetszik nekem. Az *1918-beli oroszországi események és az 1919-beli itthoni kommün hajtott az ellenforradalmárok közé.* Mint ilyen vettem aktív részt 1919 augusztus 6-án a *Peidl-féle kormány elcsapatásában.* Igaz, hogy az akkor itt lévő oláh csapatok tábornoka, *Mardarescu,* megígérte nekünk, hogyha az eltávolítás során egy hajszála is meggörbül Peidléknek, akkor *felköttem valamennyiünket,* - de hát kicsire akkor nem néztünk. *Első volt, hogy a haza a bolsevizmus maradékából kilábaljon! Peyert én őriztem a puccs alkalmával a főkapitányságon.* Igen udvariasan beszélgettünk és *innen kezdődik az ismeretségünk!* Az alkotmányos keretek közé 1919 után visszahelyezett

Magyarország alapjait megTeremtő okmány eredetijét én őrzöm.

1920 óta, kezdeményezésemre, két vendkívüli közgyűlést tartott a törvényhatóság. Kellemesen érintett, amikor Budapest székesfőváros törvényhatósága azt az indítványomat, hogy *lord Rothermerenek*, Magyarország barátjának, tisztelete és hála-lája jeléül *arany tollat küldjön*, – egyhangúlag elfogadta.

Elnöke vagyok a Népszínház Nyugdíj-intézetének. E minőségben alelnöktársaimmal, *Dinich* Vidorral és bibiti *Horváth* Jánossal, valamint *Dingha* Árpád intézeti igazgatóval együtt nemcsak sok szép előadást rendeztünk és ezáltal a nyugdíjintézetet az ország első és legjobban álló nyugdíjintézetévé fejlesztetük, hanem szolgáltuk a magyar kultúrát is.

Alelnöke vagyok a Budapesti Kisipari Hitelintézetnek. Amikor odakerültem, ez még szövetkezet volt. Később alakult át részvénytársasággá. Első alaptőkéje húszmillió papirkorona volt. Sokat lótottam-futottam, beszéltem, arra hivatott tényezőkkel együtt, hogy a budapesti és fővároskörnyéki iparosság számára hitelt biztosítsunk. Nemsokára az intézet évente húszmillió pengőt fog tudni kihelyezni. Ez mindannyiunknak, akik a hatalmas Összeget az évek folyamán kiverekedtük iparos és kereskedő társaink hitellel való ellátására, őszinte öröme szolgál.

A fővárosi tisztviselők igaz barátja és *a Fansz egyetlen tiszteletbeli tagja vagyok.* Országgyűlési pótképviselő. Mint kereskedő pedig büszke vagyok a vevőimnek és annak az ötvenhét európai gyárosnak a bizalmára, akik velem lebonyolítják üzleteiket. Külön is büszke vagyok arra, hogy keresztény erkölcsi alapon állva, *a haza és emberszeretet jegyében sokat dolgoztam*, s mert a jó Isten eddig jó egészséggel áldott meg, – úgy engem, mint családomat – bízom abban, hogy még sokat fogok „verekedhetni” embertársaimért.

klopédiai

Dr. Janits Imre

1836 október 24-én Felső-Elefánt községben (Nyitra m.) születtem, ahol édesatyám földbirtokos volt.

Középiskolai és jogi tanulmányaim után megszereztem az ügyvédi oklevelet, majd *vármegyei szolgálatba* léptem. Itt megválasztottak *a nyitrai járás főszolgabírájának*, utóbb pedig *Nyitra vármegye főjegyzője* lettem. Tizenötévi megyei szolgálat után *a nyitrai kerület országgyűlési képviselője* voltam két cikluson át. Ekkor kaptam a *királyi tanácsosi* címet. 1903 februárjában esztergomi kir. közjegyzőnek nevezték ki, ahonnan 1914 januárjában Budapestre helyezett át az igazságügyminiszter.

1926-ban *a Budapesti Közjegyzői Kamara elnökévé* választottak. Ezt a tisztséget jelenleg is viselem. Ugyanebben az évben a Kormányzó úr közéleti tevékenységem jutalmául a *kormányfőtanácsosi* cím adományozásával tüntetett ki.

Hivatalból vagyok tagja a főváros törvényhatósági bizottságának és az *Egységes Községi Polgári Párt* kötelékébe tartozom.

Joánovich Pál

Bolgár eredetű őseim több mint 200 éve telepedtek meg Magyarországon délvendékén, s az ivadékok teljesen asszimilálódtak, még anyanyelvüket is elfeledték, csak nevüket és vallásukat tartották meg. Az elődökről – bár lehetne – nem akarok beszélni, mert az elődök érdemeivel nem illik kérkedni.

Életemet, melynek során mindent, amit elértem, *kizárólag* a magam erejéből, a magam tudásával, szorgalmával, a magam munkájával értem el, három periódusra oszthatom. Az első a *tanulás*, a második a *munka* s a harmadik nem a semmittevő pihenés, hanem az úri huncutságnak nevezett *politika*. A pihenés majd csak azután jön, de akkor örökös lesz!

Az első periódusról csak annyit mondhatok, hogy tanulmányaimat Budapesten végeztem, s a jogi karon fejeztem be. Élénk részt vettem a hetvenes és nyolcvanas évek egyetemi ifjúsági mozgalmában, amelyek egészen mások voltak, mint a mostaniak, akkor az egyetemi ifjúság tekintélyes, öreg politikusok, mint *Pulszky Ferenc*, *Hermann Ottó* stb. vezetése alatt, mondhatni a politikai avantgardisták

szerepét játszotta, természetesen mindég ellenzéki érzelmeiktől fűtve. E mozgalmak közül csak a *Földváry* alispán mellett, az előfogatok kérdésében fellángolt tüntetést, *Tisza* Kálmán miniszterelnök ablakainak behajigálását, a különböző fátylászmeneteket, a nemzeti lovardában tartott gyűléseket, a török szoftajarást, a szegedi árvízhez történt segítő kivonulásumkat említem. Résztvettem a boszniai okkupáció vigalmaiban, mely okkupáció valóságos kis *batyubál* volt, régimódi egytöltésű Werndl és Wenzel puskáival a világháborúhoz képest, melyben, közbevetőleg legyen mondta, 21 hónapon át szintén résztvettem.

A második periódusba esik a munka. Egy kedves napon – *1884 április 1-én*, mint a *Pécs-Baranyai Hírlap* segédszerkesztőjét, kineveztek a pécsi pénzügyigazgatósághoz „80 krajcár napidíj *élvezete* mellett” fogalmazó-gyakornokká. Gróf *Szapáry* Gyula pénzügyminiszter 1885-ben, anélkül, hogy pályáztam, vagy kértem volna, kinevezett a zágrábi horvát országos pénzügyigazgatósághoz *pénzügyi fogalmazóvá* a IX. rangosztályba, 700 forint évi fizetéssel és 120 forint lakpénzzel. Nevemből, vallásomból következtetve, azt hitte a jó lélek, hogy tudok szerbül, horvátul. Pedig egy szót sem tudtam! A pénzügyigazgatóságnál azonban kénytelen-kelletlen, megtanultam a szerb-horvát nyelvet – ma is perfektül beszélem -, sőt alaposan megismerkedtem az ottani, a boszniai, a szerbiai viszonyokkal is, bizalmas vonatkozásba kerültem az áldott emlékü „magyar” bán gr. *Khuen-Héderváry* Károllyal, aki működésének mindjárt első idejében maga köré tömörítette a zágrábi magyarságot.

Megnősültem, elvettem Zágráb legszébb leányát, egy előkelő német család sarját, aki ugyancsak a bájos, közszeretettnek örvendő banné, Margit grófnő szükebb környezetéhez tartozott.

Wekerle Sándor pénzügyminiszter figyelme reám irányult s 1891. évben szolgálatátételre a pénzügyminisztériumba rendelt. Nyelvi ismereteimnek, egyházjogi

tanulmányaimnak s talán politikailag tiszta konduítlistának is köszönhetem, hogy br. *Bánffy* Dezső miniszterelnök 1895. évben átvett a miniszterelnökségi státusba, mint segédtitkár s reám bízta a *keleti egyházak egyházi és vagyonjogi ügyeinek rendezését*. Ezt a feladatot, melynek legnehezebb része volt a szétszórt egyházi, zárdai, iskolai és alapítványi vagyonnak pontos leltározása, el is végeztem s ezért kaptam első kitüntetésemet, a *Ferenc József-rend lovagkeresztjét*, amely kitüntetés akkori segédtitkári rangomat meghaladóan nagy volt, mert addig miniszteri segédtitkár kollégáim, köztük közvetlen előttem a derék *Gopcsa* László, csak a koronás arany érdemkeresztet nyerték el.

A miniszterelnökségnél – egyedüli kivételével *Széli* Kálmán idejének, aki br. *Bánffy* bizalmasait nem állhatta – nagyon jó dolgom volt, fokról-fokra emelkedtem. Vezettem szolgálatom utolsó napjáig a közjogi és közigazgatási főosztályt, melyhez az Ausztriával közös ügyek, Bosznia-Hercegovina ügyei, az egyházi ügyek, a nemzetközi szerződések, a közigazgatási bíróság személyes ügyei s majdnem az összes érdemleges tárgyalást igénylő ügyek tartoztak, köztük a törvényelőkészítés is. Sok kényes megbízásban volt részem, de sok elismerésben és kitüntetésben is. Huszonöt évi szolgálattal – ami akkor feltűnést keltett – *miniszteri tanácsos* lettem, egyik rendjelet a másik után kaptam. Gróf *Tisza* István ki-nevezett a Közmunkák Tanácsának tagjává s azóta ennek az illusztris testületnek, immár harmadik kilencéves ciklusában, tagja vagyok. Báró *Bánffynak*, báró *Fejérvárnak*, *Lukács* Lászlónak s különösen a néhai való öreg *Wekerle* Sándornak bizalmas munkatársa voltam. Én tárgyaltam, még röviddel az összeomlás előtt is, *Wekerle* megbízásából a bosznia-hercegovinai három nemzetiség, a horvátok, a szerbek és a mohamedánok vezetőivel

abban az irányban, miként lehetne Bosznia-Hercegovina és Magyarország között: szorosabb közjogi kapcsolatot létesíteni. A megegyezés szóbelileg meg is történt, az események azonban perfidül felrúgták azt. Hittünk, csalódtunk!

Br. *Fejérváry*, *Lukács* László és *Wekerle* Sándor miniszterelnöksége alatt a *minisztertanács jegyzője* voltam, ez utóbbinak utolsó kabinetjében is. Ebben a bizalmi állásban talált gr. *Károlyi* Mihály, aki miniszterelnökségének első napjaiban nagyon reám volt szorulva, mint a miniszterelnökség rangban és szolgálatban legidősebb tisztviselőjére, de aki rövidesen, mihelyt betöltöttem a teljes fizetésre *igényt* adó szolgálati időt, 1918 november havában a „jól megérdemelt nyugdíjba” kergetett s szerencsém volt, hogy előzőleg az államtitkári esküt a minisztertanács-előtt letehettem. *Károlyi* minisztertanácsában csak az első napokban vettem személyes jelenléttel részt, később megtették velem azt a tréfát, hogy a minisztertanácsokat *Károlyi* dolgozósobájában tartották, *Simonyi* Henrynek, *Károlyi* magántitkárának jelenlétében s nekem, a minisztertanács hivatalos jegyzőjének, a harmadik teremben kellett ülnöm, ahová a címkéről önként lemondott „miniszterurak” időnként és egyenként kijöttek azal: „ezt és ezt referáltam, a minisztertanács elfogadta, vedd jegyzőkönyvből!”

Életem második és harmadik periódusa, közé esett a *Károlyi*-féle köztársasági céció, majd a proletárdiktatúra. Hogy ez idő alatt munkához szokottan tétlenül csak vegetáltam, lelkiileg-testileg formálisan éheztem, második feleségem, akit a háború alatt vettem el, ez az áldott jó lélek segítség, cseléd nélkül maga vitte háztartásomat s a tők és gerstli korszakában maga járt sorbaállni két deci tejért, félkiló kenyérért stb.: erről nem kell írnom. Ezt az időperiódust az egész fix-fizetéses középosztály ismeri.

A diktatúra bukása után, az addig felszín alatt tartott mozgalmaink szabad levegőre kikeltek s fellángolt a nemzeti reneszánsz, a társadalmi rend és berendezkedés újjászületése, s amikor gróf *Teleky Pál* 1919-ben megalakította a *Wenckheim-palotában* a keresztény nemzeti pártot, mások pedig a keresztényszociális pártot, rögtön csatlakoztam az előbbihez *én* is, aki addig politikával tevékenyen soha sem foglalkoztam, azon elvnel fogva, hogy a tisztviselő dolgozzék és ne politizáljon.

Ekkor kezdődött életem harmadik periódusa. A *tevékeny politika* mezejére léptem s az 1919. évben néhány barátommal megalakítottuk az I. közigazgatási kerületben, a krisztinátéri kaszinó nagytermében, a kerületi keresztény nemzeti pártot, melynek *elnöke* lettem. Rövidesen reá fuzionáltunk a kerület másik keresztény alakulatával, a keresztényszociális párttal, s ugyancsak elnökletem alatt megalakult az egyesült keresztény nemzeti párt.

Erőnket akkor mutattuk meg, amikor *Haller István* lemondása folytán megüresedett budavári nemzetgyűlési képviselői helyet kellett választás útján betölteni s amikor *Csilléry András* kedves barátom s még két jelölttel szemben *Schlachta Margit*, az *első* magyar nőképviselelő előtt zászlaját vittük fölényes, abszolút többséggel diadalra.

Szép idők voltak, amikor a feltörő, kelesztény, önérzetes lelkesedés buzdította a tábort; tíz év után is bizsergető meleget érzek, ha azokra a szép időkre, arra a magas hullámokat verő lelkesedésre gondolok, de melegít az a tudat is, hogy a lelkesedés kerületemben, melynek ma is pártelnöke vagyok, ha szunnyad is, adandó alkalommal ismét lángra lesz lobbantható, mint ahogy ismétetlen lánglobbant a második nemzetgyűlési, a legutolsó országgyűlési képviselő- s a két törvényhatósági bizottsági választásnál. Az abszolút többség kerületemben minden esetben megvolt.

Az országos politikai küzdelmek során

magamról csak annyit, hogy soha sem iparkodtam személyemet előtérbe állítani, megelégedtem a kulisszák mögötti rendező szerepével. Ép ezért a második nemzetgyűlési lajstromos képviselőválasztásnál jutalmam a *pótképviselet* volt. Ezt a terhet könnyű volt viselni. Az első országgyűlési képviselőválasztásnál a budai (I.) választókerület *választási elnöki tisztségét* töltöttem be, mint mondják, pártatlanul, közmegelégedésre.

A törvényhatósági életben azonban aktívabb szerephez jutottam. A diktatúra bukása utáni első bizottsági tagválasztáson, kerületem egyesített listájának előkelő helyén, közvetlenül a nemzetgyűlési képviselők utáni sorrendben bekerültem a székesfővárosi törvényhatósági bizottságba.

Miután az egyes választókerületekben a kereszténység különböző zászlók alatt tömörült, a közgyűlés összeülése előtt összefogtunk s egységes alapon megalakítottuk a keresztény községi pártot s vezérünknek választottuk *Szmrecsányi Györgygyei* szemben *Wolff Károlyt*. Azóta ő a vezér s én neki és a pártnak hű katonája, a pártnak egyben *ügyvezető alelnöke* vagyok.

Működésem a törvényhatósági bizottságban, annak szak-, házi- és üzemi bizottságaiban mindenki előtt ismeretes, valamint azt is tudja mindenki, hogy törtető soha sem voltam. Ahová pártom és vezérem állított és küldött, ott – nyugodt lelkiismerettel mondhatom – minden tőlem telhetőt megtettem, soha semmit sem mulasztottam. Elvem volt és marad: „*Amit békességgel, becsülettel és elv feladás nélkül meg lehet oldani, oda nem kell erőszak.*”

Működésemnek talán elismerése volt s ezt hálával nyugtatom és büszke vagyok rá, hogy *a felsőházi tagok Választásánál* a főváros közgyűlésén *a legtöbb szavazatot én kaptam*, nemkülönben boldoggá tesz és hálával tölt el, hogy az egész közgyűlés „*Pali bácsi*” névvel becéz.

Dr. Kabakovits József.

Süldő diák voltam, amikor – hogy, hogy nem – valamelyik nálam korosabb barátom egy sárga könyvet nyomott a kezembe. Abban a korban voltam, amikor a magamfajta diákembert a könyv csak két esetben szokta érdekelni: ha vagy úgynevezett pikáns olvasmány, vagy pedig tankönyv volt, amelyet az év végéhez érve, immár nyugodtan bízhattunk az antikvárius gondjaira.

De ez a kölcsönbe kapott s – bevalom – máig sem visszaadott könyv hallatlanul megkapott, jobban, mint Nick Carter, jobban, mint Louis Aphrodite-je, sőt jobban, mint a Schreiber-féle növényhatározó, pedig ez volt a tankönyveink között a legvastagabb, s mivel még csak fel se vágtuk, az antikváriustól ezért a könyvért remélhettük a legnagyobb árat. Szólt ez a könyv pedig egy francia bíróról, *Magnaud*-ról, akinek a neve, mint *le bon juge*, fogalommal lett nemcsak a francia judikatúrában, hanem a társadalmi reformtörekvések egész területén is. *Magnaud*, „a jó bíró”, csöndes, vértelen forradalmat vívott meg egymagában egy egész középkori gondolatvilág ellenében.

Magnaud-ig a francia igazságszolgáltatáson, még annak napóleoni fogalmazásában is, a *summum jus summa injuria* elve uralkodott; a *Horatiuson* nevelkedett francia bírák széke fölött láthatatlan betűkkel ott állott az írás: *et si fractus illabatur orbis . . .* Amit magyarul talán úgy lehetne fordítanunk, hogy: ha a fene fenét is eszik, akkor is a *paragrafus* rideg lelkének kell győznie.

És akkor *Magnaud*, tisztán a saját lelkiismeretére hallgatva, olyan harcot kezdett a *paragrafusok* lelketlen világa ellen, amely harc talán nagyobb jelentőségű volt, mint amikor az újkorban az „írásbeliség” vagy az úriszék mindenhatósága ellen vonultak fel nálunk a belátóbb törvényhozók. *Magnaud* ítélezéseinek lassan-lassan híre ment. Egy-egy tárgyalásán megjelentek a párizsi *barreau* legnevesebb ügyvédjei, később magasrangú bírák is, utóbb maguk a *Palais Bourbon* kintűnőségei is és akadt idők multán jogászember, aki helyesnek tartotta, ha *Magnaud* ítéleteit és azok indoklásait felgyűjtve, könyvben adja ki, okulásul, tanulságul, intő például.

Abban az örök harcban, amely – minden emberi intézmény tökéletlensége folytán – a judikatúrában is örökké folyni fog a szív és a *paragrafus* között, *Magnaud* megszólaltatta a bíró lelkiismeretét, józan belátását és emberi szolidaritásérzetét, s ezzel a három nyomatékmal a szív javára billentette a mérleg serpenyőjét. Ezzel voltaképpen egészen új rendszer, egészen új világszemlélet előtt tárta fel a beporosodott ablakokat, amelyeken most már friss levegő özönlött be a dohos törvénytermekbe: az emberiség tiszta, egészséges levegője. A világon szerte egész csomó jogi reform fakadt ennek az ablakbetörésnek a nyomán, említsük csak a *gyermekbíróságok intézményét*, vagy a *feltételes elítélés* novumát.

Én pedig ettől kezdve *Magnaud nyomdokain* iparkodtam világeletemben járni, s ezzel voltaképpen meg is feleltem a feltett kérdésre: „*amíg várostartya lettem . . .*”

Mert ezzel a nagy benső élménnyel

szemben igazán keveset mondhatnak száraz életrajzi adataim: hogy *1886-ban Budapesten* születtem, hogy a gimnáziumot Budán, a Ferenc József-intézetben végeztem, hogy azután ugyancsak Budapesten jogot tanultam s hogy végre 1909-ben a *bírói pályára* mentem és azon működtem 1923 februáriusaig, amikor is, mint *törvényszéki bírót*, saját kérésemre, nyugdíjaztak. És hogy azóta a budapesti fiskálisoknak *úgynevezett* kényerét eszem.

Szürke és a magyar bírák hagyományos csöndes élete volt az enyém is. De Magnaud nyomdokait ott is keresgéltem, ahol legjobb tudásom és szándékaim szerint azokban az időkben a legnagyobb szükség volt rá: a *népfelvilágosítás* terén. S ez a munkám, bevallom, több örömet hozott, semmint a paragrafusokon való csöndes ügés. 1906-tól egészen a kommün kitéréséig a Szabad Lyceum budai osztályának voltam a főtítkára, azután a budapesti II. kerületi Munkásgimnázium-Egylet igazgatója, majd a budapesti közművelődési előadók karának főtítkára s ezekben a minőségekben rendeztem ezeknek az intézményeknek nyelvi meg egyéb tanfolyamait és előadásait, azokon aktív részt is vettem, részben népszerű jogi tanfolyamok vezetésével, részben pedig jogi, közgazdasági és történelmi előadások formájában. A kommün kitérésével, amely persze egész eddigi jogi, közgazdasági és történelmi struktúránkkal le akart számolni, végkép fölöslegesnek éreztem magamat, s ezért ezekről a tisztsegeimről lemondottam.

Az ismeretek szóbeli terjesztésének hatóság feladatán kívül kerestem magamnak egyidejűleg más teret is, olyat, ahol írásban siethettem embertársaim segítségére. 1914-től egészen a *Világ* napilap megszűnéséig annak *jogi munkatársa* voltam: hol önálló cikkekkkel, hol pedig a szerkesztői üzenetek formájában folyó „*Kleinarbeit*”-tű iparkodtam a bajba került emberek ügyes-bajos dolgain lendíteni. Ugyanitt nagyobb akciót is indítottam cikkek formájában a bírák önálló státusának a megteremtése és általában

anyagi helyzetének a feljavítása érdekében, mert meggyőződésem volt, hogy a „jó bíró” típusa kialakulásának egyik első lélektani motívuma a „megelégedett”, a nyugodt életű bíró. Ugyanekkoriban a háború kellős közepén keletkezett – talán Európában először – az eredetileg teljesen szociális elgondolásokon felépített *Lakásügyi Bíróság, amelynek megszervezésében és minta-tárgyalásaiban résztvettem*. Itt is valahogy Magnaud nyomdokait kerestem, mert hiszen a szakbíró mellett a lakók és lakásadók laikus képviselőinek bevonása akkoriban meglehetősen új módot jelentett a magyar judikaturában.

Nos és aztán elkezdődött a *városházi élet*. 1925-ben a *Független Nemzeti Demokratata Párt I. kerületi szervezője* megválasztott *elnökévé* és az akkori törvényhatósági választáson, mint az I. választókerület (Vár) jelöltjét, be is választottak a bizottsági tagok közé. Itt a törvényhatóságban – talán mert valahogy kiérzett a magamtartásán a magnauidi iskola – beválasztottak a jogügyi, a közlekedésügyi, meg a községi élelmiszerárúsító üzem felügyelőbizottságába, továbbá a fővárosi tisztviselői segítőalapja igazgatóságába, vagyis csupa olyan helyre, ahol a „jó bíró” lelkiismerete a legfontosabb poggyász.

A közgyűléseken főként *tisztviselői kérdésekkel* foglalkoztam és ilyen irányban több olyan indítvánnyal állottam elő, amelyeknek célzata mind oda irányult, hogy beamterink helyzetén javítsunk, – persze megint a Magnaud-féle elgondolás követésében, hogy: igazságos közigazgatást csak olyan tisztviselői kartól várhatunk, amely anyagilag nyugodtan élhet a maga hivatásának, a köz szolgálatának. Akadt aztán a városházán még egy speciális munkaköröm is – újra csak a bennem élő „jó bíró” szavára hallgatva – amikor is az állítólag a proletárdiktatúra alatti magatartásuk miatt elbocsátott tanerők póreinek újrafelvétele érdekében harcoltam, egész csomó embert képviseltem és sok esetben eredményt is értem el. (Normális viszonyaink között talán ízlés-

telenség lenne felemlegetnem, de a mai körülmények közepette egyenesen kötelességem megmondani, hogy természetesen soha, egyetlen ilyen esetben sem fogadtam el senkitől semmiféle honoráriumot.)

Íme, talán szerénytelenül is hosszúra nyúlt ez a beszámoló, amely egy szürke kis élet néhány kalendáriumi adatát sorakoztatta fel. És talán mégsem veszik ennek a könyvnek az olvasói szerénytelenségnek, hogy ennyi teret vettem igénybe; hiszen *nem rólam*, szerény, szürke kis polgáreberről volt itt szó, hanem egy *termékeny, jószágos gondolatról*, amelynek csupán halovány árnyéka lehetett mindaz, amit életemben kerestem, s amire törekedtem: a szív tükrében visszaverődő Igazság-Nap fényét iparkodtam Szent Ágoston angyalának példájára kihalászni . . .

Kalauz Bertalan

1891-ben *T iszapalkony án* születtem. A cipésmesterséget tanultam és már ifjan sok gondot fordítottam önképzésemre munkásgimnáziumi és munkásszemináriumi tanfolyamokon. Fölszabadulásom után, 1910-ben, tagja lettem a cipésmunkások szakszervezetének, ahol hamarosan

bizalmiférfi, majd 1911-ben vezető-ségi tag lettem.

A háborúból visszatérve, Borsodban fejttem ki tevékenységet, a földmunkások és a szociáldemokratapárt szervezeteinek megalakulása révén.

Budapestre kerülve, szakszervezetem IX. kerületi csoportjának *titkára*, majd *elnöke* lettem. Igazgatósági tagja vagyok a Ferencvárosi Munkás- és Tisztviselőotthon Szövetkezetnek, elnöke a szociáldemokratapárt XX. kerületi pártszervezetének.

A póttagok listájáról kerültem a törvényhatóságba, ahol elsősorban *szociálpolitikai és munkásvédelmi kérdésekkel* foglalkozom.

Dr. Kú ra fiái Iu «Fenő»

Budapesten született 1883-ban. A budapesti tudományegyetem jogi karán végezte tanulmányait s mint az egyetemi ifjúság egyik vezére nagy szerepet vitt az Alma Mater falain belül. Lelkesen felkarolta a főiskolai sport ügyét s példásan fáradozott abból a célból, hogy minél több egyetemi és főiskolai hallgató

hódoljon ennek a hasznos időtöltésnek. Megalapította a Budapesti Egyetemi Turista-Egyesületet és éveken át irányította elnöki minőségben a Budapesti Egyetemi Athletikai Clubot. A BEAC érdemeinek elismerésül később *díszelnökének* választotta. Jog- és államtudományi doktorátussal zárta le egyetemi tanulmányait, majd ügyvédi diplomát szerzett. Mint *ügyvédjelölt* elnöke volt az Ügyvédjelöltek Országos Egyesületének s ma is tiszteletbeli elnöke ennek az egyesületnek.

Huszonhároméves korában *a m. kir. kincstári jogügyi igazgatóságnál* kezdte meg kenyérkereső pályáját. Ekkor alapította meg a Köztisztviselő-Ügyvédek Országos Szövetségét, majd 1908-ban a Magyar Jogász-Sportegyletet hívta életre. Ez a jurista-klub azóta nagyarányúan fejlődött s kedvelt találkozó helye a magyar jogásztársadalomnak. Ügyvezető-elnöke ma is az alapító Karafiáth Jenő, aki azóta számos más egyesületben is tevékenykedik, így alapítója volt a Területvédő Ligának, ezidőszerint pedig a többi között *tagja* az Általános Közjótékonsági Egyesület, a Magyar Vörös Kereszt Egyesület, a Magyar Gazdaszövetség, az Országos Hadimúzeum-Egyesület *igazgatótanácsának és választmányi tagja* a Magyar Nemzeti Szövetségnek, az Országos Képzőművészeti Társulatnak, az Országos Kaszinónak, a Tisza István Társaskörnek. Ezenkívül kinevezés révén helyet foglal a többi között az Országos Központi Kongrua-Bizottságban. *Elnöke* az Országos Radió-Klubnak és az Országos Nemzeti Klubnak. Több sportegyesület, így a Magyar Athletikai Club és a

Budapesti Torna Club *tiszteletbeli tagjának* választotta.

Tizenhárom évig dolgozott a kincstári jogügyi igazgatóságnál. A kommün bukása után, 1919 szeptemberében a Friedrich-kormány a *belügyminisztérium politikai államtitkárává* nevezte ki, ahol azonban alig egy hónapig működött s tevékenységét *mint miniszterelnökségi államtitkár* folytatta.

Az *ipolyszalkai* kerületben választották meg nemzetgyűlési képviselőnek 1920-ban. Érdekes felszólalással kezdte képviselői működését. Sehogyan se tudta megérteni, miért kezdik meg félórával, sőt teljes egy órával később a parlamenti üléseket, amikor pontosan is megkezdhetnék. Szót kért az első ülések egyikén s napirend előtti felszólalásában arra kérte fel az elnököt, tegyen róla, hogy ez az anomália megszűnjék. Következő felszólalása szintén egy visszasságba kapcsolódott. Hasztalan interpelláltak a képviselők, a miniszterek egyszerűen nem válaszoltak. Egyik-másik miniszter már rekordot ért el ebben a szokatlan restanciában. Karafiáth Jenő bátor szavakkal mondta meg véleményét az egyik ülésen s megmagyarázta a kormány tagjainak, hogy parlamenti szokás szerint *illik válaszolni az interpellációkra*. Három indítványt is terjesztett elő az első nemzetgyűlésen. Egyikben *a testnevelési főiskola*, a másikban ifjúsági játszótérek létesítését sürgette, a harmadikban pedig modern testnevelési törvény megalkotásáért szállt síkra. Hosszabb idő múlva el is érte a célját.

Számos interpellációja közül főleg azok emlékeztetnek, amelyekben gazdasági kisvasutakért, a cseh atrocitások meg-

torlásáért, a köztisztviselők érdekeiért, az elszakított területeken maradt sírhe-lyeknek, emlékszobroknak és egyéb mű-emlékeknek nemzetközi oltalom alá helyezéséért és a magyar sajtótermékeknek az elszakított területen való akadálytalan terjesztéséért harcolt. Előadója volt a védjegyek oltalmáról szóló javaslatnak és a választójogi törvényjavaslatnak.

Általános helyesléssel találkozott az a napirend előtti felszólalása, amelyben azt hangoztatta, hogy a nemzetgyűlésnek utasítania kellene a kormányt a határozatok végrehajtására. Nagyrészt ennek a fellépésének köszönheti, hogy házhatározattal megerősített egyik indítványa, mint a testnevelési törvény (1921. LUI. t.-c.) belekerült a magyar Corpus Jurisba.

A második nemzetgyűlésbe is az *ipolyszalkai* kerület küldte be. 1922-ben *háznaggyá* választották s azóta szakadatlanul tölti be ezt a méltóságot. 1923-ban az *Országos Testnevelési Tanács* elnökévé nevezték ki. Ebben a ciklusban három törvényjavaslatnak volt az előadója. Egyik interpellációjában a rádió-ügy végleges rendezését kérte a kormánytól.

Harmadszor is megajándékozta bizalmával az ipolyszalkai kerület az 1926-os választáson s a képviselőház újból megválasztotta *háznagynak*. Azóta a testnevelési főiskolával kapcsolatos elgondolása is valóra vált.

Karafiáth Jenő dr. sokat utazott a külföldön. Mint író is jó nevet szerzett. Számtalan vezércikke, verse, novellája és műfordítása jelent meg különböző lapokban. Versei egyébként könyvalakban is megjelentek *Akkordok* címen.

Bethlen István gróf bizalmas baráti köréhez tartozik. Mint a disszidens-csoport

egyik hangadó tagja hathatósan elősegítette annakidején az egységspárt megalakulását.

Mint fővárosi törvényhatósági bizottsági tagot, főleg a *sportkérdések* és az ifjúság testnevelésével összefüggő ügyek érdeklik. Tagja a testnevelésügyi és a sportügyi bizottságnak, s mint ilyen, egyik kezdeményezője volt a fedettuszoda és a Nemzeti Stadion létesítésének.

A közélet terén kifejtett tevékenységéért a Kormányzó a *csillagokkal ékesített II. osztályú magyar érdemkereszttel* tüntette ki.

Dr. Bagyó János

Katona Sámuel

1880-ban Köpecen (Háromszék m.) születtem. Iskoláimat Köpecen és Fogarason végeztem. A szabómesterséget tanultam Brassóban és 1898-ban szabadultam fel. Ezzel párhuzamosan mint magántanuló tovább tanultam és megszereztem a *közigazgatási jegyzői oklevelet*. 1898 óta vagyok tagja a Magyarországi Szociáldemokratapártnak és a szakmai szervezetnek.

1899-ben külföldre mentem. Németországban, Svájcban, Franciaországban, Belgiumban, Hollandiában, Angliában, Olaszországban, Ausztriában és a balkáni államokban tartózkodtam, ahol szakmán kívül a munkásmozgalmat és közigazgatási kérdéseket is tanulmányoztam. 1901-ben bevonultam katonának. 1903 december 31-én szereltem le és attól az időtől kezdve Kolozsvárott és az erdélyrészi párt- és szakszervezeti mozgalomban vettem részt. Tagja voltam az erdélyrészi szociáldemokrata pártvezetőségnek, dolgoztam a Kolozsvárott megjelenő *Erdélyi Munkás, Kolozsvári Munkás* című pártlapoknak és a *Szabók Szaklapjának*. 1907 április 15-ike óta a Magyarországi Szabómunkások és Munkások Szakegyesületének alkalmazottja vagyok.

1925-ben lettem tagja a főváros törvényhatósági bizottságának, s mint ilyen, tagja a közlekedési és más bizottságoknak.

nagykállói

Dr. Kállay Tamás

1878 november 25-én Kemecsen, Szabolcs vármegyében születtem. Budapesten végeztem a gimnáziumot, azután pedig

Kolozsvárott jogot hallgattam. 1902-ben az *államtudományok doktorává* avattak. Közigazgatási pályára léptem, s *vármegei aljegyző* voltam Szabolcsban.

Az 1905. évi általános választások alkalmával a székelyudvarhelyi kerület 48-as függetlenségi programmal *képviselőjévé* választott. 1906-ban újra Székelyudvarhely küldött az országgyűlésbe. Ezúttal is a 48-as függetlenségi párt programjával. Mikor a párt 1909-ben kettévált, a Justh Gyula vezetése alatt álló párthoz csatlakoztam. Ennek a programjával választottak meg az 1910. évi választásokon. A választások után kiléptem a Justh-pártból. Egyideig pártokon kívül álltam, majd a munkapárthoz csatlakoztam. Ennek tagja maradtam mindvégig, gróf Tisza István környezetéhez tartozván.

Mint népfelkelő hadnagy vonultam be 1914-ben a háború kitörésekor. Később főhadnagy lettem. *Én voltam az országgyűlés egyetlen tagja, aki bekerült a hadsereg aranykönyvébe*. Elsőnek vonultam be 1914 októberében Przemyslbe, amikor a vár három oldalról még oroszokkal volt körülvéve. A Signum Laudis-szal és a katonai érdemkereszt III. osztályával tüntettek ki.

A forradalom idején visszavonultam gazdaságomba Szabolcsba. Az első nemzetgyűlési választásokon Tokajban kisebbségben maradtam, a második nemzetgyűlési választás alkalmával azonban a *kemecsei kerület* egyhangúlag küldött a parlamentbe egységspárti programmal. Közben kereskedelmi pályára tértem át, előbb régiség- és műkereskedést nyitottam, később pedig megkaptam a külföldi dohányárúsítási engedélyt.

Budapest törvényhatósági bizottságának képviselőjeként 1926 decemberében a *Felsőház póttagja* lettem.

A törvényhatósági bizottságban főleg idegenforgalmi kérdésekkel foglalkozom, s az idegenforgalmi bizottságon kívül tagja vagyok a sétányügyi, a közrendészeti, a szociálpolitikai és közjótékonyági, a szeretetházi, a szünügyi és az állandó gyógyfürdő-bizottságnak.

Dr. Kerekes Ödön

Budapesten 1873-ban születtem és mint fiatal orvos kerültem a VII. kerület kültelkére, hol már több mint három évtizede folytatok orvosi gyakorlatot. Kerületem lakosságának bizalmából kerültem az 1925 májusában lefolyt választások alkalmával a főváros törvényhatóságába. Itt igyekeztem szűkebb hazám jogos kívánságainak – városrendezés, közlekedés, az ominózus halásorompó eltávolítása – kifejezést adni és lehetőleg segíteni.

Mint a közegészségügy katonája, ezen kérdések körüli harcokba legjobb erőmmel kapcsolódtam be. Reám nézve közgyűlési szereplésem legmelegebb napja 1927 április 27-e volt, mikor a külföldön végzett magyar orvosok részére lehetővé akartam tenni, hogy kórházainkban rendszeres gyakornoki teendőket végezhessenek. Ily tárgyú indítványom – meglepetésemre – nagy vihart váltott ki és névszerinti szavazás után elutasított. Azt hiszem, hogy ma már más elbírálásban részesülne.

A közegészségügy terén kifejtett munkásságomért a Kormányzó úr *egészségügyi főtanácsosi* címmel tüntetett ki.

Egyebekben kívánok fővárosunknak a jövőben is ily lelkes, tettekész, érdekeit mindig megvédő törvényhatóságot.

Kertész K. Róbert

Budapesten született 1876-ban. Kismondottan szakember. A politika, főleg a pártpolitika küzdőterén egyáltalán nem keresett érvényesülést. Kizárólag *mérnöki képességeit* érvényesíti hivatali munkakörében s építőművészeti kérdésekben iránytadó tényező. Mint a kultuszminisztérium művészeti ügyosztályának vezetője működik immár nyolc év óta.

Építészmérnöki oklevelet szerzett a budapesti műegyetemen, s ugyanott tevékenykedett több éven át, mint *tanársegéd*, majd *adjunktus* az ókori építési tanszéken. Pályáját a kultuszminisztérium szolgálatában folytatta. 1908-ban mint műszaki tanácsost az említett minisztérium műszaki építési ügyosztályának vezetőjévé nevezték ki.

A világháború kitörésekor mint népfelkelő huszárhadnagy önként jelentkezett katonai szolgálatra s résztvett a Timok-divízió visszaverésében. Néhány hónap múlva tifuszból megbetegedett, a következő évben felmentették a katonai

szolgálat alól. Levetette a főhadnagyi uniformist és tovább folytatta munkáját a kultuszminisztériumban. 1918-ban *minisztert tanácsossá* léptették elő. Ugyanabban az évben *magántanárrá* képesítette a műegyetem a „Kelet-Ázsia építőművészete” szaktárgyból. 1922-ben a kultuszminisztérium művészeti ügyosztályának az élére került és egy évvel később *h. államtitkár* lett. 1922 óta elnökhelyettese a Műemlékek Országos Bizottságának és ügyvezető *elnöke* az Országos Képzőművészeti Tanácsnak. Ezenkívül *tagja* a Közmunkák Tanácsának, az Országos Középítési Tanácsnak, az Országos Közoktatási Tanácsnak.

Az évek során sok tanulmányutat tett a külföldön. Nemcsak egész Európát járta be, hanem Egyiptomot, Elő- és Hátsó-Indiát, Jávát, Japánt és az Amerikai Egyesült Államokat is beutazta, s amerre megfordult, mindenütt elsősorban az *építőművészeti alkotásokat és viszonyokat tanulmányozta*. Gazdag tapasztalatainak aztán nagy hasznát vette a külföldi kiállítások megszervezésénél, ő rendezte a velencei, monzai, milánói, firenzei, római, fiúmei, bécsi, berlini, varsoói, poseni, krakkói, stockholmi, göteborgi, malmói, oslói, barcelonai és nürnbergi magyar állami reprezentatív képzőművészeti kiállításokat, amelyek tudvalevően kivétel nélkül sok megbecsülést szereztek Magyarországnak és a magyar művészetnek. Legutóbb a budapesti nemzetközi építési kongresszus sikerének biztosítása körül szerzett érdemeket.

Kertész K. Róbert mint műépítész egész sereg családi és egyéb lakóházat tervezett s a kaposvári városháza, a héjasfalvi honvédemlék, a gödöllői premontrai főgimnázium, internátus és rendház terveit is ő készítette.

Irodalmi téren is működött. Több könyve jelent meg India, Kína és Japán építészetéről, továbbá Japán és Ceylon művészetéről. Ezenkívül számos tanulmány került ki a tolla alól. A többi között a magyar parasztházak építészetéről, a modern népszanatóriumokról, IV. Ká-

roly király koronázásának művészi és műszaki munkálatairól írt tanulmányt.

Érdemeit a szaktestületek ismételten elismerték és jutalmazták. A Mérnök- és Építészegyletben elnyerte a Hollán-díjat, majd a Ziegler-plakettet, 1921-ben pedig a margitszigeti tervpályázat első díját, később pedig az új fővárosi Szeretotthon tervpályázatának harmadik díját. Számos más kitüntetésben is volt része. Egyebek mellett megkapta a III. osztályú vaskoronarendet, a II. osztályú polgári hadiérdemkeresztet, a német becsületrendet, a belga királyi II. Lipót-rend parancsnoki keresztjét, az osztrák nagy érdemérmét a csillaggal, az olasz királyi koronarend parancsnoki keresztjét a csillaggal, a svéd királyi Észak Csillaga-rend parancsnoki keresztjét a csillaggal.

Már több cikluson át tagja a székesfőváros törvényhatósági bizottságának, ahol különösen a középítési és képzőművészeti bizottságban fejt ki állandó munködést.

(-gyó)

Kertész Miklós

Csornán születtem 1893-ban. Kereskedelmi érettségít tettem, majd tíz éven át gyáripari tisztviselő voltam, túlnyomórészt nagyipari üzemekben. A műszaki

tisztviselőknél akkoriban megindult szervező mozgalmába 1912-ben kapcsolódtam bele. 1917 elején a Magántisztviselők Országos Szövetsége titkárává választott meg. Itt egyik mozgatója voltam a különböző alkalmazotti szervezetek fúziójának, ami 1918 végén vezet is történt. Ekkor az Ipari és Közlekedési Tisztviselők Országos Szövetsége *alelnökévé* választott meg, majd amikor a Szövetség régi vezetői közül többen emigrációba mentek, rámhárult az egyesület szaklapjának szerkesztése és a mozgalmi ügyek általános irányítása. Amikor 1920-ban egy újabb fúzióból megalakult a Magyarországi Magántisztviselők Szövetsége, ennek *főtákarává* választottak meg és ezt a pozíciót azóta is betöltöm.

Szakszervezeti munkám területén arra a meghatározó áldozatkésztségre és céltudatos építő erőre tekintek vissza, amelyet a szervezett magántisztviselők szakszervezetük talpraállítása érdekében kifejtettek. Az összeomlás után a munkanélküliség és a korona leromlása a később fuzionált szervezetek minden pénzét elvitte. Ugyanakkor a keresztényszociálisok megszállták a Magántisztviselők helyiségét.

A fúzió után volt éppen a magánalkalmazottak első nemzetközi konferenciája Amsterdamban 1920-ban. Erre a konferenciára engem küldtek ki pontosan annyi pénzzel, hogy nagyon szerényen Amsterdamiig eljussak. *Egyetlen fillér nélkül érkeztem meg*, kitűnő ajánlólevelekkel. Holland kartársaim páratlan szeretettel fogadtak és két sor írás ellenében 150 holland forintot bocsátottak szakszervezetem rendelkezésére. Itt tapasztaltam és éreztem át lefelől, mit jelent a dolgozók nemzetközi szolidaritása. A kongresszuson valóságos szenzációként hatott, hogy ott magyar küldött megjelenhetett. Főszóalálásomat, amelyben a viszonyokat ecseteltem, a legnagyobb figyelemmel, a szeretet és barátság megnyilatkozásaival fogadták. A kongresszus elhatározta, hogy a porba sújtott magyar alkalmazotti mozgalom alátámasztására nemzetközi segítő

akciót szervez. Ennek eredményei rövid néhány év leforgása alatt mutatkoztak is.

Ez után a bátorítás után merész akcióba kezdünk. Tekintettel arra, hogy a tagdíjbevétel felét házbérré kellett költenünk, 1925 tavaszán 1100 millióért székhatat vásároltunk részletfizetésre. A conto 300 milliót fizettünk ki, összes vagyონunkat. A hátralékot két év alatt lefizettük sőt a tagok áldozatkésztsége folytán még mintegy 5,00 millió koronára rúgó beruházást is végeztünk. Ezt az új otthonot a válság kellős közepén szereztük meg és ez a ház mozgalmunknak példátlan erőt és stabilitást adott. A második előretörésünk az volt, mikor ezt a házat fölcserélhettük az Andrássy úti díszes palotával, Bulyovszky Lilla egykori villájával, amelybe mint sajátunkba, beköltöztünk.

Az a körülmény, hogy ekként korán érintkezésbe kerültem a nemzetközi mozgalommal, arra sarkalt, hogy behatóan tanulmányozzam a szakszervezeti internacionálé fejlődését. Sűrűn vettem részt nemzetközi konferenciákon, megismerkedtem a szegényekkel, beleláltam az összefüggésekbe. Néhány *Jászai Samu* elvtársammal, a Szakszervezeti Tanács főtitkárának ösztönzésére, az ő atyai jóindulatától támogatva, megírtam a *Nemzetköziség útja* című könyvem, amely a szakszervezeti internacionálé háború utáni újjászületésének első öt esztendejét ismerteti. A szociáldemokratapárt megbízása alapján 1927-ben röpiratot írtam a *lakáskérdésről*, a lakóvédő propaganda keretében. A magántisztviselők könyvtárának sorozatában eddig négy kongresszusi referátumom jelent meg, magántisztviselő, gazdasági és szociális kérdésekről. A pártom tudományos folyóiratába főként külpolitikai vonatkozású tanulmányokat szoktam írni.

1919 augusztus 1-étől vettem aktív részt a szociáldemokratapárt munkájában és előbb a párt végrehajtóbizottságának, majd a párt ellenőrzőbizottságának lettem a tagja. Az 1929. év tavaszán megtartott pártkongresszuson a szociáldemokraták vezetőségének tagjává választottak meg.

A pártéletben *szociálpolitikai és közgazdasági kérdésekkel* foglalkozom.

A főváros törvényhatóságában tagja vagyok a világitási, a szociálpolitikai, a lakásügyi, az idegenforgalmi, a statisztikai bizottságnak és a gázgyár igazgatóságának. Munkám egyik legfontosabb részének azt a szociálpolitikai téren kifejtett kezdeményező akciót tartom, amelynek eredményeképpen már az első évben, amikor a törvényhatóságba bekerültünk, *a munkanélküliek karácsonyi segélyezésére* jelentős összeget szavaztak meg. Ez a segély azóta évről-évre visszatér. Lekezeséssel vettem részt a lakásügyi küzdelmekben, úgy a közgyűlés plenumában, mint a bizottságokban. A külföldi lakásügyi koncepciókat igyekeztem a magyar földre átültetni és ha nem is kielégítő eredménnyel, de mindenesetre annyiban sikerrel, hogy a főváros a kormányhoz intézett lakásügyi fölterjesztésében széles gazdasági és szociális alapot nyújtott a megoldásra. Más kérdés, hogy a népjóléti kormány a fővárosnak ezt a fölterjesztését meg nem méltatta figyelemre.

Kéthly Anna

Budapesten születtem 1889-ben. Iskoláim elvégzése után 1907-ben a magán-

tisztviselői pályára léptem és különböző budapesti cégeknél dolgoztam. 1913-ban Kassára kerültem, ugyancsak magántisztviselői munkakörben. Itt tagja lettem a Magántisztviselők és Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Szövetségének. Ezzel ideig politikai akciókban nem vettem részt, ámbár a nők egyenjogúsításáért folyó harcok magukra vonták érdeklődésemet.

Azt a nagy, megrázó élményt, amely egész világnézetemet átalakította és aktív szocialistává tett, – a *világháború* hozta el. Félelemmel gondolok vissza máig is a rémképekre, amelyek belémoltották a háború gyűlöletét.

A háború utolsó évében Budapestre jöttem. A forradalmi átalakulásakor, mint *a magántisztviselők szervezetének alkalmazottja*, szakszervezeti munkát végeztem csupán. Ebben a munkakörben dolgoztam a proletárdiktatúra összeomlásáig. Ekkor megalakítottuk a szociáldemokrata párt új országos nőszervezőbizottságát, amelynek azóta is állandóan a tagja vagyok. Ezzel a politikai aktivitásom is kiszélesedett.

Az 1920-as választások során résztvettem, mint előadó, a szociáldemokratapárt választási agitációjában. 1922-ben beválasztottak a második nemzetgyűlésbe, amelynek *első szociáldemokrata nőképviselője* voltam. 1926 óta tagja vagyok a képviselőháznak. A törvényhozásban elsősorban a magánalkalmazotti és szociálpolitikai kérdésekkel foglalkoztam, de ismételten emlékeztetnem kellett idénem a háború szörnyű pusztításait és követeltem a béke politikáját. Ezek a beszédek hatást keltettek a külföldnek a békéért dolgozó közvéleményében *is és* a nők békeligája 1926. évi genfi nyári iskoláján két előadást tartottam a nő és a háború kérdéséről.

1922 óta tagja vagyok a szociáldemokratapárt vezetőségének, felelős szerkesztője a *Nőmunkás*-nak, továbbá alelnöke a Magántisztviselők Szövetségének.

A főváros törvényhatóságában tagja vagyok a közoktatásügyi és a közegész-

ségügyi bizottságnak és rendszerint közoktatásügyi és szociálpolitikai kérdésekben szoktam fölszólalni.

Kirchner Béláné

Az életet reménnyel kezdtem, mély és nagy szeretettel, kitartó erővel és állandó egészséggel; ámde földje köves volt s vérvő lábbal jártam rajta. Szerettem a tiszta életet és nevető örömet kerestem benne; mégis a sok-sok vergődés nem ritkán könnyekre fakasztott. Kerestem a szép emberi lelkeket és erkölcstelen, torz világban kellett élnem. Gyönyörködtem a napsugárban s a levegő, mely körülvett, többnyire felhős, szürke, ködös volt.

Voltak értékes elveim; de az élet haszontalan megalkuvásra kényszerített. Nem féltem a küzdelemtől s a panaszhangtalanná vált bennem. A hiúság elkerülte lelkemet, bár különb emberré óhajtottam lenni.

Sok-sok munkára vágytam, mert véremben van, szeretem s mert feledtet. Az öntudatot mindig megcsodáltam s a megalázzottak fölényes alázatát. Félttem a félelemtől s elkerültem az önzés dicsőségét,

mert csak az önzetlenség dicsőítését tűröm.

Az igazságot kutattam, kerestem, áldozatot hoztam neki, élveztem és megszenvedtem. Ezért tértem le az élvezetek széles útjáról a kötelesség keskeny mesgyéjére. Hittem az emberszeretben s e hitet a csalódások zuhataga sem tudta s tudja lelkemből kimosni. Hivatásosan dolgoztam, a megértő pártfogókat megbecsültem, de nem használtam ki.

Mindenkor kevés idővel rendelkeztem; de a sokirányú s gyorsiramú munkához – melyre a nők többnyire rákényszerülnek – nem volt képességem.

Irtóztam a reklámtól, a hízelgéstől, a durva kegyetlenségtől és édesszavú barátoktól.

Erőt merítettem a múlt nagyjainak szavaiból, tetteiből s jó, bízó lelkek megértő, ihlető hitéből.

Az öröm mindig meggyógyított, a bánat beteggé tett. Hitemet az öröm erősítette, a bánat gyöngítette.

Az élet- és társadalmi formákat megnéztem, vizsgáltam, de nem követtem. Mert mindenkor csak az egész embert s annak értékeit kerestem bennük.

Az érvényesülésben a köz javát akartam szolgálni, a magaméról – sajnos – megfeledkeztem.

Évtizedeken át *vezettem és tanítottam* azokat, akik a népet tanítják s kell, hogy szeressék. Meglehet, hogy a köztudatot nem tudtam megváltoztatni; de hogy a nemzet javára befolyásoltam, az kétségtelen.

A hatalmat részvétellel türtem s mulandóságáról mindenkor meg voltam győződve. Mert a függés ugyan örök, de kölcsönösségen épül.

Elég azonban ebből ennyi is. E töredékrajz . . . Amit tettem, elfeledtem. Csak arra gondolok, amit még tennem kell. A sikertelenség nem bénít meg. Mindennap újból kezdek mindent.

Kirchner Béláné született *Petrasevich* Mária 1871-ben született Vácon. Elemi

iskoláinak elvégzése után az Angol kisasszonyok eperjesi intézetében tanult. Népiskolai tanítónői oklevelet a pozsonyi állami tanítónőképzőben szerzett. A polgári iskolai tanárnőképzőt a budapesti állami intézetben végezte, úgy ezt, mint összes iskoláit mindvégig kitűnő eredménnyel. 1894-ig vidéki polgári iskoláknál működött, 1894 óta a budapesti VI. kerületi óvónőképzőben, illetve a VIII. kerületi állami elemi iskolai tanítónőképzőben rendes tanár. 1917-ben a király a háború tartama alatt teljesített szolgálatainak elismeréséül a *//. oszt. polgári hadiérdemkereszt*tel tüntette ki.

irodalmi munkássága sokoldalú. írt szépirodalmi és tudományos műveket.

A Keresztény Községi Párt VI. kerületi női szervezetének elnöke, a VI. kerületi Keresztény Kaszinó díszelnöke, a Pedagógiai Filmgyár rt. felügyelőbizottsági tagja, a Magyar Irodalmi Társaság tagja, az Országos Katolikus Nőszövetség választmányi tagja, a Keresztény Szociális Népművelők Egyesületének alelnöke stb. A főváros törvényhatósági bizottságának 1920 óta tagja, a Keresztény Községi Párt képviselőjeként.

Dr. Kis Jenő

1886-ban *Balmazújváros*on születtem. 1919-ben a szociáldemokrata párt jogvédőirodájának tagja, később annak vezetője lettem. Ebben a minőségben politikai perekben védőként szerepeltem. Résztvettem a népbiztosok védelmének el látásában. Amikor *Bokányi* Dezsőt 1920-ban Jászberényben védtem, az egyik különítmény ellenem támadt, de ezt erélyes föllépésem elhárította.

1920 óta a IX. választókerületi szociáldemokrata pártszervezet végrehajtó bizottsági tagja, majd 1923 óta ennek a pártszervezetnek elnöke vagyok. Tagja a szociáldemokrata párt országos választmányának.

1926-ban *Szarvas*on a szociáldemokrata

párt képviselőjelöltje voltam és csak néhány szavazattal maradtam kisebbségben az egységspárt jelöltjével szemben. Számos tudományos előadást tartottam, sok cikket és tanulmányt írtam. Különböző *munkás szervezetek ügyésze* vagyok. Résztveszek a Természetbarátok Turista Egyesületének munkájában. A törvényhatósági bizottság keretében a pénzügyi, a jogügyi, az üzemszervezőbizottság és az igazoló választmány tagjaként működöm.

Dr. Kiss Menyhért

1880 március 19-én *Nyárádköszvényesen* (Marostorda vármegye) születtem. Jelenleg állami felsőkereskedelmi iskolai tanár vagyok. 1921-től 1926-ig a két nemzetgyűlésen képviselő voltam. író és költő vagyok, tagja a Petőfi Társaságnak, a győri Kisfaludy Körnek stb. írtam huszonnégy kötet könyvet, verset és prózát, továbbá szociálpolitikai cikkeket a különféle fővárosi lapokban.

Pályámat mint *újságíró* kezdtem a kolozsvári Ellenzéknél, majd *szolgabíró*nak választottak meg Marostordában, 1906-ban, a nemzeti ellenállás győzelme után.

Később Budapestre neveztek ki *pénzügyi fogalmazónak*, innen *tanárnak* és berendelték a vallás- és közoktatásügyi minisztériumba, hol az irodalmi és művészeti ügyosztályban szolgáltam 1917-től 1921-ig, míg képviselőnek meg nem választottak.

1925-ben választottak meg a fővárosi törvényhatósági bizottság tagjának a budai hegyvidéki körzetben, de már 1908-tól 1919-ig tagja voltam Marostorda vármege törvényhatósági bizottságának.

Az országos politikában *ellenzéki képviselő* voltam mindkét nemzetgyűlésen.

A fővárosi törvényhatóságban a Keresztény Községi Párttal, majd a Községi Polgári Párttal működtem. Többször felszólaltam és interpelláltam közérdekű ügyekben. Tagja vagyok a színügyi, a képzőművészeti és a statisztikai bizottságnak.

Kivovits Károly

1868-ban Pasztán, Heves vármegyében születtem, ugyanabban az évben szüleim átköltöztek Salgótarjába (ott laktak édesanyám szülei is). Szegény családból származom, akinek már gyermekkorában, amíg a többiek játszottak (a füvesben

labdáztak, vagy a vasút oldalában golyóztak), fuvarba kellett menni. *Édesapám fuvaros volt* és bizony gyakran megtörtént, hogy nekem kellett az árut az állomásról a nagytrafikba, vagy a szenet a bányától befuvarozni. Tehát *gyermekkorom óta dolgozom* a mindennapi kenyereért, ma is éppen úgy, mint ötven évvel ezelőtt, sőt ma még súlyosabb a helyzetem, mert két üzletem harminc alkalmazottjának a kenyereért is gondoskodnom kell. Ez pedig az én mesteriségemből, a fodrásziparból, amely ma amúgy is meddő iparág, csaknem a lehetetlenséggel határos.

Alig voltam tizenhárom éves, amikor Pestre jöttem tanoncnak és a Kerepesi út 19. szám alatt levő Dick Mórhoz, az akkori idők országoshírű kirurgus-borbélymesteréhez szegődtem, ahol a borotváláson, haj vágáson, haj sütésen, parókakészítésen, színházi fodrászaton kívül köpölyözést, piócázást, érvágást (ma már azt sem tudják, mi az!), foghúzást is meg kellett tanulni. 1887-ben szakismereteim fejlesztése céljából *Bécsbe*, onnan 1889-ben *Ischlbe* mentem dolgozni. Innen tovább szándékoztam, de elfogott a honvágy. Csak hamar, minél előbb haza, vissza Pestre, haza a fálumba, Salgótarjába a szülőkhöz, a testvérek közé! És a boldog viszontlátás örömei megérték a külföldi utazásnak az elmaradását... (Az elmaradt utat azután 1928-ban feleségemmel együtt tettük meg. Ez egy középeurópai utazás volt, ami egyszersmind tanulmányút is. Prága, Drezda, Berlin, Köln, Párizs után visszafelé: Bazel, Zürich, Innsbruck, Salzburg következett, s az utazás fáradalmait Reichenhallban pihentük ki, kirándulást téve Ischlbe is, ahol megmutattam feleségemnek *negyven év előtti működésem helyét.*)

1890-ben *bevonultam Losoncra*, a 25. gyalogezredhez, onnan rövidesen áthelyeztek Kassára, a 20-as számú Garnizonspítal borbélyának és ott előléptettek Magazinsunteroffiziernek. Ez nehéz, felelőségteljes hivatal volt. Az ilyen kezelő-

altisztnek a hivatala abban az időben azonos volt egy civil kórház gondnokának teendőivel. Az altisztnek kellett a Dowerpultvertől – a Rosshaarmatrazig mindenek a beszerzéséről és kiadásáról gondoskodni, amire csak a kórháznak szüksége volt. Hivatalom ellátásával fellebbvalóim, úgy a katonai, mint a kórházparancsnokság, annyira meg voltak elégedve, hogy érdemeimnek az elismerésül 2 évi katonai szolgálat után, 1892-ben szabadságotkaptak, míg a legtöbb elődöm, igaz, önhibáján kívül, a három évet, rövidebb vagy hosszabb áristommal, vagy lefokozással fejezte be.

1893 februárjában (20 forint kölcsönpénzzel) *VI, Teréz körút 44 alatt önállósítottam magam.*

1904-ben kidolgoztam az első fodrászárszabályt, amelynek az volt a célja, hogy mindenütt véglegesen megszüntesse a szokásos, tetszésszerűtől alamizsnarendszert a fodrásziparban. Az árszabály betartásának az ellenőrzésére megalapítottam Budapest majdnem minden kerületében a Mesterek körét, amelyek még a mai napig is fennállanak és közhasznú, áldásos tevékenységet fejtenek ki. 1912-ben alapítottam a *VI. Teréz körút 39. alatt* levő, később sok vihart látott Britannia-szálló épületében, (kommün alatt a népbiztosok, a román megszállás alatt a román parancsnokság, végül a Britanniások tanyája volt), nagy befektetéssel (30.000 korona) Budapest legmodernebb és legelőgásabb úri és női fodrászüzletét.

1917-ben megalapítottam a *Fodrászmesterek szövetségét*. 1918-ban az ipartestület elöljárósági tagságát el kellett fogadnom (1905-ben nem vállaltam el), hogy a segédi karral hónapok óta húzódo eredménytelen tárgyalásoknak, melyek végeredményben 1919 január 1-én, a kontinens első fodrászsztrájkjának kitöréséhez vezettek – vége legyen. Látva az újabb tárgyalások sikertelenségét, január

8-án felkerestem az akkori kereskedelmi minisztert, *Garami* Ernőt, akitől védelmet s az ő közbenjárását kértem a jogosultlan és elfogadhatatlan követelések ellen. Hosszabb megbeszélés után kérésre a miniszter úr aznap délután 6 órára a minisztériumba kérte a sztrájkvezetőség tagjait és *Papp* Dezső államtitkár úr elnökölete alatt, másnap hajnali 4 óráig tartó szakadatlan tárgyalások után sikerült úgy a segédek, mint a mesterek megelégedésére a békét megkötni. Az igazság és történelmi hűség kedvéért meg kell jegyezni, hogy az uccán és a minisztérium épületében virrasztó sok kíváncsi ember között, akik várták az eredményt, akadtak elégedetlenek is, kik, mikor hazafelé mentünk a Lánchídon, *egy kicsit a Dunába akartak dobni*, mert a segédekkel történt megállapodást magukra nézve sérelmesnek találták. Szerintük a megállapodásnak az aláírásával „sírásója” lettem a fodrásziparban. A kommün alatt titokban összejöttünk a Szövetség helyiségében. A kommün bukása utáni politikával a sok évtizedig követett demokratikus elveimet nem tudtam összeegyeztetni, így hát lemondtam alapító elnökségemről, s a vezetéstől visszavonultam.

Beszélek *németül, angolul, franciául és tótul*. A magam szorgalmából, iskola és tanító nélkül tanultam meg tökéletesen ezeket a nyelveket, aminek az első sikerét 1896-ban a millenáris kiállítás alkalmával élveztem. A nemzetközi orvoskongresszusra a világ minden tájáról idesereglett orvosok (japánok és más exotikusok is) véletlenül felfedezték üzletemet és boldogok voltak, hogy anyanyelvükön, angolul vagy franciául beszélhettek Budapesten a fodrász nál.

Megígérték: hazájukban el fogják beszélni, hogy Budapesten olyan fodrászok vannak, akik sohasem jártak külföldön és mégis több idegen nyelvet beszélnek.

1894-ben kapcsolódtam be a politikába. Ekkor választottuk meg *Vázsonyi* Vilmost először törvényhatósági bizottsági tagnak és ez időtől kezdve a legbizalmasabbjai közé tartoztam, amit nagyon kevesen mondhatnak el magukról. Haláláig hűségesen kitarottam mellette és politikáját ma is követem. Résztvettem minden egyes választáson. Felejthetetlenül emlékezetes marad számomra az 1905-ös januári Hieronymi-Vázsonyi nagy választás, amikor minden oldalról iparkodtak megkörnyékezni és minden áron le akartak venni a lábamról, de nem sikerült. Sőt, az ellenkezőjét érték el, mert annál erősebb agitációt, még nagyobb tevékenységet fejtettem ki, úgyhogy *21 napig éjjel-nappal* a Bacchus-pincétől (az akkori Váci körúton levő Páris-szálloda vendéglője volt) az Ördög bácsi vendéglőjéig, (ez volt akkor az utolsó ház az Erzsébet királyné úton), valamint a Váci úton levő Nicholson-gyári vendéglőtől a Lövölde térig az összes kocsmákban sűrűn látogatott és jól sikerült *agitációs gyűléseket rendeztem*.

Polgártársaim ezen cselekedeteimért a VI. kerületben mindenféle tisztségek betöltésével tüntettek ki. Megválasztottak több cikluson kérészül iparhatósági megbízottnak és iskolaszéki tagnak.

Az 1905. évi választásnál is emlékezetesebb marad számomra az 1920-as választás. Ennek a választásnak a sikeréhez, polgártársaim állítása szerint, nagyon sokban hozzájárultam. Elismerésül *törvényhatósági bizottsági tagnak* választottak meg. 1926-ban *országgyűlési pót-képviselőnek* is megválasztottak.

1920 óta, mióta bizottsági tag vagyok, *minden közgyűlésen jelen voltam* és itt mindig fel szoktam szólalni, ha annak szükségét érzem. Több kisebb-nagyobb ügyben interpelláltam, ezek egyik-másikának volt is eredménye, amennyiben a szóváltott sérelmeket orvosolták.

Dr. Klar Zoltán

*Nyíregyházán születtem, 1894 április 1-én. A politikával harmadik gimnazista koromban lettem eljegyezve, még pedig különös körülmények között. A nemzeti ellenállás ideje volt és én mint harmadik gimnazista *gyászfátyollal bevont nemzeti színű Kossuth-rózsával* jelentem meg a március 15-iki ünnepségen, a nagyváradi *premontrei főgimnáziumban*. Utána a diákok hazafias tüntetést rendeztek és elvonultak az egyik 48-as tábornok emléktáblája alá. Jó szavaló voltam, felálltam tehát magam is egy székre és elszavaltam Petőfi Sándor „Egy gondolat bánt engemet” című költeményét. Amikor annál a résznél tartottam, hogy „ott essem el én a harc mezején”, abban a pillanatban a nagyváradi rendőrség négy szál lovasrendőre a tömegbe gázolt és én rendőrkardlaptól estem le – a szék tetejéről. Ez volt eljegyzésem a politikával.*

Folytatódott ez, amikor nyolcadik gimnazista voltam és *Tisza István* Debrecenbe érkezett. Én akkor a piarista gimnáziumnak voltam a növendéke és *szoros összeköttetést tartottam fenn a Tisza István elleni tüntetés megszervezőivel*.

Abban a szerencsés helyzetben voltam ugyanis, hogy boldogult *atyám volt a ki-rendelt katonai készülségnek a parancsnoka* és így kevesebb rizikóval vehettem részt a tüntetésben, mint a többiek. A pályaudvarnál összes zsebeim záptojásokkal voltak tele. De ezt természetesen nem sejtették, akik engem engedtek egyedül a kordonon belülré. Amikor „Tisza Pista” beült a debreceni híres ötösfogatba, összes zsebeimet egy pillanat alatt kiürítettem és a záptojásokat kocsija felé dobtam. Erre az adott jelle a kordonon kívül álló tömeg *záporként ontotta a záptojást* a kocsi felé és ha jól emlékszem kocsi, ló, mint egy rántotta úgy érkezett meg a debreceni városházára. Ekkor öt percig őrizetbe helyeztek. Ez volt a második politikai szereplésem . . .

Ezután Pestre jöttem, ahol az orvosi egyetemem az *egyetemi életben* vettem intenzív részt. Később a Park-szanatóriumnak lettem *alorvosa*, majd rövidesen az István úti szanatóriumnak voltam *főorvosa*, ahonnan a Timót uccai rokkant-kórházba kerültem, mint *osztályvezető-főorvos*. Itt ért a Károlyi-kormány alatt az a meglepetés, hogy a kormány, mint a függetlenségi párt tagját, a szanatóriumok és fürdőhelyek *miniszteri biztosának* nevezett ki. Erről a lapokból értesültem, de *ezt az állást nem fogadtam el*, azért, mert az akkori körülmények között nem tartottam magamat elég erősnek és tapasztaltnak eme felelősségteljes pozíció elvállalására.

Röviddel ezután belesodrótam azokba az ügyekbe, amelyek *Rácz Vilmos* és *Nagy Pál* tábornok között keletkeztek és olyan hosszú ideig foglalkoztatták a nyilvánosságot. Emlékezetes párbajokkal annyira élére állítottam ezt a tarthatatlan helyzetet, hogy miután azzal a parlament is többízben foglalkozott, a békekötés szüksége kézenfekvő lett. Hosszas és nehéz tárgyalások után meg is csináltam a teljes békét és a többszáz ügynek tökéletes likvidációját, melynek a vége *Nagy Pál* tábornok távozása lett.

Ekkor kerültem összeütközésbe „*A Nép*” című napilappal, amelynek akkori főszerkesztőjével, *Benárd* Ágostonnal támadt ügyem indította meg azt a lavinát, mely rövidesen „*A Nép*” megszüntetéséhez vezetett. 1924 december 19-én a fájvédő klubban történt afférem *Dánér* Bélával viszont engem vezetett öt hónapra a markóuccai fogházba, szándékos emberölés kísérletének büntette miatt. Megjegyzem azonban, hogy ez sem volt hiábavaló, mert a *markóuccai fogházban tapasztaltakat interpelláció formájában a közgyűlésen elmondottam*, amely olyan visszhangra talált, hogy – ha szabad ezzel a kifejezéssel élnem – most már öröm a markóuccai fogházban tartózkodni, olyan higiénikus viszonyok lettek ott.

Az 1925-ben lefolytatott törvényhatósági választásokon a *demokratikus blokk listáján, 30 éves koromban bekerültem a törvényhatóságba*. Az első akcióm a kórházakban uralkodó állapotok megjavítására irányult és sorozatosan tártam fel azokat az anomáliákat, amelyek a kórházakban uralkodtak.

A Községi Takarékpénztár obstrukciójának egész ideje alatt *egy percet sem aludtam*. Valahányszor valaki kidült és nem volt szónok, engem állítottak be az ügyrendi vitába. *Egy éjjel három szónoklatot tartottam*. Emlékezetes az, hogy a feszült helyzetben, hajnalban *összetörtem a padot*; az izgalom tetőfokára hágott, fel kellett függeszteni az ülést és *meg kellett kötni a békét*. Az *Ujság-ban* György Endre ekkor ezt írta rólam: „*Klár* Zoltán, akiben tombol a temperamentum, nem állhatta meg, hogy valami erőteljesebb „hangszerrel” bele ne szóljon az obstrukciós vitába. Az egyik éjjel három óra tájban, amikor a legelkeseredettebben dült az obstrukció, vad erővel letépte a padjára felszerelt iratállványkát és ezzel a deszkadarabbal ütni kezdte a széket. Ezt nevezi a fővárosi törvény „széksértésnek?”

Az utóbbi időben minden törekvésemet az új Rókus megépítésének a szolgálatába állítottam és végre ott tartunk, hogy az új Rókus megépítése küszöbön van. Amikor első interpellációmát elmondottam a Rókus-kórházról, az ülés előtt azt mondtam Némethy Béla tanácsnoknak, hogy a mai ülésből fog megszületni az új Rókus. Így is történt. A közgyűlés kiküldötte a Rókus-kórház-építőbizottságot és most azt mondom, hogyha ennek a kórháznak a felépítése tényleg sikerül, akkor már nem éltem hiába.

Klein Elek

Debrecenben 1890 június 16-án születtem. Középiskoláimat és gazdasági felsőtanulmányaimat részben Nagyváradon, részben szülővárosomban végeztem. Ezután atyámnak Bereg megyében, Bereg-ardón fekvő kétezer holdas intenzív mezőgazdaságának vezetését vettem át.

A háború kitörése alkalmával katonai szolgálatra azonnal bevonultam, otthagya a gazdaságot, s a háborút teljesen végigszolgáltam. A nagy arany viézségi érem mellett még hét kitüntetésben részesültem. 1916-ban mint főhadnagyot, kiváló

minősítesem folytán, ténylegesítettek és mint tényleges tiszt teljesítettem szolgálatot. A forradalom és a kommün alatt a katonai szolgálat alól magamat kivontam, majd a nemzeti hadsereg bevonulása alkalmával további szolgálattételre vonultam be és a honvédelmi minisztériumba nyertem beosztást. 1921-ben a katonai szolgálatból kiléptem.

Béregardói birtokunk a háború befejezésével cseh megszállás alá került s mivel én tényleges tiszt voltam, oda vissza nem mehettem. Ezért a birtokot eladtam báró Bottlik Istvánnak. Az ebből befolyt vételár azonban a forradalom és a kommün alatt, a Magyar Általános Takarékpénztárnál – a Szende-féle rendelet, illetve az azt követő kommunista intézkedés következtében – teljesen elértéktelenedett, úgyhogy ennek következtében az örökölt birtokaim egészen elvesztek. Midőn a cseh megszállás bekövetkezett, a Dunántúl, Magyar genesen négyezer holdas gazdaságban gazdálkodtam, melyet azonban az OFB elparcellázott és így ezt a gazdaságomat is elvesztettem. Ezt követően 1924-ben Taksony határában ezerhatszáz holdon vezettem gazdálkodást, melyet ugyancsak az OFB teljesen elparcellázott, s így ezt a gazdaságot is meg kellett szüntetnem. Gazdálkodással egyidejűleg több erdőkitermelést végeztem, sőt gőzfűrészüzemet is létesítettem, majd 1925-ben Tisza István grófnak mintegy tizenkétezer holdas geszti birtokát béreltem ki, melyre részvénytársaság alakult Nagygyantéi és Geszti Földbérő R. T. cím alatt, melynek vezérigazgatója lettem és amely tevékenységemet ezúttal is folytatom.

Mint sportember 1919. év végén a Vívó- és Athletikai Club elnöke lettem, amelynek akkor a háborúban szenvedett nagy vérveszteség folytán alig pár tagja volt. A klubnak, melynek már több mint egy évtizede vagyok az elnöke, jelenleg nyolcezer tagja van, s a tagok mindegyikébe belevittem azt a tudatot, hogy úgy, mint a sportnál, nemcsak fegyelmeztnek, de önfegyelmeztnek is kell lennie min-

denkinek. A sporteredmények tükröztek ugyanis a leghűbben vissza, hogy ^ csakis az *egyéni kvalitások* döntik el valakinek az érvényesülését, semmi egyéb.

Megemlítem még, hogy a Magyar Testedző Egyesületek Országos Szövetségének (MOTESz) alelnöke vagyok.

Dr. Kleiner Artúr

Budapesten, 1876 április 7-én születtem. Összes iskoláimat Budapesten végeztem, ügyvédi vizgát is itt tettem.

1911-ben Tettem a budapesti Mészáros Ipartestület iparhatósági biztosa és ügyésze. Mint ilyen 1912-ben megalapítottam a budapesti mészárosok bőrértékesítő szövetkezetét, faggyúértékesítő szövetkezetét és mészárosok és hentesek csontértékesítő szövetkezetét. A faggyúért ékesítő szövetkezet oleomargarint is gyártott és már második esztendei működésével az egész ország szükségletét ellátta, ugyanannyira, hogy a külföldi behozatalt teljesen kiküszöbölte. A csontszövetkezet gyára enyvet és műtrágyát készített és működésével a német Scheidemantel-konzern magyarországi szereplését a minimumra redukálta. Később a budapesti

Spódiumgyárral együttesen a fenti konzern működését Magyarországról kiüzte és a magyar termékeknek még exportpiacot is szerzett.

292_6jóta foglalkok helyet a közgyűlésen, mint a demokrata párt tagja. Működöm a jogügyi és városgazdasági bizottságban.

Amikor bizottsági taggá lettem, a Spódiumgyárban, a mészárosok és hentesek csontértékesítő gyárában, a budapesti mészárosok értékesítő szövetkezeteiben viselt igazgatósági tagságomról, továbbá a budapesti mészárosipartestület iparhatósági biztosi és ügyészi állásáról lemondottam, mert véleményem szerint, lemondásom esetén, erkölcsi értelemben vett összeférhetetlenség állott volna be arra való tekintettel, hogy ezek az intézmények a fővárossal részben üzleti összeköttetésben állhatnak, részben működésük erkölcsileg a fővárostól függhet.

Klóze Róbert

1878-ban Budapesten születtem. Középiskolai tanulmányaimat Budapestért végeztem. Harminc esztendeje önálló kereskedő vagyok. 1904-től 1914-ig, mint

I. kerületi választmányi tag, iskolaszéki tag és kerületi szegénygyám tevékeny részt vettem a kerület hegyvidékének közéleti teendőiben, s azóta sem mulasztok el egyetlen alkalmat sem ennek a vidéknek fejlesztése érdekében. A főváros közgyűlésén az Egységes Keresztény Községi Párt tagjaként foglalok helyet.

Knur Pálné

1889-ben születtem Budapesten. Attól fogva, hogy gyári munkásnő lettem 1911-ben, tevékenyen résztvettem a szakszervezeti mozgalomban. Az Egyesült Izzólámpa-gyárban dolgoztam, majd a Ganzgyárban, ahol bizalmi, majd az egyik főbizalmi lettem. Többször megrendszabályoztak, majd fekete listára tettek. 1922 óta a tetxilgyári munkások szakszervezetének vezetőségi tagja vagyok.

A szociáldemokrata politikai mozgalomban azóta veszek részt, amióta a szakszervezeti mozgalomban. 1920 óta tagja vagyok a *szociáldemokrata párt országos nőszervezőbizottságának*. 1923 óta közvetlenül a szociáldemokrata párt alkalmazásában állok, mint az országos nőszervezőbizottság *titkára*.

Számos írásom jelent meg a „Nőmunkás”-ban, a „Népszava”-ban és különböző munkásszaklapokban, a munkásnők helyzetéről és szervezkedéséről.

A főváros törvényhatóságában tagja vagyok a közegészségügyi, a közlelmezési és a közkórházi bizottságnak. Ismételtén felszólaltam a tej ellátás rendezése érdekében, sürgetve a tej ellátás közsegésítését, továbbá a piacoknak, különösen az óbudai piacoknak a rendezése, a Madarász uccai gyermekkórház megnyitása, az Új Szent János-kórház tüdőbeteg gyermekosztályának megnyitása, átmeneti leányotthon és kisdud-árvaház létesítése érdekében.

Kocsán Károly

1884-ben Halmiban (Ugocsa megye) született. Középiskoláinak elvégzése után a szatmári tanítóképzőt látogatta, ahol 1903-ban *tanítói oklevelet* nyert. Fiatal tanítóként élénk részt vett a katolikus tanítóegyesületi életben és ennek a munkálkodásának alapján kapott meghívót az Országos Katolikus Tanügyi Tanácsba, ahol *titkár* lett. Ugyancsak résztvett a magyarországi keresztényszocialista mozgalomban is. Sok cikket írt az *Igaz Szó*-ba, majd Budapestre kerülve, átvette annak szerkesztését és a keresztényszocialista mozgalom irányítását.

Mindjárt a háború kezdetén bevonult katonának és a harctéren huszonkét hónapot töltött.

Hazatérve tovább folytatta a keresztényszociális mozgalomban való közreműködését. Megalapította *A Nép* című hetilapot, majd napilapot és annak első szerkesztője lett. Ezután a *Népakarat* című lap főszerkesztői tisztségét vállalta. Közben megszervezte Magyarország katolikus tanítóságát és az Országos Katolikus Tanítóegyletnek megalakulása után *jötitkára* lett.

1920-ban képviselőjelöltje volt a tatabánya kerületnek. Akkor azonban kisebbségben maradt. 1926-ban Kabók Lajos szociál-

demokratával szemben háromezer szó-
többséggel *képviselővé választották.*

A főváros törvényhatósági bizottságá-
ban a Keresztény Községi Párt tagjaként
foglalt helyet.

Dr. Kollmann Dezső

Születtem 1886 február 5-én Nagyvára-
don, ahol a premontrei római katolikus
gimnáziumban végeztem tanulmányaimat
és az ötödik osztály elvégzése után a nagy-
váradai honvéd hadapródiskolába, ennek
jeles eredménnyel történt befejezése után
pedig a *Ludovika Akadémiába* kerültem.
A Ludovika Akadémiát mint évfolyam-
első végeztem és a m. kir. kolozsvári 21.
honvéd gyalogezredhez neveztek ki *had-
nagy* ranggal. Már a katonai iskolai tan-
ulmányaim alatt, nyári szünidőkben, le-
tettem a főreáliskolai, majd a gimnáziumi
érettségit és ezek birtokában Kolozsvá-
rott mint *tényleges tiszt*, bírádcoziam az
egyetem jogi fakultására.

Kolozsvárott abszolváltam és ezután
Budapestre áthelyeztek az 1. honvéd gya-
logezredhez, ahol *zászlóalj-segédtsz* let-
tem. Ezen szolgálatom alatt lettem a
jogi és államtudományi doktorátust, el-

végeztem a magasabb kereskedelmi aka-
démiát és a bölcsészeti szakon a *magyar-
francia tanári tanszakot*. Ezután időleges
nyugállományba helyeztek és a közokta-
tásügyi, valamint a kereskedelemügyi
minisztérium kiküldött *Franciaországba*
és *Angliába* egyévi tanulmányútra, ahol
Dijonban és Londonban *közgazdasági ta-
nulmányokat* végeztem.

Visszatértem után megnősültem és ki-
neveztek a magyar kir. Államvasutak
központi igazgatóságához *jogügyi fogal-
mazónak* és ezen minőségemben lettem
1912 októberében az *ügyvédi vizsgát*.
Ezután *Budapest főváros alügyésze* let-
tem és mint ilyen vonultam be a vilá-
gháború kitörésekor a budapesti 1. honvéd
gyalogezredhez *főhadnagyi* ranggal. A
szerb fronton megsebesültem és súlyos
hastífuszt kaptam. Betegségemből fel-
gyógyulva, a budapesti *honvéd dandár-
bíróóság ügyészségének vezetője* lettem és
szolgálataimért a Signum Laudis kitünté-
tést nyerve, *századosi* rendfokozattal he-
lyeztek vissza 1918 novemberében a vég-
leges nyugállományba. A háború előtt
három évig tanár is voltam a jog- és köz-
gazdaságtani tanszéken, a főváros felső-
kereskedelmi iskoláinál és *ügyészi meg-
bízott* a pesterzsébeti járásbíróaságon.

Azonkívül a háború előtt *rendes mun-
katársa* voltam a Pesti Naplónak és az
Egyetértésnek, valamint a Revue de
Hongrie folyóiratnak. Önálló irodalmi és
szakmunkáim: *Mozaik, Napfényben ver-
eskötetek*). *Szociológiai problémák. A
tiszt fegyver használati joga békében és
háborúban. Katonabüntetőjogi illetékes-
ség. Árdragító visszaélések a polgári és
a katonai büntetőjogban. A választójogi
törvény magyarázata stb.* Tagja vagyok
a londoni Press Clubnak.

A háború után főleg *büntetőjoggal*
foglalkoztam. Védőként résztvettem a
Tisza-gyilkossági perben és a népbiztosi
perben. Élénk résztvettem a politikai élet-
ben. 1922-ben és 1925-ben *képviselő-
jelölt* voltam Tiszafüreden ellenzéki pro-
grammal. 1926-ban a demokratikus blokk

listáján törvényhatósági bizottsági választottak. A városházán főleg *rosi és kiskereskedői kérdésekkel* foglalkozom.

tagnak *kisipa-* foglalkozom.

gén a kormánybiztossággal együtt állandó tartózkodásra *Párizsba költöttem*, ahonnan csak a kiállítás leszerelési munkálatainak befejezése után, 1900 végén tértem haza.

Külföldi tartózkodásom alatt jelentékeny tanulmányutakat tettem, így beutaztam csaknem egész Franciaországot és látogatást tettem Angliában is.

Az 1900. év folyamán megnősültem, feleségül vettem *Fabiny Margitot*, *Fabiny Teofil* v. igazságügyminiszter unokáját.

A kiállítás berekesztése után a *koronás arany érdemkereszt*tel és a francia *Mérite Agricole-rend* tiszti keresztjével tüntettek ki és újból a földművelési minisztérium közgazdasági és kereskedelem-politikai osztályába kerültem. Ebben a beosztásban résztvettem az osztrák kiegyezési tárgyalásokon, majd ezeket követően csaknem valamennyi európai állammal kötendő kereskedelmi szerződéses tárgyalásokon és huzamosabb időt töltöttem Ausztriában, Németországban, Olaszországban és Belgiumban. Szolgálataim elismeréséül, mint miniszteri segédtitkár, megkaptam a *Ferenc József-rend lovagkeresztjét* és a szerződéses államok részéről is számos kintünetésben részesültem.

A koalíció uralomrajutásával *Darányi Ignác*, akkori földművelésügyi miniszter ismét maga mellé vett személyi titkárként, mely minőségben *Darányi Ignác* -nak 1910 januárjában bekövetkezett lemondásáig teljesíttem mellette erősen igénybevett bizalmi szolgálatot, amikor is alkalmam volt ezen idők minden számottevő politikai vezérférfiával megismerkedhetni és személyesen érintkezhetni.

1910-ben *miniszteri osztálytanácsossá* neveztek ki, majd gróf *Serényi Béla* minisztersége idejében, az ő bizalmából, az *elnöki osztály főnöke* lettem és a harmadosztályú Vaskorona-renddel tüntettek ki. 1913-ban *miniszteri tanácsossá* neveztek ki, 1914-ben pedig átvettem a minisztérium állategészségügyi és állatforgalmi főosztályának vezetését.

A világháború kitörése után egy ideig

békei

Kóss Jenő

1872-ben június 30-án Budapesten születtem. Középiskoláimat a budapesti ág. hitv. evangélikus főgimnáziumban és egyetemi tanulmányaimat a budapesti tudományegyetem jogi karán elvégezve, 1894-ben a földművelésügyi minisztérium szolgálatába léptem. Működésemet a minisztérium közgazdasági osztályában kezdtem meg, ahonnan csakhamar az 1896. évi Ezredéves Országos Kiállítás irodájába helyeztek át, ahol a kiállítás mezőgazdasági csoportjának rendezési munkálataiban vettem tevékeny részt és szolgálataim elismeréséül elsőként részesültem legfelsőbb elismerésben.

Az ezredéves kiállítás berekesztése után a minisztérium elnöki osztályába osztottak be, ahonnan 1898-ban, nyelvismereteimnél fogva, az 1900. évi párizsi nemzetközi kiállítás magyar kormánybiztosságához helyeztek át és 1899 vé-

mint Vöröskereszt-megbízott, különböző kórházzvonatokon teljesítettem katonai szolgálatot és itteni szolgálataim jutalmául elnyertem a hadiékítményes Vöröskereszt díszjelvényt. 1916-ban, mint az *állatforgalmi főosztály főnöke*, főleg hadseregellátási ügyekben tevékenykedtem és megkaptam a II. osztályú polgári hadi-érdemkeresztet, majd 1918 elején, gróf Serényi Béla újabb minisztersége alatt, eddigi beosztásom mellett az *elnöki osztály vezetésével* is megbízattam és itteni szolgálataim elismerésül a *Lipótrend lovagkeresztjével* tüntettek ki. A Károlyi-forradalom idejében fölmentésemet kértem az elnöki osztály vezetése alól és kizárólag az állategészségügyi főosztály adminisztrációs ügyeivel foglalkoztam, a kommün kitörése után pedig állásomból, mint megbízhatatlant, elbocsátottak, mire az akkori politikai irányzat üldözése elől családommal együtt előbb vidékre, majd a *külföldre menekültem*. A kommün bukása után hazajöve, 1919 szeptemberében ismét átvettem az állategészségügyi és állatforgalmi főosztály vezetését, majd 1920-ban a Mezőgazdasági Múzeum igazgatói teendőinek ellátásával is megbízottak és egyúttal *helyettes államtitkárnak* neveztek ki. 1921 végén nyugalomba vonultam és ebből az alkalomból közhivatali munkásságom elismerésül a Kormányzó Úr öföméltóságától *legfelsőbb elismerésben* részesültem.

Az 1925. évi községi választásokon polgártársaim bizalmából a székesfőváros V. kerületében Keresztény Községi Párti programmal törvényhatósági bizottsági tag lettem és mint ilyen, tagja a közlekedési, az élelmiszerüzemi, a közbiztonsági, az erdészeti és az idegenforgalmi bizottságnak.

A budapesti magyar evangélikus egyház tanácsosa vagyok és tagja számos társadalmi és jótékonyági egyesületnek.

1926-ban a földmívelésügyi kormány megbízásából megszerveztem a Komló-termelő és Értékesítő Szövetkezetet, amelynek egyúttal *ügyvezető-alelnöke* let-

tem és kineveztettem az ország lentermelését irányító bizottság *elnökévé*. Ebből a minőségből kifolyóan a Lentermelő és Értékesítő Szövetkezet is *elnökének* választott. Általában nagy propagálója vagyok az ipari növények termelésének és fáradozásaimat, azt hiszem, máris szép siker koronázza.

Korb Flóris Nándor

Kecskeméten, 1860 április 19-én születtem. Középiskoláim elvégzése utáni *Berlinben* folytattam a műegyetemi tanulmányokat. Oklevelem megszerzése után a hírneves és méltán nagybecsült *Hausmann Alajos* irodájában dolgoztam *Gierl Kálmánnal* együtt, akivel később önállósítottam is magam.

Nagyobb alkotásaim: József főherceg palotája a Várban, a királyi bérpalota, a két Klotild-palota, a Pesti Hírlap bérpalotája, Lánczy Leó palotája, a kolozsvári Tudományegyetem klinikái és könyvtára, az Országos Zeneművészeti Főiskola, a budapesti Tudományegyetem összes klinikái, a debreceni Tisza István Tudomány Egyetem épületei, a budapesti Pénzjegynyomda székháza stb.

A főváros törvényhatósági bizottsága-

ban főleg építészeti kérdésekkel foglalkozom. Az Egységes Községi Polgári Párt tagja vagyok, s ott az 1924. évi XXVI. törvénycikk alapján, mint kinevezett tag foglalkozok helyet. Tagja vagyok a középítési és a képzőművészeti vásárlóbizottságnak.

*

Korb Flóris a magyar építészeti karnak kiemelkedő egyénisége, akinek nagy koncepcióját, biztos művészi készségét azzal honorálták, hogy a kir. József-műegyetem tb. nyilvános r. tanárává nevezték ki.

Korein Dezső

1870-ben Pápán születtem. A pápai Szent Benedekrendi főgimnáziumot végeztem. Mint hírlapíró működöm 1890 óta. Szerintem a városatyai tisztséget már diákkorban kell előkészíteni, illetve közéleti gyakornokoskodással bevezetni. Diákkoromban az önképzőkör elnökének választottak meg, az iskolai tanulmányok bevégezése után, 18 éves koromban már egy ifjúsági egyesület alapítója és elnöke lettem. 20 éves koromban pedig írtam

első hírlapi cikkemet, a „Pápai Lapok”-ban, „Kereskedelmünk megmagyarosítása” címmel, amelyet több dunántúli lap átvett. 1890-ben a *Pápai Lapok főmunkatársaként* dr. Fenyvessy Ferenc, későbbi főispán mellett működtem.

Szombathelyre kerülvén a kereskedők és Iparosok pártja városi képviselőnek választott meg és így lettem a szép dunántúli városban városatyja. Budapestre áttéve lakhelyemet és üzleti telepemet, különféle vonatkozásban belesodrótam a fővárosi közéletbe és mint a zsidó egyház egyik exponens vezető tagja, annyi tisztséget róttak reám, hogy ma már nem vagyok ura sem magamnak, sem családomnak, mert *valóságos hólapdarendszer szerint sodródok egyik közintézmény vezetőségéből a másikba*. Tagja vagyok az országos orthodox zsidó hitfelekezet központi bizottságának, az OMKE igazgatóságának, elnöke az Országos Szombat-tartók Szövetségének, magyarországi delegáltja a Berlinben székelő Weltverband der Sabbathfreunde világszövetség igazgatóságának és elnöke több jótékonyági egyesületnek. Ez nem mint mondani szokták: „a nagyság átka”, de-hogy! ez a gyengeség átka.

A székesfőváros törvényhatósági bizottságában természetesen hivatásomnál fogva a *közgazdasági kérdések* iránt érdeklődöm, egyházi funkciómnál fogva a *vallásügyi tétélek*, humánus érzésemmel fogva pedig mint a szociálpolitikai bizottság tagja a *népjóléti és jótékonyági* intézmények érdekelnék. Szeretném, ha a vallás erkölcsi és emberbaráti etika törvényei valósulnának meg a főváros minden vonatkozásában, mert én valláskülönbség nélkül tisztelek minden hitéhez ragaszkodó embert és mindig a szenvedő emberiséget látva, a humanizmus gyakorlatbavételét tartom a városatyai tisztség egyik legfontosabb kritériumának.

Dr. Kossalka János

1871-ben születtem Vajdahunyadon. Római katolikus, nős vagyok. A gimnáziumot Gyulaféhevárott és Nagyszébenben végeztem, majd a budapesti műegyetem hallgatója voltam és itt *mérnöki és műszaki doktori oklevelet* szereztem.

1896-1898 között két éven át állami ösztöndíjjal külföldön végeztem tanulmányokat, Németországban, Franciaországban, Angliában és Svájcban. 1909-ben a kereskedelemügyi miniszter megbízásából az Északamerikai Egyesült Államokban és Kanadában voltam tanulmányúton.

1909-1916 között a kereskedelemügyi minisztériumban működtem *műszaki főtanácsosként*, 1916 óta pedig a *József Műegyetem nyilvános rendes tanára* vagyok.

Az épülő dunaföldvári Dunahidat terveztem.

A *Mérnöki Kamarának elnöke*, Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságának tagja és országgyűlési képviselő vagyok.

Dr. Kovács Ernő

1867-ben *Sátoraljaiújhelyen* születtem. Középiskolai és egyetemi tanulmányaimat Budapesten végeztem. *Filozófiai és kémiai doktorrá* szintén a budapesti egyetemen avattak. Harminc esztendeig vezettem saját gyógyszeráramat. Politikai meggyőződésem *Vázsonyi* Vilmos mellé állított, akinek elvei mellett ma is kitartok. Huszonkét év előtt lettem mint virilista, bizottsági tag.

A VI. kerületi adófelszámolási bizottságánál hosszú éveken át helyettes elnöki tisztséget töltöttem be. A háborúban négy évig a VI. kerületi sorozóbizottság polgári elnöke voltam. Egyidejűleg a VI. kerületi előjáráságon a népjóléti minisztérium megbízásából a katonai, rokkant- és társadalmi segélyeket, valamint a felruházásokat intéztem.

Mint fővárosi bizottsági tag 1912-ben *Márkus* Jenő tanácsokkal a Széchenyi-gőzfürdő felépítését minden erőmmel szorgalmaztam, 1926-ban pedig *Vázsonyi* Vilmostal egyesült erővel keresztülvittük a Széchenyi-strandfürdő felépítését. Az építkezés alatt az építkezésre felügyelő bizottságnak legtevékenyebb irányító tagja voltam.

Dr. Kozma Jenő

Budán mindig különleges életet élt a politika és inkább hajlott a városi politikára, mint az országosra. Itt is nehéz feladat volt az utódok nevelése. De akire rámutattak a vezérek, azt figyelni kezdte a polgárság és annak le kellett tennie valami módon a mesteri vizsgát. Budán még sokáig élt a céhrendszer, akkor is, amikor már valójában nem volt...

Kozma Jenő dr. pelyhedző bajusszal már ott állott a küzdő vezérek mellett, és a mesteri vizsgát külföldi vándorlásai után, remekbe alkotta meg. A *Darányi-párt* petícióval támatta meg 1905-ben *Nyíri* Sándor akkori honvédelmi miniszter mandátumát, amelyet Budának akkor legismertebb három ügyvédje védett: Stehló Kornél, Kiss Károly és Smick Lajos. A *Darányi-pártot* a fiatal *Kozma* Jenő dr. képviselte. A budaiak ezt a páros viaskodást úgy nézték, mint valamikor a lovag játékokat, amikor az ifjú levante kiállt az öreg vitézekkel. Biztató mosolygás kísérte a fiatal ügyvéd bízakodó viaskodását. Még az ellenfelei is megtapsolták, amikor győztesként került

ki a viadalból és ez az erkölcsi siker a *vezérek sorába* tolta. A következő esztendőben, 1906-ban már bekerül a városi közgyűlésbe.

A világháború természetesen egyáltalán nem volt alkalmas politikai nagyságok kitermelésére, de tanulni sokat lehetett belőle. *Kozma* Jenő dr., aki édesatyjától nagy karitatív munkakört örökölt, lehántotta magáról a pártpolitikus tógáját s meggyarapodott tekintélyét a budai beteg társadalom, a minden sarokból reávigyorgó *nyomorúság enyhítésére, gyógyítására* érvényesítette. Ezt a szociális tevékenységét azzal honorálta az uralomra vergődött tömeg, hogy Budáról *túszként elsőnek* őt *hurcolta börtönbe* és hetekig tengődött a gyűjtőfogház rabkosztján. Ennek az időnek is megvolt a maga nagy tanulsága...

Sajnos, szaporán hullottak a régi rend kövei, halmozódott a rom és ingott minden, hogy maga alá temesse a prédává lett országot. Budapest uccáin kétféle ember járt, aki csodát várt a jó Istentől és aki már a csodákban sem bízott!

Kozma Jenő dr. pedig, aki unitárius, (ez a világ legegyszerűbb vallása és az életdogmája ez: Segíts magadon és megsegít az Isten!) politikai dogmájává tette és hirdette: Ne várjunk mindent a jó Istentől és tegyük meg mindazt, amit nélküle is megtehetünk!

Az új idők szélviharai rázták már akkor a magyar nemzet ezeréves fáját és lehullott arról a fereg is, a meg nem érett gyümölcs is. A fa törzsének nekivágott a *trianoni balta*. Ugy voltunk, mint temetés után a gyászoló család. A fiatalok vállára szállt az elköltözött öregek gondja. Buda régi vezérei szibériai sírokba temették lelküket és értetlenül nézték a világot, amelynek vissza-vissza zúduló áradatával szemben kevesen tudtak megállani. Mindenkinél más volt a mentalitása, mindenki más igazságokat szűrte le a nagy tanulságokból. Mindenki

egymaga volt a párt és győznie annak kellett, „*ki legközelebb állt az élethez.* Egy évtized alatt *Kozma Jenő* dr. benévezett a városháza minden csukott ablaka mögé, kilátott minden elzárt ajtót és követelte, hogy az áporodott levegőt az új világ légáramlásai váltsák fel.

Ekkor született meg tulajdonképpen a székesfővárosi új törvényjavaslat.

Csak a tábort kellett megszervezni, csak a zászlókat kellett kibontani, csak azt az egy fix pontot kellett a városházán elfoglalni, – hogy csikorogva megnyíljon minden berendeződött lakat és robbanva nyíljon meg minden ajtó a *megváltozott* korszellem, a megújhodott gazdasági rend és az új célkitűzések előtt.

Kozma Jenő is sokáig volt egymaga a párt, mely a mélyen lentálló baloldal és a magasan fentálló jobboldal között a *középen álló polgárság egyetemes nagy érdekeit kívánta szolgálni.* A konzervatív polgárság, a maga nyugodt lépésével éri el leghamarább a kitűzött célokat. A régi jelszavakról lekopott az aranyozás. A régi pártkereteket feltűzelte a népharag és a nyomában járó nyomorúság. Érzelmi pártok kialakulására” zord volt a politikai időjárás. Csak két pozitívum volt: – a megbukott *kollektív* renddel szemben állott az *egyén.* A falanszterrel az individuális törekvés. A romboló forradalommal az alkotó polgárság. A háború előtt még nem látszott ez a merev ellentét, – a háború után, a tisztánlátó politikus előtt nem látszott más. *Kozma Jenő* biztos lépésekkel indult el a polgárság szétszótt táborába.

Már akkor kialakult benne az új magyar politika egészen új ideológiája. Más volt az uniformisa. A régi politikai zsinórzat, a cifraság lemaradt róla, de a fegyverzete kezelhetőbb, biztosabb, gyorsabb. Az új magyar politikai szintéren, az új magyar politikus.

Kozma Jenő igazsága és jobb meglátása mellett tesz bizonyosságot ma már az *Egységes Polgári Párt.*

Sikeres elindulásában nagy része volt

az édesatyjának, *Kozma Gyula iskolaigazgatónak,* aki három évtizeden át vezette a Batthyány uccai polgári leányiskolát és így alig van család a Vízivárosban, amelyet kedves emlékek ne fűznének a *Kozma* névhez. De erős kapcsolatok kótik a budai patrícius családokhoz is, édesanyja, *Tiszay Józsa* révén.

Kozma Jenő 1879-ben született Budán. Itt végezte középiskoláit. Jogi tanulmányait nemcsak itthon, hanem külföldön is folytatta, így Svájcban a lausennei egyetemen, ahol Bonardnak, a nagynevű római jogásznak volt a hallgatója. Jogi tanulmányai mellett elvégezte a kereskedelmi akadémiát is. Így felvértezve lépett az ügyvédi pályára és ezzel kapcsolatosan a politikai életbe. Ügyvédi irodáját 1904-ben nyitotta meg Budán, a Corvin téren, ugyanazon a helyen, ahol az ma is van.

Tudományos művelődését nagy gondal intezte édesatyja. A lelkét és a szívét művelte, érzelmi világát fejlesztette édesanyja, aki a magyar nemes asszonyok példaképe volt. És mint katolikus asszony igyekezett fiát Jézus vallásának nagy emberszeretetére oktatni. Az egyik nevelte az életnek, a küzdelemnek, – a másik a családnak és *Kozma Jenő* dr. két életet él. A közélet porondját taposó *Kozma Jenő*ben senki sem sejtí, senki nem látja a családjának élő *Kozmát.* 1906-ban, fiatalon nősült, amikor oltárhoz vezette *Asbóth Elmát* és házassága boldogságát teljessé tette két gyermek, fia ifj. *Kozma Jenő* és leánya *Elma.* A fia most szigorló jogász és a három világnyelvet tökéletesen bírja, az ifjúsági mozgalmakban vezető szerepe van, kitűnő lovas és versenyeken számos díjat nyert. Leánya *Elma,* most szerezte meg a francia állami oklevelet. Saint Omer-ben végezte iskoláit.

Kozma Jenő a koránkelő emberek közé tartozik és bármily késő éjszakába nyúlt is a tevékenysége, másnap reggel fél hétkor talpon van és a Pasareten épült villájában körülnéz a gazda-

ságban. *Jó gazda.* Fehér tyúkjainak ketrece ott áll a parkja közepén. Ezekre büszkébb, mint a villájára. Rendesen elsőnek érkezik, már 8 órákor, az irodába és 9 órákor már fogad. A nála segítségét kereső emberek számára külön fogadási napot tart a Budai Polgári Kör két nagy termében, ahol ilyen pénteki napokon *száz-százötven ember* fordul meg, akiknek ügyes-bajos dolgát külön irodai személyzet kezeli. Tőle soha senki vigasztaló szó és a segítség kilátása nélkül nem távozik. Meglátja a legkisebb ember legkisebb baját is. A tárcája mindig nyitva áll és a legjobb belátása szerint rögtön segít.

Ez Kozma Jenő dr., az új magyar politika színterén az új magyar politikus.

Viraág Béla

Dr. Körmöczy Zoltán

Kecskeméten születtem 1876-ban. Székesfehérváron jártam iskoláimat. Én nyolcadik gyerek voltam. Az elsőnél apám, aki kiváló képességű ember volt, még vagyonos embernek számított, de nekem, a nyolcadiknak, már 13 éves koromban magamnak kellett előteremtennem

a tanulmányi költségeket. *Tiszta jelesen* végeztem el a cisztercitáknál a gimnáziumot; a költségeket pedig a fehérvári legelőkelőbb keresztény és a legelső zsidó családnál (Szógyény-Marich és Wertheim) tanítással kerestem meg.

Budapesten az egyetemen is mindig tandíjmentes és *egy* egész sorozat ösztöndíj boldog nyertese lettem, negyedéves koromban „laktanyás” mentőtiszt! Amint mi mondtuk: Télen szabad szelölözés, nyáron szabadfűtés, – évi 92 forint fizetés mellett! Kell-e ennél több? Fialatok voltunk és boldogok! Elhittük, hogyne hittük volna el az öreg *Ferenc Józsefnek*, mikor kijött hozzánk kiállítási pavillonunkba, hogy: „Csupa fess, stramm fiatalember!”

Az ifjúsági gyűléseken, de már diákoromban is, *folyton ágáltam*; ez a betegségem vésésemre is megmaradt. Azután katona lettem: 8 hét alatt „káplár úr”. Végigcsináltam a tatai nagy manővert, amelyiken *Vilmos császár is részt vett*; álltam neki 1897 szeptember 20-án a spaliert a várban, mikor idejött hozzánk látogatóba.

Azután voltam az egyetemen kinevezett demonstrator, gyakornok, szaksegéd; voltam a Rókus sebészi osztályán 6 és fél évig. Alapítottam tudományos szaklapot, a *Fogorvosi Szemlét*, mely (havi 100 oldalas füzetekben) most lép a XXIII. évfolyamába! Már 30 évvel ezelőtt, 1899-ben a Budapesti Fogorvosok Egyesülete titkárnak választott és azóta *sajnos*, nemcsak hogy nem fogynak, de egyre *gyarapodnak* a nobile officiumok. Mint a Budapesti Orvosok Szövetségének főtitkára, közvetlenül együtt dolgoztam természetesen az elnökkel, *babarczi Schwartz*er Ottó báró professzorral, aki a Vöröskereszt Egylet főmegbízott főgondnoka volt; az ő révén besodoródtam a Vöröskereszt működési körébe, itt lettem választmányi titkár, megbízott, osztályos főorvos. Itt kaptam első *kitüntetéseimet*: Ferenc József lovagkereszt, Mária Valéria főhercegnőtől díszoklevél,

Vörös Kereszt Egylet főorvosi cím, stb. *A háborút az első naptól az utolsóig végcsináltam!*

A nemzeti ellenállás idején az ellenzéki politika ragadott magával, erős, párt szervező agitációt fejtettem ki úgy a követválasztáson, a függetlenségi lobogó alatt, mint a községi választásokon, az úgynevezett „klikkek” ellen. J-906-ban mi csináltuk először *Rózsa* Károlylyal, *Kéthly* Károly professzorral, *Nagy* Emil-lel, *Bencsik* Józseffel, *Ráth* Endrével, az első kemény ellenzéki mozgalmat a községi választásokon, ahol a „titkos”-nak gúnyolt választási rendszer mellett is csak 79 szavazattal maradtunk kisebbségben a Húvös-párttal szemben. Azóta sem változtam meg; – mindig hü maradtam Kossuth Lajos eszményeihez, – pedig – már mint fiatal orvosnak, városzobában nem egyszer volt együtt vagy külön *Zsilinszky* Mihály, mint államtitkár, *Harkányi* mint miniszter, *Gajári* Ödön, a *Hollánok*, *Nedeczky* bácsi, mint ő tréfásan mondta: „a vén hazaáruló”, mindnyájan a 67-es politika hatalmasai; bizony sokszor voltak politikai vitáink, – de azért halálukig híven kitartottak mellettem.

Elveim és hitem mellett kitartottam kemény akarattal. Így kerültem Vazsonyi hívei közé a forradalmak után, így kerültem be a hitőzség képviselőtestületébe, választmányába és előljáráóságába is. Az orvosi erkölcsi testületekben, majdnem kivétel nélkül a vezetőségbe kerültem, most már az Országos Orvos Szövetség főpénztárosaként sokezer orvos nyugdíját kezelem, a Mentőknél, a Charité Poliklinikánál a választmányban, a Teleiánál mint alelnök stb. stb. dolgoztam sokat, nagyon sokat.

Így jutottam a bizottsági tagsághoz is 1920-ban.

A városházán mint az igazolóválasztmány, a közegészségi és kórházi, a műszer és gyógyszerüzemi, az állandó gyógyfürdői, a közoktatási, az elemi iskolai, a kórház-építő bizottság és a Paedagógiai Filmgyár igazgatósági tagja főként közegészségügyi

és oktatási ügyekkel foglalkoztam. Nagy részem van abban, hogy visszaszereztük a Madarász uccai kórházat. A tisztviselők megbiztosítójánál én verekedtem ki a szabad orvosválasztást, nemcsak a városházán, hanem az Orvosszövetségben is, dacára az orvosok részére jutó koldusdíjazásnak. Hogy mint városatya, hogy váltam be, mit dolgoztam, azt ítéljék meg mások, de őszintén mondhatom, hogy vágyom a percre, amikor félreállhatok, mert igaz, hogy szép dolog a polgári bizalom letéteményesének lenni, de az is biztos, hogy csak az tudja, *mit kell áldoznia* egy lelkiismeretes városatyának *időben és munkában*, aki azt becsülettel végigcsinálta!

Boldog volnék, ha az én munkámra már nem volna szükség, ha megtalálták volna barátaim a nálamnál alkalmasabbat, hogy elmehetne már a fiatalságában is keményen küzdő, lassanként kifradó harcos a penzióba, – vissza a tudományos könyvei közé, ahol legboldogabbnak érezte magát!

Dr. Krizs Árpád

1881-ben Százdon, Hont megyében
születtem. Selmecen és Esztergomban

jártam gimnáziumba, a teológiát a bécsi egyetemen a Pázmány-intézetben végeztem el 1903-ban s még ezen év szeptemberében Pestre kerültem hitoktatónak.

1909-ben *mint káplán s hittanár* a Krisztinavárosba kerültem és onnét jelentkeztem 1915 januárjában katonai szolgálatra. Februárban behívtak, s mint a Békési dandár, illetve a 20. népfelkelő gyalogezred lelkésze, *tizenegy ütközetben* vettem részt. Négy évi katonai lelkészi szolgálatom alatt *hét kitüntetést* kaptam, köztük a harmadosztályú katonai érdemkeresztet.

A háború után a Krisztinavárosba kerültem vissza. A kommün alatt a nevezetes krisztinavárosi körmenet után, amelyet vezettem, a parlamentbe kerültem és onnét kiszabadulva, mint ellenforradalmár a kommunisták állandó felügyelete alatt állottam.

A kommün bukása után a Szent János-kórház lelkésze lettem és mint ilyen, megszerveztem az ottani egyházközséget, kibővítettem és kifestettem a kórház kápolnáját. 1928-ban *Szent Rókusi plébánosság* választottak.

1920-ban lettem először törvényhatósági bizottsági tag, de a közüzemi alkalmazottak szakszervezetének, amelynek elnöke voltam, sztrájkja miatt mandátumtól megfosztottak.

A második ciklusban a törvényhatósági bizottság keretében a közegészségügyi és közoktatásügyi bizottság tagjaként működöm.

*

Krizs Árpádról a főváros közgyűlési termében egy alkalommal *Lázár Miklós* bizottsági tag hosszabb beszédben emlékezett meg, amelyből plasztikusan domborodik ki *Krizs Árpád* dr. volt dandárlelkésznek dicsőséges harctéri szerepe.

– *Krizs Árpádnak* – mondotta beszédeben *Lázár* – talán a legtöbb erkölcsi jogosultsága van a közgyűlési teremben ahhoz, hogy a hadviseltekért sikraszálljon. Ő 1916 júniusában a *Dnyeszter* melletti nehéz harcokban hadseregsopor-

tunknak nemcsak legderekbab papja, de legvitézabb katonája is volt.

Kevesen tudják, hogy az 1916-iki nyári keletgalíciai offenzívának, amikor *Pflantzer-Baltin* hadserege a *Pruthótól* a *Dnyeszterig* visszanyomta az oroszokat, *egyik legendás hőse Krizs Árpád dandárlelkész volt.*

Honnan is tudnák? *Krizs* talpig férfi, a legszerényebb ember, belőle ugyan harapófogóval sem vennék ki. Akik vele harcoltak *Zalescyki* alatt, a *Békési dandár* bozontos vén népfelkelői, elesetek, szét-szóródtak, elhaltak azóta, a háború glóriája pedig elmúlt.

Én fél évvel később kerültem arra az elátkozott, véres galíciai tájra, az uscieckói hídfő harcaiba. Sokat hallottam *Krizsről* tiszteltől, legénységtől egyaránt. Egyszer aztán *Stromfeld* vezérkari ezredessel, aki a hadseregsoportunk vezérkari főnöke volt, „belógtam” *Zalescykibe*. Hát polyák meg zsidó suhancok *magyarul* kínáltak csokoládét, gyufát, vilamos zseblámpát. Furcsa ország ez a k. u. k. világháború, gondoltam magamban,, aki nem tud magyarul, eltéved benne.

Egyik boltban megkérdeztem, hol *tanultak a zalescykiek magyarul*. Hogy hol? *Zalescykiben*. Két hónapig táborozott itt ugyanis a *Békési-brigád*, csupa magyar honvéd, egy árva kukkot sem értettek más nyelven, muszáj volt magyarul megtanulni, mert haragosak lettek ám, ha németül, lengyelül szóltunk hozzájuk. Persze leghamarabb a lányok tanultak meg magyarul!

A vezérkari tisztekkel bejártam a város alatti harctereket, itt magyarázták el azt az ütközetet, amelynek *hőse Krizs Árpád* bizottsági tagtársunk volt. A *Dnyeszter* gázlóján, másfél méter mély örvénylő vízén keltek át és négykézláb kapaszkodtak fel éjnek idején *Békési* magyar népfelkelő honvédzászlóaljai a 70 méter magas, szinte merőleges partra. *A zászlóaljak előtt Krizs lelkész ment a feszülettel.* A párkányon a magyarok szuronnal szórták szét az álmából fel-

riadt maszkákat, beásták magukat a par-
ton és az orosz hétszeres túlerő minden
rohamával szemben kitartanak, nem moz-
dulnak, mintha a vén csontok odanőttek
volna a sziklákhöz. És *Krizs, a dandár-
lelkész, mindig velük, az első sorban, a
részvételű Krisztussal az ébenfafeszületen.*

Ezzel az istenkísértő rohammal lett
Zalescyki, az egész Dnyeszter-front
kulcsa, a mienk. Soha se bírták volna
azon a kísérteties éjszakán a várost tar-
tani, ha Krizs Árpád Galícia kálváriaútján
krisztusivá nemesedett öreg magyarok-
ban nem tartja a lelket.

Amikor az usyceckoi hídsáncokat az
orosz a levegőbe röpítette alattunk, vissza-
küldték engem is Mährisch-Ostrauba, ott
írtam „Magyarok dalolnak” című kötetem-
et, amelyben megemlékeztem a zales-
cyki harcokról és Krizs Árpádról is.

Dr. Krüger Aladár

1878 október 1-én Nagyváradon szü-
lettem. Atyám Krüger Viktor, a nagyvá-
radi főreáliskola igazgatója volt. Iskolái-
mat Nagyváradon végeztem. Jogi és ál-
lamtudományi doktorátust Kolozsvárt
szereztem. Ügyvédi vizsgát Budapesten
tettem.

Nagyváradon már jogászkoromban sze-
repet vittem a jogakadémiai ifjúság éle-
tében és az ifjúsági ünnepélyeknek több
ízben voltam ünnepi szónoka. Ugyan-
csak jogászkoromban kezdtem az *iroda-
lom és a hírlapirodalom* terén is mű-
ködni. Első versem 1896-ban jelent meg
a Szabadság című nagyváradai napilap-
ban, később a Tiszántúl című keresztény
napilap munkatársa lettem és ott jelen-
tek meg verseim, tárcacikkeim, színikri-
tikáim és vezércikkeim. Tagja lettem a
nagyváradiai irodalmi társaságának, a
Szigligeti Társaságnak, mely csakhamar
választmányi tagjává, később alelnökévé
választott. A Szigligeti Társaságban több
ízben szerepeltem verseimmel. Különö-
sen élénk tevékenységet fejtettem ki a
nagyváradai keresztény társadalom meg-
szervezésében. Mint az ottani Katolikus
Kör egyik vezető tagja, a Katolikus Kör
ünnepélyein szónoki beszédekkel és köl-
teményekkel szerepeltem. Mikor 1906-
ban Rákóczi Ferenc hamvait hazahozták,
„Hazajön Rákóczi” címmel nagyhatású
melodrámat írtam, melynek kuruc motí-
vumokból szőtt gyönyörű kíséző zenéjét
Beleznay Antal, -a nagyváradiai országos
hírű dalköltője szerzetté. A melodrámat
élőképekkel kísérve, a Szigligeti-színház-
ban egymásután hatszor adták elő nagy
sikerrel.

A keresztény kisemberek megszerve-
zésére Nagyváradon a *Katolikus Népszö-
vetséget* alapítottam, mely csakhamar
Nagyváradnak legerősebb keresztény
szervezetévé lett. Ennek keretében Hítel-
szövetkezetet és Fogyasztási Szövetkeze-
tet létesítettem, amelyek túlélték a forra-
dalmat és virágoznak az oláh megszállás
alatt is. 1906-ban a *nagyváradai püspök-
ség főügyészévé* nevezett ki Szmeccsányi
Pál püspök, és ezt az állásomat mindvég-
ig megtartottam.

1912-ben mint *felelős szerkesztő* vet-
tem át a *Tiszántúl* vezetését és ezt a lapot

rövid pár év alatt felvirágoztattam. Volt munkatársaim közül ma többen a fővárosi sajtó vezető egyéniségei.

Nagyváradai szereplésem köre csakhamar kiszélesedett. 1903-ban felolvasás tartására hívtak meg Budapestre az Aquinoi Szent Tamás Társaságba, ahol azután filozófiai és jogi kérdésekről később is több előadást tartottam. Több ízben voltam még Nagyváradról a katolikus nagygyűlés ünnepi szónoka Budapesten, továbbá Szegeden és Pécsen. Élénk részt vettem abban az országos mozgalomban, amely erős központi keresztény sajtó megszervezését célozta, ennek keretében az ország különböző helyein tartott gyűléseken résztvettem szónoklatokkal. Verseim megjelentek a *Alkotmányban* és a *Budapesti Hírlapban*, epikai költeményeimet kötetben összegyűjtve, a *Szent István Társulat* adta ki 1913-ban *Orgonaszó* címmel. Ennek a kötetnek országos sikere volt. *Rákosi Jenő* a *Budapesti Hírlapban* tárcacikkben emlékezett meg róla. A kötet egyes darabjai ünnepélyeken most is állandó szavazati számok.

Nagyváradon 1913-ban az ottani Társadalomtudományi Társaság a nemzeti-ségi kérdésről országos nyilvános vitát rendezett, amelyen a nemzeti, a radikális és a nemzetiségi irányok szónokai szólaltak fel. A radikális irányt *Jászi Oszkár*, a nemzetiségi irányt *Goldis László* képviselte, a nemzeti irány vezérszónokául *Apáthy István* kolozsvári egyetemi tanárt kérték fel, aki azonban az utolsó percben a vitától távolmaradt. A nemzeti irány vezérszónokául erre hirtelenben engem kértek fel és a nyilvános vitában rögtönzött szónoki beszédemmel olyan sikert arattam, hogy a vitát a nemzeti irány javára döntöttem el. Ezóta annál inkább magamra vontam a Nagyváradon már akkor erősen előtérbe törekvő oláh politikusok gyűlöletét.

Nagyváradnak oláh megszállás alá kerülése után az oláhok a Tiszántúlt, mint erősen magyar nemzeti irányú lapot, végleg betiltották. Irredenta mozgalmakba kerültem bele, az oláhok 1919. *karácsonyán letartóztattak és Kolozsvárra: hurcoltak, ahol hosszabb jogságot szenvedtem*. Mikor az oláhok felszólították a nagyváradai ügyvédek a hűségeskü letételére, a kamara kimondotta, hogy tagjai esküt az oláhoknak nem tesznek. Én sem tettem le az esküt és miután lapom is megszűnt, sőt az oláhok lakásom egy részét is lefoglalták, 1920 *őszén kénytelen voltam menekülni*. Budapestre jöttem fel, ahol *ügyvédi irodát* nyitottam és azóta itt folytatok ügyvédi gyakorlatot.

Ügyvédi működésem mellett az irodalmi és politikai életben is élénk részt veszek. A lapokban elsősorban megjelent irredenta és vallásos tárgyú költeményeim népszerűsége tetek szert. Élénk részt veszek a keresztény egyesületi és társadalmi szervezkedésben, ilyen irányú ünnepélyeknek és gyűléseknek többször voltam a szónoka.

A már említett verskötetemen kívül önállóan megjelent egyéb munkáim: *Az alapítvány; Az eskűről; Szociáldemokrata közjog; Aratás a sivatagban; Szekularizációról*, stb. Különösen nagy sikere volt az 1925 október 12-én tartott katolikus nagygyűlésen elmondott „*Hulló magyar csillagok*” című, külön füzetben is megjelent ünnepi beszédnek.

Az 1926. évi őszi választások alkalmával Biharmegyében a *biharnagybajomi választókerületben* léptem fel az egységspárti programmal és a pártönkívüli *Létay Ernő*vel, valamint a fajvédő dr. *Gájásy Jánossal* szemben *1878 abszolút szótöbbséggel megválasztottak*. A parlamentben tagja vagyok az igazságügyi bizottságnak, melynek munkájában élénk részt veszek. Előadója voltam több igazságügyi vonat-

kozású javaslatnak. Felszólalásaimban főleg igazságügyi, szociális és agrárkérdésekkel foglalkozom. Képviselőségem mellett ügyvédi irodámat is folytatom, továbbá publicisztikai és szépirodalmi téren is működöm.

A székesfőváros törvényhatóságába 1927-ben kerültem be a Keresztény Községi Párt tagjaként.

Lackenbaeller György

1874-ben Szeghalmon, Békés megyében születtem. Harminc éve Budapesten bádogos és szerelési vállalat tulajdonosa vagyok. 1920-ban lettem a törvényhatóság bizottsági tagja Egységes Községi Polgári Párti mandátummal. Különösen az iparosság érdekeit védve, igyekszem szolgálni a közérdeket, szemelőtt tartva mindig a főváros érdekeit is. 1925-ben a II. kerületben *képviselőnek* jelöltek, de a választáson kisebbségben maradtam.

Lampel Vilmos

1861 február 19-én Budapesten születtem. A közép- és főiskolai tanulmányok elvégzése, továbbá az önkéntesi év leszolgálása és a tartalékos tiszti vizsga letétele után 1883-ban *miniszteri segédfogalmazóvá* neveztek ki a magyar királyi földművelési, ipari és kereskedelemügyi minisztériumba. Itt hat évig, majd később a pénzügyminisztériumban 29 évig teljesítettem szolgálatot 1918. év végéig, amikor is 55 évi szolgálat után *miniszteri tanácsosi minőségben nyugalomba mentem*.

Két héttel nyugalombavonulásom után a Károlyi-rezsim alatt megszerveztem a főváros I. kerületében a keresztény missziótársulattal egyetemben a *keresztényszociális ellenzék*et, mint annak elnöke, amely törekvésem már akkor nagy sikert mutatott fel.

A kommunizmus idejében 1919 május 17-én a koronázó templomban ünnepélyes keretek közt, s a hívők tömeges részvétele mellett megválasztottak a *budavári római katolikus egyházközség első világi elnökévé*, mely tisztséget most is betöltöm.

A kommun bukása után a főudvarnagyi bíróság elnökének, Wolff Károlynak vezetése alatt résztvettem az *egyesült keresztény nemzeti liga* létesítésében, amely ligának most is országos választmányi tagja vagyok. Majd az egyesült keresztény nemzeti és szociális párt I. kerületi szervezetének ügyvezető elnökévé választottak meg. Később az országos keresztény gazdasági és szociális párt, valamint a keresztény községi párt I. kerületi szervezeteinek első *társelnöke* lettem. Ezekon kívül a magyar hadtörténelmi múzeum igazgató-tanácsának, valamint a József Nádor Céh választmányának vagyok tagja és az országos katolikus népszövetség budavári szervezetének helyi igazgatója. 1920-ban Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságának tagjává, 1926-ban pedig a budai csoportban országgyűlési pótképviselővé választottak.

Beutaztam hazánk nagy részén kívül, a régi Ausztriát, Németországot, Franciaországot, Olaszországot, továbbá Spanyolország, Dánia, Svéd- és Norvégország, valamint Szerbia egy részét. Anyanyelvemen kívül tökéletesen bírom a német nyelvet, továbbá némileg a francia, angol és olasz nyelvet.

Mint fővárosi bizottsági tag különösen a következő működést fejtettem ki: Részben iniciatívámra, részben pedig közreműködésem mellett történt meg a Várbástyáknak és a Várba vezető lépcsőknek teljes átépítése és parkozása, a Vár villanyvilágításának átszervezése és a várbeli közlekedésnek modern nivóra való emelése, illetve a Váron át vezető autóbuszvonal létesítése. *Indítványomra* szüntették meg a régi ingatlantulajdonosokat létalapjukban fenyegető telekértékadó, ugyancsak indítványomra állapították meg a kórházi ápolási díjat olyképen, hogy a vidékiek és az idegen állampolgárok magasabb díjat fizetnek a budapesti illetőségüeknél.

Latinák Jenő

1876 április 3-án Nagyvisnyón születtem. Gömörmegyei nagybirtokos családból származom, amely családnak több generáción keresztül a gömörmegyei Ploskón vasolvasztója, fűrészmalma, stb. volt. A családi tradíció tiszteletében szintén *vasipari pályára* léptem. Rimaszombatban, Selmezbányán, Kassán, Budapesten voltam alkalmazásban és 1899-ben átvettem Rausch Pál Fia cég műhelyét, melynek előbb éveken keresztül vezetője voltam. E kis műhelyt alakítottam át és fejlesztettem fokozatosan szerszámgyárrá. Az első voltam, aki Magyarországon szerszámokat gőzerőre berendezett gyárban tömegáruként készített. Önállóságom kezdetétől megszakítás nélkül szerepelek az ipari közélet különböző területein. Mint egészen fiatal iparos lettem a Magyar Fém- és Vasiparosok Országos Szövetségének főtitkára.

A háború kezdetén katonai szolgálatot teljesítettem, később hadiszergyártásra szabadságotlakt. Lövegalkatrészeket és saját találmányú szabadalmazott drótvágó ollót gyártottam, amelyet a központi hatalmak összes hadseregei használtak.

Évek óta *elnöke* vagyok a Magyar Kézműiparosok és Kereskedők Országos Szövetségének, ügyvezető igazgatója a Balatonaligai Fürdő és Gazdasági r.-t.-nek, *igazgatósági tagja* a Kőbányai Bank r.-t.-nak, *tagja* Budapest székesfőváros törvényhatóságának és függetlenségi *pót-képviselője* Debrecen szabad királyi városnak.

Sokat foglalkozom ipari, kereskedelmi és pénzügyi kérdésekkel. A kisiparosok és kiskereskedők helyzetének javítása érdekében számtalanszor interpelláltam a közgyűlésen. Egyik kezdeményezője és alapítója vagyok az Iparosok és Kereskedők Gazdaságpolitikai Pártjának.

Dr. Láng Lajos

1885-ben születtem Ajnácskőn. Középsiskoláimat Losoncon, egyetemi tanulmányaimat Budapesten végeztem, Budapesten 24 éves koromban szereztem ügyvédi oklevelemet, de még annak megszerzése előtt egy – azóta banküzletével az Angol-Magyar Bank Részvénytársaságba olvadt – középbanknak voltam *titkára*, majd *főtitkára*, ahonnan az Angol-Ma-

gyar Bank Részvénytársaság kötelékébe léptem át és annak *ügyésze* lettem.

A városatyai mandátum elnyeréséig letelt tizenöt esztendő alatt a bank és összes vállalatának jogügyi teendőit láttam el. Készítettem szindikátusi szerződéseket, társulatiadó-vallomásokat, tárgyaltam rendes és választott bíróságok előtt, alapítottam és eltemettem részvénytársaságokat, megtámadtam és megvédtem közgyűlési határozatokat, tanulmányi és üzleti ügyekben sűrűn folytattam külföldön megbeszéléseket, közben a bank *jogtanácsosa*, utóbb *igazgatósági*, majd *végrehajtóbizottsági tagja* lettem, szóval sokkal okosabb és főleg sokkal hasznosabb dolgokkal foglalkoztam, mint most, városatyá koromban, amikor nagyon sok meggyőződéssel és igen kevés sikerrel kritizálom a Tanácsnak, az üzemeknek és a városi részvénytársaságoknak szerintem teljesen elhibázott pénzügyi politikáját.

Dr. Lázár Ferenc

Pápán született 1883 július 9-én. A veszprémmegyei Nóráb községből való református papi családból származik. Kö-

zépiskolai tanulmányait részben szülővárosában, a pápai református Collegiumban, részben pedig a budapesti VIII. ker. állami főgimnáziumban végezte, hol az ifjúsági *önképzőkör elnöke* volt. Érettségi után a budapesti Tudományegyetem jogi fakultásának hallgatója lett s mint ilyen, a budapesti joghallgatók tudományos egyesületének elnöke volt. Mint az ifjúság lelkes vezére, a háború előtti esztendők nemzeti irányú főiskolai mozgalmainak irányítója volt.

A jogi doktorátus megszerzése után eleinte *ügyvédi pályán* működött, majd az ügyvédi vizsga után a *közjegyzői pályára* lépett. Miután tíz esztendőt dr. *Cottely Géza*. kir. közjegyző mellett töltött, 1917-ben *Gaszner Béla* dr. kir. közjegyző utódjává neveztetett ki, s megnyitotta irodáját Budapesten a Lipótvárosban. 1920-ban Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságának tagjává választották, majd bekerült annak közigazgatási, jogügyi és pénzügyi bizottságaiba.

Politikai szereplését 1918-ban kezdte, amikor részben a Területvédő Liga alapító tagja lett, s mint ilyen, feltűnést keltő szónoklatokkal küzdött a forradalom vezetői ellen. Hazafiás magatartása a vörös rémuralom napjaiban több ízben súlyos kellemetlenségbe sodorta.

A kommün bukása után a *Keresztény Nemzeti Fart* elnöki tanácsának tagja lett, ebben a minőségben résztvett minden nemzeti és keresztényvonatkozású mozgalom irányításában. Az ő közreműködésével alakult meg 1920-ban a *diszszidens politikusok csoportja* *Teleki Pál* gróf vezetésével.

Budapest székesfőváros törvényhatósága 1927 januárjában *az országgyűlés felsőházának tagjává* választotta, ahol több bizottságnak tagja lett, s különösen a közjogi, a törvénykezési és az országos legfőbb fegyelmi bizottságban fejt ki tevékenységet. 1929 tavaszán a Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyesülete *elnökévé* választották meg.

Számtalan társadalmi és kulturális

egyesület elnökségi és választmányi tagja. Jótékonyágáról, önzetlenségéről közismert. Minden jelentős hazafiás és kulturális mozgalomban vezető szerepet tölt be, s bár sokirányú az elfoglaltsága, még publicisztikai téren is tevékenykedik. *Lázár Ferenc*, aki fontos problémákkal kapcsolatban többször hallatta szavát a főváros közgyűlésén.

Lázár Miklós

1887 március 22-én Nyíregyházán születtem. Atyai nagyapám Gálszécsen idősebb *Andrássy Gyula* gróf orvosa volt és a grófi család francia társalkodójét vette el feleségül; anyai nagyapám, mint Zemplén egyik legnagyobb szőlőbirtokosa halt el. Újhely főuccáján állott az emeletes háza, amely olyan fagyos és gögös volt, mint egy lengyel klastrom. *Atyám a nyíregyházai Magyar Koronához címzett patika tulajdonosa* anyni idős korában halt meg, mint amennyi ma én vagyok. Az íróasztalomra hajol ez a hamiskás szemű, kipödrött bajszú, pakonbártos, mosolygósajú életvidám úriember, aki engem a világon a legjobban szeretett. Most, hogy a *negyedik X a há-*

tam, mögött, s világosabban látok sorso-
kat, arcokat, pályákat és fatális összefü-
géseket, olykor babonásnak tűnik fel,
mennyi tulajdonságát örököltem.

Atyám, aki a boszniai okkupációból
kitüntetésekkel tért haza, szenvedéllyel
üzte a megyénkben divatos úri sportokat:
politizált, cigányozott, kártyázott s a kör-
nyék egyik leghíresebb *rezgőcsárdás tán-*
cosa volt. A függetlenségi Kossuth-párt-
nak helyi korifeusaként a nyíregyházi
képviselőválasztásokon küzdött a 67-es
kormányzat ellen, amelyet nemzeti köz-
szerencsétlenségnek tartott. El is pengette,
el is zsirálta vagyonának jórészét; több
váltó alá kanyarította a nevét, mint ahány
cikket közel huszonöt év alatt én alá-
írtam. Amije maradt, abból Budapesten
megvette a Marokkói ucca (most Tisza
István ucca) és Fürdő ucca sarkán a *Ma-*
gyar Király-hoz címzett gyógytárát.

Így kerültem Budapestre, ahol azóta
élek, de bevallom, máig sem tudtam meg-
szokni. Nincs az a reménytelen szerelem,
amely annyi fájdalommal, mélabúval, áb-
ránddal és szüntelen nyugtalansággal töl-
tené el az ifjú embert, mint az én akkori
nosztalgiam szülőföldem iránt.

Tizenhat éves koromban már firkál-
tam. Verseim jelentek meg a *Magyar*
Szóban és a *Független Magyarországnak.*
Elsőéves jogász koromban csaptak leg-
magasabbra a Tisza-ellenes obstrukció
hullámai és az egyetemi fiatalságot is ki-
vezényelték az uccáta. Belesodrótam a
tüntetések vezérkarába. *Első nyilvános*
beszédemet a Sas-körben tartottam; Poló-
nyi Géza ölelt meg, amikor letántorog-
tam a dobogóról. Ettől fogva húsz évig
meleg barátság fűzött a függetlenségi po-
litika e gyakran félreismert, nagyeszű
viadorához. Néhány hónap múlva a *Ma-*
gyar Hírlap munkatársa lettem; itt *Sáfár*
László, Lenkei Gusztáv, Bársony István,
Jób Dániel és *Pakots József* fogadtak ba-
rátságukba, az idősebb újságíró kollégák
megértésével és más pályán oly ismeret-
len tűzön-vízen át való szolidaritással . . .
Csináltam rendőri, törvényszéki, színházi

riportot, a törvényszék és a főkapitány-
ság folyosóin loholtam, mindenütt elful-
ladva, lihegve, ahol csak valami történt.
Néhány nagy riportom, tárcám, cikkem
méltánylást kelthetett, mert két és fél-
szeres fizetéssel szerződtem *A Nap*-hoz,
majd *Kiss József* lapjának, a *Hét-nek*
is segédszerkesztője lettem.

Huszonkét éves koromban utaztam ki
Angliába, a londoni King's Collegébe
iratkoztam hallgatónak és a Magyar Hír-
lapnak írtam. Egy év múlva a londoni
Daily Express-ben jelentek meg Kelet-
Európára vonatkozó külpolitikai cikkeim
és ezzel az angol új ságrösztel máig sem
szakadt meg baráti összeköttetésem. Be-
utaztam Angliát, Hollandiát, Francia-
országot és Németországot, sokat láttam,
tanultam és tapasztaltam. *Anyám halálos*
ágyához érkeztem vissza Londonból. Vég-
érvényesen pesti lakos lettem. 1914
augusztusig, tehát a világháború kitöré-
séig, a *Pesti Napló* szerkesztőségében dol-
goztam. Rengeteget! Előbb nagy riport-
okat, politikai, társadalmi, színházi és
irodalmi cikkeket, tárcákat; aztán a lap
politikai rovatának vezetésével bíztak
meg és adieut mondtam az irodalomnak.
A búcsú, bevallom, fájdalmasabb volt,
mint eddigi szerelmeimtől; olyan seb
maradt utána, amely még ma sem he-
gedt be és máig is érzem nyillalását. Ve-
zércikkeimmel és parlamenti tudósítá-
saimmal azt a politikai irányt szolgáltam,
amelyet *Andrássy Gyula, Apponyi Albert,*
Désy Zoltán, Vázsonyi Vilmos, Hadik
János, Rakovszky István képviselőházban.

Haló porában is áldom Désy Zoltán
emlékét, aki tanítómasterem volt! Tőle
tanultam az aranyborjú megvetését és az
aranyjellem imádatát. Tőle tanultam a
politikai ellenfélben is megbecsülni a be-
csületes, tehetséges és meggyőződéses
embert. Tőle tanultam megvetni elv-
barátaim között is azokat, akiket so-
rainkba önös érdek, hiúság, vagy csak a
politikai konjunktúra mérlegelése hajtott
és nem hit és önzetlen meggyőződés.

Én írtam a *Pesti Naplóban* azt a híres vezércikket, amelynek megjelenése napján Désy Zoltán vádat emelt a képviselőházban Lukács László ellen. Ezidőtájt jelent meg a „*Variete*” című könyvem, amelyet politikai különbség nélkül az egész magyar sajtó oly érdemén felül méltatott.

1914 augusztusától 1917 őszéig a háborúban voltam. Két és fél évig a császári és királyi sajtóhadiszállásra szolt a beosztásom, a többi időt katonai szolgálatban éltem át. A háborúban töltött esztendő kitorolhetetlen nyomait viselem ma is. Négy könyvet írtam a magyar katonáról, helyesebben a magyar parasztról a világháborúban. Kettő közülük: „*A Vronton*” és a „*Magyarok Dalolnak*” négy, illetve három kiadást ért meg. A bennük összegyűjtött feljegyzések, leírások, novellák és csataképek németül is megjelentek, sőt később Svájcban keresztül egy londoni barátom elküldte az angol fordításukat is. A „*Morning Post*”-ban láttak napvilágot 1916-ban. Büszke vagyok arra, hogy mint egyedüli civil a monarchiában kaptam meg az ezüst vitézségi érmet 1917 március 22-én a Monte San Michelén és a Monte San Martinon küzdő 20-ik honvéd hadosztályban. Ezenkívül kitüntettek a Ferenc József-rend lovagkeresztjével a kardokkal, a vitézségi érem szalagján és a koronás arany kereszttel a kardokkal, a vitézségi szalagon. Katonai beosztásom a román offenzíva idején Erdélybe szolgált, ahol Marosvásárhelyt szolgáltam Wild József vezérkari kapitány, később nemzetgyűlési képviselő, K. csoportjánál. E csoport tagjai közül hárman: Teleky Pál főhadnagy, Huszár Károly őrmester és Bethlen István kapitány miniszterelnökök lettek. (Nem azért mondom . . .)

1917 őszén az újonnan alakult déli lapnak, a „*Déli Hírlap*”-nak lettem a felelős szerkesztője. Ezt az újságot a Károlyi forradalom második hónapjában már kommunizálták és engem kidobtak, mint az ellenforradalmi irányzat egyik

„sötétben bujkáló” exponensét. Az ellenforradalmi mozgalmakba a bolsevizmus kitörésekor Bécsben kapcsolódtam bele, ahonnan az osztrák és a külföldi sajtót láttam el cikkeket özönével a bolsevisták ellen. Amikor Károlyi Gyula első nemzeti kormánya megalakult, küldetésben Szegedre utaztam és az ottani lapokban fejtettem ki publicisztikai működést. Kun Béláék futása után az első vonattal tértem haza, hogy előlről kezdjem életemet.

Két év múltán, 1922-ben, megindítottam a *Reggel* című hétfői lapomat, amelyet azóta szerkesztek.

1922-ben pártonkívüli ellenzéki programmal képviselőnek léptem fel a tokaji kerületben, ahol kemény választási harc után kisebbségben maradtam.

A demokratikus blokk listáján választottak meg Budapest törvényhatósági bizottsági tagjának a XI. választókerületben. *Első városi akciót a bolsevizmus utáni hangulatban igazságtalanul elbocsátott fővárosi tanerők ügyében indítottam meg.* Másfél évig dolgoztunk Bánóczy László barátommal, amíg végre győzött a megértés és az igazság és elrendelték a sok-sok száz jegyeimi ügy revízióját. A revíziós eljárások bennünket igazoltak: az állásvesztésre és a tanügyi szolgálatról örökre eltiltásra ítélt tanerők 88%-áról kiderült, hogy a kommunisták garázdálkodása alatt is hűséges magyarok maradtak.

Tagja vagyok a közoktatásügyi bizottságon kívül a képzőművészeti és a vásárlóbizottságnak, az állatkerti bizottságnak és két év óta a közigazgatási bizottságnak. Hogy ki ne felejtsem: három év óta a pesti *uccai újság*– és *könyvárusok* (magyarul: *rikkancsok*) elnöki tisztségét viselem és sportegyesületük díszelnökségét. Egyéb méltóságot nem is szándókszem vállalni. E téren álmaim valóra váltak . . .

Városházi szereplésemben szeretném, ha kidomborodna az a teljes elfogulatlanság, amellyel a közügyeket, mint újságíró is, bírálni kívánom. A közérdekkel, a tömegek jogos panaszaival és igazsá-

gos követeléseivel szemben nem léteznek se politikai, se osztály, se magánérdekek számomra. *Mindent meg tudok érteni, csak a vak és konok elfogultságot nem és mindent meg tudok bocsájtani, csak a becstelenséget nem.* Szeretem az embereket, hiszek az emberekben és bízom az igazság, a tisztesség, a haladás győzelmében.

1930 január 22-én, izgalmas választási kortézia után, Fenyő Miksával szemben, 1025 szótöbbséggel (én 4181, Fenyő Miksa pedig 3156 szavazatot kapott) a tokaji kerület országgyűlési képviselőjévé választottak meg. Hogy mi a képviselői programom? Dolgozni, dolgozni, dolgozni, az ország és a nép érdekében, mindig a gyöngébb pártján, amíg a mécsesünk ki nem alszik ...

Ledermann Mór

1866-ban Budapesten születtem. Nagykereskedő vagyok. Ezelőtt húsz évvel alapítottam az Országos Kereskedő és Iparos Szövetséget, az akkor elhanyagolt kereskedelmi és ipari érdekek felkarolására, a szervezetlen közép- és kisipar, valamint a kiskereskedelem megorganizálására. E

szövetségnek alapítása óta *elnöke* vagyok, húsz éve tagja a budapesti Kereskedelmi és Iparkamarának, ezenfelül pedig résztveszek az érdekképviseltek minden közéleti mozgalmában.

A kommün alatt az Országos Kereskedő és Iparos Szövetség elnöki székéből erőszakkal eltávolítottak, majd *túszként fogvatartottak*. Később sikerült *külföldre menekülnöm*, ahonnan a rémuralom bukása után az elsők között siettem haza, hogy a szövetség élén megkezdjem annak a mozgalomnak vezetését, amely a különböző áruközpontok sürgős megszüntetését és a szabadkereskedelem helyreállítását tűzte ki feladatául. Részesem voltam a Devizaközpont megszüntetésére, a kötött gazdálkodási rendszer likvidálására irányuló mozgalomnak, sürgetője a lakásfelszabadításnak s annak az akciónak, hogy a megszállt területek vevőközönségét visszaszoktassuk Budapestre. Evégből élénk tevékenységet fejtettem ki a nemzetközi vásárok exportjellegének kidomborítása, a vízumkényszer megszüntetése stb. érdekében. Az Országos Kereskedő és Iparos Szövetség kebelében megalakítottam a szövetség továbbképző kereskedelmi szaktanfolyamát. Mint a Ferenc József kereskedelmi kórház alelnöke, megvettem és a kórháznak alapítványként adományoztam Rozsnyó-fürdőt.

A várospolitikai életben főleg a Teréz- és Erzsébetvárosban fejtek ki tevékenységet. *Társelnöke* vagyok az *Erzsébetvárosi Körnek*, ahol külön kereskedelmi és gazdasági bizottságot szerveztem. A kereskedő- és iparostársadalom megszervezése, az aktuális kérdések rendszeres megvitatása érdekében létrehoztam az Országos Kereskedelmi és Iparos Szövetség kerületi szervezeteit is. Sok asztaltársaság elnöke vagyok, amelyek számottevő karitatív működést fejtenek ki. A vezetésem alatt álló szövetség kebelében az iparosok és kereskedők hitelígényeinek

kielégítésére takaréktársulatot alapítottam, legutóbb pedig jóléti intézményt is szerveztem, amely a tagoknak kedvezményes szanatóriumi ápolást nyújt, olcsóbb szállodákról, fürdőkről, gyógyszerről, továbbá temetkezési segélyről gondoskodik. *Negyedszázad óta vagyok tagja a főváros törvényhatósági bizottságának*, ahol kiváltképpen kereskedelmi, ipari és közgazdasági kérdésekkel foglalkozom. Tagja vagyok a közlelémezési és a középítési bizottságnak. Mint az üzemszervező bizottság tagja, éles harcot indítottam a magánkereskedelemmel és iparral konkuráló közüzemek ellen. Mint közlelémezési bizottsági tag olyan vasúti tarifát sürgettem, amely lehetővé teszi, hogy Budapest legyen újra a hazai élelmiszerkereskedelem és export gócpontja, s a békebeli árutözsdek, aukciók, exportvásárok felújításával a főváros gazdasági élete újból felporzúljön.

Lévai Sándor

1877-ben Jászberényben születtem. A nyomdász mesterséget tanultam. 1893-ban léptem a nyomdászok szakszervezetébe,

ahol csakhamar tevékeny és vezető szerephez jutottam. A szakszervezetnek máig is vezetőségi tagja vagyok. Alapítója vagyok a nyomdász szakegyesületnek (1895) és éveken át jegyzője; állandó munkatársa a nyomdai munkásság szaklapjának, a Typographiának; jegyzője a magyarországi szakszervezetek első (1899) és második (1902) kongresszusának.

Ez utóbbi évben a *MÁV szolgálatába léptem* és miután harminckilenc éves koromban az érettségi vizsgát letettem és államvizsgát tettem, hivatalnok lettem a MÁV-nál, ahol 1920-ban *mint főtisztet* nyugdíjaztak. A vasutasmozgalomban tevékeny részt vettem. 1910-ben megalapítottam a *Magyar Vasutasok Lapját*, melynek *felelős szerkesztője és kiadója* voltam. 1920-tól 1924-ig az *Angol-Magyar Bank tisztviselője* lettem.

A szociáldemokrata pártban tevékeny munkálkodást fejték ki. Tíz év óta *elnöke* vagyok a XVI. pártszervezetnek. *Jegyzője* a szociáldemokrata párt fővárosi végrehaj főbizottságának. *Országgyűlési pótképviselője* a budapesti déli kerületnek.

A főváros törvényhatóságában a szociálpolitikai, a világítási és a közlekedési bizottságnak, továbbá több albizottságnak tagjaként működöm. Úgy az említett szakkérdésekben, mint egyéb ügyekben is igen gyakran szólaltam fel a közgyűlésen. Egyik akcióim volt a *régi lóversenyter nyomortanyainak kiürítése* és az ottani lakók elhelyezése, s ugyancsak az én követeléseim alapján határozta el a világítási bizottság a kedvezményes háztartási villanyfogyasztás évi határának kétezer hektowatttról kétezernégyszáz hektowatttra való felemelését.

Amikor a baloldal az Egyesült Fővárosi Takarékpénztár részvénytöbbségének megszerzése, illetve ennek kapcsán a Községi Takaréék megalakítása ügyében

obstrukcióba kezdett a közgyűlésen, én mondtam a leghosszabb obstrukciós beszédet, amely mintegy hat és fél óra hosszat tartott. Ez az obstrukciós beszédek sorában rekordteljesítménynek számít. Erről írta György Endre „A pesti városháza” című könyvében a következő fejezetet:

„A sivár obstrukciónak üdítő momentuma volt a Lévai Sándor szereplése, aki délután félőtkor kezdte a beszédét és még éjjel féltizenegykor sem akarta abba hagyni . . . Alig tudták barátai lebeszélni arról, hogy tovább beszéljen. Apró emberke Lévai és ez a látszólag gyenge fizikum túltett az atlétatermetű városatyákon is.

Beszélt, beszélt rendíthetetlenül és amikor órák múltán leállították a beszélőgépezetét, akkor mosolyogva, derűsen és frissen kijelentette, hogy mindez még csak bevezetés volt és eléggé nem szép, hogy nem hagyták a „tárgyra” térni. Egy pillanatig sem lankadt, nem látszott fáradtnak, sőt a hallgatósága sem unatkozott, mert Lévai folyton tréfákkal fűszerezte mondanivalóit.

Mi a titka annak, hogy ilyen jól bírta az iramat és két-három elnököt „elfogyasztott”, amíg maga lélegzetet is alig vett... A limonádé talán . . . Lévai ugyanis egészen újszerű ötlettel lepte meg a közgyűlést. Az már régi divat, hogy a szónokok egy-egy pohár vízből merítse nek üdülést kifáradt torkuk számára. Ő tehát nem kevesebb, mint egy liter limonádét szolgáltatott fel magának a közgyűlési büfféből. Két félliteres krigli állt a padjában (mégsem merte az asztalka lapján a nagy nyilvánosság szeme elé tenni!) és abból kortyolgatott időnként a többi városatya nagy derűségére. Felemelte a jóféle citromlével telített kriglit, már szinte csak az hiányzott, hogy felkiáltson:

– Üritem poharamat az ünnepelt egészségére!

Csoda, hogy mire a beszéde végére ért, a sok limonádétól – nem lett részeg!...”

Dr. Liszka Árpád

1877 június 16-án Drágcsékén (Bihar megye) születtem. Iskoláimat a nagyváradi premontrei főgimnáziumban és a budapesti tudományegyetemen végeztem. Jog- és államtudori, majd ügyvédi oklevelet szereztem. Gyakran tettem hosszabb külföldi tanulmányutakat.

A kereskedelemügyi minisztériumban és az országgyűlés képviselőházánál mint segédtitkár teljesítettem szolgálatot, ahonnan nyugdíjaztatásom után ügyvédi pályára léptem. Felmentésemről lemondva, résztvettem három fronton a világháborúban, ahol Károly-csapatkeresztet, ezüst vitézségi érmet és Signum Laudist nyertem el. Mint tüzérhadnagy az összeomláskor olasz hadifogságba estem.

A proletárdiktatúra bukása után élénk résztvettem a főváros politikai életében, mint a lipótvárosi Keresztény Szociális és Gazdasági Párt elnöke.

A fővárosi törvényhatósági választói törvény előkészítésében brosrúaimnak nagy részük van. Az arányos képviselői rendszert nagy többséggel fogadtattam el a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának városi bizottságában, a Lung Géza többségi és a Thirring Gusztáv kockarendszerével szemben. Résztvettem a kultuszminisztériumban és a parlamentben összehívott ankéteken, ahol az arányos rendszer előnyeit fejtegettem a többi rendszerekkel szemben, amely rendszer azután törvényekben biztosítva bevonult a magyar jogrendszerbe.

1924-ben *Peripeteia* (Sorsfordulat) címmel terjedelmes korrajzom jelent meg, amely a nemzet közép- és felső társadalmának életét adja a háború előtti időben és a háború első napjaiban, az ország

nagyjainak, *Tisza* Istvánnak, *Prohászka* Ottokárnak és másoknak sziluettyével.

Jelenleg *Romok között* című művem van kiadás alatt, amely Árpádházi Boldog Margit életét adja a tatárjárás okozta országpusztulás keretében.

Liszner Emil

1888-ban *Újfehértón* születtem. Iskolai tanulmányaimat Debrecenben és Budapesten végeztem és azok befejezése után hosszabb ideig külföldön *tartózkodtam*.

A világháborút mint *főhadnagy* küzdöttem végig és több hadikitüntetést szereztem. A háború befejezése után *közgazdasági tevékenységet* fejttem ki. A Kristály-kútállalat vezetése után a *Szent Lukácsfűdő vezérigazgatói állásába* léptem, mely tisztségemet 1927-ig töltöttem be.

Szerény erőmhez mérten igyekeztem polgártársaim hasznára lenni és a közéleti munkából is kivenni részemet. A

polgárság bizalma honorálta tevékenységemet és 1925-ben tagja lettem a székesfővárosi törvényhatósági bizottságnak.

Mint bizottsági tag főképpen közegészségügyi és szociálpolitikai kérdésekkel szeretek foglalkozni.

Egyetlen törekvésem, hogy polgártársaim bizalmára mindenkor méltó legyek.

Magyar Miklós

Amikor Budapestre kerültem, a *zsurnalisztikán* kezdtem működésemet. A Keleti Értesítő-nél kaptam állást havi 25 pengő fizetéssel. Kollégámnak, *Szálai* Oszkárnak 5 pengővel nagyobb fizetése volt nálam. Oszkár bácsi, az azóta neves és kedvelt mesemondó, figyelmeztetett arra, hogy az újságírópálya nem valami jövedelmező, mire hálából én azt tanácsoltam neki, hogy hagyja ott ő is az újságírást, menjünk át a kereskedelmi pályára. Ő azonban sértődötten utasította ezt vissza, megmaradt újságírónak és így

megmaradt a „mesevilág”-ban. Én kereskedelmi pályára Téptem, elmentem külföldre, majd amikor visszatértem, *kereskedő lettem.*

Később a híres A Nap-nyomdából, amit *Braun* Sándor alapított, csináltam az Újságüzem rt.-ot, amelyet tizenöt éve vezetek. Nem sajnáltam meg, hogy ott hagytam azt a pályát, amelyet bár szentnek és a leggyönyörűbbnek tartok, azonban annyi idealizmus kell hozzá, amennyivel én nem rendelkezem.

Városatya úgy lettem, hogy egy népgyűlésen *Vázsonyi* Vilmos felejthetetlen vezérem azt mondta: lépjek be a pártjába, ami meg is történt. Attól a perctől *Vázsonyi* elválaszthatatlan mesterem és vezérem volt, s mivel szerethetett s talán megbecsült – lehet, hogy talán túl is becsült – dicsekedhetem azzal, hogy Budapest közgyűlésén *én voltam a legfiatalabb városatya.* Nem szívesen, de elárulom, hogy 1912-ben választottak meg először és dacára annak, hogy még ma is fiatal vagyok (1881 február 2-án *Albertirsán, Pest megyében* születtem, tehát most 49 éves), eldicsekedhetem azzal, hogy *a legrégebb városatya* vagyok.

Szeretem a városi ügyeket, szeretem Budapestet, lelkeimmel, minden lélekzeitemmel és igyekezettel azon vagyok, hogy valamit tegyek a közönség érdekében, így speciálisan sokat foglalkoztam a bizottságokban és a közgyűlésen az idegenforgalmi, a közlekedési, a világítási és az utépítési ügyekkel, s az az érzésem, hogy nem éltem vissza a sokezer erzsébetvárosi polgártársam bizalmával, akik engem a közgyűlésbe beküldtek.

Egyébként nyolc év óta vagyok *elnöke* az *Erzsébetvárosi Demokratakörnek.* Nagynevű elődeim ebben a pozícióban *Székely* Ferenc v. igazságügyminiszter, *Székely* Aladár főügyész és *Ugron* Gábor v. belügyminiszter voltak.

Dr. Mayer Ernő

1862 április 15-én *Németújváron* (Vas megye) születtem. A budapesti ág. evang. gimnáziumban érettségiztem, a jogtudort és ügyvédi oklevelet is Budapesten nyertem el. 1893 óta vagyok budapesti gyakorló ügyvéd. A fővárosi törvényhatósági bizottságnak 1920 óta vagyok tagja és a demokratikus iránynak a híve.

Sok a jóbarátom és – érzésem szerint – *alig van ellenségem.* Ez is hozzásegített a törvényhatósági bizottsági tagsághoz.

Marczevicz Lajos

1871-ben Budapesten születtem. A nyomdász mesterséget tanultam. 1897 óta szerepelek a munkásmozgalomban. A nyomdai munkásság különböző szervezeteinek voltam vezetőségi tagja. Egyik megalapítója vagyok a Magyar Általános Fogyasztási Szövetkezetnek és 1907 óta *belső dolgozótársa a Népszava szerkesztőségének.*

Tíz éven át szerkesztettem a Molnárok és Malommunkások Lapját. Munkatársa voltam a Typographiának. Tanulmányaim jelentek *meg* a Szocializmus című folyóiratban, lefordítottam a *Virradat* című regényt és *Kasza István* álnév alatt jelent meg „Mi az igazság?” című röpiratom.

1929 júniusa óta vagyok tagja a főváros törvényhatóságának, amelynek keretében a szociálpolitikai bizottságban működöm.

Martin János

Budapesten, 1878 szeptember 14-én születtem. A IV. kerületi községi főreáliskola elvégzése után a József-műegyetemre iratkoztam be és általános *mérnöki oklevelet* szereztem.

Fiatal koromban, mint az atlétika lelkes barátja, élénk sporttevékenységet fejtettem ki.

Mérnöki tanulmányaim befejezése után két évig a Magyar Monier Vasbeton-építő rt.-nál, majd 1904-ig Melocco Péter cementipari gyárának kötelékében folytattam gyakorlatot. 1904-től 1912-ig a Győri Wagon- és Gépgyárnál munkálkodtam, mint a hidépítési és vasszerkezeti osztály vezető főmérnöke. Már kezdetben *hidépítésre* specializáltam magam, s e téren jelentékeny eredményeket értem el. Közel kétszáz vasúti és közúti hidat építettem, nemcsak hazánk területén, hanem Szerbiában, Bulgáriában, sőt még a Fekete-tengernél is. Egyedül Szerbiában mintegy *száz hidat* terveztem és építettem, amelyek ott szabványtervek lettek.

1908 augusztusában, győri tartózkodásom idején, a régi Rábca-meder felett épült *40 méter nyílású hidat teljes egé-*

szében, széttartás nélkül, szállítottam át régi helyére, vízi úton az új Rábca-meder felett kijelölt helyére. Ezzel a mérnöki bravúrral általános elismerést vívtam ki, az eredményt a szaklapok és az egész világsajtó élénken kommentálta. Én kezdeményeztem és hoztam létre Győrött a Magántisztviselők Otthon Egyesületét, melynek első elnöke lettem. Nyolcéves győri tartózkodásom alatt élénk részt vettem az ottani politikai mozgalmakban is. 1913-ban tértem vissza Budapestre, de itteni tevékenységemnek a háború hamarosan véget vetett.

Önként jelentkeztem katonai szolgálatra a háború alatt és csaknem egy évig voltam beosztva *Terstyánszky* tábornok törzskarában. Mint *főhadnagy* vettem részt az 1915-i szerb offenzívában, Kövess hadseregében. Egy mérnökcsoport parancsnoka voltam. Az 1917. esztendő a 31. honvéd gyalogezred kötelékében talált. Előbb a Doberdón, majd a piavei harcokban vettem részt. Eleinte század-, majd zászlóaljparancsnok voltam. 1918-ban mint *százados* vettem részt a Montello megvívásában. *Ötvenegyhavi szakadatlan harctéri szolgálat után*, 1918 novemberében kerültem vissza Budapestre, s csak 1919 márciusában kerültem ki a katonai kórházból.

Ezidőben a VII. kerület külső részein igyekeztem a hazafias polgárságot megszervezni, ugyanezen időben a műegyetem közgazdasági fakultásán hallgattam előadásokat.

A kommunizmus bukása után, 1919 augusztusában *újra bevonultam* katonának s mint százados a VII. kerületi tartalék-csendőrzászlóalj parancsnoka szolgáltam 1920 június végéig. Ezután egy évig a honvédelmi minisztériumban működtem mint műszaki és közgazdasági referens.

1922-től előbb a Kőbányai Gőztéglagyár Társulat *műszaki igazgatója*, majd az Unió Műszaki R. T. *ügyvezető-igazgatója* voltam.

Már az 1922. évi nemzetgyűlési választások idején dolgozni kezdtem az egy-

ges párt fővárosi zászlóbontása és megszervezése érdekében. 1924-ben a *Ripka* Ferenc dr. vezetésével megalakult polgári párt harcosa és szervezője lettem. Az 1925. évi törvényhatósági választásokon *közgyűlési póttaggá* választottak, majd a XVI. választókerületi Országos és Községi Egységes Párt *ügyvezető-elnöke* lettem. 1926 decemberében az országos választásokon *a déli kerület pótképviselővé* választott meg. *1929 márciusában rendes tagnak hívtak be a törvényhatósági bizottságba.*

Tagja vagyok a központi választmány-nak, a közéletmelzési, a vásárcsarnoki, a Vásárpénztárra felügyelő, a szociálpolitikai és közjótékonyossági, valamint a világitási bizottságoknak.

Elnöke vagyok a Zuglói Polgári Kaszinónak, a Zuglói Ház- és Telektulajdonosok Egyesületének, *igazgatósági tagja* a Háztulajdonosok Országos Szövetségének.

Mint szolgálatonkívüli viszonyban levő százados kétszeresen tulajdonosa a kardokkal díszített III. osztályú katonai érdemkeresztnek, az ezüst és bronz Signum Laudisnak, a Károly csapatkeresztnek, az 1898. és 1908. évi katonai emlékérmeknek.

Tagja a mérnöki kamarának, s mint ilyen műszaki és közgazdasági téren mint tanácsadó mérnök működöm.

Máté István

1872-ben Udvarszálláson (Krassószórény megye) született. Szobafestő és mázoló. Aradon gimnáziumot és ipariskolát végzett. Tizenhat éve az I. kerületi Iparoskör elnöke, amelyet ő alapított is. Ugyancsak kezdeményezésére és közreműködésével alakult meg a II. kerületi Iparoskör is. 1906 óta I. kerületi szegényes gyermekgyám, 1919 óta előlj árosági tagja ipartestületének.

Fiatal korában, 1888-tól 1893-ig *külföldön járt*, hogy ismereteit fejlessze. Meghívásra ő festette a bécsi udvari színházat.

Sokat szerepel az iparosközéletben és tevékeny részt vesz az iparosság mozgalmában. A főváros törvényhatósági bizottságában a *Keresztény Községi Párt tagjaként* foglal helyet.

Dr. Melha Armand de genere Szaákh

1884 november 14-én Budapesten születtem. Édesapám, Melha Kálmán székesfővárosi tiszti főgyógyász, édesanyám Szaák Luiza de genere Szaákh, székesfővárosi polgári iskolai tanítónő, író volt.

Gimnáziumi tanulmányaimat a csurgói református főgimnáziumban végeztem, egyetemi tanulmányaimat a budapesti, kolozsvári és bécsi tudományegyetemek orvosi és jogi fakultásain folytattam. A budapesti és kolozsvári egyetemeken a nemzeti ellenállás idejében az *ifjúság vezetője* és a nemzeti alapon álló egyetemi polgárság szervezeti alkotmányának megteremtője voltam. Ezért a munkámért a hálás ifjúság az Országos Diákszövetség tb. örökös elnökének választott meg.

Mint politikai szónok és író is jelentékeny szerepet játszottam. A *Magyarország, az Egyetértés, a Kolozsvári Ellenzék, a kolozsvári Újság* és a *Magyar*

Állam hasábjain jelentek meg írásaim, a Magyar Államnak már 21 éves koromban vezércikkírója voltam. Később a Wekerle-kormány alatt a kormány tudósítójának a miniszterelnök és a miniszterek mellé beosztott belső munkatársa voltam.

Egyetemi tanulmányaim alatt újjáélesztettem az évszázadok óta fennálló, de akkor már-már szunnyadó magyar-lengyel kapcsolatokat. Az eredmények állandósítása és fejlesztése érdekében *alapító-társelnöke* lettem báró Nyáry Albert dr. mellett a Magyar Lengyel Egyesületnek, amelynek később a háború alatt és után történelmi szerepe lett.

A háború alatt *önként jelentkeztem* katonának, s már az első Lemberg-Ravaruszká-Lublina utközetekben a szereplő haderők orvosfőnökének teljhatalmú helyettese voltam, s én szerveztem meg magasabb megbízásból a nagy győzelem, majd a szörnyű visszavonulás sebesült- és betegtovábbító szolgálatát és az egész műveletet én bonyolítottam le. A limanovai, a gorlicei és a lucki nagy utközetek alatt hasonlóan fontos *megbízást* kaptam és szolgálataimért több *soronkívüli előléptetésben* részesültem. // *Vilmos császár szolgálataimért köszönő levéllel tüntetett ki.* A hadiszolgálatot, mint hadsereg-orvosfőnök Montenegróban fejeztem be 1918 nyarán, s ekkor a budapesti 4. számú tartalékkórházhoz osztottak be.

A háború alatt írtam „Tibor” című művem, elhunyt testvérem emlékére, aki ugyancsak lelkes diákvezér és kiváló szónok volt. A könyv páratlanul nagy példányszámban kelt el és hamarosan a középiskolák ifjúságának olvasmánya, sőt egyes intézetekben tananyaga lett, s *mint a klasszikus beszéd példáját* tanították.

A háború után és a kommün alatt visszavonultam, politikai tevékenységet nem fejtettem ki, a kommün után pedig megalakítottam a *Közérdek és Megértés Pártját*, amely a társadalmi béke biztosításának komoly tényezője lett. Két ízben

voltam képviselőjelölt. Előbb a Közérdek Pártjának, majd a Kossuth pártnak voltam a jelöltje, de kisebbségben maradtam.

A székesfőváros törvényhatóságába az azóta feloszlott *Kossuth Párt tagjaként* kerültem be, majd ideáljaim további hűséges szolgálása és reális megvalósíthatása érdekében az *Egységes Községi Polgári Pártba léptem be*, mert a párt programját, a polgári egység gondolatát a legmagasztosabbnak tartom.

Tiszteletbeli mentőorvos, phisicotherapiai szakorvos, gyógyintézeti igazgató vagyok, az életmentési aranyérem, a német vöröskeresztes érem, a Signum Laudis, a Koronás Arany Érdemkereszt, a Károly csapatkereszt, a porosz Vöröskereszt hadikitüntetéseinek tulajdonosa vagyok. Tiszteletbeli elnöke vagyok a Wekerle-telepi Sport Klubnak, volt elnöke a Kispesti Atlétikai Klubnak stb.

A törvényhatósági bizottságban főleg közegészségi, higiéniai és szociális kérdések érdekelnék. Tagja vagyok a közegészségi és a köztisztasági bizottságnak.

Mettelka Frigyes

1859 szeptember 16-án Budapesten születtem. Tanulmányaimat a magyar

királyi József-műegyetemen végeztem, ahol *gépészmérnöki oklevelet* kaptam. Tanulmányaim bevégezése után katonai kötelezettségemnek tettem eleget, mint egyévi önkéntes a tüzérségnél, majd *hadnagy* ranggal szolgálaton kívüli viszonyba léptem.

1882 március 1. óta a magyar királyi államvasutaknál részint a külszolgálatnál mint mérnök, később osztálymérnök, részint pedig az igazgatósági központban mint előadó, ügyosztályvezető és osztályfőnök teljesítettem szolgálatot. A központból mint pályafentartási előadót a német vasútegyleti bizottságokba küldtek ki és így számos külföldi utazásban volt részem.

A proletárdiktatúra alatt 1919 júliusában a szolgálat alól felmentettek, a kommün bukása után pedig 1919 szeptember elejével előbbi állásomba mint főnököt visszahelyeztek.

1920 október 31-ével *első osztályú igazgatóhelyettesi teljes fizetéssel mint főfelügyelő* saját kérelmemre nyugdíjba mentem.

A vasúti szolgálat és a katonai érdekek előmozdítása címén kapott igazgatósági, kereskedelemügyi és hadügyminiszteri elismeréseken kívül a következő kitüntetésekben és elismerésekben részesültem: 1909-ben legfelsőbb elismerés, 1914-ben *királyi tanácsosi* cím, 1914-ben II. osztályú Vöröskereszt tisztelet jelvény, 1916-ban Ferenc József-rend tisztikeresztje a katonai érdemkereszt szallagján, 1920-ban *kormányzói elismerés*.

Nyugdíjazásom óta közügyekkel foglalkozom, rövid megszakítással két cikluson át vagyok a főváros törvényhatósági bizottságának tagja. Az első ciklusban az építési, a közlekedési, a kültelki és a közgazdasági bizottságnak voltam a tagja és főleg közlekedési ügyekben tettem javaslatokat, amelyeket elfogadtak, a jelenlegi ciklusban a közgazdasági és

a számadásokat felülvizsgáló bizottságnak vagyok a tagja.

Még a proletárdiktatúra alatt, 1919 július 22-én, az *óbudai római katolikus egyházközség elnökének* választottak meg, amely tisztséget mai napig is megszaktítás nélkül betöltöttem. Az ugyancsak a kommunizmus alatt megalakult III. ker. Keresztény Társaskörnek első elnöke voltam, jelenleg tiszteletbeli tagja. Nyolc év óta vagyok a III. kerületi 1. számú iskolaszéknek az elnöke. A Vöröskereszt Egyesületnek III. kerületi fiókegyletét én alapítottam. Mindezen felül több jótékonyági egyletnek vagyok választmányi tagja.

Mihalovics Zsigmond

1889. október 20-án *Homokbödögén* (Veszprém megye) születtem. Szülőfalumat azonban azóta sem láttam, mert egyéves korom óta Szepezden, a Balaton partján nőttem fel. Középiskoláimat Győrött, Pozsonyban és Nagyszombatban végeztem, itt érettségiztem is. Theológiai tanulmányaimat mint az ősi Pázmáneum

növendéke a bécsi egyetem teológiai fakultásán végeztem.

1914 július 14-én szentelt pappá Bécsben boldogult *Fischer Colbrie* Ágoston kassai püspök, s még ez év őszén fővárosi hitoktató lettem. 1915 óta vagyok egyúttal a Hermina-zárda lelkésze. A háború alatt több hadikórházban és a Váci-úti rokkantiskolában működtem. 1918 szeptember 1-én a kőbányai főgimnáziumba nevezett ki, mint hittanárt a hercegprimás, a *kommün alatt a kőbányai templomban tanítottam a hittant*. 1919-ben az újonnan alakult herminamezői plébánia szervezésével bízott meg püspököm, amit be is végeztem. 1924-ben *iktattak be ugyanitt plébánossá* és azóta itt működöm.

1923 szeptemberében a Keresztény Községi Párt tagjaként kerültem be a közgyűlésbe. Tagja vagyok a szociálpolitikai és közjótékonyági, a közegészségügyi és köztisztasági, az állatkerti, valamint a Széchenyi-fürdőre felügyelő bizottságnak. Résztvettem a Széchenyi-fürdő nagyobbítási munkálataiban, mint az építést végrehajtó bizottság tagja. Az Állatkert fejlesztése, majd főképpen az alsórákosi rétek városrendezése és közművekkel, iskolával való ellátása körül dolgoztam. A halálsorompó elleni mozgalom egyik megindítója voltam.

További programom: Az *Andrássy-út meghosszabbítása*, az alsórákosi rétek szabályozása és közművekkel való ellátása, a halálsorompó-kérdés, illetve a ceglédi vonal megoldása, a Hajtsár-út és a leendő *Andrássy-út* metszetében szép új templom építése, a XIV. (zuglói) közigazgatási kerület mielőbbi megvalósítása.

Dr. Miklós Ferenc

1886-ban Budapesten született. Itt végezte gimnáziumi és egyetemi tanulmányait és ügyvédi oklevelet szerzett. Egyetemi hallgató korában a Szent Imre-kör elnöke volt, majd Huszár Károllyal és Haller Istvánnal tevékeny részt vett a keresztény szociális mozgalmak megindításában. Az Országos Keresztény Szociális Szövetség főjegyzője, majd főtitkára, hivatalos lapjának főszerkesztője, 1914-1924 között pedig Giesswein Sándor mellett ügyvezető elnöke lett. Sokat tevékenykedett a szövetkezetek alapítása körül. Az országban tizenkét hitelszövetkezetet alapított. Egyik alapítója és ügyésze a Pannónia Keresztény Fogyasztási Szövetkezetnek és az Első Keresztény Biztosító Intézetnek. Működést fejt ki a Keresztény Iparosok Országos Szövetkezetében is. Tagja több társadalmi egyesü-

letnek, vezetőségi tagja a Katolikus Népszövetségnek és cikkírója a katolikus sajtónak.

A főváros közgyűlésében a *Keresztény Községi Párt tagjaként* 1920 óta foglal helyet.

1869-ben Fehértemplomon születtem. Iskolaszéki tag vagyok, III. kerületi választmányi tag, majd több éven keresztül a választókat összeíró küldöttség elnöke voltam. A főváros törvényhatósági bizottságába 1926-ban hívtak be, ahol tagja vagyok a világitási bizottságnak és ennek munkájában tevékeny részt veszek. *Másodelnöke* vagyok a III. kerületi Demokrata Társaskörnek, *elnöke* a Művezetők Országos Szövetsége I. kerületének, s ezekben a minőségekben állandóan és sokat foglalkozom gazdasági ügyekkel.

Dr. Milotay István

1883 május 3-án született Nyírbátorban. Édesatyja, *Milotay Gábor* ügyvéd, édesanyja *Angyalossy Borbála* volt. A Milotayak régi magyar nemes református családja közeli rokonságban áll a Kőlcsey-családdal. Elemi iskoláit Nyírbátorban végezte, majd 1892-ben írták be szülei a nyíregyházi evangélikus főgimnázium első osztályába.

Már mint egész fiatal gimnazista kezdte meg az írás mesterségét. Legelső próbálkozásai természetesen lírai hangú szerelmes versei voltak. Általában már akkor, egész fiatal gyermek korában, megállapították tanárai a tehetséges és ambiciózus tanulórol, hogy *poétalélek*. Legkedvencebb stúdiuma a magyar történelem és a magyar irodalom volt. A huszadik század évfordulóján 1901-ben végezte el gimnáziumi tanulmányait. *Az érettségít jeles eredménnyel tette le. A gimnáziumi érettségi elvégzése után beiratkozott az ősi debreceni jogakadémiára.*

Mint jogász, kezdte meg politikai működését. Az alig húszéves, református Milotay István a legnehezebb helyen, a

liberális gondolkortól jgljesen átitatott „kjlvinistji Rómában állt a keresztény gondolat mellé, s~mint a debreceni ifjúság egyik __vezére, az úgynevezett ifjúságig nemzeti pártnak programjával „lépett „feT^liz Ifjúsági Kör elnök-választásán. Milotay pártja győzelmesen került ki a küzdelemből s az Ifjúsági úgynevezett Liberális Párt, amelynek eTnök jelölt je *Ba7kányi Kálmán*, az OMKE későbbi igazgatója volt, kjsőbb-ségben maradt. *A jogtudományi doktrátust* a kolozsvári egyetemen szerezte meg. Szigorlatait egyhangú kitüntetéssel tette le.

Doktori diplomával a kezében rokon-ságának nagy meglepetésére, mondhat-nánk megdöbbenésére, Budapestre vá-gyott valamelyik keresztény lap szerkesz-tőségébe. 1907-ben Nyíregyházáról cik-ket küldött be *Rákosi Jenőnek* a Buda-pesti Hirlap akkori főszerkesztőjének, írása rövidesen *mint vezércikk* jelent meg a lapban. Ez a sikere eredményezte *a Budapesti Hirlaphoz való meghívását*. Itteni működése eleinte a szerkesztőség belső embereinél, később a Budapesti Hirlap olvasóközönségénél is nagy fi-gyelmet keltett. Szépirodalmi és politikai dolgozatai közül a két folytatásban meg-jelent *Magyar elégia*, majd a *Magyar egység* című ragadta meg a közvélemény ligyelmét.

1913 őszén politikai nézeteltérések miatt kivált a Budapesti Hirlap szerkesz-tőségéből és megindította az *Új Nemze-dék* című politikai hetilapot, amelynek első száma *1913 december 23-én* jelent meg. Ebben a hetilapban megjelent írásai-nak bátor és céltudatos magyarsága, a külső és belső politikai kérdésekben el-foglalt eredeti álláspontja, a magyar ön-célúságnak magas színvonalú publicisz-tikai szolgálata, a hetilapnak kivételes te-kintélyt kölcsönzött. Lapjában küzdött a német szövetség szolgálai túlhajtása ellen is és élesen fordult szembe az idegen lel-kiségből táplálkozó Jászi-féle radikaliz-mussal. A modern publicisztika színvo-nalán ő fogalmazta meg és foglalta rend-

szerbe elsőnek a zsidókérdés társadalmi, politikai és gazdasági jelentőségét. Legeredetibb, legfontosabb és legmaradandóbb publicisztikai tevékenysége azonban a *magyar öncélúság* hirdetésében és ennek az elvnek világos kifejtésében állt. Azt hirdette, hogy a magyarságnak, ha mint ilyen élni és uralkodni akar, meg kell tanulnia, hogy sikerre csak úgy számíthat, ha a meddő pártpolitikai küzdelmek és harcok kikapcsolásával *autonóm egységgé* szervezkedik egész társadalmi, gazdasági, kulturális és magasabb szempontból vett politikai életében.

Az Új Nemzedék nimbuszát és népszerűségét azonban a Károlyi-forrádalom alatt szerezte meg, amikor a magyarságnak szinte egyetlen hangos tiltakozása volt a pacifista forradalmárokkal szemben. 1918 november 9-én, amikor a hazug jelszavaktól kábulatba ejtett magyar közvélemény túlnyomó része nem látta még teljes nagyságában és vigasztalan sötétségében az ország közeledő pusztulását, lélekbemarkoló és megrázó szavakkal követelte a *magyar határok megvédését*. Ebben az időben jelent meg egyik legismertebb cikke: „Hol bujdosik a magyar gyász?” Egy Budapestre vetődött kis székely cselédleány megható kesergését írja le Erdély elvesztésén. A *cserben hagyott nacionalizmusnak fájdalmas éneke* volt ez az írása, amelyet könnyes szemmel olvastak a magyar családok asztalánál azokban a sötét, kétségbeesett időkben. Károlyiék pacifista kormánya és a hátmögött álló radikális pártok vezérkara ijedten szemlélte Milotay bátor fellépését és a kis hetilap mindinkább növekvő tábort. 1919. évi február 11-én egy felfogadott terrorista tömeggel *feldúlták az Új Nemzedék szerkesztőségét*. Milotay azonban szembenézve a veszély-

lyel, tovább támatta Károlyiék működését, mígnem az 1919. március 19-én kitört bolszevizmus *menekülésre* nem kényszerítette.

A bolszevizmus bukása után visszatért Budapestre, ahol az ellenforradalmi szervezetek vezetői türelmetlenséggel várták. A magyar közvélemény nagy része benne látta azt a vezért, aki a kommunizmus és oláh megszállás által tönkretett és széjjeldarabolt nemzetet a nagy káoszból kivezeti. A Wesselényi Vívó Klub helyiségében megalakult *Keresztény Nemzeti Párt*, amelyik a Friedrich csoportból, az úgynevezett *Fehér Ház tagjaiból* és más keresztény ellenforradalmi csoportokból alakult, s amelyik mögött akkor az egész keresztény magyar közvélemény állt, egyhangú lelkesedéssel *neki ajánlotta fel a párt elnökségét*. Milotay azonban kitért a megtiszteltetés elől. Ő inkább tollal kívánta elsősorban is szolgálni nemzetét s így előbb mint *felelős, később mint főszerkesztő, élére állott a napilappá átalakított Új Nemzedéknek*, mely még 1918. őszén a Központi Sajtóvállalat tulajdonába ment át.

1919. szeptember 30-tól 1920. november 20-ig volt szerkesztője az Új Nemzedéknek, amelytől politikai ellentétek miatt a lap törzsmunkatársaival együtt megvált és *megalapította a Magyarország című politikai napilapot*, amelynek *felelős szerkesztője* lett. A lap első száma *1920. december 15-én* jelent meg.

1920. június 15-én az oláh megszállás alól felszabadult *Debrecen I. kerülete*, még mint az Új Nemzedék felelős szerkesztőjét, nagy többséggel *nemzetgyűlési képviselőnek* választotta meg. 1921. február 21-én a kormány programja feletti vitában vett részt, amelyben a területi integritás érdekében a keresztény és nemzeti egység megteremtését sürgette. Utolsó beszédét a képviselőházban 1922.

január 21-én mondotta. Ebben a kis-antant céljainak ismertetésével foglalkozva, történelmi adatok és példák erejével a legitimizmus és a függetlenségi gondolat politikai összefüggését mutatta ki. Az 1922 június 1-én megtartott második nemzetgyűlési választáson Györki Imre dr. szociáldemokrata jelölttel szemben *kisebbségben maradt*.

Milotay István eddigi életének legmaradandóbb és legértékesebb tevékenységét nem mint képviselő, hanem *mint publicista* fejtette ki, a Magyarság megalapításával, annak magasnívójú szerkesztésével s ebben a lapban megjelent közfigyelmet keltő cikkeivel.

Cikkeinek egész sorozatával mutatott reá az egyenlőtlen vagyongosztlásból származó szociális bajokra, hirdette a nemzeti demokratikus birtok- és gazdasági politika inaugurálásának, ezek között elsősorban a magyar földművesnép földhözjuttatásának szükségességét. Az 1924-ben megjelent „*Tíz esztendő*” című könyve mindenütt élénk figyelmet keltett s még az ellentétes világnézetű sajtó is elismerte Milotay írásainak tárgyilagos magas nívóját s feltétlen tudományos értékét.

Milotay Istvánnak, a Magyarság 1929. évi március hó 17-én megjelent, élénk feltűnést keltett „*Két út*” című vezércikke páratlanul érdekes nagy vitát indított el. Ebben a cikkében hitvallást tett a demokratikus birtok- és gazdasági reformok szüksége mellett, másrészt azt hangoztatta, hogy a nagy magyar latifundiumok urai nincsenek feladatuk magaslatán. Cikkére Pallavicini György örgróf válaszolt éles hangon az *Újság* hasábjain. Milotay a Magyarság április 4-iki számában felelt Pallavicini Györgynek ugyanolyan önérzetesen, mint később Széchenyi György grófnak. Erre a harcra azonban megmozdult a Magyarság olvasótábor. 1929 május 11-re a Magyarság szerkesztősége olvasóit vacsorára hívta

össze. Buday Gyula dr. egyetemi tanár itt azt az indítványt tette, hogy a Magyarság előfizetői alakítsanak *országos társadalmi egyesületet*, amely a keresztény szolidaritás és a nemzeti gondolat alapján szoros szervezetbe tömöríti azt a tábort, amely a Magyarságot olvassa és Milotay Istvánt ismeri el szellemi vezérének. Megfelelő előkészítés után így alakult meg 1929 december 29-én a *Magyarság Szövetség*.

Milotay István, hogy a régóta lelke mélyén szunnyadó demokratikus nagy reformgondolatait konkrétebb formában hozhassa lapjának nyilvánossága elé, elhatározta, hogy az országban hoszszabb *kutatóútra* indul, s a magyar néppel való közvetlen érintkezéssel és a viszonyoknak a helyszínen való tanulmányozásával állapítja meg a magyar nép gazdasági, társadalmi és politikai helyzetét. Ennek a kutató munkának volt az eredménye az „*Ismeretlen ország*” című cikksorozata. Milotay ezzel annak az evolúciónak állt élére, amely az *agrár nemzeti demokrácia* útján és ennek segítségével akarja a modern, boldogabb Magyarországot megteremteni, s mindezeket túl a történelmi Magyarországot a régi hatáiraival visszaállítani.

1930 március 1-én jelent meg „*A függetlenség árnyékában*” című könyve. Ebben a kötetben az utolsó öt évben megjelent cikkeit gyűjtötte egybe, belső egységük szerint négy nagy fejezetbe csoportosítva azokat. A nemzeti közvélemény és a napisajtó ugyanazzal a tetszéssel és elismeréssel fogadta ezt a munkáját is, mint a „*Tíz esztendő*”-t. Azt igazolja ez a tény, hogy Milotay István cikkei nem a napi események pusztá informálói, hanem olyan gazdaság- és társadalompolitikai tanulmányok, amelyek a nagy történelmi változásokat készítik elő s amelyeknek megőrzésére az újság nyilvánossága sem elegendő.

N. B.

Munkácsy Gyula

1871-ben Szegeden születtem. Lakatosmester voltam, most tűzhelygyáros vagyok. Külföldön több évig végeztem tanulmányokat tudásom és szakmám fejlesztése érdekében. Üzemem több mint három évtizede áll fenn. A takaréktűzhelygyártás terén sok újítást hoztam, több új típusú és szerkezetű tűzhelyet találtam fel. Az 1904. évi országos pályázaton ötvennégy pályázó közül a kormány által kitűzött *első pályadíjat* nyertem el. Több kiállításon arany- és ezüstéremmel, díszoklevéllel tüntettek ki.

Gyáramból másfél éve kiléptem, amelyet azóta fiaim vezetnek, nagy szaktudással, sok elismerést szerezve. A Budapesti Kisipari Hitelintézet Részvénytársaságnak alapítása óta választmányi, igazgatósági és végrehajtóbizottsági tagja vagyok. Évtizedekig voltam választmányi tagja a Budapesti Egyesült Lakatos, stb. Ipartestületnek, valamint tagja több szociális és népjóléti intézménynek. Helyet

foglalok a Budapest székesfőváros tanoncoktatására felügyelő bizottságban és az iskolaszékben. Ezenfelül hites törvényeszéki állandó szakértőként szerepelek.

Évek óta résztveszek a VII. kerület keresztény társadalmi és politikai mozgalmában, s a főváros közgyűlésén a Keresztény Községi Párt tagjaként foglalok helyet.

Müller Antal

Sok keserves vicinálismegálló mellett kellett eldöcögnyöm, míg végre egy-egy gyorsvonati állomás is következett, s bizony nehéz, rögzös volt az út a városatyaságig-.

1883-ben születtem Mórton. Apámat nem ismertem, anyám 6 éves koromban halt¹ el. Szerény keretek között neveltek nagyszüleim Csókakön, honnét a hat elemi elvégzése után 1897-ben kerültem fel Pestre a *szabómesterséget kitani*

Felszabadulva, mint 17 éves ifjú, kész ambícióval, máris beléptem az Országos

Központi Katolikus Legényegyletbe, hol nemcsak iskolai tanulmányaimban, de főleg keresztény erkölcsi meggyőződésben erősödtem. Közben elvégeztem a fővárosi iparrajziskola kétéves szaktanfolyamát és a technológiát.

A keresztényszocialista szakszervezetben *10 évig vezetőként működtem.* Majd 1919-ben többedmagammal megalakítottam és megszerveztem 18 helybeli szakosztállyal és 32 vidéki csoporttal a *Keresztény Iparosok Országos Szövetségét*, melynek nyolc évig főtitkára voltam, két éve pedig *ügyvezető elnöke* vagyok.

Létesítettem 11 szakipari szövetkezetet, köztük az 120,0 taglétszámmal rendelkező Keresztény Szabóiparosok Szövetkezetét, melynek nyolc éve *ügyvezető igazgatója* vagyok. Mint *kereskedelmi tanácsos* 1921 óta a statisztikai értékmegállapító bizottságnak tagja, az IOKSz-nak a kereskedelmi miniszter által kinevezett igazgatósági tagja, a Kereskedelmi és Iparkamarának kilenc éve levelező tagja, „Az Ipar” című időszakos lapnak főszerkesztője, az ipartestületnek és számtalan ipari szervezetnek vezetőségi tagja, az iskolaszékeknek, kereskedelmi és iparostanonciskoláknak felügyelőbizottsági tagja, az országgyűlésnek pedig *pótképviselője* vagyok.

Ötévig voltam *elnöke* a Keresztény Szocialista Párt XVIII. választókerületének s így kerültem *1920-ban először*, majd *1925-ben másodsor* a törvényhatóságba, hol a közgazdasági, a városgazdasági és a köztisztasági bizottságokban működöm, s főleg az ipari érdekekkel összefüggő kérdésekkel foglalkozom.

Nagy Andor

1866-ban Buzitán (Abaujtona megye) születtem. Az Országos Gazdasági Bank Rt. alelnök-vezérigazgatója vagyok. Gimnáziumot és kereskedelmi iskolát végeztem. Mint tőzsdetanácsos a tőzsde igazgatóságának és elnökségének tagja vagyok, ezenfelül elnöke a Magyar Gabona- és Terménybizományosok Egyesületének, alelnöke a Nyomorék Gyermekek Országos Egyesületének és alelnöke a Görög-Magyar Kamarának, egyik alapítója az Erzsébet Népakadémiának.

A főváros törvényhatósági bizottságának *1906 óta* vagyok a tagja, újabban az *Egységes Községi Polgári Párt* tagjaként. A közgazdasági és közjótékonyági bizottságokban működöm.

A Lipótvárosban megalapítottam a Demokratapártot, amelynek éveken át elnöke voltam és a polgárság érdekeiért mindig síkra szállottam. A koalíció alatt az erdélyi Szentegyházsfalván hivatalos

jelöltje voltam a Kossuth-pártnak, de kisebbségben maradtam.

Irodalmilag is működöm, különösen gazdaságpolitikai téren.

Nagy Antal

Születtem 1880 szeptember 12-én Sárosvárott. Bútorgyáros, iparművészeti lakásberendező vagyok. Két középiskola elvégzése után az asztalosipari pályára léptem. A tanoncévek letelte után ipari ismereteimet hazai elsőrangú üzemekben, majd külföldön gyarapítottam, az elméleti tanulmányokat pedig magánúton szorgalmaztam. 1906-ban önállósítottam magam.

Önállóságom után néhány évre a Budapesti Asztalos Ipartestületben *előljárósági tagnak* választottak meg, utóbb *penztárnoka*, később *ügyvezető-alelnöke*, majd *elnöke* lettem testületemnek. Evekkel ez előtt az Asztalosmesterek Országos Szövetsége szintén *elnökének* választott meg. Több ipari érdekképviseletnek és gazda-

sági szervnek vagyok vezetőségi tagja. Ezen tisztségekben az iparosság gazdasági kérdéseivel foglalkozva, igyekszem annak javát és boldogulását elősegíteni. Iparostársaim a Kereskedelmi és Iparkamara tagjává választottak, s a Kereskedelmi és Iparkamara ajánlott az ipari érdekképviseltek részéről a városi bizottsági tagságra. Ez alapon történt a Kormányzó úr Őfőméltósága által a kinevezésem.

*Kitüntetések*et iparostársaim kitüntető bizalma és elismerése mellett ipari munkáimért nyertem, amelyek állami, iparművészeti, bel- és külföldi kiállítási díszoklevelek és érmek.

1925 óta foglalom helyet a főváros törvényhatósági bizottságában, mint az Egyesült Községi Polgári Párt tagja. A közgazdasági bizottságban működöm.

Mint bizottsági tag az általános fővárosi és polgári érdekek mellett a *kisipar gazdasági érdekeit* igyekeztem szolgálni, amit a közmunkák arányos elosztásával, a kisipari hitelezés kibővítésével, a túltengő városi üzemek leépítésével, tanoncotthonok, internátusok és kisipari műhelytelepek létesítésével vélek elérni és ezekben a kérdésekben úgy a bizottsági üléseken, mint a közgyűlésen több ízben felszóltam.

További programom: Gazdasági téren mindazokat a kérdéseket előmozdítani és megvalósítani, amelyek a főváros polgárainak érdekeit és az általános gazdasági jólét előmozdítását szolgálják.

Nagy Ferenc

Születtem Budapesten, 1884 január 30-án a Belvárosban. Tanulmányaim elvégzése után csakhamar egy szállítási vállalat vezetője lettem. 1910-ben a Belvárosban, Szarka uca 7 alatt ma is létező, nemzetközi szállítványozási vállalatot létesítettem. Tanulmányaim és szakismerteim fejlesztésére beutaztam egész Olasz-, Francia-, Német- és Lengyelországot, továbbá Belgiumot, Ausztriát és Jugoszláviát. Vállalatom a legszolidabb alapon végzi a legkényesebb bútorszállításokat, helyben, vidéken és külföldön; saját bútorkocsijaimmal bonyolítottam le több kiállítás műkincsanyagának szállítását (Róma, Velence, Monza, Firenze stb.).

Vasúti tarifa- és vámügyekben mint szakértő szerepelek, sok esetben hivatalos kiküldetésben, minisztériumi ankéteken mint vasúti tarifaszakértőt szólítottak fel több ízben véleményadásra.

1909-ben Nagytétény község Baross Gábor-telepén megalapítottam az ott ma is működő *Polgári Kört*, amelynek első elnöke lettem. Megszerveztem a telep lakókat, iskolát, postajáratot és világitást szereztem a telepnek, amely ezáltal gyors

fejlődésnek indult. A kör fennállásának húszéves jubileuma alkalmával erről a munkásságomról szép ünnepi formák között végbement *képleleplezéssel* emlékeztek meg.

1910-ben, ugyancsak a Belvárosban, kezdtem megszervezni a *Keresztény Polgári Pártot*, vállalva dolgoztam az akkori idők jó keresztény uraival, úgymint: *Szmrecsányi* Györggyel (elnök), báró *Kaas* Ivorral, *H all er* Istvánnal, *Huszár* Károllyal, *Sághy* Gyulával. Az eredmény büszkévé tett, mert a szervezett keresztények már akkor a községi választáson külön listával mentek szavazni. Már, annakidején láttuk, hogy a Belváros jó talaj. Nagy volt a keresztény összetartás, amely azt eredményezte, hogy az akkor más szellemenben működő, nagy szerepet játszó „Sas Kör” a Szabadelvű Polgári Párttal fogott össze ellenünk. A választásra megszervezett párt a választás után sem omlott össze. Helyiséget szereztem a számára és az *Szmrecsányi* György elnökletével tovább működött. És egyedül állva, címében is kifejezetten keresztény pártként, úttörőként dolgozott a keresztény eszme érdekében. Én ennek az első keresztény jelzésű és szellemű pártnak *fo'titkár-a* voltam.

A háború kitörése engem is a harc-térre szólított s azt mint szapor küzdöttem *végig*. Az orosz fronton: Przemysl, Ivangorod, Lublin, utána az olasz fronton *a piavei átkelés*. Katonai szolgálatom alatt több kitüntetésben részesültem.

A kömmün alatt *Szőke* Gyula dr., jelenlegi főrendiházi taggal és *Aubermann* Miklós dr., jelenlegi budaörsi plébános-sal megszerveztem az egyházközséget. Belvárosi papságunk részére gyűjtést is rendeztünk.

A román megszállás alatt a Ferenc József rakpart 27 alatt, a régi Néppárt helyiségében jöttünk össze; *Haller* István dr., *Friühwirth* Mátyás, *Gunda* Jenő dr., valamint *Salomváry* Jenő és a Keresztény Szocialista Párt részére dolgoztunk. A románok bevonulásuk alkalmá-

val minden berendezési tárgyunkat lefoglalták, nekem azonban sikerült a párt pénzt megmenteni és Frűhwirth Mátýás-hoz juttatni.

Ebben az időben – 1920-ban – először is a keresztény iparosokat szerveztem meg külön csoportba, amelyet később *Pekovics* vett át és én a Belvárosi Keresztény Szocialista Pártot alapítottam meg. Az alakuló gyűlést a molnáruccai Katolikus Kör helyiségében tartottuk meg elnöklésem alatt. Ez az alakuló ülés egy nagy pártot hozott össze. Később az Egyetem ucca 6 alá költöztünk. Ott végeztem barátaimmal a szervezési munkálatokat a képviselőválasztásra, amikor is *Friedrich* István lett a Belváros képviselője. Ugyanakkor pártom *engem is, jelölt és mint pótképviselőt* meg is választottak.

Résztvettem *Horthy Miklós Kormányzó úr öföméltóságának bevonulását előkészítő munkálatokban* és az ünnepségen is mint főrendező.

Keresztény Szociális Gazdasági Párttá alakult egyesületünk községi választás elé kerülvén, nagy energiával fogtam ismét hozzá a szervezéshez, amely munkánkat és összetartásunkat különös siker koronázta. A keresztény párt fölényesen győzött! Ekkor *engem is törvényhatósági taggá választottak*. Résztvettem a Nemzeti Ligának azon az értekezletén, amelyen a megválasztott törvényhatósági bizottsági tagok *Wolff* Károlyt jelölték a Keresztény Községi Párt elnökévé. Sikert az akkori nehéz lakásviszonyok dacára a Keresztény Községi Párt részére párhelyiséget szerezni a Királyi Pál ucca 11 alatt. A párt *háznaggyá* választott meg. Ezt a tisztséget még ma is viselem.

Résztvettem a vidéki választásokon is. Így *Vass* József miniszter úr választásán, Vasvárott és Sűmegén, mely alkalommal a szervezésben való közreműködésemért a miniszter úrtól elismerésben részesültem. Ugyanígy közreműködöttem *Ernst* Sándor dr. prelátus-kanonok úrnak Ipoly-sági megválasztásán is.

Jelenleg nemzetgyűlési pótképviselő vagyok, betöltöttem továbbá a Keresztény Községi Párt intézőbizottsági tagságát, a Belvárosi Keresztény Községi Párt társelnöki tiszttét, a Sas Kör igazgatósági tagságát, az egyházközség tanácstagságát, a IV. kerületi Horthy Miklós leventeegyesület elnöki pozícióját, a IV. kerületi adófelszólamlási bizottsági tagságot, a kereskedelmi iskolai tanácsi tagságot stb.

Mint a *Budapesti Torna Club dísztagja*, nagy szeretettel karolom fel a sportot, mert abban látom a jövő nemzedék erejét. Ezért örömmel vállaltam a *Magyar Cserkész Szövetség* által felajánlott tiszteletbeli tagságot is, úgyszintén mint a *Budapesti Sport Egyesület* alapító tagja készséggel vagyok az egyesület segítségére. A IV. Levente Egyesületben elnöki minőségben kifejtett tevékenységemért *Sipőcz* Jenő dr. polgármester úrtól elismerőlevelet kaptam és a B. S. E. díszplakettel tüntetett ki.

Főleg a kereskedelem és az ipar terén, valamint közgazdasági téren fejtek ki tevékenységet. Nagy előszeretettel foglalkozom szervezési munkálatokkal, amely tevékenységemért pártom elnöke, *Wolff* Károly több ízben intézett hozzám szerettetteljes, baráti hangú *elismerőlevelet*. Különösen *kisemberek kenyérhez juttatását ambicionálom*.

Mint törvényhatósági bizottsági tag a városgazdasági, a közzgazdasági, az egészségügyi, a közzvágóhídi és a Vásárpénztárra felügyelő bizottságban működöm.

*

Nagy Ferenc mindenféle más elfoglaltságán kívül vezére a *Kemény Legények* társaságának. Arról, hogy tulajdonképpen kik is a *Kemény Legények* és hogy *Nagy* Ferenc milyen szerepet tölt be köztük, az *Új Budapest* 1930 január 25-i számában a többi közt a következőképpen emlékezett meg: „Az egyik Rákóczi úti vendéglőben kedves, érdekes asztaltársaság gyűl össze minden hétfőn este. Nem mindennapi' asztaltársaság a Debrecen étterem hétfőesti vacsorázó gyülekezete,

nem sportegylet, nem temetkezési csoport, nem ugyanazon foglalkozási ághoz tartozó latéinerek összejövele, hanem városzerte híres és nevezetes egyesülés, amelynek fénye napról-napra nő.

A Kemény Legények társasága ez a hétfői vacsorázó társaság. Eredete valahol a messze ködös Óbudán vész el. Az óbudai, az eredeti Kemény Legények nagyon vidám fiúk voltak, főfoglalkozásuk minden szerdán este a nótázás és a „ciflizés” volt. Cifliztek borra, pirítósrá és hasonló nagyértékű dolgokra, nem volt ismeretlen előttük a bátyus vacsora sem, amikor minden tag – miniszteri tanácsostól segédhivatali igazgatóig és vissza – az asztal közepére tette, amit a szerető asszonyi kezek odahaza bepakoltak neki. Külön rabonbánjuk is volt és ennek az illusztris társaságnak volt tagja Nagy Ferenc is.

Az ő közismert szervezőképessége, páratlan agilitása néhány év alatt az egyszerű, alig tizenhat tagot számláló óbudai kis asztaltársaságból jelentős potentátumot faragot nemcsak a Debrecen asztalai mellett, hanem a városházán is. Tudni kell ugyanis, hogy Nagy Ferenc legszemélyesebb ügye a Kemény Legények társasága. Az a szerencsés ember, aki alKemény Legények társasága tagjának nevezheti magát, feltétlenül és *ellentmondás nélkül engedelmességgel tartozik a vezérnek*: csak az ő külön engedelme alapján távozhat el az éjfélti órákban szerető családjá körébe és csak előzetes bejelentés alapján hozhat vendéget, akiből esetleg új tag lesz a hétfő esti vacsorákra.

A Kemény Legényeknek alapszabályuk, hivatalos szervezetük, alkotmányos életük természetszerűen nincs, nem is lehet, de ha a Kemény Legényeknek vannak esetleg különféle dolgokról különféle nézetük, abban valamennyien megegyeznek, hogy *Nagy Ferit vezérüknek elismerik*. Koronázatlan fejedelem ő és ha a Kemény Legények bármelyik tagját hétfőn éjszaka az elfogyasztott bőséges vacsora után amúgy is zavaros álmából felébresz-

tik, megkérdezendő, ki a Kemény Legények koronázatlan fejedelme: a társaságnak mintegy százra tehető legitimált tagja habozás nélkül rávágná a bűvös nevet: *Nagy Feri!*”

Nagy Ferenc kétségtelenül igen népszerű tagja a főváros közgyűlésének. Nemcsak abszolút jószándékú és készséges, hanem őszinte jóbarát is. Ami azonban a legfőbb jellemzője és amit kétségtelenül a közgyűlés valamennyi tagja elismer róla, az a *páratlan szervező erő és szívós kitartás*, amellyel a városházán majdnem az összes tisztviselőválasztásokat rendezte és adminisztrálta. Ha valakinek a választása alkalmával Nagy Ferenc a segítségére sietett, annak *nyert ügye* volt, megválasztása szinte száz százalékig bizonyossá vált, mert Nagy Ferenc, ez az örökké vidám, mosolygós, jókedvű és bohémlelkű ember addig nem nyugodott, amíg sorra fel nem vonultatta pártjának tagjait a szavazó urnához és azokat jelöltje érdekében le nem szavaztatta. Ilyenkor fáradtságot nem ismer, küzd, hadakozik a jelölt érdekében, igénybeveszi a meggyőzés minden ékeszőlő fegyverét, napokon át nem pihen, lőt-fut, agítál, amint ő mondaná: „meggyúr”, végül is a jelölt az általa előkészített útvonalon diadalmasan bevonul abba a pozícióba, amelybe Nagy Ferenc, illetve, amint őt a közgyűlésen általánosságban nevezik, *Nagy Feri* segítsége nélkül talán sohasem juthatott volna be.

Nagy István

Született 1873-ben, Budapesten. Építész és építőmester. 1920-ban került be a főváros törvényhatósági bizottságába a *Keresztény Községi Párt* tagjaként. Főként az építési bizottságokban és albizottságokban működik.

Dr. Nagy Vince

Szatmárnémetiben, 1886-ban születtem. Egyetemi tanulmányaimat Budapesten és Kolozsvárott végeztem, ügyvédi vizsgát Budapesten tettem. Itt nyitottam meg első ügyvédi irodámat, majd néhány év múlva visszakerültem szülővárosomba. Szatmár városa 1916-ban egy időközi választáson pártonkívüli függetlenségi programmal, nagy többséggel, *országgyűlési képviselőjévé* választott.

A háború alatt *önként* állottam be katonának és mint honvédhadapród mindaddig a harctéren teljesítettem szolgálót, míg súlyos betegséggel haza nem kellett jönnöm. Az országgyűlésben főként a magyar csapatok nagyobb kímélését, valamint a rokkantokról, hadiözvegyekről és árvákról való méltányosabb és hathatósabb gondoskodást sürgettem, továbbá az általános titkos választójogot és egy igazságosabb földbirtokreformot követeltem. 1917-ben a képviselőház jegyzőjévé választott meg.

Az októberi forradalom nem talált itt

hon, mert az időben a harctéren szerzett betegségem gyógyítása végett Svájcban, *Davosban* tartózkodtam. Svájci tartózkodásom alatt az ottani tekintélyesebb lapokba több cikket írtam a hódítás és a hadikárpótlás nélküli béke szükségéről és *Magyarország területi integritása érdekében*.

1918 november közepén tértem vissza Svájból, hogy elfoglaljam a minisztertanács által a távollétemben rám ruházott *államtitkári* állást, majd pedig egy hónap múlva, *Batthyány* Tivadar gróf távozása után, *belügyminiszterré* neveztek ki. Mint *t* belügyminiszter állandóan sürgettem a kormány hozzájárulását *Kun* Béla és bolsevista agitátortársainak letartóztatásához.

A kommün kitörése után visszavonultam szülővárosomba, Szatmárra, ahol alig egy hónap múlva bekövetkezett a román megszállás. A románok néhány hónapig szabadon hagytak, de amidőn megtudták, hogy a város és a megye zaklatott magyar polgársága a kényszerhelyzet miatt mind tömegesebben fordul hozzám és hogy *értük a Szatmárot megjelent antant-misszióknál szóval és írásban több ízben interveniáltam és e vidéknek ellenséges megszállása, valamint Romániához való csatolása ellen a lakosság nevében ismételten tiltakoztam*, a románok letartóztatnak és kilenc hónapon át Fogarason, majd Zsibón fogságban tartottak. Kiszabadulásom után Szatmárott éltem, a közélet-től való teljes visszavonultságban.

1922 októberében repatriálással vissza-1; tértem Magyarországra és Budapesten ügyvédi irodát nyitottam, míg nemsokára, 1924 februárjában Debrecen város harmadik választókerülete nagy többséggel nemzetgyűlési képviselőjévé választott. Az 1926. évi országgyűlési választásoknál kevés szóval kisebbségben maradtam a kormány jelöltjével szemben, a nyílt szavazással választó Orosházán.

Az országos függetlenségi Kossuth-

pártnak *ügyvezető-elnöke* vagyok és ebben a minőségben erős szervező munkát folytatok, főként az alföldi vármegyék régi függetlenségi kerületeiben.

Budapest törvényhatóságának az 1926. évi választásokon lettem tagja, mint a Kossuth-párt vezetője, az ellenzéki blokk listáján.

Nessi Gyula

Budapesten, 1864 május 16-án születtem régi patricius családból. Középiskoláimat Budapesten végeztem, majd a nagyatyám által 1824-ben alapított kéményseprővállalat vezetését vettem át. Később saját munkakerületet nyerve, kéményseprőmester lettem.

Ifjúkoromban kezdtem a közügyekkel foglalkozni. A kerületem iskolaszéki, kerületi választmányi taggá, majd *h. városbíróvá* választott. Egyben tagja lettem a különféle kerületi jótékonyági egyesületeknek.

1900 óta vagyok tagja a főváros törvényhatósági bizottságának s mint ilyen, a közlekedési, az egészségügyi, a kórházi, a köztemetői, a köztisztasági bizottságokban, továbbá a központi választmányban,

a szavazatszedő küldöttségben, a számadásokat felülvizsgáló bizottságban működtem. *Elnöke* vagyok a VII. kerületi adófelszólamlási bizottságnak, valamint a Budapesti Kéményseprő Ipartestületnek, *társelnöke* a VII. kerületi Erzsébetvárosi Körnek, *tagja* több részvénytársaság igazgatóságának és felügyelőbizottságáinak.

Az 1926 decembeti képviselőválasztásokon a pesti északi kerület egységespárti programmal *pótképviselővé* választott.

Erdemeim elismerésül 1926-ban a *kormány főtanácsosi* címet kaptam.

Dr. Németh Béla

1873-ban Nagyszentmiklóson (Torontál megye) születtem. A gimnáziumot a temesvári piaristák rendházában, jogi tanulmányaimat Budapesten végeztem. Tanulmányutakon bejártam egész Európát. Már tizenkilencéves koromban *gyorsírás-tanári* oklevelet kaptam a híres Markovits-Luther bizottságtól. Mint gyorsíró még gimnazista koromban ismerkedtem meg *Eötvös Károllyal*, a hírneves politikussal és védővel a temesvári Lottó-per alkalmával. Az érettségi letétele után *beleptem Eötvös Károly irodájába*, ahol ti-

zennégý évet töltöttem, mely idő alatt Eötvös Károlynak és nagy kortársainak beszédeit is gyorsírtam. Kezdetben bűnügyi védelemmel foglalkoztam, később külföldi tanulmányaim hatása alatt polgári joggyakorlatot folytattam.

1907-ben német tőke bevonásával megteremttem az alapját a legnagyobb magyar konzervipari vállalatnak, az *Óceán* konzervgyárnak, amelyet fivéremmel, *Németh* Benő dr.-ral együtt fejlesztettünk nagygyá. Ketten alapítottuk a *Magyar Konzerv gyárosok Országos Szövetségét*, melynek 1919 óta *elnöke* vagyok. A modern magyar konzervipar megteremtése érdekében közel hatvan külföldi konzervgyárat és sok konzervgépipari gyárat tanulmányoztam és tapasztalataimat ennek a legfontosabb mezőgazdasági iparnak fejlesztésére fordítottam.

1920-ban a *Háztulajdonosok Országos Szövetsége elnökévé* választott.

Érdemeim elismerésül 1924-ben a *kormány főtanácsosi* címmel tüntettek ki.

A főváros törvényhatósági bizottságának keretében tagja vagyok a jogügyi és a pénzügyi bizottságnak, továbbá a közéletmezési bizottságnak.

Mint a Háztulajdonosok Országos Szövetségének elnöke, a magántulajdon védelme és a gazdasági konszolidáció érdekében munkálkodom. Mint a Párizsban székelő Háztulajdonosok Nemzetközi Uniója végrehajtó- és pénzügyi bizottságának tagja, az európai államok polgárságának vezetőivel kontaktusban vagyok, s igyekszem megfelelő *jelvilágosító munkát kifejezni Magyarországnak érdekében*, úgy szóban, mint írásban, az összes külföldi államokban. Mint *Larmeroux* francia elnök bizalmas munkatársa, a háztulajdonosok gazdasági ügyeinek kiépítésén és a hitelügy új alapokon való nemzetközi megoldásán dolgozom.

Az *Egységes Községi Polgári Párt* tagja vagyok, egyben pedig a pártnak lakásügyi, építési, városfejlesztési és idegenforgalmi előadója.

Németh János

1884 február 19-én *Csonoplyán* (Bácsbodrog megyében) születtem. A cipész-, illetve a cipőfelsőrészkesztő mesterséget tanultam. 1900 óta szerepelek a munkásmozgalomban. 1901-ben a cipézmunkások I. számú csoportjának vezetőségi tagja, 1904 óta a II. közigazgatási kerület szociáldemokrata pártszervezetének *elnöke*, 1908-ban a cipőfelsőrészkesztők szakegyesületének *elnöke* lettem. 1908-ban a szakszervezetek ellen indított perben fölmentettek ugyan, de a szakegyesület elnöki tisztségéről kénytelen voltam lemondani és *kisiparos lettem*. A főváros törvényhatósági bizottságának keretében a közgazdasági és a laktanyákra felügyelő bizottságnak vagyok a tagja és *kisiparos-ügyekben* szoktam felszólalni.

Nits Márton

1868-ban Krasznán (Szilágy megye) születtem. Sütémény- és kenyérgyáros vagyok, harminc esztendeje mint önálló nagyiparos működöm Budapesten. Én voltam egyik *alapítója és elnöke a Budapesti Sütőiparosok Körének* (sütőkaszinó): Ez az egyetlen iparoskaszinó nemcsak Budapesten, hanem az egész országban. Addig ugyanis a szakmabeli iparosság csak kávéházban, vendéglőben stb. helyeken jött össze, szükség volt tehát olyan helyre, ahol munkájuk végeztével zavartalanul összetalálkozhattak, szórakozhattak s képezheték magukat. Amikor a kör elnökségétől visszavonultam, a kör tagjai *arcképemet is megfestették* és számomra igen emlékezetes búcsúünnepséget rendeztek. Egy évtizedig *alelnöke* voltam az ipartestületnek.

1926 óta vagyok tagja a főváros közgyűlésének. A munkaügyi és szociálpolitikai bizottságban foglalok helyet.

Fiam, aki külföldön végezte tanulmányait, szintén az én mesterségemet fogja folytatni. Pékiparos lesz.

Dr. Orova Zsigmond

Óbudán, 1882-ben születtem. A gimnáziumot és az egyetemet Budapesten végeztem. Itt szereztem jogi doktorátust és ügyvédi oklevelet. Első közéleti szereplésem 22 éves koromban volt, amikor az iskolaszéki választásoknál jelöltek: nem vállalhattam a jelöltséget, mert nem volt meg a passzív választójoghoz szükséges 24 éves korhatár. Várom kellett tehát. *24 éves korban lettem kerületi választmányi tag*, 25 éves korban iskolaszéki tag. 30 éves korban törvényhatósági póttag lettem. Mint ilyen a kerületi értekezlet jegyzője voltam.

A háború alatt katonatiszti ruhában interpelláltam az iskoláknak katonai kórházak által való elfoglalása miatt és sürgettem az épületek visszaadását. Ezért hadtestparancsnoki kihallgatáson kellett igazolnom magamat, de baj nem lett belőle.

A háború utáni első ciklusban nem vállaltam mandátumot. *Az óbudai demokrata párt elnöke* voltam. A második ciklusban a külső lipótvárosi kerületben lettem első póttag, de még behívásom előtt átléptem az *Egységes Községi Párt-*

ba. Az első disszidens demokrata voltam. Az óbudai Egységes Párthoz tartozom, annak szervezésében dolgoztam és dolgozom.

A közgyűlésen és a pártértekezleteken kizárólag a III. kerület ügyeivel törődöm, mert ez van a leginkább elhanyagolt állapotban és ennek van szüksége támogatókra.

Az óbudai izraelita hitközségnek ismételtén megválasztott *alelnöke* vagyok, ebben a tisztségemben megcsináltam a hitközségnek az új alkotmányát. *Tagja* vagyok a fiatalokruak felügyelő hatóságának, igazságügyminiszteri kinevezés alapján. A felekezeti sajtóban és a *Budai Napló*-ban zsidó közjogi és városi érdekű cikkeket szoktam írni.

A főváros közgyűlésének *másodszor* vagyok tagja, kitüntetésem nincsenek, nem is kértém soha.

Óbudai vagyok, Óbudáért élek, dolgozom, másra nem vágyom.

Ortvai R ez s ő

Amíg városatya lettem . . . Mindenekelőtt megszülettem és pedig – amit közéleti szereplőknek talán nehezebb beval-

laniuk, mint a hölgyeknek – 1878 március 31-én. Az első nehézségen tehát, – amint mondani szokás – ezzel túlestem. *Budapesti illetőségű*, magyar honpolgár vagyok. Az elemi iskolát Budapesten, főgimnáziumi tanulmányaimat a Szent Benedek-rend esztergomi intézetében végeztem el. Az érseki papneveldeből kerültem a *bécsi Pázmáneumba* és mint „pazmanita” végeztem el tanulmányaimat a bécsi egyetem teológiai fakultásán.

A Pázmáneum csodaszép kápolnájában szentelt pappá a Votiv-templom plébánosa: néhai *Marschall* segédpüspök 1901-ben. Akkoron a bécsi egyetem egyháztörténeti tanszékét nagyhirű, európai nevű férfiú: Dr. *Ehrhardt* Albert töltötte be, akit a würzburgi egyetemről hívtott meg a bécsi egyetem szenátusa.

Ehrhardt professzor szervezte meg itt az egyháztörténelmi szemináriumot, amelynek az Auguszteinum doktorizált tagjai voltak a hallgatói. A Pázmáneumból én voltam, akit a neves professzor abban az időben szemináriumába sorolt Pionius szmirnai presbiter vértanúságáról tartott többszöri előadásom révén és az egyetem jutalomdíjára is ajánlott, mialatt már Budapesten, mint *hitoktató* szolgáltam egyházunkat, 1905 március 15-éig.

Ezen a napon léptem a Szent István Bazilika kötelékébe nagyemlékű *Lollok Lénárd* lipótvárosi prépost-plébános meghívására, aki akkor szervezte meg a plébánia *harmadik káplánt állását* azzal a céllal, hogy a Bazilika számára hitszónoki állást fog szervezni és *Fischer-Colbrie* kassai püspök, volt pázmáneumi rektor ajánlatára engem kért a Bazilika számára boldogult *Vaszary* Kolos hercegprímástól. A mindenkitől áldott, jószágos Hercegprímás úr ő Eminenciája tényleg kinevezett *lipótvárosi káplánná* a *Bazilikához*, csakhogy egyúttal *Lollok Lénárdot* csakhamar esztergomi kano-nokká nevezvén ki, a hitszónoki állás szervezése abbamaradt és így mint lipótvárosi káplán töltöttem el 17 *esztendő*t

ugyanott, míg csak a *harctérre* nem szólított a hazafiúi kötelesség!

Itt járványkórházban szolgáltam, majd a 38. honvéd hadosztály kiképzőcsoportjához, azután az egészségügyi hadoszlophoz kerültem Galiciába. 1917-ben *ezred-lelkésze* lettem a 21. honvédezrednek. A hadosztály akkor „retablierung”-on volt Horvátországban. De a fiúmei kormányzó arra kérte fel *Molnár* Dezső divizionárius-altábornagyot, hogy a horvátok nyugtalankodásai miatt *küldjön egy tábori papot Fiúméba*, a terrorizált magyar lakosság felbátorítására. Itt ugyanis a magyar közönség nem is mert már az anyanyelvén beszélni nyilvános helyeken, mivel egyre-másra inzultálták őket a délszláv eszmének megnyert horvátok. Fiúméban rendet is teremtettem, de csakhamar kiemelt bennünket Horvátországból a roszszul informált honvédelmi minisztérium.

A Hét község fensíkjára kellett felvonulnia az egész divíziónak, ahol az akkor még nálunk ismeretlen rádió segítségével minden parancsunkat lehallgatta az olasz hadvezetőség.

A Károlyi és a bolsevista forradalomra következő keresztény irányzat alatt a lipótvárosi keresztény párt *nemzetgyűlési képviselőjelöltnek* léptetett fel. Szavazatok dolgában előnyben voltam *Sándor* Pállal szemben, de ez volt az első titkos szavazás! Az emberek nem ismerték még a szavazás módját és *nyíltan foglaltak állást mellettem*. Ezzel a titkosságot szegték meg, ami miatt rengeteg sok szavazat érvénytelenné vált.

Mindazonáltal kétszer küldött be a közönség bizalma a törvényhatósági bizottságba. A közgyűlés 1928-ban a *Regnum Marianum plébánosává*, 1929 február 6-án *lipótvárosi plébánossá* választott meg. Mint ilyen, a székesfőváros szemefényének, a *Szent István Bazilikának* vagyok a *plébánosa* és arra törekszem, hogy minden pártállástól eltekintve, bármely állású hívemnek jóságos lekipásztora legyek! Számomra megszűnt a katolikusok közti politikai nézetkülönség, valamennyi hívemet a magaménak tartom és egyformán

szeretem, bármely párthoz tartozzék is, ha katolikus hitét megbecsüli.

A helyzet kívánta meg, hogy mint városlátogató a közönség, főleg *híveim szociális ügyeit* intézgessem. Ezen a téren ma annyi tennivalója van a városatyának – kivált, ha pap, – hogy alig marad ideje a maga számára.

Padányi Andor

1874 november 14-én Tárnokon (Fejér megye) születtem. Középiskolai tanulmányaimat Győrött és Székesfehérvárott végeztem, egyetemi tanulmányaimat Budapesten s ezek befejezése után a nagy-szebeni állami főgimnáziumban nyertem tanári alkalmazást.

Innen a *tanügyközigazgatási pályára* tértem át, s 1903-ban *kir. segédtanfelügyelővé* neveztetvén ki, másfél évig Szepes vármegyében működtem. Azután a szolgálat érdekében Budapestre helyeztek át, a székesfőváros *kir. tanfelügyelőségé*hez.

1910-ben *Tolna vármegye tanfelügyelőjévé* nevezett ki a miniszter, ahonnan hadiszolgálatban megrendült egészségi állapotom miatt Esztergomba való áthelyezésemet kértem. Itt csak rövid ideig maradhattam, mert már 1921 szeptembe-

rétől Pest, vármegye királyi tanfelügyelői hivatalának a vezetését bízta reám miniszterem, s érdemeim elismeréséül a Kormányzó az V. fizetési osztály jellegével tüntetett ki.

1928 július 1-től, ismét a szolgálat érdekére utalva, a székesfőváros kir. tanfelügyelői hivatal élére állított a miniszter, s ebben a minőségben kerültem a törvényhatósági bizottság tagjai sorába.

Pakányi Ferenc

1869-ben Maglódon (Pest megye) születtem.

Régi iparoscsaládból származom, amelyben tradíció volt, hogy a fiúgyermeknek az apjuk mesterségét kell folytatni. Természetes, hogy atyám, aki a családban az utolsó céhmester volt, mind a két fiát a saját mesterségére, a mészárosiparra tanította.

Atyám tizennyolc éves koromban nagykorúsított, s ugyanabban az évben kértem és kaptam a X. kerületben, Kőbányán iparendélyt a mészárosipar gyakorlására. Az iparendélyt 1914 november 1-én adtam vissza, mert súlyos betegségem meggátolt abban, hogy a sok munkával és fáradtsággal megalapozott üzletemet tovább vezessem.

Budán több mint harminc éve foglalkozom közügyekkel, s a Szabad Polgári Párt szervezetében igyekeztem szolgálni a fővárost és polgártársaimat. Huszonhat év óta vagyok tagja az adófelszámolási bizottságnak. Szívesen tettem eleget Ripka Ferenc akkori gázgyári vezérigazgató kérésének, hogy a vezetése alatt működő Klotild Szeretetház Egyesületben a gondnoki tisztet elvállaljam. Itt dolgozom legszívesebben, mert az árva magyar fiúknak dolgozom.

Az 1920. évi községi választások alkalmával a Keresztény Községi Párt listáján kerültem be a székesfőváros törvényhatósági bizottságába. Több albizottságban működtem s különösen a közéleti bizottságban igyekszem szolgálatba állítani szerény gazdasági ismereteimet.

Csendes, zajtalan munkában telt el a multam és a jövőben sem vágyom másra.

Kitüntettek a Ferenc József-rend lovagkeresztjével és a Signum Laudissal.

Pakots József

A Maros partján, a Martinuzzi-kastély történelmi romjai között egy szőke, álmeledő arcú gyerek ödöngött naphosztet

szat. Talán hatéves sem volt még s a beomlott boltívek, a sötét pincék rejtelmes világa fantasztikus álmokat riasztott fel a lelkében. És csapongtak ezek az álmok, mint a kastély halk szárnyú denevérei, amelyeket a botorkáló gyermek felvert alvásukból. Kint aranyos napfény öntötte el a Maros ezüst szalagját, a zöld parti fűzest, a jegenyék csúcsát, az öreg Vashegy tar fejét, a borbereki szőlőhegyeket s mikor a gyermek kimászott a vár-pincék sötét labirintusaiból, hunyorogva, elvakultan nézett bele a vakító fényözönbe. Valahogy akkor születtek az ösztönös gyermeklélekben azok a történetek, amelyeknek sodra később az irodalom felé hajtotta. Ez a gyermek én voltam:

Alvincen születtem, *1877 március 22-én* s már *ott*, a kis falusi iskola padjaiban megtudtam, hogy milyen nevezetes hely az én szülőfalum. Ott ölték meg Castaldo emberei Martinuzzi Fráter Györgyöt s ott született báró Kemény Zsigmond. Nyolc éves voltam, amikor édesapám felolvastatta velem báró Eötvös *Karthausi*-ját. Alig értettem belőle valamit, de olvasnom kellett, mert apámnak ez volt a kedvenc könyve. Kilenc esztendősen fejjel *megszöktem hazulról*. Egy tanítómat, akit nagyon szerettem, a főszolgabíró kiüldözött állásából. Én iskolatáskámmal hátamon, nekiindultam a világnak, egész nap gyalogoltam és estére beállítottam *Nagyenyedre*, a tanfelügyelőhöz és panaszt tettem a tanító méltatlan üldözéséért. Másnap vonaton küldtek haza, de a tanító igazsága kiderült. Később, jogászkoromban, a sors furcsa játékaiból ezzel a főszolgabíróval *súlyos párbajt* vívtam. Íme, így indultam neki az életnek.

Déván végeztem a középiskolát. Álmodozások drága korszaka. Színhely a dévai vár, a bástyák, a Bethlen-udvar. *A legjelesebb diák voltam*. Önképzőköri elnök, akinek már versei, elbeszélései nyomtatásban is megjelentek *Petelei István* Erdélyi Híradójában és *Jókai* főszerkesztősége alatt megjelenő „Nemzet”

című nagy fővárosi napilapban. *Tanárnak készültem*, jogásznak iratkoztam be és rögtön munkatársra lettem a Nemzetnek. Ez külön vélemény. A régi Athenaeum-épületben a véletlen Jókai elé juttatta a kis falusi diákot.

— Mit keresel itt, fiam? – kérdezte.

— *Munkatárs akarok lenni*.

— Hát írtál-e már valamit valaha?

— *Hogyne!* – feleltem büszkén és már húztam is ki zsebemből a Nemzetben megjelent rémes hosszú elbeszéléseimet.

A nagy mesemondó-fejedelem mosolyogva nézte a tárcákat, aztán jóságosan érdeklődött irántam:

— Hova valósi vagy?

— *Alvinci!*

Etre rátette kezét fejemre és tréfásan mondta:

— *Kend az az alvinci?*

Aznap már *munkatársra is voltam a, Nemzetnek*.

Az indulás nagyszerű volt, de elromlott. *Belekerültem az egyetemi mozgalom*ba, szerkesztője lettem az Egyetemi Lapoknak, kezdtem közéletet élni. A tanulással baj lett. Az év végén megbuktam. Ez nagyon megrendített. Szegény özvegy anyám, mit szól majd ehhez? Hiszen én voltam a büszkesége, mindene. Egy nyári hajnalon egy ostoba golyót szalajtottam a szívemnek. Félrecsúszott, csak a tudómet fürta át. Félévig gondolkozhattam arról, milyen a túlvilág, amelybe egy kicsit már bepillantottam. Ezután megindult a keserves harc a kenyérért, álmokért. A *Hazánk, Magyarország* (Györffy Gyula lapja), a *Magyar Hírlap*, a *Pesti Hírlap* lettek újságírói állomásaim, írtam tárcákat, verseket, regényeket, színdarabokat és könyveim jelentek meg. Szép sorjában így: *Legényavatás* (elbeszélések), *A fiamhoz* (versek), *Egy karrier története* (regény), *Madame Napoleon* (regény), *A nyárádi kényúr* (regény), *Asszonyok rágalmazója* (elbeszélések), *Fejedelmi kaland* (regény), *Éjszaka* (regény), *A bolond ember* (legen-

dája (regény), Bódító akácok (elbeszélések), Hieroglif (regény), Mindenféle a folyosóról (politikai karcolatok), Magyar máglya (regény). Színdarabjaim: Kossuth (történelmi színmű), Tévelygő lelkek (dráma), A forradalmár (társadalmi színmű), Egy karrier története (szatirikus vígjáték). Ez utóbbi három darabomat a *Nemzeti Színház* mutatta be. Talán itt be is fejezhetném. De eszembe jut, hogy politikus vagyok. A politika mindig érdekelt. Ki az a vérbeli magyar, akit nem érdekel? Pláne, ha erdélyi is az ember. Mint újságíró sokáig parlamenti tudósító, cikkíró voltam. Az újságíró-páholyból néztem, figyeltem a törvényhozás termékét.

1919 szeptemberében aztán magával sodort az örvény.

Megalakítottuk a *liberális polgárpártot*. A Bristol különtermében jöttünk össze Előbb harmincan voltunk, később százan, százötvenen. Érintkezésbe léptünk a Lovászy-féle függetlenségi párttal. A kitűzött cél: *küzdelem a hirtelen támadt reakció ellen*. Lovászyék azonban más, kormányzati problémákkal voltak elfoglalva. Hírül vettük, hogy az EGISz helyiségeiben *Bárczy, Ugron, Sándor Pál, Zsolnay* megalakították a Nemzeti Szabadelvű Pártot. Ugyanakkor hazajött emigrációjából, hova a forradalom kényszerítette, *Vázsonyi Vilmos*. És néhány hét alatt a mi liberális polgárpártunkból, a Nemzeti Szabadelvű Pártból és a Demokrata Pártból alakult ki a nagy *egységes Nemzeti Demokrata Pohárpárt*.

Innen tovább rohamosan pergett életem politikai filmje. 1920-ban már a párt hivatalos *képviselőjelöltje* vagyok a XII. választókerületben. 500,0 szavazatot viszek el, de *Homonnay Tivadar* kereszténypárttal szemben megbukom. Ugyanazon évben bekerülök a főváros törvényhatósági bizottságába. 1922-ben a *monori kerület* küld be pártom programjával a nemzetgyűlésbe. Falusi kerület demokrata képviselő! Hat ellenjelöltet vertem

le. 1926-ban *Budapest két kerülete* tisztelettel megmandátummal.

Hogy a törvényhatóságban és a képviselőházban minő munkát végzek, arról beszéljen más, ha van ugyan beszélni való. Semmi mást *nem* teszek, mint kötelességemet teljesítem. Az íróasztalom pedig, sajnos, most inkább törvényjavaslatokkal van teli, mint az álmok írásával.

szendrői

Dr. Pap József

1861 szeptember 6-án Eperjesen születtem. Az eperjesi ágostai evangélikus kollégiumban végeztem középiskoláimat, az eperjesi jogakadémián hallgattam az első és másodévi jogi tanfolyamot, ahol *Berzeviczy Albert* dr. egyik tanárom volt. A harmadik és negyedik évi jogi tanfolyamot a budapesti kir. magyar Pázmány Péter tudományegyetemen hallgattam, 1883-ban jogvégezti lettem, 1884-ben avattak a budapesti tudományegyetemen *jogi doktorrá*. 1886 június 21-én *ügyvédi oklevelet* nyertem és azóta állandóan, tehát már *negyvennégy év óta Budapesten folytatok ügyvédi gyakorlatot*. 1892 óta tagja vagyok az ügy-

védvizsgáló bizottságnak, illetve az egy-
séges bírói és ügyvédvizsgáló bizottság-
nak. 1907 óta pedig ennek a bizottság-
nak az elnökhelyettese. 1899. év tava-
szán a Budapesti Ügyvédi Kamara pót-
választmányi taggá választott. Ebben a
minőségben működtem 1902-ig, amikor
a *kamara titkárává* választottak meg. Tíz
évig töltöttem be a titkári állást, amelyet
kartársaim bizalmából 1912-ben a ka-
marai *elnökhelyettesi* tisztséggel váltot-
tam fel. 1918-ban a Budapesti Ügyvédi
Kamara *elnökévé* választottak és ezt a
méltóságot most is viselem. Harmincévi
kamarai működésre tekinthetek tehát
vissza.

1899. év tavaszán a budapesti királyi
magyar Pázmány Péter tudományegye-
temen *magántanárrá* habilitáltak a pol-
gári peres eljárásból. Irodalmi és tanári
működésem jutalmául pedig 1903-ban
az *egyetemi nyilvános rendkívüli tanári*
címmel és jelleggel ruháztak fel. A bel-
ügyminiszter bizalmából tíz évig voltam
a budapesti községi közigazgatási tanfo-
lyamon a polgári peres és perenkívüli el-
járás előadója. Évtizedek óta a Magyar
Jogászegylet igazgatósági választmányá-
nak tagja, az *utolsó tíz év* óta pedig
egyik *alelnöke* vagyok.

1927-ben a magyar ügyvédek a *ma-
gyar országgyűlés Felsőházába*, küldtek
be, ahol a közjogi és törvénykezési, va-
lamint az igazoló bizottságnak vagyok a
tagja.

Fiatalabb koromban egyházi ügyekkel
is behatóan foglalkoztam, a budapesti
ágostai evangélikus egyháznak presbitere
és jegyzője voltam.

1910-ben Debrecen II. választókerü-
letében nemzeti munkapárti programmal
felléptem képviselőjelöltnek, dr. *Bakonyi*
Samu 48-as képviselővel szemben, azon-
ban kisebbségben maradtam.

1911-ben ügyvédi érdemeimért *ma-
gyar királyi udvari tanácsosi* címmel

tüntettek ki. Pest-Pilis-Solt-Kiskun vár-
megyének tiszteletbeli főügyésze, Buda-
pest székesfőváros törvényhatóságának
az államfő által kinevezett tagja vagyok.

Tevékeny részt vettem az Országos
Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézet meg-
alapításában. Ennek az intézménynek
kezdettől fogva igazgatósági tagja vol-
tam, 1913-tól pedig elnöke.

Önállóan megjelent főbb műveim: „A
bizonyításról – A Plosz-féle polgári
perrendtartás tervezetéhez perjogi tanul-
mány”, „Perjogi elvek a magyar polgári
perrendtartás javaslatában”, „A kereset
belkeilégeiről”, „A bizonyítási teher-
ről”, „A revízió hatásköre és az ezen
ügyben való eljárás”, „Entwurf einer un-
garischen Zivilprozessordnung”, „A peres
eljárás félbeszakítása, felfüggesztése és
szünetelése”.

Ezenkívül számos cikket írtam a jogi
sajtóba és a napilapokba, főleg perjogi
kérdésekkel foglalkozva és az ügyvédség
helyzetét méltatva s figyelemmel kísérve.

A jogász- és ügyvédgyűléseken mint
véleményező és referens működtem leg-
inkább a perrendtartást érdeklő kérdé-
sekben. A kormány megbízásából több
törvényjavaslatról véleményt dolgoztam
ki, számos szaktanácskozásban vettem
részt és egyes törvényjavaslatokat készí-
tettem. Egész életem össze van forrva az
ügyvédséggel és az ügyvédi hivatással,
ez az oka annak, hogy sem a kúriai bírói
állásra vonatkozó megisztelő ajánlatokat,
sem pedig az igazságügyminisztériumban
felkínált politikai államtitkárságot nem
fogadtam el.

Az 1893. évi sommás eljárási törvény
életbeléptetése előtt Németországban
hosszabb tanulmányúton voltam és külö-
nösen a felülvizsgálati jogorvoslatnak
gyakorlati kialakulását kísértem figye-
lemmel. Sokat utaztam külföldön és ta-
nulmányoztam a külföldi jogi életet, a
külföldi jogfejlődést és a külföldi ügy-
védség helyzetét.

Paulheim Ferenc

1867 november 27-én születtem Szigetújfalun, a ráckevei járásban s tanulmányaim befejezéséül elvégeztem a felső-építő ipariskolát, ahol *építőmesteri* képesítést nyertem. 1894-től 1923-ig működtem mint építési vállalkozó, amely idő alatt *több mint ötven bérpalotát és középületet* építettem. A középületek között 1902-ben a rákosszentmihályi templomot, 1904-ben a mátyásföldi templomot építettem s 1912-ben készült el a Szent Domonkosrend Thökölyi úti temploma és rendháza.

Én építettem 1904-ben dombóvári Schulhof Gézának a Nagykorona ucca 24 alatti ötemeletes bérházát, amely akkor az *első ilyen magas ház volt Budapesten*. Addig ilyen magas épületet nem is volt szabad építeni és én kaptam meg az *első engedélyt* ötemeletes bérház építésére. A Közmunkatanács annakidején külön meg is örökítette az első ilyen építési engedélyt.

Ugyancsak én építettem a Lónyai uccai *Központi Zálogház* épületét is.

A Polgári Jótékonyági Asztaltársaság

először *alelnökévé*, majd 1903-ban *elnökévé* választott.

1913 óta vagyok tagja a fővárosi törvényhatósági bizottságnak s 1924-ben XI. Pius pápa Őszentsége a *Pro Ecclesia et Pontifice* érdemrenddel tüntetett ki. Legutolsó közéleti eseménye életemnek, hogy 1929 márciusában a Budapest-Erzsébetvárosi Keresztény Kaszinó *elnökévé* választott.

Payr Vilmos

1839 január 7-én Villányban (Baranya megye) születtem. Gimnáziumi tanulmányaimat, valamint az első és második évi jogi tanfolyamot a pécsi ciszterciáknál, a harmadik és negyedik évet a budapesti tudományegyetemen végeztem. 1883-ban a honvédelmi minisztérium szolgálatába léptem, mint joggyakornak, 1910-ban *miniszteri tanácsossá*, 1918-ban pedig a *Wekerle-kabinetben* a honvédelmi minisztérium *politikai államtitkárává* nevezték ki és 1918 október 28-án a Wekerle-kormányval együtt *lemondtam*. Vezetője voltam a honvédelmi minisztérium törvényelőkészítő osztályának és a törvényelőkészítés terén kifejtett munkásságomért *több kitünt-*

tésben részesültem. A Lipót-rend és a Ferenc József-rend lovagja, a Szent István-rend kiskeresztjének, a III. osztályú vaskoronarendnek, a II. osztályú polgári érdemkeresztnek és a német vaskeresztnek tulajdonosa vagyok.

Önálló műveim: Véderőtörvény, Katonai büntetőperrendtartás.

A főváros közgyűlésén a *Keresztény Községi Párt* tagjainak sorában foglalkozhatok helyet.

P á l f y J ó z s e f

Születtem 1883-ban Budapesten. Tanulmányaim befejezése után 1903-ban id. Barthos Tivadar táblabíróval és Csongor György tanárral megalakítottuk a „Magyar Védő Egyesület”-et. A háború kitöréséig az egyesületnél mint *tb. főtitkár* munkálkodtam. Az „Iparvédelem” című gazdasági lapnak több éven át voltam munkatársa.

1910-ben a Romániába kivándorolt székelyek gyermekeinek visszatelepítése és szakiparosoknál való elhelyezése érdekében fejttem ki tevékenységet. Több

mint 30 gyermeket helyeztem el szakiparosoknál. A VIII. ker. Kath. Tanonc Otthon szervezésében vettem részt 1910-ben. 1903-tól 1922-ig az *Országos Központi Hitelszövetkezetnek* voltam tisztviselője s mint főtitkár mentem nyugdíjba. 1914-ben *városi közgyámul* választottak meg.

A háborúban mint *népfelkelő főhadnagy* a harctéren 42 hónapon át teljesítettem szolgálatot a 310-es honvédegyalozredben. Kitérteim: Két Signum Laudis és Károly csapatkereszt.

1920 óta tagja vagyok a főváros törvényhatóságának. 1912-ben a Törökőri Football Club elnöke lettem. 1912-ben az Erzsébetvárosi Kültelki Polgári Kör igazgatójának választott meg. 1913-ban a törökőri Kisegítő Kápolna Egyesületnek lettem vezetője, majd 1928-ban az átalakult *törökőri egyházközösségnek* lettem az *elnöke*. A katolikus hívók és a város áldozatkészségéből a Kis Teréz templomunkat felépítettük, majd annak elkészítése után az elnökségről leköszöntem.

Elnöke vagyok a Törökőri Keresztény Gazdasági és Szociális Pártnak. A Magyar Mozgóképfelvételek Országos Egyesületének *választmányi tagja* és ugyanezen egyesület szakmaközi döntőbíróságának *bírója*. Továbbá *tagja* vagyok a Fiataloké Budapesti Felügyelőhatóságának. A Katolikus Főiskolai Hallgatók Országos Szövetsége „Americana Thicia” Korporációjában, mint annak Öregura működtetése közre. A Huszár-akció törökőri szervezetének voltam a vezetője.

Mint fővárosi bizottsági tag a világtáji és közéleti bizottságban működöm.

A VII. ker. törökőri rész rendezése és fejlesztése érdekében sok esetben maradandó eredményt értem el.

P á s z t h y J á n o s

1888-ban Jászberényben születtem. Királyi műszaki tanácsos vagyok a kereskedelemügyi minisztérium X. számú osztályában. Okleveles gépészmérnök vagyok, s különösen az elektrotechnikával foglalkozom. Többször voltam külföldön tanulmányúton.

Megalapítója és *elnöke* vagyok a Józsefvárosi Keresztény Kaszinónak, a Józsefvárosi XIX. választókerületi Keresztény Gazdasági és Szociális Pártnak, a Józsefvárosi Torna Clubnak, *díszelnöke* a budapesti csarnoki, piaci és vásári kereskedők Országos Ipartársulatának, valamint a hadirokkantak egyik józsefvárosi szervezetének.

A főváros közgyűlésében 1921 óta foglalkok helyet a Keresztény Községi Párt tagjaként. A középítési, a közgazdasági és a világitási üzemi bizottságokban működöm.

Kezdeményezésemre a főváros tanácsa a csarnoki és piaci kiskereskedők olcsó hitellel való ellátására *hitelegyletet* létesített a Vásárpénztárnál és ötszáz ezer pengő kedvezményes kölcsönt folyósított erre a célra. *Egyéb akcióim* a városházán:

a hadirokkantak ügyeinek támogatása, a Józsefváros közvilágításának, közlekedésének, tereinek, uccáinak rendezése és megjavítása.

További programom: Városrendezési és városfejlesztési kérdések, különös tekintettel a fővárost környező vasúti hálózat általános és egységes reorganizációjára. A székesfőváros közigazgatása összes műszaki ügyeinek műszaki ügyosztályokban, műszaki vezetés alá való átcsoportosítása: *műszaki alpolgármester* vezetése alatt. *Kisiparosok, kiskereskedők, hadirokkantak támogatása.* Harc a tisztességtelen kereskedelem ellen, a Józsefváros fejlesztése, a Boráros téri híd megvalósítása, stb.

P á s z t y K á r o l y

1872-ben Margittán (Bihar megye) születtem. Eredetileg bádogos voltam, jelenleg MÁV. nyugbérés. 1889 óta veszek részt a munkásmozgalomban. 1889-ben a békésgyulai munkásképző egyesület vezetőségi tagja voltam. 1891-1892-ben Pásztón munkásképző megalakításán, Salgótarjánban a bányamunkások megszervezésén dolgoztam. 1896-tól 1904-ig

a budapesti bádogossegédek betegsegélyző egyesületének számvizsgálója, 1904-1906-ig a *Magyar Vasutas* szaklap munkatársa és a Vasúti Munkások Országos Szövetsége előkészítő bizottságának tagja, 1906-1908-ig a szövetségnek vezető titkára, 1905-1910-ig a MÁV. fogyasztási szövetkezetének felügyelőbizottsági tagja, majd jegyzője, 1908-1910-ig (a Vasúti Munkások Országos Szövetségének feloszlása után) a Magyar Vasutas szaklap belső munkatársa, valamint a vasutasok szabadszervezetének titkára voltam. Ez idő alatt huszonnégy hónapon át havi 100 koronával sajátomból támogattam a szabadszervezetet.

A háborúból visszatérve, 1917-től 1918. végéig a vasúti munkások szabadszervezetének vezetője, 1918 végétől 1919. augusztusáig a Magyarországi Vasutasok Szövetsége nyilvántartási osztályának vezetője, 1919 augusztustól 1921 októberig (a lap betiltásáig) a Magyar Vasutas szellemi szerkesztője és a vasúti munkások mozgalmának irányítója, 1922 március 1-től július 4-éig a *Vasutas* című szaklap felelős szerkesztője voltam (a lapot betiltották).

1919 októbertől a szociáldemokratapárt XIII. párt szervezetének elnöke, 1925. május óta pedig a főváros törvényhatósági bizottságának tagja vagyok, ahol az autóbussz közlekedés fejlesztése és az ásványvízüzem fejlesztése érdekében munkálkodtam. Követeltem továbbá a hőforrások fokozottabb mértékben való értékesítését és a szikló modernizálását.

Tagja vagyok a közlekedési, az autóbusszüzem és a sziklót ellenőrző, továbbá a temetőügyi és az ásványvízüzemi bizottságnak.

Irodalmi munkásságom: „Munkástársadalmi problémák”, „Elmélet és május 1-én”, „Újjáépítés és vasútpolitika”, „A szakszervezetek feladatköre mint gazdasági szükséglet”, stb. füzetek.

P e i d l Gyula

1873 április 4-én Ravazdon (Győr megye) születtem. A nyomdász mesterséget tanultam, majd felszabadulásom után 1890-ben, általános szokás szerint, *vándorútra* mentem Magyarországon és sokat barangoltam a külföldön is, Ausztriában, Németországban és Svájcban. Hazajövet 1900-ban szakszervezetben vezető munkakörbe választottak meg. A *Typographia* szerkesztője lettem és 1922-ig rövid megszakítással vezetője voltam a nyomdai munkásság szervezetének.

Alapító tagja vagyok az Általános Fogyasztási Szövetkezetnek (1904), amelyhez 1908-ban *titkárnak* hívtak meg. Hosszú időn át szerkesztettem a Szövetkezeti Értesítőt, amelyről nevem 1920-ban hatósági beavatkozásra került le. Ez időszereint az Általános Fogyasztási Szövetkezet *elnöke* vagyok, miután előzően kezdettől fogva *igazgatósági tagja*, majd *alelnöke* voltam a munkásság szövetkezetének. 1909-től 1919 március 21-ig a szociáldemokratapárt vezetőségének tagja voltam.

A Berinkey-kormányban pártom megbízásából *a munkügyi és népjóléti tár-*

cát vállaltam. A proletárdiktatúra alatt visszavonultam a közéleti tevékenységtől. A tanácsköztársaság összeomlása után, 1919. augusztus 1-én *elnöke lettem a szakszervezeti vezetőkől megalakult kormánynak*, amely azt a feladatot vállalta, hogy Magyarország fejlődését a demokratikus berendezkedés által biztosítja. Ez a kormány fennállásának rövid tartama alatt, kísérletet tett arra, hogy az ország demokratikus rétegeinek kormányát létrehozza. Ebben a román hadsereg által hatalmi eszközeitől megfosztott kormányt az ellenforradalom megakadályozta.

Ekkor visszatértem a nyomdászervezet élére. Majd résztvettem a *Clark-féle kibontakozási tárgyalásokon*, de az akkori viszonyok közepette a tárgyalások végét be sem várva, 1919 november 18-án Ausztriába utaztam, ahol *mint hivatalnok és mint korrektor* dolgoztam 1921 végéig. 1921 november 16-án hazajöttem és megint elfoglaltam helyemet a nyomdai szervezet élén.

Az 1922-es általános választásokon Szeged II. kerülete beküldött a második nemzetgyűlésbe és ugyanez a kerület 1926-ban *az országgyűlés tagjává* választott meg. A törvényhozásban leginkább politikai és szociálpolitikai kérdésekben emeltem szót.

A fővárosi törvényhatóság szociáldemokrata frakciójában fejték ki tevékenységét. Pártom megbízásából résztvettem a főváros külföldi hitelezőivel *Ostendében* folytatott tárgyalásokban, amikor is kikötésemre a tárgyaló bizottság elhatározta az elektromos áramárak surtaxe-ának megszüntetését.

Perczel Béla

1863-ban Budapesten született. Iskoláinak elvégzése után állami szolgálatba lépett és hosszú szolgálat után mint *pénzügyi főtanácsos* ment nyugdíjba. Mint fővárosi bizottsági tag, főleg a budai hegyvidék ügyeit karolta fel a közgyűlésen. A *Keresztény Községi Párt* tagjainak sorában foglalt helyet, de onnan 1928-ban

kilépett. Most *pártonkívüli*. Munkássága elismeréséül a magyar királyi *kormányfőtanácsosi* címmel tüntették ki.

Perndl Flóris

1870-ben *Szigetújfalun* születtem. Építőmester vagyok. Tanulmányaimat részben Szigetújfalun, részben Budapesten végeztem.

Az iparrajziskola elvégzése után építőmesteri államvizgát tettem. 1897 óta állandóan Budapesten élek, mint önálló építőmester. 1920-ban választottak a *Keresztény Községi Párt* listáján fővárosi törvényhatósági bizottsági taggá. *Gondnoka* vagyok a VII. ker. Szegényház-téri római katolikus templomnak, tíz évig *pénztárosa* voltam a Budapesti Építőmesterek Ipartestületének, azóta pedig *előljáróság! tagja* vagyok.

A világháborúba mint *népfelkelő hadmérnök* vonultam be, majd *főhadnaggyá* léptem elő és 1918 szeptember 3-áig teljesítettem frontszolgálatot. A harminchárom hónapos frontszolgálat után 1923-ig a hadmérnöki hivatalban dolgoztam és résztvettem a likvidációs munkálatokban.

Kitüntetésem: a koronás arany érdem-

kereszt a vitézségi érem szalagján, a Signum Laudis a kardokkal, a vitézségi érem szalagján és a Károly csapatkereszt. Egyházi kitüntetésem: Pro Ecclesia et Pontifice pápai érem.

Építőmesteri pályámon negyven-ötven négy-ötmeletes bérpalotán kívül én építettem fel a m. kir. zálogházak Lónyai uccai palotáját is.

A főváros törvényhatósági bizottságának keretében a középítési és magánépítési bizottságban működöm, ezenkívül iskolaszéki tag is vagyok. Főképp építészeti ügyekkel foglalkozom, mint bizottsági tag s arra törekszem, hogy a mai kornak legjobban megfelelő, legmodernebbül felszerelt, higiénikus lakások létesüljenek Budapesten.

Petrovác Gyula

1877-ben Óbecsen (Bács megye) születtem. „Ich lebte still und harmlos” . . . – mint Schiller Tell-je, – a háborúelőtti időkben és eszemágában sem volt a közélet mezejére lépni. Dél előtt a felső építőipariskolai katedrámon az alapozást, a vas- és vasbetonszerkezeteket,

továbbá a gazdasági és ipari épületek tervezését adtam elő, délután otthoni irodámban egyik *templomtervet* a másik után készítettem és minden szombaton úton voltam épülő műveim ellenőrző körútján. Intézetemben egyetlen, szociális munkám, a *diákasztal megalapítása* és 20 éven át való vezetése volt; kizárólag társadalmi gyűjtésből napi 100-150 ebédet tudtam biztosítani szegénysorsú tanulni vágyó ifjaknak.

A közélet felé való sodródásomnak első etappja a Magyar Köztisztviselők Fogyasztási Szövetkezetének 1925. évi közgyűlése volt, ahol a háborús ellátással elégedetlen kartársaim nevében felszólaltam oly hatással, hogy az igazgatóság mellé delegált 12-es bizottságba egyhangúlag beválasztottak. (Első bizottságom.) A következő évben az Iparoktatási Tanárok Szövetsége választott *elnökévé*, (első elnökségem), majd a Központi Sajtó vállalat alapítását megelőző agitáció VIT kerületi vezetője lettem, a kommün bukása után a *zuglói keresztény párt elnökének* küldöttséggel hívtak meg, (első küldöttségem), ahonnét már csak egy lépés volt a jelöltség a törvényhatósági bizottságba, hova első ízben 1920-ban jutottam be.

A többi a Fővárosi Közlönyből már elolvashatja, akit érdekel. Első felszólalásom a *mérnök-alpolgármester és a négy műszaki ügyosztály* érdekében történt. Első interpellációm a halálsorompók kihelyezése tárgyában mondtam el.

Három évvel utóbb hálás kerületem első ízben *képviselővé* választott és katedrám dobogóját fájó szívvel cseréltem fel a politikai szószékkel, tervező rajzasztalomtól azonban semmiért sem vált nekem meg.

Peyer Károly

1881-ben születtem Városlődön (Veszprém megye). A géplakatosmesterséget tanultam. Fölszabadulásom után csakhamar résztvettem a szakszervezeti mozgalomban. Több üzemben, ahol dolgoztam, munkástársaim bizalmiférfinak választottak. Később vezetőségi tagja lettem a Vas- és Fémmunkás Szövetségnek. 1907-ben a gépgyári munkások szakosztályának titkárává, majd a Vasmunkás Szövetség budapesti titkárává választottak meg.

1911-ben a Szakszervezeti Tanács titkára lettem és ebben a minőségemben kezdtem meg a bányamunkások megszervezését. 1918-ban a bányamunkás szövetség titkára és a „Bányamunkás” című szaklap szerkesztője* lettem. 1927-ben a Magyarországi Szakszervezeti Tanács vezető titkárának választottak meg. A szociáldemokrata pártmozgalomban is kora ifjúságom óta dolgozom.

A tanácskormány bukása után *belügy-minisztere lettem a Peidl-kormány*nak. Amikor az ellenforradalom győzelme után a Clark-féle tárgyalások alapján *koncentrációs kabinet* jött létre, abban pártom megbízásából elvállaltam a *népjő-*

léti és munkatügyi tárcát. Súlyos előzmények alapján 1920 januárjában kiléptem a kormányból. Ezután ötnegyed évig *külföldön*, emigrációban tartózkodtam, amely idő alatt változatlanul szolgáltam magyarországi munkástársaim ügyét. A nemzetközi bányamunkás kongresszus ezalatt az idő alatt választott be végrehajtó bizottságába.

Amikor visszajöttem, újra elfoglaltam tisztségemet a bányamunkás szövetségben. Ezt a tisztségemet mindaddig viseltem, amíg a *Szakszervezeti Tanács vezető titkárává* választottak 1927-ben. 1911 óta tagja vagyok a szociáldemokrata párt vezetőségének. Számos szakszervezeti és szociálpolitikai irányú kisebb, önálló munkám is megjelent.

Tagja voltam a második nemzetgyűlésnek és az 1926. évi választások óta az országgyűlésnek, ahol a külügyi, a közgazdasági, a szociálpolitikai és a közigazgatási bizottság munkálataiban veszek részt.

Elnöke vagyok a fővárosi törvényhatósági bizottság *szociáldemokrata községi frakciójának*. Tagja vagyok a törvényhatóság pénzügyi bizottságának, itt és a közgyűlésben is elsősorban politikai és szociálpolitikai kérdésekben szoktam *főszólni*.

Péter József

1871-ben születtem a veszprémmegyei *Adásztevelen*, ahonnan elszegényedett kispazda szüleimmel 1873-ban Budapestre kerültem. Hatéves koromban atyám meghalt és az elemi iskola négy osztályának elvégzése után, 11 esztendőskoromban *napszámosnak* állottam be egy kefekötőgyárba. 23 éves koromban, 1894-ben *tanonc* lettem a Ganz és Társa Vaggógyárban és kitanultam a *vasöntő* mesterséget. 1896-ban beléptem a Magyarországi Vas- és Ércöntők Szakegyletébe és élénk részt vettem az akkori kezdeti állapotban lévő szakszervezeti élet kifejlesztésében. Amikor a különböző,

egymástól független vas- és fém munkás szakegyletek fejlődése odáig jutott el, hogy azok egyesítése fokozottan szolgálhatta a munkásság érdekeit, az egyesítés gondolatának szolgálatába álltam és részem van a Magyarországi Vas- és Fém munkások Központi Szövetségének létrehozásában. Megalakulásakor, 1903-ban a szövetség *vezetőségi tagja* lettem, majd pedig ugyanabban az évben a szövetség hivatalnokává választottak meg. A szövetség szolgálatából 1907-ben a Szociáldemokrata Párt alkalmazásába kerültem. A párt *főpénztárosa* lettem és ez vagyok jelenleg is.

A főváros törvényhatóságában tagja vagyok a közoktatásügyi, a közvilágítási, az iparoktatási bizottságnak, az óvodai albizottságnak és az iparostanonciskolai felügyelőbizottságnak. Főszólamaim leginkább *az óvodák és az iparostanoncoktatás fejlesztésére* irányulnak.

Piazza Győző

1876-ban születtem Budapesten. Gyermekeimet a Belvárosban töltöttem, elemi és középiskolai tanulmányaimat is ott végeztem.

Azok közé a polgárok közé tartozom, kiknek alkalmuk volt a város gyors fejlődésének minden mozzanatát figyelemmel kísérhetni. Még emlékszem arra, mikor kétemeletes bérházakban csak a *földszinten volt vízvezetéki csap*, honnan az emeleti lakók kannákban szállították fel a vizet és láttam a Vízműveknek a város minden részén lévő csőfektetési munkálatait és a vízszolgáltatások lépésről lépésre való javulását. Ugyanígy figyelemmel kísérhettem a csatornahálózat, valamint a főgyűjtő-csatorna építkezéseit. Az utak építése, így különösen az Andrássy út (akkoriban még Sugár út) és a Nagykörút fejlődése is olyan volt, ami a szemem előtt történt. A közúti közlekedés fejlődését a régi *társaskocsiktól az autóbuszokig*, a lófogató vonatoktól a villamosvasutakig, mind figyelemmel kísérhettem. A közvilágítást gyermekkoromban még igen sok helyen a *petróleumlámpák* látták el, csak a belvárosban és néhány főbb útvonalon volt gázvilágítás, amelynek fejlődését és javulását a mai modern és kielégítő világításig szintén figyelhettem. Egyszóval ismertem *a régi várost*, annak nagyranövését és most a mi szép és modern fővárosunkat, amely körülbelül 60 év alatt fejlődött nagyra, vagyis magam is a várossal együtt nőttem fel, s így alkalmam volt nemcsak a köz-művek fejlődését, hanem a magán- és középítkezések szaporodását is látni.

Előző soraimmal is csak igazolni kívánom, hogy *már ifjúkoromban is mennyire érdekelt városunk fejlődése* s így boldog voltam, mikor mint „bennszülött” 1920-ban bizottsági tag lettem.

Felső iskoláim elvégzése után 1896-ban lettem katona és mint egyévi önkéntes, a régi „Újépület”-ben (Neugebäude) szolgáltam. Ezredünk volt az

utolsó, amely ott volt elszállásolva, mert 1897-ben bontották le a laktanyát, melynek helyére varázsolták a csodaszép Szabadság teret.

Katonai szolgálatom után *külföldi tanulmányúton* voltam. Visszatérve több nagyobb építési vállalatnál dolgoztam a háború kitöréséig, amikor én is bevonultam és négy évi szolgálat és a kommün bukása után mint *önálló építőmester* folytattam pályámat. A háborúban a mérnöki karhoz voltam beosztva és mint *szászados* szereltem le.

A politikai és a társadalmi életben már *1898 óta* veszek részt. Legelsőbben a már azóta megszűnt „Terézvárosi társaskör” tagja voltam, később titkára. A koalíció alatt a VI. kerületi Függetlenségi és 48-as körnek voltam *társelnöke* és a budapesti közszéki függetlenségi párt tagja.

1906-ban megalakítottam a Budapest VI. kerületi kültelki függetlenségi és 48-as Pártkört, melynek a háború végéig voltam *elnöke*, amikor a kör Keresztény Nemzeti Pártkorré változott, ahol újból *elnökké* választottak. Ma is ennek a körnek vagyok elnöke.

1920-ban választottak meg a VI. kerületben bizottsági taggá *az Egységes Keresztény Községi Párt* listáján.

Mint bizottsági tag lettem a VI. kerület népjóléti megbízottja és a kerületi testnevelési bizottság tagja. Három éven át voltam a VI/c. adófélszólamlási bizottság elnöke, jelenleg ezen bizottság tagja vagyok.

Az előző törvényhatósági ciklusban 23 különféle fő és albizottságban voltam, ma nyolcban vagyok benne. Minden alkalommal főként *műszaki és városfejlesztési ügyekkel* foglalkoztam.

Pilis Károly

1874-ben Budapesten születtem. A budapesti magyar királyi állami gépgyár *főfelügyelő műhelyfőnöke* vagyok. Reáliskolai tanulmányaim befejezése után ipari pályára léptem. Elméleti szakismereteimet a budapesti magyar királyi állami felsőipariskola gépészeti szakosztályán szereztem, valamint a haditengerészetnél, ahol mint egyéves önkéntes a gépészeti századnál szolgáltam. Állami költségen háromízben a külföld nagyobb ipartelepeit, mozdony- és szerszámgyárakat tanulmányoztam. A gyár képviselőként több külföldi kiküldetésben voltam.

A budapesti déli választókerület országgyűlési pótképviselője vagyok.

A gyár tisztviselőinek és munkásainak társaságában tevékeny részem van. A gyár kultúregyesületeinek *vezető tagja* va-

gyok, az „Acélhang” dalegyesületnek 1918. év óta *elnöke*, az Országos Magyar Dalos Szövetségnek *alelnöke*, a budapesti kerületnek *ügyvezető elnöke*, a Nemzeti Zenede Szövetség *választmányi tagja*, a X. kerületi tisztviselőtelepi római katolikus Egyházközség, valamint az iskolaszék *elnöke*, a Szent István Fillér Egyesület (templomépítő) *alelnöke*, a „Kansz” állami vasgyárak és szénbányák szakcsoportjának *ügyvezető elnöke*, a Keresztény Nemzeti Liga X. kerületi csoportjának *alelnöke*, a Keresztény Községi Párt XXII. választókerületi tisztviselőtelepi és Máv. gépgyári körzetének megszervezője és *elnöke*, az Országos Magyar Dalos Szövetség, valamint a zürichi „Frohsinn” dal- és zeneegyesületnek *tiszteletbeli tagja*.

A háború folyamán a hadianyagok gyártásánál teljesített érdemek elismerésül a II. osztályú polgári hadi érdemkeresztet kaptam. A munkásság hazafias és vallásos érzelmeinek ápolásáért a Pápa Őszentsége a „Pro Ecclesia et Pontifice” aranyéremmel tüntetett ki.

1920-ban kerültem be a főváros törvényhatóságába, mint a *Keresztény Községi Párt* tagja. A műszaki bizottságokban működtem, a tanács mozdonyszakértőnek delegált. Mint pártomnak hűséges közkatonája, minden küzdelmében résztveszek annak a programnak megvalósítására, amely Budapest székesfőváros közönségének egy *szébb és boldogabb jövőt* biztosít.

Dr. Pintér Jenő

1881 január 25-én Cegléden születtem. Középiskoláimat Budapesten és Lőcsén végeztem. Filozófiai tanulmányaimat a budapesti egyetemen. 1905-től kezdve jászberényi *állami gimnáziumi tanár* voltam. 1908-ban a Magyar Tudományos Akadémia Semsey-féle irodalomtörténeti pályadíját nyertem el. 1910-től budapesti *állami reáliskolai tanár*, 1911-ben többemagammal megalapítottam a Magyar Irodalomtörténeti Társaságot. 1912-ben megindítottam az *Irodalomtörténet* című folyóiratot.

Mindjárt a háború kitörésekor hadiszolgálatot teljesítettem. 1916 óta a Magyar Tudományos Akadémia és a Szent István Akadémia tagja vagyok, 1919 augusztusától kezdve a *budapesti tanterület főigazgatója*.

1922-ben a Magyar Irodalomtörténeti Társaság és az Országos Középiskolai Tanáregyesület *tiszteletbeli tagja*, 1923 óta a Kisfaludy Társaság és a Petőfi Társaság *rendes tagja*, 1924-ben a Petőfi Társaság irodalomtörténeti centennáris *nagydíjának nyertese* lettem.

A tudományos folyóiratokban megje-

lent tanulmányaimon és bírálataimon kívül fontosabb munkáim: *Szent Adalbert*. A budapesti egyetemen pályadíjjal jutalmazott történeti tanulmány. (Budapest, 1903.).

A magyar irodalom története a legrégebb időkől Kazinczy Ferenc haláláig. A Magyar Tudományos Akadémia által a Semsey-díjjal jutalmazott pályamű. (Négy kötet. Budapest, 1909-1914).

Békefi-émlékkönyv. Dolgozatok Békefi Rémig egyetemi tanár működése emlékére. Pintér Jenő szerkesztésében. (Budapest, 1912).

Irodalomtörténet. A Magyar Irodalomtörténeti Társaság tudományos folyóirata. (Budapest, 1912-től).

A magyar irodalom történetének kézikönyve. Tudományos rendszerezés két kötetben. (Budapest, 1922). (Ez a legnagyobb magyar tudományos irodalomtörténet: egységes módszerrel, kimerítő bibliográfiával s az eddigi kutatások eredményeinek megrostálásával és értékesítésével készült mű.)

Ennek a mai magyar irodalommal való kiegészítése: *Pintér Jenő magyar irodalomtörténete*. Képes kiadás. (Budapest, 1928). (A legutóbbi negyedszázad magyar irodalmának első tudományos rendszerezése).

A főváros életében mint a budapesti középiskolák főigazgatója, elsősorban gyakorlati tevékenységet fejték ki. Hogy a középiskolákból a legutóbbi évtizedben nem szorultak ki a tanulók ezrei, ez a vezetésem alatt álló tankerületi főigazgatóság ügybuzgalmának tulajdonítható.

A főváros közoktatási bizottságának tárgyalásaiban állandóan résztveszek, s ott több ízben felszólaltam. A főváros közgyűlésén az 1929. évi költségvetés tárgyalásakor mondtam nagyobb beszédet.

*

Pintér Jenő magyar irodalomtörténeti kézikönyvének megjelenése alkalmából 1922 február 11-én barátai és tisztelői összejövetelt rendeztek, amelyen igen

melegen ünnepelték Pintér Jenő főigazgatót. Az összejövetelen száznál több tudományos író vett részt és három emléket nyújtott át az ünnepeltnek.

1. Egy *üdvözlő iratot* Pintér Jenő arcképével és százhatvan magyar irodalomtörténetíró és pedagógus aláírásával; 2. Egy *díszes albumot* a százhatvan aláíró arcképeivel és emléksoraival; 3. Pintér Jenő *bronzba öntött plakettjét*. Vass József vallás- és közoktatásügyi miniszter üdvözlő iratát Bitter Illés tankerületi főigazgató nyújtotta át. Az ünnepély szónokai voltak: Imre Sándor vallás- és közoktatásügyi államtitkár; *Négyesy László*, a Magyar Irodalomtörténeti Társaság elnöke; *Sajó Sándor*, a Középiskolai Tanárok Nemzeti Szövetségének elnöke; *Zilahi Kiss Jenő* székesfővárosi tanácsnok; *Siegescu József*, a budapesti egyetem filozófiai karának dékánja; *Kmoskó Mihály*, a budapesti egyetem teológiai karának dékánja.

Az üdvözlőirat így szól:

„Nemzeti megalázásunk gyötrelmes napjaiban ért bennünket az az öröm, hogy a magyar tudományosság egy hatalmas művel gazdagodott, a Te műveddel: az *egységes szempont alapján készült, legnagyobb terjedelmű magyar irodalomtörténettel*. Valóra váltottad ezzel *irodalmotörténetírásunk atyjának, Toldy Ferencnek álmát*. Fömládoztad ifjúságod aranyveit s férfikorod delén elérkeztél a nagyszerű célhoz.

Nehéz időkben írtad könyvedet, mikor a nemzeti gyász megbénította legjobbaink erejét és sokan kétségbeestek hazánk sorsán. De – közülünk – a Te lelkedben kiolthatatlanul égett a magyar erő lángja és élt a magyar jövő reménye!

Míg ellenségeink gonosz örömmel lestek elvérézsűnket, Te hittél nemzetünk halhatatlanságában és honfitársaid csüggedő lelkének erősítésére megalkottad *a magyar lélek fejlődéstörténetének mára, dandó emlékét*.

A múlt: hatalmunk egyik eleme! Ezt a híres jelmondatot juttatja ismét

eszünkbe munkád. *Megtanulhatja belőle minden magyar, hogy mily szellemi és erkölcsi erők tarthatták meg Árpád népét és földjét az elmúlt századok véres zivatara között, őseink szellemi örökségére gondolva, kevésbé szállja majd meg szívünket a kishitűség s növekszik bizalmunk, hogy ismét föl fog ragyogni nemzetünk lehanyagolt napja és újból nagy lesz Magyarország.*

Földi pályánk legszebb jutalma az a tudat, hogy mindenkor megtettük, ami erőnkől telt. Olyan elismerés ez, melylyel a világnak semmiféle kitüntetése föl nem ér. De e boldogító tudat mellett bizonyára nem kicsinylendő erőforrás – a legnagyobb munkaerőre nézve sem – a buzgó törekvések önzetlen szemlélőinek szíves együttérése.

Ez a meg gondolás vezeti híveidet és barátaidat, mikor kétkötetes műved – A Magyar Irodalom Történetének Kézikönyve – megjelenésekor szeretettel köszöntünk és emlékeztül és igaz rokonérzésünk jeléül üdvözetünkhöz arcképeinket is mellékeljük.

Azt akarjuk, hogy amidőn a magyar szellemi élet történetírójaként kutatásaid eredményét nagy munkádban mindnyájunk számára hozzáférhetővé tetted és ezzel a búvárkodás további lehetőségeit megkönnyítetted, forró kézsorításunk éreztesse Veled, hogy pályatársaid büszkeséggel és szeretettel gondolnak Rád. Örvidenénk, ha életutad ezután következő szakaszain testvéri együttérésünk is fokozná munkakedvedet.

Isten áldása legyen nemzeti fontosságú buzgalmodon a jövőben is!”

*

A számos méltató felszólalásra válaszul, *Pintér* főigazgató a többi között a következőket mondotta:

Ha visszapiillantok elmúlt éveimre, két érzés fog el: a szomorúság és a megnyugvás. Szomorú vagyok szívemben, mert sok szenvedésen mentem keresztül, míg

végre boldogabb révbé jutottam; de megnyugvás is van szívemben, mert sok éjjelnappali munkám nem volt egészen hiábavaló.

Korán árvaságra jutva, rokonaim körében nőttem fel. Gyermekkori emlékeim az Alföldhöz, a fővároshoz és a Szepességhez kötnek. Az Alföldet és a Szepességet rajongással szerettem, a fővárost sokáig nem tudtam megszokni. Azt az álmvilágot, melyet alföldi és szepességi benyomásaim és ifjúkori olvasmányaim alapján szőttem képzeletemben, a budapesti élet gyökerestől feldúlta.

Ifjúkori olvasmányaim nagy hatást tettek rám. Egy-egy értéktelen könyv vonzó színben tüntette fel előttem a selejtes tartalmú életét, a komolyabb írók visszarántottak a józan útra. Magamon többízben tapasztaltam, hogy egy-egy aljas regény vagy frivol színdarab milyen *lélekernyesztő hatást* tett akaraterőmre.

De voltak szép könyvek, jó könyvek is! Mikor *Körösi Csorna* Sándor ázsiai utazását olvastam, milyen jól esett terveket szőnöm arról, hogy valamikor én is ilyen önfeláldozó világjáró leszek és dicsőséget szerzek a magyar névnek. Mikor hallottam, hogy *Semmelweis* Ignácnak mit köszön az emberiség, elhatároztam, hogy az orvosi pályára lépek és nagy felfedezésekkel írom be nevemet a magyar orvostudomány fejlődésébe. Egyszer az egyik tanárom nagy ünnepélyességgel mondta ki ezt a nevet: *Horváth* Mihály! Teremtő Isten – gondoltam -, de boldog ember, akinek az iskolában így mondják ki a nevét! Egy másik tanárom elbeszélte, hogy *Toldy* Ferencnek a magyar országgyűlés 40,00 forint évi díjat rendelt a fizetésén kívül, hogy a nagy tudós szabadon élhessen kutatásainak. Milyen dicsőség – ábrándoztam -, de bizonyára meg is érdemelte ez a kiváló honfitársunk.

Ifjú éveimben sokat dolgoztam szép irodalmi munkákon. Több kötet költe-

ményem, elbeszélésem, regényem, drámám és műfordításom volt. Ezeket később mind megsemmisítettem. De annyi hasznom mégis volt megírásukból, hogyha költő nem is lett belőlem, kritikai érzékem erősödött, műélvezőképességem nagyobb lett s a magam munkáin keresztül belepillantottam a szépirodalmi írók gyakorlatába.

Irodalomtörténeti érdeklődésem akkor ébredt fel nagyobb erővel, mikor *mint hatodik gimnazista Lőcsére kerültem német szóra.* Az önképzőkör könyvtárából korlátlanul kaptunk ki könyveket s ebben a könyvtárban megvoltak az Olsó Könyvtár összes füzetei. Abafi Lajos valamennyi kiadványa, a nagy magyar írók összegyűjtött munkái, a Budapesti Szemle és Figyelő kötetei. Három év alatt tömördek magyar író s nagyon sok irodalomtörténeti tanulmányt és történeti munkát olvastam. Kivonatokat készítettem valamennyiből. Mikor felkerültem a budapesti egyetemre, olyan szép tájékozottságom volt a magyar és külföldi irodalomból és irodalomtörténetből, mint igen kevés társamnak a velem egykorúak közül.

A tanári vizsgálatokon abban az időben *Beöthy* Zsolt volt a legszigorúbb kérdező. Szigorúsága áldásosan hatott. A jelöltek félték a vizsgától és jól készültek. A magam készültségéhez mérve egy ilyen vizsgálat gyermekjáték volt. Mivel azonban én is féltém, megkezdtem a készülést s az Egyetemes Philológiai Közlöny és az Irodalomtörténeti Közlemények segítségével kinyomoztam és elolvastam minden munkát, amihez csak hozzá tudtam férni. Ekkor érlelődött meg bennem a gondolat, hogy» *jó volna egy olyan történet vagy irodalomtörténeti kézikönyv, amely felvilágosítást adna még a legkisebb tudományos kérdéssről is.* Eleinte magyar történeti munkát terveztem, mivel azonban összefoglaló magyar história *Pray* Györgytől és *Katona* Istvántól kezdve igen sok volt, ellenben magyar irodalomtörténeti rendszerezés ke-

vés, az irodalomtörténet mellett döntöttem. Elhatároztam, hogy pályázni fogok a Magyar Tudományos Akadémia Semsey-pályadíjára. Tanári alapvizsgálatom után, 1901 márciusában, mindjárt neki is fogtam a munkának.

Mivel magánórák adásával nem kellett bajlódnom s mert egyetemi hallgatásomat úgy osztottam be, hogy minden délelőttöm szabad volt, nagyon sokat tudtam dolgozni. Előlről kezdtem mindent. Újból elolvastam, kivonatoltam és bíráltam a magyar írókat, áttanulmányoztam és megjelöltem a rájuk vonatkozó irodalmat. *Naponként legalább hat órát dolgoztam, vasárnaponként és szünetek idején kétszer annyit.* Maradék időmben készültem vizsgáimra s kutattam kisebb alkalmi értekezések anyaga után. Sokat munkálkodtam *egyévi önkéntességem* idején, még többet a *gyakorló gimnáziumban töltött esztendő* alatt, így kerültem *tanárnak a jászberényi főgimnáziumba.*

Nagy dolog az, ha az ember katedrára lép. Boldogság tölti el a kezdő tanár szívét és azt akarja, hogy tanítványai kiváló emberek legyenek. A szülők azért küldik legdrágább kincsüket, gyermekeiket az iskolába, mert bíznak fiaik mestereiben s ebben a bizalmukban nem szabad csalódnuk. Tanítványaimmal *szigorúan bántam, de ők érezték szívem melegét.* Szerettem ezeket a nehéz mozgású, jóindulatú jász fiúkat, mert a magam szegény magyar fájának új hajtását szemléltem bennük. Mint *történetanár* nagy példák-
kal lelkesítettem őket. Iparkodtam lelküket átítatni a nemzeti büszkeség lobogó tüzével. „Értsétek meg fiaim”, – mondtam nekik, – „hogy a magyarnak nagy múltja van és ez a múlt férfias életre kötelez benneteket. Különbeknek kell lennetek műveltségre és vagyona, a béke munkáira és a harci erényekre nézve, mint minden velünk versengő ellenségünk.”

Fájt nekem, hogy a nagy magyar Alföld ifjai milyen nehezen mozdíthatók. Év elején az önképzőkörben magam köré

gyűjtöttem a felső osztályok ifjúságát s felvettem előttük a kérdést, vajjon a kedvezőtlen éghajlat, vagy a szerencsétlen társadalmi viszonyok okozzák-e, hogy gyakran még a legjobb diákok iparkodása is szellemi tunyasággá alakul át ez anyagiakban oly gazdag tájakon?

„Nem, kedves ifjak! – szoltam hozzájuk. – A föld, mely Csokonai Vitéz Mihályt, Katona Józsefet, Petőfi Sándort és Arany Jánost táplálta; a nép, melynek körében Révai Miklós, Verseyhy Ferenc, Horváth Mihály és Szarvas Gábor tudóssá fejlődhetett, nem vádolható. Bennetek a hiba, ifjak!

„Az az ifjú, akinek ábrándjai között nem szerepel a *kiváló emberek sorába való jel törekvés vágya*; az a diák, aki azzal a céllal s csak azért tanul, hogy valamikor kényelmes állásba jusson s megmenekülhessen mindattól, ami a múlt, jelen és jövő problémáinak megoldására vonatkozik: az ilyen kicsinyhitű emberi sarj silányul élt.”

Így beszéltem tanítványaimhoz s amit nekik mondtam, magam is átéreztem kora ifjúságomtól kezdve. *Nem elég, hogy élünk, hogy rendesen élünk.* A történeti érzéstől áthatott ember egyébre is törekszik. Nemzete fejlődésében, vagy városa, faluja életében nyomot kell hagynia minden embernek. Tűzzetek ki magatok elé nagy célt s érzétek el azt, bármi álljon utatokba.

A magam kitűzött célját el akartam érni s minden nesz nélkül megkezdett munkámat *Jászberényben* még buzgóbban folytattam.

A jászberényi főgimnáziumnak szép múltja volt. Másfélszáz esztendőn keresztül halomra gyűltek a gimnázium könyvtárában a történeti, irodalomtörténeti és szépirodalmi munkák. A segédmunkák, folyóiratok, iskolai értesítők teljes számban rendelkezésemre állottak. Erőltetett menetben dolgoztam. Dél előtt tíz órától egyig voltak óráim a gimnáziumban, délután kettőkor íráshoz fogtam s ott ültem

az írás mellett éjjel tizenkét óráig. Másnap reggel, mielőtt iskolába mentem volna, hét órától tíz óráig végeztem egyéb teendőimet, készültem a tanításra vagy olvastam valamit. A szünetek alkalmával megtoldhattam munkaidőmet a délelőttökkel is.

Pályamunkám sikere meglepetést keltett. Nem tudott készüléseről senki, úgyhogy jászberényi tanártársaim is meg voltak lépetve. Az általános méltánylás örömmel töltött el. Jutalmul *Budapestre való jelhelyezésemet kértem az államtól.* Háromévi kemény küzdelembe került, míg végre sikerült feljutnom a fővárosba. Azóta tizenkét esztendő telt el. Nehéz idők! Olyan, mintha egyik álmokép a másikat kergetné: a *Magyar Irodalomtörténeti Társaság* szervezése, az *Irodalomtörténet folyóirat* szerkesztése, az új nemzedéknek a tudományos munkába való bevonása, küzdelmek a tanári életben, bevonulás a világháború kitérésékor, a fergeteges katonai élet, a forradalom, a proletárdiktatúra, az ellenforradalom, a *budapesti tankerület új életre támasztása.* De végre mégis csak megjelent teljes magyar irodalomtörténetem.

Mindenesetre sokan érdeklődhetnek az iránt, hogy mik a feltételei az ilyen hosszú időt kívánó munka megalkotásának.

Lelkessedés nélkül nem lehet hozzáfogni jeladatunkhoz. A léleknek át kell tüzesednie a hivatás gondolatától. Ügyszólván fel kell tennünk egész életünket arra, hogy kitűzött célunkat elérjük.

A második feltétel: *az állhatatosság.* Nem elég nagy célokat kitűznünk, hanem hónapról-hónapra és évről-évre csüggedetlenül kell helyt állanunk feltett terveinkért.

Szükséges az is, hogy *tűrhető anyagi viszonyok* között éljünk. Ha örökké arra kell gondolnunk, hogy mi lesz családkkal és mi lesz magunkkal, ha a jövő héten elfogy a pénzünk, akkor elernyed a legnagyobb elszántság is. A kar lehanyatlík, a toll összetörik.

A jó egészség: ez a negyedik feltétel.

Akit betegség kínoz, az nem tud dolgozni. Nagy lelki erővel le lehet ugyan küzdeni sok testi gyengeséget, de azért a beteg vagy félig beteg ember mégis csak szánmaszegetten néz maga elé.

Ezzel egybefügg a *fáradtság érzésének nem ismerése*. Aki naponként nem tud négy-öt órát dolgozni a maga tulajdonképpeni élethivatásán kívül, annak már igen nagy nehézségei vannak irodalmi pályáján.

Az ilyen munka megköveteli a *lemondást az élet örömeiről*. Ez is súlyos dolog. Nem mi rendelkezünk kívánságainkkal, hanem munkánk rendelkezik velünk. Nem tehetjük azt, amit akarunk. Azt kell tennünk, amit munkánk java követel tőlünk.

Végre szükség van *kortársaink méltánylására* is. Egy régi magyar író kifejezésével élve: „Ellankad a legtörekvőbb és munkát kedvelő érdem is, ha azt örökké porba tapossák; ahol a bíráló hang varázsló édességét nem érzik, ott az akaraterő visszavonja magát és rejtekbe sóhajt: és egy ilyen sóhajtás, higyjétek el, égrekialtó.”

Nyomoztam a külső feltételeket, amelyek egy ilyen munka elkészítéséhez szükségesek. De azért úgy érzem, hogy a *Gondviselés akarata nélkül* még sincs emberi alkotás. Alázatos szívvel bccrulok le a Gondviselés előtt, hogy akaratának végrehajtását reám bízta.

Azt szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy *terveim keresztülhajtására sokat áldoztam életem legszebb éveiből*. Ha mint orvos, ügyvéd, mérnök, gazda vagy kereskedő végeztem volna hasonló szorgalmú munkát, *ma nagybirtokos volnék, házaim volnának s hatalmas vagyonnal rendelkeznék. így elköltöttem tetemes örökségemet* – könyvekre és arra, hogy ne vállaljak mellékfoglalkozásokat; - egészségemmel egyáltalában nem törődtem, dolgoztam betegágymban, sőt még a harctéren is; *életem azonkívül olyan munkás életet, aminőt a XVIII. század történetíró-szerzetesei éltek*.

És ez volt a legsúlyosabb minden áldozat között.

Tele életkedvvel, testi és lelki frisséssel elvonulni a könyvtárszoba mélyébe: keserves dolog. *Hazajövök fáradtan az iskolából, elköltöm az ebédemet, milyen jó volna egy órára lefeküdni és pihenni: nem lehet*. Dolgozni kell! Néhány óra múlva feltűnik a másik csábító kép: barátaim már gyülekeznek a kaszinóban, vidáman töltik idejüket, kártyáznak és politizálnak: nem mehetek közéljük! *Színházba kellene menni, fájdalom, nem lehet*. Este vendégek érkeznek a családból, bocsánatot kell kérnem, de nekem halaszthatatlan dolgom van. Érdekes regény van az asztalomon, nem olvashatom el. Felkérek előadás megtartására, nem vállalhatom. Cikket kellene írnom, nem írhatom meg. Meghívnak mulatságba, nem mehetek el. Minden napomnak megvan a maga meghatározott három-négy órája, amikor megközelíthetetlennek kell lennem. Nincs olyan fontos teendő vagy társadalmi kötelezettség, mely megzavarhatná munkám rendjét.

Ilyen életre nem mindenki vállalkozik, de ilyen élet nélkül nincs hatalmas munka. S el kellett ezt mondanom, nem azért, hogy dicsekedjem, vagy panaszkodjam, hanem hogy némi világitó sugarát vessek műhelyembe s az ifjabb nemzedék előtt igazoljam az ilyen élet lehetőségét és követésre érdemes voltát.

Így tudtam csak elvégezni, negyven éves koromig, kitűzött feladatomat. Amit akartam, mindazt megírtam. Ezen a téren nekem egyéb mondanivalóm már nincs.

De mégis van valami, amit szeretnék megírni. Meg szeretném írni a *most lefolyt negyven esztendő művelődéstörténetét*, fő tekintettel irodalmunk fejlődésére. Meg szeretném írni azért, hogy bebeszöljem nemzetem minden siralmát, okulásul fiainknak, példaadásul más nemzeteknek.

Dr. Platthy György

Losoncon született, 1864 március 8-án. Elemi és középiskolai tanulmányait Losoncon és Rozsnyón végezte, majd a budapesti tudományegyetem jogi fakultására iratkozott be s mint egyetemi hallgató az ifjúsági vezérek törzskarához tartozott. Tevékeny részt vett a hadsereg magyar jellegének kidomborításáért indított mozgalomban. Számos bátorhangú beszédet mondott s nagy része volt abban, hogy az emlékezetes *véderő-akció* országos arányokat öltött. *Jog- és államtudományi doktorátust*, majd ügyvédi oklevelet szerzett. *Ügyvédi irodát* nyitott Budapesten, de továbbra is serényen tevékenykedett a politikai életben.

A függetlenségi politika elsősorbeli harcosai közül egyike volt azoknak, akiket Kossuth Ferenc legbizalmasabb barátainak választott. Nemcsak a nyílt színen, hanem a kulisszák *mögött* lezajlott eseményeknek is mindig a középpontjában állott. Más személyi kombinációval

szemben éppen Kossuth Ferenc leghatározottabb kívánságára jutott képviselői jelöltséghez 1913-ban, a *dunavecsei* kerületben s rendkívül heves választási küzdelemben megbuktatta *Benedek* Sándor államtitkárt. Győzelmet egyik legnagyobb ellenzéki sikerként számolták el a politika krónikájában. Nemsokára súlyos taktikai ellentétek merültek fel s a függetlenségi párt kettévált. Platthy György is kilépett és *Bizony* Ákossal együtt *életre hívta az országos függetlenségi és 48-as pártot*, amelynek élén mint *ügyvezető-elnök* működött.

Parlamenti küzdőtéren kívül a székesfőváros törvényhatósági életében is nagyarányú működést fejtett ki. *1903 óta tagja a törvényhatósági bizottságnak* s mint a budai I. kerület egyik reprezentánsa szerepelt és szerepel ma is a közgyűlésen és a bizottságokban.

Ő kezdeményezte a Tabán szabályozását s az I. kerületi Szabad Polgári Kör is neki köszönheti létét. Platthy György kimondottan városközi politikus s közéleti tevékenységének túlnyomó része erre a működési területre esik. Igen sok kommunális kérdés eldöntésénél neki volt döntő szava.

A kommunisták *másfél hónapig túszerként* tartották a Gyűjtőfogházban, sok más polgári gondolkodású közéleti kiválósággal együtt. Amikor pedig 1919 június 25-én Budapesten kitört az ellenforradalom, Platthy Györgyöt a *parlament pincéjébe hurcolták*. Romanelli olasz ezredes közbelépésének köszönheti, hogy életben maradt.

A kommun bukása után ő is megkísérelte, hogy ismét bekapcsolódjék a politikai életbe. Ekkor azonban *Bencze*

Gábor kiskgazdapárti jelöltet választottak meg képviselőnek a dunavecsei kerületben és Platthy György nem kapott helyet az első nemzetgyűlésen. Ugyanekkor szétbomlott az Országos Nemzeti Párt. Pedig Platthy György elnöktársaival, *Heinrich* Ferencsel, *Lovász* Mártonnal, *Simontsits* Elemérrel együtt nagy reményeket fűzött ennek az új politikai együttesnek az életképességéhez.

Az 1922-es választáson ismét a régi kerülete tüntette ki bizalmával. Előzőleg több régi függetlenségi politikussal együtt belépett *Bethlen* István gróf pártjába s új mandátumát már az *egységespárt programjával* szerezte meg. *Elnöke* lett a nemzetgyűlés igazságügyi bizottságának s ezenkívül még tíz bizottságban működött. Előadója volt az 1925/26. évi és az 1926/27. évi költségvetésnek, majd a székesfőváros egyes kölcsöntartozásai ügyében létrejött egyezményről szóló törvényjavaslatnak, amely körül tudvalevően nagy viták fejlődtek ki a parlamentben és a városháza közgyűlési termében egyaránt.

Platthy György igazgatósági tagja a *Budapest Székesfővárosi Közlekedési Részvénytársaságnak*. Ebben a minőségében sok munkát végzett a budapesti vilamosvasutak fellendítése érdekében.

Dunavecse egyhangú mandátumával ül a képviselőházban s egyik *alelnöke* az *egységes párt*nak.

A községi politikában Platthy György kitart Wolff Károly dr. mellett, jóllehet az országos politikában nem jár közös úton városházi vezértársával.

Dr. Bagyó János.

Dr. Politzer Gusztáv

Kiskunfélegyházán születtem 1868-ban. Középiskoláimat a kecskeméti piarista-gimnáziumban végeztem és 1885-ben tettem le az érettségit. A jogot a budapesti tudományegyetemen végeztem és 1894-ben szereztem meg az *ügyvédi oklevelet*. Ezóta folytatok a fővárosban állandó ügyvédi gyakorlatot.

Közéleti tevékenységemet 1892-ben azal kezdtem meg, hogy résztvettem a *Ráth* Péter elnökségével megalakult *Terézvárosi Polgári Kör* létesítésében, amely célul tűzte ki a Terézvárosi Kaszinó egyeduralmának megszüntetését.

1895-ben tagja lettem a kerületi választmányának, majd az iskolaszéknek és 1912 óta tagja vagyok a *törvényhatósági bizottságnak*. 1900-ban léptem be a Központi Demokrata Pártba és annak 1925-ig vezető tagja voltam. 1925-ben azért léptem ki a demokratáktól, mert a szocialistákkal való együttműködést elleneztem. Ettől kezdve az *Egységes Községi Polgári Párt* tagja vagyok és ennek a pártnak a kötelékében fejtek ki tevékenységet.

Törvényhatósági bizottsági tagságom alatt én hívtam fel a közgyűlés figyelmét

azokra a károsodásokra, amelyek a fővárost a közraktári szerződés be nem tartása folytán érték. Az én kezdeményezésemre indultak meg az ismert perek a fővárost megillető részesedés kérdésében, melyek folytán a főváros jelentékeny anyagi előnyökhöz is jutott, mert a szerződés helyes értelmezése bíróilag megállapított. Tagja vagyok a jogügyi és a csepeli kikötő bizottságnak.

Dr. Polónyi Dezső

Önéletrajz? Erre nem vállalkozom. Talán valami *filmszerű felvétellel* közlelni lehetne az igazsághoz. De hány mérföldes szalagra lenne szüksége egy hihetetlenül változatos és érdekes korszak mindig duzzadó erőtlő hajtott mozgalmak életének, amelynek egyes epizódjaiból is *kötetes regények* telnének?!

És ez az élet ma is folyik. Állandó mozgalomban, folytonos küzdelmekben, – hol az ifjúkorból sértetlenül megmaradt játssi gondtalanság, hol a köztisztesség követelményeinek komoly latolgatása közt – mindig vélt igazságok diadalra juttatása érdekében, csatából csatába hajszolva az önéletrajzíró-jelöltet.

Elégdjünk meg azzal, hogy a közön-

ség amúgyis illúziókban és illúziókból él, s ezért hosszú összefüggő felvétel helyett elég lesz *egy-két emlékezés, rapszodikusan odavetítve*, mint a mozielőadások heti eseményei.

Serdületlen korom emlékei úgyszólván mind a *régi Belváros* kellő közepe körül rajzanak. *A Kígyó ucca 5 és Sebestyén ucca 4. számú híres átjáróház I. emeletén születtem* (1875 március 12-én) és 14 éves koromig itt nevelkedtem.

Fölöttünk lakott *Thaisz Elek* főkapitány, alattunk volt a régi valódi „Hotel pizskos”, amelynek közismert hosszú, vörösszakállas csaposával meleg barátságot tartottam fenn, mert engedte a sörshordókat csatatérül felhasználni. Valamennyi rokonom és összes ismerőseim egyöntetűen állítják (és én el is hiszem nekik), hogy olyan *szabályos vásott kőlyök* voltam, akinek kiváló esze volt minden csirkefogóságra. A Sebestyén téren a suszterinasokkal, az őszuccai tornacsarnokok körül a reáliskolásokkal nap-nap után *véres és dúló csatákat vívtunk*, amelyek azért hatottak reám kétszeresen edzőleg, mert utána még a *kutyakorbács képében megjelenő atyai szigoron* is keresztül kellett esnem – de hiába.

Vakmerő és leleményes lurkók voltunk. *Verebélyi Tibor* professzor úrnak, mint a piarista gimnázium akkori I. osztályú legjobb és mintanövendékének elkészített felvagyázói cédulái voltak, amelyek *előre fel volt írva a nevem három keresztel* és utánam a *két Pucher-fiué* két-két keresztel. Nekünk a hátsó padokban, a többitől elkülönítve, *külön kellett ülnünk*, nehogy tőlünk tanuljanak magaviseletet, amiből természetesen mindig szekundám volt. Ez az osztályzat csak később javult „kevésbé szabályszerű”vé.

Ebből az időből két nevezetes esemény örökítendő meg az utókor számára. Az egyik csak jellegzetes, de a másik éppen-séggel kiindulási pontja lett *aktív politikai pályafutásomnak*. Mindig úgy közlekedtem, hogy felkapaszkodtam hátul a

kocsikra. Egy alkalommal *fogadásból Ferenc József császár és király kocsijára kapaszkodtam jel*, amint a Fürdő uccából a Lánchíd felé robogott. Utána detektívek, lovasrendőrök csapara sem tudott elfogni, mert sikerült padlásokon és háztetőkön keresztül futva a régi suszteralagútnak nevezett Párizsi ucca egy melléklépcsője alatt megbújni. A másik eset a *Hentzi-szobor elleni tüntetésekkel* volt kapcsolatos. Záptojásokat osztottak ki és én is teleszedtem kalapomat. A tömeggel Budára sodródtam, amikor valaki a Lánchíd közepén hátulról úgy belém öklözött, hogy *záptojásaim mind összetörték és ruhámon végigfolytak*. Este pont félkilenckor volt otthon a vacsoraidő, aki késett, annak jaj volt. Képzeltető, a megadásnak milyen mértékével léptem át este 10 óra felé a családi küszöböt záptojásos, lerongyolt állapotban. – Hát te hol voltál? – zúdult reám a vészajtósló atyai hang. – Tüntetni! – feleltem, mindenre elszántan. És csodák csodája, az apai hang enyhébb lett, verés nélkül aludni küldött, sőt titokban vacsorát is kaptam és a legközelebbi vidéki választáson már a *kocsis mellett ülve, a nagy zászlót tartottam* apám kortesújtján. – De a piaristák II. osztályában consilium abeundi-t kaptam, mire néhány hónapra a rákospalotai Szabó-intézetbe kerültem, majd innen három évre a nagyszombati konviktusba. Ekkor atyám német szóra *Pozsonyba* küldött, ahol a hatodik osztályt az állami katolikus gimnáziumban, a hetediket a liceumban végeztem olyan sikerrel, hogy a nyolcadik osztályt hibássá vált magyar kiejtésem visszajavítása céljából már *Kecskeméten kellett* végeznem, hol a piaristáknál érettségit is tettem.

Nincs a regényekben, vagy humoreszkekben leírt olyan diákcsinny, amit valami formában végig ne játszottam volna. Vándorlásom közben *hírem már előttem szaladt*, ami arra volt jó, hogy tanárain aggodalmaskodó fejkavarása mellett, sok, ma is melegen érző, jó cimborra tárt kar-

jai vártak. Hihetetlenül könnyen tanultam, legtöbbször társaim magolását ellesve, vagy egyes órák előtt a vonatkozó anyagot egyszer átolvasva. Rendesen nem is volt más osztályzatom, mint *jeles vagy szekunda*. Ez utóbbi akkor került, ha tanárom csengetés után nyomban bejött és sietve kihívott felelni, mire csupán meghajlással jeleztem, hogy a szekunda beírható, mert még nem volt néhány percnyi időm a lecke átolvasására.

Mindenen keresztül estem. A pozsonyi Anna ucca egyik kapualjában lángvörös lettem, mikor egy győrmegeyi földbirtokos ott tanuló leányának gyengéd érzelmeim fellobbanása közben *a kezét megkértem* és a beleegyező nyilatkozatra (ahogy azt szép könyvekben olvastam) homlokát megcsókoltam. Hogy szegyeitük magunkat egymás előtt heteken keresztül a kölcsönösen első fellépés miatt. Nem tagadom: a sokféle és számtalan egyéb élmény fölött ma is a legtisztább ragyogással világít ez a hófehér bimbófakadás és ma is tele szívvel küldök fohászt az immár harminchatéves sírhant felé.'

A szünidők alatt vadásztunk a fitestvéremmel együtt, *mezei munkákat végeztünk*. Atyánk megkövetelte, hogy a vadat óvni jól megtanuljuk, a puskánkat szétzedve magunk tisztítsuk és a mezőgazdaság körébe tartozó mindenfajta munkát a zsellérekkel együtt végezzük. *Asztagot rakni éppen úgy kellett, mint zsupszalmát csépelni, kapálni, kaszálni, aratni, szántani, boronálni, fejni, lovat, marhát pucolni*. A jelszó mindig az volt: fiskálisnak mindenhez értenie kell, mindent meg kell tanulnia!

Az egyetemre kerülve, kedves, vidám, úri kompániába vetültem, aminek csak az volt a bökkenője, hogy a gólya jelleg levelezésével lépést tartva, mindjobban a magyar szentháromságnak (bor, kártya, asszony) áldoztunk. *Zsúr és bál, tánc és nő, ital és nemzeti színjáték* (ferbli) mindig a régi Báthory kávéház reggeli huszárrostélyosánál végződött és bizony sokszor

kellett úgy hazaosonni, hogy előbb a *Kálvin téri szökőkútban kijózanító fürdési rendeztünk*. Atyám abban az időben reggelenként, munka előtt, felment a Gellérthegyre és sokszor magával hívott. Egy bölcs nyugalmával hallgattam a hegytetőn magyarázatát, hogy milyen egészséges jól kialudva reggel a friss levegőn egyet járni! Ha tudta volna, hogy alig néhány percem volt a hirtelen ágybafekvésre!

És most jön egy sötét eset. Az alapvizsgán megbuktam. Közjogból. Anélkül, hogy *Timon* professzor egyetlen kérdést intézett volna hozzám. Atyám nevetett. Nem tudtam mire vélni, hiszen ilyenmiben nem ismert tréfát. Kisült, hogy protekcióból buktam meg. Atyám akkor a katolikus autonómia ügyei miatt nagyon jóban volt Timonnal és közjogi tudományommal nem volt megalégedve. „Ez nem tudás az én fiamnál”, ismételtette előttem és *titokban megkérte Timont, hogy buktasson meg*. Egész nyáron át – még vadászat közben is – folyton vizsgáznom kellett. És ősszel Timon újra megbuktatott, megint anélkül, hogy egyetlen kérdést intézett volna hozzám. Hogy a hecc teljes legyen, harmadszorra *egyhangú képesítést* hirdettek ki, de megint nem kaptam egy kérdést sem. Timon megalégedett atyám információjával. A *Pesti Hírlap*, a *Pesti Napló*, a *Reggel* és más hírlapok olvasóközönsége nyilván nem sejtí, hogy közjogi cikkeim megjelenéseinek okai mögött ilyen sötét háttér rejtőzik.

1896-ban *ügyvédjelölt* lettem és előbb *atyám irodájában*, majd az elhunyt *Tetőlteni* Árminnál, később *Schreyer* Jakab igen kedves bátyámnál s végül *Örley* György vigalmakban osztályos cimborámnál folytattam gyakorlatot, amíg atyámhoz visszakerültem. Közben a 12-es úlnusoknál leszolgáltam önkéntesi évemet. Farsangi időkben rendszeren átizzadt,

gyűrött *frakkban rohantam a táncból egyenesen a tárgyalásokra* és ha sokszor az utolsó percben is értem oda, sikerült minden elkésést megúszni. A szó szoros értelmében *arany évek voltak ezek*, amelyeket kimeríthetlen életerővel úgy éltem végig, hogy semmit sem bántam meg, ami velem történt.

Lóháton jártam a csömöri vasút kiszájtási tárgyalásaira és átlag hetenként *két-három párbajnál szerepeltem*, hol mint aktív résztvevő, hol mint segéd, hogy azután „fecerunt magnum áldomás” közben újra meg újra megpecsételjük azt a szeretetteljes barátságot, amit az egymásért mindig tűzbe menni készen állott bohókás, szellemes, kedves és jó cimborák fiatalos gondtalansággal ápoltunk.

A katonakorunkban velünk történeteket *Diplomata* barátunk Fiúmé kávéházbeli elbeszéléseinkből leste el és vetette ott helyben papírra. Ebből született a *Hannover huszárok, Nagy dolog a háború* című könyve és sok tárcacikke, melyek abban az időben élénk feltűnést váltottak ki és sokaknak víg órákat szereztek. Egyszer még megírom, hogyan utaztunk *Örley* György „principálisom”-mal Fiúméba, kétheti dőzsölésre, mikor az angol flotta először jött látogatóba lord Bereshford parancsnoksága alatt és milyen szemérmetlenül kicsinyeltük le az *Illustrius* és a *Royal Sovereign*, meg az Óceán hadihajók ágyúin ülve, yachtsapkás dreszszünkben az egész világot, – holott az utazás előtt két órával egyikünk zsebében sem volt egy megveszekedett hatos sem található és a költséget csakis egy betegen fekvő barátunk szórakoztatására inszenált rulett-partiba betöréssel lehetett kétségbeesett „hozom”-roham útján megszerezni és pedig úgy, hogy előbb még *Fráter* Béla barátunkat jó félóráig kellett kapacitálni, hogy a Császárfürdőig szükséges *lóvonatköltséget* kölcsön adja.

Hát bizony ez a mi törzskompániánk

már a régi, kedves, gondtalan úri világ utolsó maradványa volt. Eredetiségért, ötletért, gavalléros tréfakért, ha talán olykor léha, de mindig szellemes észtor-náért, lovagias gondolkodásért valóban nem kellett a szomszédba mennünk. De a színházakban minduntalan szerencsénk volt ötleteinket viszonhallhatni. Szegény *Bakonyi Károly* például állandóan ceruzával és notesszel kezében ült köztünk és még gíbicelés közben is szorgalmasan jegyeztetett.

De egyszerre nagyot fordult velem a világ. Atyám már azt hitte, sohasem lesz belőlem ember. Lemondott rólam, mert még hazulról is elköltöztem, hogy szabadabb legyek. Egyszer egyik egyetemi tanár azt mondta neki: Te Géza, ma valami Polónyi vizsgázott előttem, nagyon gyorseszű, kitűnő felfogású, valami egész Kivételes képességű, egyhangú kitüntetést kapott – nem a te fiad volt? Atyám szomorúan legyintett, de hazamenet nem nyugodott, elővette ügyvédjelöltjeit s így különösen *Bonta Károlyt*, *Zimmermann Lajost*, tüvé tétette velük a várost, megkerestetett és mikor megtudta, hogy mégis én voltam a vizsgázó, rám üzent, hogy másnap reggel foglaljam el helyemet az irodában. És én másnap reggel beálltam. Ennek *huszonhat éve múlt* és én huszonhat év óta a sportnak szentelt vásár- és ünnepnapokat kivéve, egyebet sem teszek, mint igyekszem a mulasztottakat pótolni, dolgozni és tanulni. Hogy esett ez meg, miért történt ez így? Annyit elárulhatok, hogy *nő van a dologban*. És hogy túlságosan titokzatos ne legyen az ügy, azt is hozzátehetem, hogy az a nő, aki sándoruccai kis udvari lakásomban kézimunkákon dolgozva ösztökélt utolsó szigorlatom letételére, azonos azzal, aki ma is kézirataimat lesi, hogy elsőnek elolvashassa és aki ezidőszert is *Polónyi Dezsőné* néven van az anyakönyvbe bejegyezve.

vallányi

Pompéry Elemér

Születtem 1836-ban Budapesten. Középiskoláimat Budapesten és a Stuttgart melletti Kornthal-intézetben, műegyetemi tanulmányaimat Karlsruheban és Budapesten végeztem. Mérnöki oklevelemnek a budapesti műegyetemen 1878-ban való megszerzése után franciaországi tanulmányútra küldtettem ki állami ösztöndíjjal és Párizsban az *École des Ponts et Chaussées-ba* iratkoztam be.

Tanulmányaimat ezen a világhírű gyakorlati mérnöki iskolán azonban abba kellett hagynom, mert a Bosznia-hercegovinai okkupáció hadműveleteihez mint tartalékos *hadmérnökkari hadnagyot* rendeltek be.

E hadjáratból visszatérve, 1879-ben, a Győr-Sopron-ebenfurti vasút soproni szakaszának építésvezetésére kaptam meghívást. Az építkezés befejeztével az akkori közmunka- és közlekedési minisztérium szolgálatába léptem, ahol a budapesti folyamammérnökség Dunaszabályozási, valamint a soroksári Dunaágot elzáró gátak átalakítási munkálatainak vezetésében vettem részt, 1881. évben pe-

dig a Budapest-zimonyi vasútnak péterváradai alagútjához, annak áttörése után, a Duna-medencében épült karlócai vonalhoz rendeltetem ki szakaszmérnöknek.

Ennek az építésnek „befejezése és a Budapest-zimonyi vasút megnyitása után, az újvidéki folyammérnökség Vukovar és Zimony közötti Duna-szakaszának felméréseivel és e szakasz szabályozási terveinek kidolgozásával bizattam meg.

Az állami szolgálatot 1886. évben elhagytam, mert a Szolnok-Csongrád-tiszabalparti ármentesítő társulat érdekeltége *igazgató-főmérnöknek* választott meg.

Ezt az állásomat, amely komoly mérnöki munkát alig igényelt és így ambícióm nem elégítette ki, az 1888. évi nagy tiszai árvíz védelmi munkálatainak sikeres lebonyolítása után elhagytam és *1889-ben Budapesten magánmérnöki irodát nyitottam*. Mint magánmérnök 1889. és 1896. évek közötti időben végeztem el, a többi között: Dél-Bácska sok községének tagosítási munkálatait, Kolozsvár és Marosvásárhely szabad királyi városok háromszögelését, e városok belterületeinek részletes felmérését és üveglapokra való átvitelét, valamint a Hegyes-Feketehegy-palánkai helyi érdekű vasút nyomjelzését, tervezését, finanszírozását és építésvezetését.

Am. kir. szabadalmi hivatalnak 1896-ban történt felállításakor ő Felsője osztálytanácsosi rangban *szabadalmi bírónak* nevezett ki. Ez időtől kezdve 1928. évi július 1-jéig mint szabadalmi bírónak, mint *miniszteri tanácsos*, mint *alelnök* és 1922 óta – az időközben szabadalmi bírósággá átszervezett hatóságnál – mint *elnök* működtem.

A szabadalmi hatóságnál töltött idő alatt számtalan külföldi iparjogvédelmi kongresszuson képviseltem a magyar szabadalmi hatóságot.

A nemzetközi iparjogvédelmi Uniónak az Amerikai Egyesült Államok által *Washingtonban* összehívott diplomáciai

tárgyalásain, Ő Felsője Ferenc József király nevében tárgyaltam le Magyarországot képviselőként a 21 állammal kötött azokat a megállapításokat, amelyek az 1913. évi VIII. törvénycikkkel vannak becikkelyezve. A most már 32 állam között fennálló nemzetközi iparjogvédelmi Uniónak, Hollandia által *Hágába* összehívott 1925. évi diplomáciai tárgyalásain pedig, a Kormányzó úr Ő Főméltósága nevében, Magyarország képviselőként tárgyaltam le és kötöttem meg azokat a megállapodásokat, amelyek az 1929. évi XVIII. törvénycikkkel vannak becikkelyezve.

Katonai kötelezettségeimnek 1878 és 1879-ben, a Bosznia-hercegovinai hadjáratban mint tartalékos hadmérnök katonai hadnagy tettem eleget. Az 1914. évi világháború kezdetén, 58 éves koromban, katonai szolgálatra *önként vonultam be*, amikor eleinte a bécsi Hadügyminisztérium hatodik osztályában működtem, később a hadi találmányok megvizsgálására szervezett hadügyminiszteri szakosztálynak *századosi*, később *őrnagy* minőségben vezetője voltam.

Vezetői minőségemben négy ízben vettem – német bizottságokkal – Konstantinápolyban részt, hónapokig tartó török hadügyminisztériumi tárgyalásokon.

Hivatalos kiküldetések révén, de főként saját utazási szenvedélyem kielégítésére, *három ízben beutaztam az Amerikai Egyesült Államokat, az Atlanti Óceántól a Csendes Óceánig* és Kanada államnak keleti felét. *Európában* több ízben beutaztam Angol-, Francia- és Olaszországot, Máltát, Belgiumot, Dániát, Hollandiát, Svédországot, Norvégiát, Német- és Törökországot az egész Balkánnal együtt, Finn-, Lengyel- és Oroszországot. Ez utóbbit a Volgán le a Kaukázusig, azon át Tiflisig, Batumig, a Krimi félszigeten át Sebastopolig és Odesszáig, a Fekete tengernek összes partvidékével együtt.

A Magyar Mérnök- és Építészegylet-

nek 12 éven át *igazgatója* voltam, 1912-ben *tiszteleti taggá* választottak.

A Magyar Mérnöki Kamara választása alapján a székesfővárosi törvényhatósági bizottságnak *1925 óta tagja*, vagyok.

A Kormányzó úr *Ő Főméltósága* 1928 július 1-i nyugalomba vonulásom alkalmával *a II. osztályú magyar érdemkeresztel* tüntetett ki.

Popelka Béla

Kereskedő. *1872-ben Budapesten* született. A világháború alatt hosszú ideig a fronton teljesített szolgálatot. *Kis ezüstéremmel* tüntették ki. Az *Egységes Kézségi Polgári Párt* tagja.

Dr. Posta Sándor

A dolog körülbelül akkor kezdődött, mikor nemtudomhányban *Rajk* Aladár, a Függetlenségi Párt képviselőjelöltje megbuktatta Baján *Plósz* Sándort, az akkori igazságügyminisztert. Ez is volt. Régen. Azt hiszem, negyedik vagy ötödik gimnazista voltam, (*1888 szeptember 25-én Pándon* születtem) és a jó cisztercita-pátareink legnagyobb megdöbbené-

sére, *képviselőválasztási nagygyűlést* szerveztem. Benne volt mind a nyolc osztály. Zászlóval, piros meg zöld kokárdás választási jelvényekkel. A tornaterem tele volt. Beszéd, kortesnóták, éljenzés ... aztán ... Aztán jött a „terror”!

Óvatosabb lettem és a politikától évekig távpartartottam magamat. Kolozsvár, egyetemi évek, nemzetiségi kérdés.– És egy tündéri éjszakán a nagybögőt pontosan a fejébe illesztettem egy oláh egyetemi hallgatónak.

Gyönyörű, mellig érő aranyszőke szakála volt, mint a moszat, úgy lengedezte körül a nagybögő alját. Szegény fiú, azt ordította: *Szetreászka Romania mare! Apáthy* István és *Posta* Béla lelkes, tüzes magyarságának árnyékában nem tűrhettek, hogy valaki Nagy-Romániát éltesse.

Ez a politikai ténykedésem sem bizonyult helyesnek, mert az orvoskari dékánunk ad audiendum citált és leszidott.

Az évek múltak s én tanultam, a szabad időmben meg *sportoltam*. Ami pénz megkerestem, megtakarítottam, azon *vívőversenyekre jártam*.

Egy alkalommal Prágában rendeztek egy nagy nemzetközi vívőversenyt. Abban az időben, mikor itt még a rendőr is hátat fordított az embernek, ha németül kérdezett valamit. Egyik este, fényes bankett keretében ünnepelték a vendégeket, s mily fura a sors, – legkivált nekünk magyaroknak mondtak szépeket. Természetesen csehül s franciául tolmácsolták, jóllehet németül mindenki tudott. Válaszolnunk kellett! *Olasz nyelven* mondtam el a köszönetünket. Soha olyan szónoki sikerem nem volt. A csehek öleltek, csókoltak afölött való örömben, hogy nemzeti érzésüket ennyire honoráltam s nem németül szóltam.

Hogy a *párizsi olimpiászra* készültem s azon résztvettem, az már tiszta politika volt. Az volt a meggyőződés, hogy minden alkalmat meg kell ragadnunk arra, hogy tehetségünkkel a mi ügyünk

propagandáját szolgáljuk. És az olimpiai árbocon lengő magyar lobogó számomra nemcsak a győzelemből fakadó örömet, hanem az ellenünk hangolt és *velünk szemben álló világ ellenséges gyűrűjének első sikeres áttörését is jelentette.*

Néhány nyelven beszélek, sok mindent olvastam, tanultam, ha rendszeren készülök, elég jól tudok rögtönözni is, úgy-hogy nem is csodálkoztam azon, hogy *1925-ben városatyának jelöltek.*

Később, mikor kezdtem beletanulni az aktív politikába, akkor jöttem arra rá, hogy városatya miveltomhoz tanultságomnak és tehetségemnek nem sok köze volt. A világbajnokságnak, az olimpiai nimbusznak szólt.

Nem volt más mit tennem, minthogy a törvényhatósági munka során, szívós akarattal, komoly készüléssel bizonyítsam azt, hogy polgártársaim bizalmára akkor is méltó lennék, ha *1924-ben Párizsban* nem én vittem volna győzelemre a magyar kardot.

Propper Sándor

1877 október 30-án Debrecenben születtem. A kárpitoszmesterséget tanultam. Jelenleg újságíró vagyok. 1900 óta sze-

repelek a munkásmozgalomban. 1901-ben jegyzője lettem a kárpitosszakegyletnek, 1903-ban *elnöke*. 1904-től mindmáig központi vezetőségi tagja a Famunkás Szövetségnek, 1907-ben a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár alkalmazottja. 1912-től a szociáldemokrata párt fővárosi végrehajtó bizottságának tagja, 1917-ben az országos szociáldemokrata pártválasztmány végrehajtó bizottságának tagja, 1917-től 1921-ig a Szakszervezeti Tanács tagja, közben 1918-ban a *Vamunkások Szaklapjának szerkesztője*, 1919-ben az országos pártvezetőség, 1922-ben a *második nemzetgyűlés* (a budapesti északi kerület mandátumával) és a parlamenti frakció intézőbizottságának tagja lettem. Helyet foglalok az Általános Fogyasztási Szövetkezet igazgatóságában is.

1920 óta a *Népszava helyettes szerkesztői állását* töltöm be.

1925-ben választottak meg a fővárosi törvényhatósági bizottság tagjává, ahol a központi választmány, a közjótékonyossági és szociálpolitikai, a víz- és világítási üzemi bizottság tagja vagyok. Mint törvényhatósági bizottsági tag választójogi, szociálpolitikai, víz-, valamint gáz- és villamosvilágítási ügyekkel és általános politikai kérdésekkel foglalkozom.

Munkatársa voltam a *Munkástügyi Szemlének*, szerkesztője a *Famunkások Zsebnaptára* című évkönyvnek, jelenleg munkatársa a *Szocializmus* című folyóiratnak. Több tanulmányom különböző társadalompolitikai kérdésekről önállóan is megjelent.

A kereskedelmi miniszter 1930-ban az Országos Ipartanács állandó bizottságának tagjává nevezett ki.

Dr. Raffay Sándor

1866 június 12-én született Cegléden s a szülői házból, a mindennap imádkozó és mindennap Bibliát olvasó családi otthonnak a lelkét vitte magával. A ceglédi polgári iskola keretéből tehetsége kikíváncsolt s a gondviselő kéz átvezérelte a *szarvasi főgimnáziumba*, ahol szemefénye lett jeles tanárainak. *Színjelesen tette le az érettségit* s utána két évig jogászodott, azonban otthagya a jogi stúdiumokat s Pozsonyba ment a teológiai akadémiára. *Papi oklevéllel a tanári pályára ment*, 1891 szeptember 24-étől kezdve egy évig szülővárosában, Cegléden mint segédlelkész működött, 1892-ben azonban már tanár volt *Besztercebányán*, innen ment *Tápiószentmártonba*, ahova már magával vitte a paróchiára feleségét, dr. *Dillnberger Emil* volt bécsi egyetemi tanár leányát. Három és fél évig volt a tápiószentmártoni gyülekezet lelkipástora.

1896-ban foglalta el a magyarhoni evangélikus egyház pozsonyi teológiai akadémiáján *a professzori katedrát*. Akik előadásait hallgatták, élő hatásokkal távoztak óráiról, ahol sokszor letették a

jegyzető tollat a tanítványai, hogy áhítatos csendben hallgassák az Írást magyarázó szavait. Mindig zsúfolt padsorok várták az akadémián. Ezenfelül vallás-tanára volt a pozsonyi tanítóképző intézetnek is.

1908 október 4-én a *Deák téri templom lelkészévé választották*, ahol országos hatású beszédeit mondotta el az évek során. Beszédeit elsősorban páratlan tisztaság jellemzi s általa ritka szép magyar stílus csendült meg a főváros evangélikus templomában. Kora reggeltől késő estig a kenyeretkeresők százai látogatták meg a lelkipásztort s társadalmi, egyházpolitikai és nemzeti feladatok százféle munka elé állították.

1918 szeptember 5-én dr. Raffay Sándort *a püspökök sorába* iktatták. Néhány héttel később elkövetkezett az összeomlás s Raffay Sándor mindjárt ott termett, ahol a legnagyobb volt a veszély és a baj: Felső-Magyarországon. Nem rajta múlt, hogy tárgyalásai nem vezettek eredményre. A kommunizmus és az oláh megszállás gyászos kora után vasenergiával látott hozzá az újjáépítés munkájához. Életre hívta 1919-ben a *Luther-Szövetséget*, megindította az evangélikus ifjúság szervezését, új irányt szabott a nőnevelésnek a Veress Pálné Leányliceum megteremtésével, nyolc osztályúvá fejlesztette az aszói Petőfi-gimnáziumot, életre hívta a szarvasi árvaházat, a budapesti evangélikus gimnázium mellé internátust építtetett.

Serkentő szava nyomán új élet pezsdült az egyházakban, a legválságosabb gazdasági viszonyok ellenére egyházkerületében a templomok egész sorát építette fel, s megkondultak a régi templomokban az újonnan beszerzett harangok. Mindezt az elmúlt legnehezebb tíz esztendő alatt érte el s fáradságtalanul szötte meg a kapcsolatot a külfölddel s erősítette a keresztyén együttműködés lehetőségeit.

Raffay Sándor volt az első, aki a külföld protestáns lelkiismeretére appellált,

járt, utazott és beszélt, s hogy Magyarország ügyét a külföld ismeri és «az igazság irányában lelkiismerete felébredt, abban Raffay Sándornak nagy szerepe van. Teológiai, valláspedagógiai és lelkipásztori tevékenysége mellett résztvett, s résztvesz a politikai életben is mint *főrendiházi tag* és mint a főváros törvényhatósági bizottságának a tagja.

Oláh János.

nagyrákói és kelemenfalvi

Dr. Rekovszky Iván

1885 február 5-én Budapesten születtem. A fővárosi Közmunkák Tanácsának elnöke vagyok, ny. belügyminiszter, országgyűlési képviselő. 1907-től 1910-ig Turóc megye aljegyzője, illetve tb. főjegyzője, 1910-től *Stubnya-kerület országgyűlési képviselője* és a közigazgatási albizottság előadója, a háború folyamata alatt az 1. honvédhuszárezrednél *tartalékos hadnagy* s ez idő alatt is országgyűlési képviselő voltam.

1923-tól 1926-ig *belügyminiszter*, 1928 április 1-től pedig a fővárosi Közmunkák Tanácsának elnöke. *Belügyminiszteri nyugdíjamról a Nemzeti Színház építése*

javára lemondtam. Számos társadalmi egyesületnek elnöke, illetve tagja vagyok.

A nyíregyházi kerületet 1922 óta képviselem a parlamentben.

Kitüntetésem: I. osztályú magyar érdemkereszt a csillaggal, hadiékítményes Ferenc József-rend a vitézségi érem szalagján, I. osztályú Vöröskereszt díszjelvény, Károly csapatkereszt és 1908-as jubileumi emlékérem.

1928 áprilisa óta mint *pártonkívüli* vagyok tagja a főváros közgyűlésének és a középítési bizottságban működöm. Programom úgy a múltban, de még inkább a jövőben a székesfőváros rendezésének hivatalos hatáskörömbé utalt ügyeinek a város közönségével és a tanáccsal egyetértőleg, baráti megegyezés alapján való keresztülvitele.

*

Rakovszky Iván a szabadelvű politika mesgyéjén indult el közéleti pályájára. Közvetlen példaként édesatyja állt előtte: *Rakovszky István*, az állami számvevőszék akkori elnöke, aki egyik pillére volt a liberalizmusnak. Így talált kapcsolatot a munkapárthoz és a párt hatalmas vezéréhez, *Tisza István* grófhhoz. Ennek a pártnak a programjával jutott mandátumhoz s mint képviselő rövidesen *Tisza István* gróf legszűkebb baráti körébe lépett. Kevés képviselőnek volt az az előjoga, hogy esténként a Károly körüti fényes pártkörben kérdésekkel közelítsék meg a munkapárt vezérét s *Rakovszky Iván* ehhez a *szűkkörű bizalmi gárdához tartozott*, sőt *Tisza István* gróf rendszerint *Rakovszky Iván* kritikájára volt a legkíváncsibb az ilyen eszmecserék során. A szabadelvű vezér megbecsülte benne a szabadelvűség tehetséges, fiatal harcosát.

Rakovszky Iván a háború folyamán hosszabb ideig emberbaráti téren működött és különösen a Vöröskereszt-Egyesület munkájából vette ki a részét. Több hadikórházat létesített Turóc megyében, Besztercebányán pedig mint miniszteri biztos *hatezerégyes kórházzal* igyekezett enyhíteni a bajokat. Egy ideig *országos*

polgári biztostként tevékenykedett a Kárpátokban, a német csapatok parancsnoksága mellett. A háború második évében az ő korosztályát is behívták. Rakovszky Iván mint országgyűlési képviselő nem lett volna köteles bevonulni, de mégsem élt ezzel a joggal s az 1. honvédhuszár-ezred kötelékében közel két évig harcolt a fronton.

Amikor hosszas intrikák után *Eszterházy* Móric gróf vette át a hatalmat Tisza István gróftól, Rakovszky Iván egyszerűen otthagyta a kormánypártot és a parlamentben ellene fordult az új kormányzatnak.

A kommun elől a *Felvidékre* menekült és az első nemzetgyűlés alatt is hosszabb ideig ott maradt. Minden erejével a szlovénzkői magyar pártok egyesítésén fáradozott. Ugyanebben az időben francia nyelven tanulmányt írt a magyar kisebbségről.

1921-ben tért vissza Budapestre. 1922-ben fellépett képviselőnek a *köszegi* kerületben, ahol azonban nem őt, hanem *Lingauer* Albint választották meg. *1923-ban belügyminiszternek nevezték ki* és időközi választáson Nyíregyházán kapott mandátumot.

Rendkívül zavaros helyzetben vette át a belügyminisztérium vezetését. Rengeteg baj volt a különféle szélsőséges elemekkel s lényegesen növelte a bajokat az a szomorú tény, hogy az ország pénzügyi viszonyai szinte napról-napra romlottak. Diadalát ülte az aktív antiszemitizmus. Mint ismeretes, Csongrádon ebben az időben követtek el borzalmas bombamerényletet ártatlan báli közönség ellen.

Rakovszky Iván belügyminiszternek sok vihart kellett kiállnia a parlamentben. A második nemzetgyűlésen számszerint is elég erős ellenék volt s a kormány ellenfelei főleg a belügyminisztert okolták azért a sok bajért, ami az egyéni akciók egész sora révén érte az országot. Hasztalan hangoztatta a belügyminiszter a plénum előtt, hogy a kormány minden ilyesmit megtorol, az ellenék döntő tet-

teket követelt az ország nyugalmanak és a szabadságjogoknak a védelmére. Ugyanakkor a jobboldali ellenék, *Eckhardt* Tiborral az élén, más szemszögből szintén bombázta a belügyminisztert.

Jellemző az akkori helyzetre az a sok interpelláció, amit Rakovszky Ivánhoz intéztek és ami abban az időben mind vihart keltett a törvényhozás házában.

A csongrádi bombaperben a bíróság felmentette a gyanúsítottakat s egyúttal megállapította, hogy a nyomozó közegek túlerős kézzel dolgoztak. Rakovszky Iván emiatt *beadta lemondását*, de a kormányzó nem engedte el helyéről.

Rakovszky Iván alkalmat adott a képviselőknek, hogy a helyszínen győződjenek meg a zalaegerszegi internáló tábor viszonyairól. Megbízásából *Nádasy* Imre országos főkapitány kalauzolta csikorgó téli napon a küldöttséget. Rakovszky belügyminiszter 1924-ben aztán végleg feloszlatta az említett internálótábort.

Rakovszky Iván tervbevette a közigazgatás megreformálását is, de törvénytervezete nem talált tetszésre saját pártjában. Ezzel szemben tető alá hozta a vármegyei alkalmazottak létszámviszonyainak szabályozásáról, a községi és körjegyzők illetményeinek rendezéséről, *a városok fejlesztéséről*, a közrend fokozottabb biztosításáról, *a székesfőváros törvényhatósági bizottságának újjászervezéséről*, *a választási jog reformjáról* szóló törvényjavaslatokat. Ennél az utóbbi javaslatnál hosszú és szenvedelmes viták dúltak a nemzetgyűlésen. Rakovszky Iván nevéhez fűződik továbbá *a közlekedési rendőrség megszervezése*, valamint a *vízimentőállomások* felállítása a budapesti Duna-hidaknál.

Nagy szerepe volt, mint a nyomozóhatóság fejének, a frankhamisítási bűnügy körül. Emiatt is sokat támadta a parlamenti ellenék. Felszólalásai» közül főleg a csongrádi bombamerénylet és *a Vázsonyi Vilmos* ellen elkövetett merénylet kapcsán, valamint a költségvetések

tárgyalása során mondott beszédei emlékeztetéseket.

Vis major készítette távozásra. Súlyos betegsége hónapokra ágyhoz kötötte s emiatt 1926 őszén véglegesen beadta lemondását.

1928 április i-én lett a Közmunkák Tanácsának elnöke, ahol nagyszabású városrendezési problémák megoldásához látott hozzá. A városrendezésre vonatkozóan igen messzi kihatású programja van. Rövid működése alatt sikerült egy évtizedek óta húzódó problémát: az *Erzsébet sugárút tervét* a megvalósulás stádiumába juttatnia.

Dr. Bagyó János.

Ravasz Árpád

1874 július 27-én Mezőkövesden, Marostorda megyében születtem. Középiskolai tanulmányaimat a marosvásárhelyi református kollégiumban végeztem, az egyetemet pedig a kolozsvári tudományegyetemen 1892-1896-ig.

1896-1903-ig a székelyudvarhelyi református kollégium tanára voltam, 1903-1909-ig a budapesti Lónyay utcai református gimnáziumé, ahol 1909-ben igazgató lettem és jelenleg is e tisz-

tet töltöm be. Az 1900-1901. iskolaévben egyévi németországi tanulmányúton voltam mint rendes tanár szabadságolva s itt a lipcsei és heidelbergi egyetem hallgatója is voltam, közben pedig Németország legkiválóbb középiskoláit látogattam.

Az *Erdélyi-Múzeum*, a *Protestáns Szemle*, a *Magyar Pedagógia* és más folyóiratok hasábjain több tanulmányt írtam, főképpen nevelési kérdésekről.

Mint gimnáziumi igazgató, s főképp az: ifjúság értelmi és erkölcsi színvonalának, karakterének emelésén fáradozom. A kommunizmus bukása után, 1919-1920-ban és 1920-1921-ben az *Országos Magyar Cserkész Szövetség elnöke* voltam.

1924-ben *tankerületi kir. főigazgatói* címmel tüntettek ki. 1923-ban a Ferencvárosban a kereszténypart programjával székesfővárosi törvényhatósági bizottsági tag lettem.

Dr. Rác Vilmos

Születtem: 1889 március 31-én. Gyermekeim egy részét az elszakított Bács megye egyik falujában, *Kulán* töltöttem, ahol családomnak nagy birtoka volt, másik részét pedig Vas megye *Rátót* közsé-

gében, ahol ugyancsak vett édesatyám egy ezer holdon felüli birtokot, az akkori miniszterelnöknek, *Széli* Kálmánnak ajánlatára, aki édesatyámnak egyik legbensőbb barátja volt. Ez utóbbi helyen *gazdálkodtam* is egy ideig. Vágyaim azonban Pest felé vonzóztak és így kerültem Budapestre.

Középiskolai tanulmányaimat nagyrészt a budapesti piaristák intézetében végeztem, főiskolai tanulmányaimat ugyancsak a fővárosban folytattam, illetve fejeztem be. Itt szereztem meg a *doktori diplomámat* is.

Már kora ifjúságomtól kezdve élénk érdeklődéssel viseltem a *sportok* iránt. Középiskolai versenyeken számos díjat nyertem, később pedig a sport összes ágában szép sikerrel szerepeltem; igen kevés sportág van, amelyben *első díjat* ne nyertem volna.

Huszonkilenc különböző külföldi és belföldi bajnokságot nyertem. Versenyeztem Londonban, Párizsban, Berlinben, Hamburgban, Prágában stb. Stockholmban, illetve Londonban az Olimpiáson sikerrel képviseltem a magyar színeket. Büszkén mondhatom, hogy olyan sporteredményrel is dicsekedhetem, amilyenrel *senki sem dicsekedhetik rajtam kívül a világon*; ez pedig az, hogy egy és ugyanazon évben nyertem meg Magyarország százméteres *futóbajnokságát* és nehézsúlyú főiskolai *birkozóbajnokságát*. Az előbbihez egy gazella gyorsasága, az utóbbihoz egy medve súlya és lassúsága szükséges. Nem is hiszem, hogy valaha valaki ezt az eredményt az életben elérhesse!

Egyike voltam a Budapesti Egyetemi Athletikai Club és a Hungária Evezős Club alapítóinak, sőt mint még nem abszolváltságos, a Magyar Jogász Sport Egylet (M. J. S. E.) /alapításában is résztvettem. A BEAC-nak hosszú évekig voltam *elnöke*, Zsitvay Tibor igazságügy-miniszter, Karafiáth Jenő, a képviselőház háznapja és dr. Kelemen Kornél után. Erre az időpontra esik az, amikor a BEAC

vezetett az atlétikában Magyarországon, sőt egész Európában rettegett volt a budapesti egyetem fekete-fehér színe. Ebben az időben voltak a híres MAC-BEAC harcok, amelyeknek eredményei lettek az akkori jobbnál-jobb magyar rekordok. Ekkor alapítottam meg a *Sporthírlapot* néhai *Speidl* Zoltánnal, néhai *Vida* Henrikkel és *Kiss* Gyulával.

A háborút mint a cs. és kir. 7-es Vilmos huszárezred tisztje küzdöttem végig és mint *főhadnagy* szereltem le.

A forradalmi idők lezajlása után – melyek alatt az ellenforradalmi szervezkedésben oly élénk tevékenységet fejtettem ki, hogy a *Fehér Ház* is tagjai közé sorolt, – lap-, könyv-, zeneműkiadó-vállalatot alapítottam. Kiadtam többek között éveken át a „Társaság”¹, a „Nemzeti Sport”, a „Háztartás”, a „Kis Krónika”, a „Színház-Divat” című lapokat. A Társaság-ot *Endrődy* Béla, a Nemzeti Sportot *Vadas* Gyula, a Háztartást *Sárossy* Bella, a Kis Krónikát *Zilahy* Lajos, *Krúdy* Gyula és *Major* Henrik szerkesztették, míg a Színiház-Divatot én magam.

Anyagi erőimet nagyon igénybevévő lapkiadóvállalatom mellett, a magyar kultúrát szolgáló, nagy anyagi áldozatokkal *igazgattam a Madách Színházat*.

Az 1924. évben megittam a „Párbaj-kódex”-emet, mely azóta a polgári úri társadalom lovagias ügyeinek vezérfonala lett.

1925-ben a Demokrata Párt jelölésére Budapest első választókerületének törvényhatósági bizottsági tagjává választottam meg s az vagyok ma is. A városatyaságot akként fogom fel, hogy a szegény kisemberek bajain igyekezem segíteni s büszkén mondhatom, hogy alig akad embert a kerületemből, akit – hozzájövő – kérésének teljesítése nélkül bocsajtottam volna el.

Jelenleg a *Pénzügyi Hírlap* és a *Háztartás* szerkesztését és kiadásának nagy részét végzem, ami időm legnagyobb részét lefoglalja. Az előbbivel a közgazdasági életet szolgálom, az utóbbival az

irodalmi és magángazdasági téren igyekszem kultúrmissziót teljesíteni.

Ha politikai pályám jövőjére vonatkozólag tennének fel hozzám kérdést, a költővel együtt azt válaszolnám:

„Ne felejtetek rá körösi halászok,
Kétélű a kérdés, bajt hozna reátok.”

Dr. Rásó Lajos

1873-ban *Ivánkafalun* születtem. Középiskoláimat a pozsonyi ág. hitvallású evangélikus liceumban végeztem. Jogot a budapesti kir. magyar tudományegyetemen hallgattam, ahol 1896-ban szereztem jogtudori oklevelet. Ügyvédi okleveletemet 1898-ban kaptam s azóta Budapesten *gyakorlóügyvéd* vagyok.

Tevékeny részt vettem *az evangélikus egyházi életben* s 1900 [óta több vidéki községben egyházközségi felügyelő, majd a bányai evangélikus egyházkerület világi főjegyzője s később *az evangélikus egyetemes egyház főügyésze* lettem. Elnökhelyettese vagyok az Országos Luther Szövetségnek. Előbb rendes presbitere, 1928 óta pedig tb. presbitere a pesti evangélikus magyar egyháznak.

Az egyházi élet terén szerzett érdemek elismeréséül 1926-ban a Kormányzó úr *m. kir. kormányfőtanácsossá* nevezett ki.

Az ügyvédi közélet terén: előbb tagja lettem a budapesti Ügyvédi Kamara választmányának, 1926 január óta pedig a m. kir. Kúria ügyvédi tanácsának. *A budapesti Ügyvédi Kamara közgyűlése jelölt 1926-ban a fővárosi törvényhatósági bizottságban való képviselőtére,* ahová ez alapon ugyanez évben a Kormányzó úr kinevezett.

Mint törvényhatósági bizottsági tag a szociálpolitikai és a jogügyi bizottságban fejték ki működést s mint a jogügyi bizottságból kiküldött albizottságok tagja, több szabályrendelet megalkotásában vettem közvetlen részt. Közgyűlési felszólalásaimban is leginkább *jogi természetű* ügyekkel foglalkozom.

Reisz Móric

1876 április 18-án Budapesten születtem. Azelőtt húsipari munkás voltam. Jelenleg lapszerkesztő. 1894 óta szerepelek a munkásmozgalomban. A magyarországi *húsipari munkásmozgalom* kezdeményezője voltam és már 1915-ben sikerült a húsipari munkások mostani szövetségének alapjait lefektetni. Kezdeményezésemre történt, hogy a régi húsipari „munkásegyletekből” modern harcosszervezet lett. Irányítója vagyok a húsipari munkások mozgalmának és mint ilyen, a Húsipari Munkások Nemzetközi Uniójában is szerepet játszom. Ezidő szerint *elnöke* vagyok a húsipari munkások szövetségének és *szerkesztője a Húsipari Munkások lapjának.*

A szociáldemokrata pártmozgalomban is tevékeny részt veszek. Egyik megalapítója vagyok a XXII. pártszervezetnek és tagja a Szakszervezeti Tanácsnak. A szervezetkezesi mozgalomból is kivettem a magam részét. *Igazgatósági tagja* vagyok

az Általános Fogyasztási Szövetkezetnek és testvérvállalatainak. A Károlyi-kormány alatt *országos közélélmzési kormánybiztos* voltam.

Tagja vagyok a főváros közélélmzési, csarnoki, munkásügyi, közvágóhídi, tattersalli, községi élelmiszertüzemi és lóhúsüzemi bizottságának s mint ilyen első sorban a közélélmzést illető kérdésekben, a közélélmzés keretébe tartozó ügyek rendezésében fejték ki mint szakértő működést.

Repold Károly

1872 november 8-án Békésgyulán születtem. Atyám, néhai Repold Károly, a régi magyar világból származó, tekintélyes városi polgár volt, aki nagy gondnal és szeretettel nevelte gyermekeit. Középiskoláimat Szentesen végeztem, majd tanulmányaimat Budapesten folytattam és fejeztem be az *építészettel*. A szülői házból hozott kitartó és szorgalmas alaptermészetem nem elégedett meg az épí-

tészet terén nyert elméleti és gyakorlati szakképzettséggel, hanem már ifjúkoromban a *gyakorlati élet számos más problémájának megoldásához* szükséges képességeket is igyekeztem elnyerni. Az építészeti szakképzettséget a gőz-, benzin-, nyersolajgépek és a repülőgépek kezelése, továbbá a gyenge- és erősáramú berendezések készítése, a fémheggesztés, a galvanoplasztika, a gépjármű kezelése terén szerzett magánvizsgákkal igyekeztem gyarapítani. *Több találmány szerzője és szabadalom tulajdonosa* vagyok.

1897-ben, mint önálló tervező és vállalkozó megépítettem a csillaghegyi tisztviselőtelepet és a római fürdőben az első épületet. Ezeket követte Budapesten és az ország különböző helyein az épületek egész sorozata. A világháborúban mint hadmérnök építettem az osztríasszonyfalvai fogolytábor.

Az 1917 június 29-én, Miksa királyi főherceg elnöklete alatt megtartott építészeti kongresszusra, melyet néhai dr. Zielinszky Szilárd kezdeményezett, megírtam és közreadtam a *Múlt és Jelen* című könyvem, amelyben hazánk energiagazdálkodásának egyik legégetőbb kérdését, a *Duna vízirejének kihasználását* fejtegettem.

Képzettségem további kiépítése céljából a jog- és államtudományi kar két félévét hallgattam és itt vizsgáztam is.

1917-ben a *közlekedési minisztérium megszervezésére tervet dolgoztam ki* és ennek közgazdasági kihatásait is kimutattam. Ez a munkám *könyvalakban* jelent meg.

Az orvostudományt is tanulmányoztam szakmunkákból, legfőképpen pedig a mikroszkópiát. Az első segélynyújtásból

vizsgát tettem. Az 1917 október 25-28. között rendezett népegészségügyi nagygyűlésre *Nagy idők – Nagy emberek* címmel könyvet írtam a *tüdő- és rák-betegség elleni védekezésről* és a természettudományegyetemről. A természettudományegyetemre vonatkozó fejtegetéseimet az 1930. évi fővárosi költségvetés során indítvány formájában is előterjesztettem, azt kívánva, hogy a főváros a kormányjal együtt *teremtse meg ezt* az egyetemet.

A hosszabb-rövidebb ideig tartó európai és amerikai tanulmányútjaim, sokirányú nyelvismeretem segítségével, értékes etnográfiai és szociálpolitikai ismeretekhez juttattak.

1918-ban *tanulmányt írtam a közoktatásügy cél szerű sít és ér ő* és arról, hogy a doktori cím csak a szaktudományi kutatás különös buzgalmának legyen a jutalma.

Mindemellett *költeményírással és zeneszerzéssel* is foglalkozom. *Kilencvenhat opus-művem* jelent meg, melyek között emlékeztetések az 1916-ban, IV. Károly király koronázására *itt Koronázási Emlék-induló* (a katonazene hivatalosan köteles volt játszani), a *Zita királyné-keringő*, a *Károly király a magyarok királya* és a többi műveim.

A kommunizmust követő időben intenzívebben kezdtem a közügyekkel foglalkozni és *Rubinek* Gyula minisztersége idején nemzetgyűlési képviselőjelölt voltam. Jelenleg *több egyesület vezetője és a külső lipótvárosi keresztény párt elnöke* vagyok, mely a legutóbbi községi választások alkalmával a fővárosi törvényhatósági bizottság tagjává választott.

A közgyűlésen számtalan interpellá-

ciót és indítványt terjesztettem elő, amelyek a főváros világvárosi fejlődését szolgálják. Különös érdeklődést keltettek a *fővárosi és az üzemi alkalmazottak, továbbá az ipar és a kereskedelem érdekeinek* védelmében elmondott indítványaim.

Az általános közügyek mellett ragaszkodással harcolok a *Lipótváros fejlődéséért*. Igyekszem jót tenni mindenkivel és azt hiszem, az a szeretet, amely innen is, onnan is felém sugárzik, ennek a következménye.

Dr. Révész Mihály

1884 dec. 16-án Kemenesmihályfán (Vas megye) születtem. 1906 május elseje óta a *Népszava munkatársa* vagyok.

A munkásmozgalomban 1903 óta veszek részt. Munkatársa voltam az Aradon megjelenő *Maros* című szocialista lapnak. 1903-1904-ben titkára a Jövő munkásképzőegyletnek. Novellákat, szocialista életrajzokat írtam, továbbá közleményeket a munkásmozgalom és a szocializmus történetéből. 1912-től 1919-ig szerkesz-

tője voltam az *Ifjúmunkás*-nak. Számos előadást tartottam munkásszervezetekben.

Munkáim: „A hűtlenségi pör”, „A Népszava negyven esztendeje”, „A magyarországi munkásmozgalom története 1867-1913.”, „A magyarországi Szocialista Párt alakulása”, (Jászai Samuval együttesen), „A győzelmes magyar forradalom” (1918), „Szocialista községi politika a gyakorlatban”, „Somogyi Béla élete és munkássága”.

1925 óta a *Szocializmus szerkesztője* vagyok.

Mint a törvényhatósági bizottság tagja, a közlekedési, a közoktatási, a könyvtári és a statisztikai bizottságban működöm.

Révész Zsigmond

1886 nov. 13-án Kemenesmihályfán (Vas megye) születtem. Nyomdai munkás vagyok. 1901 óta veszek részt a munkásmozgalomban. 1902-ben a Szabadság munkásképzőegylet ifjúmunkáscsoportjának vezetőségi tagja, 1906-tól a Jövő munkásképzőegylet vezetőségi tagja, később titkára voltam, 1910-től pedig a

nyomdászok Segélyző Egyesületének vezetőségi tagja lettem. 1914-1918 között a háborúban teljesítettem szolgálatot, 1919-ben, a kommün bukása után pedig a XVII., majd a XVIII. szociáldemokrata pártszervezet *titkára* lettem. 1920-tól a nyomdászok helyi bizottságának, később pedig országos bizottságának tagja vagyok. 1922 óta az Általános Fogyasztási Szövetkezet felügyelőbizottságának tagja, 1925-28. közt a párt ferencvárosi titkára.

Mint törvényhatósági bizottsági tag, a közlélemezési és a városgazdasági bizottságban foglalok helyet.

Dr. Rosenak Miksa

1867-ben Pozsonynádason születtem. A gimnáziumot a bajai cisztercita főgimnáziumban végeztem. Orvosi okleveletem 1892-ben a budapesti egyetemen nyertem. 1892-1894-ben a *jóvárosi tisztifőorvosi hivatalban* működtem „ellenőrző orvosi” címmel. 1894-től 1898-ig a pesti izraelita

kórház sebészi osztályán (dr. *Baron* Jónásnak, a nagyhírű sebésznek asszisztenseként) *mint sebész és orvos* dolgoztam, 1898-1899. években pedig külföldi tanulmányúton voltam Bécsben, Boroszlóban, Berlinben és Hamburgban.

1899 óta *magánygyakorlatot* folytatok *mint sebészszakorvos*.

1900-1905. években *mint poliklinikai asszisztens*, 1905-1914-ben *mint István-kórházi externista Hüttl professzor osztályán*, majd 1914-1920-ban *ugyancsak Hüttl professzor osztályán*, főpolgármesteri megbízás alapján, *mint helyettes főorvos* működtem.

1920 óta a budapesti orthodox izraelita hitközség által alapított városmajorucai Bíró Dániel-kórházban, melynek megalapításában résztvettem, *igazgató-főorvos és a sebészi osztály vezetője* vagyok. 1922 óta egyúttal a budapesti orthodox hitközség nyilvános rendelőintézetének, mely a kórház egyik kiegészítő része, *igazgatója és sebész rendelőorvosa*.

A törvényhatósági bizottságba 1920-ban kerültem, a demokrata párt programja alapján. 1922-ben pártommal együtt passzivitásba mentem, majd az 1924. évi választásokon *ugyancsak demokrata listán* kerültem be újból a főváros törvényhatóságába. A közgyűlési teremben főleg közegészségi, valamint kórházi kérdésekkel és fürdőpolitikával foglalkozom. Mint a közéleti bizottság tagja, az élelmezés egészségügyi részéből, különösen a *tejkérdés* foglalkoztat behatóan.

Sajó János

1874-ben *Ipolyságon* születtem. Iskoláimat Ipolyságon végeztem, azután tizen-négy éves koromban lakatosinas lettem. Mesterségemben felszabadulván, segéd lettem és ebben a minőségben különböző helyeken dolgoztam. Már kora ifjúságomban tevékeny részt vettem a különféle ifjúsági egyesületekben, így nevezetesen és főképpen az Országos Központi Katolikus Legényegyletben. Tagja voltam több dalegyletnek.

A főváros törvényhatósági bizottságának 1906-ban lettem a tagja és azóta megszakítás nélkül (a kommunizmus idejét leszámítva) működöm itt. Ebben a minőségben mindig teljesen önzetlen működést fejtettem ki.

Elnöke vagyok a budapesti Egyesült lakatos stb. Ipartestületnek, *elnöke* az Egységes Polgári Párt kőbányai szervezetének, ezeken kívül még sok más egyesületben töltök be vezető szerepet.

Sármezey Endre

1859 március 21-én *Mezőkovácsházán* születtem. Római katolikus vallású va-
275

gyok. Középiskolai tanulmányaimat részben a császári és királyi katonai intézetben Strassban (Stájerország), részben Budán, a II. kerületi főreáliskolában végeztem, ahol 1876-ban érettségiztem. Műegyetemi tanulmányaimat 1876-1881. években a *zürichi műegyetemen* végeztem, ahonnan mérnöki oklevéllel 1881 nyarán távoztam és meghívásra idehaza a m. kir. államvasúti gépgyár vashíd-szerkesztői osztályában kaptam alkalmazást. 1882 tavaszán *Boros Béni*, mint az Arad-csanádi vasút megalapítója, ennek a vasútnak az építéséhez *mérnökként* alkalmazott, majd mint *osztálymérnök*, mint *építésvezető-mérnök* és *vontatási főnök* teljesítettem ugyanítt szolgálatot. Harminc esztendei tényleges szolgálat után mint *vezérigazgatóhelyettes* mentem 1912-ben nyugdíjba, amikor is Budapestre költöztem.

Budapesten mint magánmérnök két cikluson át a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet út-, híd- és vasúti szakosztályának *elnöke* lettem, majd az 1923-ban megalakult budapesti *Mérnöki Kamara al-elnökévé* választottak. 1922 december 5-én *kormányfőtanácsossá*, 1922 december 9-én a budapesti Mérnöki Kamara *első házi pótagyjává*, 1927 szeptember 10-én a *haditechnikai tanács polgári tagjává* neveztek ki.

Irodalmi téren már Aradon, mint az aradi Mérnök- és Építész-Egylet elnöke és az aradi Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének felelős szerkesztője, élénk tevékenységet fejtettem ki.

A vasúti üzembem alkalmazandó motor-kocsiforgalom érdekében Budapesten, a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben tartott előadásaim és ugyanezen testület közlönyében megjelent dolgozataim elismerésül a *Hollán-féle nagydíjjal* tüntettek ki.

Sávolt János

1878-ban *Békéscsabán* születtem. Az asztalosmesterséget tanultam. Fölszabadulásom után nyomban, 1895-ben, bekapcsolódtam a békéscsabai iparosifjak önképző egyesületének tevékenységébe. Ez akkor még polgári alakulat volt. A bútorgyárban, ahol dolgoztam, budapesti szervezett munkások is dolgoztak, akik felhívták figyelmünket a szocialista mozgalomra, könyveket ajánlottak, melyeket elolvastam és magam is tagja lettem a szociáldemokrata pártnak. Egyidejűen bekapcsolódtam a szakmai munkásmozgalomba és pedig a békéscsabai famunkáscsoport munkájába. Egyik alapítója voltam a famunkások békéscsabai helyi csoportjának, de résztvettem az ottani összes szakmáknak, így a mezőgazdasági munkásoknak szervezésében is. 1904-től 1907-ig Gyulán vettem részt a munkásmozgalom minden ágában. 1907-ben ke-

rültem *Nagyváradra*, ahol a pártszervezet titkára lettem.

1914-ben a budapesti asztalosok szakosztálya *titkárává* választott, amely állást máig is betöltöm. A szociáldemokrata párt végrehajtó bizottságának *elnöke* vagyok, 1922 óta a Szakszervezeti Tanács *tagja*.

A fővárosi törvényhatósági bizottság keretében *tagja lettem a BSzKRT igazgatóságának* és végrehajtó bizottságának, amelyben a BSzKRT alkalmazottai érdekében, továbbá a közúti forgalom fejlesztéséért és olcsóbbá tételéért fejték ki tevékenységüket. Külföldi utazásaim során Bécsben, Berlinben, Frankfurtban, Hamburgban, Kopenhágában, Münchenben, Rómában, Milanóban stb. tanulmányoztam a várospolitikai és közlekedésügyi kérdéseket.

Scheuer F. H. Robert

1883-ban *Wienben* születtem. Oklevelés *gépészmérnök* vagyok. Középiskolai

tanulmányaimat a Deák téri evangélikus gimnáziumban végeztem, majd a királyi József-műegyetem hallgatója lettem, ahol 1904 júniusában oklevelet szereztem. Önkéntesi évetem 1904-1905-ben szolgáltam le a cs. és kir. 4. lovasüzerosztálynál. Később a Siemens-Schuckert villamosági rt. mérnöke, majd osztályvezető-főmérnöke lettem és ezt az állást egészen a háború kitéréséig töltöttem be. A háborúban *negyvennégy hónapi frontszolgálatot* teljesítettem, amelyből huszonnégy hónap esik vezérkari szolgálatra.

Kitüntetéseim: Katonai érdemkereszt, Signum Laudis háromszor, Károly csapatkereszt stb.

A háborúból hazatérve a faiparba kapcsolódtam be.

Amikor *Ripka* Ferenc dr. lett a főváros kormánybiztosa, felszólított a várospolitikában való részvételre. Így lettem 1923 *májusában* fővárosi bizottsági tag. Tagja vagyok a pénzügyi, a közlekedési és a világítási bizottságnak, ezek albizottságainak, továbbá a BSzKRT és az Elektromosmű igazgatóságának.

Mindenekfelett *közlekedési kérdésekkel* foglalkozom, közelebbről a villamosvasút ügyeivel, az autóbussz közlekedés fejlesztésével, az uccai közlekedés rendezésével, gyalogjárók és utak építésével. A tanács által annakidején javasolt harminchét autóbussz beszerzése helyett száz autóbussz megrendelését követeltem, amivel az autóbusszüzem fejlesztését és Budapest közlekedésének modernizálását céloztam. *A közlekedési eszközök egységsítésének* híve vagyok és az *egységes vezetés* megvalósítására *közlekedési diktatórt* követelek.

Schimanek Emil

1872 november 23-án Budapesten születtem. Itt végeztem középiskoláimat, majd a műgyetemen folytattam tanulmányaimat, ahol gépészmérnöki oklevelet nyertem. Ismereteimet külföldi tanulmányutakon egészítettem ki, így a többi között félévet töltöttem Berlinben egyetemi és műgyetemi tanulmányokkal. Hazaérkezve a Magyar Fegyver- és Gépgyár, majd a Ganz és Társa-gyár mérnöke, később főmérnöke lettem.

1900-ban *műgyetemi tanárra* neveztek ki, de mint műszaki tanácsadó tovább is folytattam a gépszerkesztői munkásságot. 1910 óta az *automobil szakértőbizottság elnöke* vagyok. Ezenkívül *ügyvezető-elnöke* az Országos Természettudományi Kongresszusnak és *elnöke* a kongresszus végrehajtó bizottságának, *alelnöke* a Királyi Magyar Automobil Clubnak, *főtitkára* a Széchenyi Tudományos Társaságnak, *elnöke* és vezetője a bányászati elektromos centrale építésvezető bizottságának stb.

Irodalmi munkásságot is folytattam, amely főleg az emelőgépekkel és a gázmotorokkal végzett tudományos kísérletekre terjed ki.

A főváros törvényhatóságának 1925 óta vagyok kinevezett tagja. Az *Egységes Községi Polgári Párt* kötelékébe tartozom. Tagja vagyok a közlekedési és a világitási bizottságnak.

Kitüntetésem: Signum Laudis.

Schmarilla Géza

1884-ben Budapesten születtem. A fémöntőmesterséget tanultam. Még tanulóidőm alatt bekapcsolódtam az ifjúmunkásmozgalomba. Az 1905. évi vas- és fém-munkássztrájkban már vezető szerepet töltöttem be. Ezután vezetőségi tagja lettem szakszervezetemnek. Tagja vagyok a szakszervezeti választmánynak és a szociáldemokrata párt végrehajtó bizottságának, miután előzőleg a párt ellenőrzőbizottságában foglaltam helyet, 1917 óta a Vasmunkás Szövetség tisztviselője vagyok.

A főváros törvényhatóságába 1923-ben kerültem be, ahol a középítési, az út- és csatornaépítési, a munkaügyi, a bitumenező és kátrányozó üzemi bizottságnak tagjaként működöm.

Schmidt Richárd

1873-ben Budapesten születtem. Iskoláimat Budapesten végeztem, önkéntesi évemet a tiroli császár vadászoknál szolgáltam le. Bátyámmal együtt a *Schmidt és Császár-gőzmalom* tulajdonosa, mintegy tíz év óta pedig *magyar királyi kereskedelmi tanácsos* és *tőzsdetanácsos* vagyok. A legutóbbi ciklusban lettem tagja a főváros törvényhatósági bizottságának.

Schroder Ferenc

1882-ben Aradon születtem. A *faesztergályos mesterséget* tanultam. Felszabadulásom után beléptem az asztalosmunkások szervezetébe. 1899-ben jöttem a fővárosba, ahol *mintakészítő* lettem. Ezóta veszek részt a munkásmozgalomban. Munkatársa vagyok a Vas- és Fém-munkások Szaklapjának. 1912-ben választottak meg a *mintakészítők titkárává*, 1913 júniustól 1920 novemberig a budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár

tisztviselője voltam, ahonnan 1920-ben elbocsátottak. A szociáldemokrata párt VIII. pártszervezetének tizenegy éve vagyok *elnöke*. Az Általános Fogyasztási Szövetkezet megalakulásánál küldöttként képviseltem a szervezetemet. Úgy az 1922-ben, mint az 1925-ben tartott képviselőválasztásokon jelöltek és *pót képviselővé* választottak meg, mindkét ízben a budapesti északi kerületben.

Mint fővárosi bizottsági tag a világtáji és a városgazdasági bizottságban működöm, ezenkívül *árvagyám* vagyok.

Schwarcz Márkus

1877-ben Eszény községben (Szabolcs megye) születtem. Jelenleg kiadóhivatali alkalmazott vagyok. Korán árvaságra jutottam és már *hatéves koromban nap-számba küldtek* dolgozni. Amikor már ezt nem bírtam, tizenegyéves koromban, 1888-ban Ungvárra mentem, ahol szabótanonc lettem. Fölszabadulásom után,

1891-ben résztvettem az ungvári ipari munkások szervezésében, amiből folyóan kiutasítottak a városból. Külföldre mentem, ahol három évig tartózkodtam és amikor 1896-ban visszakérültem Budapestre, kapcsolódtam bele az itteni szakszervezeti és szociáldemokrata pártmozgalomba. 1896-ban tagja lettem a Budapesti Szabómunkások Szakegyesületének, amelynek 1898-tól 1904-ig vezetőségi tagja voltam. *1904 május 24-én üzletet nyitottam.* így akaratom kívül kiestem a mozgalom gazdasági részének irányításából, azóta csak politikai téren tevékenykedem.

1921-ben bekapcsolódtam a IX. kerületi szociáldemokrata pártszervezeti és szövetségi mozgalomba. Minthogy az üzletem vidéki városokban volt, természetesen, hogy csak az ottani lehetőségek szerint vettem részt a mozgalomban, de mindenesetre intenzívebben, mint ahogy azt nekem, mint munkáltatónak szabad lett volna. A legutóbbi lakhelyemen, *Nagytétényben*, mint önálló üzlettel bíró iparos alakítottam meg a pártszervezetet, amelynek vezetője és irányítója voltam. A XXI. pártszervezetnek négy évig *elnöke* voltam, jelenleg titkára vagyok.

A fővárosi törvényhatósági bizottság tagjaként az árvaszékkel kapcsolatos ügyekkel, illetve azoknak kivizsgálásával és intézésével, továbbá illetőségi és honossági problémákkal foglalkozom. Tagja vagyok a világitási és a laktanyákra felügyelő bizottságnak, ezenfelül *árvaszéki ülnök* lettem.

Dr. Spett Ferenc

1873-ban születtem. Gimnáziumi tanulmányaimat a budapesti kegyes tanítórendi főgimnáziumban végeztem, egyetemi tanulmányaimat a budapesti és weni tudományegyetemen abszolváltam. Az ügyvédi diplomát 1898-ban Budapesten szereztem meg, azóta vagyok gyakorló-ügyvéd Budapesten. A világháborúba mint tartalékos hadnagy vonultam be és mint *honvédhuszárszázados* szereltem le.

Katonai kitüntetéseim: A Koronás arany érdemkereszt és a Vöröskereszt II. osztályú jelvénye.

Régi tagja vagyok a főváros törvényhatóságának s mint az *Egységes Községi Polgári Párt* tagja, a lakásügyi és munkaügyi bizottságokban veszek részt. Évek hosszú sora óta *elnöke* vagyok az V/B kerületi adófelszámolási bizottságnak.

1923-ban a Kormányzó úr *kormányfőtanácsossá* nevezett ki.

Stadler Nándor

1870 május 19-én Pécelen (Pest vármegye) születtem. Édesatyám vasúti tisztviselő volt. Tanulmányaimat Budán végeztem és 1887 júniusában a II. kerületi felsőkereskedelmi iskolában érettségiztem.

A pénzügyminisztérium szolgálatába léptem. Működésemet a számvevőségénél kezdtem meg és nemsokára a budapesti állampénztáraknál folytattam. 28 évi szolgálat után, 1915 július 1-én, az Országos Központi Hitelszövetkezethez léptem át mint főtisztviselő, ahol jelenleg mint osztályfőnök működöm.

Első politikai megmozdulásom a Fehérvári-Mattyus választás volt, ahol Mattyus Arisztid kisebbségben maradt és akkor alapítottuk meg a Szabadpolgári Kör alapját alkotó *Nemzeti asztaltársaságot*. Azután a legközelebbi fővárosi választáson részt ütöttünk az akkori szabadelvű párton és a főváros közgyűlésébe küldtük Kasics Péter, dr. Kovács Pál és dr. Szébeny Antal városatyákat. A legközelebbi községi választáson, a közben megalapított Szabadpolgári Körrel, teljesen magunknak hódítottuk meg az I. kerületet és a virilisták kivételével a vá-

rosházára küldtük a „szabadpolgárokat”. Résztvettem minden politikai, városi és keresztény társadalmi megmozdulásban. Az 1920. évi községi választáson, mint a Keresztény Községi Párt (keresztény szocialista) tagja kerültem a városházára, ahol mint *tiszteletbeli árvaszéki ülnök*, mint a közgazdasági bizottság tagja és mint a pénztári és számvevőséget ellenőrző bizottság tagja működöm. Az 1925. évi községi választásnál a Keresztény Községi Párt póttagja lettem és Südy Aladár lemondása után 1926 január 1-től mint *rendes tag* szolgálom a közügyet a közrendészeti, a városgazdasági, a számvevőség és a központi pénztár működésére felügyelő bizottság tagjaként.

Staub Elemér

1877-ben Budapesten születtem. Gimnáziumi tanulmányaimat a budapesti tanárképző intézeti gyakorló főgimnáziumban, egyetemi tanulmányaimat ugyancsak Budapesten végeztem. 1898-ban mint pénzügyi fogalmazó-gyakornok állami szolgálatba léptem, majd 1900-ban a *honvédelmi minisztériumba* neveztek ki. Itt gyors ütemben haladtam előre.

Szolgálati időm nagyobbik részét a törvényelőkészítő osztályban töltöttem és tevékeny részt vettem az 1912. évi véd-erőről szóló törvény, valamint a háborús törvények megalkotásában. Itt szerzett érdemeim elismerésül a *Ferenc József-rend lovagkeresztjével* tüntettek ki.

A háború alatt a honvédelmi minisztériumban szervezett mezőgazdasági osztálynak lettem a főnöke és tevékenységemnek nem kis része van abban, hogy a magyar mezőgazdasági termelés a katonai szolgálatban álló földművesek, szántó- és cséplőgépezek szabadságolása révén, valamint a termeléshez szükséges igásállatok biztosítása és munkaosztatok szervezése által a háború alatt semmiféle fennakadást nem szenvedett. Később az *elnöki osztály vezetésével* bíztak meg, amelynek 1921-ben történt nyugalombavonulásomig főnöke voltam.

Édesatyám 1904-ben történt elhunytá után *átvettem a csömön gazdaság vezetését* és azóta mint virilista élénk részt veszek a község közéletében, majd a Pestvármegyei Gazdasági Egyesület igazgatóválasztmányába bevélasztatván, a vármegyei mezőgazdasági termelés érdekében fejtettem ki tevékenységet. Mint az OMGE tagja, a Magyar Gazdaszövetség, a Faluszövetség, az Alföldi Magyar Köz-művelődési Egyesület és a Szőlősgazdák Országos Egyesületének igazgatósági tagja, a Kivándorlási Tanács tagja, mindig előszeretettel foglalkoztam *mezőgazdasági és közgazdasági kérdésekkel* s ennek tudható be, hogy amidőn a mezőgazdasági kamarák megalakultak, én lettem a *Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamarának alelnöke*, majd a Magyar Méhészeti Egyesületek Országos Szövetségének társelnöke. Az Országos Föld-birtokrendező Bíróságnak éveken át rendes tagja, valamint a királyi Kúria vegyes tanácsának gazdaszakértő tagja voltam. Úgy a gazdasági egyesületben, mint a mezőgazdasági kamarában egyike voltam azoknak, akik a gazdaszervezkedés, valamint a gyümölcs- és szőlőtermelés fel-

lendítésének érdekében az első sorban harcolnak. Az állandó vasúti díjszabási bizottságban a mezőgazdasági kamarákat képviselem.

1929 tavaszán a kormány a *Mezőgazdasági Termény- és Termékforgalmi Intézet elnöki tisztének* ellátásával bízott meg.

Az 1922. évi nemzetgyűlési választások alkalmával Bethlen-párti listával fel-lépven, a budapest-környéki kerületben mint első *pótkép viselő* mandátumot nyertem.

Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságában *mint kinevezett tag* a *Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamarát* képviselem.

Steinherz Simon

1886 november 25-én Mosonban születtem. Villanszerelő vagyok. 1903 óta veszek részt a munkásmozgalomban. 1903-ban az ifjúmunkásmozgalmakban mint a Jövő és Szabadság munkásképzők vezetőségének tagja kezdtem működésemet, majd a Vas- és Fémmunkás Szövetség villanszerelők szakcsoportjába kerültem be. 1922 óta központi vezetőségi tag vagyok. 1922-től 1927-ig a XIII.

szociáldemokrata pártszervezet titkára lettem. *A szociáldemokrata párt végrehajtó bizottságának* 1923 óta vagyok tagja, ezenkívül a *szociáldemokrata párt országos választmányában* is részt veszek.

A főváros közlekedési, (autotaxi tarifa megállapító albizottság), víz- és világítási üzemi, munkásügyi és iparoktatási bizottságában foglalkok helyet, ezenkívül tagja vagyok a műszerüzemi albizottságának és az *Elektromos művek igazgatóságának*. Főként üzemi és munkásügyekben, valamint iparoktatási kérdésekben szólok fel.

Ifj. Stern Sándor

1874 április 27-én Bajsán, Bács megyében születtem. A középiskolák és a magyar királyi állami felsőipariskola elvégzése után hazai és külföldi cégeknél, vállalatoknál voltam alkalmazásban, azután önállósítottam magam és *villanyjelszerelést vállalatot alapítottam*, mely V, Lipót körút 20. alatt most is működik. A vállalat *harmincegy év óta áll fenn*.

A Kossuth-kormány *külföldi tanulmányútra* küldött, amelyről a Magyar

Elektrotechnikai Egyesület útján számoltam be. Cégem egyike a legjobban ismert elektrotechnikai vállalatoknak. A többi között én végeztem a Belvárosi Takarékpénztár, a Nemzeti Bank és Takarékpénztár, az Adria Biztosító, a Wiener Bankverein, a Pestvidéki törvényszék és fogház, a balassagyarmati törvényszék, a karánsebesi főgimnázium, a marosvásárhelyi posta, az OMKE, a nagyváradai hadapródiskola, legutóbb a Kossuth Lajos téri új MÁK-palota, valamint különböző kórházak és magánházak szerelési munkálatait.

Számos kitüntetést kaptam, így az Országos Papír- és Tanszerkiállításán ezüstérmét, a Nemzetközi Cukrász- és Sütőipari Kiállításon *aranyérmét*, az ezredéves országos kiállításon *elismerő oklevellet*, az Országos Iparegyesület kiállításán *ezüstérmét*, végül a Budapesti Villanyfelszerelő és Műszerész Ipartestülettől *huszonötéves mesteri díszoklevellet* (1924).

Ügyvezető-alelnöke és egyik megalapítója vagyok a *Lipótvárosi Társaskörnek*, *alelnöke* a Magyar Elektromos Szerelési és Mechanikai Ipari Szövetségnek, *választmányi tagja és adótanácsi elnöke* a pesti Izraelita Hitközség képviselőtestületének, *helyettes elnöke* a pesti Izraelita Hitközség V. kerületi templomkörzetének, *ügyvezető-elnöke* a Budapest-lipótvárosi imaház egyesületnek, végül *igazgatósági és választmányi tagja* számos ipari, kulturális és jótékonyági egyesületnek. Több cikluson keresztül adófelosztó bizottsági tag vagyok.

1912 óta vagyok tagja a székesfővárosi törvényhatósági bizottságának. A legutóbbi ciklusban az *Egységes Községi Polgári Párt* tagjaként.

A törvényhatósági „bizottság keretében a világítási és üzemi bizottság tagjaként működöm és ilyen minőségben több akció megindítója voltam. Leginkább az Elektromos- és a Gázművek ügyeivel foglalkozom, de más ipari, kereskedelmi, közgazdasági és idegenforgalmi vonatkozású kérdés megvitatásában is résztvettem.

P. Stern Szerén

1894-ben Nagyatádon születtem. *Tanítónő* vagyok. Szüleim olyan szegények voltak, hogy nem tudtak taníttatni, ezért *nappal nevelősködtem, éjszaka tanultam és magánúton tettem le a tanítói vizsgát.* 1918-ban léptem a tanítók szakszervezetébe és kezdtem dolgozni a szociáldemokrata pártszervezetben. Titkára vagyok a Magyarországi Munkások Gyermekbarát Egyesületének.

1919 szeptemberében a XI. pártszervezet végrehajtó bizottságának lettem a tagja. Az országos nőszervező bizottság tagja és a *Nőmunkás*, valamint a *Szövetkezeti Értesítő állandó munkatársa* vagyok.

Mint fővárosi bizottsági tag, tagja vagyok a közoktatásügyi és szociálpolitikai bizottságnak és főként a gyermeknyaraltatás, továbbá a gyermekétkeztetés és a tejakció kifejlesztése érdekében munkálkodtam. *A napközi nyaraltatás indítványomra indult meg.*

Sümegfi Vilmos

1865-ben *Sümegen* születtem, egy faluban Vázsonyival. A *Jenővel* pajtáskodtunk, *Vilmos* nem igen illett még hozzánk, mert fiatalabb volt. Később azonban hozzánk könt Vázsonyi Vilmos is. Kamaszkorunk után *én mutattam be Irányi Dánielnek Vázsonyit*, aki akkor indult el a pályáján. Én pedig *újságíró* lettem. Apám végigverekedte negyvennyolcat és megsebesült. Amikor hazajött, állandóan lelkesedve beszélt négy gyermekének a haza iránti kötelességről. Azóta vagyok *függetlenségi*.

Politikával akkor kezdtem foglalkozni, amikor a józsefvárosi választáson *Szilágyi Dezső* volt az egyesült ellenzék jelöltje. A kormánypárt *Csepreghy János* asztalosmestert jelölte, az öreg *Ugron Gábor* meg függetlenségi ellenzéki programmal lépett fel. *Ugron mellett korteskedtem*, pedig *Csepreghy* a sógora volt Rákosi Jenőnek, aki viszont abban az időben főszerkesztőm volt. De Rákosi nem haragudott, megdicsért és azt mondta: „Ez az igazi függetlenség!”

Képviselő harminc esztendővel ezelőtt lettem, azóta vagyok tagja a jöváros törvényhatóságának is. Először mint képviselőjelölt megbuktam Letenyén, de nemsokára három székely magyar meghallott beszélni egy függetlenségi gyűlésen. Azt mondták, ilyen ember kell nekik. Jöjjenek csak Gyergyószentmiklósról, nem lesz ott más a követ, csak én! Lementem, meg is választottak a főszolgabíróval szemben. Az összeomlásig egyfolytában képviseltem ezt a kerületet. Tíz éve nem vagyok már képviselő, Kossuth-szakállt viselek ma is, mint az édesapám.

*

Negyvenhat esztendővel ezelőtt, a Polónyi Géza főszerkesztésében megjelent függetlenségi és 48-as elveket hirdető *Nemzeti Újság* című napilap munkatársa voltam. A világhírű tisztaeszlezi pör közel nyolc hetes tárgyalásánál e lapnak voltam tudósítója Nyíregyházán. Nemsokára ezután Polónyi megvált a laptól. Ezzel a lap sorsa is eldőlt. Megszűnt. *Könyomatos újságíró lettem.* Akkor ez még igen nagy és nehéz feladat volt.

Így kerültem össze a napilapok szerkesztőivel, Rákosi Jenő atyai jóindulatából és Csukási József felelős szerkesztő kívánságára beléptem a *'Budapesti Hírlaphoz'* kiadóhivatali tisztviselőnek, Zilahi Simon atyamesterünk mellé. Rajongó lelkesedéssel dolgoztam ennél a lapnál, mert az akkor még szinte teljesen németajkú és nyelvű Budapesten a Budapesti Hírlap és Rákosi Jenő lángelke fáradozott azon leginkább, hogy a magyar főváros nyelvében is magyar legyen. Közel tíz esztendőt töltöttem e lap szolgálatában. Akkor még a kiadóhivatali tisztviselői állást a laptulajdonosok, meg az alkalmazottak is átmeneti foglalkozásnak tekintették. Rákosi Jenő érdeme, hogy ez megválto-

zott. Állandó hivatásszerű állás lett a kiadóhivatali tisztviselőség is.

Erre az időre esik az a korszak, amikor a fővárosi munkásság szakszervezeteket alapított. Ezen a példán felbuzdulva, mi is kimondtuk a szervezkedés szükségét. Emberbaráti és nemzeti alapon. Az: öreg Joannovich, Vadnay, dr. Steinbach, Szalmás és Torday ültek velem össze, hogy megalakítsuk a Fővárosi Hírlapkiadó Tisztviselők Segélyegyesületét. Nem ment könnyen. Az akkori „kiadóhivatali főnökök”, – mert akkor még ez volt a legnagyobb cím, igazgatók még csak későbbi időben lettek, – mindnyájan ellenezték, hogy mi magunknak egyesületet teremthessünk. A laptulajdonosok közül egyedül a Bródyak álltak mellénk.

Ekkor gondoltunk „merészet és nagyot”, elhatároztuk, hogy az akkor predomináló helyzetben levő legelterjedtebb magyar napilap, a Budapesti Hírlap társulajdonosát, az országos nevű és tekintélyű Rákosi Jenőt kérjük fel az elnöki tisztség vállalására. Küldöttségünk előtt kijelentette, hogy örömmel vállalja ezt a tisztséget és mindent el fog követni egyesületünk, az Újságkiadó Tisztviselők Nyugdíj egyesülete, erkölcsi és anyagi gyarapodása érdekében. Ettől a perctől kezdve nyert ügyünk volt. Rögtön megváltozott a laptulajdonos és kiadóhivatali főnök urak véleménye.

Rákosi Jenő elnöksége mellett boldog volt, aki funkcionárius vagy választmányi tag lehetett.

Negyven esztendeje ennek és az első tisztikarban szereplők közül csak ketten vagyunk még életben. Vadnay barátom és én ...

*

Sümei Vilmost, „a magyar újságírás terén szerzett érdemei elismeréséül” a Kormányzó 1930 február 23-án kormányfőtanácsosi címmel tüntette ki.

Szabó József

1889-ben születtem Budapesten. Szüleimet már öt éves koromban elvesztettem s mint árva gyerek a főváros és a rokonaim támogatásával végeztem az elemi iskola hat osztályát. További anyagi segítség híján, 12 éves koromban *cipő-felsőrészkészítő-tanonc*nak állottam be és saját kezem munkájával tartottam el magamat. Még mint tanonc belekerültem az akkor megindult *keresztényszocialista munkásmozgalomba* és 1907-ben, 18 éves koromban, mint *szakszervezeti elnök* vettem részt a keresztényszocialista munkásság küzdelmeiben.

1910 márciusában a keresztényszocialista szövetség akkori elnöke, *Giesswein Sándor Szabadkára* küldött *kerületi titkárnak*, ahol sikerült a keresztényszocialista mozgalmat megszerveznem, s egyúttal a *Bácskai Naplónál* dolgoztam, mint a lap munkatársa. Egy évvel később a *pécsi kerületi titkárságot* vettem át. Szorgalmas munkával megeremtettem Pécsen Magyarország legerősebb keresztényszocialista szervezetét. Akkoriban munkatársa és cikkírója voltam a *Dunántúl* és a *Pécsi Újlap* című napilapoknak, valamint az

Igaz Szó fővárosi keresztényszocialista lapnak. Közben magánszorgalommal elvégeztem a középiskolai tanulmányokat.

Résztvettem a háborúban, először a szerb, majd az orosz fronton, ahonnan súlyos betegséggel kerültem haza. 1918 őszén szereltem le és újból a keresztényszocialista mozgalom fejlesztésén kezdtem dolgozni. A forradalmakban erős küzdelmet folytattam úgy a szocialisták, mint a kommunisták ellen.

A forradalommal szemben szervezett Ébredő Magyarok Egyesületének vezető-tagja és a Gólyavárban rendezett emlékező nagygyűlésnek mindkét esetben elnöke és hivatalos szónoka voltam. A kommün bukása után ismét hozzáálltam a *keresztényszocialista munkásszervezetek újjáépítéséhez* és mint a szervezeti központ főtítkárát, az 1920-iki nemzetgyűlési választásokon Budapest XXII. választókerülete, *Kőbánya képviselőjévé választott.*

A nemzetgyűlésen főként munkáskérdésekkel foglalkoztam s különösen felűnt annakidején az a lépésem, amit akkor tettem, amikor a kormány az ellátatlanok kenyér-fejadagját négy kilóban kívánta megállapítani. Akkor a Ház asztalára helyeztem a négykilós fejadagból előállítható kenyérmennyiséget és sikerült elérnem, noha már előzőleg a pártból való kilépésre is felszólítottak, hogy a *kenyér-fejadagot felemelték.*

Beszédeimben a munkanélküliség megszüntetésével, a munkásbiztosítás rendezésével és a munkásság bérmozgalmaival foglalkoztam. Számtalanszor sürgettem a kislakások építését, a földmunkások ellátását és követeltem a forgalmi adó eltörlését. Az ipartörvény és a tisztviselők fizetésrendezésének tárgyalásánál a kisiparosokat, a segédeket és a tisztviselőket vettem védelmembe. A szerb megszállás alól felszabadult területen a kormány *Pécs szabad királyi város miniszteri biztosává* nevezett ki, ahol ugyancsak a munkásság érdekeinek biztosítását igyekeztem elsősorban elérni.

Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságában ugyancsak szociális és gazdasági irányú felszólalásokban kívántam a város legszegényebb néprétegeinek a felkarolását. *Tagja* vagyok a pénzügyi, a közéletmezési és a munkaügyi bizottságoknak és az elmúlt utolsó tíz esztendő alatt sikerült elérnünk, hogy *a fővárosi alkalmazottak nyugdíjszabályzata elkészült*, a fővárosi alkalmazottak munkabére általában lépést tartott a nehezedő viszonyokkal s megőrizte azt a nívót, amely a megélhetéshez szükséges.

Dr. Szabó László

Születtem 1869 március 12-én. A középiskoláim elvégzése után a budapesti tudományegyetemen jogászkodtam. Ügyvédi pályára készültem, később azonban szándékomat megváltoztattam és *1895-ben állami szolgálatba léptem* és mint pénzügyi fogalmazó-gyakornok a budapesti pénzügyigazgatósághoz kerültem, ahonnan 1900-ban mint fogalmazót a pénzügyminisztériumba osztottak be szolgálattételre.

A minisztériumban sorozatos előléptésekkel *főosztályvezető, miniszteri taná-*

csos lettem, majd 1925-ben, saját kívánságomra, *a székesfővárosi pénzügyigazgatóság élére* neveztek ki.

Ebben a minőségemben lettem tagja a főváros törvényhatósági bizottságának, ahol beválasztottak a számvevőség és a központi pénztár működésére felügyelő bizottságba.

Mikor 1927-ben a különböző állami pénzügyi hatóságokat, az adófelügyelő-séget, a pénzügyigazgatóságot, a díj- és illetékkiszabási hivatalt, az adóügyi útmutató hivatalt takarékosági okokból összevonták, ennek a nagyarányú összevont pénzügyi hatóságnak *másodvezető-jévé* neveztek ki.

Várospolitikai vonatkozásban kizárólag *adókérdésekkel* foglalkozom és a pénzügyigazgatóság első vezetőjének akadályoztatásakor a közigazgatási bizottság ülésein szoktam résztvenni. Az *Egységes Községi Polgári Párt* tagja vagyok.

Persze, mindez csak távirati stílusban megírt száraz váza életsoromnak. Azért választottam ezt a módszert, mert tengersok emlék rajzik lelkemben s hamarjában nem tudok választani, melyiket szeresem inkább, melyiket hozzam napvilágra. Megéltem a kiegyezés utáni Magyarország rövid virágzásának és gyors lehanyatlásának korát. Láttam Budapestet az ezeréves felvonulás ragyogó pompájában tobzódni, de végigszenvedtem azokat a szörnyű napokat is, amikor vértengerben fürdött a világ és vörös köntösbe öltözött a főváros. Most porig vagyunk alázva, tiporva, de élünk, vagyunk és leszünk. Mi magyarok utódainkban folytatódunk s megyünk dicsőséges elődeink útján. Ifjúságom virágában *szerettem a lírát* s életprogramomat akkor így fejeztem ki:

Ha akarod, a karod acélja
Kívívja, mi életednek célja.
Ám legyen előtted mindenkor a célpont
S légy mindenkor erős, miként az acél. Pont.

Mint *deres fejű várostatya* sem tudok másként gondolkodni.

Dr. Szakál Antal

1885-ben született Szentesen. 1913 óta ügyvéd. A Keresztény Községi Párt tagjaként került be a főváros törvényhatósági bizottságába.

Szakál Géza

1883-ban születtem. Római katolikus, nő, két gyermek atyja vagyok. A főváros

törvényhatósági bizottságának 1920 óta vagyok tagja. Ezenkívül *elnöke* a Magyarországi Fotokereskedők Egyesületének, *örökös tiszteletbeli tagja és alelnöke* a Magyar Amatőrfényképezők Országos Szövetségének. *Tiszteletbeli és vezetőségi tagja* számos egyéb egyesületnek, szerzője a *Gyakorlati Fényképezés* című kézikönyvnek és munkatársa a *Fotoművészti Hírek* című szakfolyóiratnak.

Művészi fényképeimmel számos külföldi és hazai fényképkiállításon a legmagasabb kitüntetésekert nyertem. így a többi között 1913-ban, Antwerpenben nagy aranyéremmel, ugyanabban az évben Rómában az egyetlen állami aranyéremmel tüntettek ki, a világ összes legkiválóbb hivatásos és amatőr fotográfusaival szemben.

Közel huszonöt év óta állandóan résztveszek minden nagyobb nemzetközi művészi fényképkiállításon, ahol képeim dicsőséget és hírnevet szereztek a magyar névnek. Világszerte feltűnést keltett az, amikor 1926-ban a berlini Agfa-pályázaton az egész világból jelentkező *huszonkétezer pályázó hatszázezer képe közül* az Európa legkiválóbb szakembereiből összeállított zsűri, nekem ítélte a külföldieknek előírt legnagyobb, ezeröttszáz aranymárkás díjat. Az előkelő díj erkölcsi értékét még fokozta, hogy a pályázat titkos és a zsűri határozata egyhangú volt.

Dr. Szentirmai Imréné

sz. Endreffy Vilma

Születtem 1887 november 4-én *Domonyban* (Pest megye), ahol édesatyám lutheránus lelkész volt és így igen vallásos nevelésben részesültem. A szülői házban, a fehér asztalnál hallott tanítások most is élnek bennem és legtöbbször ezek az indokai, a magyarázóit tetteimnek. Apával már 8-9 éves koromban hozám nem illő komolysággal tárgyaltam az országos politikáról, a különböző pártok elveit és céljait már jól ismertem és önálló véleményt alkottam róluk. *Nem voltam soha kisgyerek*, hanem mint felnőttel bántak velem és sok hízelgő jóslatot kaptam. *14 éves koromban újságot is szerkesztettem*, amelynek minden cikkét és versét magam írtam.

Az Andrassy úti leánygimnáziumban végeztem a középiskolát, majd a budapesti egyetemen a filozófiai fakultás hallgatója lettem. Itt azonban megzavarta tanulmányaimat *egy szökeháju és kékszemű filozopter*, aki miatt sutbadobtam a könyveimet és *feleségül mentem hozzá*. A könyvek csodálatosképpen nagyon hiányoztak nekem és 3 évi pihenés után

újra hozzáfogtam a tanuláshoz és bár közben két kis gyermekem született és bár Fogarason laktunk, 27 éves koromban mégis *megszereztem a középiskolai tanári oklevelet*.

Kenyérkereső pályámat a Rokkantügyi Hivatalban kezdtem, mint rapidíjas, *ezt a hivatalt rendkívül szerettem*, mert a parlamentben az én szobám a miniszterelnök szobája szomszédságában volt. Soha olyan keserves könnyeket nem hullattam, mint mikor innen átléptem *a főváros szolgálatába*.

A háborús évek megkíméltek a halálesetektől, de nem az étellel való harctól. Nagyon nehéz napokat éltem át és sok szenvedésben volt részem. Később örömet okozott egy külföldi meghívás, minek következtében fél évet töltöttem *Alkmaarban*, ahonnan beutaztam Hollandiát és megismerkedtem az Északi tengerrel.

1922-ben a budai demokrata listán nemzetgyűlési képviselőjelölt lettem és elmondtam első politikai beszédemet. Cikkeim is jelentek meg fővárosi napilapokban. *A szónoklásban Vázsonyi Vilmos volt a mesterem*, őt hallgattam és tőle tanultam a szombat esti pártvacsorákon.

1925 márciusában megszerveztem a *demokrata női klubot* és ennek köszönhetem a törvényhatósági mandátumomat. Hosszas megfontolás után, követve meggyőződésemet, beléptem az *Egységes Községi Polgári Pártba*. Bizottsági tagságomra *rendkívül büszke vagyok* és mivel nem adnám oda semmiért sem, az inkompatibilitás miatt kénytelen voltam átmenni az államhoz és jelenleg *a Veres Pálné uccai leánygimnáziumban tanítok*. A bizottsági tag azonban majdnem mindig felülkerekedik bennem, utazásaimban nemcsak a tanügyi, hanem főképpen a várospolitikai momentumok érdekelnek. Bécs, Párizs, Berlin uccáin ha sétáltam, a városháza vonzott és mindenütt ez kötött le legjobban. Ostende, Nizza, San Remo, Velence, Abbázia, Cirkvenica szórakozásaira nem voltam kíváncsi, csak

arra, hogy *milyenek itt is a közügyek*. Nekem a legérdekesebb regénynél is érdekesebb az én fővárosom élete és küzdelme.

A szociálpolitikai és közoktatásügyi bizottság tagja vagyok.

Két célt tűztem magam elé: megkönnyíteni a dolgozó nők életét és megkönnyíteni a tanárok és tanulók helyzetét. Közgyűlési felszólalásaim (egyrészt a resó felszerelése a szegény háztartásokban, a vasárnapi húsárusítás megengedése, másrészt a túlterhelés kérdése s a ζ iskolában és az iskolai nehézségek) mind ezt a két célot szolgálják. Legfőbb törekvésem az, hogy a főváros boldogabb jövőjének, ennek a gyönyörű épületnek a felépítéséhez egy kicsike téglával én is hozzájárulhassak.

Szepessy Albert Róbert

1885-ben Debrecenben születtem. Kereskedelmi alkalmazott és magántisztviselő voltam, jelenleg titkár vagyok. Huszonhat éve veszek részt a munkásmozgalomban. Tizennyolc éves korom-

ban alapító tagként kezdtem el szereplésemet a debreceni kereskedelmi alkalmazottak és magántisztviselők helyi csoportjának megalakításánál. Hamarosan a szakszervezeti bizottság jegyzője, majd a szociáldemokrata pártvezetőség tagja lettem. *Húsz éven keresztül* voltam a testületnek tagja, hosszabb ideig jegyzője, majd pénztárnoka és titkára. Egyik előharcosa voltam annak a mozgalomnak, hogy Debrecenben az összes szervezeteknek *közös munkásotthont* teremtsünk, ami sikerült is.

1910. év elején munkástársaim bizalmából Munkásbiztosító Pénztári tisztviselő lettem, ahol 1917 végéig működtem. Innen meghívás útján *az Állami Munkaközvetítő Hivatal debreceni kerületi hivatalának vezetője* lettem, ahol hivatásomat a forradalmak alatt is végeztem. 1922-ben meghívásra elváltam *az angolnyelvi szociáldemokrata párt titkárságát*, ahol ma is működöm.

Mint fővárosi bizottsági tag a következő bizottságokban működöm: Központi választmány, világitási és vízmű-üzemi bizottság, közoktatási bizottság, sétányügyi bizottság, közigazdasági bizottság, iparoktatási bizottság, városgazdasági bizottság, számadásokat felügyelő bizottság, sportügyi szakbizottság, Népszállóra felügyelő bizottság, gazdasági albizottság, V. kerületi testnevelési bizottság, elemi iskolai albizottság, a 2. számú iparosanonciskolai felügyelőbizottság.

A világitási üzemi bizottságban fejtettem ki fokozottabb tevékenységet, ahol egyik előharcosa voltam *a külterületek világitásának* és a gáz és villanyáram ára leszállításának, továbbá a sétányügyi bizottságban, ahol a XII. választókerület területén *három park létesítése* fűződik működésünkhöz.

Székely János

1884-ben Nagyunyomban (Vas megyében) születtem. Szüleim kisbirtokosok voltak. Hat elemi elvégzése után Szombathelyen *szabómester se get tanultam*. Felszabadulásom után (1903-ban) Győrbe, majd Magyaróvárra kerültem. A későbbi évek folyamán beutaztam az ország nagyobb ipari városait: Szolnok, Debrecen, Sopron, Komárom, Pozsony stb. Pozsonyból Wienbe, 1905-ben pedig Budapestre kerültem.

Budapesten 1906-ban a *keresztényszocialista munkásmozgalomba* kerültem. Az 1910-ben tartott kongresszuson az *országos szakszervezetek főtitkárának* választottak meg. Ettől az időtől kezdve főmunkatársa lettem a mozgalom hivatalos politikai lapjának: az *Igaz Szó*-nak. A háború kitöréséig kilenc szakmai szervezetnek építettem ki országsszerte a szervezetét. A világháború alatt egyedül végeztem a lap szerkesztését és a mozgalomban szükséges teendőket.

A háború után a mozgalom nagy lendületet vett, melyet a kommün kitörése akadályozott meg fejlődésében. A kommün bukása után, 1919 novemberében, a *Huszár-féle koalíciós kormányba népjóléti és munkaügyi államtitkárnak* neveztek ki, mely állást 1920 szeptember végéig viseltem.

Az 1921-ben megtartott községi választásokon a VIII. kerületben léptem fel s póttagnak választottak meg. 1925-ben Budán, a II. kerületben választottak meg bizottsági tagnak.

A közgyűlésen szociálpolitikai irányban működöm. *Tagja* vagyok: a munkaügyi, a szociálpolitikai, a közegészségügyi és köztisztasági, a világitási stb. bizottságoknak. A keresztényszocialista munkásmozgalomban a Dohánygyári Alkalmazottak Országos Szövetségét és több más szövetséget vezetek. Az ő szaklapjuknak vagyok a szerkesztője.

Szémann Mihály

1869-ben Kelecsényen (Zemplén megyében) születtem. Iskoláim elvégzése után ipari pályára léptem, majd 1890-ben az *államvasutak szolgálatába* álltam és 1924-ben, harmincnégyévi államvasúti szolgálat után *mint főművezető*, saját kérelmemre nyugalomba vonultam.

1917-ben a háborús páncélmozdonyok és vonatok sikeres építésének elismeréseképpen királyi kitüntetésben részesültem.

Vasúti szolgálatom alatt tevékeny részt vettem a vasúti személyzet gazdasági és politikai helyzetére irányuló mozgalmakban. Az 1904. évi vasutassztrájk után a *Magyar Szent Korona Országai Vasutas Szövetségének alelnökévé*, utóbb szaktanácsossá választottak meg, mely minőségben 1917-ig dolgoztam vasutaskartársaim anyagi és erkölcsi érdekeinek előmozdításán.

A kommün bukása után, 1919-ben Kőbányán újra megszerveztem és megalakítottam a Keresztény Szociális Pártot és a kőbányai Keresztény Fogyasztási Szövetkezetet. 1923-ban pedig a Keresztény Községi Párt kőbányai szervezetét,

melyeknek élén most is *mint elnök* működöm.

Törvényhatósági bizottsági taggá 1920-ban, majd 1925-ben választottak. Mint bizottsági tag *közélelmezési, közlekedési, valamint ipari kérdésekkel* foglalkozom. Kispolgárok és munkások érdekeit igyekszem előmozdítani és bizalmukra támaszkodom.

piskárkosi és királydaróczi

Dr. Szilágyi Lajos

1882 június 19-én a Berettyóújfalu melletti Kettős pusztán születtem. A gimnázium öt alsó osztályát a debreceni református kollégiumban elvégezvén, a Ludovika Akadémia tisztképző tanfolyamába léptem át. 1900 augusztus 18-án a 6. honvédgyalogezred kötelékében hadapród-tiszthelyettesnek avattak fel. 1901 november 1-én kineveztek hadnaggyá. 1904-ben a honvéd felsőbb tisztitanfolyamot végeztem, azután mint a budapesti tudományegyetem jog- és államtudományi fakultásának rendkívüli hallgatója, tettem le a jogi alapvizsgákat és szigorlatokat és 1909-ben az *államtudományok doktorává* avattak a kolozsvári egyetemen.

Én voltam az első tényleges tisztt, aki katonai szolgálatainak megszakítás nélküli, zavartalan végzése mellett a doktórátust elérte.

Közben 1906-ban *főhadnaggyá* léptettek elő. 1910-ben a budapesti honvédkerületi tiszti iskolát *mint első* végeztem. Itt *vezérkari minősítést* nyertem, amelynek alapján 1911-ben *vezérkari szolgálathoz* osztottak be. Én voltam az első vezérkari tisztt, akit a bécsi hadiiskola elvégzése nélkül a honvédkerületi tisztiiskola kiváló eredménnyel történt elvégzése alapján osztottak be a vezérkarhoz.

Ugyanebben az évben *a cs. és kir. kamarást méltóságot* kaptam. 1913 november 1-én *századossá* léptettek elő.

1914 május 1-én, barátaim tanácsára és kívánságára, a politikai pályára léptem. Megindítottam a *Külügy-Hadügy* című külpolitikai és katonai hetilapot és ezért nyugdíjaztattam magam. A Külügy-Hadügy hasábjain még a háború kitörése előtt széleskörű publicisztikai és szakirodalmi munkásságot fejtettem ki.

A háború kitörésekor nyomban katonai szolgálatra jelentkeztem. Mint nyugállományú vezérkari századost először a budapesti honvédkerületi parancsnoksághoz helyi vezérkari szolgálatra osztottak be, később, saját kérelmemre, az Isonzófronton egyik tábori zászlóalj parancsnoka lettem. Hadi szolgálataimért *több kitüntetésben és dicséző elismerésben* részesültem.

1916 július 31-én, egy időközi választáson, a berettyóújfalui választókerület munkapárti programmal egyhangúlag *képviselőjévé* választott, azóta megszakítás nélkül képviselem ezt a kerületet és Apponyi Albert grófon kívül az egyetlen vidéki képviselő vagyok, akit *négy ízben egymásután, ugyanabban a kerületben* választottak meg. A régi képviselőháznak én voltam a katonai szakértője. Akkoriban érdeklődést keltettek a magyar nemzet véráldozatairól, a hadirokkantokról, a hadiözvegyekről, a hadiárvaokról és hadifoglyokról, nemkülönben

az önálló magyar hadsereg felállításának szükségességéről elmondott beszédeim.

A Károlyi-korszakban, a Külügy-Hadügy hasábjain 7-éves harcot vívtam a hadsereg felforgatóival és az akkori honvédelmi miniszterekkel szemben.

A proletárdiktatúra kitörése napján a Külügy-Hadügy-et *beszüntettem*. A népbiztos-uralom engem is fogságba vetett s hosszú ideig a Gyűjtőfogházban voltam.

A kommun után revékeny részt vettem az *Országos Kisgazda- és Földművespárt agitációjában és szervezkedésében*. A tisztántúli részeknek a román uralom alól való felszabadulása után egyideig *Bihar vármegye főispán-kormánybiztosi teendőit* láttam el, a nemzetgyűlési választások alkalmával azonban erről a megbízatról leköszöntem és régi választókerületem mandátumával az *első nemzetgyűlés tájja* lettem. 1921-ben a kisgazdapártból kiléptem és azóta megszokítás nélkül *pártonkívüli* vagyok. *1922-ben és 1926-ban ugyancsak Berettyóújfalu választott meg képviselőjének*.

A parlamentben az ellátatlanok, a hadirokkantak, a hadiözvegyek és hadiárvák, valamint a polgári szabadságjogok visszaállítása és a kivételes hatalom eltörlése érdekében több nagy beszédet mondtam. Egyik elnökválasztásnál a nemzetgyűlésen *elnökké is jelöltek*, de Gaal Gasztonnal szemben kisebbségben maradtam. Éveken keresztül az ellenzéki oldalon *a demokratikus blokk elnöke* is voltam s én irányítottam a fixfizetésűek járandóságának szabályozására és felemelésére vonatkozó parlamenti mozgalmat, ezenkívül vezérszerepem volt a magántisztviselők nyugdíjvalorizációjának és a hadikölcsönkötvények valorizációjának kérdésében is.

Parlamenti működésem folyamánaképpen a Magánalkalmazottak Nemzeti Szövetsége és a Hadikölcsönkötvénytulajdonosok propagandabizottsága elnökévé választott. Külpolitikai irányú felszólalásaim közül a gyulafehérvári koronázás miatti ünnepélyes tiltakozásom, nemkülönben a genfi beszámoló és a frank-

hamisítás ügyére vonatkozó felszólalásom az egész országban visszhangot keltett. Sorozatosan szólaltam fel a választójog és a házsabályszigorítás kérdésében, valamint a vármegyei, városi és a székesfővárosi törvényjavaslatok tárgyalásánál.

Az automobilisták érdekében kifejtett parlamenti munkálkodásom folytán a *Magyar Autóbusz és Teherautó Vállalatok Országos Szövetsége elnökévé* választott. Társelnöke lettem a Magyar Athletikai Szövetségnek is.

A törvényhatósági életben egyrészt szülővármegyében, Bihar megyében, másrészt lakóhelyemen, a fővárosban szerepelek. A székesfőváros autonómiája, továbbá a főváros és a kormány közti viszálykodás ügyében ismételt felszóltam. Tagja vagyok a főváros közoktatási és közlekedési bizottságának is. A fővárosi községi politikai életben rövm ideig az Egységes Községi Polgári Pártnak voltam a tagja. Jelenleg itt is *pártonkívüli* helyzetben vagyok.

iglói

Dr. Szontagh Tamás

1851-ben Ózdon (Borsod megyében) születtem. A *Társadalmi Egyesületek Szö-*

vetségének (TESz) országos elnöke vagyok, a m. kir. Földtani Intézet nyugalmazott igazgatója, a *Nemzeti Figyelő* felelős szerkesztője, a Magyarhoni Földtani Társulat, a Magyar Mérnökök és Építészek Szövetsége, a debreceni Tisza István tudományos társaság, a Luther Társaság, a Júniusi Bajtársak, a Hydrológiai Szakosztály, a Balatoni Szövetség tiszteletbeli tagja és mintegy harminc egyesület és társaság funkcionáriusa és tagja. A kir. Magyar Természettudományi Társulat választmányi tagja vagyok stb.

1920-tól 1923-ig mint kinevezett voltam tagja a főváros törvényhatósági bizottságnak, 1925-ben pedig a XVII. választókerületben választottak bizottsági taggá a *Keresztény Községi Pártnak* a programja alapján.

Vízügyekben mintegy harminc év óta dolgozom a székesfővárosnak.

Dr. Szőke Gyula

Makón, 1881 szeptember 23-án születtem, nős, családos, római katolikus vallású és budapesti illetőségű vagyok. Középiskoláimat Makón, 1900-ban végez-

tem, azután hét félévig a budapesti m. kir. Pázmány Péter Tudományegyetem jogi karának voltam hallgatója, ott 1904 szeptemberében *jogtudományi doktorra* avattak és Budapesten töltött háromévi ügyvédjelölti gyakorlat után 1907 januárjában a budapesti ügyvédi vizsgálobizottság előtt *ügyvédi oklevelet* szereztem. Ezóta Budapesten bejegyzett *gyakorló-ügyvéd* vagyok. Mint ilyen gazdasági tanulmányokat végezvén, több uradalomnak felügyelő *jogtanácsosa* lettem és vagyok azóta is. Ugyancsak *jogtanácsosa* vagyok a Szent Imre Főiskolai Internátus Egyesületnek és a Csanádi Egyházmegyének. Emellett a fejérmegyei *Polgárdi* községben lévő Antónia-major nevű 500 holdas birtokomon gazdálkodom.

1917-től 1920-ig esztergomvármegyei törvényhatósági bizottsági tag, attól kezdve pedig Budapest törvényhatósági bizottságának vagyok a tagja, ahol a központi választmányban, a pénzügyi és a jogügyi bizottságban foglalkozok helyet és főleg közoktatásügyi és szociális kérdésekkel foglalkozom. Éppen ezért vállaltam immár hatodik éve a *Budapest-belvárosi iskolaszék elnökségét* és veszek részt a nagy állami segélyakciók vezetésében is. *Igazgatósági* tagja vagyok a Körös-Tisza-marosi ármentesítő és belvízszabályozó társulatnak és 1909-ben indítottam meg a mozgalmat az Ipoly szabályozására, amely azonban a háború következtében abbamaradt. A világháborúban 1914 november 19-én szenvedett autóbaleset következtében hónapokon keresztül súlyos beteg voltam és ezután helyi szolgálatra minősítettek, mint ilyen egészen 1918 áprilisig teljesítettem szolgálatot, legutóbb az első honvéd táborigényűszednél és a

honvéd hadosztálybírósnál, ahol *zászlósi* rangot nyertem. Mint ilyen egyúttal résztvettem a hadbavonult katonákat segélyező katolikus karitás alapításában és vezetésében és a m. kir. hadigondozó hivatalnak megszűnéséig *ingyenes jogi tanácsadója* voltam.

1919-ben kezdeményeztem Budapesten a római katolikus egyházközségek szervezését, *még a kommunizmus alatt a Belvárosban az első egyházközséget megalapítottam*, annak első ügyvezető-alelnöke és ma is társelnöke vagyok. Résztvettem a Keresztény Nemzeti Liga alapításában, melynek belvárosi osztályelnöke és országos választmányának tagja vagyok. Ugyancsak igazgatósági tagja vagyok a budapesti Központi Katolikus Körnek, az Országos Katolikus Szövetségnek és az *Új Lap* című napilapnak.

Társadalmi tevékenységet Budapesten 1901 óta folytatok, akkor lettem ügyvezető-titkára az Egyetemi Hallgatók Szent Vince Egyesületének, majd a budapesti Szent Vince Egyesületek helyi ügyvezető tanácsának és a budapesti Józsefvárosi Kisdédóvó Egyesületnek, — amelyeket tíz éven át vezettem és jelenleg is örökös tiszteletbeli alelnök vagyok. Résztveszek a Szent Imre Kör, a Szent Imre Főiskolai Internátus Egyesület és a Katolikus Unió vezetésében, mint ezeknek igazgatósági tagja és mint ilyen az Egyesületet a kommunizmus után rendeztem. Végül megemlítem, hogy a nemzetgyűlési és országgyűlési választásoknál ismételtlen a Budapest déli kerület *választási elnöke* voltam, 1926 január óta *kormányfőtanácsos*, továbbá a *Felsőház tagja* vagyok, ugyancsak tagja vagyok a Keresztény Községi Pártnak és ennek *belvárosi pártelnöke*.

Egyet ki kell emelnem. 1904-ben a budapesti napilapok megtámadtak azért, mert a budapesti józsefvárosi Kisdédóvó Egyesületbe apácákat vittem a tanítás és nevelés eszközlése céljából. Az, amit akkor a napilapok nagyrésze, mint a meg gondolatlan fiatalember feketelelkűségének a bizonyítékát emlegetett, ma igazolhatóan minden helyes gondolkozású embernek szívbéli vágya volt és csak a politika nyomta el a helyes gondolkodású emberek helyes nézetének az érvényesülését. A másik, ami mindig előttem áll, amikor a kommunizmus alatt mindenki attól óvott, hogy én katolikus egyházközségeket szervezzek, mert ezzel még több veszélyt hozok magamra és a családomra, mint amit eddig szenvedtünk és amiket *forradalmi törvényszék elé kerültem* és ott megmondottam, hogy igenis én szervezem a római katolikus egyházközségeket, a forradalmi törvényszék elnöke elhalasztotta a tárgyalást az ügyem kivizsgálása *végett és* azután két nap múlva telefonon közölték velem, hogy *az eljárást ellenem beszüntették*.

Ez a két eset a legjobban mutatja, hogy *az emberszeretet és a vallásosság* igenis olyan mozgatója az emberek életének, ami nélkül jó állami és társadalmi élet nem létezhetik és mi, akik ezért magunkat exponáltuk, igazán a helyes úton jártunk.

Ez vezetett engem arra a meggyőződésre, hogy a keresztény, tehát *a vallásos meggyőződésen alapuló pártnak* az alapítása és fentartása nemcsak azért szükséges, mert kellett, hogy világnézeti tagozódása álljon be az embereknek, hanem azért, mert szerény nézetem szerint, az szolgálja igazán a hazáját és használ a köznek, aki

gyakorolja azt az emberszeretetet, azt a vallásos érzést, amelynek a szolgálatába szegődött és ami a társadalom összetartó ja és az emberiség fentartója. *Amíg város- atya lettem*, erről győződtem meg és örülök annak, hogy olyan elveket követ- tem mindig, amelyek sohasem szégyení- tettek meg és nem fognak megszégye- níteni.

tabódi és fekesházi

Tabódy Tibor

1885 június 18-án Budaháza (Ung- megyében) születtem. Régi nemes csalá- dól származom. A szuverén *máltai lovag- rend tiszteletbeli lovagja*, a Regnum Ma- rianum egyházközség alapító világi el- nőke, *országgyűlési képviselő* és a főváros törvényhatósági bizottságának 1925 óta tagja vagyok. A háborút végigküzdöttem, több kitüntetésben részesültem s mint ör- nagy nyugalomba vonultam. A forrada- lomkor a VII. kerületben szerveztem az ellenforradalmi mozgalmakat.

Dr. Takács István

1889 március 22-én születtem *Eszter- gomban* és 1891 júniusában már félig árva voltam, mert édes atyám, aki a város főjegyzője volt, meghalt. A Szt. Benedek- rendi gimnáziumban végeztem középisko- láimat és 1907-ben kerültem fel Buda- pestre orvosnövendéknek. 1914 januárjá- ban kaptam diplomát.

Az abszolutórium és diploma közötti időt, 1912 májustól 1914 januárig rész- ben az új Szent János-kórházban, rész- ben a János-szanatóriumban töltöttem el mint orvos, ugyanitt részben a cs. és kir. XVII. helyőrségi kórházban, míg 1914 július végén be nem osztottak a mozgó- sított 4. számú nehéz tarack-osztályhoz, amellyel *a szerb harctérre kerültem*. Negyvenhárom hónapig jártam a harc- tereket: Szerbiát, Galiciát, Lengyelorszá- got, Volhyniát, Albániát stb. *Két Signum, a koronás arany érdemkereszt a kardok-*

kal és a Károly csapatkereszt, amit a harc-
téren kaptam.

Háború után a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem stomatológiai klinikájára mentem tanulni. Tíz évig voltam ott és mint *első tanársegéd* mentem át az Országos Társadalombiztosító Intézethez *h. főorvosnak*.

Tizenkét tudományos munkám jelent meg ezalatt az idő alatt.

Három fiam van, akik közül a legnagyobb 12 éves, most várja a legfelsőbb elismerést életmentésért.

A háború után az első választáson leitem városatyá és a közegészségi és közlekedési bizottságokban működöm leginkább. Az első természetes, a második pedig mint nagy utazónak a külföldön látottakból a jónak átlántálási vágyából fakad.

Mint jó katolikus, sokat és szívesen foglalkozom a katolikus diákmozgalommal és a Foederatio Emericana egyik csoportjának az élén állok.

Mint várospolitikusnak legszebb ideálom, hogy az embertársaikra veszélyt jelentő *fertőző tuberkulózisok részére olyan kórház létesülne, ahol mind elférnének* és ahova éppen olyan kényszer vinné be őket, mint a diftériásat, vagy a sarlachosát, vagy a kiütéses tifuszosat a Gellért járványkórházba. Javaslatom is van ez irányban. Majd egyszer jön velem más, dicsőségben és fényességben és meglesz a dolog. És én szívesen fogom elhallgatni a priuszomat – csak meglegyen.

Tarr Béla

1887-ben *Karancságon* (Nógrád megye) születtem. Épületlakatos, vasszerkezeti műhely tulajdonosa vagyok.

Mikor 1918 őszén, közel négy esztendei frontszolgálat után leszereltem, teljesen *holtan* találtam műhelyemet. Mikor ennek újraélesztéséhez hozzáálltam, szomorúan kellett tapasztalnom, hogy míg mi életünket kockáztatva szeretett hazánkért a frontokat jártuk, a szerencsés „itthonmaradtak” a háború alatt nemcsak minden gazdasági pozíciót elfoglaltak előlünk, hanem mérhetetlen és érthetetlen önzésükben minden józan belátást mellőzve, nagyrészt még a szomorúvégű háború után se akartak nekünk teret engedni, se gazdasági, se politikai téren. Mérhetetlen elkeseredés fogott el.

Igazunk tudatában 350 hadbavonult lakatos és rokonszakhímű mestertársam érdekében, néhány mestertársam és különösen ipartestületünk akkori titkáranak, *Zöldi Nándornak* segítségével, vasenergiáivai megindítottuk a harcot, melynek némi eredménye (anyag, a Kamarától és Iparegyesülettől pénzsegély stb.) csak-

hamar mutatkozott is. E harcok során éreztem el ahhoz a tanuláshoz, hogy *politikai súly nélkül egy társadalmi réteg se érvényesülhet gazdasági téren!* Hiába ismerik el gazdasági súlyát és nemzetfenntartó értékét az iparos- vagy kereskedőosztálynak addig, amíg az őket jogosan megillető pozíciókat maguknak ki nem küzdik, hivatalos részről sohase fognak olyan gazdasági politikát követni, mely legalább is a többi társadalmi osztály érdekeihez hasonlóan tekintetbe venné az ő érdekeiket is. Kerestem tehát azt a politikai faktort, melynél ez az igazság meghallgatásra talál és amelytől ily irányú cselekedeteket is várhat az ország iparosága és kereskedőtársadalma.

Áldott emlékezetű *Vázsonyi Vilmos* egyéni és politikai ténykedései adtak számomra megnyugtató garanciát arra, hogy ideálmaim benne megértő patrónusra találjanak. Izzó szeretettel csatlakoztam hozzá és az 1920. évi nemzetgyűlési választásokon egyik zászlótartójává szegődtem és szerény tevékenységemmel hozzájárultam nehéz időkben ahhoz, hogy a székesfőváros XI. választókerületében, illusztris fegyvertársa, a kereskedők és iparosok ugyancsak megértő barátja *Bródy Ernő dr.* lett a nemzetgyűlési képviselő.

Így lettem *a nemzeti demokrata pán harcok katonája* és 1925-ben még nehezebb harcokban a párt listáján ugyancsak *a XI. választókerületben* a székesfőváros törvényhatósági bizottságának tagja.

Ebben a minőségben kitűzött életcélomhoz híven nemcsak *a minden igazságos iparos- és kereskedőügyért* harcolok sorában voltam mindig található, hanem el-tökélt szándékom, hogy addig le nem teszem a meggyőzés fegyverét, amíg el nem érjük, hogy az iparosság és kereskedelem képviselőinek az őket jogosultan megillető pozíciókat át nem engedik.

Dr. Tauffer Gábor

Régi kolozsvári családból származom. *1884-ben születtem Balmazújvárosban,* ahol apám gyógyszer tár tulajdonos volt.

Hajlamaim *az ügyvédi pályára* vonzottak s apám *gyógyszerésznek* akart nevelni, így *mindkét pályát* elvégeztem. 1910 óta gyakorló ügyvéd vagyok.

Résztvettem a világháborúban és mint tüzérhadnagy, később *főhadnagy* a szerb és az orosz harcúterén harcoltam és a *Signum Laudis* kitüntetést szereztem meg.

1918-ban hazatérve a *Magyarországi Gyógyszerész Egyesület* alelnökévé választott meg és azóta megszakítás nélkül több választáson át az egyesület alelnöke vagyok.

1919-ben tagja lettem a Keresztény Nemzeti Pártnak és mint annak képviselőjelöltje a budapesti terézvárosi X. választókerületben *Pető Sándor,* majd az ő halála után *Benedek János* demokrata képviselővel vettem fel a harcot, azonban kisebbségben maradtam.

1926-ban Budapest polgársága Buda-pest székesfőváros törvényhatósági bizottságába városatyának beválasztott, ahol a

Keresztény Községi Pártban a Friedrich csoporthoz tartozom.

1920 augusztus 20-án *Friedrich* István küldetésében, az akkori magyar kormány rendelkezéseivel szembehelyezkedve, Sopronban, a Széchenyi-szoborról szólítottam fel Nyugat-Magyarország népét *az elcsatolás elleni ellenállásra*. Ezzel indult meg Nyugat-Magyarországon az elszakadás elleni mozgalom, amely a trianoni béke rendelkezésével szemben később *Nyugat-Magyarország egy részének és Sopron városának megmentéséhez* vezetett.

Dr. Tauffer Vilmos

1851 július 2-án *Kolozsvárott* született. Tanulmányait jórészt Budapesten, részben Bécsben elvégezvén, 1874-ben orvosdoktorrá avatták. Közel kétévi gyakorlatozkodás után a fiatal orvos egyetemi utazási ösztöndíjjal 1875 őszén *elindult külföldi útjára*: Bécsben már ismerős, csak rövid időt tölt *Braun* Károly és *Späth* klinikáján, majd *Prágába* megy *Breiskyhoz*. Hosszabbban időzik korának egyik legkiválóbb szülésznél és nőorvosánál, *Spiegelbergnél* *Boroszlóban*, aki lenyűgözi a fiatal orvost sziporkázó szel-

lemességével, nagy tudásával. Itt már bevonják a klinika működési körébe. Itt ismerkedik meg *Spiegelberg* asszisztensével, *Landau* Lipóttal, akihez később is benső barátság fűzte. *Boroszlóban* működik mint rendkívüli tanár *Freund* W. is, akinek intézetét gyakrabban felkeresi. A német sebészek V. nagygyűlésére (1876 április 19-én) *Berlinbe* megy át. Később is, ha csak tehetné, résztvett a német orvosi kongresszusokon, különösen a „*Deutsche Gesellschaft für Gynaekologie*” gyűlésein, amelyek mindannyiunkra mindenha felejthetetlenek maradnak, úgy tudományos színvonaluk, mint kedélyességük révén. A német tudományos világgal való gyakori érintkezés később is nagy befolyással volt *Tauffer* további fejlődésére, működésére s nem egyszer figyelmeztetett minket, tanítványait is: „Nézzék meg, hogyan dolgoznak a német klinikák!”

Munkakedvében mintegy megújhóva jött haza egy-egy ilyen kongresszusról. Ez volt az ő szellemi éltetője: *a haladás*, a meg nem állás. S a német professzorok, mint velük egyívású embert fogadták maguk közé, amit mi sem bizonyít jobban, mint az, hogy a *Deutsche Gesellschaft für Gynaekologie* '1911-ben külföldi volta dacára beválasztotta *Tauffert* a négyes intézőbizottságba. E kitüntetés volt élete egyik büszkesége. Azóta Ehrenmitglied.

A fiatal *Tauffer* sorban keresi fel a német klinikákat, a *Spiegelbergnél* szerzett tapasztalatok alapján jobban tud tekinteni az egyesek működésébe, nyitott szemmel, fogékony fiatal lélekkel gyűjtögeti tapasztalatait, míg végre *jó sorsa Freiburgba Hegarhoz* vezeti. A szűkszavú, külsejében rideg, szinte darabos nagy teutonnak feltűnik a fiatal magyar orvos. Két hetet tölt *Tauffer* *Freiburgban*, amikor egyszerre felkéri *Hegar*, hogy helyettesítse egyik szabadságra menő segédjét, majd magával viszi vidéki műtétéhez segédkezni, egész úton a naoi tudományos kérdésekről tárgyal vele, s

amikor hazafelé jönnek, egyszerre csak odafordul hozzá: „Sie, Tauffer, wollen Sie nicht *mein Assistent* werden?”

Tessék elgondolni, mit érzett ez a fiatal magyar fiú, amikor a nagy Hegar őt, az idegent, rövid ismeretség után asszisztenséül hívja? „Éreztem, – mondotta el egyszer Tauffer, – hogy *ez a pillanat álmaimnak legszebb álma, az én egész jövőmnek megalapítója, éreztem, hogy belőlem most már lesz valami, hogy megmaradhatok gynaekologusnak, zsebemben éreztem a menetlevelet a marsallbothoz; az öröm izgalma aludni nem hagyott s másnap első dolgom volt, hogy sürgönyileg lemondjak egyik hollandus társaságnál vállalt hajóorvosi állásomról.*”

Így maradt meg Tauffer gynaekologusnak, így lett *Hegar asszisztense* és dolgozott ennek a nagy embernek oldalán éppen abban az időben, amikor a német gynaekologia, melynek elismert vezére Hegar volt, legnagyobb evolúcióját élte. De nemcsak kiváló gynaekologus, hanem *jó szülész* is volt, s egyike volt Németországban azoknak, akik nemcsak művelték, de el is ismerték Semmelweis felfedezésének nagy jelentőségét. Hegar ismert munkájában később örök emléket is emelt Semmelweisnek.

Ilyen ember oldalán töltött két évet Tauffer. Szünidejében utazgat *Párizsba, Svájcba, Londonba.* A legintenzívebb munkálkodás közben kapja 1878 nyarán katonai behívását, a boszniai okkupáció alkalmával. Haladék nélkül haza kell jönnie, ott kell hagynia gyönyörű működési körét, ott a nagy mestert, a művelt Németországot. S az okkupáció lezajlása után itthon is marad. *Kézmárszky maga mellé veszi tanársegédnek.*

És amikor azt kereselem, mit talált Tauffer, mikor hazajött, azt kell mondanom: nagy kincset talált Kézmárszkyban mint szülészben, s talán személyére vonatkozólag még nagyobbat, mint ritka, önzetlen, nemesen gondolkozó férfit, aki nemcsak nem akadályozta meg fiatal

munkatársát gynaekologus működésében, hanem ebben mindenképpen segítségére volt; teret, alkalmat nyújtott arra s féltékenység nélkül nézte, mint aratja *segédje, majd fiatal tanártársa* a gynaekologia mezején sűrűn termő babérjait.

A fiatal asszisztensé lüktető életet viz Kézmárszky klinikájára. A szülészkedésben is megnyilatkozik benne a sebész, *hozzáfog a hasmetszésekhez is.* Az első 1878 szeptember 3-án, a mostani dohányuccai elemi iskolának, mely akkor az egyetemi gondnoksághoz tartozott, egyik szobájában végzi. Majd a klinikával szemben egy kis osztályt rendeznek be számára, amely *egy tucat, két udvari betegszobából, ápolónő-szobából, s egy konyhából* állott. Műtéteinél asszisztált nemcsak professzora, hanem *Lumnitzer* tanár, *Antal Géza,* továbbá a belek sebészetében jelentős érdemeket szerzett *Janny Gyula* tanár és mások. *Jelentős irodalmi tevékenységet* fejt ki már ebben az időben, gyakori előadója az orvosegyesület üléseinek és mindig érdeklődéssel hallgatott hozzászólója a tudományos vitaközösségnek.

Tudományos működésének jutalmul *1880-ban a budapesti tudományegyetemen magántanárnak* választják meg. Majd amikor *Trefort* miniszter tanácsosának, *Markusovszky* Lajosnak az előterjesztésére a szülésznek és nőgyógyászatnak tanítására a *második tanszéket* rendszerezési, *erre 1881 július 14-én a király a harmincéves fiatal Tauffert nevezi ki.* Szédületes pályafutás! Alig hét éve orvosdoktor, másfél éves docens ül a rendes egyetemi katedrára. De amint látni fogjuk, emberére is akadt e tanszék, melyen *harminchét éven át* annyi dicsőséget, elismerést szerzett itthon és külföldön a magyar gynaekológiának.

Még az ügy személyi részének elintézése előtt megbizta a miniszter Tauffert, hogy a klinika céljaira kibérelt bodzafa- (ma Röck Szilárd) uccai báró Simonyi Ernő-féle ház átalakítási munkálatait *Weber Antal* műépítésszel együtt vezesse

s az átalakítási munkára, belső berendezésre, bútorzatra, összesen 12.330 forintot utalványozott. Ez az összeg akkor is igen kevés pénz volt egy klinika létesítésére, de a fiatal Tauffer mégis megcsinálta úgy, hogy *1881 szeptemberében megnyithatta intézetét*, amelyben a bábákat szülészetre, az orvosnövendékeket nőgyógyászatra kellett taníttatnia.

Az egyemeletes, hétablakos fronttal bíró lakóház egy lökedvelő sportférfiú igényének megfelelően, de egyszersmind a jövedelmezés célját is tekintetbe véve volt építve és éppen ennek volt köszönhető, hogy az épületet át lehetett alakítani klinikává. *Az istállóból lett tanterem, a nyeregszerszámkamrából szülőszoba*, a jobb, emeleti szobákból gyermekágyas osztály, a földszinti helyiségből rendelő, nőbeteg osztály. A három tanársegéd közül kettő inkább *kamrának nevezhető sötét helyiségben lakik*. A nyolctíz háziterhes szűk helyiségben, egymás között elhelyezett fekvőhelyen tölti az éjjelt. *Nincs külön műtőszoba*, hol itt, hol ott operálnak, egyik szülőszobában vagy betegszobában. Nincs várószoba a bejáró betegeknek. Nyáron az udvarban, télen a kapu alatt, egy kis szűk előszobában várakoznak, míg rájuk kerül a sor. *Nincs laboratórium* (később a szomszéd uccában Tauffer a maga költségén bérelt ki e célra helyiséget), *a múzeum a pincében van*, az egész házban a szülőszoba tolható kádján kívül *csak egy fürdőszoba van*, itt fürdik orvos, beteg, bába. Minden szoba parkettás, vagy fapadiós, amit olajos festékkel eresztének be. *Gáz csak a szülőszobában*, a tanteremben van, ahol a nyarat kivéve, nappal is meg kell gyújtani. *A hat szülőágyon kívül rendelkezésre áll húsz ágy gyermekágyasok és tizenhét ágy -nőbeteg részére*. És ebben a primitív környezetben megindul a munka. Minden hiányt pótol a fiatal tanár vasenergiája. *Ez a ház lett az önálló magyar gynaekologia bölcsője*. Ebben a házban végez Tauffer

több mint ezer hasmetszést, az első ezret Magyarországon.

De haladunk előre, nap-nap mellett tökéletesedünk, majd *1893-ban* beszerezük az első Lautenschlager-féle *sterilizátort* az eszközök és a kötszerek számára. Már sterilizált kötényt kötünk magunk elé, sterilis lepedővel izoláljuk a sebész területét, sterilis gaze-zel törölünk. A carbolspray is lomtárba kerül. A nagy faasztalra egy ékalakúlag emelhető második asztallap kerül, a lejtőssik ősanja; majd *kloroform helyett éterrel kezdünk altatni*, ami eleinte nehezen megy, de a műtési eredmények bámulatosan javulnak. Aztán jön már új, forgatható, emelhető *műtőasztal* is. És megjön 21 évi munkálkodás, törekvés, vágyakozás után a méltó keret Tauffer működéséhez, *az új moderm intézet*, saját tervei, gondolatai szerint felépítve a régi botanikus kertben, ahol sokáig egyedül állott, pompás kerttel övezve.

Nem szabad említés nélkül hagynom, hogy az új II. számú nőiklinika építését nagyban elősegítette áldott emlékezetű *Köck Szilárd százezer forintos adománya*. Tauffer mint medikus egy házban lakott a nagy emberbaráttal, aki tanúja volt annak, *mennyit tanult ez a diák éjjel-nappal* egyszerű kis udvari szobájában. Ez időtől figyelemmel kísérte sorsát és látva, milyen ember lett belőle, végrendeletében az említett *Összeget olyan kórházra hagyta, amelynek Tauffer lesz az első igazgatója*.

De nemcsak az új, kibővült célszerű működési tér hoz nagy változást Tauffer munkásságában, hanem elsősorban az, hogy nem kell már bábákat oktatnia, hanem *részvesz az orvosnövendékek szülészeti kiképzésében*, rendszeres szülészeti előadásokat tart, s azután tág tere nyílik a gynaekologiai működésre. Tizenhét ágy helyett *több mint hetven ágy* áll e téren rendelkezésre. S a szűk keretben, nehéz, szűkös viszonyok között eltöltött *tizenhét év után tizenkilenc évet tölt még Tauffer a katedrán*, mintegy jutalmul a

sorstól, úttörő, fáradságos munkásságáért.

Felírta tanterme falára, szemben a hallgatósággal: „salus aegroti suprema lex esto”, s meg is tartja és meg is tartja.

De lássuk működését *a szülészet terén*: A szülészet gyakorlati tanítását rendkívüli módon segítette elő *a szülészeti poliklinikum megalapításával*, megszervezésével. Tauffer működése alatt *38.244 esetben nyújtott segítséget* ez a hihetetlenül szerény anyagi eszközökkel megszervezett poliklinikum. Amikor Tauffer 1898 szeptemberében új klinikájába költözött, megvalósította régi tervét, *a klinikai internátust*, amelybe tíz kész orvosdoktorot vett fel három-három hónapra, akik külön-külön kis szobában bentlaktak a klinikán, ennek szigorú fegyelme alatt állottak, s igen jutányos áron bent is éltek, úgyhogy minden idejüket a szülészet és nőorvoslás tanulásának szentelheték. Öröm volt látni, milyen tülekedve keresték fel ez intézményt, nemcsak magyar orvosdoktorok, hanem külföldiek is. 1917 szeptemberig 254 orvosdoktor élvezte az internátus jótéteményeit, kik között amerikai, angol, orosz és osztrák is volt.

Tauffert szülészkedésében, mint minden más tevékenységében *az előrehaladás jellemzi*, s különösen vörös fonálként húzódik végig az anyai élet mellett a *gyermekélet megtartásának, megmentésének szándéka*. Hogy ma Magyarországon jól vezetett intézetben magas fogóval, császármetszés útján vagy a medencegyűrű tágitásával *megmentik az élő magzatot, ebben senkinek sincs olyan nagy érdeme, mint Tauffernek, az úttörőnek*. Tauffer egyike volt az elsőeknek, aki szülés után a gátrepedés varrásához a *kokaint*, mint helyi érzéstelenítő szert használta (1888).

Lehetetlenség Tauffer vezető szerepet vitt operatív tevékenységét részletesen megírni e megemlékezés keretében, csak a főbb pontokra térhetek ki s csoportokba

osztva, kronologikus sorrendben ismertetem a fejlődés útját.

Leírtam volt, hol kezdte, milyen körülmények között műtői tevékenységét: 22 hasmetszést végzett, mint Kézmárszky tanársegéde; 1891 október 26-án végzi az ötszázadikat, s 1898 márciusában tanítványai megünneplik az *ezredik* hasmetszését, az első ezret Magyarországon s mikor tanszékét elhagyja, *3486* laparotomia van mögötte. Így is nagy számok, de *mi volt ez abban az időben*, aminek fele a bodzafauccai 17 ágvas gynaekologiai osztályra esik.

Mi minden van e hasmetszések fejlepleiben letéve, mennyi úttörő munkásság, a fejlődésnek milyen útja, mennyi küzdelem, mennyi siker és nem egy csalódás. *Egész gyűjteménye a hasúri chirurgiának*. Volt idő, amikor *Tauffer egymaga több hasmetszést végzett*, mint Magyarország, de legalább is Budapest összes sebésze és nőorvosa. És hogy ezt hová fejlesztette, tökéletesítette, mi sem mutatja jobban, mint az, hogy míg első ezer hasmetszésének 15%-a volt halálozás, az utolsó ezret 1.4% mortalitással zárta le a 2. számú női klinika.

A méhrák radikális operációja 1878-ban kezdődik. Magyarországon *1881 október 2-án, mint első* végzi Tauffer a rákos méh kiirtását.

Sokat foglalkozott Tauffer a vese és húgyutak sebészetével. Már korán felismerte azt, amit a német gynaekológusok, élükön *Stöckellel* egyértelműleg valának, hogy a húgyutak megbetegedésével és az ezzel kapcsolatos *vesemegbetegedéssel behatóan kell foglalkoznia a nő orvosnak*.

És legvégére hagyom Tauffer egyik legszebb működését, *a hólyagfiszulák operálását és gyógyítását*. 1906-ban e sorok írója állította össze Tauffer huszonöt éves tanári jubilemára *sipolyműteteit*. Ebben megírtam *158 hólyagsipoly* történetét, megírtam azt a bámulatos energiát, fáradhatatlan kitaratást, azt a találékony-ságot, amivel Tauffer a sipolyok leg-

nagyobb részét meggyógyította. Sims, Simon, Bozemann, Neugebauer, Spiegelberg, Fritsch és a többi kiváló sipolyoperáló mellett Tauffer nevének is ott kell állania. Ha mindent meg is tanulunk volna tőle, ebben utóiéni egyikünk sem tudja. Nem egyszerű mesterember, – operáló-művész volt ő ebben, akinek munkáját halványan lehet másolni, de hasonlót alkotni csak kivételeseknek adatik.

Íme, itt van Tauffernek, a szülésnek és nőorvosnak csak nagyjából odavetett plasztikus képe. Elöl mindenütt lankadatlanul, törhetetlenül! Elsősorban is az ő zseniális munkássága hozza be azt a pár évtizedet, amellyel a magyar orvostudomány a művelt Nyugat mögött a gynaekologia terén elmaradt volt, ő alkotta meg az önálló magyar gynaekológiát, ő egyesíti Magyarországon a szülésben a gynaekológust. „Nem lehet jó gynaekologus, aki nem kész szülész”, – szokta Tauffer mondani. De nem is lehet!

Elsősorban tehát az önálló gynaekológiát hagyta hátra Tauffer. Hátrahagyott irodalmi kincseket, amikből az utókor mindenkor meríthet. Nagyértékű előadásain, értekezésein kívül, melyek mintái annak, miként kell egy-egy tárgyat minden oldalról feldolgozni, megvilágítani, iskolájának gynaekologus munkálatait, elveit az 1919-ben megjelent kétkötetes munkában, a Tóth Istvánnal közösen szerkesztett *A nőgyógyászat kézikönyvében* hagyta hátra.

És itt van a klinikája, amelynek jól átgondolt alapelveit az ő éles elméje rakta le, amelynek ma sem kell szégyenkeznie jóval fiatalabb szomszédai mellett. És ma is úgy van beállítva e klinika egész műtéti asepsise, antisepsise, amint ő átadta. Jól felszerelt laboratórium, könyvtár, minden megvan a tudományos dolgozóshoz. Csak egy nehéz: Tauffer utódjának lenni ezen a klinikán! És hátra-

hagyott Tauffer tanítványaiban olyan gárdát, amelynek vérebe oltotta: „Előre és megállás nélkül, mindig csak előre!”

Még nagyon sokat tudnék és kellene elmondanom cselekedeteiről, alkotáásairól, tanításairól, emberneveléséről és egész egyéniségéről: hogyan tudott beteget biztatni, megnyugtatni, ápolni, gondozni, a legszegényebbet, a legeggyűgyűbbet is. Milyen ékesen tudott beszélni, írni. Milyen félelmes, de sohasem bántó ellenfél volt a szóvitában. Milyen szigorú főnök s milyen fiatalosan kedélyes a tanítványai között! ... De én csak a klinikusról szólottam, csak annak cselekedeteiről számoltam be és erről sem teljesen, mert nem fér be a megemlékezés keretébe. Pedig mennyi más téren alkotott szépet, nagyot, mennyi nemes ügynek volt meg-alapítója, zászlóvivője!

(Kivonatos közlés Dr. Tóth István egyetemi tanárnak, a „Mit talált és mit hagyott hátra Tauffer” című tanulmányából, a szerző engedélyével.)

*

Kiváló tudományos munkásságáért Tauffer Vilmos dr. professzort a budapesti egyetem Dollinger és idősb Imre József professzorokkal együtt aranydiplomával tisztelte meg. Amikor Tauffer a klinikát otthagyta, 1917 szeptemberében, a Stefánia Szövetség egyik igazgatója lett és itt bámulatos nagy tevékenységet fejtett ki. Pár évi működés után otthagyta a Stefánia Szövetséget. Közben Müller professzor halála után az Országos Közegészségügyi Tanács elnöke lett és ott is fáradhatatlanul, fiatalos hévvel dolgozik. Emellett a népjóléti minisztérium az ország szülészeti ügyeinek miniszteri biztosságával bizta meg, amivel behatóan foglalkozik, beleértve az orvosok továbbképzését, a bábaképzést és a továbbképzésüket. Megalkotta a szülészeti rendtartást, szülészeti kerületekre osztotta Csonka-Magyarországot, ezeknek élére kiváló szakembereket alkalmazott, akik a kisebb körzeteket is szigorú ellenőrzés

alatt tartják éj havonként neki mindenről jelentést tesznek, úgyhogy a *szülészeti ügyek összes számai az ő kezében jutnak össze*. Ebben a munkakörben ma is bámulusat fiatalssággal, ambícióval s munkakedvvel dolgozik, úgyhogy saját szavait idézve: Sohasem volt jobban elfoglalva, mint ma.

1930 márciusában a vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. *Tauffer* Vilmos ny. egyetemi nyilvános rendes tanárnak, a szülészeti ügyek miniszteri biztosának és székesfővárosi törvényhatósági bizottsági tagnak – a Magyar Bábakönyv III. kiadásának átdolgozása és sajtó alá rendezése körül kifejtett odaadó, önzetlen munkásságáért – *köszönését nyilvánította*.

*

Tauffer professzor hosszú esztendőök óta tagja a fővárosi közgyűlésének. 1925-ben *kormányzói kinevezés alapján* jutott be a közgyűlésbe, amelynek (az 1924. évi XXVI. törvénycikk 14. pontja alapján) „*tiszténél fogva*” tagja.

Itt kizárólag *közegészségügyi kérdésekkel* foglalkozik. 1929-ben hatalmas beszédét mondott az *új Rókus-kórház megteremtése érdekében*, követelve, hogy az új központi kórházat ne a Tisza Kálmán téren, a régi gázgyár telkén építsék fel, mert ez a hely – szerinte – nemcsak nem eléggé egészséges levegőjű, hanem a zajos és nagyforgalmú főútvonalakhoz való közelsége, valamint a temető szomszédsága miatt sem lesz jó hatással a gyógyulást kereső betegek idegzetére és lelkiületére.

Tkalecz János

Alsólendván születtem, 1867-ben. A lakatosmesterséget tanultam. Fölszabadulásom óta résztveszek a vasmunkások szakmai szervezkedésében. A II. szociáldemokrata pártszervezet vezetőségi tagja vagyok.

Dr. Török Zoltán

1883 szeptember 19-én születtem Budapestben. Középiskoláimat itt végeztem a piarista gimnáziumban. 1907 június 24-én szenteltek pappá. Húsz éve működöm itt Budapestben. Voltam hitoktató, nyolc évig; voltam a Belvárosban segédlelkész, másfél évig helyettes plébános. 1924-től az Erzsébetvárosban működöm mint segédlelkész.

Városatyja lettem 1929 szeptemberben,, *Karch* Kristóf egyetemi tanár helyébe a XIV. választókerületben. A közigazdasági bizottságba kerültem be.

Mint az *Egységes Keresztény Községi Párt* tagja szeretett szülővárosom érdekében akarok dolgozni, Isten kegyelméből megérni Nagy-Magyarország és Nagy-Budapest feltámadását.

Dr. Ugron Gábor

1880 január 8-án Marosvásárhelyen születtem.

1905-ban lettem választott tagja Maros-torda vármegye közgyűlésének mint *szolgabíró*. Ekkor mondtam e minőségemben először: Tisztelt közgyűlés! 1906-tól 1910-ig Maros-Torda, Ugocsa vármegyék és Marosvásárhely város *jöispánja* voltam egyszerre. Tehát három elnöki székben mondhattam: Tisztelt közgyűlés! 1910-1918-ig, (vagy talán joggal a mai napig) *virilis bizottsági tagja* voltam Marosvásárhely közgyűlésének. Közben *mint belügyminiszter* szóltam az engem díszpolgárnak megválasztó testülethez: Tisztelt közgyűlés! Budapestnek azután, hogy már 1920 óta pesti országgyűlési képviselő voltam, négy év óta vagyok bizottsági tagja.

Ugron Gábor dr. családjának nagy politikai presztízsével, egyéni rátermettséggel és kivételes szónoki képességgel kapcsolódott be a magyar közéletbe. Karrierje gyorsan lendült magasra: *huszon-*

hatéves korában már három vármegye élén állott a békebeli főispán nimbuszával s Erdély társadalmi életében is vezetőszerep jutott osztályrészéül. Különösen a katolikus státus céljainak volt előharcosa. A munkapárt 1910. évi nagy választási győzelme után levonta a konzekvenciákat és lemondott hármasságáról. Ettől kezdődően *András s y Gyula* gróf pártjának, az alkotmánypártnak a zászlaja alatt értékesítette politikai képességeit. *Désy Zoltán* hősi halálával 1915-ben elérvült a marosvásárhelyi II. kerület. Ugron Gábor itt lépett fel első ízben képviselőnek s meg is kapta a mandátumot. *Tisza István* gróf bukása után, 1917-ben *belügyminisztere* lett *Esterházy Móric* gróf kabinetjének. Ugyanakkor valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki a király. Belügyminiszteri állását egy ideig a Wekerle-kormányban is megtartotta. Mint belügyminiszternek rendkívül súlyos feladatokkal kellett megküzdenie, tört a békevágy, a zavar jelei kezdtek. Az ország kifáradt a világháborúban, előmutatkozni az egész vonalon. Ebbe az időbe esik a Galilei-Kör feloszlata, ami legszemélyibb ténye Ugron Gábornak.

1918 legelején lemondott a belügyminiszteri állásról és *királyi biztosi* minőségben Erdélybe sietett, amelyet a román-ság részéről egyre nagyobb veszedelem fenyegetett. Megbízatásáról azonban három hónap múlva lemondott és nyíltan szembefordult a Wekerle-kormánnyal. A forradalom kitérősekor *megszervezte a Székely Nemzeti Tanácsot*, de már nem tudta biztosítani Erdély védelmét s az előnyomuló románok elől neki is el kellett menekülnie.

Ahogy szembezállt a Károlyi-forradalommal, ugyanúgy esküdt ellensége volt a kommunizmusnak is. Halálra keresték s csak úgy menthette meg életét, hogy *a kommunizmus egész ideje alatt a Bakonyban bujdosott*.

Kun Bélák uralmának bukása után visszatért Budapestre és tevékeny résztvett a *nemzeti szabadelvű párt* megalakításában. Az új párt 1919 őszén egyesült a *Vázsonyi* Vilmos pártjával s az így támadt nemzeti demokrata polgári pártnak Ugron Gábor állt az élére. Budapest XIV. választókerülete juttatta mandátumhoz az első nemzetgyűlésre, ahol mint az ellenzék egyik vezére, ismételten szállt szembe a szélsőséges politikával és kíméletlenül támadta a kormányt. Legitimista létére *Andrássy* Gyula grófnak, *Rakovszky* Istvánnak, *Sigray* Antal grófnak és *Beniczky* Ödönnek a király visszaterésével kapcsolatosan támadt mentelmi ügyében nem rejtette véka alá a meggyőződését. De különösen emlékezetes a numerus clausus tárgyalásánál 1920. szeptember 17-én mondott beszéde. Erőteljesen polemizált *Prohászka* Ottokár püspök előzőnap beszédével és *Holler* István akkori kultuszminiszterrel, a törvényjavaslat szerzőjével, majd így folytatta: „Ez a javaslat a tanszabadság megszüntetését jelenti. Erre mondhatják t. képviselőtársaim, hogy *requiescat in pace*, én azonban azt mondom, hogy feltámad! Engedje meg nekem a t. nemzetgyűlés, hogy az én kultúrpolitikám az *Eötvös* József báró, *Trefort* Ágoston, *Csáky* Albin gróf, *Wlassics* Gyula báró, *Berzeviczy* Albert és *Apponyi* Albert gróf volt kultuszminiszterek által inaugurált kultúrpolitika legyen s azt hiszem, *Haller* István kultuszminiszter úr nem veszi rossz néven, ha az ő politikájával szemben e férfiak politikája hirdetőjének vallom magamat. A numerus clausus alkalmazásával egészen más eredményeket fogunk elérni, mint amelyeket céloznak, nem is beszélve arról, hogy ezekért a csekély eredményekért nem tartom megengedhetőnek egyik szabadságjogunk lerombolását. . . Alkotni kell, nem állandóan rombolni; büntetni kell, – ez kétségtelen – de sohasem

ártatlanokat. Engedni kell dolgozni a dolgozókat és tanulni a tudományra szomjazókat.”

Ugron Gábor az 1922-es választások előtt a demokratákkal támadt konfliktusa miatt kilépett a nemzeti demokrata polgári pártból és a *szabadelvű ellenzéki pártok szövetségének listáján* kapott mandátumot Budapest II. választókerületében. A második nemzetgyűlésen is felhasználta az alkalmat, hogy különösen az indemnitás és a költségvetés tárgyalásánál megmondja a véleményét a kormánnyal szemben.

1923-ben került a székesfőváros törvényhatósági bizottságába és elnöki minőségben irányította a szabadelvű városi párt politikáját. Azóta is számos bizottságban működik a városházán. 1926 óta az *Egységes Községi Polgári Párt* tagja.

A második nemzetgyűlés után búcsút mondott az ellenzéknek és belépett *Bethlen* István gróf pártjába. *Egységes párti programmal* választották meg képviselőnek Budapest II. választókerületében és Kaposvárott *Rassay Károly*val szemben. A kaposvári mandátumot tartotta meg.

Elnöke az Országos Takarékosági Bizottságnak s nagy része van abban, hogy a kormány takarékosági célból legutóbb kiadta a *közigazgatás egyszerűsítéséről* szóló rendeletet. Résztvesz a legitimista mozgalomban. Társelnöke a Magyar Férfiak Szentkorona-Szövetségének. Ezenkívül számos más társadalmi és politikai társaságnak is élén áll.

1930 januárban töltötte be *ötvenedik* évét. Ebből az alkalomból a különböző egyesületek és kaszinók kiküldöttei meleg ünnepségekben részesítették a Takarékosági Bizottság nagytermében.

Dr. Bagyó János.

Dr. Usetty Béla

Budapesten születtem, 1887-ben. Édesapám Usetty Ferenc volt, a Ferencváros hosszú időn át népszerű vezére. Középiskoláim elvégzése után a Budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen a jogi és államtudományi fakultást hallgattam, majd jogi és államtudományi doktorátust szereztem. Ügyvédi diplomával a kezemben, hosszabb külföldi tanulmányútra mentem, hogy jogi ismereteimet mélyítsem. Bejártam Angliát, Olaszországot, voltam Svájcban, Franciaországban, Ausztriában stb. Hazaérkezve ügyvédi irodát nyitottam s azóta állandóan gyakorlatot folytatok.

Hosszú ideje veszek részt a fővárosi politikai életben, mert közéleti működésemet még édesapám oldala mellett kezdtem meg. 1919 óta vezetője vagyok a Ferencvárosi Polgári Pártnak és elnöke a Ferencvárosi Kaszinónak.

1920-ban választottak meg a fővárosi törvényhatósági bizottság tagjává. Kezdetben a Keresztény Községi Párthoz tartoztam, majd csatlakoztam Ripka Ferenc dr.-hoz és azóta az *Egységes Községi Pol-*

gári Párt kötelékében igyekszem szolgálni a közérdeket.

1925 óta országgyűlési képviselő vagyok. A főváros déli választókerülete küldött be az országgyűlésbe, egységspárti programmal.

A fővárosi törvényhatóságban minden munkából szívesen kiveszem a részemet. Tagja vagyok a központi választmánynak, a középítési, a jogi, a közrendészeti, a köz-élelmelési, a közbiztonsági, az állatvásári, valamint a világtitási bizottságnak.

Vanczák János

Budapesten születtem, 1870-ben. A lakatosmesterséget tanultam, majd felszabadulásom után 1890-től 1892-ig vándorúton jártam Franciaországban, Németországban, Ausztriában. Bécsben beléptem az Arbeiterbildungsvereinbe és amikor hazajöttem, a Budapesti Munkás-képző Egyesület tagja lettem.

1893-ban megalakítottam a budapesti lakatosmunkások szakegyületét s ennek elnöke lettem. 1894-ben felelős szerkesztője lettem a Vas- és Fémmunkások Szak-

lapjának. 1899-ben a budapesti lakatosipartestület betegsegélyző pénztárának tisztviselőjéül választottak meg. 1904-ben átvettem a Vas- és Fém munkások Szaklapjának szerkesztését, *1920-ban lettem a Népszava szerkesztője*. 1895-től ismételtelen tagja lettem a szociáldemokrata párt vezetőségének, ugyanakkor a Szakszervezeti Tanácsnak is.

1922-ben bekerültem a második nemzetgyűlésbe és 1926-ban *az országgyűlésbe*.

Irodalmi munkásságom: „Gyakorlati szónoklattan”, „Vér és vas” (költemények), „Háborús emlékek” (költemények), „Dolgos emberek világa” (novellák), „A klerikális métely”, „A magyar államkincstár mint munkáltató”. *Fordítások:* Paul Umbreit: „Huszonöt év a német szakszervezeti mozgalomból”; Kari Kautsky: „A demokráciától az állami rabzsolgaságig”.

Alelnöke voltam a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztárnak, *igazgatósági tagja* az Országos Munkásbiztosító Pénztárnak és *választottbírói tagja* az állami munkásbiztosító legfelsőbb bíróságának.

A főváros törvényhatóságában, mint az állandó színházvizsgáló bizottság, a képzőművészeti, a középítkezési és a közéleti bizottság tagja fejték ki tevékenységét.

Tass Béla

1884-ben Kolozsvárott született. Címfestőmester. 1921-ben került be a főváros törvényhatósági bizottságába a *Keresztény Községi Párt* tagjaként. Több ízben szólt fel ipari vonatkozású kérdésekben.

Dr. Vámbéry Rusztem

Születtem 1872 február 29-én Aldunator 32. sz. alatt (Ferenc József rakpart 2). Édesapám, *Vámbéry Ármin* előítélet nélkül nevelt, az iskolában és a budapesti egyetemen ezt a nevelést sikertelenül próbálták előítéletekkel ellensúlyozni. Jogot tanultam, de azért nem felejtettem el az igazságügyminisztériumban szolgáltam. *Büntetőjogot tanítottam 18 évig a budapesti egyetemen*, sőt magam is tanultam.

Írtam egy csomó könyvet (Büntetőjog és ethika, Büntetőpolitikai követelések, A házasság védelme a büntetőjogban, Bűnvádi perrendtartás, Büntetőjog, Kriminológia, stb.), amelyeket hallgatóim épúgy szerettek, mint én őket, de amelyeket a mai hivatalos tudomány nem szeret. Mégsem ezért csapott el az eljenforacklom a tanszékemről, hanem mert föltette – megengedem, joggal, – bogy *meggyőződésemhez továbbra is ragaszkodni fogok*.

Távol éltem a politikától, de a politika jött el hozzám. Így buktam el a függetlenségi Győrött Kossuth-párti

programmal s így kerültem be a budapesti törvényhatósági bizottságba.

Tizenhat éve szerkesztem a *Jogtudományi Közlöny*-t és négy esztendő óta a *Századunk* című folyóiratot.

Elnöke vagyok a Magyar Fábianus Társaságnak, *tiszteletbeli* tagja a Deutsche Soziologische Gesellschaftnak, *választmányi tagja* az Intern. Law Association-nak, *sck tagja* voltam 1918 ban a Nemzeti Tanácsnak, amit érthetetlen okokból még ma sem szégyenlek. Minthogy pedig csekély vagyonom záloglevelekbe volt fektetve s azt a valorizációs törvény alapján elvesztettem és mert valamiből mégis csak kell élni, jelenleg *ügyvédi gyakorlatot* folytatok.

Dr. Tárkonyi Kálmán

1880 augusztus 4-én, tehát immár fél-százada, hogy Biharország alföldi részén, Nagykereki községben, ahol Bocskay fejedelem ősi várkastélya áll, napvilágot láttam. Hamisítatlan függetlenségi Kossuth-párti ellenzéki levegőben nőttem fel, ahol Csanády Sándor, Papp-Szász Károly, Rigó Ferenc és barátaik acélos lelke uralkodott, kiknek édesapám odaadó hívük volt. Így élt bennem a lelke-

sedés gyerekkorom óta, a nemes értelemben vett *függetlenség és szabadság* iránt ösztönszerű rokonszenvvel és érdeklődéssel párosulva a dolgozó kisemberek élete és bajai iránt, amiket mint pusztai úrfi közvetlen közelből szemlélhettem.

A szülői házban szereztem meg az elemi ismereteket, nyolc éves koromban négy elemiről levizsgáztam, aztán középiskolába *Nagyváradra* kerültem és pedig miután apám *gépészmérnöknek* szánt, az állami főreáliskolába. Ebben a nagyon intelligens lakosságú városban és kitűnő tanároktól vezetett középiskoláiban szinte tobzódott a hazaszeretet és a hazafíui lelkesedés ereje egész a sovinizmusig; nemcsak örömmel csengett fülünkbe a „nem tanulunk németül” nóta, de *nem is tanulunk meg németül*, bizony máig is csak töröm a német szót. Dehogyan is tudtuk volna elképzelni, hogy a mi lelkes magyar városunkban valamikor idegenek leszünk és az én szülőfalum délibábos ege határ legyen „Romania mare” felé! . . .

A középiskolában elejétől végig *eminent* voltam. Kedveltem én minden tárgyat, *csak éppen a mértant nem nagyon* – nem hiába szántak mérnöknek – de *különösen szerettem a történelmet és az irodalmat* és nagyon tudtam lelkesedni a politikai múlt, főleg Kossuth kora iránt. Rajongtam a szép szónoklatokért és szívesen gyakoroltam a retorika tudományát, így esett, hogy iskolatársaim engem *választottak az önképzőkör elnökének*, bár a legfiatalabb voltam mindig az osztályban. *Jeles érettségivel* és sok reménységgel kerültem a fővárosba és minthogy felismertem, hogy mérnöknek nem való vagyok, latin érettségét is tettem és *jogász lettem*. Családi viszonyaim ekkor úgy alakultak, hogy tanulmányaim folytatása mellett kenyérkeresettel is kellett törődöm és így, bár nagy érdeklődésem a közéleti, főleg politikai kérdések iránt csak fokozódott, *a nap jórésztét ügyvédi és közjegyzői irodában töltöttem*, az ifjúsági közéletben pedig csak mint a Bihari Körnek egyidőben elnöke vettem részt.

Ügyvédjelölti joggyakorlatom folyamán

kerültem dr. *Wilhelm* Adolf ügyvéd irodájába, aki a már akkor országos nevű *Vázsonyi* Vilmos legbensőbb vezérkarához tartozott. Csak természetes, hogy vele én is *Vázsonyi közelébe sodródtam* és nagy örömmel kezdtem a Demokrata Kör híres szombat estéire el-ellátogatni, hol a nagy Vezér ragyogó beszédeit áhítattal hallgattam.

A többi aztán ment, ahogy szokott. Mint ügyvéd *mindig inkább belekerültem a Demokrata Kör és Párt életébe*. Itt-ott kezdtem szavamat hallatni; tisztéseket nyertem, résztvettem választási akciókban, lettem iskolaszéki tag és egyéb, mindig jobban közelebb jutottam a Vezérhez, önálló véleményem is volt az egyes kérdésekben és idő múltán a befentesek közé kerültem.

Aztán jött a világháború. Mint népfelkelő önkéntes, katona lettem és tiszti rangba jutottam, jártam az orosz harc-téren, ütközetekben vettem részt és vitézségi érmet szereztem, majd megbetegedve hazakerültem és a háború végéig a közös hadosztálybírósnál szolgáltam. Újból eljárógattam politikai barátaim körébe és mikor a forradalom kitörése után Vezér nélkül maradtunk, nekem is élénk szerep jutott abban a feladatban és munkában, ami a Demokrata Körnek és Pártnak, mint a békeidők egyik politikai tényezőjének összetartásában és további működésének biztosításában *Vázsonyi* híveire hárult.

Az új alkotmányos korszak első nemzetgyűlési képviselői választásán a nagy közérdeklődést kiváltott XI. választókerületi választást megelőző agitációban, amikor a demokrata *Bródy* Ernő győzött *Hegedűs* Lóránttal és *Ambruss* Gyulával szemben, jelentős szerepem volt. Sok választógyűlésen hirdettem barátaimmal *Vázsonyi* ígét. Mint a pártnak egyik vezető tagját választott ekkor boldogemlékü *Benedek* Jánossal együtt a *budapesti Ügyvédi Kamara választmányi tagjának*, mely díszes tisztségre kartársaim bizalma immár negyedízben is megválasztott.

Az 1920. évi községi választáson mandátumot nem vállaltam. Tevékenységet ekkor főleg a belső pártéletben fejtettem ki, mint a *Központi Demokrata Kör főtükára, majd egyik elnöke*.

Mikor 1925-ben új községi választás volt, amit a baloldali ellenzéki pártok részéről *Vázsonyi* Vilmos hatalmas agitációja irányított, mint a XI. választókerület biztos helyen jelöltje kerültem be a törvényhatósági bizottságba.

Itteni szereplésem a viszonyoknak megfelelően alakult. S bár a közgyűlés plénumában is többször felszóltam, intenzív munkásságot egyes bizottságokban, főleg a *jogügyi bizottságban, az igazoló választmányban* és egyes előkészítő albizottságokban fejtettem ki, hol tárgyilagos és szakszerű hozzászólásokkal igyekeztem a közérdeket szolgálni. A jogügyi bizottságban indítványozó voltam a közgyűlési panaszjog érvényesítésének, amit az 1926. évben a baloldali pártok javaslatára a közgyűlés néhány szótöbbséggel határozott el a belügyminiszternek a státuszrendezésre vonatkozó leiratában foglalt egyes rendelkezések ellen. A panasz-szerkesztőbizottságnak is egyik tagja voltam. A panasznak a Közigazgatási Bíróság tudvalevőleg helyt is adott.

Így lettem és vagyok városatya. S bár a sors sok mindent nem, vagy nem úgy teljesített, ahogy azt hajdan ifjúi lelkesedéssel reméltem, kötelességemet igyekeztem mindig becsülettel végezni, a történelmi ideálok iránt nem csappant rajongással, mint *Vázsonyi* hű tanítványa és az engem megválasztok bizalmával tisztán sáfarkodva, mint a polgárság hálás szolgája.

Dr. Verebély Jenő

1878-ban *Budapest*en született. Ügyvéd, jogtanácsos. A keresztény eszmék tántoríthatatlan híve. 1920 óta tagja a főváros törvényhatósági bizottságának és a *Keresztény Községi Párt* soraiban foglal helyet.

1873-ban Versecen (Temes megyében) születtem, majd ugyanott, valamint Lúgoston végeztem a középiskolákat, később pedig Budapesten folytattam közgazdasági tanulmányaimat.

1895. év tavaszán alapítottam férfividat-, fehérnemű- és kalapüzletemet *Vértes és Sebestyén* céggént, IV, Múzeum körút 15. szám alatt és üzletem *ugyanazon a helyen* van ma is. Üzletem megalapításakor még csak 22 éves voltam, amiért is, az iparigazolvány elnyerése érdekében, nagykorúsítani kellett.

Önállósításom évében alakult meg néhai *Mössmer József* elnöklete alatt a *Fővárosi Kereskedők Egyesülete*, amelyben a fővárosi detailkereskedők színéjára tömörült. Ebben az egyesületben kezdtem meg közéleti tevékenységemet. Idősebb kartársaim rövid időn belül megkedvelték bennem a kellő iskolai előképzettséggel rendelkező, *szókimondó és bátor* fiatal kereskedő-kollégát és rövid időn belül – fokozatosan – *az egyesület vezetőpozícióba emeltek.*

Néhány évvel később néhai *Melkó Bertalan* volt IV. kerületi városbíróval

és több lelkes belvárosi iparos- és kereskedőtársammal megalakítottuk a *Belvárosi Kisiparosok és Kiskereskedők Körét* és mint ennek *társelnökét* 1909-ben, az *Egyesült Belvárosi Polgárok* listáján megválasztottak törvényhatósági bizottsági tagnak. Azóta – egy ciklus kivételével – tagja vagyok a törvényhatósági bizottságnak.

Mindenkori legfőbb törekvésem volt, – az egyetemes közérdek szolgálata mellett – az iparos-, de még inkább kereskedőtársaim jogos érdekeit sikeresen előbbrevinni! Küzdöttem a *forgalmi és fényűzési adók eltörléséért*, a szövetkezetek túltengése, valamint az állami és a városi üzemek jogosulatlan konkurenciája ellen, a tranzitókereskedelem fejlesztéséért, a közlekedés, a villany- és gázszolgáltatás árának leszállításáért és résztvettem minden olyan megmozdulásban, amely alkalmasnak látszott arra, hogy *az ipar és kereskedelem helyzetén javítson.*

Tagja vagyok a pénzügyi és a közgazdasági bizottságnak, valamint több albizottságnak is.

Közéleti munkásságomban sem rokonom, sem pártfogóm sohasem volt és ha sikerült magamnak némi megbecsülést szereznem, azt egyesegyedül a magam kitartó és önzetlen munkásságának köszönhetem, amelyben mindenkor a *támogatásra szorulóknak védelme, az igaz ügy szolgálata* vezetett és meleg, *őszinte emberszeretet* inspirált.

Báró *Szterényi József* v. b. t. t. oldalán *mint ügyvezető-elnök* vezetem a *Fővárosi Kereskedők Egyesületét*, majd mint az *OMKE alelnöke*, mint kamarai tag, úgyszintén mint a *Pesti Izraelita Hitközség gazdasági elöljárója* is élénk tevékenységet fejték ki, újabban pedig, mint a *Budapesti Nemzetközi Arumintavásár ügyvezető-alelnöke*, nagy ambícióval és lelkesedéssel veszek részt ennek a nagyjelentőségű intézménynek felvirágoztatásában.

Dr. Viczián István

Született Tápiószelén (Pest megye) 1874 június 24-én. 1896-ban a belügyminisztérium szolgálatába lépett, ahol túlnyomóan a törvényelőkészítő osztályban működött, később mint annak főnöke. 1917-ben miniszteri tanácsos, 1921-ben helyettes államtitkár lett. Kevéssel a forradalmak után a belügyminisztériumban a rendőri és közbiztonsági osztályok élére került államtitkári hatáskörrel. 1922-ben Nagykatán egységspárti programmal nemzetgyűlési képviselővé választották. A politikában a keresztény nemzeti irányzat lelkes híve.

A budapesti tudományegyetem közgazdasági fakultásán a közgazgatási jog előadója volt.

A szaklapokban megjelent számos cikkén felül több önálló művet írt. Ezek:

A községi szervezet néhány főbb kérdése. (Budapest, 1909.)

A magyar közigazgatási eljárás alapvonalai. (Budapest, 1912.)

A falu háztartása és közjóléti intézményei. (Budapest, 1914) stb.

B. Virágh Géza

Pesten születtem, 1873-ban, amikor még német cégfelírásokkal volt tele a város, német szó csengett a fülekbe uccán, lóvasúton, színházban, amikor a fiatalok öregebbek voltak, mint a mai öregek, mert például a jó öreg Weismayer bácsi iskolaszéki elnök úr, aki elemi iskolai vizsgámon elnökölt, – negyven egynéhány esztendő volt, de hófehér szakálla már régen a mellét verdeste . . . Apám is, pesti születése dacára – vagy talán éppen ezért – csak töredezte a magyar szót, de szívvel-lélekkel Kossuth katonája volt. Ebben a szellemben nevelődtem. Bölcsődalom is a Kossuth-nóta volt.

Még nem voltam hat esztendő, amikor édesanyám elvitt a cirkuszbá, ahol egy lisztesképű clown bekonferálta, hogy most „a legszebb magyar nótára” fog rágyújtani. És én e szavak hallatára rögtön belefogtam a Kossuth-nóta éneklésébe. Pár pillanat és a közönség helyéről felemelkedve, nagy tűzzel és lelkesedéssel,

levett kalappal énekelte: „Kossuth Lajos azt üzenté...” Ekkor kaptam az *első nyilvános tapsot*.

Tizenhárom éves voltam és harmadik realista, amikor apám meghalt és nagy szegénységben maradt anyám még hat testvéremmel. Atyai pártfogóm lett akkor Váradi Antal, a realiskolában tanárom, akinek kedvence lettem azért, mert mint harmadik realista, elsőnek skandáltam el egy előttünk addig ismeretlen verset. Váradi Antal hatása alatt, a középiskoláim befejezése után, *szépirodalommal* foglalkoztam. 1893-ban *segédszerkesztője* lettem az akkor Váradi Antal tulajdonába átment *Ország-Világnak* és csaknem másfél évtizedig dolgoztam e lapnál Váradi oldalán. Közben *verseket, novellákat, elbeszéléseket írtam, regényeket fordítottam* az „Ország-Világ” részére és 1900-ban jelent meg szerkesztésemben *A Magyar Színművészet Írásban és Képeiben* című nagyszabású munka, amelynek *Rákost* Jenővel az élén, a magyar irodalom minden számottevő tényezője munkatársa volt.

Már ebben az időben lekötötték minden érdeklődésemet azok a városi és politikai események, amelyek rövidebb utóbb engem is rabul ejtettek olyannyira, hogy búcsút mondtam az Ország-Világ-nak és ezzel együtt mindannak, ami a belletrisztika keretébe tartozik.

Várospolitikai lapot indítottam 1905-ben *Erzsébetváros* címmel és azzal a céllal, hogy a főváros VII. kerületében segítségére legyek *Vázsonyi* Vilmosnak, a törzsfőnöki uralom elleni évtizedes harcában. De lapomnak csakhamar szűknek bizonyult Macedónia és már 1906-ban *Független Budapest-re* változtattam lapom

címét, bejelentvén, hogy lapommal nem csupán a VII. kerület, de a *főváros egyetemes érdekeiért* kívánok harcot folytatni. Ugyanekkor elvállaltam az „Egyetértés” fővárosi rovatának szerkesztését, majd később – egészen a kommunizmus kitöréséig – a „*Budapest*” című napilap fővárosi rovatát szerkesztettem. 1905-ben néhányadmagammal megalapítottuk a *VII. kerületi Függetlenségi és 48-as Pártkört*, amely első elnökének *Barabás* Bélát, első titkárának pedig engem választott meg.

Ez a pártkör csakhamar jelentős tényezője lett a VII. kerületnek, kivette részét minden választási küzdelemből és a kerületet érintő minden közügyben hallatta szavát. Amikor 1920-ban, a kommün bukása után, a pártkör *ügyvezető-elnöke* lettem, a pártkört a legintenzívebb módon állítottam a *kommunális politika szolgálatába*. Két évtizeden át tartó politikai harcok és választási küzdelmek eredménytelensége érlelte meg végül is azt az elhatározást, hogy a pártkör kebelében megalakítsuk a *Kispolgárok Városi Pártját*, amely városi párt gazdasági és szociális programja kizárja a napi politikai kérdésekkel való foglalkozást. Ez a városi párt 1925-ben, a községi választások előtt csatlakozott az akkor megalakult *Demokratikus Blokk*-hoz és a Kispolgárok Városi Pártját megillető mandátumra a VII. kerületi Függetlenségi és 48-as Pártkör választmánya egyhangúlag engem delegált.

Így lettem városatyja 1925-ben, tagja vagyok a szociálpolitikai bizottságnak és legjobb tudásom szerint működöm a kossuthi liberalizmus és demokrácia jegyében.

Dr. Vita Emil

Születtem 1874 december 7-én. Anyai nagyatyám Buda szabad királyi fővárosi főorvos volt s az ő emlékének köszönhettem, hogy fiatal jogászkoromban egy tekintélyes várbeli városatya a fővároshoz díjoknak beajánlott. A hivatalnoki ranglétra összes fokain áthaladva jutottam az 1911. évben a tanácsnoki székbe.

Az 1920. év végén, amikor a politikai változás folytán hozott új törvény tisztújítást rendelt el, több társammal együtt engem sem választottak meg újra. Ehhez képest a közgyűlés az 1920. évi december 29-én kelt 922. számú határozatával „a hosszú szolgálat alatt kifejtett buzgó, lelkiismeretes és önzetlen munkásság elismerése és köszönetének nyilvánítása mellett” nyugdíjazott. Azóta a Belvárosi Takarékpénztár Részvénytársaságnál dolgozom, ezidő szerint mint h. igazgató.

Mint tanácsnok a közgazdasági ügyosztályt szerveztem meg és vezettem szolgálatom megszűntéig. Számos kezdeményezésem volt, azokból sok megvalósult és vannak közöttük olyan intézmények, melyek legegynibb elgondolásom alapján

keletkeztek, élnek és szükségesnek bizonyulnak.

Bizottsági tag 1925 tavasza, a nyugdíjazásomat követő első közszégi választás óta vagyok. A VII. kerületi Erzsébetvárosi Körbe tömörült polgárság kívánsága folytán jelöltek. A közgyűlésen több indítványt tettem, de leginkább a közgazdasági bizottságban s annak albizottságiban szólok fel és eddig kivétel nélkül minden közgazdasági bizottsági ülésen igyekeztem tapasztalataimat és tudásomat rendelkezésre bocsátani, őszinte ambícióm, hogy a mandátum megszűnésekor jó lélekkel elmondhassam azt, amit a tanácsnoki tisztem megszűnte után is érzem, hogy *a jóváros iránti kötelességemnek, amennyire csak módomban volt, megfelelttem.*

Vitéz Aladár

1884 március 19-én Budapesten születtem. A felsőkereskedelmi iskola elvégzése után ipari pályára mentem. Szabómester vagyok. Ügyvezető-elnöke a Józsefvárosi Demokratapártnak, elnöke a Férfiszabó Munkaadók Egyesületének és

elnöke a Józsefvárosi Kereskedők és Iparosok Szövetségének. A főváros közgyűlésében 1920 óta foglalok helyet, mint a demokratapárt tagja. A szociálpolitikai, a városgazdasági és a középítési bizottságban működöm. Mindig csak *gazdasági kérdésekkel* foglalkozom. Több indítványt tettem az üzemek leépítése érdekében.

További programom: küzdeni iparosársaim jobb megélhetéséért és küzdeni az üzemek leépítéséért, az állam és a főváros konkurrenciája ellen.

Genfben születtem, 1881-ben. Iskoláim elvégzése után *közigazgatási tisztviselő* lettem, majd 1907-től a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár szolgálatában állottam. Itt *számtanácsos* lettem, majd 1920-ban, politikai okokból, elbocsájtottak. Ettől az időtől fogva - ámbár időközben igazoltak - a *magán-tisztviselői pályán* működöm.

Résztvettem 1907-től kezdődően a munkásbiztosítási alkalmazottak szervező munkáiban, 1916 óta dolgozom a szociáldemokrata pártszervezeti mozgalomban és pedig az V. pártszervezetben, amelynek éveken át titkára voltam.

A főváros törvényhatóságában leginkább az *Óbudát érdeklő helyi kérdésekkel* foglalkozom.

nagycepsényi és muthuai

Dr. Vladár Márton

László

*1863-ban Rózsahegy*n született. Orvosi oklevélét a budapesti tudományegyetemen 1885-ben szerezte. A Szent Erzsébet apácarend női kórházának *igazgató-főorvosa*, több tudományos egyesület tagja. *M. kir. egészségügyi főtanácsos*. Mint a budapesti Orvosszövetség v. alelnöke jutott be kinevezés útján a fővárosi törvényhatósági bizottságba, ahol főként *közegészségügyi és szociálpolitikai kérdésekkel* foglalkozik.

Dr. Vörös János

Születtem 1851 július 19-én Voksabadin (Veszprém megye). Gimnáziumi tanulmányaimat 1871-ben a pápai református főiskolán, a jogakadémiát Győrött, 1875-ben végeztem. *Résztvettem a boszniai 1878. évi okkupációban*. Az ügyvédi oklevélnek 1879-ben történt megszerzése után *Kaposvárott* telepedtem meg. Itt *városi ügyészi és tanácsnoki* állásban működtem. Majd éveken át *megyebizottsági tag*, valamint a belső- és külsősomogyi református egyházmegyék *tanácsbírájaként* működtem s közben *népfelkelő hadnaggyá* neveztek ki, jogosultsággal a hadi-érem viselésére.

1892 január 28-án, mint a somogy-megyei 48-as függetlenségi párt tevékeny tagja, *a tabi kerület képviselőjévé választattam*. E minőségben tevékeny részt vettem a pártügyekben. Résztvettem az 1892. évi hágai interparlamentáris gyűlésen, továbbá úgy a brüsszeli, mint a budapesti 1894. és 1896. évi gyűlésen, valamint az 1908. évi berlini gyűlésen, mint az interparlamentáris magyar csoport tagja.

1896-ban Budapestre helyeztem át ügyvédi irodámat s mint a Kossuth-pártkör titkára vettem részt a párt ügyei vezetésében egy évig.

Majd, mint az *Asztalos Ipartársulat ügyésze*, három éven át láttam el a társulat ügyeit. A továbbiakban mint szövetkezeti és bankigazgatósági, valamint felügyelőbizottsági tag *gazdasági tevékenységet* folytattam a háborúig s ez előtt beutaztam Közép-Európát.

A háború alatt visszavonultan irodai ügyeimnek éltem, s csak az 1925. évben fogadtam el *a józsefvárosi XVII. választókerületben fővárosi bizottsági tagsági megbízást* s vagyok tagja a fővárosi törvényhatósági bizottságnak, *demokrata program alapján*. így tisztelt meg a főváros III. választókerületének polgársága is, amikor nemzetgyűlési *pótképviselőnek* választott.

Tagja vagyok e minőségben a jogügyi, a közgazdasági és a negyvennyolcas szabadságharc-szoborbizottságnak.

Kötelességszerűen résztveszek minden fővárosi és közéleti kérdésben, ami a demokratapárt programját előmozdítja s a főváros igaz, hazafias törekvését, a polgárság érdekeit, valamint *a magyar nemzet örök életének céljait* szolgálja.

Dr. Vörösváry Miklós

Amíg városatya lettem . . . azon igyekeztem, hogy *azzá legyek*. Ambicionáltam e tisztséget. Annyira csüggök *szülővárosomon, Budapesten*, (ahol 1877-ben születtem), hogy kora ifjúságom óta élt bennem a törekvés, felnőtt koromban hasznára lenni e városnak. Emellett *Óbudának* – szűkebb pátriámnak – kifogásolt közállapotai is folyton ösztökéltek arra, vajha segíteni tudnék e városrész lakosságának évtizedes panaszain!

Isten segítségével és polgártársaim bizalmából azután meg is valósíthattam ifjúkori vágyamat és *városatya lettem*.

Az út pedig, amíg odáig eljutottam, a következő állomásokat mutatta:

1912-ben, mint egészen fiatalembert, a székesfőváros III. kerületében *kerületi választmányi taggá* választottak, amikor is nagy aktivitással igyekeztem a különben szűk hatáskörű választmányba megfelelő életet vinni. Számos közérdekű ügyet vittem a kerületi választmány elé és oda törekedtem, hogy a választmány a kerület közállapotainak megjavítása terén kezdeményezőleg lépjen fel. Ugyanez időben az érdekeltségek részéről jött fel-

kérés folytán egyik alapítója voltam a *Budapest III. kerületi Kereskedők és Iparosok Egyesületének* azon elgondolásból kiindulva, hogy a kereskedelem és ipar fejlesztése az, mely elsősorban segíti elő egy városrész fellendülését.

A kerület *társadalmi életében*, szerény erőmhez mérten, állandóan résztvettem és többévi működés után, mely alatt az egyesületi élet majd minden tisztségét fokozatosan elláttam, a *Budapest III. kerületi Demokrata Társaskör elnökévé* választott.

Közéleti tevékenységemet mindenkor a *demokratikus törekvések* szolgálatába állítottam, de mindenkor és mindenben szem előtt tartva a *nemzeti szempontok érvényre jutását*.

A fővárosi törvényhatósági bizottságnak *1920-ban* lettem tagja és e tisztséget immár a második cikluson át viselem. A fővárosi közgyűlés munkájában csekély erőmhez képest igyekszem résztvenni és különösen a III. kerületre vonatkozó ügyek azok, melyekért szívesen szállok síkra.

Az *Óbuda-Hungária úti híd megépítését, a Nemzeti Stadionnak Óbudán való elhelyezését, a kerület megfelelő város-szabályozási tervének elkészültét, a közlekedési, az út- és csatornaépítési szükségletek kielégítését szorgalmazom* nagy előszeretettel.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés immár második ízben beküldött a központi választmányba, ezenkívül pedig a jogügyi és katonaiügyi, a közoktatásügyi, a közrendészeti, a városgazdasági, a külterki és erdészeti bizottságoknak vagyok tagja.

Felekezeti téren is fejtettem ki működést, melynek honorálásaként az *Óbudai Izraelita Hitközség 1924-ben elnökévé választott*. A hitközségi életben feladatom volt a háború és forradalom utáni lerombolt pénzügyi helyzet szanálása és a hitközség pénzügyi talpraállítása. Erről a felekezeti életben viselt tisztségemről néhány évi működés után egyéb irányú, különösen fővárosi vonatkozású elfoglalt-

ságom miatt *lemondtam*, de országos vonatkozásban az izraelita községkerületnek továbbra is tagja maradtam.

Ha még ideírom, hogy a budai lajstromos kerületben *1926-ban országgyűlési pótképviselővé* választottak, úgy beszámoltam az eddigi stációkról.

Ha törekvésem megvalósulása más fiatalembereket is ösztökélni fog a közéletben való előrehaladás terén, úgy ennek végtelenül örülnék. De sohasem szabad szem elől téveszteni, hogy *minden közéleti ténykedés és minden eredmény csak annyit ér, amennyire hasznára tud lenni valaki a közösségnek!*

Dr. Weiller Ernő

Budapesten, 1880 április 22-én születtem. Amíg városatya lettem, addig tanultam és pedig a budapesti, a kolozsvári és a berlini egyetemeken. Ügyvédi diplomát 27 éves koromban Budapesten szereztem és akkor ügyvédi irodámat meg is nyitottam a Józsefvárosban, amelynek szülöttje vagyok és ahol néhai édesatyám, Weiller József is évtizedeken keresztül igen jelentékeny közéleti tevékenységet

fejtett ki, úgyhogy *a mi egész családnk gyökere a Józsefvárosban van.*

A törvényhatóságba, mint póttag *1910-ben* a Józsefváros részéről kerültem be, ahol csakhamar *rendes tag* lettem és azóta megszakitás nélkül tagja vagyok a közgyűlésnek. A hús esztendő alatt főleg szociális, oktatásügyi és közjótékony-sági kérdésekkel foglalkoztam. Állandóan tagja vagyok a szociálpolitikai, a közoktatásügyi bizottságoknak és a különféle városi jóléti intézmények felügyelőbizott-ságainak.

1909-ben alapítottam az Omikét, mely a magyar zsidóság első és legnagyobb közművelődési egyesülete, *1910-ben az Omike Mensa-Academical* és az azzal kapcsolatos diákjóléti intézményeket, ahol a nélkülözö diákok jutnak teljes ellátáshoz, egyéb jótéteményekben is részesülnek. Pár évvel később az *Országos Izraelita Patronage Egyesület* alapításában vettem részt, évekkel ezelött pedig a *Magyar Izraelita Nőegyletek Országos Szövetségét* alapítottam, melynek jelenleg dr. *Baracs Marodné* az elnöke. Az Omikénél, melynek ügyvezető-társelnöke vagyok, 21 év óta szakadatlanul működöm.

Elsö közéleti szereplésem *22 éves koromban* volt, amikor a VIII-IX. kerületi izraelita nőegylet elnöke lettem. A háborúban a honvédelmi minisztériumban teljesítettem négy évig szolgálatot. *A koronás arany érdemkeresztrel és a Ferenc József-rend lovagkeresztjével tüntettek ki.*

A Pesti Izraelita Hitközségnél a kulturális ügyosztály *h. elöljárója* vagyok, ahol ugyancsak kulturális kérdésekkel foglalkozom.

Életem legfőbb célja a *Jobb magyar jövöt* megteremteni mindent elkövetni, hogy polgártársaim sok nyomorán és megpróbáltatásán enyhítsünk. Ezért igyekszem mindenütt ott lenni, ahol a segítség kezemunkájára szükség van. Különösen sokat küzdöm a már évek óta járvány-szerűen fellépett és folyton növekedö *öngyilkosságok ellen* és boldog volnék,

ha a roskadozó egzisztenciákat meg tudnánk támasztani.

Egy epizódot mondok még el életemből. Amikor a múlt évben a legelőkelőbb budapesti bank egyik vezető igazgató-jával találkoztam, kissé tréfásan arra kértem őt, hogy most, amikor a bank és intézményei *új igazgatókat* választanak, szeretnék én is egy ilyen igazgatóságba bejutni, mert a szociális, kulturális és karitatív intézmények igazgatóságaiban évtizedek óta *Isten nevében dolgozom* és végre egy olyan állást is szeretnék már, amely *valami jövedelemmel* jár. Erre az én tisztelt barátom azt válaszolta:

– Ernö kérlek, *ezt az utat te választottad magadnak!*

A Józsefváros minden szociális intézményében vezető szerepet játszom és a Józsefvárosi Demokrata Körnek 1919 óta az elnöke vagyok.

Weisz Lipót

1861-ben, Telek községben (Komárom megye) születtem. A *faesztergályos-mesterséget* tanultam és felszabadulásom után nyomban bekapcsolódtam a szakszervezeti mozgalomba. Itt munkástársaim különböző vezető tisztségeket ruháztak rám, majd az esztergályosok budapesti szakegyesületének elnöke lettem és maradtam 1900-ig. Ekkor Németországba kerültem, majd visszaérkezve, a mintakészítómunkások szakegyesületében fejtetem ki tevékenységet és eme egyesületnek lettem vezetöségi tagja. Megalapítottam a *mintakészítök dalárdáját*. Már kora ifjúságomban résztvettem a szociáldemokrata párt politikai mozgalmaiban is. Hosszú idön át az angyalföldi párt-szervezetben működtem, most a külsö Lipótvárosban. A főváros törvényhatóságában az *Angyalföldet és a külsö Lipótvárost* érdeklö ügyekben fejtek ki leginkább tevékenységet.

vágvecsei

Wellisch Andor

1887-ben Budapesten születtem. A királyi József-műegyetemen, 1910-ben építész oklevelet nyertem és utána hosszabb ideig külföldi neves építész irodákban: nevezetesen *Möbring* professzor irodájában Berlinben és ugyanott a híres *Kaufmann* Oszkár építész irodájában folytattam gyakorlatot. 1912-ben *önállósítottam magam* és átvettem atyám, *Wellisch Alfréd* műépítész, országos középítési tanácsos irodáját és azóta folytatok mint tervező-építész önálló működést. Nevezetesebb munkáim: a Magyar Lovaregylet új löversenypálya tribünjei, az Északmagyarországi Kőszénbánya munkás- és tisztviselőház telepei, melyek között több iskola, gazdasági épület, kaszinó és egyéb épületek foglalnak helyet és ezek közé tartozik a kertváros jellegű és körülbelül 80 házból álló *H ort bytelep*, mely az első volt, amelyet a Kormányzó úr Ófőméltóságáról neveztek el. Nagyobb munkáim közé tartozik még a *Salgótarjáni Kőszénbánya székháza*, a Magyar Általános Hitelbank több bérháza, a rákospalotai állami iskola, több

irodaépület, bérház, villa, gyárépítkezés, emeletráépítés stb., stb.

1918 óta hites szakértője vagyok a székesfővárosi árvaszéknek és ugyancsak szakértője több nagy banknak és biztosító intézetnek, igazgatósági, illetőleg felügyelőbizottsági tagja több nagyobb vállalatnak.

A háború kitörésétől kezdve 1918-ig katonai szolgálatot teljesítettem, mely időből *huszonnégy hónapot a fronton* töltöttem és a *főhadnagyi rangot* értem el. *Kitüntetéseim:* a Signum Laudis a kardokkal, a koronás arany érdemkereszt a vitézségi szalaggal és a kardokkal, a Károly csapatkereszt, a sebesülési érem és a Marianer Kreuz.

Az 1925. évi községi választáson az *Egységes Községi Polgári Párt* programjával léptem fel a Ferencvárosban, mely alkalommal azonban csak bizottsági póttag lettem. 1929 *augusztusában lettem a közgyűlés rendes tagja*. A városi életben főképpen a műszaki ügyekből óhajtom kivenni részemet, a középítési, a képzőművészeti stb. szakbizottságokban.

Dr. Wenczel Árpád

1873-ban Budapesten születtem. Atyám kúriai bíró volt, nagyatyám egyetemi jog-

tanár. A jogi doktorátus és az ügyvédi képesítés megszerzése, után 1898-ban *ügyvédi irodát* nyitottam. A budapesti Ügyvédi Kamara kebelében mint a választmány tagja működöm, továbbá tagja vagyok az egyesített bírói és ügyvédi vizsgálóbizottságnak. 1901-től kezdve tizennyolc éven át királyi ügyészi megbízott voltam a budapesti ügyészség mellett. Utóbb a m. kir. Kúria ügyvédi tanácsának lettem a tagja. Egyik alapítója voltam a Bűnügyi Védők Egyesületének, amelynek három év óta *ügyvezető-alelnöke* vagyok. Tevékeny részt veszek a katolikus intézmények működésének irányításában és a katolikus mozgalmakban.

Kitüntetésem: A vitézségi érem, a sebesülési érem, a Károly csapatereszt, továbbá a Pro Ecclesia et Pontifice pápai díszkereszt és a *pápai kamarást* kinevezés. A fővárosi törvényhatóságának 1927 óta mint *pártonkívüli* vagyok a tagja, az *Ügyvédi Kamara* egyik képviselőjeként és a jogügyi bizottságban működöm. Résztvettem több fővárosi szabályrendelet előkészítésében és szerkesztésében. A jogi életet és különösen az ügyvédség érdekeit érintő kérdések tárgyalásánál működtem közre.

*

Wenczel Árpád dr. 1909 óta Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye tb. tiszti ügyésze, utóbb *főügyésze*. Ebben a minőségében a megszállást követő határmegállapítás alkalmából *közigazgatási szakértőül küldték ki a nemzetközi határmegállapító bizottságba*. A bizottságban hatásosan közreműködött Szabadka város határához tartozó Tompa, Kelebia, Csikéria és Szent István puszták megtartása érdekében.

A budapesti svéd királyi konzulátus és a Magyarországi Szervita Rend jogtanácsosa. A Hungária-nagyszálló rt. és a Budaörsi Takarékpénztár igazgatósági tagja, a Mektár választmányi tagja.

I>r. Weszelszky Gyula

1872 május 10-én Szlatinán (Verőce megye) születtem. Középiskoláimat a pécsi cisztercita főgimnáziumban, egyetemi tanulmányaimat Budapesten végeztem.

1895-ben a budapesti királyi magyar tudományegyetem II. számú kémiai intézetében *tanársegéd*, 1912-ben *egyetemi magántanár*, 1918 óta pedig a budapesti királyi magyar Pázmány Péter tudományegyetem radiológiai intézetének *igazgatója* lettem.

A Szent István Akadémia rendes tagja és több tudományos egyesület tagja, továbbá a Magyarhoni Földtani Társulat hidrológiai szakosztályának elnöke vagyok.

1924 óta *elnöke* vagyok a Ferencvárosi Keresztény Polgári Körnek. A fővárosi törvényhatósági bizottságának a legutóbbi ciklus óta vagyok a tagja.

Wiesenberger Vilmos

Budapesten születtem, 1876-ban. A nyomdász mesterséget tanultam. Felszabadulásom után 1893-ban *külföldi vándorútra* mentem, majd visszatérve, 1894-ben nyomban bekapcsolódtam a nyomdai munkásság szakszervezeti mozgalmába. Ugyanebben az évben már bizalmi tisztséget töltöttem be. Az 1895. évi nagy budapesti nyomdászsztrájkban, mint az egyik nagy nyomdavállalat munkásainak bizalmi embere vettem részt. A mozgalomból folyóan megrendszabályoztak. A nyomdászszakszervezet budapesti csoportjának fennállása egész tartama alatt, mintegy *tíz éven át, elnöke* voltam. Ugyancsak elnöke voltam a gépmesterkörnek is. Tagja vagyok 1905 óta a paritásos békéltető bizottságnak, amely a munkaadók és munkások között felmerülő

panaszokban ítélezik. 1907-ben a nyomdászszakszervezet tisztviselőjének választott meg és 1920 óta *a szakszervezet vezetője* vagyok.

A proletárdiktatúrát követő időben a szervezet hatalmas segélyezési rendszerét a romjaiból kellett újjáépíteni. Akkoriban ugyanis rendkívüli arányú volt a munkanélküliség. Ekkor történt, hogy egy feljelentés alapján a szervezet vezetőségének négy tagját, jómagammal együtt, a rendőrség letartóztatta. Ez a tény nagy vihart támasztott a nyomdai munkásság körében. A napilapok bizalmiférfiai nyomban összeültek és kijelentették, hogy *mindaddig nem kezdik meg a reggeli lapok szedését, amíg minket szabadon nem bocsájtanak*. Általában azonban az egész nyomdai szakma felejthetetlen szolidaritásával állott a szakszervezet és annak vezetői mellé. Harminchat óra múlva szabadok voltunk.

Azóta a nyomdai munkásság kitűnő szervezettségével 1921-ben *háromnapos bérharcot* vívott a kollektív szerződésért. 1924-ben a munkásságot kizárták. A tárgyalások megkezdésekor a vezetőség felhívására visszatértek a munkába, de amikor a tárgyalásoknál nem találtunk megértésre, *négyhetes sztrájk* következett és ez jó megegyezéssel végződött. Máig is ezeken a vívmányokon épül fel a nyomdaipar jelenlegi alkotmánya.

Dr. Wolff Károly

Mikor megkértem Wolff Károlyt, hogy mondja el életének történetét, családjáról kezdett beszélni:

– *Hétszáz évvel ezelőtt jöttünk bajor földről Magyarországra. Az utolsó Árpádok idején. Kilencven más családdal együtt német prónai őstelepések voltak a Wolffok és a hétszáz év alatt soha el nem költöztek Németpróna vidékéről és az utolsó 150 év alatt Trencsén vármegyéből. Ezt a vidéket nem égette, pusztította török, labanc, vagy kuruc és ezért maradt meg sértetlenül a magyarországi Wolffok húsz egynéhány generációjának írott dokumentuma. Ezért tudtam pontosan felkutatni, összeszedni a nemességszerző Wolffig minden őstünk, minden személyi okmányát, hogy Sándor János néhai belügyminiszterrel nemességünket megerősíttsem.*

– *Pontosan együtt van minden írásunk. Ez szinte példátlan a magyar nemesi familiák életében. Ezt nem én mondom, hanem Csánky főlevéltáros állapította meg.*

– *A nemességünk háromszáz éves. Egyik Wolff császári tábornok lett és „a*

törökök ellen *a keresztény vallásért folytatott küzdelemben szerzett érdemeiért*” kapta a magyar nemességet 1632-ben és hozzá Németpróna mellett Tuzsinán birtokot. Unokája Wolff János már Rákóczi híve volt és saját költségén egy kuruc lovasszázadot állított fel. Ez a Wolff egyébként Galgóc várnagya volt. A többi Wolff *mind földbirtokos, erősen független érzésű, nemes polgár* és mindegyik Wolff-okmányban ott van a „scultetus huius loci” (e hely bírója), vagy az „Erbrichter” (nemések bírója) öröklött rangjelző . . .

Az eleinte tartózkodó, hűvösen beszélő Wolff Károly mindig élénkebben, lelkebben beszél családjáról. Részleteket és levéltári adatokat, évszámokat sorol fel pontosan, szinte pedánsan. Büszke a németprónai Wolffokra, akik mind kemény, erős, a hagyományokat hűségesen őrző férfiak voltak. Rajongó szeretettel beszél *jóságos, mélyen vallásos édesanyjáról* és végül boldogan fedezi fel a maga gyermekéletét a hétszáz éves erős életsorozatban:

– *A trencsényi piaristáknál, ugyanabban a padban, ugyanazon a helyen ültem, ahol a nagyapám. Ott volt előttem padba vésett neve: Wolff János . . .*

Mosolyog, ami ritka dolog a komoly, tartózkodó, vagy patetikus Wolff Károlynál. Mintha az ő egyéni embersorsa csak a sokszázados Wolff-energia érintésétől lobbanna lángra. Felsorol még néhány adatot, aztán megint színesebb hangon folytatja:

– *Csak még azt akarom hangsúlyozni: Itt élünk hétszáz éve, volt időnk hozzá, hogy magyarokká legyünk: vérben és lélekben. Magunkba szívtuk ennek a földnek minden ízét, illatát, eggyé lettünk népével, szolgáltuk hűséggel és teljesítetük hazánkkal szemben minden kötelezettségünket. Nem Ankerschmidtek vagyunk. Magyarok vagyunk. Ízig-vérig! És rajongó szeretettel csüggünk hazánkban. Hétszáz éve. És teljesítjük hivatásunkat tovább; dolgozunk ezért a hazáért és a kereszténységért . . .*

Az utolsó mondatok szinte indulatos pátoszba lendülnek.

*

Wolff Károly 1874-ben, Érsekújváron született. Érsekújváron és Trencsénben gimnáziumot, Pozsonyban, Budapesten, Lipcsében, Halléban, Berlinben jogot hallgatott. Aztán *bíró lett*. A trencsényi törvényszéken, majd a nagybitsei járás-bíróságon mint aljegyző működött, de mihelyt letette a bírói vizsgát, *az igazságügyminisztériumba került*.

Itt akkor készítették elő a polgári törvénykönyvet és az előkészítő bizottságnak négy fiatal segédtagja volt. Ma mind illusztris név: *Bart ha* Richárd, *Szladits* Károly, *Illés* József és *Wolff* Károly. A polgári törvénykönyv kötelmi jogi fejezetének nagyrészét a fiatal Wolff Károly indokolta. Nemsokára a *bécsi főudvarnagyi bíróságnál egy magyar előadói állást szereztek*. Erre az állásra Wolff Károlyt nevezték ki, aki azonban a főudvarnagyi bíróságról rövidesen *a közös külügyminisztériumba került osztálytanácsosi rangban* és ott *Aerenthal* báró külügyminiszter *magyar közjogi előadója lett*. 1909-ben, 36 éves korában, *valóságos udvari tanácsossá* nevezte ki Ferenc József, majd rövidesen az akkor felállított *magyar főudvarnagyi bíróság első elnöke lett*. Ebben a méltóságában érte a forradalom.

A forradalom idejéig a magasrangú bíró exkluzív életét élte Wolff Károly. Nagyon szűk baráti körén kívül alig érintkezett az élet forró sodrával. *Politikával nem foglalkozott* és a közélet jelenségeit hűvös objektivitással nézte. A forradalom aztán egyszerre a legnehezebb és legközvetlenebb harcok középpontjába állította. A főudvarnagyi bíróság *zárlati bírósággá* alakult és *Wolff Károly feladata lett a királyi vagyon őrzése*. Kilenc hónapon át nézett farkaszemet Wolff Károly a forradalom étvágyával, amely vicсорítva fente fogát a királyi kincsekre s kilenc hónapig, hol óvatos, hol merész taktikázással őrizte, tartotta a rábizott

roppant értékeket, úgyhogy azokból egyetlen darab sem ment veszendőbe.

Talán itt indult el *a politikus Wolff*, aki azonban a napról-napra való taktikázásnak e szorongó idejében még álmában sem gondolt arra, hogy rövidesen ő lesz Budapest politikájának stratéjája.

És a tradíciókon kívül bizonyára saját életének meglepő fordulata építette meg legfőbb erejének, *az elrendeltetésben való hitnek* sziklaszilárd alapját. Mert hiszen a kommün után csak barátainak unszolására vállalta a *budai II. kerület bizottsági tagságának mandátumát* és valóban meglepetés volt, mikor a megalakult Keresztény Községi Párt, amelynek gerince a konzervatív budai polgárok évtizedek óta várospolitikával foglalkozó, veterán csapata volt, – *a homo novust választotta elnökévé*...

*

Az életrajz csak akkor mélyül egy élet rajzává, ha érthetően feltárja a megrajzolt élet belső logikáját.

Wolff Károly életének külső logikája, az életpálya felületes adatai, nem adnak megnyugtató választ arra a kérdésre, *hogyan lett Wolff Budapest közületi életének döntőerejű energiája?* Bírói és közhivatali pályájának előkelő íve az életnek olyan síkján rajzolódott, ami a legtávolabb fekszik a politikai, különösen a várospolitikai harcok porfelhős porondjától.

Az élet belső logikáját, *az egyéniség törvényeit* kell keresnünk, ha meg akarjuk érteni, hogy ez az életsors, – amit ugyan egy külső körülmény, a forradalom erőszaka vetített át a számára idegen, politikai harcok színterére – törvényszerűen nőtt Budapest utolsó tíz esztendejének irányító akaratává.

*

E törvények közül kétségkívül a leg-erősebb *a családi tradíció*. A Wolf fok hétszáz éves élete végig megőrizte a germán származás adta erős *közületi lelkiismeretet*. Községgé bővült telepeikhez végtelenségig ragaszkodtak és mindvégig

erősen istápolták az egymáshoz való tartozás dokumentumait. Nemességre való emelkedésük után is megmaradtak polgároknak. jómódú, de puritán, egyénileg független, de a közülettel összetartó és a közösség érdekeit mindig erős lelkiismerettel védő – polgárok. Erősek, szigorúak, hűségesek. Csendesen, gyűjtve, építve élnek, de ha a közösség, a haza érdeke parancsolja, adnak és áldoznak.

Wolff Károlyban ezek a polgári tradíciók megnöve élnek. Ő polgár maradt a bécsi udvar és a Ballplatz exkluzív levegőjében és a budapesti királyi vár selyemtapétás hivatali szobáiban is. Egyszerű és igénytelen életű, de erősen öntudatos, büszke polgár, aki méltósággal viseli magas hivatala díszét, de magánéletének korlátait a szigorú puritanizmus vonja meg. Jellemző az, hogy magánéletének egyik szenvedélye a legpolgárribb, a legotthoniasabb szórakozás, a rádió, amit maga épített és épít mindig tovább, mindig tökéletesebbre.

A forradalom ezt a tradíciókban élő polgárt sebezte meg és a megtámadott polgári rend veszedelme ébreszti cselekedetre őseitől örökölt közületi lelkiismeretét és hívja a védelem harcára. A harca is tipikusan polgári harc. Majdnem kizárólag védekező harc és alig van benne offenzív elem. Szervezéssel, a polgári rend veszedelmének szenvedélyes hirdetésével igyekszik védeni a maga tradicionális világnézetét, azokat az évszázados morális és anyagi értékeket, amiket a keresztény polgárság épített fel.

Abszolút polgári lénye irtózik minden forradalmi lendülettől és ez a magyarázata, hogy lelkileg egyformán távoláll a baloldali forradalmároktól és a robbanó temperamentumú szélső nacionalistáktól.

Tradicionális polgársága magasrendű intellektusának világosságában öntudattossá fejlődött és ezért természetes, hogy ezt a szinte szimbolikus erejű Polgárságot vezérének ismerte el, a csak tradicionális, de kevésbé öntudatos városi polgárság.

Pártját, ezt a csodálatos konglomerá-

tumot, ahol tíz év óta együtt tartja a nagyiparost és kisiparost, a háziurat és bérlőt, a budai nyárspolgárt és a temperamentumos pesti népszónokot, a magyarul is alig tudó pesti ős-svábót és a városba szakadt tisztántúli magyart, végeredményben az ő nagyvonalú polgárságának szuggesztivitása bilincseli egybe, mert hiszen a hivatalnok-munkások kategóriáját képviselő keresztényszocialista, a budai kispolgár, a városba sodort alföldi magyar és a kapitalista vállalkozó mind a polgárság konstruktív tradícióinak őrzője, vagy megejtettje.

És Wolff Károly a maga egyéniségében mindegyik kategória számára mutat – életideált. A kispolgárt becsületes meggyőződése és szinte makacs elvhűsége tartja fogva. A nagy polgárt építő és alkotó koncepciója bilincseli le. Mert Wolff Károly szereti a nagy terveket. Mindenki tudja, milyen lelkesedéssel foglalkozott a Községi Takarékpénztár koncepciójával, a közlekedés nagy problémáival, milyen szeretettel karolta fel a gyorsvasút problémáját, a Tabán rendezésének kérdését stb. A polgárosodó munkásnak viszont életének puritán egyszerűsége imponál. A hivatalnoknak páratlan pedantériája és alaposága tetszik. Ki nem emlékszik arra, hogy az autóbusszrendelések vitájánál Wolff Károly az autóbusszmotorokról tartott olyan szakszerű előadással lepte meg a pénzügyi bizottságot, hogy még a jelenvolt műegyetemi tanárok is elámultak. Wolff minden kérdést, amivel foglalkozik, megtanul.

Természetes, hogy ezek a tulajdonságok erősen az átlag fölé emelik őt, vezető és kormányzó egyéniséggé formálják. Ezért van, hogy pártjának polgári értelemben vett atyja. Zárt, mindig komoly, szigorú, de igazságos, halálosan meggyőződéses egyéniségét úgy tisztelik, mint a hajdani patricius-familiák férfifejét a családtagok.

*

Külön kell beszélnünk Wolff Károlyról, a szónokról. Érdekes, hogy ő, aki

negyven éves koráig soha a nyilvánosság előtt nem szerepelt, rögtön a fórumon való megjelenésekor kész, kitűnő szónokként mutatkozott meg.

Wolff Károly a parlamentnek is, a főváros közgyűlésének is egyik legkitűnőbb szónoka. Fanatikus tömegeit és ellenfeleit egyaránt a szavai mögött égő mélységes meggyőződés és hit bilincseli. Wolff Károlynak – ma már ritka – szónoki pátozását és lendületét olyan benső őszinteség, valódi lelkesség és szinte vallásos erejű meggyőződés fűti, amit ma, a fölényesség, a differenciált kételkedés és materializmus korában meg se lehetne érteni, ha nem tudná az ember, hogy annak a magávalragadó hitnek gyökerei eleven életet szívnak egy hétszáz éves tradíció még romlatlan talajából. . .

n. i.

Ir. Wünscher Frigyes

1862-ben Budavárában születtem, ahol tanulmányaimat a piaristáknál kezdtem, majd azokat Kecskeméten és Szegeden folytattam s 1879-ben a budapesti belvárosi községi reáliskolában érettségit tettem. 1880-1881. évben mint egyévi önkéntes katonai szolgálatban állottam az akkori 5. számú közös tábori tüzérezred

lovasosztagánál. Az önkéntesi év befejezésével mint tartalékos hadnagy a komáromi 3. számú tábori tüzérezrednél, majd később a székesfehérvári 17. honvéd gyalogezrednél voltam beosztva. Katonai szolgálatom befejeztével kezdtem meg műszaki tanulmányaimat a budapesti József-műegyetemen, majd a *zürichi műegyetemen* folytattam, ahol oklevelet nyertem, mely oklevelet Magyarországon honosítottak.

Mint fiatal mérnök éveken át *alkalmazottja voltam a Gregersen-féle építési vállalatnak*, melynek kebelében résztvettem a szolnoki vasúti híd építésének alapos munkálataiban, a Terézia- és a Borzava-csatornák szabályozási munkálataiban, valamint a szilágysági helyiérdekű vasutak építésénél. A Gregersen-vállalatól átléptem a *m. kir. Államvasutak szolgálatába*, ahol mint szakaszmérnök működtem a Hatvan-Miskolc-szerencsi kettősvágány építésénél. Ezeknek a munkálatoknak befejeztével pedig átléptem a *Kassa-oderbergi vasút szolgálatába*, ahol kezdetben nyomj éleztem a Zsolna-rajeci helyiérdekű vasutat, megépítettem a szépassági Ötösbányához vezetett iparvágányt és annak végpontján a vasércpörkölő-telepet, továbbá az Eperjes-országhatári vonalon fekvő egyik nagyobb szabású vashidat. A svájci münchensteini hidkatasztrófa után a kassa-oderbergi vasút *hidvizsgálati mérnöke* lettem, míg 1894-ben ezen vasút *tescheni üzletvezetőségéhez* nem kerültem, ahol mint pályafentartási ellenőrző közeg öt évet töltöttem. Teschenből *Budapestre kerültem, a Ksod igazgatóságába*, ahol a vasút forgalmának hatalmas emelkedésével majdnem valamennyi állomás kibővítése vált szükségessé és a kibővítések tervét, valamint állomásbiztosító berendezéssel való felszerelését én készítettem el.

Részt vettem majdnem valamennyi, a Kassa-oderbergi vasút kezelésébe jutott helyiérdekű vasút építési ellenőrzésében s a hetven kilométer hosszú árvavölgyi helyiérdekű vasút csúszólejtőinek rekon-

struálásában és víztelenítésében. A világháború alatt mint a kassa-oderbergi vasút mozgósítási előadója, később mint annak pályafentartási főnöke, a hadiforgalom által erősen igénybevett vonalak fentartásánál fejtettem ki tevékenységet és ezekért a szolgálatokért a *Ferenc József-rendnek a tisztí érdemkereszt szalagján viselendő tisztikeresztjével* tüntettek ki, egyben a *vasút építési igazgatójává* nevezték ki.

Az összeomlás idején hosszabb ideig képviseltem a vasút igazgatóságát a cseh kormánybiztosnál Kassán, míg 1922-ben, amikor a csehek a vasutat végleg kezelésbe átvették, ezek által *kényszernyugdíjba* kerültem. Ekkor alakítottam meg a kassa-oderbergi vasút magyarországi nyugdíjasainak egyesületét, melynek élén mint *elnök* nagy propagandámmal és fáradhatatlan peticionálással mégis elértem, hogy ezek közül a nyugdíjasok közül a fiatalabbak újra elhelyezkedhettek, az idősebbek pedig az eredetileg tervezett nyomorúságos alamizsna helyett olyan nyugdíjhoz jutottak, amellyel legalább életüket tengethetik. Jelenleg ennek az egyesületnek *tiszteletbeli elnöke* vagyok és tovább is iparkodom régi hivataltársaimat morális támogatásban részesíteni.

Nyugdíjazásom után a *Krisztinavárosban* résztvettem minden társadalmi mozgalomban, megszerveztem a választásokat, folytattam mint *igazgató* a budai polgári kaszinó rekonstrukcióját, amelynek jelenleg is *alelnöke* vagyok, ezenfelül pedig *választmányi tagja* a Vasúti és Hajózási Clubnak és a Szabad Polgári Körnek.

Az 1923. év elején a Kormányzó úr öfömméltósága közhasznú működésemért a *kormányfőtanácsosi cím* adományozásával tüntetett ki.

A legutolsó községi választásoknál a *Keresztény Községi Párt listáján* mint első póttag választattam meg és 1928 decemberében mint *rendes tagot* hívtak be a törvényhatósági bizottságba.

1925-ben résztvettem az 1805 óta

fennálló debreceni *Csáthy Ferenc* egyetemi könyvkereskedés és irodalmi vállalat budapesti fiókjának felállításában és azóta mint ennek a vállalatnak *igazgatósági tagja* fejtek ki munkásságot. Ezen működésemből kifolyólag a Magyarországi Könyvkereskedők és Kiadók Egyesületének budapesti könyvkereskedői szakosztálya választmányi tagja lettem, mint mérnök pedig tagja vagyok a Budapesti Mérnöki Kamarának is.

Zala Zsigmond

1875-ben *Zalaszentmihályon* születtem. Kereskedelmi iskolát végeztem, majd Bajor- és Olaszországban voltam tanulmányúton hosszabb ideig, ahonnan hazatérve, egy világcég kontinentális vezetését vettem át. Résztvettem több vállalat alapításában és irányításában.

A háború befejezése utáni közgazdasági káosz a szakembereknek a közéletben való közreműködését fokozottabb módon tette kívánatosá. Ennek felismerése következtében vállaltam az 1920. évi községi választások során az V. kerületben a demokrata párt listáján jelölést és nyertem mandátumot.

Első felszólalásom 1920 őszén inter-

pelláció alakjában történt. Kérdést intéztem a polgármesterhez, hajlandó-e lépéseket tenni, hogy a kormány a részvényjogot megreformálja? Sajnos, ebben nem történt semmi, aminek az a következménye, hogy a tőzsdét elkerüli a közönség.

Küzdöttem éveken keresztül az üzemek túltengése ellen. Ez a küzdelem hozott is némi eredményt.

Harcok nyolc éven keresztül a főváros tönkrement hitelezői érdekében, mert érzem, hogy ezekkel égbekiáltó igazságtalanság történt. Vallom, hogy a kérdés rendezése a fővárosnak és hitelezőinek egyaránt érdeke.

Dr. Zelliger Vilmos

1862 május 27-én Zohoron (Pozsony megyében) születtem.

Már mint szerep fővárosi hitoktató lettem. Pappá 1884 szeptember 29-én szenteltek. 1887-ben fővárosi *segédlelkész* lettem a VI. kerületben. 1893-ban *kánonjogtudorrá* avattak. 1896-ban a népiskolai hittani tanterv revíziójára küldtettem ki. 1916-ban lettem *krisztinavárosi, plébános*. 1922-ben *címzetes apáttá* 1926-ban *pápai prelátussá* nevezett kv. felettes egyházi hatóságom. Számos cikket, értekezést, könyvbírálatot,

szentbeszédet írtam, amelyek a *Hazánkban*, a *Magyar Allam-ban*, a *Függetlenségben*, a *Külföld szónokai-ban*, a *Magyar Sion-ban* stb. jelentek meg. 1888-1891 közt főmunkatársa, majd felelős szerkesztője voltam, 1897-ben pedig tulajdonos szerkesztője lettem a *Népnevelő* című katolikus tanügyi lapnak. A Pallas és Révai nagy lexikona római és görögkatolikus vonatkozású részének szakszerkesztője vagyok. Mint ilyen számtalan rövidebb, hosszabb cikket írtam. 1903-ban tagja voltam a katekizmust javító nagy és szűkebb bizottságnak. Hús esztendőn át pénztárosa voltam az Országos Pázmány Egyesületnek.

Önálló műveim: Üdvösség útja (imakönyv Pápay Ferencsel, 1889), *Mária virágai* (1901), *Titokteljes asszony* (1902), *Májusi virágok* (1903), *Mária-képek* (1904), 1906-ban átdolgoztam még *Schultz Imre* polgári leányiskolái földrajzait is.

Ziegler Géza

1869-ben Temesvár ott született. 1894 óta fővárosi bizottsági tag és hivatásának megfelelően különösen építési ügyekkel foglalkozik az építési szakbizottságokban.

Zimmermann Dezső

1885-ben Tiszabő községben születtem. Ipariskolát végeztem. Központi fűtést, szellőztetést és vízvezeték berendezéseket készítő vállalatom van. 1928-ban a magyar ipar fejlesztése körül szerzett kiváló érdemekért *aranyéremmel és díszoklevéllel* tüntettek ki. Ipartestületi elöljáró és a Gyosz tagja vagyok.

A főváros törvényhatóságának 1920 óta vagyok tagja s építkezési és ipari ügyekben élénk részt veszek a bizottságok munkájában.

A liberális polgárság szervezésében már a háború befejezése óta tevékeny részt veszek a VIII. kerületben s igyekszem a polgárságnak minden irányban és mindenkor rendelkezésére állni.

Ügyvezető elnöke vagyok a *józsefvárosi Demokrata Körnek, elöljáró-helyettese a pesti izraelita hitközségnek,*

helyettes elnöke a Vili. kerületi templomkörzetnek. Ezenkívül pedig részem van a kerületi jótékonyági ügyosztály, a kerületi népkonyha és egyéb jóléti intézmények megteremtésében.

Zsombor Géza

1871-ben Sopronban születtem. Nyugalmozott államtitkár vagyok. Középiskoláim elvégzése után kerültem bele a közéletbe. *Irodalmi és hírlapirodalmi téren* tevékenykedtem, majd a Dunántúl szerveztem a demokratikus elemeket, harminc esztendeig együttműködve *Vázsony'f* Vilmossal. *Harminc évig törvényhatósági bizottsági tag voltam Sopronban,* később az ottani polgári demokratapárt megalapítója és vezetője, Sopron, Moson és Vas megyékben több ízben képviselőjelölt, majd pedig *kamarai elnök.* A Friedrich-kormánytól a Bethlen-kor-

mányig a demokratapárt képviselőjében *politikai államtitkár* voltam a nemzetiségi minisztériumban.

A fővárosi közgyűlésnek ezidő szerint *tmint pártönkívvüli demokrata* vagyok a tagja és itt a fürdőügyi, a kisajátítási, a vásárcsarnoki, a közvágóhídi, a világítási és a középítési bizottságban foglalok helyet. Több indítványt tettem a lakásínség megoldása, a közlemezés javítása

és olcsóbbá tévése érdekében, valamint a tejkartell ellen stb.

A dunántúli reformációról és ellenreformációról, továbbá a kurucmozgalmakról, valamint a nemzetiségi mozgalom nyugatmagyarországi vonatkozásairól *könyvem* jelent meg.

Több gazdasági testületnek, egyesületnek és intézménynek vagyok a vezetőségi tagja.

**TUDNIVALÓK A BIZOTTSÁGOKRÓL·
ÉS A BIZOTTSÁGI TAGOKRÓL·**

Hány tagja van a főváros közgyűlésének?

Választott tag	250
Az 1924. évi XXVI. törvénycikk 13. §-a, illetőleg az 1925. évi XVII. törvénycikk alapján <i>kinevezettek</i>	20
Az 1924. évi XXVI. törvénycikk 14. §-a alapján <i>tiszüknél fogva tagjai</i>	10
Az 1924. évi XXVI. törvénycikk 14. §-a alapján <i>hivatali állásuknál fogva tagjai</i>	31
Összesen . . .	311

Fővárosi főtisztviselők:

Ripka Ferenc dr. főpolgármester, felsőházi tag, a közgyűlés elnöke

Hivatali állásuknál fogva tagjai a közgyűlésnek:

<i>Sipőcz</i> Jenő dr. polgármester.	<i>Csármann</i> Ferenc tanácsnok, a III. ügyosztály vezetője.
<i>Búzáth</i> h. János dr. alpolgármester.	<i>Gallina</i> Frigyes dr. tanácsnok-főjegyző, az I. ügyosztály vezetője.
<i>Berezel</i> Jenő dr. alpolgármester.	<i>Wigh</i> János VIII. kerületi előljáró.
<i>Csupor</i> József dr. tanácsnok, helyettes alpolgármester.	<i>Unger</i> Béla dr. IV. kerületi előljáró.
<i>Édes</i> Endre tanácsnok, a XI. ügyosztály vezetője.	<i>Szenté</i> Miklós III. kerületi előljáró.
<i>Vajna</i> Ede tanácsnok, a VIII. ügyosztály vezetője.	<i>Halász</i> Elemér VI. kerületi előljáró.
<i>Lobmayer</i> Jenő dr. tanácsnok, az V. ügyosztály vezetője.	<i>Hamvasy</i> István dr. VII. kerületi előljáró.
<i>Purebl</i> Győző dr. tanácsnok, a VII. ügyosztály vezetője.	<i>Spannberger</i> Alajos dr. I. kerületi előljáró.
<i>Liber</i> Endre tanácsnok, a IX. ügyosztály vezetője.	<i>Muzsika</i> István IX. kerületi előljáró.
<i>Borvendég</i> Ferenc tanácsnok, a XII. ügyosztály vezetője.	<i>Gúth</i> Ferenc dr. II. kerületi előljáró.
<i>Némethy</i> Béla tanácsnok, a X. ügyosztály vezetője.	<i>Bucsánszky</i> Bertalan dr. X. kerületi előljáró.
<i>Lamotte</i> Károly dr. tanácsnok, a VI. ügyosztály vezetője.	<i>Holtzspach</i> Ödön dr. V. kerületi előljáró.
<i>Solti</i> Lajos tanácsnok, a II. ügyosztály vezetője.	<i>Ágoston</i> Géza dr. árvaszéki elnök.
	<i>Szemethy</i> Károly dr. tisztí főügyész.
	<i>Csordás</i> Elemér dr. tisztí főorvos.
	<i>Sebő</i> Béla főszámvevő.
	<i>Illyefalvy</i> I. Lajos dr. statisztikai hivatali igazgató.
	<i>Gárdonyi</i> Albert dr. főlevéltáros.

A kinevezettek névsora

A belügyminiszter 1925 június 15-én kelt 3019/1925-IV. számú leirata szerint a kormányzó úr öfömméltósága által 1925 június 15. napján kelt legmagasabb elhatározásával az 1924. évi XXVI. t.-c. 13. §-a alapján kinevezett tagok:

A Budapesti Ügyvédi Kamara részéről: Pap József dr. udvari tanácsos, ügyvéd, a Kamara elnöke, Wenczel Árpád dr. ügyvéd, Rásó Lajos dr. m. kir. kormányfőtanácsos, ügyvéd.

A Budapesti Mérnöki Kamara részéről: Dörner Gyula min. tan., Pompérv Elemér kir. ítélőtáblai elnök, a «szabadalmi bíróság elnöke, K. Császár Ferenc felső építőipariskolai tanár, építész.

A Budapesti Orvosok Szövetsége részéről: Vladár Márton dr., a Szövetség elnöke, kórházi főorvos, egészségügyi főtanácsos, Grosch Károly dr. miniszteri osztálytanácsos, a Szövetség titkára, Hódossy Gedeon dr. miniszteri tanácsosi címmel és jelleggel felruházott miniszteri osztálytanácsos.

A Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara részéről: Staub Elemér ny. h. államtitkár, a Kamara alelnöke, Gaylhofter István, a pestvármegyei Gazdasági Egyesület igazgatója.

A Budapesti Közjegyzői Kamara részéről: Janits Imre dr. kir. közjegyző.

Az Országos Képzőművészeti Tanács részéről: Korb Flóris műépítész.

Az 1925. évi XVII. t.-c. alapján: Belatini Belatiny Artúr m. kir. kereskedelmi főtanácsos, pezsgőgyáros, Bittner János m. kir. kormányfőtanácsos, hentesmester, a hentesipartestület elnöke, Gschwindt Ernő m. kir. kormányfőtanácsos, gyár-igazgató, országgyűlési képviselő, Nagy Antal bútorgyáros, az asztalosipartestület és az asztalosmesterek országos szövetségének elnöke, Kállay Tamás csász. és kir. kamarás, Hóman Bálint dr. h. államtitkár, a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója, Schimanek Emil, a m. kir. József-műegyetem rektora.

Akik tisztüknél fogva tagjai a közgyűlésnek

A belügyminiszter 1925 május 26-án kelt 2129/1925-IV. számú leiratával a székesfőváros törvényhatósági bizottságának újjászervezéséről szóló 1924:XXVI. t.-c. 14. §-a alapján az említett törvényszakasz b) pontjában felsorolt *tisztségek viselőit*, mint a székesfőváros törvényhatósági bizottságának *tisztüknél jogva* tagjait, névszerint az alább megnevezettek személyében jelölte meg:

Kertész K. Róbert h. államtitkár, a Műemlékek Országos Bizottságának elnökhelyettese, *Karajiáth Jenő* dr. nyűg. államtitkár, országgyűlési képviselő, az Országos Testnevelési Tanács elnöke,

Tauffer Vilmos dr., ny. egyet. tanár, az Országos Közegészségügyi Tanács elnöke, *Rakovszky Iván* dr. v. miniszter, a Fővárosi Közmunkák Tanácsának elnöke, *Dalmád y Ödön* miniszteri tanácsos, a m. kir. Vasúti és Hajózási Főfelügyelőség főnöke, *Bezegeh-Huszágh Miklós*, a m. kir. állományrendőrség budapesti főkapitánya, *Szabó László* dr. miniszteri tanácsos, budapesti m. kir. pénzügyigazgató, *Csil Ier y Béla* dr. miniszteri tanácsos, budapesti m. kir. adófelügyelő, *Pintér Jenő* dr. budapesti tankerületi m. kir. főigazgató, *Padányi Andor* budapesti kir. tanfelügyelő.

A közgyűlés tagjainak névsora, foglalkozása és lakáscíme:

(A név mellett levő római szám azt a választókerületet jelzi, amelyben a bizottsági tagot megválasztottak. – A „K” bete azt jelenti, hogy az illető kinevezett tagja a közgyűlésnek. – A „T” betű a „tiszt üknél fogva” tagokat jelzi.)

- Ambruss** Gyula dr. ügyvéd, VI, Kmetty *hajniki Bezegeh-Huszágh* Miklós rendőr-főkapitány, V, Ferenc József tér 7 u. 20. (XI).
- Andréka** Károly rendőrfőkapitány-helyettes, III, Bécsi út 36. (V).
- Angyal fi** Sándor gyáros, háztulajdonos, VII, Amerikai út 10. (XX).
- Auer** Pál dr. ügyvéd, IV, Deák Ferenc tér 3. (XIII).
- Balkányi** Kálmán dr., Omke igazgatója, II, Krisztina körút 31. (IX).
- Ballá** Ernő dr. ügyvéd, IX, Kinizsi u. 19. (XX).
- Baracs** Marcel dr. ügyvéd, országgyűlési képviselő, V, Mária Valéria u. 12. (VII).
- Battenberg** Lajos ny. h. államtitkár, VII, Damjanich u. 7. (XV).
- Bauknecht** Tamás építőmester, III, Bokor u. 11. (V).
- Bayer** Antal gyógyszerész, kormányfőtanácsos, VI, Andrássy út 84. (XI).
- Bánóczi** László dr. hírlapíró, X, Simor u. 55-57, A) Pay., II. 25. (I).
- Bárány** Oszkár gyáros, nagykereskedő, II, Áldás u. 12. (IV).
- Bárdos** Ferenc magánhivatalnok, országgyűlési képviselő, VIII, József u. 23. (XV).
- Bec ht Ier** Péter faszobrász, I, Lenke út 85-93, C) épület. (III).
- Becsey** Antal kormányfőtanácsos, mérnök, I, Horthy Miklós út I. (II).
- Bednárz** Róbert apát, esperes-plébános, IV, Váci u. 45. (VI).
- Belatiny** Artúr kereskedelmi főtanácsos, pezsgőgyáros, VIII, Üllői út 60. (K.).
- Benzsay** Károly magánzó, VII, Klauzál u. 26/28. (XIII).
- Berger** Béla kereskedő, VII, Hársfa u. 6. (XIII).
- Berkes** Jenő dr. orvos, VIII, Rákóczi út 53. (XVIII).
- Bibithi-Horváth** János Országos Társadalombiztosító Intézeti igazgató, VII, Bethlen u. 29– (IX).
- Bieber** József dr. ügyvéd, VIII, József u. 16. (XVII).
- Biró** Dezső kiadói hivatali igazgató, VII, Murányi u. 61. (XI).
- Bitter** Illés főigazgató, I, Horthy Miklós út 15. (II).
- Bittner** János kormányfőtanácsos, nagyiparos, IX, Gyep u. 54. (K.).
- Blaskó** Artúr magántisztviselő, II, Lövház u. 26. (IV).
- Blieszner** Ágoston prépost-plébános, VIII, Baross u. 74. (XVIII).
- dosonci Bódy** Tivadar dr., udvari tanácsos, felsőházi tag, a Hév. vezérigazgatója, V, Lipót körút 20. (VII).
- Bohn** József vállalkozó, VIII, Baross u. 114. (XIX).
- Bosnyák** Izsó nagykereskedő, VI, Munkácsy u. 4. (IX).
- Botzenhardt** J. dr., felsőházi tag, ügyvéd, III, Lajos u. 172. (V).
- Bozóky** Ádám dr. ügyvéd, II, Szilágyi Dezső tér 6. (IV).
- Bresztovszky** Ede hírlapíró, VII, Dembinszki u. 33. (XV).
- Brád'y** Ernő dr. ügyvéd, országgyűlési képviselő, VI, Jókai u. 4. (X).
- Brunekker** Lajos postatakarékpénztári számtanácsos, III, Bécsi út 40. (V).
- Buday** Dezső kormányfőtanácsos, mérnök, országgyűlési képviselő, IX, Soroksári út 38. (XXI).
- Büchler** rjózsef párttitkár, VIII, Conti u. 4. (V).
- K. Császár** Ferenc ipariskolai tanár, építész, I, Horthy Miklós út 25. (K.).

- Csepregi Horváth János* dr. gazdasági főtanácsos, szövetkezeti igazgató, VIII, Mátyás tér 16. (XIX).
- Cseh Jenő* dr. kir. közjegyző, oki. ügyvéd, IX, Ferenc körút 22. (XX).
- Csécsi Nagy Miklós* dr. m. kir. udvari tanácsos, ügyvéd, uradalmi jog- és jószágigazgató, VIII. ker., Szentkirályi ucca 35. (XVIII).
- Csillag Ferenc* párttitkár, IX, Mester u. 33-35. (IX).
- Csilléry András* dr. ny. miniszter, orvos, VIII, Baross u. 28. (XVIII).
- Csilléry Béla* dr. miniszteri tanácsos, adófelügyelő, V, Szalay u. 10. (T.).
- Csóka Lajos* dr. gimnáziumi tanár, II, Fő u. 71. (IV).
- Dalmady Ödön* Vasúti és Hajózási Iofelügyelőség főnöke, VI, Bajza u. 44. (T.).
- Darvas Gyula* terménykereskedő, IX, Ferenc körút 17. (XXI).
- Deák Lajos* tisztviselő, VII, Hársfa u. 6. (XIV).
- Deményi Aladár* dr. kormányfőtanácsos, ügyvéd, VI, Teréz körút 46. (VI).
- Deutsch Jenő* egyesületi titkár, V, Klotild u. 22. (X).
- Deutsch Mór* sütőmester, IV, Hajó u. 3. (VI).
- Déri Ferenc* dr. ny. alpolgármester, I, Mányoki út 14. (XIV).
- Dinich Vidor* kormányfőtanácsos, földbirtokos, I, Horthy Miklós út 15/b. (II).
- Dimer G. dr.-né* özv. földbirtokos, VIII, Főherceg Sándor u. 30/a. (XVII).
- Divényi Károly* dr. ügyvéd, II, Szilágyi Dezső tér 7. (IV).
- Dorner Gyula* miniszteri tanácsos, a mérnöki kamara elnöke, I, Budafoki út 15/17. (K.).
- Doros Gábor* dr. egyet. m.-tanár, kórházi főorvos, VIII, József körút 23. (XVI).
- Dörfler Lajos* gépgyári felügyelő, X, Petróczy út 28. (XXII).
- draskóczi és dolinai Draskóczy Milkó* László gyógyszerész, I, Bertalan u. 24. (II).
- Eckhardt Tibor* dr. ny. miniszteri tanácsos, I, Űri u. 3. (XX).
- Ehrlich G. Gusztáv* r.-t. elnökigazgató, VII, Csengery u. 24. (XIII).
- Elek Hugó* dr. ügyvéd, lapszerkesztő, VII, Rákóczi út 36. (XIV).
- Erdőssy Antal* banktisztviselő, V, Vilmos császár út 32. (VII).
- Emszt Sándor* dr. pápai protonotárius, országgyűlési képviselő, IV, Prohászka Ottokár u. 7. (IV).
- Éber Antal* dr. udvari tanácsos, a Magyar-Olasz Bank vezérigazgatója, V, Nádor u. 16. (XVI).
- Farkas István* országgyűlési képviselő, VII, Király u. 103. (XXII).
- Farkas József* dr. ny. miniszteri tanácsos, VI, Andrassy út 41. (X).
- Farkas Zoltán* dr. ügyvéd, X, Füzér u. 28. (XXII).
- Fábián Béla* dr. ügyvéd, országgyűlési képviselő, V, Szabadság tér 15. (XIV).
- Felek Gyéza* dr. főszerkesztő, V, Deák Ferenc u. 16. (X).
- Fischer Márton* szabómester, V, Kádár u. 10. (VIII).
- Fischer Ödön* nagykereskedő, kereskedelmi főtanácsos, VI, Benczúr u. 15. (VII).
- Fóthi Vilmos* építőmester, III. Szentendrei u. 23. (II).
- Földvári Béla* dr. ügyvéd, VI, Podmaniczky u. 18. (XII).
- Friedrich István* v. miniszterelnök, országgyűlési képviselő, I, Mátyás király út 32. (VI).
- Frühwirth Mátyás* országgyűlési képviselő, X, Simor u. 55. (VI).
- Füzesséry Zoltán* dr. ny. főispán, ügyvéd, VI, Nagymező u. 5. (IX).
- Gqár Vilmos* dr. ny. kúriai bírósági tag, IV, Molnár u. 26. (VI).
- Gaiduschek Marcel* igazgató, VII, Szövetség u. 43. (XIII).
- Gamauf Géza* vezérigazgató, I, Attila u. 9- (I).
- Garai Ármin* gépész, V, Zápolya u. 9- (VIII).

- Gaylhoffer* István Pestvármegye Gazdasági Egyesülete igazgatója, IV, Vámház körút 6. (K.).
- Gál* Benő szakszervezeti titkár, VII, Thököly út 19. (XIV).
- Gál* Jenő dr. ügyvéd, országgyűlési képviselő, V, Lipót körút 12. (VIII).
- Girard'i* Tibor kereskedő, IV, Apponyi tér 4. (VI).
- Glück* Frigyes kormányfőtanácsos, szalodatulajdonos, VIII, Rákóczi út 5 (XVII).
- Glücksthal* Samu dr. ügyvéd, felsőházi tag, V, Akadémia ú. '3. (VII).
- Gonda* Béla dr. ügyvéd, VII, Rákóczi út 26. (XIX).
- Grosch* Károly dr. miniszteri osztálytanácsos, az Orvosszövetség főtitkára, VIII, József u. 29. (K.).
- Gschwindt* Ernő kormányfőtanácsos, országgyűlési képviselő, gyárigazgató, I, Döbrentei u. 8. (K.).
- Györki* Imre dr. országgyűlési képviselő, V, Báthory u. 7. (XIX).
- Gyulai* János, a Hangya ipar rt. cégvezető főkönyvelője, II, Marczibányi tér 5. (IV).
- Gyürey* Rudolf magántisztviselő, VIII, Fecske u. 8. (VIII).
- Hajdú* Marcel dr. ügyvéd, VIII, Főherceg Sándor u. 19. (XVII).
- Halász* Alfréd nyomdai korrektor, VI, Rózsa u. 74. (X).
- Halász* Manó részvénytársasági igazgató, VI, Podmaniczky u. 49. (X).
- Halász* Pál dr. segédlelkész, VII, Damjanich u. 50. (XV).
- Halter* Károly vezérigazgató, X, Állomás u. 6. (XXII).
- budai Hann* Arnold ny. h. államtitkár, II, Margit körút 50. (IV).
- Harr er* Ferenc dr. ny. alpolgármester, v. meghatalmazott miniszter, II, Garas u. 6. (IV).
- Hegedűs* József dr. ügyvéd, részvénytársasági igazgató, V, Lipót körút 17. (VIII).
- Herczeg* Béla mérnök, gyárigazgató, VI, Podmaniczky u. 59. (XI).
- Hochenburger* A. ny. altábornagy, I, Krisztina körút 61. (III).
- Hódossy* Gedeon dr. miniszteri tanácsos, országgyűlési képviselő, IV, Kossuth Lajos u. 2. (K.).
- Hoffman* Mihály kir. tanácsos, lapszerkesztő, VI, Andrassy út 2. (IX).
- Hölzer* Sándor kereskedelmi tanácsos, nagyiparos, IV, Kossuth Lajos u. 20. (VI).
- Hóman* Bálint dr. egyetemi ny. r. tanár, a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója, VIII, Nemzeti Múzeum (K.).
- Homonnay* Tivadar dr. kormányfőtanácsos, országgyűlési képviselő, I. Tamás u. 17. (XII).
- Horovitz* Gábor magántisztviselő, VIII, Rákóczi út 71. (XVIII).
- Horváth* Károly igazgató, IV, Petőfi Sándor u. 7. (X).
- Horváth* Pál szakszervezeti titkár, VII, Dob u. 90. (XII).
- Hufnagl* Imre kormányfőtanácsos, nagyiparos, VI, Kartács u. 27. (XII).
- heidenczi Hunkár* Géza prépost-plébános, IX, Bakáts tér 13. (XX).
- Illés* István magántisztviselő, VII, Alsó erdősor u. 34. (XIV).
- Illovszky* János kereskedő, VIII, József körút 59. (XVII).
- klopódiai Janits* Imre dr. kir. közjegyző, kormányfőtanácsos, IX. ker., Vámház körút 7. (K.).
- Joanovich* Pál ny. államtitkár, felsőházi tag, I, Attila körút 51. (I).
- Kabakovits* József dr. ny. kir. törvényszéki bíró, ügyvéd, I, Győri út 14. (I).
- Kalauz* Bertalan börmunkás, IX, Bakáts u. 3. (XX).
- Karafiáth* Jenő dr. ny. államtitkár, országgyűlési képviselő, a Testnevelési Tanács elnöke, V, Alkotmány u. 6. (T.).
- Katona* Sámuel magántisztviselő, III, Bécsi út 88, I. ép. (III).
- nagykállói Kállay* Tamás dr. cs. és kir. kamarás, nagykereskedő, IV, Türr István u. 4. (K.).

- Kerekes* Ödön dr. egészségügyi főtanácsos, orvos, VII, Thököly út 87. (XVI).
- Kertész* K. Róbert h. államtitkár, a Műemlékek Országos Bizottságának elnöke, II, Szegényház u. 19. (T.).
- Kertész* Miklós magántisztviselő, VI, Szondy u. 23. (VI).
- Kéthly* Anna országgyűlési képviselő, IX, Közraktár u. 10. (I).
- Kirchner* Béláné tanár, VI, Szondy u. 45. XI.
- Kis* Jenő dr. ügyvéd, VI, Lázár u. 14. (IX).
- Kiss* Menyhért dr. tanár, II, Csalogány u. 52. (III).
- Kivovits* Károly borbélymester, VI, Eötvös u. 46. (X).
- Klar* Zoltán orvos, V, Lipót körút 7. (XV).
- Klein* Elek gazdaság, VI, Podmaniczky u. 5. (X).
- Kleiner*, Artúr dr. ügyvéd, VI, Teréz körút 33. (III).
- Klóze* Róbert kereskedő, I, Zugligeti út 10. (III).
- Knur* Pálné özv. magántisztviselő, II, Szász Károly u. 1. (V).
- Kocsán* Károly lapszerkesztő, országgyűlési képviselő, III. Fő tér 2. (XII).
- Kollmann* Dezső dr. ügyvéd, VI, Terez körút 38. (XXI).
- békéi Koós* Jenő ny. h. államtitkár, V, Báthory u. 19. (VII).
- Korb* Flóris Nándor műépítész, VIII, Baross u. 74. (K.).
- Koréin* Dezső nagykereskedő, VI, Paulai Ede u. 12. (IX).
- Kossalka* János dr. műgyógyászati tanár, országgyűlési képviselő, I, Bertalan u. 26. (II).
- Kovács* Ernő dr. gyógyszerész, VI, Andrassy út 27. (IX).
- Kovács* Ferenc művezető, VIII, Örömvölgy u. 8. (XVII).
- Kozma* Jenő dr. kormányfőtanácsos, ügyvéd, országgyűlési képviselő, II, Corvin tér 6. (IV).
- Körmöczy* Zoltán dr. orvos, VIII, József körút 23. (XIX).
- Krizs* Árpád dr. plébános, VIII, Stáhlly u. 7. (III).
- Krüger* Aladár dr. ügyvéd, országgyűlési képviselő, VII, Jósika u. 12. (XXI).
- Lackenbacher* György szerelési vállalkozó, I, Pálya u. 7. (IV).
- Lampel* Vilmos ny. miniszteri tanácsos, I, Üri u. 33. (I).
- Latinak* Jenő gyáros, X, Monori u. 2-»4. (XXII).
- Láng* Lajos dr. bankigazgató, I, Labanc út 23. (XV).
- Lázár* Ferenc dr. kir. közjegyző, felsőházi tag, V, Bálvány u. 13. (VII).
- Lázár* Miklós főszerkesztő, VI, Andrassy út 89. (XI).
- Ledermann* Mór r.-t. igazgató, VII, Károly király út 13. (XIII).
- Lévai* Sándor lapszerkesztő, VII, Rottenbiller u. 3. (XVI).
- Liszka* Árpád dr. ügyvéd, V, Falk Miksa u. 16. (VIII).
- Liszauer* Emil r.-t. vezérigazgató, II, Zsigmond u. 7. (IV).
- Magyar* Miklós r. igazgató, VI, Hungária körút 156 (XIV).
- Mayer* Ernő dr. ügyvéd, V, Lipót körút 17 (VII).
- Marczevicz* Lajos hírlapíró, VII, Újvidék ucca 5 (XVII).
- Martin* János mérnök, VII, Szugló ucca 22 (XVI).
- Máté* István szobafestőmester, I, Attila körút 2(1).
- Melha* Armand dr. *de génère Szaákh* orvos, IV, Semmelweis ucca 2 (VI).
- Mettelka* Frigyes ny. Máv. főfelügyelő, III, Bécsi út 88-89 (V).
- Mihalovics* Zsigmond plébános, VII, Hungária körút 24 (XI).
- Miklós* Ferenc dr. ügyvéd, IV, Egyetem ucca 6 (VI).
- Milkovits* Vazul gyári üzemvezető, III, Szentendrei út 65 (V).
- Milotay* István dr. főszerkesztő, VI, Benzur ucca 44 (XIII).

- Munkácsy* Gyula lakatosárugyáros, VII, Rózsa ucca 1 (XIV).
- Müller* Antal kereskedelmi tanácsos, szövetkezeti igazgató, VIII, Röck Szilárd ucca 41 (XVII).
- Nagy* Andor bankár, tőzsdebizományos, V, Bálvány ucca 19 (VII).
- Nagy* Antal bútorgyáros, az Asztalos Ipartestület elnöke és az Asztalosok Országos Szövetségének elnöke, VIII, Vig u. 22 (K.).
- Nagy* Ferenc bútorszállítást vállalkozó, IV, Szarka ucca 7 (VI).
- Nagy* István építési vállalkozó, VII, Sajó ucca 5/a (XVI).
- Nagy* Vince dr. v. miniszter, ügyvéd, VI, Eötvös ucca 43 (XII).
- Nessi* Gyula kormányfőtanácsos, kéményseprőmester, VII, Wesselényi ucca 15 (XIV).
- Németh* Béla dr. kormányfőtanácsos, ügyvéd, I, Naphegy ucca 19 (I).
- Németh* János cipőfelsőrészkesztő, II, Toldy F. ucca 44/a (IV).
- Nits* Márton sütőmester, IV, Mozsár ucca 8 (IX).
- Orova* Zsigmond dr. ügyvéd, III, Flórián tér 3 (VIII).
- Ortvai* Rezső plébános, V, Szent István tér 14 (VII).
- Padányi* Andor budapesti kir. tanfelügyelő, I, Széli Kálmán tér 13 (T.).
- Pakányi* Ferenc háztulajdonos, I, Krisztina tér 9 (I).
- Pakots* József író, országgyűlési képviselő, VI, Benczúr ucca 10. (XX).
- Pap* József dr. udvari tanácsos, az Ügyvédi Kamara elnöke, IV, Kossuth Lajos ucca 13 (K.).
- Paulheim* Ferenc építőmester, VII, Ilka ucca 48/b (XVI).
- Payr* Vilmos ny. államtitkár, I, Pauler u. 14 (I).
- Pálfy* József ny. tisztviselő, VII, Kerespesi út 44 (XVI).
- Pászthy* János műszaki főtanácsos, VIII, Üllői út 44 (XIX).
- Pászty* Károly ny. vasutas, VII, Erzsébet körút 34 (XIII).
- Peidl* Gyula v. miniszterelnök, országgyűlési képviselő, VII, Rákóczi út 42 (XVIII).
- Perczel* Béla kormányfőtanácsos, ny. pénzügyi főtanácsos, I. Bors ucca 13 (III).
- Pernall* Flóris építőmester, VII, Huszár ucca 10 (XIV).
- Petrovác* Gyula mérnök, tanár, országgyűlési képviselő, VII, Gyarmat ucca 4 (XVI).
- Peyer* Károly volt miniszter, országgyűlési képviselő, VI, Teréz körút 22 (XII).
- Péter* József magántisztviselő, ' Pestszentlőrinc, Erzsébet-telep, Erzsébet királyné út 36 (XIX). ■
- Piazza* Győző építész, VI, Izabella ucca 69 (X).
- Pillis* Károly gépgyári 'főfelügyelő, X, Simor ucca 4 (XXII).
- Pintér* Jenő dr. budapesti tankerületi főigazgató, I, Attila ucca 1 (T.).
- Platthy* György dr. kormányfőtanácsos, ügyvéd, országgyűlési képviselő, IV, Veres Pálné ucca 29 (II).
- Politzer* Gusztáv dr. ügyvéd, VI, Andrassy út 25 (IX).
- Polónyi* Dezső dr. ügyvéd, IV, Gróf Károlyi ucca 24 (XIX).
- vallányi Pompéry* Elemér ny. kir. ítélőtáblai elnök, I, Szent Gellért tér 3 (K.).
- Popelka* Béla kereskedő IX, Ranolder u. 2,0 (XXI).
- Posta* Sándor dr. orvos, IV, Királyi Pál ucca 11 (VI).
- Propper* Sándor országgyűlési képviselő, IX, Mester ucca 33-35 (XV).
- Raffay* Sándor dr. evangélikus püspök, IV, Deák Ferenc tér 4 (VI).
- Rakovszky* Iván dr. v. miniszter, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa elnöke, I, Döbrentei tér 4 (T.).
- Ravasz* Árpád gimnáziumi főigazgató, IX, Lónyay ucca 4/c (XX).
- Rác* Vilmos dr. hírlapíró, IV, Bécsi u. 3 (II).

- Rásó* Lajos dr. kormányfőtanácsos, ügyvéd, IV, Veres Pálné u. 7 (K.).
- Reisz* MórícZ szerkesztő, VIII, Csokonai ucca 12 (XXII).
- Repold* Károly építész, V, Csáky ucca 19 (VIII).
- Révész* Mihály dr. szerkesztő, IX, Üllői út 53/a (XXI).
- Révész* Zsigmond nyomdász, VIII, Fiumei út 21-23 (XX).
- Rosenák* Miksa dr. főorvos, VI, Teréz körút 25 (X).
- Sajó* János lakatosmester, X, Kelemen u. 5 (XXII).
- Sármezey* Endre kormányfőtanácsos, mérnök, I, Budafoki út 3 (IV).
- Sávolt* János szakszervezeti titkár, VII, Barcsay u. 16 (XXI).
- Scheuer* F. H. Róbert gépészmérnök, V, Visegrádi ucca 14 (VIII).
- SchimaneK* Emil kir. József-műegyetem rektora, I, Horthy Miklós út 1 (K.).
- Schmarilla* Géza szövetkezeti tisztviselő, VIII, Csobánc ucca 8. (VII).
- Schmidt* Richárd malomtulajdonos, IV, Kossuth Lajos ucca 3 (XIX).
- Schröder* Ferenc magántisztviselő, „V; Zápolya ucca 36 (VIII).
- Schwarz* Márkus férfiszabó, IX, Dandár ucca 26 (XXI).
- Spett* Ferenc dr. kormányfőtanácsos, ügyvéd, V, Alkotmány u. 20 (VII).
- Stadler* Nándor O. K. H. osztályfőnök, I, Alkotás ucca 34 (III).
- Staub* Elemér ny. h. államtitkár, a Duna-Tisza Mezőgazdasági Kamara alelnöke, I, Horthy Miklós út 4, (K.).
- Steinherz* Simon villamosszerelő, VII, Király ucca 27 (XIII).
- Stem* Sándor villanyfelszerelési vállalkozó, V, Lipót körút 10 (VIII).
- Stern* Szerén tanítónő, I, Csend ucca, városi ház, A) pavillon, fsz. 4 (XI).
- Sümegei* Vilmos lapkiadó, I, Pasaréti út 10 (XII).
- Szabó* József főtitkár, VII, Thököly út 160 (XIX).
- Szabó* László dr. miniszteri tanácsos, budapesti m. kir. pénzügyigazgató, V, Szalay u. 8 (T.).
- Szakái* Antal dr. ügyvéd, VI, Hajós ucca 31 (IX).
- Szakái* Géza kereskedő, IX, Mester ucca 33-35 (XVIII).
- Szentirmai* Imre dr.-né középiskolai tanár, I, Németvölgyi úti városi ház (XIV).
- Szepessy* Albert Róbert titkár, VI, Váci út 97, I. 6 (XI.T).
- SzékelY* János v. államtitkár, lapszerkesztő, VIII, Szentkirályi ucca 28 (II).
- Szémann* Mihály szövetkezeti igazgató, X, HölgY ucca 24/a (XXII).
- piskárkosi és király dar óczi Szilágyi* Lajos dr. cs. és kir. kamarás, országgyűlési képviselő, IV, Veres Pálné u. 4 (I).
- iglói Szontagh* Tamás dr. a Földtani Intézet ny. igazgatója, II, Kitaibel Pál ucca 1 (XVII).
- Szóke* Gyula dr. felsőházi tag, ügyvéd, IV, Veres Pálné ucca 28 (VI).
- tabódi és fekésházi Tabódy* Tibor cs. és kir. kamarás, ny. őrnagy, országgyűlési képviselő, VII, Damjanich ucca 23. (XV).
- Takács* István dr. főorvos, VII, Károly király út 24 (XV).
- Tarr* Béla lakatosmester, VI, Kmetty u. 2 (XI).
- Taujjer* Gábor dr. gyógyszerész, VI, Teréz körút 37 (X).
- Tauffer* Vilmos dr. egyetemi tanár, az Országos Közegészségügyi Tanács elnöke, VIII, Főherceg Sándor ucca 10 (T.).
- Tkálcsecz* János lakatossegéd, I, Horthy Miklós út 32 (II).
- Török* Zoltán s. lelkész, VII, Szegényház tér 8 (XIV).
- Ugron* Gábor dr. v. miniszter, országgyűlési képviselő, II, Fillér u. 33 (XIII).
- Usetty* Béla dr. ügyvéd, országgyűlési képviselő, IX, Üllői út 115/b (XXI).
- Vanczák* János országgyűlési képviselő, VII, Újvidék u. 5 (XVI).
- Vass* Béla rimfestőmester, IX, Vámház körút 11 (XX).

- Vámbéry Ruzstem dr. ügyvéd, I, Bérc ucca 9 (XV).
- Várkony Kálmán dr. ügyvéd, VI, Bajnok ucca 30 (XI).
- Verebely Jenő dr. jogtanácsos, IX, Lónyay ucca 11 (XX).
- Vértes Emil kereskedő, VIII, Stáhly ucca 5 (VI).
- Viczián István dr. h. államtitkár, országgyűlési képviselő, X, Rezső tér 7/a (XXII).
- B. Virágh Géza laptulajdonos, főszerkesztő, VII, Szövetség u. 22 (XIII).
- Vita Emil dr. ny. tanácsnok, IX, Liliom ucca 34-36 (XIII).
- Vitéz Aladár szabómester, VIII, Kőfara-gó ucca 7 (XVII).
- Vitéz András J. magántisztviselő, III, Cserepes ucca 4 (V).
- Vladár Márton dr. egészségügyi főtanácsos, az Orvosszövetség elnöke, I, Pauller ucca 8 (K.).
- Vörös János dr. ügyvéd, VIII, Múzeum körút 10 (XVII). -
- Vörösváry Miklós dr. ügyvéd, III, Flórián tér 14 (V).
- Weiller Ernő dr. ügyvéd, VIII, József körút 28 (XVIII).
- Weisz Lipót mintakészítő, V, Kárpát u. 13-15 (XII).
- vágvecsei Wellisch Andor műépítész, V, Kossuth Lajos tér 4 (XXI).
- Wenczel Árpád dr. ügyvéd, VIII, József körút 37-39 (K.).
- Weszelszky Gyula dr., a tudományegyetemi Rádium Intézet igazgatója, IX, Lónyay ucca 25 (XX).
- Wiesenberger Vilmos magántisztviselő, VIII, Illés ucca 22/a (XVI).
- Wolff Károly dr. főudvarnagyi bíróság elnöke, országgyűlési képviselő, I, Ybl Miklós tér 5 (I).
- Wünscher Frigyes kormányfőtanácsos, mérnök, I, Pálya ucca 15 (I).
- Zala Zsigmond gyárigazgató, V, Rudolf tér 1, (VIII).
- Zelinger Vilmos dr. 'prelátus, apátplébános, I, Mészáros u. 1 (I).
- Ziegler Géza kormányfőtanácsos, mérnök, I, Krisztina körút 8 (III).
- Zimmermann Dezső vállalkozó, VIII, Nagyfuváros u. 18 (XVIII).
- Zsombor Géza v. államtitkár, VIII, Rákóczi út 51 (XVIII).

A bizottsági tag-ok pártállás szerint:

{A pártok abc sorrendben}

Demokrata Párt (Nemzeti Demokrata Párt) tagjai.

Dr. Ballá Ernő, Bosnyák Izsó, dr. Bródy Ernő, Darvas Gyula, dr. Déri Ferenc, Deutsch Mór, dr. J. FábiánjBéla, dr. Feleky Géza, Fóthi Vilmos, dr. Földvári Béla, dr. Gál Jenő, Halász Manó, Hann Arnold, dr. Hegedűs József, Herceg Béla, Hoffmann' Mihály, Kivovits Károly, Klein Elek, Koréin Dezső, dr. Kovács Ernő, dr. Láng Lajos, Liszauer Emil, Magyar Miklós, dr. Mayer Ernő, MiJkovits Vazul, Pakots József, dr. Rác Vilmos, dr. Rosenak Miksa, Tarr Béla, dr. Várkonyi Kálmán, Vértes Emil, Vitéz Aladár, Vörös János, dr. Vörösváry Miklós, Zala Zsigmond.

Dolgozó Polgárok Pártja tagjai:

Dr. Kollmann Dezső, Latinak Jenő, dr. Posta Sándor, B. Virágh Géza.

Egységes Községi Polgári Párt tagjai:

Andréka Károly, Battenberg Lajos, Bayer Antal, Bárány Oszkár, Becsey Antal, Belatiny Arthur, Bezegh Huszágh Miklós, Bibithi Horváth János, Bódy Tivadar, Bóhn József, K. Császár Ferenc, dr. Csécsi Miklós, dr. Csilléri Béla, Dalmady Ödön, dr. Deményi Aladár, Dinich Vidor, Dorner Gyula, dr. Farkas jozsef, dr. Füzeséry Zoltán, Gaár Vilmos, Gamauf Géza, Gaylhofter István, Girardi Tibor, Glück Frigyes, dr. Gtücksthal Samu dr. Grosch Károly, dr. Gschwindt

Ernő, Halter Károly, Harrer Ferenc, Holzer Sándor, Horváth Károly, dr. Janits Imre, dr. Karáfi Jenő, Kállay Tamás, dr. Kerekes Ödön, Kertész K. Róbert, dr. Kiss Menyhért, Korb Flóris, dr. Kozma Jenő, Lackenbacher György, Ledermann Mór, Martin János, dr. Melha Armand, Nagy Andor, Nagy Antal, Nesi Gyula,,,, dr. Németh Béla, Orova Zsigmond, Padányi Andor, dr. Pintér Jenő, dr. Politzer Gusztáv, Pompéry Elemér, Popelka Béla, dr. Rásó Lajos, Sajó János, Scheuer Róbert, Schimanek Emil, Schmidt Richard, Spett Ferenc, Staub Elemér, Stern Sándor^ dr. Szabó László, dr. Szentirmay Imréné, dr. Tauffer Vilmos, dr. Ujgron Gábor, dr. Usetty Béla, dr. Vladár Márton, Wellisch Andor, dr. Zelliger Vilmos, Ziegler Géza.

Keresztény Községi Párt tagjai:

Dr. Ambruss Gyula, Bauknecht Tamás, Bednárz Róbert, Benzsay Károly, dr. Bieber József, Bitter Illés, Bliesner Ágoston, dr. Botzenhardt János, dr. Bozóky Ádám, Brunekker Lajos, Buday Dezső, dr. cs. Horváth János, dr. Cseh Jenő, dr. Csilléry András, Csóka Lajos, Dimer Gusztávné, dr. Divényi Károly, dr. Doros Gábor, Dörfler Lajos, Draskóczy M. László, dr. Eckhardt Tibor, dr. Ernszt Sándor, Friedrich István, F^hwirjh Mátyás, Gyulai János, dr. Halász Pál, Hochenburger Antal, dr. Hódossy Gedeon, dr. Homonnay Tivadar, Hufnagl Imre, Hunkár Géza, Ilovszky János, Joanovich Pál, Kirchner Béláné, Klóze Róbert, Kocsán Károly, Koós Jenő, dr. Kossalka János, Kovács Ferenc, dr. Krizs Árpád, dr. Krüger Aladár, Lampel Vilmos, dr. Lázár Ferenc, dr. Liszka Árpád, Máté István, Mettelka Frigyes, Mihalovics Zsigmond, dr. Miklós Ferenc, dr. Milotay István, Munkácsy Gyula, Müller Antal, Nagy Ferenc, Nagy István, Nits Márton, Ortvai Rezső, Pakányi Ferenc, Paulheim Ferenc, Payr Vilmos, Pálffy József, Pászthy János, Pendl Flóris, Petrovác Gyula, Piazza Győző, Pilus Károly, dr. Platty György, dr. P^ffy Sándor, Ravasz Árpád, Repold Károly, Sármezey Endre, Stadler Nándor, Szabó József, dr. Szakái Antal, Szakái Géza, Székely János, Szemann Mihály, dr. Szontagh Tamás, dr. Szőke Gyula, Tabódy Tibor, dr. Takács István, dr. Tauffer Gábor, dr. Török Zoltán, Vass Béla, dr. Verebély Jenő, dr. Viczián István, Weszelszky Gyula, dr. Wolff Károlyi, Wünsch Frigyes.

Liberális Párt (nemzeti Liberális Párt) tagjai:

Angyalfi Sándor, dr. Auer Pál, dr. Baraç Marcel– dr. Elek Hugó, dr. Hajdú Marcel, dr. Kabakovits József, dr. Kleiner Artúr, dr. Körmöczy Zoltán, dr. Weiller Ernő, Zimmermann Dezső, Zsombor Géza.

Pártokon kívül állók:

Dr. Fialkánvi Kálmán, Bittner Tános, Ehrlich G. Gusztáv, Jiber Antal, Fischer Márton, Fischer Ödön, Gaidushek Marcel, dr. Hóman Bálint, dr. Klár Zoltán, Lázár Miklós, dr. Nagy Vince, dr. Pap József, Perczel Béla, dr. Polónyi Dezső, dr. Rakovszky Iván, Sümegi Vilmos, dr. Szilágyi Lajos, dr. Vámbéry Rusztem, dr. Vita Emil, dr. Wenczel Árpád.

Szociáldemokrata Párt tagjai:

Dr. Bánóczy László, Bárdos Ferenc, Bechtler Péter, Berger Béla, dr. Berkes Jenő, Biró Dezső, Blaskó Arthur, Bresztovszky Ede, Büchler József, Csillag Ferenc Deák Lajos, Deutsch Jenő, Erdősi Antal, Farkas István, dr. Farkas Zoltán, Gál Benő, Carri Armin, dr. Gonda Béla, dr. Györki Imre, Gyürei Rudolf, Halász Alfréd, Horovitz Gábor, Horváth Pál” Illés István, Kalauz Bertalan, Katona Sámuel, Kertész Miklós, Kéthly Anna, dr. Kis Jenő, Knur Pálné, Lévai Sándor, Marczevicz Lajos, Németh János, Pászty Károly, Peidl Gyula, Peyer Károly, Péter József, Propper Sándor, Reisz Mór, dr. Révész Mihály, Révész Zsigmond, Sávolt János, Schmarilla Géza, Schröder Ferenc, Schwarz Márkus, Steinher Simon, Stern Szeréna, Szepessy Albert, Tkalcsecz János, Vanczák János, Vitéz András József, Weisz Lipót, Wiesenberger Vilmos.

Melyik választási kerületben választották?:

I. közigazgatási kerület: 1. Bánóczy László dr., 2. Becsey Antal, 3. Bitter Il-
lés, 4. Dinich Vidor, 5. Draskóczy M.
László, 6. Fóthi Vilmos, 7. Gamauf Géza,
8. Joanovich Pál dr., 9. Kabakovits Jó-
zsef dr., 10. Kéthly Anna, 11. Kossalka
János dr., 12. Lampel Vilmos, 13. Máté
István, 14. Németh Béla dr., 15. Paká-
nyi Ferenc, 16. Payr Vilmos, 17. Platthy
György dr., 18. Rác Vilmos dr., 19. Szé-
kely János, 20. Szilágyi Lajos dr.,
21. Tkálcscec János, 22. Wolff Károly dr.,
23. Wünscher Frigyes, 24. Zelliger Vil-
mos dr.

II. közigazgatási kerület: 1. Bárány
Oszkár, 2. Bechtler Péter, 3. Blaskó Ar-
túr, 4. Bozóky Ádám dr., 5. Csók La-
jos, 6. Divényi Károly dr., 7. Ernst Sán-
dor dr., 8. Gyulai János, 9. Hann Arnold,
10. Harrer Ferenc dr., 11. Hochenbur-
ger Antal, 12. Katona Sámuel, 13. Kiss
Menyhért dr., 14. Kleiner Artur dr.,
15. Klóze Róbert, 16. Kozma Jenő dr.,
17. Krizs Árpád dr., 18. Lackenbacher
György, 19. Liszauer Emil, 20. Németh
János, 21. Perczel Béla, 22. Sármezey
Endre, 23. Stadler Nándor, 24. Ziegler
Géza.

III. közigazgatási kerület: 1. Andréka
Károly, 2. Bauknecht Tamás, 3. Botzen-
hardt János, 4. Brunekker Lajos, 5. Büch-
ler József, 6. Knur Pálné, 7. Mettelka
Frigyes, 8. Milkovics Vazul, 9. Vitéz
András József, 10. Vörösváry Miklós dr.

IV. közigazgatási kerület: 1. Bednárz
Róbert, 2. Deutsch Mór, 3. Deményi Ala-
dár dr., 4. Friedrich István, 5. Frühwirth
Mátyás, 6. Gaár Vilmos dr., 7. Holzer
Sándor, 8. Kertész Miklós, 9. Meiha
Armand dr., 10. Miklós Ferenc dr.,
11. Nagy Ferenc, 12. Posta Sándor dr.,
13. Raffay Sándor dr., 14. Girardi Tibor,
15. Szóke Gyula dr., 16. Vértes Emil.

V. közigazgatási kerület: 1. Baracs
Marcel dr., 2. Orova Zsigmond dr.,
3. Bódy Tivadar dr., 4. Erdőssy Antal,

5. Fischer Márton, 6. Fischer Ödön,
7. Garai Ármin, 8. Gál Jenő dr.,
9. Glücksthal Samu, 10. Gyürey Rudolf,
11. Hegedüs József dr., 12. Koós Jenő,
13. Lázár Ferenc dr., 14. Liszka Árpád
dr., 15. Mayer Ernő dr., 16. Nagy Andor,
17. Ortvai Rezső, 18. Repold Károly,
19. Scheuer Róbert, 20. Schmarilla Géza,
21. Schröder Ferenc, 22. Spett Ferenc dr.,
23. Stern Sándor, 24. Zala Zsigmond.

VI. közigazgatási kerület: 1. Ambruss
Gyula dr., 2. Nits Márton, 3. Balkányi
Kálmán dr., 4. Bayer Antal, 5. Bibíthi
Horváth János, 6. Biró Dezső, 7. Bosnyák
Izsó, 8. Bródy Ernő dr., 9. Csillag Fe-
renc, 10. Deutsch Jenő, 11. Farkas Jó-
zsef dr., 12. Feleki Géza dr., 13.
Földvári Béla dr., 14. Füzesséry Zoltán,
15. Halász Alfréd, 16. Halász Manó,
17. Herczeg Béla, 18. Hoffmann Mihály,
19. Homonnay Tivadar dr., 20. Horváth
Károly, 21. Horváth Pál, 22. Hufnagl
Imre, 23. Kirchner Béláné, 24. Kis Jenő
dr., 25. Kivovits Károly, 26. Klein Elek,
27. Kocsán Károly, 28. Koréin Dezső,
29. Kovács Ernő dr., 30. Lázár Miklós,
31. Mihalovics Zsigmond, 32. Nagy Vin-
ce dr., 33. Peyer Károly, 34. Piazza Győ-
ző, 35. Politzer Gusztáv dr., 36. Rosenák
Miksa, 37. Szakái Antal dr., 38. Stern
Szerén, 39. Sümegi Vilmos, 40. Szepessy
Albert, 41. Tarr Béla, 42. Tauffer Gábor
dr., 43. Várkonyi Kálmán dr., 44. Weisz
Lipót.

VII. közigazgatási kerület: 1. Auer Pál
dr., 2. Battenberg Lajos, 3. Bárdos Fe-
renc, 4. Bencsai Károly, 5. Berger Béla,
6. Bresztovszky Ede, 7. Deák Lajos,
8. Déri Ferenc, 9. Ehrlich G. Gusztáv,
10. Elek Hugó dr., 11. Éber Antal dr.,
12. Fábián Béla dr., 13. Gaiduschek Mar-
cel, 14. Gál Benő, 15. Halász Pál dr.,
16. Illés István, 17. Kerekes Ödön dr.,
18. Klár Zoltán dr., 19. Láng Lajos dr.,
20. Ledermann Mór, 21. Lévai Sándor,
22. Magyar Miklós, 23. Martin János,
24. Milotay István dr., 25. Munkácsy

Gyula, 26. Nagy István, 27. Nessi Gyula, 28. Pálffy József, 29. Pászty Károly, 30. Paulheim Ferenc, 31. Perndl Flóris, 32. Petrovác Gyula, 33. Propper Sándor, 34. Steinherz Simon, 35. Szentirmai Imréné, 36. Tabódy Tibor, 37. Takács István', dr., 38. Török Zoltán dr., 39. Ugron Gábor dr., 40. Vámbéry Rusztem dr., 41. Vanczák János, 42. B. Virágh Géza, 43. Vita Emil dr., 44. Wiesenberger Vilmos.

Vili- közigazgatási kerület: 1. Berkes Jenő dr., 2. Bieber József dr., 3. Blieszner Ágoston, 4. Bohn József, 5. Csécsi Miklós dr., 6. Csilléry András dr. 7. Dimer Gusztávné özv., 8. Doros Gábor dr., 9. Gonda Béla dr., 10. Glück Frigyes, 11. Györki Imre dr., 12. Hajdú Marcel dr., 13. Szontagh Tamás dr., 14. Horovitz Gábor, 15. csepregi Horváth János, 16. Ilovszky János, 17. Kovács Ferenc, 18. Kormöczi Zoltán dr., 19. Marcevicz Lajos, 20. Müller Antal, 21. Pászthy János, 22. Peidl Gyula, 23. Péter József,

24. Polónyi Dezső, 25. Schmidt Richard, 26. Szabó József, 27. Szakái Géza, 28. Vitéz Aladár, 29. Vörös János dr., 30. Weiller Ernő dr., 31. Zimmermann Dezső, 32. Zsombor Géza.

IX. közigazgatási kerület: 1. Angyalfi Sándor, 2. Ballá Ernő dr., 3. Buday Dezső, 4. Cseh Jenő dr., 5. Darvas Gyula, 6. Eckhardt Tibor dr., 7. Hunkár Géza, 8. Kalauz Bertalan, 9– Kollmann Dezső dr., 10. Popelka Béla, 11. Pakots József, 12. Ravasz Árpád, 13. Révész Mihály dr., 14. Révész Zsigmond, 15. Sávolt János, 16. Schwarcz Márkus, 17. Usetty Béla dr., 18. Vass Béla, 19– Verebély Jenő dr., 20. Wellisch Andor, 21. Popelka Béla, 22. Weszelszky Gyula dr.

X. közigazgatási kerület: 1. Dörfler Lajos, 2. Farkas István, 3. Farkas Zoltán dr., 4. Halter Károly, 5. Latinak Jenő, 6. Pilis Károly dr., 7. Reisz Móric, 8. Sajó János, 9. Szémann Mihály, 10. Viczián István dr.

Akik a főváros közgyűlését a Felsőházban képviselik

Rendes tagok: (7) Bódy Tivadar dr., Gaár Vilmos dr., Glücksthal Samu dr., Joanovich Pál, Lázár Ferenc dr., Szigeti János, Szőke Gyula dr.

Póttagok: Botzenhardt János dr., Csepregi Horváth János dr., Battenberg Lajos, Dinich Vidor, Kállay Tamás, Perczel Béla, Ziegler Géza.

A közgyűlés póttagjai

Ajka Károly takarékpénztári pénztáros, VIII, Múzeum körút 18 (XVIII).
Antalffy Andor ny. miniszteri tanácsos, II, Batthyány u. 65 (IV).
Barcs Kálmán kötélygyártómester, VI, Kar-tács ucca 13 (XII).
Bartha József dr. főgimnáziumi igazgató, IX, Ferenc körút 32 (XX).
Battez Bálint irattáros, V, Koháry ucca 19/b (VII).
Belopotoczky Kálmán kereskedő, VIII, Szigetvári ucca 15 (XIX).
Brabant Ferenc fémöntő, X, Apaffy u. 52 (XXII).

Csapp Ferenc Máv. felügyelő, VII, Nyár ucca 14 (XIII).
Csapó Sámuel magántisztviselő, VI, Aréna út 140 (I).
Csury Jenő dr. miniszteri tanácsos, IX, Ferenc körút 34 (XX).
Dévai Jenő óraműves, VII, Rottenbiller u. 48 (XVII).
Dworák F. Albert gyáros, VII, Holló u. 6 (XIV).
Emódi Aladár dr. főorvos, V, Lipót körút 17 (VIII).
Erdész Dezső dr. ügyvéd, X, Liget tér 2 (XXII).

- Fábián* József dr. vegyész-mérnök, VI, Izabella u. 75 (X).
- Fenyvessy* László dr. tanár, VII, Wesselényi u. 15 (XVI).
- Freund* Dezső műépítész, VIII, Rákóczi tér (XIX).
- Gattein* Henrik nagyfuvaros, III, Lajos u. 70-72 (V).
- Gaál* Endre dr. gyógyszerész, VIII, Röck Szilárd u. 31 (XVII).
- Gál* Győző postatakarékpénztári főtanácsos, I, Labanc u. 22/b (III).
- Gárdos* Károly könyvkereskedő, VI, Angol ucca 19 (X).
- Gerlei* Lajos vezérigazgató, VII, Rottenbiller u. 31 (XV).
- Glatz* Géza magánzó, VIII, Baross ucca 66-68 (XVIII).
- Grünhut* Jakab magántisztviselő, VIII, Visi Imre u. 7 (XIX).
- Halász* Frigyes dr. ügyvéd, V, Vadász u. 42 (VII).
- Halász* József kereskedő, II, Szász Károly u. 2 (IV).
- Hikker* Gyula vasbútorgyáros, VII, Holló ucca 3 (XIII).
- Horváth* János kereskedő, IV, Magyar u. 22 (VI).
- Hubert* Vilmos iparos és kereskedő, VII, Péterfy Sándor u. 31 (III).
- Kardics* Kálmán magántisztviselő, VII, Aréna út 38 (XXI).
- Katona* Béla közgazdasági író, VI, Andrássy út 83 (XIV).
- Keszei* Flóris főpincér, VII, Vörösmarty ucca 6 (IX).
- Kiss* József dr. kir. közjegyző, IX, Tüzoltó u. 15 (XVIII).
- Konta* József Ferenc fehérműkereskedő, IV, Sörház u. 4 (VI).
- Kovács* Andor papírnagykereskedő, V, Korall u. 6-8 (VIII).
- Kovács* Balázs lakatossegéd, VI, Üteg u. 21 (XII).
- Kovács* Gábor asztalosmester, IX, Imre u. 5 (XX).
- Kraemer* József dr. ügyvéd, IV, Petőfi Sándor u. 5 (VI).
- Kratochvilla* Ferenc káiyhámester, VII, Nef elejts u. 5,0 (XV).
- Kreutzer* Lipót dr. ny. kereskedelmi iskolai tanár, V, Mária Valéria u. 4. (IX).
- Laczkó* Sándor egyesületi titkár, V, Vilmos császár út 40 (I).
- László* Károly ny. állampénztári főpénztáros, I, Uri u. 64-66 (I).
- Losser* Oszkár nagykereskedő, VIII, József körút 60 (XIX).
- Lőcsey* Lajos nyomdász, VIII, Szilágyi u. 4 (XVIII).
- Lukács* Gyula városbíró, vendéglős, V, Hajnal u. 8 (VII).
- März* Károly gyáros, I, Fűrj u. 8 (II).
- Müller* Nándor épületlakatos, VII, Gizella út 19/b (VI).
- Nagy* Ferenc műaranyozó, VIII, Főherceg Sándor u. 32 (XIX).
- Nagy* István kereskedő, VII, Kövér Lajos u. 9 (XVI).
- Nervetti* Viktor rt. igazgató, VII, Abonyi u. 4 (XVI).
- Neuivald* Samu aranyárugyáros, VII, Dob u. 6 (XIII).
- Németh* István fagépmunkás, VI, Váci út és Gyöngyösi u. városi ház, 13. ép., II. 3 (XXI).
- Nóvák* Nándor dr. ügyvéd, V, Tükör u. 5 (VII).
- Oberschall* Viktor dr. ny. miniszteri tanácsos, VI, Andrássy út 8 (VI).
- Petainek* József dr. kir. főmérnök, II, Medve u. 40 (IV).
- Popelka* Tamás dr. ügyvéd, IX, Ferenc körút 23 (XX).
- Pöczöki* Lajosné Özv. varrónő, VII, Nyár u. 36 (XIII).
- Reitzer* Emil kereskedő, I, Horthy Miklós út 9 (II).
- Reymetter* Árpád vállalkozó, VI, Szondy u. 98/a (XI).
- Rerrich* Elemér bankigazgató, IV, Bástyá u. 15 (VI).
- Román* Ernő műépítész, VIII, Üllői út 16 (XVIII).
- Rotter* Mór sütőmester, VII, István út 12 (XV).

Sajó Sándor tankerületi főigazgató, X, Jászberényi út 32 (XXII).
Sebestyén Jenő dr. ügyvéd, VI, Vilmos császár út 15, E. u., félemelet (III).
Selig Árpád dr. főorvos, VI, Hungária körút 75 (XII).
Simon Lajos gyáros, gyárvezető, VII, Bethlen u. 39 (XIV).
Steiner Dezső kereskedő, VII, Tábornok u. 3 (V).
Steiner Gyula dr. orvos, VII, Erzsébet körút 54 (XIII).
Steffinger Alajos faesztergályos, VI, Szinyei Merse u. 39 (XI).
Sümeghi László dr. kir. közjegyző, I, Horthy Miklós út 6 (II).
Schack Béla dr. ny. kir. főigazgató, II, Apostol u. 6 (IV).
Schmidl Dávid dr. ügyvéd, VII, Rákóczi út 22 (XIV).
Schneider János műasztalos, IV, Szarka u. 7 (VI).
Szálai Béla nyomdász, VI, Próféta u. 6 (XV).
Szentgáli Antalné miniszteri tanácsos neje, I, Horthy Miklós út 86 (II).
Székely Árpád kocsigyártó, VIII, Illés u. 18 (XIX).
Szilágyi Antal férfiszabómester, VII, Wesselényi u. 71 (XIV).
Szilágyi Károly biztosító intézeti igazgató, III, Föld u. 65 (V).
Szombathy Kálmán szerkesztő, I, Attila körút 17-19 (I).

Szöllösi Antal asztalos, III, Kavics u. 7, (VIII).
Tilicsek Gyula asztalossegéd, VI, Teve u. 45 (XII).
Tomassek Miklós ny. főerdőtanácsos, I, Mikó u. 1 (I).
Udvardy János villamos kocsivezető, III, Kiscelli út 8, (V).
Vajda Károly főgimnáziumi tanár, igazgatóhelyettes, II, Hattyú u. 11 (IV).
Vágó Sándor bankár, IV, Harisbazar 1 (XXII).
Vámossy István nagykereskedő, VIII, Nagyfuvaros u. 18 (XVII).
Vincze János kovács, VI, Váci út és Mura u. városi ház, C) ép., I. 21 (XII).
Vizdos Géza dr. jogtanácsos, II, Margit körút 2 (IV).
Wayand Miklós hentesárugyáros, VI, Szív u. 45 (XI).
Weiser Ármin nyomdász, VI, Vasváry Pál u. 6 (IX).
Weiler János szerelő, VIII, Főherceg Sándor u. 36 (XVI).
Wild József földbirtokos, III, Margitsziget (IX).
Záborszky István dr. orvos, X, Hungária körút 260 (XXII).
Zimburg Artúr dr. ny. táblabíró, VI, Szinyei Merse u. 1 (XI).
Zulawski Andor lovag ny. iparoktatási kir. főigazgató, VII, Dembinszki u. 7 (XV).

A főváros bizottságai abc sorrendben

A

1. Adófelszólamlási bizottságok 1. kerület

1. sz. bizottság: a törvényhatósági bizottság részéről *rendes tag*: dr. Kabakovits József (I, Győry út 14), *póttag*: Draskóczy M. László (I, Bertalan u. 24); a *Kereskedelmi és Iparkamara* részéről: *rendes tag*: Mátray Antal (I, Horthy Miklós út 110), Eiser Sándor (I, Horthy

Miklós út 9), *póttag*: Margittay Gyula (I, Verpeléti út 5), Schlager Andor (I, Budafoki út 13); az *Ügyvédi Kamara* részéről: *rendes tag*: dr. Gáspár Izidor (I, Villányi út 12), *póttag*: dr. Rózsa Elemér (I, Horthy Miklós út 49); a *Mezőgazdasági Kamara* részéről: *rendes tag*: Károly Rezső (I, Horthy Miklós út 57), *póttag*: ifj. Leopold Lajos, (I, Somlói út 9). – 2. sz. bizottság: a törvényhatósági bizottság részéről: *rendes tag*: Pakányi Ferenc (I, Krisztina tér 9), *póttag*: dr.

Németh Béla (I, Naphegy u. 19); *a Kereskedelmi és Iparkamara részéről: rendes tag:* Pál Jakab (I, Krisztina tér 1), Auguszt E. József (I, Krisztina tér 3), *póttag:* Fernengel Sámuel (I, Krisztina tér 9), Samu István (I, Pauler u. 2); *az Ügyvédi Kamara részéről: rendes tag:* dr. Papp Vilmos (I, Attila u. 9), *póttag:* dr. Fábry György (I, Attila körút 30); *a Mezőgazdasági Kamara részéről: rendes tag:* Beliczey Géza (I, Uri u. 10), *póttag:* dr. Badics József (Somlói út 9).

II. kerület

I. sz. bizottság a törvényhatósági bizottság részéről: rendes tag: dr. Divényi Károly (II, Szilágyi Dezső tér 7), *póttag:* Lackenbacher György (I, Pálya ucca 7); *a Kereskedelmi és Iparkamara részéről: rendes tag:* Schillinger Sándor (II, Korvin tér 4), Bisitzkovitz Ferenc (II, Zsigmond u. 20), *póttag:* Jakab Dezső (II, Kelety Károly u. 29), Müller József (II, Fő u. 42); *az Ügyvédi Kamara részéről: rendes tag:* dr. Zboray Gyula (II, Fő u. 27), *póttag:* dr. Kruk Elemér (II, Zsigmond u. 7); *a Mezőgazdasági Kamara részéről: rendes tag:* dr. Éber Ernő (II, Halász u. 1), *póttag:* Guldenfingen József (II, Vérmező u. 14).

III. kerület

I. sz. bizottság: a törvényhatósági bizottság részéről: rendes tag: dr. Vörösvári Miklós (III, Flórián tér 14), *póttag:* Vitéz A. József (III, Cserepes u. 4); *a Kereskedelmi és Iparkamara részéről: rendes tag:* Holzbauer Róbert (III, Flórián tér 9), Lopós Gyula (III, Lajos u. 60), *póttag:* Fried Ármín (III, Lajos u. 74), Schmedkunz Lajos (III, Kórház u. 17); *az Ügyvédi Kamara részéről: rendes tag:* Kunze Lajos (III, Bécsi út 92), *póttag:* dr. Hazai Béla (III, Darázs u. 1); *a Mezőgazdasági Kamara részéről: Tokaji Nagy László (VIII, Stáhly u. 5), póttag:* Weber József (III, Szentendrei út 8122).

IV. kerület

I. sz. bizottság: a törvényhatósági bizottság részéről: rendes tag: Nagy Ferenc (IV, Szarka u. 7), *póttag:* Deutsch Mór (IV, Hajó u. 3); *a Kereskedelmi és Iparkamara részéről: rendes tag:* Platschek Vilmos (IV, Károly király út 28-30), Winkle Nándor (IV, Váci u. 2), *póttag:* Petrik Béla (IV, Múzeum körút 13), Kálmán Andor (IV, Váczi u. 40); *az Ügyvédi Kamara részéről: rendes tag:* dr. Simonyi Simon (IV, Petőfi Sándor u. 2), *póttag:* dr. Fritz Zsigmond (IV, Ferenc József rakp. 26); *a Mezőgazdasági Kamara részéről: rendes tag:* Gaylhofer István (IV, Vármegyeház), *póttag:* Ombrus Cyril (IV, Ferenc József rakp. 1,0).

V. kerület

I. sz. bizottság: a törvényhatósági bizottság részéről: rendes tag: Nagy Andor (V, Bálvány u. 19), *póttag:* Kóós Jenő (V, Báthory u. 19); *a Kereskedelmi és Iparkamara részéről: rendes tag:* Pürner Rezső (V, Arany János u. 5), Eppinger Károly (V, Sas u. 27), *póttag:* Hoffmann Benedek (V, Arany János u. 23), Diera Ignác (V, Csáky u. 49); *az Ügyvédi Kamara részéről: rendes tag:* dr. Evva Ferenc (V, Bálvány u. 3), *póttag:* dr. Horváth Sándor (V, Báthory u. 7); *a Mezőgazdasági Kamara részéről: rendes tag:* Bezuk István (V, Honvéd u. 16), *póttag:* Vály László (V, Zrínyi u. 14). *2. sz. bizottság: a törvényhatósági bizottság részéről: rendes tag:* ifj. Stern Sándor (V, Lipót körút 10), *póttag:* dr. Hegedüs József (V, Lipót krt 17); *a Kereskedelmi és Iparkamara részéről: rendes tag:* Nemes Henrik (V, Váci út 10), Zala Zsigmond (V, Rudolf tér 1), *póttag:* Andódi Géza (V, Csáky ucca 4), Dávid Sándor (V, Vígszínház u. 3); *az Ügyvédi Kamara részéről: rendes tag:* dr. Mayer Ernő (V, Lipót körút 17), *póttag:* dr. Stankovits Viktor (V, Katona József u. 26); *a Mezőgazdasági Kamara részéről: rendes tag:* Krause Kornél (V, Visegrádi u. 159), *póttag:* Jets Gyula (V, Vilmos császár út 78).

VI. kerület

1. sz. bizottság: a törvényhatósági bizottság részéről: *rendes tag:* Hoffmann Mihály (VI, Andrassy út 2), *póttag:* dr. Szakáll Antal (VI, Hajós u. 31); a *Kereskedelmi és Iparkamara részéről: rendes tag:* Árvay Henrik (VI, Király u. 36), Nits Márton (VI, Mozsár u. 8), *póttag:* Simon Bálint (VI, Hajós u. 19), Gerő Márton (VI, Király u. 28); az *Ügyvédi Kamara részéről: rendes tag:* dr. Pető Ernő (VI, Nagymező u. 25), *póttag:* dr. Hámor Armin (VI, Andrassy út 4); a *Mezőgazdasági Kamara részéről: rendes tag:* Szávovzd Richárd (VIII, Üllői út 30), *póttag:* dr. Fellner Kálmán (V, Kálmán u. 19). – 2. sz. bizottság: a törvényhatósági bizottság részéről: *rendes tag:* dr. Ambruss Gyula (VI, Kmetty u. 20), *póttag:* dr. Várkonyi Kálmán (VI, Bajnok u. 30); a *Kereskedelmi és Iparkamara részéről: rendes tag:* Csillag Sándor (VI, Vörösmarty u. 43), Fekete Jenő (VI, Révay u. 20), *póttag:* Pál Lajos (VI, Székely Bertalan u. 18), Ipach Ede (VI, Szinnyey-Merse u. 27); az *Ügyvédi Kamara részéről: rendes tag:* dr. Pajor Ernő (VI, Aradi u. 17), *póttag:* dr. Pollák Ede (VI, Teréz körút 43/a); a *Mezőgazdasági Kamara részéről: rendes tag:* Szigeti Pál (VI, Eötvös u. 31), *póttag:* dr. Polnik Zoltán (VI, Aradi u. 59). – 3. sz. bizottság: a törvényhatósági bizottság részéről: *rendes tag:* Tarr Béla (VI, Kmetty u. 2), *póttag:* Piazza Győző (VI, Izabella u. 69); a *Kereskedelmi és Iparkamara részéről: rendes tag:* id. Gindert István (VI, Klapka u. 5), Molnár Frigyes (VI, Szabolcs u. 23/25), *póttag:* Berkovits Dezső (VII, Anker-köz 4), Szabó Jenő (VI, Erzsébet királyné út 2); az *Ügyvédi Kamara részéről: rendes tag:* dr. Csathó Bernát (VI, Ó u. 5), *póttag:* dr. Hegedűs I. József (VI, Szent László u. 26); a *Mezőgazdasági Kamara részéről: rendes tag:* Ludvig Alfréd (V, Mérleg u. 3), *póttag:* Farkas Dezső (I, Névtelen u. 4222. hrsz.).

VII. kerület

1. sz. bizottság: a törvényhatósági bizottság részéről: *rendes tag:* Lédermann Mór (VII, Károly király út 13), *póttag:* Bencsall Károly (VII, Klauzál u. 26/28); a *Kereskedelmi és Iparkamara részéről: rendes tag:* Polónyi Henrik (VII, Király u. 77), Kartschöke János (VII, Garay u. 40), *póttag:* Ullmann Jákó (VII, Hársfa u. 24), Hertmann Rezső (VII, Wesselényi u. 58); az *Ügyvédi Kamara részéről: rendes tag:* dr. Schmiéd Dávid (VII, Rákóczi út 22), *póttag:* dr. Krausz Ferenc (VII, Wesselényi u. 4); a *Mezőgazdasági Kamara részéről: rendes tag:* Schöffner Pál (VII, Erzsébet körút 39), *póttag:* Mérey Ernő (IX, Erkel u. 13). – 2. sz. bizottság: a törvényhatósági bizottság részéről: *rendes tag:* Munkácsy Gyula (VII, Rózsa u. 1), *póttag:* B. Virágh Géza (VII, Szövetség u. 22); a *Kereskedelmi és Iparkamara részéről: rendes tag:* Hermann Ferenc (VII, Csángó u. 7/9), Lingel János (VII, Rózsa u. 4/6), *póttag:* Rácz József (VII, Dembinski u. 4), Szidon Dezső (VII, Almássy tér 12); az *Ügyvédi Kamara részéről: rendes tag:* dr. Zimmermann Géza (VII, Király u. 103), *póttag:* dr. Keresztes Béla (VII, Dembinski u. 48); a *Mezőgazdasági Kamara részéről: rendes tag:* Geiger Jenő (VI, Benczúr u. 48), *póttag:* dr. Papp Gábor (VI, Délibáb u. 35). – 3. sz. bizottság: a törvényhatósági bizottság részéről: *rendes tag:* Perndl Flóris (VII, Huszár u. 10), *póttag:* dr. Gonda Béla (VII, Rákóczi út 26); a *Kereskedelmi és Iparkamara részéről: rendes tag:* Vass Kálmán (VII, Zuglói út 14), Kovács Hermann (VII, Aréna út 36), *póttag:* Nagy István (VII, Kövér Lajos u. 46), Fuchs Lipót (VII, Egressy út 94); az *Ügyvédi Kamara részéről: rendes tag:* dr. Boda Jenő (VII, Szent Domonkos u. 13), *póttag:* dr. Zoltán Sándor (VII, István út 32); a *Mezőgazdasági Kamara részéről: rendes tag:* Halmos Károly (VII, Egressy út 29), *póttag:* Spánitz Mátyás (VII, Egressy út 57):

VII. kerület

1. sz. bizottság: a törvényhatósági-bizottság részéről: rendes tag: Ilovszky János (VII, József körút 59), *póttag:* Vitéz Aladár (VIII, Kőfaragó u. 7); *a Kereskedelmi és Iparkamara részéről: rendes tag:* Rabinovits Bernát (VIII, Baross u. 107), Hauswirth Ödön (VIII, Hunyadi u. 48), *póttag:* Török János (VIII, Conti u. 29), Rogátsy Kálmán (VIII, Vas u. 7); *az Ügyvédi Kamara részéről: póttag:* dr. Hajdú Marcel (VIII, Főherceg Sándor ucca 19); *a Mezőgazdasági Kamara részéről: rendes tag:* Kokovay József (VIII, József ucca 23), *póttag:* Grunner Leopold (IV, Molnár u. 26). – *2. sz. bizottság: a törvényhatósági bizottság részéről: rendes tag:* Zimmermann Dezső (VIII, Nagyfuvaros u. 18), *póttag:* Müller Antal (VIII, Rökk Szilárd u. 41); *a Kereskedelmi és Iparkamara részéről: rendes tag:* Hollósi Zsigmond (VIII, Kálvária tér 11), Weisz H. Ármin (VIII, Teleki tér 5), *póttag:* Bárány Ferenc (VIII, Kálvária tér 3), Jungfer József (VIII, Bercsényi u. 4/6); *az Ügyvédi Kamara részéről: rendes tag:* dr. Pláner László (VIII, Tavaszmező u. 2), *póttag:* dr. Korányi Dezső (VIII, József körút 53); *a Mezőgazdasági Kamara részéről: rendes tag:* dr. Vantsó Gyula (IX, Angyal u. 29), *póttag:* Scheuering István (VIII, Karpfenstein u. 17).

IX. kerület

1. sz. bizottság: a törvényhatósági bizottság részéről: rendes tag: Vass Béla (IX, Vámház körút 11), *póttag:* dr. Ballá Ernő (IX, Kinizsy u. 19); *a Kereskedelmi és Iparkamara részéről: rendes tag:* Jauernik Ferenc (IX, Tompa u. 19), Müller Pál (IX, Ranolder u. 6), *póttag:* Woittitz Gyula (IX, Vámház körút 7), Paska János (IX, Ferenc körút 20); *az Ügyvédi Kamara részéről: rendes tag:* dr. Fromm Lajos (IX, Ráday u. 5), *póttag:* dr. Handel Béla (IX, Ráday u. 15); *a Mezőgazdasági Kamara részéről: rendes tag:* Szilasy Zoltán (IX, Üllői út

25), *póttag:* Ringelhahn Béla (IV, Kaplony u. 7). – *2. sz. bizottság: a törvényhatósági bizottság részéről: rendes tag:* Darvas Gyula (IX, Ferenc körút 17), *póttag:* Révész Mihály (IX, Üllői út 53); *a Kereskedelmi és Iparkamara részéről: rendes tag:* Michelbach Ádám (IX, Üllői út 95), Dömötör Sándor (IX, Üllői út 109), *póttag:* Volentik János (IX, Soroksári út 18), Humayer József (IX, Vaskapu u. 38); *az Ügyvédi Kamara részéről: rendes tag:* dr. Neuwelt S. Sándor (IX, Ferenc körút 2), *póttag:* dr. Pethe György (IX, Ferenc körút 33); *a Mezőgazdasági Kamara részéről: rendes tag:* Radványi Imre (IX, Mátyás u. 15), *póttag:* Horváth Géza (IX, Gyp u. 52).

X. kerület

1. sz. bizottság: a törvényhatósági bizottság részéről: rendes tag: Farkas Zoltán (X, Füzér u. 28), *póttag:* Dörfler Lajos (X, Petróczy u. 28); *a Kereskedelmi és Iparkamara részéről: rendes tag:* Minik György (X, Petróczy u. 27), Sajó János (X, Kelemen u. 5), *póttag:* Keresztény Béla (X, Jászberényi út 13), Jauernik István (X, Kőbányai út 41); *az Ügyvédi Kamara részéről: rendes tag:* dr. Battlay Ákos (X, Héderváry u. 32), *póttag:* dr. Roth Sándor (X, Belső Jászberényi út 4); *a Mezőgazdasági Kamara részéről: rendes tag:* dr. Rédly Gyula (X, Simor u. 43/b), *póttag:* Petrányi György (X, Zalán u. 40).

2. Adó számviteli hivatalok részére megállapított gyakorlati szakvizsgabizottság. Elnök: Lamotte Károly dr. tanácsnok, mint a pénzügyi ügyosztály vezetője. – *Tagok:* (6) Blaskó Artúr, Cseh Jenő dr., Hann Arnold, Hochenburger Antal, Hoffmann Mihály, Lampel Vilmos. – *Hivatalból:* a főszámvevő, az adóhivatali igazgató, a fővárosi pénzügyigazgató. – *Vizsgálóbiztosok:* Wigh János és Szenté Miklós kerületi előljárók. – *Jegyzője:* Zielinski Tibor tanácsjegyző.

3. Adóügyi albizottság. Elnök: Ripka Ferenc dr. főpolgármester, akadályozta-

tása esetén törvényes helyettese. – *Rendes tagok:* a) állásuknál fogva a polgármester vagy helyettese, Csilléry Béla dr. min. tanácsos, a m. kir. pénzügyigazgatóság vezetője vagy helyettese és Szemethy Károly dr. tiszti főügyész, b) *választott tagok:* Gaár Vilmos dr., Hann Arnold, Platthy György dr. és Peyer Károly törvényhatósági bizottsági tagok. – *Póttagok:* Lázár Miklós és Lázár Ferenc dr. bizottsági tagok.

4. *Anyagszertár szükségleteinek beszerzésénél közreműködő bizottság:* Ilovszky János, Révész Zsigmond, Sajó János, Vitéz Aladár.

5. *Autóbuszüzem és a Budai H egy pálya (síkló) állandó ellenőrzésére és jelügyeletére kiküldött albizottság. Elnök:* Lobmayer Jenő dr. tanácsnok. – *Tagok:* (12) dr. Farkas József, Horváth Károly, dr. Kabakovits József, dr. Kossalka János, Lévai Sándor, Magyar Miklós, dr. Miklós Ferenc, Nagy Ferenc, Pászty Károly, Scheuer Róbert és dr. Szilágyi Lajos. – *Jegyző:* Karkas Rezső műszaki főtanácsos.

6. *Állat- és növénykerti bizottság: Elnök:* Berezel Jenő dr. alpolgármester. *Helyettes elnök:* Édes Endre tanácsnok. *Tagok:* (13) Ambruss Gyula dr., Bozóky Adám dr., Bresztovszky Ede, Dinich Vidor, Gonda Béla dr., Kovács Ernő dr., Lázár Miklós, Mihalovics Zsigmond, Piazza Győző, Platthy György dr., Scheuer Róbert, Várkonyi Kálmán dr., Ziegler Géza. – *Jegyző:* Laczó Viktor dr. tanácsjegyző.

7. *Ásvány vízüzemre jel ügy elő bizottság. Elnök:* Berezel Jenő dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Édes Endre tanácsnok. – *Tagok:* (8) Hódossy Gedeon dr., Klóze Róbert, Payr Vilmos, Pászty Károly, Rásó Lajos dr., Weszelszky Gyula dr., Zala Zsigmond. – *Hivatalból:* Ébner József üzemi igazgató-főmérnök, Benczúr Gyula dr. főorvos, Bánlaky Géza és Zombory István fűrdőigazgatók.

B

8. *Börtönök megvizsgálására hivatott küldöttség. Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Rendes tagok:* Csilléry András dr., Gál Jenő dr., Kozma Jenő dr. és Peyer Károly törvényhatósági bizottsági tagok.

E

9. *Elemi iskolai albizottság. Elnök:* Puerbl Győző dr. tanácsnok. – *Tagok:* (12) Buday Dezső, Dinich Vidor, Kozma Jenő dr., Körmöczy Zoltán dr., Krizs Árpád dr., Lázár Miklós, Pakots József, Petrovác Gyula, Stern Szerén, Szepessy Albert, Wolff Károly dr., Zelliger Vilmos dr. – *Jegyző:* Halabuk Kálmán tanácsfi fogalmazó.

10. *Erzsébet-leányárvaházi bizottság. Elnök:* Liber Endre tanácsnok. – *Tagok:* (7) Dinich Vidor, Halász Pál dr., Kertész Miklós, Stern Szerén, Szentirmai Imréné dr.-né, Vladár Márton dr. – *Hivatalból tagja* az intézeti igazgató. – *Jegyző:* Bártl Tivadar tanácsjegyző.

É

11. *Álelmiszerárúzó üzem bizottsága. Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. *Helyettes elnök:* Vájna Ede tanácsnok. *Tagok:* (9) Brunekker Lajos, Deutsch Jenő, Gaylhoffer István, Glück Frigyes, Joanovich Pál, Kabakovits József dr., Koós Jenő, Pakots József, Reisz Móric. *Hivatalból:* a főszámvevő és az üzem vezérigazgatója.

12. *Építkezési albizottság. (A középtéti bizottság kebeléből.) Elnök:* Csármann Ferenc tanácsnok. – *Helyettes elnök:* Lavotta Gyula műszaki főtanácsos. *Tagok:* (18) Angyalfi Sándor, Bechtler Péter, Dörfler Lajos, Dóthi Vilmos, Friedrich István, Garai Ármin, Ledermann Mór, Máté István, Nagy István, Paulheim Ferenc, Pászthy János, Percei Béla, Perndl Flóris, Sajó János, Sávolt János, Ziegler Géza, Zsombor Géza. *Jegyző:* Gajáry György dr. tanácsfi fogalmazó.

F

13. *Fegyelmi választmány.* Elnök: Ripka Ferenc dr. főpolgármester, akadályoztatása esetén törvényes helyettese. *Rendes tagok:* Csilléry Béla dr. min. tan., m. kir. pénzügyigazgató, Strache Gusztáv dr. kir. főügyész, a budapesti kir. ügyészség elnöke, Csilléry András dr. és Hann Arnold törvényhatósági bizottsági tagok. - *Póttagok:* Padányi Andor kir. tanfelügyelő és Kozma Jenő dr. bizottsági tag.

14. *Felügyelőbizottság (megalakult az 1878. évi V. te. 43. §-a értelmében):* Csilléry András dr., Gaár Vilmos dr., Gál Jenő dr., Hann Arnold, Györki Imre dr., Kozma Jenő dr., Lázár Ferenc dr., Lázár Miklós, Peyer Károly, Platthy György dr. törvényhatósági bizottsági tagok.

15. *Fertőtlenítőintézeti házibizottság.* Elnök: Buzáth János dr. alpolgármester. *Helyettes elnök:* Némethy Béla tanácsnok. - *Tagok:* (6) Berkes Jenő dr., Csepregi Horváth János dr., Grosch Károly dr., Kerekes Ödön dr., Perndl Flóris, Vladár Márton dr. - *Hivatalból:* Csordás Elemér dr. tiszti főorvos, Sebő Béla főszámvevő, Hammer Dezső dr. fertőtlenítőintézeti igazgató. - *Jegyző:* Homolyai Rezső dr. tanácsjegyző.

G

16. *Gazdasági albizottság.* Tagok: (8) Dinich Vidor, Hann Arnold, Ilovsky János, Payr Vilmos, Scheuer Róbert, Szepessy Albert, Vörösvári Miklós dr. *Hivatalból:* Édes Endre tanácsnok, mint a városgazdasági ügyosztály vezetője, Sebő Béla főszámvevő, Udvary Mihály gazdasági főfelügyelő, mint a gazdasági hivatal vezetője, Erdélyi Jenő számvevőségi számtanácsos, mint az anyagszertár vezetője, Halász József főigazgató, város-házi gondnok. - *Jegyző:* Dévény Andor dr. tanácsí s.-fogalmazó.

17. *Gazdasági albizottság a közigazgatási bizottság kebeléből.* Elnök: Ripka Ferenc dr. főpolgármester, akadályoztatása esetén törvényes helyettese. - *Rendes ta-*

gok: Kozma Jenő dr. és Lázár Miklós bizottsági tagok, Wallner Endre m. kir. gazdasági főigazgató és Pfeiffer Gyula miniszteri tanácsos, a m. kir. erdészeti főosztály vezetője. - *A bizottság mezőgazdasági előadója:* Pilissy Géza kir. gazd. főtanácsos, a gazdasági felügyelőség vezetője. - *A bizottság erdészeti ügyeinek előadója:* Jeszenszky Ferenc kir. főerdőtanácsos, a kir. erdőfelügyelőség vezetője.

18. *Gyámhatósági fellebbviteli küldöttség.* Elnök: Ripka Ferenc dr. főpolgármester, akadályoztatása esetén törvényes helyettese. - *Rendes tagok:* a) állásuknál fogva: a polgármester, Buzáth János dr. alpolgármester, Ágoston Géza dr. árvaszéki elnök és Szemethy Károly dr. tiszti főügyész (utóbbi kettő csak tanácskozási joggal, b) *választott tagok:* Györki Imre dr. és Kozma Jenő dr. törvényhatósági bizottsági tagok, c) *kinevezett tagok:* Lázár Ferenc dr. és Platthy György dr. törvényhatósági bizottsági tagok. *Póttagok:* Peyer Károly választott, Gaár Vilmos dr. kinevezett törvényhatósági bizottsági tagok.

19. *Gyógyfürdő-bizottság.* A *középitési bizottság részéről:* Becsey Antal, K. Császár Ferenc, Petrováczy Gyula, Sávolt János, Zsombor Géza. - *A pénzügyi bizottság részéről:* Buday Dezső, Erdőssy Antal, Kozma Jenő dr., Láng Lajos dr. *A közegészségi bizottság részéről:* Berkes Jenő dr., Csilléry András dr., Grosch Károly dr., Körmöczi Zoltán dr., Weszelszky Gyula dr. *A tanács részéről:* Kállay Tamás, Reisz Móric, Szemann Mihály, Takács István dr.

H

20. *Házinyomda működésére felügyelő bizottság.* Elnök: Buzáth János dr. alpolgármester. - *Helyettes elnök:* Gallina Frigyes dr. tanácsnokfőjegyző. - *Tagok:* (4) Biró Dezső, Dinich Vidor, Gyürey Rudolf, Szakái Géza. - *Hivatalból:* Jauernik Nándor házinyomdai vezérigazgató, Kurfürst István házinyomdai igaz-

gató és a tanácsi I. ügyosztályba beosztott gépészmérnök. *Jegyző:* Rosta János dr. tanácsjegyző.

21. *Hirdető Vállalat működésére jelügyelő bizottság. Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Tagok:* (6) Biró Dezső, Hölzer Sándor, Ilovsky János, Pompéry Elemér, Sümegi Vilmos, Szakái Géza. *Hivatalból:* a vállalat igazgatója vagy helyettese. – *Jegyző:* Ruffy Kálmán dr. tanácsjegyző.

22. *Hordó jelzőhivatali bizottság. Elnök:* Lobmayer Jenő dr. tanácsnok. – *Tagok:* (9) Belatiny Artúr, Benzsay Károly, Bibithi Horváth János, Gaylhoffer István, Gschwindt Ernő, Horovitz Gábor, Nagy Ferenc, Pálfy József. – *Jegyző:* Pertik Béla dr. tanácsjegyző.

I

23. *Idegenforgalmi Hivatal jelügyelőbizottsága. Elnök:* Berezel Jenő dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Lobmayer Jenő dr. tanácsnok. *Tagok:* (6) Joanovich Pál, Kállay Tamás, Kertész Miklós, Koós Jenő, Magyar Miklós. – *Hivatalból:* Az V. ügyosztály vezető tanácsnoka (szavazati joggal), Zilahy Dezső idegenforgalmi hivatali igazgató (szavazati jog nélkül). – *Meghívott szakértők:* Illyefalvy I. Lajos dr. statisztikai hivatali igazgató, Bánlaky Géza, a Szent Gellért-fürdő igazgatója és Zombory István, a Széchenyi-fürdő igazgatója. – *Jegyző:* Kovácsházy Vilmos tanácsi főjegyző.

24. *Igazoló választmány. Elnök:* Gaár Vilmos dr. – *Tagok:* (8) Biró Dezső, Hann Arnold, Körmöczy Zoltán dr., Lázár Ferenc dr., Joanovich Pál, Kis Jenő dr., Usetty Béla dr., Verebely Jenő dr. *Jegyző:* Szvoboda K. Endre dr. tanácsjegyző.

25. *Ingatlanok becsértékének megállapítására kiküldött bizottság. Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Helyetteselnök:* Lamotte Károly dr. tanácsnok. *Tagok:* (6) a pénzügyi bizottság részéről: Becsey Antal, Harrer Ferenc dr., Plathy György dr.; a középítési bizottság

részéről: Gál Benő, Lampel Vilmos. – *Hivatalból:* a városépítési ügyosztály tanácsnoka és a főszámvevő. – *Jegyző:* Liftner Emil műszaki tanácsos.

26. *Ingatlanok kezelésére jelügyelő albizottság. Tagok:* (8) Horváth Károly, Ilovsky János, Joanovich Pál, Kleiner Artúr dr., Scheuer Róbert, Schröder Ferenc. – *Hivatalból:* Édes Endre tanácsnok, mint a városgazdasági ügyosztály vezetője, Solty Lajos tanácsnok, mint a tan. II. ügyosztály vezetője, Sebő Béla főszámvevő, Halász József városközi gondnok. – *Jegyző:* Dévény Andor dr. tanács s.-fogalmazó.

27. *Iparoktatási bizottság. a) A közoktatásügyi bizottságnak az iparostanonciskolai felügyelőbizottságba kiküldött tagjai:* (20) Bibithi Horváth János, Bitter Illés, Buday Dezső, Dorner Gyula, Gaár Vilmos dr., Hunkár Géza, Kirchner Béláné, Kocsán Károly, Kozma Jenő dr., Krizs Árpád, Lázár Miklós, Péter József, Pintér Jenő dr., Raffay Sándor dr., Révész Mihály dr., Stern Szerén, Szepessy Albert, Ugron Gábor dr., Weiller Ernő dr. – b) *Az iparostanonciskolai jelügyelőbizottságoknak a tanács által megbízott iparostagjai:* (20) Gallauner Károly rézműves, II, Fő ucca 18, Kondor Rezső redőnygyáros, Horváth Endre asztalos, VII, Hungária körút 206, Magyar Ferenc fémstergályos, VII, Elemér u. 18, Skorka Lajos lakatos, X, Martinovits tér 4/a, Stein Vilmos bádogos, VIII, Főherceg Sándor u. 32, Alexi György műszerész, V, Visegrádi u. 15, Steinherz Simon villanyszerelő, VI, Király ucca 27, Szakasits Antal nyomdász, VII, Kertész ucca 24, Végh János kéményseprő, IV, Magyar u. 36, Hosszú István intarziament-sző, VIII, Práter u. 20/b, Bauknecht Tamás építőmester, III, Bokor u. 11, Karikás Bálint cipész, IV, Eskü tér 8, Gorecky Ferenc bőröndös, VIII, József körút 59, Szikora József cukrász, VIII, József krt 68, Gorecky István férfiszabó, VIII, Baross u. 2, Szokolay János nőruhakészítő, II, Szász Károly u. 3, Kom-

lós Sándor fehérműkészítő, VI. ker., Andrassy út 7, Mayer Rezső könyvkötő, VI, Bajnok u. 2-7, László Sándor paplanos, VIII, Vas u. 14. – c) *A budapesti Kereskedelmi és Iparkamara által választott tagjai:* (2) Dembitz Gyula kamarai beltag, II, Hunyadi út 25, Moór Jenő kamarai titkár, V, Szemere u. 6. – à) *A tanács közgazdasági ügyosztályát vezető:* Lobmayer Jenő dr. tanácsnok. – e) *A kerületi elöljárói értekezlet által választott kerületi elöljáró.* – i) *A székesfővárosi kir. tanfelügyelő vagy helyettese:* Padányi Andor, g) *A községi iparrajziskola igazgatója és az oktatótestület által választott egyik tanára:* (2) Ágotái Lajos főigazgató, IX, Török Pál u. 1, Vértés Rezső c. igazgató, IX, Török Pál u. 1. – h) *A községi fiúiparostanonciskolák igazgatói és tanítói által külön-külön választott 2 igazgató és 2 tanító:* Nagy Sándor igazgató, VI, Váci út 89. iparostanonciskola, Emhő Gyula szakfelügyelő, VI, Szív u. iparostanonciskola, Riesz József tanító, VII, Wesselényi u. 38, iparostanonciskola, Ekamp Nándor elemi iskolai igazgató, I, Labanc út 31. – i) *A községi leányiparostanonciskolák igazgatói és tanítói által külön-külön választott 1 igazgató és 1 tanító:* Kelemen Konstanca igazgató, II, Iskola u. leánytanonciskola, özv. Illés Mihályné tanítónő, IV, Váci u. leánytanonciskola. – *Jegyző:* Horváth Béla dr. tanácsjegyző.

J

28. *Jogügyi és katonaiügyi bizottság.* *Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. *Helyettes elnök:* Szendy Károly tanácsfi főjegyző. – *Tagok:* (40) Ambruss Gyula dr., Battenberg Lajos, Bechtler Péter, Bezegh-Huszágh Miklós, Bieber József dr., Bozóky Ádám dr., Csepregi Horváth János dr., Csécsi Miklós dr., Deményi Aladár dr., Elek Hugó dr., Farkas Zoltán dr., Földvári Béla dr., Gál Jenő dr., Gonda Béla dr., Halász Alfréd, Hegedűs József dr. Hochenburger Antal, Kabakovits József dr., Kis

Jenő dr., Kleiner Artúr dr., Lázár Ferenc dr., Liszka Árpád dr., Miklós Ferenc dr., Németh Béla dr., Pap József dr., Payr Vilmos, Polónyi Dezső dr., Rásó Lajos dr., Sávolt János, Szakái Antal dr., Szőke Gyula dr., Tabódy Tibor, Usetty Béla dr., Vámbéry Ruzstem dr., Várkonyi Kálmán dr., Verebely Jenő dr., Viczián István dr., Vörös János dr., Vörösváry Miklós dr., Wenczel Árpád dr. *Hivatalból* a tiszti főügyész. – *Jegyző:* Czebe Jenő dr. tanácsjegyző.

29. *József-füüárvaházi bizottság.* *Elnök:* Liber Endre tanácsnok. – *Tagok:* (7) Andréka Károly, Blieszner Ágoston, Marczievicz Lajos, Stern Szerén, Szentitmai Imre dr.-né, Vladár Márton dr. – *Hivatalból:* az intézeti igazgató. – *Jegyző:* Bártl Tivadar tanácsjegyző.

K

30. *Kenyérgyári bizottság.* *Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Vájna Ede tanácsnok. – *Tagok:* (6) Deák Lajos, Dörfler Lajos, Hoffmann Mihály, Schmidt Richárd, Szabó József. – *Hivatalból:* a főszámvevő, a vásárcsarnokok igazgatója, a vegyészeti és élelmiszervizsgáló intézet igazgatója, a vásárigazgató és a kenyérgyári igazgató. – *Jegyző:* Delia Donna Mihály dr. tanácsjegyző.

31. *Képzőművészeti bizottság.* *Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Liber Endre tanácsnok. *Tagok:* (30) Baracs Marcel dr., Bánóczi László dr., Bechtler Péter, Bresztovszky Ede, K. Császár Ferenc, Csiliéry András dr., Csóka Lajos, Dinich Vidor, Dirner Gusztáv dr.-né özv., Feleky Géza dr., Glück Frigyes, Hajdú Marcel dr., Hómann Bálint dr., Horváth Károly, Hunkár Géza, Kertész K. Róbert, Kertész Miklós, Kis Menyhért dr., Lázár Miklós, Magyar Miklós, Milotay István dr., Payr Vilmos, Petrovác Gyula, Szakái Géza, Tauf fer Gábor dr., Ugron Gábor dr., Vanczák János, Wellisch Andor, Wünsch Frigyes, Ziegler Géza. *Állandó szakértők:* Petrovics Elek, a Szép-

művészeti Múzeum főigazgatója, Végh Gyula, az Iparművészeti Múzeum főigazgatója és Ágotái Lajos, a Székesfővárosi Iparrajziskola főigazgatója, Tóth István szobrászművész, Nádler Róbert festőművész, Szentgyörgyi István szobrászművész. *Hivatalból:* Cserhalmi Jenő szobrászművész, a székesfőváros emlékműveinek felügyelője, Kuzsinszky Bálint dr., a Fővárosi Múzeum igazgatója és Csánky Dénes dr., a gróf Zichy Jenő-múzeum igazgatója. – *Előadó:* Pacher Béla dr. tanácsi fogalmazó.

32. *Képzőművészeti vásárlóbizottság.* *Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. *Helyettes elnök:* Liber Endre tanácsnok. – *Tagok:* (3) Korb Flóns, Lázár Miklós, Petrovác Gyula. – *Hivatalból:* Csánky Dénes múzeumi igazgató és Cserhalmi Jenő, a fővárosi műemlékek felügyelője. *Meghívott szakértők:* Petrovics Elek, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója, Hóman Bálint dr., a Nemzeti Múzeum főigazgatója, Nádler Róbert festőművész, Tóth István és Szentgyörgyi István szobrászművészek. *Jegyző:* Pacher Béla dr. tan. fogalmazó.

33. *Kijelölő választmány.* *Elnök:* Ripka Ferenc dr. főpolgármester vagy helyettese. *Tagok:* (6) a közgyűlés által választottak: Baracs Marcel dr., Peyer Károly, -Wolff Károly dr., a főpolgármester által kinevezettek: Bódy Tivadar dr., Kozma Jenő dr., Ernszt Sándor dr. *Jegyzője:* Némethy Károly dr. tanácsi tőjegyző.

34. *Kikötőügyi bizottság.* *Elnök:* (az egyik alpolgármester). – *Helyettese:* (a közigazgatási ügyosztály tanácsnoka). *Tagok:* (5) (alakulóban).

35. *Kisajátítási bizottság.* *Elnök:* Berzel Jenő dr. alpolgármester. – *Rendes tagok:* Gál Jenő dr., Lázár Ferenc dr. törvényhatósági bizottsági tagok, a többi tagsági hely jelenleg üres.

36. *Kisajátítási albizottság.* *Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester, mint a pénzügyi bizottság elnöke. – *Helyettes-elnök:* Lamotte Károly dr. tanácsnok, mint a pénzügyi bizottság helyettes elnöke.

Tagok: (10) a pénzügyi bizottság részéről: Buday Dezső, Harrer Ferenc dr., Kozma Jenő dr., Peyer Károly, Platthy György dr., a középítési bizottság részéről: Büchler József, Ledermann Mór, Petrovác Gyula, Ziegler Géza, Zsombor Géza. – *Hivatalból:* a III. és VI. ügyosztály vezetői.

37. *Kisdédóví elbizottság.* *Elnök:* Purebl Győző dr. tanácsnok. – *Tagok:* (12) Bibithi Horváth János, Füzesséry Zoltán dr., Kéthly Anna, Kocsán Károly, Kollmann Dezső dr., Petrovác Gyula, Péter József, Tabódy Tibor, Weiller Ernő dr., Zelliger Vilmos dr. – *Jegyző:* Szőnyi László dr. tanácsi fogalmazó.

38. *Konyhakerti gazdaság működésére felügyelő bizottság.* *Elnök:* Berzel Jenő dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Édes Endre tanácsnok. – *Tagok:* (8) Benzsay Károly, Csepregi Horváth János dr., Dörfler Lajos, Gaylboffer István, Staub Elemér, Szentirmai Imre dr.-né, Vanczák János, Vörös János dr. – *Hivatalból:* Sebő Béla főszámvevő. – *Jegyző:* Lukácsy István dr. tanácsi fogalmazó.

39. *Kórházak és gyógyintézetek megvizsgálására kiküldött bizottság.* *Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. *Rendes tagok:* Csordás Elemér dr. tiszti főorvos, Csilléry András dr., Gaár Vilmos dr., Györki Imre dr. és Lázár Miklós törvényhatósági bizottsági tagok.

40. *Kórházépítő bizottság.* *Tagok:* (12) Berkes Jenő dr., Csilléry András dr., Grosch Károly dr., Hochenburger Antal, Hódossy Gedeon dr., Horovitz Gábor, Klár Zoltán dr., Körmöczi Zoltán dr., Nagy Andor, Posta Sándor dr., Rosenák Miksa dr., Takács István dr. – *Jegyző:* Salamon Géza dr. tanácsjegyző.

41. *Kölcsönkötvények sorsolásánál közreműködő bizottság.* *Elnök:* a polgármester. – *Tagok:* (3) Bittner János, Bresztovszky Ede, Lampel Vilmos. – *Hivatalból:* a főügyész, a főszámvevő és a pénztári igazgató. – *Jegyző:* Zachara Mátyás számtanácsos, mint a számv. X. ügyosztály vezetője.

42. *Kölcsönügyi bizottság.* *Elnök:* a

polgármester. – *Tagok:* (12) Baracs Marcel dr., Büchler József, Friedrich István, Glücksthal Samu dr., Hann Arnold dr., Joanovich Pál, Kozma Jenő dr., Peyer Károly, Platthy György dr., Wolff Károly dr. *Hivatalból:* az alpolgármesterek, a főváros pénzügyi tanácsnoka, a tiszti főügyész és a főszámvevő. – *A közgyűlés jel kérésére (406/1926. kgys.) jolytán a m. kir. belügyminiszter által a kormány részéről kiküldött tagok:* Ripka Ferenc dr. főpolgármester, Lukács Ödön és Papanek Ernő miniszteri tanácsosok. – *jegyző:* Beliczay Imre dr. tanácsjegyző.

43. *Kölcsönök (külföldi) rendezésére kiküldött bizottság. Elnök:* a polgármester. – *Tagok:* (12) Ernst Sándor dr., Éber Antal dr., Glücksthal Samu dr., Joanovich Pál, Kozma Jenő dr., Láng Lajos dr., Peidl Gyula, Peyer Károly, Platthy György dr., Wolff Károly dr. *Hivatalból:* a polgármester helyettese, a pénzügyi tanácsnok, a főügyész és a főszámvevő. – *Meghívott szakértők (az II76/1925. kgys. sz. határozat alapján):* Bárczy István dr. ny. miniszter, Teieszky János dr. ny. miniszter, Schober Béla dr. ny. államtitkár, Erney Károly vezérigazgató. – *Jegyző:* Beliczay Imre dr. tanácsjegyző.

44. *Könyvtári bizottság. Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Tagok:* (10) Bánóczi László dr., Bitter Illés, Fröhvirth Mátyás, Hóman Bálint dr., Joanovich Pál, Pap József dr., Posta Sándor dr., Révész Mihály dr. *Hivatalból:* Liber Endre tanácsnok és a könyvtárigazgató. – *Jegyző:* Rostagni Achilles dr. tanácsjegyző.

45. *Közegészségügyi és köztisztasági bizottság. Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Némethy Béla tanácsnok. – *Tagok:* (40) Bayer Antal, Berkes Jenő dr., Bíró Dezső, Csilléry András dr., Deutsch Jenő, Dörfler Lajos, Draskóczy M. László, Farkas József dr., Fábián Béla dr., Füzesséry Zoltán dr., Garai Ármin, Grosch Károly, Halász Alfréd, Hódossy Gedeon, Horovitz

Gábor, Kerekes Ödön dr., Kéthly Anna, Kirchner Béláné, Klár Zoltán dr., Knur Pálné özv., Kovács Ernő dr., Körmöczy Zoltán dr., Krizs Árpád dr., Liszauer Emil, Melha Armand dr., Mihalovics Zsigmond, Müller Antal, Nagy Ferenc, Nessi Gyula, Ortvai Rezső, Popelka Béla, Posta Sándor dr., Rosenák Miksa dr., Székely János, Takács István dr., Tauffer Gábor dr., Tauffer Vilmos dr., Vladár Márton dr., Weszelszky Gyula dr., Wolff Károly dr. – *Hivatalból:* az I-X. kerületi előljárók, a tiszti főorvos, a főszámvevő, a kórházak igazgató-főorvosai, a fertőtlenítő intézet igazgatója, a közegészségi és bakteriológiai intézet igazgatója, a központi tüdőbeteg gondozó intézet igazgató-főorvosa, a vízművek igazgatója, a köztisztasági igazgató és a fuvartelep igazgatója. – *Jegyző:* Salamon Géza dr. tanácsjegyző.

46. *Közélelmezési bizottság. Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. *Helyettes elnök:* Vájna Ede tanácsnok. *Tagok:* (40) Angyalfi Sándor, Bayer Antal, Bencsényi Károly, Biber József dr., Bittner János, Bozóky Ádám dr., Brunekker Lajos, Darvas Gyula, Deák Lajos, Deutsch Jenő, Deutsch Mór, Dirner Gusztáv dr.-né özv., Farkas Zoltán dr., Földvári Béla dr., Glücksthal Samu Glück Frigyes, Gschwindt Ernő, Gytilay János, Hoffmann Mihály, Joanovich Pál dr., Knur Pálné özv., Kovács Ernő dr., Ledermann Mór, Martin János, Németh Béla dr., Pakányi Ferenc, Pakots József, Pálffy József, Peidl Gyula, Reisz Mór, Révész Zsigmond, Rosenák Miksa dr., Staub Elemér, Schmidt Richárd, Szabó József, Szémann Mihály, Usetty Béla dr., Vass Béla, Weszelszky Gyula dr., Zsombor Géza. *Hivatalból:* a tiszti főorvos, a közbiztonság igazgatója, a vásárcsarnokok igazgatója és a vásár igazgató.

47. *Középiskolai albizottság. Elnök:* Purebl Győző dr. tanácsnok. – *Tagok:* (12) Bánóczi László dr., Bednárz Róbert, Bitter Illés, Csóka Lajos, Gaár Vilmos dr., Kollmann Dezső dr., Pintér Jenő dr., Raffay Sándor dr., Révész Mihály dr.,

Szentirmai Imre dr.-né, Szilágyi Lajos dr., Weiller Ernő dr. – *Jegyző:* Hegedűs Sándor dr. tanácsi fogalmazó.

48. *Középítési bizottság.* *Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Csármann Ferenc tanácsnok. *Tagok:* (40) Angyalfi Sándor, Bauknecht: Tamás, Bechtler Péter, Becsey Antal, Büchler József, K. Császár Ferenc, Dörfler Lajos, Fóthi Vilmos, Friedrich István, Gamauf Géza, Garai Ármin, Gál Benő, Hann Arnold, Harrer Ferenc dr., Hoffmann Mihály, Hufnagl Imre, Kertész K. Róbert, Korb Flóris, Lackenbacher György, Lédermann Mór, Máté István, Nagy István, Paulheim Ferenc, Pászthy János, Perczel Béla, Perndl Flóris, Petrovác Gyula, Piazza Győző, Rakovszky Iván dr., Repold Károly, Sajó János, Sávolt János, Schmarilla Géza, Ussety Béla dr., Vanczák János, Vitéz Aladár, Zala Zsigmond, Ziegler Géza, Zimmermann Dezső, Zsombor Géza. *Jegyző:* Czéh István műszaki főtanácsos.

49. *Közgazdasági bizottság.* *Elnök:* Berezal Jenő dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Lobmayer Jenő dr. tanácsnok. – *Tagok:* (40) Ambruss Gyula dr., Balkányi Kálmán dr., Bárdos Ferenc, Belatiny Artúr, Bittner János, Bohn József, Bosnyák Izsó, Csilléry Béla dr., Divényi Károly dr., Doros Gábor dr., Elek Hugó dr., Fischer Ödön, Gaiduscheck Marcel, Gaylhoffer István, Gál Benő, Girardi Tibor, Gyürey Rudolf, Halász Alfréd, Haker Károly, Hegedűs József dr., Holzer Sándor, Horovitz Gábor, Horváth Károly, Mettelka Frigyes, Müller Antal, Nagy Andor, Nagy Antal, Nagy Ferenc, Németh János, Paulheim Ferenc, Pászthy János, Perndl Flóris, Repold Károly, Staub Elemér, Szakái Géza, Szepessy Albert, Tauffer Gábor dr., Török Zoltán dr., Vértes Emil, Vita Emil dr. *Jegyző:* Pertik Béla dr. tanácsjegyző.

50. *Közigazgatási bizottság.* *Elnök:* Ripka Ferenc dr. főpolgármester. – *Tagok:* Sipőcz Jenő dr. polgármester, Buzáth János dr. és Berezal Jenő dr. alpolgármesterek, Ágoston Géza dr. árvaszéki

elnök, Szemethy Károly dr. tiszti fő-
ügyész, Csordás Elemér dr. tiszti főorvos,
Csilléry Béla dr. miniszteri tanácsos, a m.
kir. pénzügyigazgatóság vezetője, Bezegh-
Huszágh Miklós főkapitány, Keviczky
Sándor miniszteri tanácsos, a m. kir. ál-
lamépítészeti hivatal vezetője, Padányi
Andor kir. tanfelügyelő, Pilissy Géza
gazdasági főtanácsos, Sztrache *Guszív* dr.
kir. főügyész, a budapesti kir. ügyészség
elnöke, Csilléry András dr., Gaár Vil-
mos dr., Gál Jenő dr., Györki Imre dr.,
Hann Arnold, Kozma Jenő dr., Lázár
Ferenc dr., Lázár Miklós, Peyer Károly,
Platthy György dr. bizottsági tagok.
Jegyző: Némethy Károly dr. tan. fő
jegyző.

51. *Közkórházi bizottság.* *Elnök:* Bu-
záth János dr. alpolgármester. – *He-
lyettes elnök:* Némethy Béla tanácsnok.
Tagok: (20) Bayer Antal, Berkes Jenő
dr., Csilléry András dr., Draskóczy M.
László, Grosch Károly dr., Horovitz Gá-
bor, Kerekes Ödön dr., Kéthly Anna,
Klár Zoltán dr., Knur Pálné özv., Kör-
mőczi Zoltán dr., Krizs Árpád dr., Ro-
senák Miksa dr., Székely János, Takács
István dr., Tauffer Gábor dr., Wolff Ká-
roly dr., – *Hivatalból:* a tanácsi II. és
X. ügyosztályok tanácsnokai, a tiszti fő-
orvos, a közkórházak központi igazgatója,
a közkórházak igazgató-főorvosai, a fer-
tőtlenítő intézetek igazgatója, a központi
tüdőbeteg gondozó intézet igazgató-fő-
orvosa, a főszámvevő, a községi műszer-
üzem igazgatója és ideiglenesen a kör-
házak gazdasági ügyeinek központi ellen-
őrzésével megbízott kórházi alkalmazottja.
Jegyző: Salamon Géza dr. tanácsjegyző.

52. *Közlekedési bizottság.* *Elnök:*
Berezal Jenő dr. alpolgármester. *Helyet-
tes elnök:* Lobmayer Jenő dr. tanácsnok.
Tagok: (40) Battenberg Lajos, Becsey
Antal, Bibithi Horváth János, Blaskó Ar-
túr, Bohn József, Botzenhardt János dr.,
Bresztovszky Ede, Büchler József,
Dalmady Ödön, Divényi Károly dr.,
Ehrlich G. Gusztáv, Farkas József dr.,
Fábián Béla dr., Hajdu Marcel dr.,

Homonnay Tivadar dr., Horváth Károly, Kabakovits József dr., Katona Sámuel, Koós Jenő, Kossalka János dr., Kozma Jenő dr., Lackenbacher György, Lampel Vilmos, Láng Lajos dr., Lévai Sándor, Magyar Miklós, Miklós Ferenc dr., Müller Antal, Nagy Ferenc, Pásztly Károly, Pompéry Elemér, Révész Mihály dr., Sármezey Endre, Steinherz Simon, Scheuer Róbert, Schimanek Emil, Szilágyi Lajos dr., Takács István dr., Ugron Gábor dr., Wolff Károly dr. – *Hivatalból:* Szemethy Károly dr. tisztí főügyész, Sebő Béla főszámvevő és az államrendőrség kiküldötte. – *Jegyző:* Gömörly Albert dr. tanácsi főjegyző.

53. *Közlekedési bizottság kebeléből a BSzKRT szerződéses kötelezettségeinek jelügyeletére kiküldött állandó ellenőrző-bizottság. Elnök:* Berezal Jenő dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Lobmayer Jenő dr. tanácsnok. *Tagok:* (12) Becsey Antal, Blaskó Artúr, Fábían Béla dr., Horváth Károly, Kossalka János dr., Lampel Vilmos, Sármezey Endre, Scheuer Róbert, Schimanek Emil.

54. *Közmunkák Tanácsába kiküldött tagok. I. A törvényhatósági bizottság által választottak:* Bárczy István dr. 1929-1935., Buzáth János dr. 1929-1935., Petrovác Gyula 1929-1935., Buday Dezső 1922-1931., Platthy György dr. 1922-1931., Wolff Károly dr. 1922-1931., Kozma Jenő dr. 1925-1934., Peyer Károly 1925-1934., Fábían Béla dr. 1925-1934. évi időtartamra. *II. A tanács kebeléből:* Solty Lajos és Csármann Ferenc tanácsnokok. *III. A középítési bizottság kebeléből:* Becsey Antal, Büchler József, Harrer Ferenc dr., Nagy István.

55. *Közoktatásügyi bizottság. Elnök:* Purebl Győző dr. tanácsnok. – *Tagok:* (4) Bánóczy László dr., Bednárz Róbert, Bibithi Horváth János, Bitter Illés, Bresztovszky Ede, Buday Dezső, Csilléry András dr., Csóka Lajos, Déri Ferenc dr., Dinich Vidor, Dorner Gyula, Füzesséry Zoltán dr., Gaár Vilmos dr., Halász

Manó, Homonnay Tivadar dr., Hunkár Géza, Kéthly Anna, Kirchner Béláné, Kocsán Károly, Kollmann Dezső dr., Kozma Jenő dr., Körmöczi Zoltán dr., Krizs Árpád dr., Lázár Miklós, Pakots József, Petrovác Gyula, Péter József, Pintér Jenő dr., Raffay Sándor dr., Révész Mihály dr., Stern Szerén, Szentirmai Imre dr.-né, Szepessy Albert, Szilágyi Lajos dr., Tabódy Tibor, Ugron Gábor dr., Vörösváry Miklós dr., Weiller Ernő dr., Wolff Károly dr., Zelliger Vilmos dr. *Hivatalból:* Padányi Andor székfővárosi kir. tanfelügyelő. – *Tantestületi képviselők:* Bodnár Gyula dr. a főreáliskolák, Hollósy Béla a leányközépfiskolák, Havadi L. Barnabás a felső kereskedelmi iskolák, Pálmai Kálmán a polgári fiúiskolák, Havas István a polgári leányiskolák, Ölveczky Pál az elemi iskolai tanítók, Heinrich Róza az elemi iskolai tanítónők és Stelly Gizella az óvónők részéről. – *Jegyző:* MiChál Jenő tanácsi főjegyző.

56. *Központi választmány. Elnök:* a polgármester vagy törvényes helyettese. *Tagok:* (24) Andréka Károly, Battenberg Lajos, Bohn József, Botzenhardt János dr., Bozóky Ádám dr., Buday Dezső, Büchler József, Ehrlich G. Gusztáv, Farkas István, Gonda Béla dr., Hajdú Marcel dr., Horváth Pál, Joanovich Pál dr., Nessi Gyula, Pakots József, Pásztly János, Perczel Béla, Petrovác Gyula, Propper Sándor, Szémann Mihály, Szóke Gyula dr., Usetty Béla dr., Vörösváry Miklós dr., Wilhelm Adolf dr. *Jegyző:* Szvoboda K. Endre dr. tanácsjegyző.

57. *Közraktári bizottság. Elnök:* Berezal Jenő dr. alpolgármester. *Helyettes elnök:* Lobmayer Jenő dr. tanácsnok. – *Tagok:* (4) Becsey Antal, Csepregi Horváth János dr., Vita Emil dr., Vitéz András József. – *Hivatalból:* a tisztí főügyész vagy helyettese, a főszámvevő vagy helyettese. – *Jegyző:* Kállay Albert dr. tanácsi fogalmazó.

58. *Közrendészeti bizottság. Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Ta-*

gok: (20) Andréka Károly, Auer Pál dr., Benzsay Károly, Bezegh-Huszágh Miklós, Bieber József dr., Biró Dezső, Cseh Jenő dr., Deutsch Jenő, Fischer Márton, Füzesséry Zoltán dr., Gál Jenő dr., Kállay Tamás, Milkovits Vazul, Rácz Vilmos dr., Repold Károly, Stadler Nándor, Szakái Antal dr., Usetty Béla dr., Vörösváry Miklós dr. – *Hivatalból:* a tiszti főorvos és a m. kir. államrendőrség főkapitánya. – *Jegyző:* Szvoboda K. Endre dr. tanácsjegyző.

59. *Köztisztviselési hivatal és fuvar telepi albizottság. Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. *Helyettes elnök:* Némethy Béla tanácsnok. *Tagok:* (7) Biró Dezső, Hódossy Gedeon dr., Kerekes Ödön dr., Klár Zoltán dr., Müller Antal, Székely János, Usetty Béla dr. *Jegyző:* Keil Tibor dr. tan. fogalmazó.

60. *Közvágóhídi és állatvásári bizottság. Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Vájna Ede tanácsnok. – *Tagok:* (15) Angyalfi Sándor, Bittner János, Botzenhardt János dr., Gaylhoffer István, Gonda Béla dr., Hajdú Marcel dr., Koós Jenő, Nagy Ferenc, Ravasz Árpád, Reisz Móric, Révész Zsigmond, Staub Elemér, Usetty Béla dr., Zsombor Géza. – *Hivatalból:* a főszámvevő és a közvágóhídi igazgató.

61. *Külföldi és erdészeti házbizottság. Elnök:* Bérezel Jenő dr. alpolgármester. *Helyettes elnök:* Édes Endre tanácsnok. *Tagok:* (20) Blaskó Artúr, Brunekker Lajos, Dinich Vidor, Gaylhoffer István, Glück Frigyes, Katona Sámuel, Klár Zoltán dr., Koós Jenő dr., Latinak Jenő, Magyar Miklós, Pakányi Ferenc, Perczel Béla, Plaththy György dr., Posta Sándor dr., Tkálcesz János, Vörösváry Miklós dr., Weisz Lipót, Wünscher Frigyes. – *Hivatalból:* a városépítési ügyosztályt vezető tanácsnok, az I., II. és III. kerületi elöljárók, Fekete Béla erdőfőtanácsos, a kertészeti igazgató és az I. ker. elöljáróságához beosztott útmester. *Jegyző:* Sándor Dénes dr. tanácsi fogalmazó.

62. *Lakásbérleti szabályrendelet tervezetének le tárgyalására kiküldött alkalmi bizottság. Elnök:* a csoportvezető alpolgármester vagy helyette a tanácsi IX. ügyosztály vezetője. – *Tagok:* (12) Ambrus Gyula dr., Andréka Károly, Bródy Ernő dr., Csepregi Horváth János dr., Csécsi Miklós dr., Erdőssy Antal, Kertész Miklós, Kis Jenő dr., Németh Béla dr., Várkonyi Kálmán dr., Weiller Ernő dr. *A bizottságnak tanácskozási Joggal tagjai:* a kormányhatóság illetékes képviselői, a tiszti főügyész, a ker. előjárók értekezletének elnöke és az illetékes ügyosztályok vezetői, illetve azok helyettesei.

63. *Lakásügyi bizottság. Elnök:* a polgármester. *Tagok:* (32) Andréka Károly, Battenberg Lajos, Bánóczy László dr., Becsey Antal, Bieber József dr., Bródy Ernő dr., K. Császár Ferenc, Csécsi Miklós dr., Déri Ferenc dr., Dorner Gyula, Ehrlich G. Gusztáv, Erdőssy Antal, Friedrich István, Gál Jenő, Hajdú Marcel dr., Harrer Ferenc dr., Kertész Miklós, Latinak Jenő, Lázár Ferenc dr., Munkácsy Gyula, Nagy Ferenc, Nagy István, Petrovác Gyula, Plaththy György dr., Sávolt János, Spett Ferenc dr., Szabó József, Szémann Mihály, Tauffer Gábor dr., Wolff Károly dr. – *A bizottságnak hivatalból tagjai:* a tanácsi II. (középipítési), a tanácsi III. (városépítési), a tanácsi V. (közgazdasági), a tanácsi VI. (pénzügyi) és a tanácsi IX. (közjótékonyági és szociálpolitikai) ügyosztályok vezetői, a tiszti főügyész, a tiszti főorvos és a kerületi elöljárók értekezletének elnöke vagy ezek helyettesei.

64. *Lakásügyi ötös bizottság. Bánóczy László dr., K. Császár Ferenc, Dorner Gyula, Fóthi Vilmos, Petrovác Gyula.*

65. *Lakásbérleti bizottság. Andréka Károly, Csécsi Miklós dr., Déri Ferenc dr., Harrer Ferenc dr., Kertész Miklós, Latinak Jenő, Plaththy György dr., Spett Ferenc dr.*

66. *Laktanyák felügyelőbizottsága. 1. Gróf Andrassy-laktanyára felügyelő bizott-*

ság: *Elnök:* Berezel Jenő dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Szendy Károly tanácsai főjegyző. – *Tagok:* (5) Farkas Zoltán dr., Pálffy József, Rácz Vilmos dr., Sajó János, Takács István dr. – *Hivatalból:* a X. kerületi előljáró, Boér Győző laktanyai gondnok és Dörre Endre főmérnök. – 2. *Ferenc József lovassági laktanyára felügyelő bizottság:* *Elnök:* Berezel Jenő dr. alpolgármester. – *Tagok:* (5) Farkas Zoltán dr., Piazza Győző, Rásó Lajos dr. – *Hivatalból:* a X. ker. előljáró, Scserbovszky Szaniszló laktanyai gondnok és Dörre Endre főmérnök. 3. *Mária Terézia-laktanyára felügyelő bizottság:* *Elnök:* Berezel Jenő dr. alpolgármester. – *Tagok:* (5) Dinich Vidor, Paulheim Ferenc, Schwartz Márkus. *Hivatalból:* a IX. ker. előljáró, Buzay Béla laktanyai gondnok és Dörre Endre főmérnök. – 4. *Gróf Szapáry-laktanyára felügyelő bizottság:* *Elnök:* Berezel Jenő dr. alpolgármester. – *Tagok:* (5) Dinich Vidor, Draskóczy M. László, Lackenbacher György, Németh János, Tarr Béla. *Hivatalból:* a II. ker. előljáró, Kutassy Béla laktanyai gondnok és Dörre Endre főmérnök.

M

67. *Magánépitkezési bizottság.* Battenberg Lajos, Bánóczy László dr., Becsey Antal, Bródy Ernő dr., Császár Ferenc, Dorner Gyula, Harrer Ferenc dr., Kertész Miklós, Nagy István, Platthy György dr., Szémann Mihály, Wolff Károly dr.

68. *Magánépitési albizottság. (A középi tési bizottság kebeléből).* *Elnök:* Csármann Ferenc tanácsnok. *Helyettes elnök:* Czéh István műszaki főtanácsos. *Tagok:* (10) Bauknecht Tamás, Császár Ferenc, Harrer Ferenc dr., Nagy István, Paulheim Ferenc, Perndl Flóris, Ziegler Géza, Zimmermann Dezső.

69. *Mayer Terenc-füárvaházi bizottság.* *Elnök:* Liber Endre tanácsnok. *Tagok:* (7) Füzesséry Zoltán dr., Illés István, Kirchner Béláné, Marczevicz La-

jos, Mihalovics Zsigmond, Szentirmai Imréné dr., Vladár Márton dr. – *Hivatalból:* az intézeti igazgató. – *Jegyző:* Bártl Tivadar tanácsjegyző.

70. *Mentőegyesület (Budapesti Önkéntes) működésére felügyelő bizottság.* *Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. *Helyettes elnök:* Némethy Béla tanácsnok. *Tagok:* (3) Andréka Károly, Rosenak Miksa dr., Szakái Géza. – *Hivatalból:* Csordás Elemér dr. tiszti főorvos és Sebő Béla főszámvevő. – *Jegyző:* Salamon Géza dr. tanácsjegyző.

71. *Munkásügyi bizottság.* *Elnök:* Borvendég Ferenc tanácsnok. – *Tagok:* (16) Ambrus Gyula dr., Andréka Károly, Battenberg Lajos, Buday Dezső, Gál Benő, Horovitz Gábor, Horváth Pál, Krizs Árpád dr., Nits Márton, Reisz Mór, Spett Ferenc dr., Steinherz Simon, Schmarilla Géza, Szabó József, Székely János, Zimmermann Dezső. *Hivatalból:* az üzemek vezetői és Krencsey Géza műszaki főtanácsos. – *Jegyző:* Schara Béla tanácsai főjegyző.

72. *Alüzemi bizottság.* *Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Tagok:* (6) Bánóczy László dr., Bitter Illés, Feleky Géza dr., Glück Frigyes, Szakái Antal dr., Ugron Gábor dr. – *Meghívott szakértő:* Hóman Bálint dr., a Nemzeti Múzeum főigazgatója. – *Hivatalból:* Liber Endre tanácsnok, Kuzsinszky Bálint dr. és Csánky Dénes múzeumi igazgatók. *Jegyző:* Pacher Béla dr. tanácsai fogalmazó.

73. *Műemlékek állandó felügyelőbizottsága.* *Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Helyettese:* Liber Endre tanácsnok. – *Tagok:* (8) Bánóczy László dr., Glück Frigyes, Horváth Károly, Kertész K. Róbert, Milotay István dr., Petrovacz Gyula, Ugron Gábor dr. – *Hivatalból:* Gárdonyi Albert főlevéltáros. – *Jegyző:* Pacher Béla dr. tan. fogalmazó.

74. *Műszerüzemi, kórházi anyagraktári és gyógy szerüzemi szakbizottság.* *Elnök:* a polgármester. – *Helyettes elnök:*

P

Némethy Béla tanácsnok. – *Tagok:* (12) Bayer Antal, Deutsch Jenő, Elek Hugó dr., Grosch Károly dr., Knur Pálné özv., Körmöczy Zoltán dr., Müller Antal, Sajó János, Sármezey Endre, Steinherz Simon, Szakái Antal dr., Tauffer Gábor dr. *Hivatalból:* Csordás Elemér dr. tiszti főorvos, Sebő Béla főszámvevő, a közkórházak igazgatói, Schön Oszkár igazgató, a műszerüzem ellenőre és a műszerüzem főkönyvelője. – *Jegyző:* Salamon Géza dr. tanácsjegyző.

75. *Neuschloss Ödön-féle tudókóros szanatórium-bizottság.* *Tagok:* (4) Berkes Jenő dr., Szemethy Károly dr. tiszti főügyész, Székely János, Csordás Elemér dr. tiszti főorvos.

16. *Népművelő bizottság (iskolán kívüli). A vallás- és közoktatásügyi miniszter által 1928-1931. évekre kinevezett tagok:* Dinich Vidor, Frühwirth Mátyás, Miklós Ferenc dr., Molnár Imre író, Sztrókay István. – *A polgármester által kinevezett tagok:* Bresztovszky Ede, Kocsán Károly, Szentirmai Imre dr.-né, Weiller Ernő dr., Gárdonyi Albert dr.

77. *Népszálló kezelésére jel ügy elő bizottság.* *Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Tagok:* (6) Bencsai Károly, Földvári Béla dr., Hómann Bálint dr., Horváth Pál, Hufnagl Imre, Szepessy Albert. – *Hivatalból:* Liber Endre tanácsnok és Csordás Elemér dr. tiszti főorvos és a Népszálló igazgatója. *Jegyző:* vitéz Horváth László tanácsjegyző.

78. *Népszínházi bizottmány.* *Elnök:* a polgármester. – *Helyettes elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Tagok:* (8) Bánóczy László dr., Bibithi Horváth János, Dinich Vidor, Divényi Károly dr., Ilovszky János, Kozma Jenő dr., Pakots József, Verebély Jenő dr. – *Hivatalból:* a tan. IX. ügyosztály vezetője vagy helyettese. – *Jegyző:* Pacher Béla dr. tan. fogalmazó.

79. *Partbeosztó bizottság.* *Elnök:* Berczel Jenő dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Lobmayer Jenő dr. tanácsnok. *Tagok:* (9) Botzenhardt János dr., Dinich Vidor, Hajdú Marcel dr., Máté István, Péter József, Vita Emil dr., Vitéz András József. – *Hivatalból:* a tanácsi III. ügyosztály, a vásár igazgatóság, a dunaparti felügyelőség, a dunai ker. kapitányság, a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőség, a budapesti m. kir. állami révkapitányság, a budapesti m. kir. folyammérnöki hivatal. – *Jegyző:* Kar lövi tz Miklós dr. tanácsi fogalmazó.

80. *Pénzfelhelyező bizottság.* *Elnök:* Lamotte Károly dr. tanácsnok. – *Tagok:* (3) Bittner János, Lázár Ferenc dr., egy tagsági hely üres. – *Jegyző:* Beliczay Imre dr. tanácsjegyző.

81. *Pénzügyi bizottság.* *Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Lamotte Károly dr. tanácsnok. *Tagok:* (40) Baracs Marcell dr., Bánóczy László dr., Bárány Oszkár, Becsey Antal, Bittner János, Blaskó Artúr, Bódy Tivadar dr., Bresztovszky Ede, Bródy Ernő dr., Buday Dezső, Büchler József, Csilléry András dr., Déri Ferenc dr., Eckhardt Tibor dr., Ehrlich G. Gusztáv, Erdőssy Antal, Ernszt Sándor dr., Éber Antal dr., Friedrich István, Gaár Vilmos dr., Glücksthal Samu dr., Harrer Ferenc dr., Hochenburger Antal, Ilovszky János, Joanovich Pál, Kis Jenő dr., Kozma Jenő dr., Láng Lajos dr., Lázár Ferenc dr., Nagy Vincze dr., Németh Béla dr., Perczel Béla, Peyer Károly, Platthy György dr., Scheuer Róbert, Szabó József, Szőke Gyula dr., Usetty Béla dr., Vértes Emil, Wolff Károly dr. – *Hivatalból:* a tanácsi ügyosztályok vezetői, a főügyész, a főszámvevő. – *Jegyző:* Bódy László dr. tanácsjegyző.

82. *Pénzügyi bizottság 12-es albizottsága.* *Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester, mint a pénzügyi bizottság elnöke. *Tagok:* (12) Baracs Marcel dr., Bródy Ernő dr., Büchler József, Friedrich

István, Glücksthal Samu dr., Joanovich Pál dr., Kozma Jenő dr., Peyer Károly, Platthy György dr., Wolff Károly dr. *Hivatalból:* a polgármester, az alpolgármesterek, a pénzügyi tanácsnok, a főügyész, a főszámvevő. – *Jegyző:* Bódy László dr. tanácsjegyző.

83. *Polgári iskolai albizottság. Elnök:* Purebl Győző dr. tanácsnok. – *Tagok:* (12) Bánóczy László dr., Bresztovszky Ede, Bibithi Horváth János, Buday Dezső, Csilléry András dr., Gaár Vilmos dr., Homonnay Tivadar dr., Kirchner Béláné, Kozma Jenő dr., Ugron Gábor dr., Vörösváry Miklós dr. *Jegyző:* Hanák Szilárd dr. tanácsi fogalmazó.

R

84. *Ruházati albizottság. Tagok:* (8) Andréka Károly, Dinich Vidor, Halász Alfréd, Ilovszky János, Müller Antal, Vértés Emil, Vitéz Aladár. *Hivatalból tagjai:* Édes Endre tanácsnok, mint a városgazdasági ügyosztály vezetője, Sebő Béla főszámvevő és Udvary Mihály gazdasági főfelügyelő, mint a gazdasági hivatal vezetője. – *Jegyző:* Laczó Viktor dr. tanácsjegyző.

85. *Segítőalpnál (székesfővárosi alkalmazottak) közreműködő testület. Elnök:* Sipócz Jenő dr. polgármester. *Helyetteselnök:* Gallina Frigyes dr. tanácsnok-főjegyző. – *Tagok:* Wurmb Elemér dr. árvaszéki elnökhelyettes, mint a FANSSZ elnöke, Budó Jusztin dr. levéltáros, mint a FANSSZ főtitkára, Márkus József dr. főjegyző, mint a FANSSZ közigazgatási csoportjának elnöke, Erődi Kálmán dr. főigazgató, mint a FANSSZ közoktatási csoportjának elnöke, Haury István dr., mint a FANSSZ közoktatási csoportjának főtitkára, Viasz Gyula altiszt, mint a FANSSZ altiszti csoportjának elnöke, Végh Ferenc altiszt, mint a FANSSZ altiszti csoportjának alalnöke, ez utóbbi kettő az altiszteket érdeklő ügyekben hallgató meg. – *A törvényhatósági bizottság részéről:* Battenberg Lajos, Bánóczy László dr., Bibithi Horváth Já-

nos, Bresztovszky Ede, Ilovszky János, Joanovich Pál, Kabakovits József dr., Karafiáth Jenő dr., Lázár Ferenc dr., Várkonyi Kálmán dr.

§5. *Sétányügyi bizottság. Elnök:* Csármann Ferenc tanácsnok. – *Tagok:* (10) K. Császár Ferenc, Hann Arnold, Horváth Károly, Horváth Pál, Joanovich Pál, Kállay Tamás, Nagy István, Piazza Győző, Szepessy Albert. – *Hivatalból:* Rade Károly kertészeti igazgató. – *Meghívott szakértők:* Angyal Dezső gazdasági főtanácsos, ny. kertészeti tanintézeti igazgató, Rerrich Béla volt kertészeti tanintézeti igazgató, azonkívül az Országos Magyar Kertészeti Egyesület képviselője. – *Jegyző:* Cziprián Gyula főmérnök.

87. *Sportügyi szakbizottság. Elnök:* Purebl Győző dr. tanácsnok. – *A közoktatásügyi bizottság által választott tagok:* Buday Dezső, Csóka Lajos, Dinich Vidor, Szepessy Albert. – *A törvényhatósági testnevelési bizottság által választott tagok:* Biró Dezső, Friedrich István, Hajdú Marcel dr., Karafiáth Jenő dr. *A székesfőváros tanácsa által kiküldött tagok:* Homonnay Tivadar dr., Posta Sándor dr., Rácz Vilmos dr., Scheuer Róbert. – *Jegyző-'* Hodászy Miklós testnevelési igazgató.

St

88. *Statisztikai bizottság. Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Gallina Frigyes dr. tanácsnok-főjegyző. – *Tagok:* (12) Battenberg Lajos, Csilléry Béla dr., Gál Benő, Kiss Menyhért dr., Kertész Miklós, Kocsán Károly, Liszka Árpád dr., Miklós Ferenc dr., Pompéry Elemér, Révész Mihály dr., Várkonyi Kálmán dr., Vörös János dr. – *Hivatalból:* Illyefalvi I. Lajos dr. statisztikai hivatali igazgató. *Jegyző:* Felkai Ferenc dr. tanácsjegyző.

Sz

89. *Szabadságharcoszoboré pit é si bizottság. Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Elnökhelyettes:* Liber Endre tanácsnok. – *Tagok:* (11) Ágotay La-

jos dr., Bánóczi László dr., Bechtler Péter, K. Császár Ferenc, Hajdú Marcel dr., Horváth Károly, Kertész K. Róbert, Petrovác Gyula, Petrovich Elek, Szakái Géza. – *Hivatalból:* a tan. IX. ügyosztály vezetője. – *Meghívott állandó szakértők:* Tóth István és Szentgyörgyi István szobrászművészek. – *Jegyző:* Pacher Béla dr. tan. fogalmazó.

90. *Szavazatszedő küldöttség. Elnök:* Verebély Jenő dr. – *Tagok:* (10) Angyalfi Sándor, Brunekker Lajos, Garai Armin, Deák Lajos, Farkas József dr., Kabakovits József dr., Nagy Ferenc, Nessi Gyula, Perndl Flóris, Sajó János.

91. *Számadásokat felülvizsgáló bizottság. Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Lamotte Károly dr. tanácsnok. – *A pénzügyi bizottság kebeléből kiküldött tagok:* (6) Blaskó Artúr, Déri Ferenc dr., Ehrlich G. Gusztáv, Glücksthal Samu dr., Karch Kristóf, Perczel Béla. – *A törvényhatósági bizottság összes tagjai közül:* (12) Battenberg Lajos, Bieber József dr., Bosnyák Izsó, Gamauf Géza, Ledermann Mór, Mettelka Frigyes, Nessi Gyula, Pakányi Ferenc, Stadler Nándor, Szepessy Albert, Vértes Emil, Vitéz András József. *Hivatalból:* a főszámvevő. *Jegyzője:* Szemes Ferenc főszámtanácsos.

92. *Számvevőség és a központi pénztár működésére felügyelő bizottság. Elnököt* a bizottság saját kebeléből választ. – *Tagok:* (7) Brunekker Lajos, Erdőssy Antal, Kivovits Károly, Perczel Béla, Stadler Nándor, Szabó László dr., Vitéz Aladár. – *Jegyző:* Szemes Ferenc főszámtanácsos.

93. *Szegényházi bizottság. Elnök:* Liber Endre tanácsnok. *Tagok:* (12) Andréka Károly, Bednárz Róbert, Berkes Jenő dr., Holzer Sándor, Kocsán Károly, Marczevicz Lajos, Raffay Sándor dr., Rásó Lajos dr., Stern Szerén, Székely János, Vitéz Aladár, Weiller Ernő dr. *Hivatalból:* az Erzsébet-szegényház igazgató-főorvosa és a szegényházak gondnokai. – *Jegyző:* Beké Hugó tanácsi fogalmazó.

94. *Szent Gellért-gyógyfürdő és szálló, valamint a Rudas-gyógyfürdő működésére felügyelő bizottság. Elnök:* Berezel Jenő dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Édes Endre tanácsnok. – *Tagok:* (10) Becsey Antal, Bibithi Horváth János, Hochenburger Antal, Joanovich Pál, Katona Sámuel, Lázár Ferenc dr., Platthy György dr., Pompéry Elemér, Vitéz András József, Weiller Ernő dr. *Hivatalból:* Bánlaky Géza központi igazgató, Barczen Lajos gazdasági igazgató, Benczúr Gyula vezetőfőorvos és Zilahy Dezső, a székesfővárosi idegenforgalmi hivatal igazgatója. – *Jegyző:* Vigyázó Géza dr. tanácsi főjegyző.

95. *Szent Gellért uszoda és egyéb építkezések végrehajtóbizottság. Elnök:* Berezel Jenő dr. alpolgármester. *Helyettes elnök:* Édes Endre tanácsnok. *Tagok:* (17) Angyalfi Sándor, Bánóczi László dr., Becsey Antal, Buday Dezső, K. Császár Ferenc, Glück Frigyes, Joanovich Pál, Lázár Ferenc dr., Ledermann Mór, Máté István, Nagy István, Perndl Flóris, Pompéry Elemér, Vitéz András József, Weiller Ernő dr., Zimmermann Dezső. – *Hivatalból:* a tanácsi II. ügyosztály vezetője, továbbá az építési ellenőr és az építési h. ellenőr, Bánlaky Géza fürdőigazgató, Schön Győző műszaki tanácsos. – *Jegyző:* Vigyázó Géza dr. tanácsi főjegyző.

96. *Szeretetházi bizottság. Elnök:* Liber Endre tanácsnok. *Tagok:* (7) Andréka Károly, Halász Pál dr., Kállay Tamás., Lévai Sándor, Marczevicz Lajos, Szabó József, B. Virágh Géza. – *Jegyző:* Bártl Tivadar tanácsjegyző.

97. *Széchenyi- és Szent Gellért-fürdő építkezési túlkiadásainak felülvizsgálására kiküldött albizottság. Tagok:* (5) Büchler József, Friedrich István, Glücksthal Samu dr.

98. *Széchenyi-gyógyfürdő működésére felügyelő bizottság. Elnök:* Berezel Jenő dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Édes Endre tanácsnok. – *Tagok:* (6) Ambruss Gyula dr., Gyürey Rudolf, Hódossy Gedeon dr., Kovács Ernő dr.,

Mihalovics Zsigmond, Ziegler Géza. *Hivatalból:* Zombory István fűrdőigazgató és Mayer Árpád dr. főorvos. – *Jegyző:* Vigyázó Géza dr. tanácsi főjegyző.

99– *A Széchenyi-uszoda és népfürdők építkezésének végrebajtóbizottsága.* *Elnök:* Berezel Jenő dr. alpolgármester. *Helyettes elnök:* Édes Endre tanácsnok. *Tagok:* (19) Ambrus Gyula dr., Bresztovszky Ede, Dinich Vidor, Dörfler Lajos, Friedrich István, Gyürey Rudolf, Hajdú Marcel dr., Hódossy Gedeon dr., Kovács Ernő dr., Mihalovics Zsigmond, Paulheim Ferenc, Perndl Flóris, Petrovác Gyula, Petrovich Elek, Sávolt János, Tarr Béla, Ziegler Géza, Zsombor Géza. *Hivatalból:* a tanácsi II. ügyosztály vezetője, az építési ellenőr és az építési h. ellenőr, Zombory István fűrdőigazgató, Bánlaky Géza fűrdőügyi szakértő. *Jegyző:* Vigyázó Géza dr. tanácsi főjegyző.

100. *Színbávizsgáló bizottság.* *Elnök:* Csármann Ferenc tanácsnok. – *Helyettes elnök:* Czéh István műszaki főtanácsos. *Tagok:* (5) Harrer Ferenc dr., Petrovác Gyula, Vanczák János, Ziegler Géza. *Hivatalból:* a tűzoltófőparancsnok, az illető kerületi előljáró és mérnökök, a m. kir. államrendőrség főkapitánya, valamint a tanácsi III. ügyosztály szakreferensei. *Jegyző:* vitéz Morotvai László főmérnök.

101. *Színügyi bizottság.* *Elnöke* a polgármester, akit akadályoztatása esetén a csoportvezető alpolgármester helyettesít. *Tagok:* (6) Bánóczi László dr., Csécsi Miklós dr., Girardi Tibor, Ilovszky János, Kállay Tamás, Kiss Menyhért dr. *Hivatalból:* a tan. IX. ügyosztály vezetője vagy helyettese. – *Jegyző:* Pacher Béla dr. tanácsi fogalmazó.

102. *Szociálpolitikai és közjótékonsági bizottság.* *Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Liber Endre tanácsnok. – *Tagok:* (40) Andréka Károly, Bednárz Róbert, Berkes Jenő dr., Blieszner Ágoston, Cseh Jenő dr., Csepregi Horváth János dr., Dinich Vidor, Feleky Géza dr., Füzesséry Zoltán dr., Gál Benő, Halász Pál dr., Holzer Sándor, Illés István, Kállay Tamás,

Kertész Miklós, Kirchner Béláné, Kocsán Károly, Koréin Dezső, Latinak Jenő, Lévai Sándor, Mayer Ernő dr., Marczevicz Lajos, Martin János, Mihalovics Zsigmond, Miklós Ferenc dr., Nagy Andor, Nits Márton, Propper Sándor, Raffay Sándor dr., Rásó Lajos dr., Repold Károly, Stern Szerén, Szabó József, Szentirmai Imre dr.-né, Székely János. B. Virágh Géza, Vita Emil dr., Vitéz Aladár, Vladár Márton dr., Weiler Ernő dr. – *Hivatalból:* a szegényházak igazgató-főorvosa s az intézeti gondnokok, árvaházi igazgatók. – *Jegyző:* Schüller Dezső dr. tanácsi főjegyző.

T

103. *Tabán újjáépítésére kiküldött bizottság.* *Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Liber Endre tanácsnok. – *Tagok:* (20) Bánóczi László dr., Bechtler Péter, Becsey Antal, Bódy Tivadar dr., Bródy Ernő dr., K. Császár Ferenc, Dorner Gyula, Friedrich István, Hajdú Marcel dr., Hann Arnold, Harrer Ferenc dr., Kabakovits József dr., Kertész Miklós, Lázár Ferenc dr., Németh Béla dr., Petrovác Gyula, Platthy György dr., Szabó József, Wolff Károly dr.

104. *Tatter sail és Lóvásártelep bizottsága.* *Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Vájna Ede tanácsnok. – *Tagok:* (10) a) *A törvényhatósági bizottság részéről:* Battenberg Lajos, Deutsch Jenő, Gaiduschek Marcel, Nagy Ferenc, Reisz Móric, Szakái Antal dr., Tabódy Tibor, Zimmermann Dezső. – b) *Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület részéről:* Jeszenszky Pál, Konkoly-Thege Sándor dr. – *Hivatalból:* a főszámvevő, a vásárigazgató és a tattersalli igazgató.

105. *Temetői bizottság.* *Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Némethy Béla tanácsnok. – *Tagok:* (20) Bechtler Péter, Bohn József, Bozóky Ádám dr., Dörfler Lajos, Horváth Pál, Klár Zoltán dr., Munkácsy Gyula, Nessi Gyula, Paulheim Ferenc,

Pásztly Károly, Pillis Károly, Ravasz Árpád, Sümegi Vilmos, Tarr Béla. – *Hivatalból*: Csármann Ferenc tanácsnok, I., II. és X. ker. előljárók, Sebő Béla főszámvevő, Csordás Elemér tiszti főorvos, a Duna bal- és jobbparti köztemetők igazgatói, a temetkezési intézet igazgatója. – *Jegyző*: vitéz Bárány László dr. tanácsi fogalmazó.

106. *Temetkezési intézet üzemi bizottsága*. *Elnök*: Buzáth János dr. alpolgármester – *Helyettes elnök*: Némethy Béla tanácsnok. – *Tagok*: (4) Halász Alfréd, Platthy György dr., Sümegi Vilmos. – *Hivatalból*: a tiszti főügyész és az intézeti igazgató. – *Jegyző*: Salamon Géza dr. tanácsjegyző.

107. *Testnevelési bizottság (törvényhatósági)*. *Elnök*: Sipőcz Jenő dr. polgármester. – *Helyettes elnök*: Purebl Győző dr. tanácsnok. – *A törvényhatósági bizottság által választott tagok*: (6) Biró Dezső, Csilléry András dr., Dinich Vidor, Friedrich István, Hajdú Marcel dr., Karafiáth Jenő dr. A székesfőváros főpolgármesterének előterjesztésére az Országos Testnevelési Tanács elnöke által kinevezett tagok: (6) Babel Rezső, Kiss Kornél dr., Kollár Nándor, Malaky Mihály, Sztankovics Szilárd, Ulbrich Hugó. *Hivatalból*: Csordás Elemér dr. tiszti főorvos, a ker. előljárók, Padányi Andor székesfővárosi kir. tanfelügyelő, vitéz Sallay István testnevelési felügyelő (a bizottság előadója), Korpás Ferenc középiskolai igazgató. – *Jegyzők*: Horváthy Béla dr. tanácsjegyző és Hodászy Miklós testnevelési igazgató.

108. *Testnevelési bizottságok (kerületi)*. *Elnökök*: a ker. előljárók. – *I. kerület*. *Választott tagok*: Platthy György dr., Rác Vilmos dr., Szombathy Kálmán. – *Kinevezett tagok*: Bajor Károly, Boemelburg Konrád báró, Knapp Aurél. *II. kerület*. *Választott tagok*: Bozóky Ádám dr., Katona Sámuel, Szukováthy István dr. – *Kinevezett tagok*: Karnik Gyula, Marczinkó Ferenc dr., Oleják Károly. – *III. kerület*. *Választott tagok*: Botzenhardt János dr., Fóthi Vilmos, Szi-

lágyi Károly. – *Kinevezett tagok*: Helmich Ottó, Kugler Sándor, Morvai Győző dr. – *IV. kerület*. *Választott tagok*: Grosch Károly dr., Nagy Ferenc, Posta Sándor dr. – *Kinevezett tagok*: Kopp Lajos dr., Mándy Lajos dr., Mösmer József. – *V. kerület*. *Választott tagok*: Perger Ferenc dr., Scheuer Róbert, Szepessy Albert. *Kinevezett tagok*: Mártonffy Géza, Tasnádi Szűts Andor, Tormai Géza. – *VI. kerület*. *Választott tagok*: Brüll Alfréd, Piazza Győző, Satori Ernő. *Kinevezett tagok*: Bankó Lajos, Bayer Antal, Tóth Kurucz János dr. – *VII. kerület*. *Választott tagok*: Ehrlich Sándor, Juba Adolf dr., Tabódy Tibor. – *Kinevezett tagok*: Fekete László dr., Jánosi Imre, Karch Kristóf. – *VIII. kerület*. *Választott tagok*: Gonda Béla dr., Nagy Zoltán, Pözel István dr. – *Kinevezett tagok*: Horváth Sándor, Szabó József, Tasnádi Nagy András. – *IX. kerület*. *Választott tagok*: Gschwindt Ernő, Schmarilla Géza, Verebély Jenő dr. *Kinevezett tagok*: Jablonkay Géza dr., Klement Alajos, Kokas Gyula. – *X. kerület*. *Választott tagok*: Grünfeld Manó, Springer Ferenc dr., Viczián István dr. – *Kinevezett tagok*: Dabasi Halász Zsigmond, Lázár Kálmán, Szémann Mihály. – *Hivatalból*: kerületenként a kerületi orvos és a testnevelési vezető.

109. *Tüzelő szer raktár üzemi bizottsága*. *Elnök*: Borvendég Ferenc tanácsnok.

– *Tagok*: (5) Hufnagl Imre, Ilovszky János, Sajó János. – *Hivatalból*: a központi tüzelőszerraktár ügyvezető igazgatója és helyettese. – *Jegyző*: Sztankovics Mihály tanácsjegyző.

U,(Ü)

110. *Út- és csatornaépítési albizottság (A középítési bizottság kebeléből)*. *Elnök*: Csármann Ferenc tanácsnok. – *Tagok*: (16) Angyalfi Sándor, Bauknecht Tamás, Becsey Antal, Gamauf Géza, Lackenbacher György, Máté István, Piazza Győző, Repold Károly, Sajó János, Schmarilla Géza, Ziegler Géza, Zimmermann Dezső. – *Jegyző*: Ambrózy Kál-

mán dr. id. tan. fogalmazó.

111. *Útszakaszokra (állami) szállítandó fedőanyagok, építmények stb. vizsgálására hivatott bizottság tagjait a szükséghez képest esetről-esetre küldik ki.*

112. *Üzemi felügyelőbizottság. Tagok:* (12) Becsey Antal, Bresztovszky Ede, Buday Dezső, Gaár Vilmos dr., Glöcksthal Samu dr., Harrer Ferenc dr., Hoffmann Mihály, Joanovich Pál, Kis Jenő dr. Ledermann Mór, Sármezey Endre.

V

113. *Városgazdasági bizottság. Elnök:* Berezal Jenő dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Édes Endre tanácsnok. *Tagok:* (20) Andréka Károly, Dinich Vidor, Halász Alfréd, Hann Arnold, Horváth Károly, Ilovszky János, Joanovich Pál, Kleiner Artúr dr., Müller Antal, Nagy Ferenc, Orova Zsigmond dr., Payr Vilmos, Révész Zsigmond, Stadler Nándor, Szepessy Albert, Schröder Ferenc, Vitéz Aladár, Vörösváry Miklós dr. – *Hivatalból:* Solty Lajos tanácsnok, mint a II. ügyosztály vezetője, Sebő Béla főszámvevő, Udvary Mihály gazd. főfelügyelő, mint a gazdasági hivatal vezetője, Erdélyi Jenő számvevőségi számtanácsos, mint az anyagszertár vezetője, Halász József főigazgató, városházi gondnok. – *Jegyző:* Dévény Andor dr. tanácsi segédfogalmazó.

114. *Vásárcsarnoki bizottság. Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Vájna Ede tanácsnok. *Tagok:* (12) a) *a tanács részéről:* Andréka Károly, Bieber József dr., Ehrlich G. Gusztáv, Horváth Károly, Joanovich Pál, Reisz Móric, b) *a közgyűlés részéről:* Bayer Antal, Kis Jenő dr., Vass Béla, Zsombor Géza. – *Hivatalból:* a tisztii főügyész, a főszámvevő és a vásárcsarnokok igazgatója. – *Jegyző:* Unger Ferenc tanácsi főjegyző.

115. *Vásár pénztár Részvénytársaság működésére jelügyelő bizottság. Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. *Helyettes elnök:* Vájna Ede tanácsnok.

Tagok: (3) Vértés Emil. – *Hivatalból:* a tisztii főügyész, a főszámvevő és a közvágóhídi igazgató.

116. *Vigadói bizottság. Elnök:* Édes Endre tanácsnok. – *Helyettes elnök:* a városgazdasági ügyosztályvezető helyettese. *Tagok* (5) Bánóczy László dr., Ilovszky János, Joanovich Pál, Kertész K. Róbert, Pakots József. – *Hivatalból:* a főszámvevő, a városházi gondnok és a Vigadó gondnoka. – *Jegyző:* Vigyázó Géza dr. tanácsi főjegyző.

117. *Világítási üzemi bizottság. Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Helyettes elnök:* Borvendég Ferenc tanácsnok. – *Tagok:* (40) Bauknecht Tamás, Becsey Antal, Bosnyák Izsó, Buday Dezső, Halász Manó, Herczeg Béla, Hochenburger Antal, Hufnagl Imre, Joanovich Pál, Kertész Miklós, Kossalka János dr., Kozma Jenő dr., Lévai Sándor, Magyar Miklós, Martin János, Miklós Ferenc dr., Milkovits Vazul, Munkácsy Gyula, Pálffy József, Pászthy János, Péter József, Piazza Győző, Pompéry Elemér, Propper Sándor, Ravasz Árpád, Sármezey Endre, Steinherz Simon, Stern Sándor, Sümegi Vilmos, Scheuer Róbert, Schimanek Emil, Schröder Ferenc, Schwarcz Márkus, Szepessy Albert, Székely János, Szémann Mihály, Tarr Béla, Usetty Béla dr., Zala Zsigmond, Zimmermann Dezső. *Hivatalból:* a gáz- és elektromos művek igazgatóságába kiküldött tanácstagok, továbbá a gáz- és elektromos művek igazgatói vagy helyettesei, a tisztii főügyész és a főszámvevő. *Jegyző:* Schara Béla tanácsi főjegyző.

118. *Vízvezetéki és világítási albizottság. Elnök:* Buzáth János dr. alpolgármester. – *Alelnök:* Borvendég Ferenc tanácsnok. – *Tagok:* (15) Angyalfi Sándor, Becsey Antal, Dörfler Lajos, Gál Benő, Hufnagl Imre, Lackenbacher György, Lampel Vilmos, Perndl Flóris, Piazza Győző, Schmarilla Géza, Wilhelm Adolf dr., Ziegler Géza, Zimmermann Dezső, Zsombor Géza. – *Hivatalból:* a vízművek igazgatója. – *Jegyző:* Morvay Endre dr. tanácsjegyző.

A kerületi választmányok tagjai:

I. kerületi választmány: 1. Ravasz László, 2. Tóth István, 3. Jajczay János, 4. Várnai Alajos, 5. Baross Gyula, 6. Horváth István, 7. Szigetvári Gyula, 8. Beniczky Zoltán, 9. Fischhof Oszkár, 10. Barnaffy István, 11. Szabó Imre, 12. Babrián Dénes, 13. Schmidtbauer Henrikné, 14. Kollár Gábor, 15. Wekow Ádám, 16. Vörös István, 17. Heffinger Kálmán, 18. Novotni Máté, 19. Hantzmán Károly ifj., 20. Huber Lajos.

II. kerületi választmány: 1. Jalsoviczky Károly dr., 2. Erdey Henrik, 3. Vali Gábor, 4. Grolig József, 5. Schillinger János, 6. Baracs Károlyné, 7. Vig Ágoston, 8. Neumann Béla, 9. Vass Zénó, 10. Eckermann Mariska, 11. Patócs Istvánné, 12. Beliczay Endréné, 13. Roszmánit Lajosné, 14. Bozzay Ödönné, 15. Biszwurm György dr., 16. Kövesdy Ferenc, 17. Taraczközy Károly, 18. Vajda Károlyné.

III. kerületi választmány: 1. Foerk Ernő, 2. Breitner Rezső, 3. Gung Márton, 4. Máder Károly, 5. Winkler József, 6. ifj. Gigler István, 7. Schödl Ferenc, 8. Bach Pál, 9. Mihályi Gyula, 10. Tehel Lajos, 11. Diszberger Sámuel, 12. Hencze Béla, 13. Kaszás József dr., 14. Weisz Lipót, 15. Strausz Mór, 16. Spielmann Vilmos, 17. Záborszky Ferenc, 18. Radó Sándor dr., 19. Weisz Manó, 20. Zichermann Antal, 21. Gittinger György, 22. Csézli Lukács, 23. Kemény Lajos.

IV. kerületi választmány: 1. Vértesi Aladár, 2. Németh Antal dr., 3. Kádár Imre, 4. Gonda Manó, 5. Kálmán Vilmos, 6. Irányi József, 7. Hlavacsek Márton, 8. Simonyi Simon dr., 9. Falb Kristóf, 10. Faragó Andor dr., 11. Breuer Armand, 12. Hegedűs Oszkár, 13. Kalián Tibor dr., 14. Gessler József, 15. Sándor Árpád dr., 16. Novágh Gyula dr., 17. Csehacsek Vilmos, 18. Névák Mártonné, 19. Bálint József, 20. Blazsek Adolf.

V. kerületi választmány: 1. Faragó István dr., 2. Kassai Pál, 3. Schillinger

Sándor, 4. Boda Ernő dr., 5. Popper József, 6. Flóris Áronné dr., 7. Kárpáthy Lajosné, 8. Preszter Rezső, 9. Kilián János, 10. Kukorda Mihály, 11. Vadász Sándor dr., 12. Karácsonyi Sándor, 13. Gál József, 14. Blum Jakab, 15. Maries Béla, 16. Fellner Leoné, 17. Kaufmann Emil, 18. Steiner Marcelné, 19. Foltin József, 20. Andódy Géza, 21. Arje Sándor dr.

VI. kerületi választmány: 1. Laubál István, 2. Dudus Ernő, 3. Bartek Lajos dr., 4. Földes Gyula, 5. Radies Gábor, 6. Bendik Gusztáv, 7. Pallai Miksa, 8. Koncsok Sándor, 9– Klein Samu dr., 10. Herczka József, 11. Reisz Sándor, 12. Gömöri Elek, 13. Kaszner Ferenc, 14. Szántó Béla, 15. Schwartz Mór, 16. Sándor Jenő, 17. Altmann János, 18. Bellák István, 19. Boros Mór, 20. Krón Márk, 21. Adler D. Adolf, 22. Csillag Ferencné, 23. Nobel Károly.

VII. kerületi választmány: 1. Mézes János, 2. Hermann Rezső, 3. Sárkány József, 4. Klein József, 5. Fuchs Lipót, 6. Beckmann Jakab, 7. Földes Samu, 8. Vámos Henrik, 9. Kirsteier János, 10. Honig Antal, 11. Komjáthy Ferencné, 12. Günther Péter, 13. Goldfinger Gábor, 14. Ughy Bálint, 15. Schnur Henrik, 16. Zsellér Imre, 17. Keszler Károly, 18. Szelezky András, 19. Tost Ferenc, 20. Hanke Ferenc.

VIII. kerületi választmány: 1. Czitó Sándor, 2. Oroszy Gyula, 3. Varnusz Ágoston, 4. Schober Ferenc, 5. Buchelt Józsa, 6. Rogátsy Kálmán, 7. Bácskor József, 8. Komarek József, 9– Csicsó Lajosné özv., 10. Linz Rezső, 11. Csapó Ferenc, 12. Mező Gyula, 13. Schmidek Miksa, 14. Ungár Adolf, 15. Vadász Pál dr., 16. Keleti Adolf, 17. Hubert Mihályné, 18. Hohmann András, 19. Balassa József, 20. Gyárfás András, 21. Vass Oszkárné dr., 22. Hold Sándor, 23. Már Márton.

IX. kerületi választmány: 1. Marussy Ferenc, 2. Molnár Árpád dr., 3. Szilasi

Gyula, 4. Hackspacher József, 5. Kun István, 6. Wirth Zsigmond, 7. Neuwek Sándor dr., 8. Cserepes József, 9. Béres Sándorné, 10. Lukács Lajos, 11. Walter Ernő, 12. Jeszenszky Jenő, 13. Resch József, 14. Gyekiss Emil, 15. Rossner József, 16. Kolonics Ferencné özv., 17. Hivatal József né, 18. Finta Istvánné özv., 19. Sárváry István, 20. Cabriel Kornél.

X. kerületi választmány: 1. Lux Kálmán dr., 2. Hirschl Mór, 3. Szerbák Elek dr., 4. Koltay Károly, 5. Fodor István, 6. Francisczy Béla, 7. Walient Ágoston, 8. Grazi Lajos, 9. Zúzán Béla, 10. Gáspár Ignác, 11. Zólyomi János, 12. Mann Géza dr., 13. Sáska Zsigmond, 14. Foki Rezső, 15. Czédli István, 16. Vitéz József, 17. Kerek Kálmán, 18. Pajor Jenő, 19. Skorka Lajos, 20. Orbán Tivadar.

A mandátummeghosszabbító-törvény

1929 évi XIVIII. törvénycikk a székesfővárosi törvényhatósági bizottság és a kerületi választmányok átalakításának elhalasztásáról

Emlékezetül adom ezennel mindenkinek, akit illet, hogy Magyarország országgyűlésének képviselőháza és felsőháza közös egyetértéssel a következő törvénycikket alkotta:

1. §. A székesfővárosi törvényhatósági bizottság újjáalakításának elhalasztásáról szóló ~19 28:XLIV. tc. 1. § -ban foglalt rendelkezések hatálya a Budapest székesfőváros közigazgatásáról alkotandó új törvény életbelépéséig – legkésőbb azonban 1930. évi december hó 31-éig - meghosszabbítatik. Ugyanaddig a határidőig tart a székesfővárosi kerületi választmányok tagjainak megbízása is.

367

Ez a törvény kihirdetése napján lép életbe és azt a belügyminiszter hajtja végre.

E törvénycikk kihirdetését ezennel elrendelem, e törvénycikket, mint a nemzet akaratát, mind magam megtartom, mind másokkal is megtartatom.

Kelt Budapesten, ezerkilencszázhuszonkilencedik évi december hó tizenkettedik napján.

(P. H.)

Horthy Miklós s. k.
Magyarország kormányzója.
Gróf Bethlen István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

ÜZEMISMERTETÉSEK, HIRDETÉSEK

A főváros üzemei

ELEKTROMOS MŰVEK (V, Váci út 72-74. Telefon: Aut. 904-00.)

A vállalat, mely az elmúlt esztendőben körülbelül 205 millió kilowattóra áramot termelt, több vállalatból fejlődött ki. Ezek az annakidején párhuzamosan működő vállalatok mindegyikének saját áramfejlesztő központja, áramelosztó és külön áramrendszere volt; az egyesítés folytán azonban egy vállalat részeivé váltak. A vállalat egyik telepe egyfázisú, 42 periódusú váltakozó áramot termel és az úgynevezett egyfázisú hálózatot látja el. A másik telep 26 periódusú, váltakozó áramot termel és a városban lévő állomások motordinamói útján az egyenáramú hálózatot táplálja. A vállalat harmadik áramfejlesztőtelepe, a kelenföldi áramfejlesztőtelep, mely az Elektromos Művek legnagyobb és legmodernebb telepe. Ennek a telepnek gépészeti berendezése teljesen korszerűen el van látva a modern áramfejlesztő centrálék, a technikai haladás minden legújabb vívmányaival. Ez a telep 10.000 Voltos, 50 periódusú váltakozó áramot termel, melynek elosztása a nagyfeszültségű kábel- és légvezetési hálózattal, transzformátorállomásokkal, a szokásos módon történik.

Az Elektromos Művek teljesítőképességének emelkedését érdekesen mutatják az alábbi számok: 1914. évben 21.7 millió, 1917. évben 44.8 millió, 1921. évben 108.2 millió, 1926. évben 167.9 millió, 1927. évben 186.7 millió, 1928. évben 205.0 millió kilowattóra volt az évi áramtermelés. A december havi maximális terhelés emelkedésére viszont az alábbi számok mutatnak rá: 1915. évben 11.600 kilowatt, 1920. évben 32.800 kilowatt, 1925. évben 54.800 kilowatt, 1926. évben 58.000 kilowatt, 1927. évben 62.000 kilowatt, 1928. évben 70.000 kilowatt.

A terhelés növekedéséből származó többlet a három telep közül majdnem kizárólag a kelenföldi áramfejlesztőtelepre hárul. Ez a telep ugyanis nemcsak ama terhelésnél mutatózó többletet veszi fel, mely a hálózatra kapcsolt fogyasztók többletszükségletéből származik, hanem a fentebb említett egyenáramú és egyfázisú hálózatok többterhelését is, a

higanygőzátalakítókon, illetve a Scott-állomásokon keresztül. így megvalósulhat az Elektromos Műveknek az a célja, hogy a két régebbi telepének hálózatát idővel teljesen a sokkalta jobb hatásfokkal dolgozó kelenföldi áramfejlesztőtelepre kapcsolja át. Az Elektromos Művek el is készült a fogyasztás ilyen nagymérvű emelkedésére, amennyiben a kelenföldi telepét már az elmúlt években is nagymértékben bővítette és jelenleg is bővíti. E telepen a közelmúltban üzembe került az új 36.700 LE teljesítményű nagy gépegység, mely hazánk legnagyobb áramfejlesztő gépe. Ennek a gépegységnek a hajtásához szükséges gőz termelésére szolgáló kazánok fűtőfelülete egyenként 1100 nr, az általuk termelt gőz üzemyomása 38 atm., a túlhevítés hőfoka pedig 420° C. Egy ilyen új kazán óránként 37.500 kg gőzt tud termelni, ez a teljesítmény azonban 25%-kal fokozható és így a maximális teljesítőképesség 48.500 kg gőz óránként. A nagyteljesítményű gép mellett e telepen a szerelés előrehaladott stádiumában áll egy további ilyen nagyteljesítményű gépegység, amely szintén rövidesen üzembe fog kerülni; úgyszintén még megkezdődött a szerelése két 1000 m² fűtőfelületű, nagynyomású gőzkazánnak.

Vezetőség: *Deutsch* Lajos vezérigazgató, *Plósz Pál* vezérigazgatóhelyettes, *Tuboly János* kereskedelmi igazgató, *Lampel Géza*, *Szikla Géza*, *Hermann József dr.*, *Szaszovszky Ottó*, *Schöberl Ferenc dr.* igazgatók; *Justus Artúr*, *Bokody István*, *Polgár Ignác*, *Kaletsy Lajos* és *Papp Lajos* helyettes-igazgatók; *Bárdy Lajos dr.* főtítká.

ÉLELMISZERÁRUSÍTÓ ÜZEM. (IX, Soroksári út 58. sz. – Telefon: Igazgatóság: József 318-41, központi könyvelőség: József 318-43.) Ezt a községi üzemet a főváros 1911-ben azért létesítette, hogy egyrészt *ár-szabályzó hatást* gyakoroljon, másrészt, hogy a vad- és birkahús fogyasztását a fővárosban népszerűsítse, minthogy e két élelmicikket olcsó ára dacára a lakosság kevésbé fogyasztotta.

Az üzem központi telepe a *Marha-közvágóhídon*, annak elkülönített részében lé-

tesült. Itt rendezték be elsősorban az üzem külön vágócsarnokát, kapcsolatban a kolbászgyárral, ahol naponta 7-800 kg külön f ét e kolbász készül, továbbá a húspácoló- és füstölő-terméket, ahol különböző sonka- és egyéb füstölt húсарukat termelnek. E berendezésekhez csatlakoznak az üzem saját hűtő, a hús, vad, sajt, baromfi raktározására, továbbá külön tojás hűtő, hárommillió darab tojás tárolására. A kétemeletes épület pincéjében vannak a betonkádak, másfél millió darab tojásnak mészben való elhelyezésére. A tojásjel-dolgozó telepen történik a forgalombahozandó tojások előzetes vizsgálata (lámpázás) és ki-selejtezése, a vajosztály-ban a vaj kigyúrása és gépi adagolása, illetve csomagolása, a sajt-osztályban a kemény sajtok, liptói és kemény túró expedálásra előkészítése. Azonkívül van az üzem telepén körülbelül 50.000 baromfi-hizlalásra berendezett hizlalda, baromfivágó és csomagolótermekkel. Minthogy az üzem gondoskodik a fővárosi kórházak összes élel-miszerszükségletének szállításáról is, az e célra szükséges fűszerrel és egyéb cikkek számára terjedelmes fűszerraktár, zöldség- és gyümölcsosztály is van. Végül az üzem be-rendezéseit kiegészíti saját gépháza, valamint a kétemeletes irodaépület. A Községi Élel-miszertársító Üzem baromfinak és tojásnak közvetlenül a termelő kezeiktől való beszerzése céljából vidéki községekben bevásárlóhelye-ket tart fenn.

A fogyasztóközönség kiszolgálása érdekében az üzem a főváros összes körzeteiben 52 el-árusítóhelyet tart fenn, saját kezelésében.

Megalakulása után mindjárt érezhető volt az üzemnek az élelmezésre gyakorolt árnivei-láló hatása és azóta, bár az üzem fejlődése a legválságosabb időkbe esik, mégis a leg-fényesebben megállta a helyét. Az üzem fen-tartásának szükségességét, árnivelláló hatását a belügyminisztérium is elismerte és hatá-rozatilag jóváhagyta ennek fentartását. Nagy szolgálatot tett az üzem a lakosságnak, külö-nösen a háború alatt, valamint az azt követő években, amidőn az élelmszerellátás a leg-nagyobb nehézségekbe ütközött és az élelme-zésben sokszor katasztrófális volt a helyzet. Több kiállításban is résztvett az üzem, anon-nan oklevelet, állami nagy aranyérmét stb. nyert.

Az Élelmszerüzem 1928-ban 11,569-000 kg élelmicikket hozott forgalomba, melynek összértéke 21314.088 pengő volt.

Az üzem vezetősége: Reich Samu vezér-igazgató, Huck Antal aligazgató, Gruber Ede intéző, ifj. Deák István közlelmezési fel-ügyelő, főpénztáros, Kliburszky Gyula iroda-vezető, Sefcsik Pál főkönyvelő.

GÁZMŰVEK (VIII, Tisza Kálmán tér 20. sz. Telefon: J. 309-51.) Az immár több

mint 70 esztendő múlta visszatekintő Gáz-üzem szerény kereteiből kiindulva, az évek folyamán a főváros egyik legnagyobb ipar-vállalatává fejlődött.

A Gázművek 1910 december 16-án történt városi kezelésvételekor Budapest törvény-hatósági bizottsága egy új modern gázmű építését határozta el, amire annál is inkább szükség volt, mert a részben teljesen elavult gázgyárak akkor már teljesítőképességük ha-tárához közeledtek. Az óbudai Homokosdülő-ben tervezett új gázgyár 1913 október 16-án már üzembe is került és jelenleg a város egész gázszükségletét kizárólag az új gázmű fedezi. A két ferencvárosi gyár üzemén kívül van és csak tartaléklul szolgál.

Az óbudai gázgyár, amely a kontinens leg-modernebbül berendezett gázműveinek egyike, a Duna jobbpartján, 420.000 m² területen épült. Saját pályaudvarral és ahhoz csatlakozó, körülbelül 13 km hosszú vágányháló-zattal rendelkezik. A gázgyárhoz tartozik egy munkáslakótelep, több mint 100 lakással, ambulatóriummal, gyógyszertárral, üzlettel, posta-hivatallal, óvodával, munkáskaszinnal, könyvtárral, színházzal, sportterrel. Kiegészíti ezt a tisztviselők számára épült külön lakótelep.

Az impozáns üzem szíve a legmodernebbül épült gázfejlesztőberendezés, amelynek egy-egy kamarája 10.000 kg szenet fogad be. A kemencékhez csatlakoznak ezután a többi üze-mi berendezések. A megtisztított gáz, két egyenként 100.000 m³ űrtartalmú gáztartóba ömlik és innen kompresszorok segítségével az újpesti összekötő vasúti hídon át vezetett egyik nyomócsövön a pesti oldal, a másik nyomócsövön pedig a budai oldal gáztartóiba jut. A gáztartókból körülbelül 830 kilométer főcsővezeték vezet a gázt az egyes fogyasz-tókhöz.

A gázműveknek házi kezelésbe vétele és azok modern alapon való kiépítése virágzó fejlődésnek indította azokat.

Ezt a lendületet a háború és az azt követő idők megakasztották. A normális viszonyok helyreálltával azonban a Gázművek vezető-sége olyan erővel fogott az üzem rekonstruk-ciójához, hogy ma már újra nemcsak teljes nivójú üzem, hanem több, az üzem rentabili-tását szolgáló újítással a külföldi gázgyára-kat is megelőzte. Így megemlítendő, hogy 1920-ban berendezkedett az üzemében mellék-termékként adódó, eddig egyáltalában nem értékesített barnaszénkátrány feldolgozására.

1921. évben, amikor Nyugat-Magyarország elszakításával az ország egyetlen ammóniák-gyárát elvesztettük, a Gázművek a legsürgő-sebben berendezkedett cseppfolyós ammóniák termelésére és teljesen modernül fel-szerelt üzemével, nemcsak a hazai élelmszer-, hűtő- és vegyiipart tudja ellátni, hanem tete-

mes mennyiségű és kiváló jó minőségű árut szállít külföldre, sőt tengerentúlra is.

Az utóbb épült vízgázberendezéssel kapcsolatosan ismét nagy, a közönség érdekeit szolgáló lépés történt. A közönség 15%-kai magasabb fűtőértékű gázt kap, mint azelőtt. Noha annak termelési költsége lényegesen magasabb, a gáz egységára nem változott és így a közönség a fogyasztótárgyak megfelelő beállítása és kezelése esetén a gáz fűtőértéke növekedésének megfelelő kisebb gázfogyasztás révén körülbelül 15%-os gázárleszállítást élvez.

Mint hogy a Gázművek nagy súlyt helyeznek arra, hogy feleiknek csak a technika mai állásának megfelelő szerkezetű, leggazdaságosabban működő, elsőrangú fogyasztási tárgyakat szereljenek fel, *a gáznak a háztartásokban való széleskörű felhasználása a legutóbbi időben erősen elterjedt*, ami annál is inkább megérthető, mert a gáz használatával járó kényelem és időmegtakarítás mellett a tüzelőanyagköltségek lényegesen kedvezőbbek, mint a széntüzelés esetén.

Ugyancsak nagyarányú megtakarítást biztosít a gázvasalók, a gázfürdőkályhák, az egyéb fogyasztási tárgyak és ipari gázkészülékek használata is.

A gázpropaganda összpontosítása, valamint az ügykezelés egyszerűsítése érdekében 1927-ben a kerületi szerelési irodákat és gázelszámoló osztályt a város központjában fekvő Rákóczi-út 18. sz. alatti helyiségeiben egyesítették, ahol a fogyasztóközönség a gázhasználattal kapcsolatos minden ügyes-bajos dolgát egy helyen intézheti el. (Telefon: József 402-34.)

A Gázművek igazgatósága: *Schön* Győző h. vezérigazgató; *Vessel* Ede dr. kereskedelmi igazgató; *Szigeth* Gábor, *Szabó* Árpád dr. és *Dragonits* Rezső igazgatók. *Streck* Ede, *Herglotz* Tivadar és *Bordás* Lajos igazgatóhelyettesek.

GYÓGYSZERÜZEM (VIII., Aggteleki ucca 8. sz. Telefon: J. 321-23.): A székesfővárosi közkórházak házi gyógyszerterárai, 1919. március 1-ig a budapesti dunajobbpárti és balparti gyógyszerteráriumok közkórházi szövetkezeteinek kezelésében voltak. A gyógyszerüzem az 1919. március 1-én községi kezelésbe vett négy közkórházi gyógyszerterárból és az ezeket ellátó központi gyógyszerterárból keletkezett, melynek berendezését, felszerelését, gyógyszer- és egyéb anyagkészletét a főváros 1921. október 1-én váltotta meg. A gyógyszerüzem célja a székesfőváros kórházainak, valamint jóléti és egyéb intézeteinek azonosság és tisztaságra nézve megvizsgált gyógyszerekkel való gazdaságos ellátása és a gyógyszereknek orvosi előírás szerint való elkészítése és kiszolgáltatása. Ezt a feladatát

a községi gyógyszerüzem ezidőszerint a Szent Rókus-, Szent István-, Szent László- és Új Szent János-kórházakban levő gyógyszerterárai, valamint az ezeket mindennemű anyaggal ellátó központi raktára és laboratóriuma útján teljesíti. – Vezető: *Stauróczky* Lajos dr. üzemigazgató; *Panovitz* Kálmán számvevőségi főtitiz, üzemellenőr.

HIRDETŐ VÁLLALAT (Központi város-háza, Kammermayer Károly ucca. – Telefon: Aut. 891-38.): A hirdetés jogát 1911. év márciusában vette a főváros házikézelésbe az Emmerling-cégtől, mely addig bérelte a fővárostól. Hatáskörébe tartozik mindennemű közterületről látható hirdetés elhelyezésének joga. A házikézelésbe vétel óta, de különösen az utóbbi években, nagy arányokban fejlődik a vállalat. Az átvétel alkalmával mindössze 195 hirdetőoszlop került a vállalat kezelésébe. Azóta nemcsak a ragasztott hirdetések elhelyezésére szolgáló objektumok száma emelkedett többszörösére, hanem a vállalat új hirdetési ágakat, így pl. a *világított hirdetést* is, bevezette, amely Budapesti világvárosi jellegét nagyon emeli. 1929-ben vezette be a vállalat a nappal világító reklámot (reklámpajzsot), amely modem hirdetési ág oly népszerű a hirdető közönség körében, hogy alig fél év alatt *több mint 200 ily pajzsot vetek bérbe*. A hirdető vállalatnak a közönség rendelkezésére álló hirdetőberendezése 1929-ben a következő volt: 650 darab nagy, 600 darab kis hirdetőoszlop, 1100 darab hirdetéses favédőrács, 2600 darab hirdetőtábla (körülbelül 20.000 m² felülettel), 25 darab nagy- és 100 darab kistipusú transzparens hirdetőoszlop, 200 darab háromszögletű gázreklámlámpa, 200 darab nappal világító reklámpajzs stb. A vállalatnak továbbra is fő törekvése a különböző hirdetőmódok fejlesztése.

Igazgató: *Lamotte* Ernő.

IDEGENFORGALMI HIVATAL (V., Deák Ferenc ucca 2., Fővárosi Vigadó. Telefon: Aut. 813-49, 812-13.) 1916 óta működik. A hivatal célja: 1. felkutatni és hozzáférhetővé tenni mindazt, ami az utazóközönség figyelmére úgy a fővárosban, mint az országban számot tarthat; 2. minden szükséges intézkedést megtenni aziránt, hogy úgy a fővárosban, mint az országban az utazóközönség igényei lehetőleg kielégíthetők legyenek; 3. ismertetni úgy a belfölddel, mint a külfölddel azokat a közgazdasági, természeti, néprajzi, művelődési és egyéb értékeinket, amelyek az utazók tömegét vannak hivatva idevonzani; 4. odahatni, hogy az itt megforduló utas előnyösen ismerje meg viszonyainkat és végül 5. örködni afelett, hogy az idegenforgalmat bármilyen vonatkozásban károsan befolyásoló jelenségek gyors és gyökeres orvoslást nyerjenek. A főváros Idegenforgalmi

Hivatalának évről-évre növekedő munkájáról, s az általa elért *eredményekről* csak úgy alkotunk pontos képet, ha a vonatkozó statisztikai adatokat megvizsgáljuk. 1928-ban a főváros Statisztikai Hivatalának kimutatása szerint 269.606 idegen érkezett Budapestre s 712.397 éjszakát töltött itt. Ezek között 109-591 külföldi 341.210 éjszakát töltött a fővárosban. Közel 40 millió pengő az az összeg, amit az idegenek egy esztendő alatt Budapestre hoztak s 25.700.000 pengőre becsülhető az az összeg, mely a budapesti idegenforgalomból aktív tételként jut Magyarországra fizetési mérlegének javára. – Vezető: Zilahy Dezső igazgató. Markos Béla dr. és Máté ka Béla dr. titkárok; Huszka Viktor számvevősegi főtitzt, ellenőr.

KENYÉRGYÁR. (X., Százados út 16. sz. Telefon: Igazgatóság J. 310-34. Rendelés: J. 310-30.) A községi kenyérgyár célja egyrészt, hogy állandóan árszabályozó hatást gyakoroljon a főváros piacán a kenyérrárak alakulására, másrészt, hogy mintaképül és buzdításul szolgáljon a magánvállalkozásnak arra, hogy kenyérgépező műhelyeit és kenyérgyárait a közegészség és köztisztaság korszerű követelményeinek megfelelően rendezze be. A munkát gépek végzik. A tésztateremből jobbra és balra nyílik a két sütőterem, melynek mindegyike 36 méter hosszú és 7 méter széles. Mindegyik terembe nyílik 12 darab gőzsütökemence. A kemencék fűtése beforrasztott csövekbe zárt túlhevített gőzzel történik. Egy-egy kettős kemencében *egy óra alatt egyszerre több mint 100 darab 2 kg-os kenyér süthető.* A kenyérgyártóterem fölött az első emeleten van a *tésztagyár*, melynek berendezése hasonlóan modern gépekből áll, mint a kenyérgyáré. Itt a tésztát kemencék helyett *szárítószekrényekben* ventilátorok segítségével szárítják. A tészta kizárólag a legfinomabb búzalisztból és tojásból készül, mindenféle festőanyag hozzáadása nélkül. Gyártmányok: tojásos tarhonya, tojásos levestészta, (finom metélő és kis kocka), tojásos metéltészta, tojásos kockatészta, tojásos csótészta (macaroni), amelyek kaphatók a főváros saját kezelésében levő elárúsítóhelyeken és jobb fűszerüzletekben. Nagyobb mennyiségű közvetlenül a gyártól rendelhető, amit kölcsönzásokban, kölcsönládákban vagy eredeti csomagolásban házhoz szállítanak. A községi kenyérgyár 1909– augusztusában indult meg és 20 évi fennállása alatt, különösen a háborúban és a háborút követő súlyos években igen nagy szolgáltatásokat tett a főváros fogyasztóközönségének, amikor a hatósági kenyérellátásnál a legnagyobb és legbiztosabb támasza volt a lakosoknak és a főváros lakosságának egyaránt. Igazgató: Kellner Nándor számvevősegi főtitzt.

KÖZTISZTASÁGI HIVATAL (VIII., Kún ucca 8. sz. Telefon: József 460-92., 460-93., 460-94.) Ha Budapest köztisztaságát a nyugati városokéval összehasonlítjuk, észre kell vennünk, hogy Budapest helyzete sokkal nehezebb, mint bármely más városé. Mert míg a nyugaton mindenütt a lófogatú kocsik szinte teljesen kiszorultak a forgalomból, addig Budapesten az autók száma még mindig alig, hogy túlhaladja a lovaskocsikét. Tudvalevőleg a városok tisztántartása annál nehezebb, minél több ló járja az utakat. Az említett körülmény ellenére is azonban megállapíthatjuk, hogy székesfővárosunk a legtisztább városok közé tartozik és nincs mit szégyenkeznie. A kocsitak tisztántartása, a hó eltakarítása a kocsitakról és a házi szemét, valamint a vásárcsarnoki hulladék elszállítása a *Köztisztasági Hivatalnak* a feladata. Az uccák tisztántartása napközben kézierővel történik. Éjszaka valamennyi utat úgynevezett söprőgépekkel és motorössprőrkkel tisztítják. Az ambuláns munkások reggel %7-kor kezdik meg a munkát és a söprőgépek által visszahagyott sávot a kocsijaikba gyűjtik. Azontúl aztán egész nap a napközben keletkező uccai szemét gyűjtésével vannak elfoglalva. Kis kocsijaikat kétszer töltik meg és viszik az úgynevezett átrakódőhelyekre, amelyek célszerűen vannak a városban elosztva. Az átrakás zárt helyen történik, úgy hogy a porkifejlődés a legcsekélyebb mértékre korlátozódik.

A nyári hónapokban az aszfaltutakat megfelelő mosogépekkel kétszer-háromszor *leöblítik.* A kövezett utakat részben lófogatú locsolókocsikkal, részben motoros locsolókocsikkal öntözik. A makadám-utak *porolajjal* vannak impregnálva. A locsolókocsik különféle típusúak. Van olyan, amely még csak 8-9 hektoliteres, de van már olyan is, amely 92 hektoliter űrtartalmú. A gummicsővel való locsolás takarékosági szempontból megszűnt a háború alatt és aligha térhet újra vissza, mert nem tud alkalmazkodni növekvő autóforgalomhoz.

A szemét elfuvarozása a *juvartelep* kötelessége. A házi szemetet naponként reggel szedik össze a házaknál. A portalan szemétygyűjtés bevezetését most készítik elő.

A szemetet lófogatú szemetes kocsikkal kiviszik a szemét-pályaudvar végállomásához, ahonnan vasúti kocsin szállítják ki a szentlőrinci telepre. A szeméthyegyek már óriási területet foglalnak el, ami érthető, ha tekintetbe vesszük, hogy Budapest lakosainak a száma kerek egymillió. A naponként rendszeresen tisztogatott és pormentesített utak, uccák és terek területe 5,947.000 m\ 1929. év folyamán *olajjal pormentesített* a hivatal 1,490.000 m útterületet. 1928. év folyamán a főváros te-

rületéről a fuvartelep kifuvazott 232,203.400 kg. háziszemetet és 61,653.515 kg. uccai és csarnoki szemetet, amelyből a szemételep vasúton elszállított 205,550.000 kg-ot. A ki nem szállított szemétnemesség a külterületeken levő malyedések feltöltésére használtot fel. *Egy lakosra éven kint 208 kilogramm háziszemet. 54 kilogramm uccai szemét és 2 kilogramm vásárcsarnoki szemét jut.* A kocsiutak minden négyzetméterjére 10 kilogramm uccai szemét esik.

A köztisztasági hivatal igazgatósága a VIII., Kún ucca 8 alatt levő főtelepen van. Ugyancsak itt vannak a fő autó javítóműhelyek, a központi raktár, továbbá a garázsok egy része. A II. sz. főtelep VI., Buljovszky ucca 34–36 sz. alatt van és kizárólag autógarázs céljaira szolgál, kisebb autójavítóműhelyekkel. A III. sz. főtelep II., Csapláros ucca 8-10. alatt most épül és 1930. őszén lesz átadható rendeltetésének. Végül a IV. sz. főtelep I., Felhó uccában van garázzsal, kisebb javítóműhelyekkel és a Svábhegyen foglalkoztatott munkások részére szükséges munkástanyával, raktár- és irodahelyiségekkel. A most még lőüzemű egyik fuvartelep IX., *Ecseri út 6., 1., 8., 9. és 12.* alatt van, ahol iroda és tisztai lakóépület, 15 istálló, raktárhelyiségek, különféle javítóműhelyek, kocszínek és ezenkívül több munkáslakást, munkáslakanyát és altisztai lakást magukban foglaló épületek állanak. A második *fiókfuvartelep* a VII., Erzsébet királyné úton, a harmadik az I. Fehérvári úton és a negyedik a II., Kisrókus uccában létesült.

A szemételep Pestszentlőrinc határában fekszik és a főfuvarteleppel normálnyomtávú vasút köti össze. A *szemétszállító vasútnak* a fuvartelepen levő pesti végállomásán van a szeméttátemelőberendezés, ahol villamosüzemű portáldaruk segélyével öntik át a szemetet a lőüzemű szemeteskocsikból a vasúti kocsiába és az ú. n. alagúti rakodó, melyen viszont az automobilüzemű szemétfuvarozógépek tartalmát ürítik ki vasúti vagonokba. Ezenek felül van még a köztisztasági hivatalnak a II. kerületben és a III. kerületben *munkástanyája, egy seprőkötöző műhelye és 18 kisebb kerületi raktára*, szétszórva a főváros egész területén. A köztisztasági hivatal tisztái, altiszti, iparos, sofőr-, műhely és munkásszemélyzete ezidőszert nyáron körülbelül 2900 főből, télen pedig körülbelül 2100 főből áll. A téli havazások alkalmával ezenfelül, a havazás arányában, naponként 1300-10.000 rendkívüli munkást is alkalmaz a hivatal.

A köztisztasági hivatal az 1929. év végével a következő fuvarozóeszközökkel rendelkezett: 5 vasúti mozdony, 84 vasúti kocsi, 44 autó, 130 lőüzemű locsolókocsi, 2 lőüzemű aszfaltmosógép, 167 szemetesvaskocsialváz, 264

vaskocsiszekrény, 306 különféle igáskocsi, 116 személyszállító kocsi (omnibusz, hintó stb.) A lőállomány 1928. év végével 707 volt.

A köztisztasági hivatal igazgatója: *Ballá Alfréd*, a fuvartelep igazgatója *Betsay László*.

LŐHÚSÜZEM. (IX., Gubacsi út 6. sz. Telefon: J. 318-33, J. 348-19.): A községi lőhúsüzemet a főváros 1905-ben létesítette abból a célból, hogy a főváros szegény lakosságának *olcsó hússal és kolbászfélékkel való ellátását biztosítsa*. Ezért az üzem létesítését elhatározó közgyűlési határozat azt is kimondja, hogy a lőhús és lőhúsból készült hentesárúk (kolbászfélék) *önköltségi áron árusítandók*, úgyhogy a községi lőhúsüzem szociális üzemnek tekintendő, melyből a főváros háztartása jövedelemre igényt nem tart. Ugyancsak elhatározta a közgyűlés azt is, hogy a lőhús és az abból készült kolbászféléket a fogyasztók részére az üzem *saját kezelésében* közvetlenül hozza forgalomba, nehogy a lőhús és az abból készült kolbászfélék mint marhahús és marhahúsból készült termékek árusíttassanak a fogyasztóközönségnek. A lőhúsüzem a sertésközvágóhíd déli szomszédságában működik, önálló vágóhídjá, kolbászgára, továbbá a hús- és kolbászfélék hűtésére önálló berendezése van. Az üzem működését 1905. október 1-én kezdte meg. Az árusítás három elárúsítóhelyen indult meg, melyek száma az idők folyamán egyre szaporodott, úgy hogy ma az *árusítás a főváros legkülönbözőbb helyein 34 helyen történik*. Az első teljes üzleti évben, 1906-ban, 3927 lovat vágott le az üzem. A közönség keresletének évről-évre történt nagybővödésével a forgalom is emelkedett. 1929. szeptember végéig az üzem 9625 darab lovat vágott le és ezekből 1,072.947 kg. emberi fogyasztásra alkalmas húst és 869.614 kg. kolbászféléket hozott forgalomba. Az üzem igazgatója *Járitz Gyula* közlélemzési főtanácsos, helyettese *Trattner Ede* könyvelő.

MŰSZERÜZEM ÉS KÓRHÁZI ANYAGRAKTÁR. (VII., Nagydiófa ucca 14. Telefon: József 385-22., 385-23., 385-24.): A kórházak részére szükséges orvosi műszerek és eszközök, valamint a berendezés és felszerelés beszerzésére és megújítására a főváros „Községi műszerüzem és kórházi anyagraktár” elnevezéssel külön szervezet tart fenn, amelynek az a feladata, hogy az első kézből és nagyban való bevásárlással nemcsak elsőrangú, hanem egyúttal aránylag olcsó anyagot juttasson a kórházaknak. Azelőtt ugyanis a kórhzi osztályok és a gondnokságok végezték a rendeléseket, amelyekben éppen ezért semmiféle egyöntetűség nem volt, úgyhogy nemcsak a különböző kórházak azonos osztályai (belgyó-

gyászat, szülészet, sebészet, stb.), hanem ugyanegy kórház kebelében a párhuzamos költségessé tette a minőség szempontjából szükséges szakszerű bíralatot. Ezeknek az anomáliáknak kiküszöbölésére létesült a *műszer-üzem*, amelynek feladatköre nem merül ki a pusztá beszerzésben és raktározásban, hanem a beszerzett anyagot feldolgozza, a kórházaknak elosztja, a kórházi leltári tárgyakat javítja és karbantartja, a kórházak fogyasztását nyilvántartja. Rendeltesítésének megfelelően az üzem a szükséges raktárhelyiségeken kívül (műszer-, kötszer-, fehérenemű-, üveg- és gazdasági cikkek) *műhelyekkel is rendelkezik*, még pedig: orvosi műszerjavító műhellyel, amely galvanizálóval kapcsolatos; kötszermegmunkáló műhellyel; továbbá kárpitós, valamint mázólo és fenyőzőműhellyel. Igazgató: *Schön Oszkár*; üzemellenőr: *Panovitz Kálmán* számvevővégségi főtitisz.

RUDAS-GYÓGYFÜRDŐ. (I., Döbrentei tér 9. Telefon: Aut. 350-02.): Fürdőjellegét a török hódoltság idején 1556-ban nyerte, amikor *Sokoli Mustafa pasa* a mai gőzfürdő nyolcoszlopos, hatalmas boltozatú, mecset-szerű termét – az ú. n. törökfürdőt felépítette, mely ma is ép állapotában a főváros egyik építészeti remeke és történelmi nevezetessége. A török uralom megszűntével a fürdő a cs. és kir. kincstár birtokába ment át, 1703-ban pedig *Lipót császár* Buda városának ajándékozta. A fürdő a mai napig is a főváros tulajdona, amely azt *házilag* kezeli. Mostani épülete 1831-ben épült. A főváros a fentemlített törökfürdőhöz *kád- és kőzfürdőket, továbbá vendégszobákat* épített, a fürdő történelmi nevezetességű részét pedig jókarba helyezte. 1883-ban épült a régi törökfürdő nagymedence terméhez, illetve annak kiegészítésül az «*gőzfürdő* a szükséges melléktérmekekkel, ugyanekkor épült a fürdőépülettől egy keskeny uccával elválasztott *két férfi és női népfürdő* a szegényebb néposztály részére, végül 1894-ben létesült a télen-nyáron használható *fedett uszoda*, mely a fürdősen kívül sportolás és úszóversenyek céljaira szolgál. A főváros a fürdőt azóta is folyton nagyobbította, fejlesztette s ezáltal azt a mai igények színvonalára emelte. Ezidőszerint a 114 kabinnal rendelkező gőzfürdön kívül 110 szalon-, 10 porcellán- és márványkád, 10 I. o. és 10. II. o. kőfürdő-medence, 2 népfürdő és a 128 kabinnal bíró úszócsarnok áll a közönség rendelkezésére. Gondnok: *Sári Lajos* kezelőfőtiszt.

TEMETKEZÉSI INTÉZET (Községi) (Igazgatóság: IV., Kigyó ucca 5. sz. Telefon: Aut. 885-56.): A községi temetkezési intézetet a főváros törvényhatósági bizottsága az 1920. évi 763. számú közgyűlési határozatával alapította. A típusmetetések árait, valamint az intézet egyéb árszabásait a tanács állapítja

meg, mely ármegállapításoknál minden alkalommal érvényesíti azt a szociális szempontot, hogy az olcsóbb temetések *önköltségen alul* állíttassanak ki. E temetések árának az önköltségeit meghaladó részét pedig a tehetősebbek és fényűzőbb módon temettetők viselik.

Igazgatóság és központi felvételi iroda: IV., Kigyó ucca 5. Hivatalos órák 8-20 óráig. Telefon: Aut. 899-13, 899-14, 885-55.

Dunabalparti telep és felvételi iroda: VII, Egressy út 13. Hivatalos órák 8-14 óráig. Telefon: J. 392-52, 393-15, J. 354-98, J. 309-07. (Éjjel is.)

Felvételi irodák: I. kerületi előljáráóság épületében: telefon Aut. 607-49, hivatalos órák 8-1/15 óráig. I, Roham uca 4.: telefon Aut. 515-87, hivatalos órák 8-19 óráig; II, Margit körút 66.: telefon Aut. 528-18, hivatalos órák 8-19 óráig; II. kerületi előljáráóság épületében: telefon Aut. 538-55, hivatalos órák 8-1/2 óráig; III. kerületi előljáráóság épületében: telefon Aut. 623-47, hivatalos órák 8-1/15 óráig; V. kerületi előljáráóság épületében: telefon Aut. 232-40, hivatalos órák 8-3/215 óráig; VI. kerületi előljáráóság épületében: telefon L. 979-387, hivatalos órák 8-1/215 óráig. VII. kerületi előljáráóság épületében: telefon J. 394-78, hivatalos órák 8-1/15 óráig; VIII. kerületi előljáráóság épületében: telefon J. 303-17, hivatalos órák 8-V215 óráig; IX. kerületi előljáráóság épületében: telefon Aut. 873-46, hivatalos órák 8-1/2 15 óráig; IX, Üllői út 95.: telefon J. 348-39, hivatalos órák 8-19 óráig; X. kerületi előljáráóság épületében: telefon J. 359-37, hivatalos órák 8-3/215 óráig; Új Szent János-kórház: telefon Aut. 535-68, hivatalos órák 8-16 óráig. Szent Rókus-kórház: telefon J. 305-74, hivatalos órák 8-16 óráig; Szent István-kórház: telefon: J. 439-44, hivatalos órák 8-16 óráig; Szent László-kórház: telefon J. 351-39, hivatalos órák 8-16 óráig; Kerepesi temető: telefon J. 306-84, hivatalos órák 8-18 óráig; X. ker., Újtemető: telefon J. 445-23, hivatalos órák 8-18 óráig. Farkasréti temető: telefon Aut. 533-78, hivatalos órák 8-18 óráig. Óbudai Újtemető: telefon Aut. 624-08, hivatalos órák 8-18 óráig.

Az üzem vezetője *Ádám y István* igazgató; aligazgatója: *Tiry Gyula*.

VÍZMŰVEK. (Igazgatósága IV, Egyetem ucca 2. sz. Telefon: Aut. 858-55.): A vízellátást szolgáló telepek részben termelő, részben átemelő telepek. *A káposztásmegyveri termelőt eh? p fedezi a főváros vízszükségletének legnagyobb részét.* A főtelepből és két úgynevezett átemelőtelepből áll; az e helyeken üzemben lévő gépházak 73 aknakút és 51 csökút vizét szállítják két 1200 mm átmérőjű öntöttvascsövön a főváros bal partii részébe és

a Lágymányosra. E kutak a Duna balpartján, továbbá a szentendrei és palotai szigeteken épültek 187.000 m³ napi maximális teljesítőképességgel. Ugyancsak a *balparti rész vízellátását* szolgálja az Országház-téri vízműtelep, mely a Margithíd mellett lévő 1047 méter hosszú vízszintes gyűjtőcső (galéria) segítségével termeli a vizet s egyenesen a csőhálózatba dolgozik. A balparti vízellátáshoz egy kisebb nyomáskiegyenlítő-torony (Istvánmezei 1000 m³ ürtartalommal) és két nagyobb nyomáskiegyenlítő, de egyúttal tároló medence is tartozik. Ezek a *Kőbányán* lévő 21.600 m³ és a *Gellérthegy déli lejtőjén* lévő 17.500 m³ ürtartalmú medencék. A X. kerület *Ó- és Új-hegyek* magasabb részeinek ellátására egy átemelő telep szolgál, mely vizét a kőbányai medencéből nyeri és egy 350 m³ befogadóképességű torony közvetítésével osztja szét. A *Népligetben lévő vízmű* egy kút vizét termeli, de keményebb vize miatt jelenleg nincs a fogyasztást szolgáló hálózatba kapcsolva; a Lóversenyter öntözőberendezését táplálja.

A *Duna jobbpartján* csak egy termelőtelep van: a *budaújlaki vízmű*. Ez hat aknakút és egy 200 méter hosszú vízszintes gyűjtőcső vizet szivattyúzza 40.000 m³ napi teljesítőképességgel. E telep látja el vízzel a jobbparti alacsonyan fekvő részeket az alsójózsefhegyi 5000 m³-es medence útján, ugyancsak e telep fedezi a *Rózsadomb és vidéke* zónájának vízszükségletét a két felsőjózsefhegyi medence (egyik 155 m³, a másik 660 m³ ürtartalmú) közvetítésével. A budaújlaki telep fogja táplálni a *Guggerhegy oldalán most épülő 1200 t^o-es medence* zónáját is, mely a Csatárkadulót fogja ellátni. Végül e telep látja el a krisztinavárosi átemelőtelep 4514 m³-es medencéjét. E medencébe dolgozik ezenkívül a Gellérthegy tövében lévő úgynevezett barlanggépház is, melynek feladata a megyeri zóna vizéből mintegy 20,000 m³ vizet a budai hálózat részére átemelni. A krisztinavárosi telep feladata a medencéjében tárolt vizeknek továbbítása a budai magasabban fekvő vidékekre. A krisztinavárosi telep dolgozik a két egymás mellett lévő vári medencébe (1530 és 5000 m³), melynek zónája az I. kerület, Várra, Sashegy alacsonyabb vidékére, Városmajorra, Németvölgyre, Naphegyre és a Gellért-hegy déli, továbbá nyugati lejtőjére terjed ki. Ellátja továbbá a tébolyda erdejében lévő 1000 m³-es medence segítségével a lipótmezei zónát, mely a Kissvábhegy-, Virányos- és Lipótmező-dűlőket táplálja. E zóna hálózatába van beiktatva a budakeszi-úti medence is (240 m³), melyből az ottlévő átemelőtelep gépei a vizet a Szép Juhászné mellett lévő

két medencébe (240 m³ és 500 m³) emelik, hogy így a Kurucles, Pozsonyhegy és Hűvösvölgy, továbbá a budakeszi tüdőbetegszanatórium vízellátása is biztosítható legyen. Ugyancsak a krisztinavárosi átemelőtelep biztosítja a Lóránt-úti telep zónáját is, mely a Kút-völgyre, Orbánhegyre, Mártonhegyre, és a Farkasrétre terjed ki. E zóna vízszükségletét egy 1530 m³ ürtartalmú medence közvetítésével nyeri, mely medence azonban az ugyanott lévő átemelőtelep vízszükségletének biztosítására szolgál. Nevezetesen a Lóránt-úti telep gépei újabb három zónát táplálnak egy-egy medencével, illetőleg egy toronnyal. Táplálja a Farkasvölgyet, a Béla király-utat és Zugligetet magában foglaló alsósvábhegyi zónát a Diana-úton lévő 400 m³-es medence közreműködésével; továbbá a Svábhegynek a Mátyás király-útnál magasabban fekvő részeit, az úgynevezett felsősvábhegyi zónát a Báro Eötvös-úton lévő 600 m³-es medence közvetítésével, ezenkívül a Svábhegynek legfelsőbb részén lévő zónát az ottani 200 m³-es víztorony közvetítésével. A krisztinavárosi vízműtelep táplálja ezenkívül a most elkészült úgynevezett felsősashegyi 1200 m³-es medence zónáját is, mely a Sashegy és Gellérthegy magasabb részeire Sasad-, Madárhegy-, Hosszúrét-, Őrsőd- és Dobogó-dűlőkre terjed ki. E medence üzembehelyezése óta tartaléklul szolgál a dombuccai telep, mely eddig a vári zóna vizét emelte a citadella mellett lévő kisebb (12.5 m³-es 65 m³) medencébe; szerepe azonban csak a Felsőgellérthegyre szorítkozik. A káposztásmegyeri, újlaki és kőbányai telep *még teljesen*, a krisztinavárosi telep legnagyobb részében *gőzüzemű*, de *elektrifikálisuk a közeljövőben megtörténik*. A többi telepek *elektromos üzeműek*.

1928. évben az *egész évi víztermelés* 62,437.517 m³ volt. A *legnagyobb vízfogyasztás* 1929 július 25-én vok 247.038 m³ mennyiségben.

A *csőhálózat hossza* 1,002.748 folyóméter 4455 tolózárral és 8534 drb. tüzicsappal. 197 nyilvános közkút áll a lakosság rendelkezésére.

Budapestnek összesen 22.016 épülete közül 1928-ban 18.917 volt vízzel ellátva. A fürdőszobák száma 73.003; vízellátásuk kl'ozet pedig 197.518 volt 1928-ban.

A fogyasztott víz elszámolása mérők alapján történik, aminek céljára 29.799 drb. vízmérő van használatban.

A *víz díja köbméterenként 18 fillér*.

A *Vízmű vezetői: Paulovits* Viktor vezérigazgató; *Mihálkovic*s Miklós műszaki igazgató, helyettes vezérigazgató; *Haffner* Károly, *Mészáros* Antal igazgatók.

MUTATÓ

	Oldal		Oldal
<i>Bevezető</i>	5	Battenberg Lajos	71
<i>A főváros főtitkviselői, akik hivatalból tagjai a közgyűlésnek. (Rangsor szerint.)</i>		Bauknecht Tamás	72
Dr. Ripka Ferenc	11	Bayer Antal	72
Dr. Sipócz Jenő	12	Dr. Bánóczy László	73
Dr. Buzáth János	17	Bárány Oszkár	74
Dr. Berezel Jenő	18	Bárdos Ferenc	74
Dr. Csupor József	22	Bechtler Péter	75
Édes Endre	23	Eecsey Antal	75
Vájna Ede	25	Bednárz Róbert	76
Dr. Lobmayer Jenő	26	Belatiny Artúr	77
Dr. Purebl Győző	28	szenicei Benzsay Károly Ottó ...	78
Liber Endre	32	Berger Béla	78
Borvendég Ferenc	35	Dr. Berkes Jenő	79
Némethy Béla	37	hajnikai Bezegh-Huszágh Miklós . .	79
Dr. Lamotte Károly	40	Bibithi-Horváth János	81
Solty Lajos	41	Dr. Bieber József	82
Csármann Ferenc	43	Bíró Dezső	83
Dr. Gallina Frigyes	46	Bitter Illés	83
lengyelfalvi Wigh János	48	Bittner János	84
Szenté Miklós	49	Blaskó Artúr	88
Dr. Unger Béla	50	Blieszner Ágoston	89
Halász Elemér	50	losonci Bódy Tivadar dr	89
Dr. Hamvasy István	50	Bohn József	90
Dr. Spannberger Alajos	51	Bosnyák Izsó	91
Muzsikó István	52	Dr. Botzenhardt János	S>2
Dr. Guth Ferenc	52	Dr. Bozóky Ádám	92
Dr. Bucsánszky Bertalan	53	Bresztovszky Ede	92
Dr. Holtzspach Ödön	54	Dr. Bródy Ernő	93
darvai és huszti dr. Ágoston Géza	54	Brunekker Lajos	94
Dr. Szemethy Károly	55	Buday Dezső	95
Dr. Csordás Elemér	56	Büchler József	97
Sebő Béla	57	K. Császár Ferenc	98
Dr. Illyefalvi I. Lajos	57	Dr. Csepregi Horváth János	98
Dr. Gárdonyi Albert	58	Dr. Cseh Jenő	99
<i>A közgyűlés választott, kinevezett és tisztüknél fogva tagjai:</i>		Dr. Csécsi Nagy Miklós	100
Dr. Ambrus Gyula	63	Csillag Ferenc	102
Andréka Károly	64	Dr. Csilléry András	102
Angyalfi Sándor	64	Dr. Csilléry Béla	104
Dr. Auer Pál	65	Dr. Csóka Lajos	104
Dr. Balkányi Kálmán	66	Dalmady Ödön	105
Dr. Ballá Ernő	67	Darvas Gyula	105
Dr. Baracs Marcel	68	Deák Lajos	106
		Dr. Deményi Aladár	107
		Deutsch Jenő	10 ⁽¹⁾
		Deutsch Mór	10 ^o
		Dr. Déri Ferenc	10 ^g

	Oldal		Oldal
Dinich Vidor.....	112	Horváth Károly	164
Dr. Dirner Gusztávné született		Horváth Pál	166
Reök Erzsébet.....	113	Hufnagel Imre.....	166
Dr. Di vényi Károly.....	113	heidenczi Hunkár Géza.....	168
Dorner Gyula.....	113	Illés István.....	169
Dr. Doros Gábor	114	Ilovsky János.....	169
Dörfler Lajos	116	klopódiái dr. Janits Imre.....	171
draskoezi és dolinái Draskóczy		Joanovich Pál.....	172
Milko László.....	117	Dr. Kabakovits József.....	175
Dr. Eckhardt Tibor.....	118	Kalauz Bertalan.....	177
Ehrlich G. Gusztáv	119	Dr. Karafiáth Jenő	17 ²⁷
Dr. Elek Hugó.....	121	Katona Sámuel.....	179
Erdősi Antal.....	122	nagykállói dr. Kállay Tamás ...	180
Dr. Ernst Sándor	122	Dr. Kerekes Ödön.....	181
Dr. Éber Antal.....	124	Kertész K. Róbert.....	181
Farkas István.....	125	Kertész Miklós.....	182
Dr. Farkas József	125	Kéthly Anna.....	184
Dr. Farkas Zoltán.....	128	Kirchner Béláné.....	185
Dr. Fábián Béla.....	128	Dr. Kis Jenő.....	186
Dr. Feleki Géza.....	129	Dr. Kiss Menyhért.....	186
Fischer Márton	130	Kivovits Károly	187
Fischer Ödön	130	Dr. Klár Zoltán.....	189
Fóthi Vilmos.....	131	Klein Elek	191
Dr. Földvári Béla.....	132	Dr. Kleiner Artúr.....	192
Friedrich István	133	Klóze Róbert.....	192
Frühwirth Mátyás.....	134	Knur Pálné.....	193
tővisi és fűzeséri dr. Füzesséry		Kocsán Károly.....	193
Zoltán	135	Dr. Kollmann Dezső.....	194
Dr. Gaár Vilmos	136	békéi Koos Jenő.....	195
Gaiduscek Marcel.....	138	Korb Flóris Nándor.....	196
Gamauf Géza.....	138	Koréin Dezső.....	197
Garai Ármin.....	139	Dr. Kossalka János	198
Gaylhofer István.....	139	Dr. Kovács Ernő.....	198
Gál Benő.....	140	Dr. Kozma Jenő.....	199
Dr. Gál Jenő.....	140	Dr. Körmöczy Zoltán	201
Girardi Tibor.....	142	Dr. Krizs Árpád.....	202
Glück Frigyes.....	142	Dr. Krüger Aladár	204
Dr. Glücksthal Samu.....	144	Lackenbacher György	206
Dr. Gonda Béla.....	147	Lampel Vilmos.....	206
Dr. Grosch Károly	147	Latinak Jenő.....	207
Gschwindt Ernő	148	Dr. Láng Lajos.....	208
Dr. Györki Imre.....	149	Dr. Lázár Ferenc.....	208
Gyulay János	149	Lázár Miklós.....	209
Gyürey Rudolf	150	Ledermann Mór.....	212
Dr. Hajdú Marcel.....	150	Lévai Sándor.....	213
Halász Alfréd.....	151	Dr. Liszka Árpád.....	214
Halász Manó.....	151	Liszauer Emil.....	215
Dr. Halász Pál.....	152	Magyar Miklós.....	215
Halter Károly.....	153	Dr. Mayer Ernő.....	216
budai Hann Arnold.....	153	Marczevicz Lajos.....	217
Dr. Harrer Ferenc.....	154	Martin János.....	217
Dr. Hegedűs József.....	155	Máté István	218
Herczeg Béla.....	156	Dr. Melha Armand de genere	
lékai Hochenburger Antal.....	157	Szaákh	219
hodosi dr. Hodossy Gedeon ...	157	Mettelka Frigyes.....	220
Hoffmann Mihály.....	158	Mihalovics Zsigmond	221
Holzer Sándor.....	16f)	Dr. Miklós Ferenc	222
Dr. Hóman Bálint.....	161	Milkovits Vazul.....	222
Dr. Homonnay Tivadar.....	162	Dr. Milotay István.....	223
Horovitz Gábor.....	163	Munkácsy Gyula.....	226

	Oldal		Oldal
Müller Antal	226	Steinherz Simon	282
Nagy Andor	227	Ifj. Stern Sándor.....	283
Nagy Antal	228	P. Stern Szerén.....	284
Nagy Ferenc	229	Sümegei Vilmos	284
Nagy István	231	Szabó József	286
Dr. Nagy Vince.....	232	Dr. Szabó László.....	287
Nessi Gyula	233	Dr. Szakái Antal	288
Dr. Németh Béla	233	Szakái Géza	288
Németh János	234	Dr. Szentirmai Imréné született	
Nits Márton.....	235	Endreffy Vilma.....	289
Dr. Orova Zsigmond.....	235	Szepessy Albert Róbert.....	290
Ortvai Rezső	236	Székely János.....	291
Padányi Andor.....	237	Szémann Mihály.....	291
Pakányi Ferenc	238	piskárkosi és királydaróczi	
Pakots József	238	Dr. Szilágyi Lajos	292
szendrői dr. Pap József	240	iglói dr. Szontagh Tamás	293
Paulheim Ferenc	242	Dr. Szöke Gyula	294
Payr Vilmos	242	tabódi és fekesházi Tabódy Tibor	296
Pálfy József	243	Dr. Takács István	296
Pászthy János.....	244	Tarr Béla.....	297
Pászty Károly	244	Dr. Tauffer Gábor	298
Peidl Gyula	245	Dr. Tauffer Vilmos	299
Perczel Béla.....	246	Tkalsecz János	304
Perndl Flóris	246	Dr. Török Zoltán.....	304
Petrovác Gyula.....	247	Dr. Ugron Gábor.....	305
Peyer Károly.....	248	Dr. Usetty Béla	307
Péter József.....	248	Vanczák János	307
Piazza Győző	249	Vass Béla.....	308
Pilus Károly.....	250	Dr. Vámbéry Rusztem	308
Dr. Pinter Jenő.....	251	Dr. Várkonyi Kálmán	309
Dr. Platthy György	257	Dr. Verebély Jenő.....	310
Dr. Politzer Gusztáv	258	Vértés Emil.....	311
Dr. Polónyi Dezső	259	Dr. Viczián István.....	312
vallányi Pompéry Elemér.....	262	B. Virágh Géza.....	312
Popelka Béla.....	264	Dr. Vita Emil	314
Dr. Posta Sándor.....	264	Vitéz Aladár.....	314
Propper Sándor	265	Vitéz András József.....	315
Dr. Raffay Sándor.....	266	nagysepcsenyi és muthnai	
nagyrákói és kelemenfalvi		dr. Vladár Márton László ...	315
dr. Rakovszky Iván.....	267	Dr. Vörös János	315
Ravasz Árpád	269	Dr. Vörösváry Miklós.....	316
Dr. Rác Vilmos.....	269	Dr. Weiler Ernő.....	317
Dr. Rásó Lajos.....	271	Weisz Lipót	318
Reisz Móric	271	vágvecsei Wellisch Andor	319
Repold Károly	272	Dr. Wenczel Árpád.....	319
Dr. Révész Mihály.....	273	Dr. Weszelszky Gyula	320
Révész Zsigmond	274	Wiesenberger Vilmos	321
Dr. Rosenak Miksa	274	Dr. Wolff Károly	322
Sajó János.....	275	Id. Wünscher Frigyes.....	325
Sármezey Endre.....	275	Zala Zsigmond	326
Sávolt János.....	276	Dr. Zelliger Vilmos.....	327
Scheuer F. H. Róbert	277	Ziegler Géza	327
Schimanek Emil.....	278	Zimmermann Dezső.....	328
Schmarilla Géza.....	278	Zsombor Géza.....	328
Schmidt Richárd	279	<i>Tudnivalók a bizottságokról és a bizottsági</i>	
Schröder Ferenc	279	<i>tagokról:</i>	
Scwarcz Márkus.....	279	Hány tagja van a főváros köz-	
Dr. Spett Ferenc.....	280	gyűlésének?	333
Stadler Nándor.....	281		
Staub Elemér	281		

	Oldal		Oldal
Fővárosi főtisztviselők.....	333	Akik a főváros közgyűlését a Felső-	
A kinevezettek névsora.....	334	házban képviselik.....	344
Akik tisztüknél fogva tagjai a köz-		A közgyűlés póttagjai.....	344
gyűlésnek	334	A főváros bizottságai abc-sorrendben	346
A közgyűlés tagjainak névsora, fog-		A kerületi választmányok tagjai .	366
lalkozása és lakáscíme.....	335	A mandátummeghosszabbító-törvény	367
Bizottsági tagok pártállás szerint .	341	<i>Üzemismertetések, hirdetések .....</i>	371
Mely közigazgatási kerületben vá-			
lasztották?	343		

A könyvben megjelent fényképek a következő fotóművészek műtermében készültek:

Angelo (IV, Váci u. 24): Dr. Németh Béla, dr. Szentirmay Imréné.

Az Est foto: Dr. Rácz Vilmos.

Balázs Oszkár (VII, István út 42): Dr. Láng Lajos.

Botján (Rákóczi út 56): Zimmermann Dezső.

Brunbuber Béla (Schmidt Ede utóda) udv. és kamarai fényképész (VIII, Baross u. 61):

Dr. Spannberger Alajos, Bohn József, dr. Csepregi Horváth János, dr. Cseh Jenő, dr. Csiüéry András, Dinich Vidor, dr. Gschwindt Ernő, dr. Hódossy Gedeon, Ilovsky János, Joanovich Pál, Kéthly Anna, Koós Jenő, Latinak Jenő, dr. Lázár Ferenc, Pálffy József, dr. Pintér Jenő, dr. Szilágyi Lajos, dr. Wenczel Árpád, dr. Wolff Károly.

Diskay művészi fényképező műterme (VII, Rákóczi út 14 és III, Zsigmond u. 36): Dr. Harrer Ferenc, Knur Pálné, dr. Krizs Árpád, Propper Sándor.

Duna fényképezet: Blaskó Artúr, Liszauer Emil, Scheuer Róbert.

„Edison” műterem. (X, Jászberényi út 3) ■' Dr. Farkas Zoltán.

Erdélyi Mór cs. és kir. udvari fényképész (IV, Semmelweis u. 2): Bauknecht Tamás, dr. Déri Ferenc, Glück Frigyes, Hölzer Sándor, Korb Flóris, Perndl Flóris, Pompéry Elemér, Ziegler Géza.

Gárdonyi Testvérek műterme (VII, Dohány u. 73-75): Bárdos Ferenc, dr. Berkes Jenő, dr. Eckhardt Tibor, Friedrich István, Frühwirth Mátyás, dr. Glücksthal Samu, Katona Sámuel, dr. Nagy Vince, Vanczák János.

Gosztelb I. és Fia, Őszentsége a római Pápa és a Hercegprimás udvari fényképésze (VII, Gizella út 46): Dr. Purebl Győző, Liber Endre, dr. Unger Béla, dr. Guth Ferenc, dr. Kerekes Ödön.

Halmi Béla udvari és kamarai fényképész (IV, Kecskeméti u. 19): Dr. Bezegh-Huszágh Miklós, dr. Csilléry Béla, dr. Kiss Menyhért.

Hatschek Béla fényképezési műterme (VII, Rákóczi út 22): Steinherz Simon.

Hollenzer László művészi fényképész műterme (I, Horthy Miklós út 34): Nagy Ferenc, Repold Károly.

Hollós M. fényképezési műterme (VII, Lövölde tér 7): Dr. Krüger Aladár.

Hunnia fényképész (IV, Kossuth Lajos u. 7): Koréin Dezső.

Hunnia műterem (Károly körút 6): Horváth Károly.

Kiss Károly (Mester u. 18): Angyalfi Sándor, dr. Hajdú Marcel, Halász Manó, dr. Hegedűs József, Hoffmann Mihály, Kivovits Károly, dr. Mayer Ernő.

Koller tanár utóda Szenes (V, Harmincad u. 4): Dr. Viczián István.

Labori fotóművészeti műterem (V, Erzsébet tér 18 és V, Gróf Tisza István u. 1%): Csármann Ferenc, dr. Auer Pál, dr. Bánóczy László, Bechtler Péter, Bibithi Horváth János, dr. Bieber József, dr. Bródy Ernő, Csillag Fe. enc, Deutsch Mór, Erdősi Antal, dr. Éber Antal, Fischer Márton, Füzesséry Zoltán, Halter Károly, Hochenburger Antal, dr. Kabakovits József, Kállay Tamás, dr. Kljír Zoltán, Klein Elek, Martin János, Mihalovits Zsigmond, dr. Miklós Ferenc, Nagy Andor, dr. Platthy György, dr. Rosenak Miksa, Schimanek Emil, Schmarilla Géza, Schröd'r Ferenc, Stern Sándor, dr. Tauffer Gábor, dr. Vámbéry Rusztem, Vitéz Aladár, dr. Weiller Ernő, dr. Zelliger Vilmos.

Leon H. és Fia fényképész (III, Lajos u. 126): Mettelka Frigyes.

Magyar Imre fényképezési műterem (VI, Hungária körút 99): Hufnagl Imre.

Mészöly Foto (IV, Párizsi u. 2): Halász Elemér, dr. Szemethy Károly, dr. Földvári Béla, dr. Szontagh Tamás.

Mimosa: Szabó József.

Mona Lisa művészi fényképezet (II, Zsigmond u. 36): Dr. Szabó László.

„Oktogon” (VI, Andrássy út 55): Bayer Antal, Herczeg Béla, Magyar Miklós.

Prosek (VI, Nagymező u. 3): Bosnyák Izsó.

Rónai Dénes (IV, Váci u. 17): Dr. Deményi Aladár.

Rosbaud (I, Krisztina körút 135): Pakányi Ferenc, Payr Vilmos, id. Wünsch Frigyes.

Rozgonyi Dezső udvari és kamarai fényképezőműterem (IV, Calvin tér 5): Gyulai János.

„Foto Sebes” (VII, Erzsébet körút 20):
Dr. Doros Gábor.
baksai S oh ár András iparművész-fényképész
(V, Hold u. 15): Dr. Hóman Bálint.
Streiisky udvari fényképész (V, Dorottya
u. 1): Bittner János, dr. Vita Emil, Wellisch
Andor.
Székely Aladár (IV, Váci u. 18): Dr.
Ágoston Géza, dr. Baracs Marcel, dr. Body
Tivadar, Ehrlich G. Gusztáv, dr. Gaar Vilmos,
Ledermann Mór, dr. Papp József.
Szilágyi (Baross u. 101): Wigh János,
dr. Körmöczy Zoltán.
Uher Ödön cs. és kir. udvari fényképész
(IV, Petőfi Sándor u. 2): Dr. Tauffer Vilmos.

Vajda M. Pál (VII, Damjanich u. 52):
Garai Ármin, dr. Györki Imre, Halász Pál,
Homonnay Tivadar, Ortway Rezső, Peidl Gyula,
Peyer Károly, dr. Raffay Sándor, Tabódy Tibor.
Veres főhercegi udvari és kamarai fény-
képész (V, Harmincad u. 3): Dr. Ripka
Ferenc, dr. Sipó'cz Jenő, dr. Buzáth János,
dr. Berezel Jenő, dr. Csupor József, Édes
Endre, Vájna Ede, Borvendég Ferenc, Némethy
Béla, dr. Lamotte Károly, Solty Lajos,
dr. Gallina Frigyes, dr. Csordás Elemér, Sebő
Béla, dr. Balkányi Kálmán, dr. Fábíán Béla.
dr. Feleky Géza, Fischer Ödön, dr. Karafiáth
Jenő, Kertész K. Róbert, dr. Kollmann Dezső,
Pakots József, dr. Polónyi Dezső, dr. Posta
Sándor, dr. Rakovszky Iván, Reisz Móric.
B. Virágh Géza.